Alfred Döblin

Berlin Alexanderplatz

FICȚIUNE FĂRĂ FRONTIERE

PARALELA 45

Colecţie coordonată de Gheorghe Crăciun

Editor: Călin Vlasie

Redactor: Radu Aldulescu
Tehnoredactor: Cristina Mihart
Coperta colecţiei: Andrei Mănescu
Ilustraţia copertei: Valentin Cristescu
Prepress: Viorel Mihart

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
DÖBLIN, ALFRED
Berlin Alexanderplatz / Alfred Döblin ; trad. din germană şi pref. de Ion Roman. - Ed. a 2-a. - Piteşti : Paralela 45, 2005
ISBN 973-697-398-0

I. Roman, Ion (trad. ; pref)

821.112.2-31=135.1

Alfred Döblin
Berlin Alexanderplatz

© 1996 Patmos Verlag GmbH & Co.KG Walter Verlag, Düsseldorf und Zürich
All rights reserved

© Editura Paralela 45, 2005, pentru prezenta traducere

ALFRED
DÖBLIN

Berlin Alexanderplatz

Povestea lui Franz Biberkoph

(roman)

Traducere din limba germană,
note şi prefaţă de Ion ROMAN

ediţia a II-a

PARALELA 45
EDITURA

Prefață

Elaborat în cuprinsul anului 1928, romanul *Berlin Alexanderplatz* marchează un moment de referință nu numai în epica modernă germană, ci și în cea universală. De o noutate izbitoare la vremea sa, lectură insolită și pentru cititorul de astăzi, asaltat de atâtea experimente narative inovatoare, romanul i-a șocat în așa măsură pe cei dintâi referenți, încât conducerile principalelor două ziare liberale berlineze au refuzat, în 1929, să-l publice. Autorul s-a adresat atunci unei gazete din provincie, *Frankfurter Zeitung*, care și-a asumat riscul tipăririi în foileton a scrierii. Editat în volum în același an, romanul a suscitat un mare interes, care l-a surprins și pe autor. În cei câțiva ani până la instaurarea hitlerismului, când și opera, și autorul au fost puși la index, tirajul a atins cifra considerabilă de 50000 de exemplare. Succesul a căpătat rapid dimensiuni internaționale. În pofida unor multiple și mari dificultăți de ordin lingvistic și stilistic pe care le întâmpină transpunerea în altă limbă a romanului, au apărut la scurte intervale traduceri în Italia și Danemarca (1930), Anglia și Statele Unite (1931), Spania (1932), Franța (1933), Suedia (1934), Uniunea Sovietică și Cehoslovacia (1935). După război, când a fost tradus în ungurește (1958), romanul a revenit triumfal în actualitate. Din datele statistice pe care le posedăm, mai reținem câteva cifre elocvente pentru larga audiență de care se bucură romanul printre cititorii germani

de astăzi: între 1965 şi 1986, aşadar în 21 de ani, numai editura münchenează Deutscher Taschenbuchverlag a trimis în librării 25 de ediţii, totalizând 640 000 de exemplare! Nici nu poate exista o mai categorică infirmare a opiniei, din 1970, a unui critic german, care apreciază altminteri foarte favorabil romanul, că „*Berlin Alexanderplatz* nu va deveni niciodată o carte populară *(ein Volksbuch)*..."* Să mai notăm că romanul a fost ecranizat în două rânduri, ultima dată în 1980, într-un serial TV realizat de R.W. Fassbinder.

Alfred Döblin nu este autorul unei singure cărţi, iar celelalte cărţi ale sale nu sunt nicidecum lucrări minore, însă romanul din 1929, prin faima lui, le pune obiectiv în umbră pe toate, stabilind, se pare definitiv, egalitatea Döblin = *Berlin Alexanderplatz*. *Habent sua fata libelli*...

Născut la 10 august 1878 în Stettin, viitorul scriitor a avut o copilărie grea, fiindcă în 1838 tatăl său, un croitor cu înclinaţii artistice, şi-a părăsit familia numeroasă (erau în casă cinci copii) pentru o dragoste târzie şi nechibzuită. Familia s-a mutat la Berlin, unde a reuşit de bine-de rău să se descurce, astfel încât, după ce a parcurs învăţământul elementar şi mediu, Alfred Döblin şi-a început studiile de medicină, pe care le-a încheiat la Freiburg, obţinând, în 1905, diploma de doctor. Şi-a practicat cu seriozitate profesia în capitală, ca specialist în boli nervoase şi ca medic al asigurărilor sociale. A lucrat câţiva ani şi în ospiciul berlinez Buch, în care eroul său Franz Biberkopf va trece, în finalul romanului, prin ultima sa încercare. De altfel, experienţa de viaţă şi chiar competenţa medicului au fost foarte profitabile pentru scriitor.

Mobilizat ca medic militar în 1914, Alfred Döblin a trăit drama prăbuşirii Reichului Wilhelmin, iar ulterior dorinţa de a participa activ la procesul de reorganizare

---

* Werner Welzig, *Der deutsche Roman im 20. Jahrhundert*, Alfred Kroner Verlag, Stuttgart, 1970, p. 118.

social-politică a ţării l-a determinat să adere mai întâi la Partidul Social-Democrat Independent (USPD), apoi la Partidul Social-Democrat (SPD). Înşelat în speranţele sale, ca atâtea milioane dintre concetăţenii săi, de conducătorii social-democraţiei germane, s-a desolidarizat public de aceştia şi a părăsit organizaţia. Retranşându-se pe o poziţie individualistă, neutralitatea sa politică n-a putut fi totuşi decât formală, lucru firesc pentru cel ale cărui „relaţii cu clasa muncitoare şi cu marxismul au fost mai strânse decât ale majorităţii scriitorilor burghezi din generaţia sa". Existenţa scriitorului avea să fie până la sfârşit, după expresia autorului frazei citate, „o viaţă în contradicţii".**

Îndată după incendierea Reichstagului (27 februarie 1933), Döblin a părăsit Germania, ca Bertolt Brecht şi alţi confraţi, iar după un popas de câteva luni în Elveţia s-a stabilit la Paris, unde, în 1938, a obţinut cetăţenia franceză. În 1940, când deţinea o funcţie în Ministerul Informaţiilor din Franţa, ocupaţia hitleristă l-a obligat din nou să ia drumul exilului. Şi-a găsit adăpost, pe toată durata războiului, în Statele Unite, de unde s-a întors în Germania în noiembrie 1945, ca şef al biroului literar din Direcţia franceză a educaţiei publice. A avut câteva iniţiative în plan cultural şi literar, dar nici revista *Das goldene Tor*, pe care a scos-o între 1945 şi 1951, nici Academia de ştiinţe şi literatură din Mainz, la întemeierea căreia a contribuit, nu l-au ajutat să se reintegreze în viaţa spirituală a ţării natale. După îndelungata absenţă, fusese uitat şi, spre deosebire de alţi literaţi care s-au readaptat, chiar dacă nu întotdeauna repede şi uşor, el s-a simţit, după cum a spus-o cu mâhnire, „condamnat, datorită emigraţiei, unui boicot al tăcerii". Vina a fost nu numai a celorlalţi, ci şi a lui. Într-o vreme când conaţionalii săi aşteptau

---

** Roland Links, „Alfred Döblin: Ein Leben in Widersprüchen", în *Geschichte aer deutschen Literatur aus Methoden*, Athenäum-Verlag, Frankfurt am Main, 1973, I, pp. 139-142.

clarificări orientative, ca să treacă la acţiune pentru a-şi reconstrui viaţa, el le recomanda, într-o interpretare cvasimonahală a catolicismului la care se convertise în exil, calea smereniei şi a rugăciunii. Dezamăgit şi însingurat, s-a reîntors în 1951, temporar, în Franţa. Chinuit de o boală prelungită, ca şi de constatarea amară că pentru el „lumea, viaţa şi opera nu sunt decât un abject morman de moloz" (16 februarie 1957), a murit la 28 iunie 1957 într-un sanatoriu din Emmendingen (Freiburg). *Habent sua fata scriptores...*

Cel ce s-a stins cu sentimentul unui eşec existenţial şi artistic total n-a fost decât victima unei erori de natură circumstanţială, pe care posteritatea n-a întârziat s-o repare. Istoria literară i-a acordat locul cuvenit, iar scriitori din generaţiile afirmate după război îl preţuiesc ca pe un deschizător de drumuri. Printre aceştia – Günter Grass, prin stăruinţa căruia a fost instituit un premiu literar ce poartă numele maestrului.

Alfred Döblin a abordat literatura de timpuriu. Îşi urma încă studiile, când, în 1903, a scris romanul *Cortina neagră (Der schwarze Vorhang)*, publicat abia în 1919, în care tema e de sorginte freudiană: tensiunea exacerbată a sexualităţii îl duce pe un tânăr la crimă. Cunoştinţele de specialitate ale medicului sunt valorificate artistic şi în nuvela *Uciderea unei păpădii (Die Ermordung einer Butterblume)*, o poveste stranie despre un caz de nevroză obsesivă: remuşcarea de a fi „asasinat o păpădie", retezându-i floarea, într-un moment de iritare, în timpul unei plimbări, dezagregheză până la demenţă viaţa psihică a unui om obişnuit şi altminteri normal. Nuvela a fost publicată în 1910*, în revista expresionistă *Der Sturm*, printre ai cărei fondatori s-a numărat şi tânărul medic. Cele două scrieri de debut sunt considerate ca reprezentative pentru proza expresionistă, calitate ilustrată încă mai pregnant de romanul

* Cu titlul nuvelei, A. Döblin va publica în 1913 un volum – primul său volum – cuprinzând zece povestiri.

următor, *Cele trei salturi ale lui Wang-lun (Die drei Sprünge des Wang-lun*, 1915), frescă policromă a unei mari insurecţii din China secolului al XVIII-lea, cu sens de parabolă aplicabilă societăţii omeneşti de oriunde (nici unul dintre termenii dilemei acţiune-pasivitate nu are vreun efect corectiv asupra destinului tragic al umanităţii). Inspirat de o altă realitate istorică şi bazat pe o documentare minuţioasă, romanul *Wallenstein* (1920), scriere de o fastuoasă bogăţie de detalii evocatoare, reinterpretează evenimentele (războiul de treizeci de ani) şi reconsideră profilul moral al eroilor dintr-un unghi de vedere inedit, cu efectul surprinzător că viziunea nu apare ca impusă din exterior realităţii, ci dedusă din însuşi adevărul acesteia. Pe coordonate istorice şi geografice atât de diferite, *Wallenstein* este, ca şi *Cele trei salturi ale lui Wang-lun*, tot o parabolă a existenţei omului într-o lume dominată de forţe oarbe, care nu pot fi învinse prin opoziţie activă, nici îmblânzite prin supunere resemnată. Cele două romane cu o acţiune plasată în trecut, ca şi utopia proiectată în secolul al XXIV-lea, *Munţi, mări şi giganţi (Berge, Meere und Giganten*, 1924), relevă o concepţie şi o stare de spirit puternic înrâurite de uriaşa dramă colectivă a Primului Război Mondial. Cu *Wallenstein*, în care istoria literaturii germane vede „romanul istoric cel mai important artisticeşte dat de expresionism" (Fritz Martini), perioada expresionistă din cariera literară a lui Alfred Döblin ia propriu-zis sfârşit. De altfel, expresionismul, mişcare artistică foarte diversă şi contradictorie, căreia nici teoreticienii ei cei mai zeloşi nu i-au putut defini un statut cât de cât unitar, se dizolvă în nu cu mult peste un deceniu după Primul Război Mondial, cuceririle sale fiind însă preluate şi valorificate diferit, în alte conexiuni, de toate orientările „moderniste". În scrierile lui Alfred Döblin de până la *Berlin Alexanderplatz*, materialul selectat din medii îndepărtate spaţial şi temporal, sau dintr-un univers imaginar, se supunea mai lesne unei tratări în care predominanţa eului putea să se afirme

nestingherit, operând o transcendere a realităţii fără sentimentul unei manipulări arbitrare. Cum se ştie, expresionismul a fost cu deosebire productiv în poezie şi dramă (precum şi, desigur, în primul rând, în pictură). În proză, recolta sa a fost mai săracă, fapt explicabil, deoarece în proză, mai ales în roman, mediul şi personajele îşi revendică o independenţă greu de abolit. În această privinţă, romanul *Berlin Alexanderplatz*, despre un univers concret, material şi spiritual, foarte apropiat şi specific, surprins în imagini cu o concomitenţă de instantaneu şi cu o tipologie caracteristică, oferă exemplul cel mai concludent. Un exemplu concludent, totodată, şi pentru modul în care expresionismul şi-a conservat eficienţa artistică, sub aspect stilistic, şi într-o operă în ansamblu realistă.

Din producţia lui Alfred Döblin de după *Berlin Alexanderplatz* (drama *Căsătoria/Die Ehe*, 1931, romanul *Pribegia babilonică/Babylonische Wandrung*, 1934), romanul *Iertare nu se acordă (Pardon wird nicht gegeben*, 1935) reia tema raportului dintre ins şi societate, în alt mediu, dar dintr-o perspectivă identică: un tânăr face carieră şi avere mai întâi dintr-un imbold exterior, apoi din propriul impuls, i se întâmplă însă să piardă totul şi, în izolarea fatală în care se găseşte, încearcă să se salveze reînnodând legături pe care le rupsese. E însă prea târziu, şi piere. Ca şi în *Berlin Alexanderplatz*, recursul fanteziei la experienţa personală de viaţă a scriitorului (familia tânărului Karl e o imagine a propriei sale familii) atenuează impresia de artificios ce decurge, ca şi în romanul berlinez, din intenţia demonstrativă. Zugrăvirea cadrului social şi a evoluţiei, pe coordonatele acestuia, a carierei eroului certifică o anumită apropiere de tradiţiile realismului francez (Balzac). În romanele următoare, imaginaţia de o neobişnuită fertilitate a scriitorului va funcţiona în continuare, totuşi aceste romane, scrise în exil, capătă aspectul unor cronici în care captarea adevărului faptic constituie o preocupare relevantă. O trilogie impunătoare (1936-1948) reconstituie etapele

penetrației conchistadorilor în America de Sud: cucerirea *(Țara fără moarte/Das Land ohne Tod)*, înrobirea *(Tigrul albastru/Der blaue Tiger)*, colonizarea *(Noua pădure virgină/Der neue Urwald)*. Interesul neistovit al scriitorului pentru această temă fundamentală care este relația dintre individ și societate (societatea, ca domeniu concret delimitat al „lumii") se conformează încă mai strict exigențelor realiste în fresca vastă a Germaniei învinse în Primul Război Mondial, *Noiembrie 1918 (November 1918*, 1948-1950), roman în patru volume: *Prăbușirea (Der Zusammenbruch)*, *Popor trădat (Verra-tenes Volk)*, *Întoarcerea acasă a trupelor de pe front (Heimkehr der Fronttruppen)*, *Karl și Rosa (Karl und Rosa)*. Mișcarea maselor și episoadele acțiunii foarte ramificate se ordonează în jurul trăirilor personajului central, un profesor, fost ofițer în război, care se întoarce acasă rănit și încearcă să se mențină în afara frământărilor ce răscolesc țara, încercare zadarnică, deoarece omul se vede implicat în acțiunile revendicative din 1918-1919, și-și află sfârșitul. Destinul eroilor lui Alfred Döblin urmează un traseu de un paralelism sesizant. De la o etapă la alta survin însă nuanțări semnificative. Dacă în primele romane individul este supus inevitabil unui fatum indiferent, mai târziu capătă spațiu de joc liberul arbitru, apare, așadar, ideea de vină, care e mai întâi o vină socială. În cele din urmă, culpabilitatea, cu o pondere maximă, este de natură morală, fiind definibilă chiar prin decalog. Romanul *Hamlet sau Lunga noapte ia sfârșit (Hamlet oder Die lange Nacht nimmt ein Ende)*, terminat în 1946, dar revizuit și tipărit abia peste zece ani, fiindcă scriitorul nu și-a mai găsit editor în Germania de Vest și a sfârșit prin a apela la o editură din RDG, încheie arcul de boltă al creației lui Alfred Döblin pe un pilon de etică creștină. Întors acasă infirm de pe frontul din Pacific, unde nici n-a apucat să intre în luptă, fiindcă a căzut victimă unui atac japonez sinucigaș, tânărul englez Edward Allison este chinuit de întrebările, o vreme fără răspuns, asupra cauzelor tragediei

sale dependente de marea tragedie a omenirii. Căutând, ca şi Hamlet, adevărul, el îşi restrânge investigaţia de la societatea europeană la propria-i familie, ai cărei membri, sub presiunea stăruinţelor lui, se văd smulşi din tihna de până atunci, bazată pe făţărnicie, compromisuri şi minciună. Familia se dizolvă – o „citadelă sfărâmată" –, iar componenţii ei decad fizic şi psihic. Înainte de a pieri, îşi recunosc vina şi, prin ispăşire, ajung la împăcare şi mântuire creştinească. Reconciliat cu ai săi, Edward, pe care procesul de limpezire morală l-a eliberat de zbuciumul hamletian, devine un om nou, capabil să se integreze în societate şi să-i fie de folos. Acum, deci, iertare se acordă...

Într-un articol din 1924, Alfred Döblin îşi exprima uimirea că într-o ţară cu o industrie foarte dezvoltată de mai multă vreme, cum era Germania, scriitorii şi pictorii continuau să acorde răsăriturilor de soare şi păstoriţelor mai mult interes decât fenomenului ce determina chipul spiritual al epocii.* Fenomenul era, sub latura materială, progresul tehnic, iar sub cea umană, modul de viaţă în spaţiul de rezidenţă al acestui progres – marele oraş. În ce-l priveşte, scriitorul nu avea de ce să-şi reproşeze că rămăsese prizonier al idilismului denunţat. Încă în timpul războiului, după ce publicase *Cele trei salturi ale lui Wang-lun*, concepuse planul unui ciclu de romane axat chiar pe tema progresului tehnic: evoluţia de la cazanul de aburi la turbină şi de la turbină la motorul cu benzină. Scris după o documentare la obiect prin fabrici, primul roman din ciclu, publicat în 1918, *Lupta lui Wadzek cu turbina cu aburi (Wadzeks Kampf mit der Dampfturbine)* a fost un eşec şi a rămas fără continuare. Eşecul nu punea sub semnul întrebării tema, ci numai modul de a o aborda. Alfred Döblin a şi reluat-o, la dimensiuni cosmice, în *Munţi, mări şi giganţi*, în care creează o imagine hiperbolizantă a

* Cf. Alfred Döblin, „Aufsätze zur Literatur", 1963, p. 78 (în *Ausgewählte Werke in Einzelbände*, hg. von W. Muschg).

civilizației tehniciste ajunse într-un stadiu de maximă dezvoltare, funest pentru omenire. În ambele romane, fenomenul material, mașinismul, este factorul predominant. Scriitorul n-a continuat pe această cale, care nu-l putea duce prea departe. S-a reîntors la tema predilectă, pe care a plasat-o în spațiul către care atrăgea atenția în 1924 – marele oraș. Cotitură fericită, fiindcă l-a dus la crearea capodoperei sale. În aprecierea exegezei germane, *Berlin Alexanderplatz* este cel dintâi și cel mai important până astăzi „Großstadtroman" (roman al metropolei) din literatura națională, comparabil în epocă, pe plan universal, numai cu *Manhattan Transfer*, publicat de John Dos Passos în 1925 și apărut în traducere germană în 1927, în vremea când Döblin începuse lucrul la romanul său. Coincidența este întâmplătoare. Interesul scriitorului german pentru metropolă n-a fost stimulat de romanul american, iar dacă vrem să căutăm imbolduri programatice, le putem găsi în expresionism și futurism. După un comentator avizat, „prin temă, ca și prin stil, *Berlin Alexanderplatz* este fructul cel mai copt al futurismului berlinez".* Opinia nu poate fi contestată, dar formularea, din cauza desprinderii din contextul analizei, unde e deplin limpezită, poate duce la o falsă catalogare a romanului. *Berlin Alexanderplatz* nu este în ansamblu o operă futuristă ori, cu un termen mai larg, expresionistă. Romanul nu poate fi afiliat în totalitate nici altei orientări literare.

În citatul de mai sus, prin „temă" se înțelege marele oraș, prin „stil", modul de a construi artisticește imaginea acestuia. Dar tema, cu sensul precizat, constituie doar o latură a romanului, iar dezvoltarea ei, chiar ca atare, preia doar parțial tehnici și procedee futuriste. Originalitatea romanului, unic și inimitabil, provine din alcătuirea caleidoscopică, în care modalități artistice

---

* Walter Muschg, *Nachwort des Herausgebers*, în ediția după care s-a efectuat traducerea de față, p. 510.

diverse, uneori contradictorii, sunt armonizate, parodiate sau, ca să zicem aşa, răsturnate în opusul lor.

În *Berlin Alexanderplatz*, edificiul epic se ridică pe aceeaşi schemă a relaţiei dintre individ şi lume. Aceasta ar fi a doua latură a romanului, cealaltă „temă", aceea care capătă trup în „subiect". Între cele două „teme" se stabileşte un raport subtil, de îngemănare, dar şi de o relativă independenţă. Să amintim că titlul romanului a constat iniţial numai din denumirea locului, cunoscuta piaţă din partea de răsărit a Berlinului. Când autorul şi-a prezentat manuscrisul primului editor dispus să i-l publice, acesta n-a fost de acord cu un astfel de titlu de ghid turistic. La cererea sa, Döblin a adăugat un subtitlu: *Povestea lui Franz Biberkopf (Die Geschichte vom Franz Biberkopf)*, calchiat după formula obişnuită la vechii romancieri. Intitularea iniţială ne atrage atenţia că locul nu este, ca de obicei, o simplă scenă, cu decorurile ei, pentru întâmplările narate, ci o prezenţă de prim ordin ca atare, am zice chiar un personaj. De aceea şi este *Berlin Alexanderplatz* un „Großstadtroman" şi nu un oarecare roman a cărui acţiune se petrece într-un mare oraş, cum sunt nenumărate altele.

Într-o expunere despre geneza şi stilul romanului, prezentată într-un cerc de lectură berlinez în 1932, Alfred Döblin se destăinuia: „Cunosc răsăritul Berlinului de câteva decenii, fiindcă aici am crescut, m-am dus la şcoală, mai târziu tot aici mi-am început activitatea de medic. În vreme ce mai înainte puneam mare preţ pe fantezie, şi anume pe o fantezie pe cât se poate de nelimitată, în ultimul deceniu privirea, mai curând de fapt atenţia mi s-a ascuţit pentru propriul meu mediu şi pentru peisajul în care mă mişcam, partea de răsărit a Berlinului"*. Confesiunea, prin enunţul privind ascuţirea atenţiei pentru mediu şi peisaj, în dauna fanteziei, îl situează pe scriitor pe poziţia cuiva care

---

* *Mein Buch „Berlin Alexanderplatz"* [1932], în ediţia după care s-a efectuat traducerea, p. 505.

observă o realitate existentă în sine, exterioară, şi este preocupat, în zugrăvirea ei, de exactitatea detaliilor, aşa cum sunt conturate de loc şi timp. Acest unghi de vedere se află la antipodul expresionismului...

Un cartograf ar putea întreprinde un exerciţiu interesant, pentru care i se pun la îndemână toate elementele necesare, şi anume să alcătuiască o hartă a părţii de răsărit a Berlinului, cu toate traseele personajelor, cu locurile unde acestea fac popas, unde locuiesc, mănâncă şi beau, unde trăiesc momentele mărunte sau cruciale ale existenţei lor. Harta ar cuprinde şi itinerariile mijloacelor de transport în comun, tramvaie, trenuri suburbane, metrou, ar puncta magazine, întreprinderi, gări şi instituţii diverse, totul într-adevăr ca într-un ghid. Se menţionează până şi costul biletelor de călătorie, prevederi ale regulamentelor pentru pasageri etc. Cuprinzătoarea panoramă a oraşului este completă şi, de reţinut, alcătuită din instantanee datate precis. Permanenta grijă de a nota locul, anotimpul, luna şi ziua, uneori chiar ora, nu se supune unei rigori reale. În notele de la finele volumului am şi indicat neconcordanţe cronologice flagrante. Nu interesează însă exactitatea, ci dorinţa de a o sugera, ca într-o cronică în care autorul ţine să-şi definească astfel poziţia de martor atent şi neutru.

A absolutiza însă neutralitatea perspectivei ar fi fals, probabil că paginile care o confirmă sunt tot atâtea câte sunt cele care o neagă. Vorbind despre un posibil raport cantitativ, nu vrem să spunem că schimbarea de perspectivă se face pe spaţii întinse şi net delimitate. Unghiul de vedere se modifică adesea în acelaşi pasaj, în aceeaşi frază. Mobilitatea privirii, jocul continuu între distanţarea de obiect şi confundarea intimă cu el, precum şi între „redarea" obiectului şi transcenderea lui derivă – acestea, da – din dinamismul propriu futurismului. Corespunzător ritmului halucinant al civilizaţiei şi tehnicii moderne, imaginea artistică se smulge din inerţie şi-şi revendică o neîntreruptă

libertate de mişcare. În *Berlin Alexanderplatz*, impresia de mişcare, niciodată domolită, decurge mai întâi din ceea ce am numit schimbarea de perspectivă. Dar şi altminteri, pentru autenticitatea imaginii oraşului, mişcarea trebuia captată oricum. Forfota străzilor, lunecarea huruitoare a tramvaielor, lucrările edilitare sunt înregistrate ca pe o peliculă cinematografică sonoră de un operator, el însuşi în neostoită agitaţie. Mişcarea survine şi ca o răsfrângere în afară a stărilor sufleteşti: la primul său contact cu străzile, după eliberarea din închisoare, Franz Biberkopf are impresia de coşmar că zidurile caselor se leagănă şi acoperişurile ameninţă să alunece peste el.

Pentru a realiza tabloul animat al Berlinului, Alfred Döblin recurge la procedee iniţiate de futurişti: montajul şi colajul. Aparent haotic, fără legătură cu contextul sau fără o legătură lesne sesizabilă, în pagini se adună un noian de materiale diverse: texte de pe afişe comerciale, buletine meteorologice şi de bursă, ştiri despre fapte diverse locale sau din restul ţării ori al lumii, anunţuri publicitare, statistici privind starea sănătăţii şi decesele, fragmente din protocolul unor şedinţe de tribunal, scrisori, ferpare, pagini de jurnal intim ţinut de persoane care n-au nici un rol în roman, articole de enciclopedie, decizii emise de diverse autorităţi, informaţii despre manifestări culturale, despre prezenţe străine în Berlin etc. Digresiunea îşi revendică uneori un capitol întreg, cum este cel din *Cartea a cincea*, intitulat *Ştiri locale*. Din mormanul de petice lipite parcă la întâmplare se compune un tablou de un colorit şi o vivacitate extraordinare. Efectul obţinut prin colaj este magistral. Procedeul, de a cărui eficienţă artistică scriitorul, evident, nu se îndoieşte, este mânuit şi parodistic. De la un fragment de discurs pe un ton grav despre demagogia politicienilor care au minţit poporul german se trece nemijlocit la o lungă enumerare de reclame comerciale: „Articole de canalizare, societate pentru spălarea geamurilor, somnul este medicament,

patul Steiner, un pat de paradis" şi aşa mai departe. De la o referire, altminteri prin nimic motivată, la mitica Elenă, „aidoma unei zeiţe a frumuseţii", se alunecă la o preferinţă culinară a autorului şi la o enumerare a soiurilor de galinacee. Rezultă un comic absurd sau grotesc.

Elementele de cadru material (de o materialitate nici ea pur decorativă) sunt completate în montaj cu diorame din mediul uman berlinez: un om nevoiaş al cărui copil a murit în spital se duce la medicul de cartier şi-l învinuieşte că n-a venit la timp când fusese chemat la micul bolnav, într-un local, un tânăr care şi-a pierdut postul tăifăsuieşte cu un fost profesor ratat prin viciu, un onorabil tată de familie devine eroul unei aventuri compromiţătoare, doi muncitori comentează o crimă oribilă, o tânără, studentă la muzică, se întâlneşte cu amantul ei vârstnic, o fată adresează partenerului unui început de idilă o scrisoare de despărţire etc.

După opinia lui Alfred Döblin, exprimată într-un mesaj adresat „romancierilor şi criticilor lor", „hegemonia autorului trebuie înlăturată": „Eu nu sunt eu, ci strada, felinarul, evenimentul acesta sau celălalt, altceva nimic"*. Aparent, această afirmaţie s-ar tălmăci prin trimiterea autorului în culise. În realitate, prin contestarea poziţiei suverane a acestuia, i se cere să nu rămână în afară şi mai presus de lucruri, ci să se implice în ele. Dacă „eu sunt evenimentul", se poate spune şi: „eu sunt personajul", iar dacă sunt ceva, sunt şi în măsură să ştiu totul despre acel ceva. În *Berlin Alexanderplatz*, într-un mediu familiar, autorul se şi arată atotştiutor. Ştie, de exemplu, de unde vin şi unde se duc două doamne în vârstă care „coboară dintr-un tramvai, ştie nu numai de unde vine şi unde se duce un băietan care se dă jos în aceeaşi staţie, ci şi care va fi viaţa lui până la decesul său, după patruzeci de ani. Ştie, nu doar

* Citat după Karl Minger, *Theorie des modernen Romans*, Alfred Kröner Verlag, Stuttgart, 1970, p. 52.

presupune o evoluţie posibilă. Biografia e schiţată anticipativ, dar ca un fapt consumat, pentru care există şi documente: anunţul decesului şi scrisoarea de mulţumire a văduvei, adresată celor ce i-au fost alături în încercarea prin care a trecut. Atotştiinţa scriitorului ar putea să pară prezumţioasă, însă într-o lume în care este implicat, pe care o cunoaşte atât de bine şi care se conformează unui număr restrâns de tipare, puţine alte variante ar putea fi opuse celor imaginate de el, iar acelea nu s-ar deosebi în esenţă de ale lui. La începutul *Cărţii a patra* se derulează înaintea noastră radiografia unui imobil, de la parter până la ultimul cat, cu locatarii săi. De jos în sus, stratificarea socială se ordonează în sens invers. La fiecare nivel, triste existenţe surprinse evocator, ca în nişte mici comprimate de roman, iar la sfârşit o remarcă despre orizontul strâmt al oamenilor mărunţi în intimitatea cărora am pătruns. Ce mai au aceştia de la viaţă, în afară de vizionarea săptămânală a unui spectacol de teatru, a unui film şi de o vizită la părinţi? La această întrebare, venită ca din partea cititorilor, scriitorul răspunde cu o ironie amară: „Ei, nu mai tăia firul în patru, domnule. Se mai adaugă vremea frumoasă, vremea rea, o excursie la ţară, tăndăleala la gura sobei, gustarea de dimineaţă şi aşa mai departe. Dar dumneata ce ai, domnule căpitan, domnule general, domnule jocheu? Nu te mai înşela singur". Răspunsul motivează o dată în plus „atotştiinţa" autorului. Între existenţele individuale diferenţele nu sunt de substanţă, astfel că fiecare poate sluji pentru deducţii de valabilitate generală. Şi cronica de un colorit specific, cu datare precisă, a unui oraş, devine în *Berlin Alexanderplatz*, cum s-a şi remarcat, o metaforă pentru Germania postbelică, ba chiar, am adăuga, şi pentru restul Europei din acei ani, firește, numai în linii mari.

Franz Biberkopf şi celelalte personaje au trăit (ca şi autorul, care e însă mai vârstnic) evenimentele ce şi-au prelungit ecoul până în vremea când romanul era elaborat: războiul, înfrângerea, repetatele mişcări şi

lupte ale muncitorimii germane, crearea Republicii de la Weimar, aplicarea planurilor pentru reglementarea plăţii datoriilor de război etc. Cu toţii, oameni neînsemnaţi sau în marginea societăţii, îşi petrec o bună parte din viaţă în public, pe străzi ori în aceste instituţii din prelungirea forului care sunt cârciumile şi, ca atare, se văd constrânşi cel puţin să ia act de via agitaţie politică din oraş. Disputelor lor li se adaugă, în completarea tabloului politic din roman, materialele asamblate prin colaj: dări de seamă despre întruniri, textul unui discurs ţinut de un agitator anarhist, pasaje din cuvântările unor demnitari, fragmente dintr-un articol despre o ciocnire de stradă, imnuri şi poezii politice. În transcrierea acestora, ca şi în consemnarea opiniilor politice şi sociale ale personajelor, scriitorul se menţine într-o rezervă totală. Cum remarcă un critic, materialul politic din roman nu are altă menire decât să adauge „pete de culoare în fresca epocii"; noi am întregi: pete de culoare a căror absenţă ar desfigura imaginea epocii.

Dacă scriitorul, „fost socialist activ", cum îşi spune, refuză vădit să-şi mai dea adeziunea la un program politic, poziţia sa nu e mai puţin aceea a unui generos „sensibil la suferinţa oamenilor nevoiaşi, istoviţi de muncă, prost plătiţi şi lipsiţi în fapt de asistenţa pe care le-o garantează legea". Ca un laitmotiv revin în roman cazuri de muncitori suferinzi cărora nu li se ia în seamă nevoia de odihnă şi tratament. Medic al săracilor, Döblin cunoscuse probabil multe asemenea cazuri, al căror tragism este sintetizat în roman într-o cutremurătoare secvenţă de infern dantesc: într-un cimitir, o văduvă i se plânge lui Franz Biberkopf că soţul ei, care s-a spânzurat fiindcă n-a fost ajutat să-şi caute sănătatea, iese mereu din groapă ca să se spânzure iar şi iar de creanga unui copac.

La experienţa sa de medic face trimitere Alfred Döblin şi ca să se justifice (în confesiunea din 1932) de ce a ales ca erou al romanului un infractor: practicându-şi profesia, a cunoscut mulţi criminali şi şi-a mai

dat seama de un lucru, anume că în societate nu există o graniţă rigidă între criminali şi „necriminali", societatea fiind subminată în toate straturile ei de criminalitate. Prin spusele acestea, parcă răspuns la un reproş, scriitorul ne informează despre familiarizarea sa cu un anumit mediu, dar nu ne explică de ce tocmai un ins din acest mediu i s-a părut apt pentru romanul proiectat. Ne vom referi deci la o a doua confesiune, din 1955: „Simplu muncitor în transporturi, Franz Biberkopf vorbea ca un berlinez, avea caracterul şi viciile unui om. Venind dintr-o celulă, gândea să înceapă, proaspăt şi voios, o viaţă nouă"*. Să completăm acum fraza cu una din prima confesiune: „El este bun de la natură, cum se spune, iar pe deasupra un copil care s-a ars şi se teme de foc". Franz Biberkopf este aşadar „bun de la natură", în sens rousseauist. Ca fost deţinut abia eliberat din închisoare, el se află în postura cuiva care, asemeni unui copil, îşi începe viaţa. Din biografia lui nu cunoaştem mai nimic, i se spune „muncitor", dar muncile prestate de el mai demult nu presupuneau calificare, iar după detenţie nu se mai încadrează în nici un fel de categorie profesională. În comerţul ambulant rămâne un diletant şi nici nu perseverează, ajunge infractor şi întreţinut al unor femei. Zdravăn fiziceşte şi mândru de puterea lui, este un primitiv ingenuu şi neajutorat. Scriitorul operează o reducţie caracterologică (socială, profesională, psihică), pentru ca păţaniile personajului să fie instructive pentru oricine. „A vedea şi a auzi toate acestea – se spune în *Cuvântul înainte* – va fi de folos pentru mulţi care sălăşluiesc într-o piele de om şi cărora li se întâmplă ca acestui Franz Biberkopf, anume să ceară de la viaţă mai mult decât un codru de pâine." Mai consistent ca figură literară, Reinhold, cu înzestrare de factor activ, s-ar afla la antipodul victimei sale. Dar şi el, ca psihopat, nu

---

* *Nachwort zu einem Neudruck* [1955], în ediţia după care s-a efectuat traducerea, p. 508.

poate fi stăpânul propriului său destin. Inteligența și energia, calități prin care îi este superior lui Franz Biberkopf, cinismul care îl eliberează de rigorile morale nu-i asigură succesul în mediul în care o vreme are alura unui învingător. Aceluiași mediu îi aparțin și celelalte personaje al căror drum se încrucișează cu cel al lui Franz Biberkopf: poloneza Lina, Lüders, cele trei „logodnice" preluate de la Reinhold, Herbert și Eva, Pums, tinichigiul Karl. Mai sunt cei doi evrei din casa rabinului, câțiva muncitori și alte apariții episodice. „Aici [în estul Berlinului] – spunea Alfred Döblin în 1932 – am văzut un soi de oameni interesant și extrem de adevărat, încă nedescris vreodată." În roman are mai multă pregnanță descrierea mediului, a „soiului" decât a chipurilor luate în parte. Portretele sunt trasate sumar, unele personaje nu sunt decât niște nume. I-a observat pe acești oameni – continuă scriitorul fraza de mai sus – „în singurul mod care e adevărat, anume trăind laolaltă cu ei, acționând împreună cu ei, compătimind cu ei". O undă de înțelegere și simpatie împrăștie miasmele din așa-numita mlaștină a societății. De sub crusta promiscuității, a sordidului ies la iveală petale de crin. Eva este întreținuta unui bancher, dar duce cu Herbert o existență normală, cvasimaritală, totodată îl iubește pe Franz, i se dăruiește cu pasiune și dorește de la el un copil. Între cele trei straturi ale vieții acestei femei parcă n-ar fi nici o incongruență. Eva nu e lipsită de o anume distincție de doamnă. Mieze abia începe o carieră de curtezană, deocamdată este pur și simplu o prostituată. Și totuși, când, după asasinarea ei, ziarele o numesc în titlurile reportajelor „prostituata Emilie Parsunke", epitetul ni se pare brutal și injurios. Mieze lucrează pentru Franz Biberkopf, care acceptă situația după un mic șoc inițial. „Profesia" fetei nu afectează sinceritatea dragostei dintre ei, iar tragedia lor e aproape tot atât de emoționantă ca aceea a lui Romeo și a Julietei sale... Lumea acestor oameni cu etichetări infamante – hoți, prostituate, pești – posedă

noţiuni ferme despre moralitate şi imoralitate, despre nedreptate şi dreptate, despre demnitate şi onoare, despre prietenie şi solidaritate, despre iubire şi devotament în dragoste. Aceste noţiuni, supuse la probă în situaţii repugnante pentru un om din „lumea bună", nu sunt în esenţa lor diferite de acelea ale lui. Romanul *Berlin Alexanderplatz* reflectă convingerea autorului că nu există o graniţă sigură între criminali şi necriminali, prin extensie, între răi şi buni, între rău şi bine. Oricine şi oricând poate luneca dintr-o categorie în alta, fără să vrea sau chiar dacă se opune cu dârzenie. Aşa i se întâmplă lui Franz Biberkopf, aşa li se întâmplă celor doi soţi, oameni cumsecade care, în firească lor năzuinţă spre o viaţă mai bună, se asociază unor hoţi şi se văd duşi la pierzanie. O crimă poate fi comisă accidental. Care e vina lui Franz Biberkopf în moartea Idei? Pasajul care descrie împrejurarea ar fi şocant prin tonul umoristic de neacceptat în relatarea unei tragedii dacă n-am descifra în subtext ideea că, întocmai ca între bine şi rău, nici între comedie şi tragedie nu există o barieră rigidă. Totul putea să rămână până la urmă o simplă păruială între doi ibovnici, hazlie pentru eventualii martori.

Înţelegerea, indulgenţa faţă de oameni nu-i absolvă pe aceştia de vină, nici de obligaţia de a-i suporta consecinţele. Cei patru ani de închisoare ai lui Franz Biberkopf nu sunt deplânşi nici de autor, nici de personaj ca o năpastă nemeritată. Herbert, trimis la închisoare pentru hoţie, nu apare ca o victimă. Pums e de două ori odios, ca şef al unei bande şi ca exploatator al componenţilor acesteia. Crima lui Franz Biberkopf a fost accidentală, dar simpatia ce i se arată nu-şi are sorgintea în această circumstanţă atenuantă, ci în faptul că omul care a greşit nu mai vrea să cadă în nici un fel de greşeală. Ceea ce i se întâmplă, în pofida voinţei sale, se impută societăţii în care trăieşte. Romanul *Berlin Alexanderplatz* nu face apologia răului, ci caută să-i scoată la iveală rădăcinile şi să sugereze o cale de

îndreptare. De la început, chiar din notiţa introductivă, Alfred Döblin îşi anunţă intenţia instructivă. *Berlin Alexanderplatz* este o operă concepută ca un apolog cu morală explicită.

În aceeaşi notiţă introductivă – sau *Cuvânt înainte*, scriitorul mai face un lucru pe care l-ar evita orice autor dornic să incite şi să menţină curiozitatea cititorului: rezumă subiectul romanului (ca în programul unui spectacol de balet sau operă), iar mai apoi, la începutul fiecărei *Cărţi*, adună titlurile capitolelor (ca în vechile romane), aceste titluri alcătuind la rândul lor tot un fel de succinte rezumate. Scriitorul procedează astfel fiindcă în principiu nu acordă vreo importanţă „acţiunii": „Romanul nu are nimic de-a face cu acţiunea; se ştie că la început nici chiar drama nu avea de-a face cu ea şi este îndoielnic că drama a procedat bine când i s-a subordonat. A simplifica, a mula, a decupa corespunzător unei acţiuni nu este treaba autorului epic. În roman totul constă în a stratifica, a îngrămădi, a rostogoli, a împinge [...] «Mereu înainte!» nu este niciodată parola romanului". Simplificarea romanului printr-o acţiune în continuu progres ţine de incapacitatea de a citi a publicului*. Concepţia lui Alfred Döblin despre roman este modernă, o reîntâlnim la teoreticienii „noului roman", la un Alain Robbe-Grillet, de exemplu, care constată că de la Balzac la Beckett anecdota i-a interesat din ce în ce mai puţin pe romancieri. Modul în care autorul lui *Berlin Alexanderplatz* stabileşte diferenţa dintre roman şi dramă ne aminteşte însă şi părerea unui mare precursor: „Eroul romanului trebuie să fie pasiv sau, cel puţin, să nu fie activ într-un grad înalt; acţiune şi fapte se cer de la eroul unei drame". Fraza este extrasă din *Anii de ucenicie ai lui Wilhelm Meister* de Goethe, roman a cărui citare e oportună şi pentru caracterul didactic, şi pentru compoziţia prin montaj (un montaj, desigur, foarte diferit de cel din *Berlin Alexanderplatz*).

---

* Citat după Karl Minger, *op. cit.*, p. 107.

Franz Biberkopf, pasiv aşa cum socotea şi Goethe că se cuvine să fie un erou de roman, este, am zice, obligat de autor să nu acţioneze chiar când, după firea lui impulsivă, ar fi fost de aşteptat s-o facă (între altele, pentru a-l pedepsi pe Lüders sau pe Reinhold). Menţinerea lui în pasivitate răspunde nevoilor demonstraţiei. Prin suferinţă, el se smulge din marasm şi devine alt om. Suferinţa i-o cunoaştem, e teribilă, dar că a ajuns la înţelegerea necesităţii unei solidarizări cu semenii, ca soluţie nu numai împotriva relelor de care suferă societatea datorită propriilor vicii, ci şi împotriva imixtiunii sorţii, nu ne-o spune el, nici nu ne-o arată printr-o faptă, printr-un gest, ne-o spune scriitorul. Cu câteva pagini înainte de încheierea romanului suntem anunţaţi că povestea lui Franz Biberkopf s-a terminat: „Mai departe nu mai avem de povestit nimic despre viaţa sa". Cele ce urmează aparţin autorului, care păşeşte în avanscenă pentru a recita morala apologului său, o chemare la unire şi la luptă atât de patetică şi răsunătoare încât aproape nu bagi de seamă că direcţia marşului este doar vag indicată, iar inamicul, nenumit. Aceste pagini au avântul unei tirade finale, cu aspect de mesaj direct, dintr-o dramă expresionistă, din *Schimbarea la faţă* de Ernst Toller sau din *Fiul* de Walter Hasenclever.

Povestea simplă despre un om simplu capătă halouri emoţionante şi măreţie prin proiectarea în spaţiul mitic. Episoade biblice contrapunctează situaţii şi trăiri ale eroului, revenind uneori ca nişte refrene pentru a sublinia paralelismul celor dintâi şi intensitatea celor din urmă. La începutul *Cărţii a doua*, reamintirea paradisului, în care Adam şi Eva duc o viaţă paşnică între necuvântătoare ce nu-şi fac rău una alteia, propune o alegorie pentru bunele auspicii sub care Franz Biberkopf îşi începe noua existenţă după eliberarea din închisoare. Fostul deţinut, care a jurat să rămână cumsecade, e pur sufleteşte într-o lume binevoitoare, ca primii oameni înainte de căderea în păcat.

Urmarea apare în *Cartea a treia*, după ticăloşia lui Lüders: „Un şarpe, un şarpe, un şarpe întinse capul..." Viaţa tihnită a lui Franz ia sfârşit. Dimensiunea suferinţei lui, care abia începe, e sugerată prin evocarea legendei biblice a lui Iov (*Cartea a patra*). Analogia dintre drama lui Franz Biberkopf şi aceea a simbolului celei mai cumplite şi nedrepte încercări se prelungeşte până către sfârşitul romanului. Un alt episod biblic, jertfa lui Avraam, reluat în fraze tensionate dramatic, de poem în proză, preludează crima de la Freienwalde. Cel mai impresionant laitmotiv biblic este acela al „târfei Babilon", personificare înfricoşătoare a răului crud şi cinic. Recursul la episoade şi figuri biblice i-a determinat pe unii exegeţi să gloseze pe marginea unui fond religios al romanului şi să desluşească în *Berlin Alexanderplatz* începuturile orientării lui Alfred Döblin către o viziune mistică asupra lumii. Părerea nu ni se pare justificată. Mai întâi, cu aceleaşi valenţe expresive apar în roman şi momente şi chipuri din mitologia greacă (Menelau, Agamemnon, Clitemnestra), apoi, incrustarea în context a pasajelor „creştineşti" (biblice) e lipsită nu o dată de pioşenia ce-ar confirma o reală poziţie religioasă. După micul tablou al Edenului de la începutul *Cărţii a doua* urmează câteva fraze glumeţe care au menirea tocmai de a integra tabloul în naraţiune: „Vrem astfel să începem cu voioşie. Vom cânta şi ne vom mişca sprinteni: Cu mânuţele clap, clap, cu picioarele, trap, trap, stânga, dreapta tot mereu, ne rotim că nu e greu." La priveliştea mormanelor de moloz rezultate în Berlin din demolări, scriitorul pare impresionat şi aminteşte pe un ton grav avertismentul Creatorului adresat lui Adam (în *Geneză*): „din pământ ai venit, în pământ te vei întoarce" şi plângerea *Eclesiastului* despre deşertăciunea celor omeneşti, dar încruntarea sa se destinde numaidecât printr-o persiflare a ceea ce părea un dezastru cosmic: „Doar tu nu plângi după pantalonii tăi cei vechi, când s-au uzat şi s-au rupt îţi cumperi alţii noi, din asta trăieşte lumea".

Acelaşi rol de catalizatoare artistice pe care-l au elementele mitice revine şi unor momente din viaţa cotidiană, care pot avea dimensiunile impunătoare ale unui tablou excepţional, cum este acela al sacrificării animalelor la abator. Zugrăvit cu minuţie naturalistă amintind de Zola (*Pântecele Parisului*), însă cu substrat filosofic în locul celui social, tabloul îşi revelă sensul în cele două titluri de capitole (*Cartea a patra*) preluate tot de la *Eclesiast*: „Căci omului i se întâmplă la fel ca vitei; cum moare aceasta, aşa moare şi el" şi „Cu toţii au aceeaşi răsuflare, iar omul nu are nimic în plus faţă de vită". În *Eclesiast* (4, 19): „Căci soarta omului şi a dobitocului este aceeaşi: precum moare unul, moare şi celălalt şi toţi au un duh de viaţă, iar omul nu are nimic mai mult decât dobitocul". Tabloul abatorului, din care fragmente restrânse sunt reluate târziu, în paginile despre asasinarea lui Mieze, este o alegorie pentru ideea că omul aparţine ca o parte fără privilegii speciale marelui organism colectiv pe care-l numim natură. Tot o alegorie se dovedeşte a fi şi relatarea unui oarecare fapt divers a cărui prezenţă în roman pare la început o digresiune nemotivată: un evadat îşi schimbă identitatea, însuşindu-şi actele unui înecat. La fel se vor petrece lucrurile şi cu Franz Biberkopf, numai că el va fi şi beneficiarul unei noi identităţi, şi înecatul. Ca pentru a i se sublinia caracterul de metaforă poetică, istorioara despre Bornemann este înveşmântată în versuri, în tălmăcirea cărora am nimerit, fără să le căutăm, sonorităţi antonpanneşti, de snoavă populară.

Pendularea funambulescă între solemnitate şi ghiduşie, între mit şi realitatea banală creează o impresie de nelinişte şi îndeamnă la reflecţie, ca în faţa unui spectacol în care lucrurile pot fi ceea ce par, dar şi cu totul altceva. Structura compozită a romanului, cu articulaţii ingenioase, denotă rafinament artistic. Şi totuşi, ca în *Opera de trei parale* a lui Bertolt Brecht, cu care romanul este înrudit prin lumea interlopă pe care o aduce în scenă şi prin accentele critice (care însă nu

capătă ascuţimi de satiră) –, scrierile au fost create aproape concomitent –, în *Berlin Alexanderplatz* răzbate permanent duhul popular. Şi fantasticul se hrăneşte mai mult din folclor decât din erudiţia livrescă (Biblia e o carte populară). Tenta populară e dată (din nou, ca la Brecht) şi prin incrustarea în text a unor stihuri de circulaţie orală, refrene bahice, jocuri hazlii şi chiar balade ample din cele cântate pe la bâlciuri, cum e aceea despre brigandul Guito sau *Moartea deţinutului.* O menţiune specială pentru poemul de amare reflecţii asupra vieţii compus de un deţinut şi recitat de Franz Biberkopf într-o bodegă („De vrei să vii pe-acest pământ/ca om cu drepturi şi cuvânt...").

Sunt în roman câteva sute de versuri, de la scurte citate din *Cântecul clopotului* de Friedrich Schiller până la poezii întregi (*Bunul camarad* de Ludwig Uhland), imnuri (*Straja la Rin*), cântece religioase, strofe grave sau improvizaţii stupide, toate preluate din circulaţia orală. Prin ele, policromia montajului obţine noi sclipiri.

În ultimele două *Cărţi*, timbrul popular se accentuează prin transferul acţiunii în planul mitic, cu care mai înainte doar interfera. Motivarea obiectivă a transferului rezidă în starea patologică a eroului, determinată de ultima şi cea mai dură lovitură pe care a primit-o. Despre psihoză va veni vorba mai târziu, în ospiciul Buch, şi chiar în termeni de specialitate, dar şi atunci interesul literar nu se va concentra, ca într-un roman naturalist, asupra simptomelor înregistrate pe fişa medicală şi asupra diagnosticului (până la urmă, o chestiune subsidiară), ci asupra trăirilor interioare ale personajului. Psihoza oferă doar argumentul desprinderii de realitate a lui Franz Biberkopf. Drama acestuia continuă neîntrerupt, numai că pe alt plan, al conştiinţei, nedestăinuită altora, însă cu o intensitate maximă pentru subiect. Ca într-un coşmar, fantasticul capătă acces fără stridenţe. În ultimele lui drumuri prin Berlin, de care acum e din nou înstrăinat şi care a devenit

acum pentru el cumplita târfă Babilon, deasupra lui Franz Biberkopf zboară cinci vrăbii, sunt duhurile unor nelegiuiţi morţi care-l judecă aspru şi-l batjocoresc. Îi stau însă alături doi îngeri, care-i mai dau un ultim răgaz. În lumea ireală în care a fost transpus, Franz dialoghează cu obiectele (casa lui Reinhold) şi cu morţii (în cimitirul în care caută mormântul lui Mieze). Viziunile sale stranii din ospiciul Buch sunt prelungiri a ceea ce a început când realitatea încă alterna, deşi şovăielnic, cu fantasticul. Ca la o Judecată de Apoi, înaintea celui ce se zbuciumă lăuntric într-o agonie prelungită se perindă călăii şi victimele, viii şi morţii. Asistăm la un fel de spectacol în genul misterelor medievale, în care omul era chemat să dea socoteală de faptele sale. Apare şi cea mai caracteristică figură alegorică din teatrul popular moralizator (cf. *Jedermann/Fitecine*): Moartea. Franz Biberkopf ascultă rechizitoriul acesteia, se apără, cere îndurare, iar în cele din urmă piere simbolic. Renaşterea lui prin suferinţă e sugerată de victoria Morţii asupra târfei Babilon.

Alfred Döblin a fost, declarat, un partizan al prozei „neliterare". În *Berlin Alexanderplatz* – scriere care-l confirmă în această privinţă tot atât cât îl şi contrazice – el evită până şi denumirea de roman, înscrisă de obicei pe coperţile cărţilor de gen. În *Cuvântul Înainte*, ca şi în confesiunile din 1932 şi 1955, termenul de roman nu apare niciodată; scrierea e numită consecvent „cartea" (*das Buch*) sau „lucrarea epică" (*das epische Werk*). *Cuvântul înainte* începe cu propoziţia „Das Buch berichtet..." – „Cartea relatează..." Sunt în *Berlin Alexanderplatz* destule pagini de relatare, de text neliterar, uscate şi reci ca într-o dare de seamă. Dar consecinţa cea mai importantă a opoziţiei la literaturizare este identificabilă în planul lingvistic. „Puteam – declara scriitorul în 1955 – să mă bizui pe limbă: limba berlineză vorbită; puteam să creez pornind de la ea..." Şi mai departe: „Limba vie care mă înconjoară îmi e suficientă, iar trecutul meu îmi oferă tot materialul imaginabil". În

această ordine de idei, scriitorul a respins opinia unor critici că în romanul său l-ar fi imitat, mai ales sub aspect stilistic, pe James Joyce, al cărui *Ulysses* a apărut în original în 1922 şi în traducere germană în 1927. „Când am scris primul sfert al cărţii – precizează Alfred Döblin în 1932 – nu-l cunoşteam pe Joyce. Mai târziu, precum am spus şi am scris de mai multe ori, opera lui m-a încântat, iar ea a fost un vânt bun în pânzele mele". „Un vânt bun" s-ar putea interpreta printr-o confirmare a începutului şi un stimulent pentru continuare. Ca în tehnică sau ştiinţă, şi în literatură „aceeaşi epocă poate produce independent în diverse locuri ceva asemănător sau identic". Între *Berlin Alexanderplatz* şi *Ulysses* s-ar putea puncta multe asemănări, şi nu numai de ordin stilistic: Investirea unor întâmplări banale cu semnificaţii metafizice, a individualului cu valenţe tipice, asocierea istoriei cu mitul, concretizată şi prin tensiunea dintre realitate şi iluzie, labilitatea perspectivei, libertatea neîngrădită în manipularea limbii etc. În *Ulysses*, construcţia e însă savantă, materialul de viaţă este supus unei presiuni puternice, ca să se muleze după tiparele preconcepute (parodia epopeii). Un tipar există şi în *Berlin Alexanderplatz*, impus de necesităţile demonstraţiei, dar acest tipar e lax, astfel că realitatea vieţii se poate revărsa incomparabil mai nestingherit. Nici romanul lui Alfred Döblin nu-şi dezvăluie unui cititor neavizat toate înţelesurile şi frumuseţile, dar lectura lui e posibilă şi atrăgătoare (o dovadă: tirajele!) pentru oricine, ceea ce nu se poate spune despre *Ulysses*: însuşi faptul că *Berlin Alexanderplatz* este o scriere cu mesaj impunea ca o premisă comunicabilitatea. Jocul lingvistic din *Ulysses* (v. cu deosebire capitolul XIV, unde sunt parodiate uluitor toate stilurile prozei engleze în evoluţia ei istorică) ar fi fost de neconceput în *Berlin Alexanderplatz*. Orchestraţia lingvistică şi stilistică din romanul lui Alfred Döblin se armonizează, deşi cu similitudini parţiale, după alte impulsuri. Domină în primul rând încrederea

scriitorului, enunţată mai sus, în limba vorbită de personajele sale, care este dialectul berlinez, cu un vocabular şi – mai ales – cu fonetică mult diferite de limba literară. Personajele vorbesc mai întotdeauna (nu exclusiv) în dialectul lor, pe care-l preia uneori în naraţiune şi autorul. Oralitatea limbii se repercutează şi asupra construcţiei frazelor, care se eliberează din chingile gramaticii. Răzbate aici şi un ecou al sloganului futurist privind „libertatea cuvintelor". Fără a se ajunge până la anularea logicii limbii (ca la dadaişti), structurile frazeologice sunt simplificate, contorsionate, reduse la formulări eliptice prin eliminarea vorbelor de legătură. Neglijenţa aparentă (uneori, probabil, şi reală) a expresiei se vădeşte şi în omiterea unor semne de punctuaţie, îndeosebi pentru interogaţii şi exclamaţii. Rezultă o accelerare a ritmului şi o cursivitate pe care punerea semnelor, frângând fraza, ar anula-o. Traducătorul n-a folosit creionul roşu al belferului pentru „corecturi" şi a intervenit în foarte puţine locuri, unde introducerea unui semn era şi absolut necesară şi posibilă.

În naraţiune, oralitatea expresiei aduce un spor de plasticitate, ca şi vocabularul frust împrumutat de autor, fără pudibonderie, dar şi fără exces, din argoul personajelor sale. Relatarea şi dialogul se întrepătrund şi-şi împrumută reciproc funcţiile. Asistăm la lungi discuţii între personajele de prim-plan, dar şi între alte personaje, de multe ori episoadele capătă înfăţişarea unor „scene", cum este, pentru a da numai un exemplu, ciocnirea lui Franz Biberkopf cu însoţitorii lui Georg Dreske într-o bodegă. În dialoguri, scriitorul procedează frecvent ca într-o piesă de teatru: indică numele personajului şi, după două puncte, dă replica, fără propoziţia introductivă obişnuită în epică. Dialogul este uneori imaginar, pus în pagină cu sau fără semnele citării. Se întâmplă ca dialogul să se desfăşoare concomitent pe două sau trei planuri. Un personaj întreţine o convorbire cu cineva, îşi continuă discuţia cu acelaşi sau cu altcineva printr-o replică nerostită, în

plus, își formulează și un gând pentru sine, tot mental. Vorbirea directă alternează cu vorbirea indirectă în aceeași frază, fără nici o diferențiere grafică. Structura paratactică dă frazei o expresivitate specială, dar o face intrucâtva și dificilă. Așa-numitul monolog interior, utilizat mult în *Berlin Alexanderplatz*, asigură personajului o binevenită libertate și-l dispensează pe autor de convenționala analiză psihologică. Döblin n-a împrumutat procedeul de la Joyce; a recurs la el, cu ani înainte, și în *Cele trei salturi ale lui Wang-lun*.

Tonul patetic, de coloratură expresionistă, din finalul romanului vibrează în destule alte pasaje anterioare, într-un contrast violent cu contextul „neliterar". În momente de mare tensiune dramatică, naratorul indiferent până atunci e cutremurat de emoție, proza capătă o sonoritate muzicală de poem, refrenul, onomatopeea, aliterația comunică intensitatea simțirii. Pasajele poematice anunță cu înfiorare o tragedie, ca în penultimul capitol din *Cartea a cincea*: „Ape din deasa, neagra pădure, ape înfricoșător de negre..." sau deplâng, ca bocetul unui cor antic, o tragedie consumată: „Copacii se leagănă, începe să sufle vântul, Huu, hua, huu – uu, uu. Noaptea înaintează. Corpul ei răpus, ochii ei, limba ei, gura ei, hai vino, ajungem îndată acasă, sunt a ta. Un copac trosnește..." (finalul *Cărții a șaptea*, după crima lui Reinhold). Poeziile citate sunt preluate câteodată în narațiune, căreia îi împrumută ritmul sau formează un fundal pe care se proiectează stări sufletești ale personajului (v. monologul interior al lui Franz Biberkopf implantat în textul baladei *Moartea deținutului*; *Cartea a opta*). Pasaje extinse iau forma unor versuri libere, în care figurile poetice, ritmul și chiar rima apar parcă involuntar. În vremea când Frantz Biberkopf zace la Buch, ferecat în el însuși: „Rostogolind greutăți și alergând, trosnind și clătinând, / mai-marii furtunii se adună să se sfătuiască, / e noapte, pe Franz cum să-l trezească, / nu că ar dori mădularele să-i zdrobească, / dar clădirea are ziduri atât de groase

şi el nu aude / ce strigă ei iară şi iară, / dacă ar fi mai aproape, afară, /atunci i-ar simţi şi le-ar înţelege gândul / şi ar auzi-o pe Mieze strigându-l [...] Dacă ai un topor şi izbeşti în lemnul tare, / până şi cel mai bătrân copac începe să strige că-l doare..." Noi am separat aici versurile prin bare. În roman, nici asemenea versuri, nici cele ale unor poezii transcrise nu sunt individualizate (cu o singură excepţie). Este o plăcere deosebită pentru cititor să bage de seamă că pe neaşteptate fraza începe să cânte.

În 1955, referindu-se la succesul romanului său, Alfred Döblin amintea şi de traducerile „mai mult sau mai puţin bune". Accepta deci posibilitatea traducerii. Desigur, orice operă literară poate fi tradusă. Posibilitatea traducerii este însă relativă întotdeauna, şi cu atât mai mult în cazul unor scrieri ca *Berlin Alexanderplatz*. Pentru realizatorul unei versiuni în altă limbă a romanului, dialectul berlinez constituie, firește, o dificultate. Dar nu aceasta e problema. Cu un plus de efort, vocabularul şi fonetismele specifice pot fi desferecate şi sensul exact captat cu precizie. În tălmăcire, cuvântul, comunicând cu o corectitudine absolută înţelesul, nu va fi totuşi niciodată corespondentul ideal, pentru bunul motiv că nu aparţine... dialectului berlinez! În ceea ce ne priveşte, am urmat singura cale ce ni s-a părut recomandabilă: am preluat fraza fără s-o supunem canoanelor, am folosit în genere limba vorbită, termeni şi expresii populare, cuvinte argotice, totul aparţinând graiului bucureştean, care este mai puţin specific bucureştean decât e berlinez dialectul din *Berlin Alexanderplatz*. Când s-a întâmplat – rareori – să nu avem la îndemână alt cuvânt sau altă expresie decât acela (aceea) din limba literară, am compensat mica pagubă a unei formulări mai palide, în pasajul respectiv sau în pagină, cu un strop de culoare pus undeva în apropiere. Prin limbajul obţinut astfel, Franz Biberkopf şi ai săi rămân în lumea lor de oameni simpli care nu ştiu a vorbi ca din carte şi nu-şi pun frâu

la gură. Rămân, pe cât se poate, şi berlinezi prin cadrul social-politic şi istoric în care-şi duc existenţa, prin nume, prin denumirile străzilor, ale pieţelor, ale unor instituţii, pe care nu le-am tradus şi nu le-am supus flexiunii româneşti. Nădăjduim că, prin adecvarea veşmântului lingvistic şi prin fidelitate stilistică, versiunea românească a romanului *Berlin Alexanderplatz* reuşeşte să preia din original, fără a-l altera, esenţialul: mesajul viu şi generos al cărţii.

Ion ROMAN

Această carte relatează despre un fost muncitor betonist şi în transporturi, Franz Biberkopf din Berlin. A fost eliberat din închisoare, unde a stat din pricina unor întâmplări mai vechi, acum se găseşte din nou în Berlin şi vrea să fie om cumsecade.

La început chiar izbuteşte. Apoi însă, cu toate că îi merge binişor din punct de vedere economic, se pomeneşte implicat într-o adevărată luptă cu ceva venit din afară, ceva care e incalculabil şi arată ca un fel de soartă.

De trei ori se repede acest ceva asupra omului şi-l stinghereşte în felul cum şi-a plănuit viaţa. Se năpusteşte asupra lui cu o şarlatanie şi o înşelătorie. Omul poate să se pună din nou pe picioare, se ţine încă bine.

Dă peste el şi-l izbeşte cu o josnicie. Se poate ridica anevoie, e aproape numărat.

În cele din urmă, îl torpilează cu o înfricoşătoare şi excesivă brutalitate.

Cu asta, bunul nostru om, care s-a ţinut tare, până la urmă e doborât. Se dă bătut, nu ştie cum s-o mai scoată la capăt şi pare terminat.

Mai înainte însă de-a o încheia într-un chip radical cu sine însuşi, i se smulge vălul de pe ochi într-un fel pe care n-am să-l arăt aici. I se lămureşte pe deplin unde a fost hiba. Anume, în el însuşi, precum se vede, în modul cum şi-a plănuit viaţa, un plan fără nici o noimă, dar care acum arată dintr-o dată cu totul altfel, nu simplu şi ca

aproape de la sine înţeles, ci orgolios şi naiv, insolent, în plus laş şi plin de slăbiciuni.

Acel ceva teribil, care a fost viaţa lui, capătă un înţeles. Franz Biberkopf *a fost supus la o cursă drastică. La sfârşit îl vedem din nou pe omul acesta stând în Alexanderplatz, foarte schimbat, sleit de puteri, dar ştiind încotro s-o ia.*

A vedea şi a auzi toate astea va fi de folos pentru mulţi care sălăşluiesc într-o piele de om şi cărora li se întâmplă ca acestui Franz Biberkopf, *anume să ceară de la viaţă mai mult decât un codru de pâine.*

cartea întâi

Aici, la început, Franz Biberkopf părăsește închisoarea Tegel, în care l-a dus viața lui fără sens de mai înainte. Anevoie își află din nou un rost în Berlin, dar în cele din urmă izbutește totuși, lucru care-l bucură și-l face să jure că va fi un om cumsecade.

Cu 41 în oraș

Stătea în fața porții închisorii Tegel și era liber. Ieri încă prășea la cartofi pe ogoarele din spate, împreună cu ceilalți, în veșminte de deținut, acum ieșise într-un pardesiu galben, ei prășeau acolo în spate, el era liber. Lăsă să treacă un tramvai electric după altul, stătea lipit cu spatele de zidul roșu și nu pleca. Paznicul de la poartă se plimbă de câteva ori pe lângă el, îi arătă drumul, el nu plecă. Clipa cea înfricoșătoare sosise [înfricoșătoare, de ce înfricoșătoare, Franze?], cei patru ani trecuseră. Canaturile negre de fier ale porții, pe care de-un an le privise cu o silă crescândă [silă, de ce silă], erau încuiate în urma lui. A fost dat din nou afară, înăuntru ședeau ceilalți, făceau dulgherie, lăcuiau, sortau, lipeau, mai aveau doi ani, cinci ani. El stătea în stație.

Pedeapsa începe.

Se scutură, înghiți în sec. Își dădu ghes. Apoi luă avânt și se pomeni în tramvaiul electric, între oameni. Haide! La început a fost întocmai ca atunci când ședezi la dentist, iar acesta ți-a apucat cu cleștele o rădăcină și trage, durerea crește, capul stă să-ți plesnească. Întoarse capul înapoi spre zidul cel roșu, dar tramvaiul gonea cu el tot mai departe pe șine, apoi numai capul său rămase în

direcţia închisorii. Vagonul luă o curbă, între el şi închisoare se interpuseră copaci, case. Apărură străzi animate, Seestrasse, oameni urcau şi coborau, în el răsună un strigăt de groază: Atenţie, atenţie, a început, îi îngheţă vârful nasului, obrazul îi zvâcnea.

— Ziarele de-amiaz', *B.Z.*, *Die neuste Illustrierte*, *Die Funkstunde*, numărul nou.

— S-a mai urcat cineva?

Sergenţii de stradă au acum uniforme albastre. Coborî din nou nebăgat în seamă din vagon, se afla printre oameni. Ei şi? Nimic. Nu-ţi pierde cumpătul, câine lihnit, vino-ţi în fire, îţi vâr pumnul sub nas. Forfotă, ce forfotă. Cum mai mişunau. Tigva mea s-a golit, creierii mi s-au făcut iască. Câte mai erau. Magazine de încălţăminte, magazine de pălării, lămpi electrice, cârciumi. Oamenii trebuie sa aibă ghete, dacă aleargă atâta de colo-colo, aveam şi noi cizmărie, să reţinem asta. O sută de vitrine sclipitoare, lasă-le să te fulgere, doar n-o să te bage-n sperieţi, le poţi face cioburi, şi ce-i cu asta, tocmai le-au spălat de strălucesc lună. În Rosenthaler Platz s-a scos pavajul, păşi între ceilalţi pe grinzi de lemn. Te amesteci între ceilalţi, aşa pier toate, nu mai bagi de seamă nimic, omule, în vitrine stăteau manechine în costume, paltoane, cu fuste, cu ciorapi şi pantofi. Afară se mişcau toate, dar – dincolo de geam – nu era nimic. Nici pic de viaţă! Aveau chipuri vesele, rădeau, aşteptau pe refugiu peste drum de Aschinger, câte două, câte trei, fumau ţigarete, răsfoiau ziare. Stăteau aşa acolo ca felinarele – şi se făceau tot mai ţepene. Laolaltă cu casele, toate erau albe, toate de lemn.

Când coborî pe Rosenthaler Strasse îl străbătu un fior de spaimă văzând într-un mic birt un bărbat şi o femeie şezând chiar lângă fereastră: cei doi îşi turnau pe gât bere din ţapi, şi ce-i cu asta, tocmai beau, aveau furculiţe şi-şi vârau cu ele bucăţi de carne în gură, pe urmă scoteau furculiţele şi nu sângerau. Oh, trupul i se zgârci, nu pot să scap, încotro s-o iau? Şi răspunsul: Pedeapsa.

Nu se putea întoarce, venise cu tramvaiul atât de departe, până aici, fusese eliberat din închisoare şi trebuia să pătrundă în lumea asta, să pătrundă tot mai adânc.

Asta o ştiu eu, oftă în sine-şi, ştiu că trebuie să mi croiesc drum şi că am fost eliberat din închisoare. Erau obligaţi să mă elibereze, pedeapsa se terminase, aşa-i ordinea, birocraţii îşi fac datoria, îmi şi croiesc drum, dar n-aş vrea, Dumnezeule, nu pot.

O luă pe Rosenthaler Strasse pe dinaintea magazinului Tietz, o coti la dreapta pe îngusta Sophienstrasse. Se gândea că strada asta e mai întunecată, unde e întuneric va fi mai bine. Deţinuţii sunt închişi în carcere, în celule şi în săli comune. La carceră, deţinutul se află izolat de ceilalţi deţinuţi ziua şi noaptea, neîntrerupt, în celulă, deţinutul stă închis de unul singur, totuşi la mişcarea în aer liber, la orele de învăţământ şi la serviciul divin e adus împreună cu ceilalţi. Vagoanele continuau să treacă vuind, sunând din clopoţei, faţadele caselor se scurgeau una după alta fără întrerupere. Iar pe case erau acoperişuri, pluteau pe case, ochii lui rătăceau în sus: de n-ar aluneca acoperişurile la vale, dar casele stăteau drept. Încotro s-o iau, amărâtul de mine, îşi târâia picioarele de-a lungul zidului caselor, nu se mai termina.

Mare nătărău mai eşti, ai să te poţi strecura şi aici, cinci minute, zece minute, pe urmă bei un coniac şi stai jos. Munca trebuie s-o începi deîndată, la semnalul corespunzător dat cu clopotul. Poate fi întreruptă numai pe timpul hotărât pentru masă, plimbare, învăţământ. Cât se plimbau, deţinuţii erau obligaţi să ţină braţele întinse şi să le mişte înainte şi-napoi.

Uite-o casă, îşi dezlipi privirea de pe caldarâm, împinse o uşă, iar din piept îi ţâşni un trist oh, oh mormăit. Îşi încrucişă braţele, aşa, flăcăule, aici nu mai îngheţi. Uşa casei se deschise, un ins se strecură pe lângă el, se postă în spatele lui. El gemu, îi făcea bine să geamă. Când a fost închis întâia oară la carceră, a gemut aşa tot timpul, se bucura auzindu-şi vocea, mai ai totuşi ceva ce-i al tău, încă nu s-a dus totul. Asta o făceau mulţi în celule, unii la început, alţii mai târziu, când se simţeau singuri. Atunci începeau cu asta, era ceva încă omenesc, îi alina. Aşa stătea omul nostru în holul imobilului, nu mai auzea larma înfricoşătoare a străzii, casele nebune nu le mai vedea.

Grohăi cu buzele ţuguiate şi-şi făcu aşa curaj, vârându-şi mâinile strânse pumn în buzunare, în pardesiul galben, ţinea umerii încordaţi, ca spre apărare.

Lângă deţinutul eliberat se postase un străin, se uita la el. Întrebă:

— Ce-i cu mata, nu ţi-e bine, te doare ceva? Când îl observă, Franz încetă cu grohăitul. Ţi-e rău, locuieşti în casa asta?

Era un evreu cu barbă roşie, un omuleţ în palton, cu o pălărie de catifea neagră, în mână cu un baston.

— Nu, nu locuiesc aici.

Trebuia să iasă din hol, holul fusese bun. Acum începea din nou strada, faţadele caselor, vitrinele, figurile grăbite cu pantaloni sau ciorapi de culoare deschisă, toate atât de repede, atât de sprintene, în fiece clipă alta. Şi cum era hotărât, intră din nou în gangul unei case, dar tocmai atunci fu smucită poarta, ca să iasă un automobil. Apoi, repede în imobilul vecin, într-un hol îngust lângă casa scării. Aici nu putea să intre vreun automobil. Se prinse bine de stâlpul balustradei. Iar în vreme ce se ţinea de el, ştiu că vrea să se sustragă pedepsei [o, Franz, ce vrei să faci, n-ai să poţi], precis ar face-o, ştia de pe acum unde era scăparea. Şi-şi începu din nou, încet, muzica, grohăitul şi mormăitul, şi n-am să ies iarăşi pe stradă. Evreul cel roşcat intră din nou în imobil, la început nu-l descoperi pe cel rezemat de balustradă. Îl auzi zumzăind.

— Ei, ia spune, ce faci aici? Nu ţi-e bine?

Îşi desfăcu mâinile de pe stâlp, se îndreptă spre curte. Când atinse canatul porţii, băgă de seamă că insul este evreul din cealaltă casă.

— Vezi-ţi de treabă! Ce vrei de la mine?

— Ei, ei, nimic. Gemi şi oftezi aşa, doar pot să-ntreb cum te simţi.

Iar prin crăpătura uşii, din nou casele vechi, furnicarul de oameni, acoperişurile lunecătoare. Fostul deţinut deschise uşa spre curte, evreul după el:

— Ei, ei, orişice-ar fi, doar n-o fi chiar aşa de rău. Nu piere omul. Berlinu-i mare. Unde trăiesc atâtea mii, o mai trăi încă unul.

Era acolo o curte înaltă, întunecată. Se opri lângă lăzile de gunoi. Şi deodată se porni să cânte răsunător, cânta spre pereţi. Îşi scoase pălăria din

cap, ca un flaşnetar. Sunetele se izbeau de pereţii care întorceau ecoul. Era bine. Vocea îi umplea urechile. Cânta cu voce atât de tare, cum în închisoare nu i-ar fi fost îngăduit niciodată să cânte. Şi ce cânta de răsunau pereţii? „Ca tunetul vuieşte o chemare". Vânjos, războinic şi bărbăteşte. Apoi, din mijlocul unui cântec: „Iuvivaleralera". Nu-l băgă în seamă nimeni. Evreul îl luă în primire la poartă:

— Ai cântat frumos. Ai cântat cu-adevărat frumos. Cu vocea pe care-o ai, ai putea să câştigi aur.

Evreul se luă după el pe stradă, îl apucă de braţ, îl trase, sporovăind mereu, până când o cotiră pe Germannstrasse, evreul şi insul ăla mare, ciolănos, în pardesiu, care strângea din dinţi, de parcă i-ar fi venit să scuipe fiere.

Încă n-a ajuns

Îl duse într-o odaie, unde ardea focul într-o sobă de fier, îl aşeză pe o canapea:

— Ei, iată-te. Stai liniştit colea. Poţi să-ţi ţii pălăria pe cap sau s-o scoţi, cum ăi pofti. Vreau doar s-aduc pe cineva, care-o să-ţi placă. Eu nu locuiesc aici. Sunt doar musafir, ca şi mata. Ei, aşa-i, un musafir îl aduce pe altul, când e cald în odaie.

Deţinutul eliberat rămase singur. Vuieşte-un strigăt ca un bubuit de tunet, ca valul mării şi al spadei sunet. Călătorea cu tramvaiul electric, privea afară într-o parte, printre copaci se vedeau zidurile roşii, ploua cu frunziş multicolor. Zidurile stăteau înaintea ochilor lui, le privea şezând pe

canapea, le privea necontenit. E-o mare fericire să locuieşti între zidurile astea, ştii cum începe ziua şi cum o să continue. [Franz, doar n-ai vrea să te ascunzi aici, ţi-ai ascuns cei patru ani, ia-ţi inima-n dinţi, priveşte-n jurul tău, odată şi-odată ascunzişul ia sfârşit.] Orice cântec, fluierat, larmă sunt strict interzise. De dimineaţă, când se sună deşteptarea, deţinuţii trebuie să sară numaidecât din pat, să-şi aranjeze aşternutul, să se spele, să se pieptene, să-şi cureţe îmbrăcămintea şi să se îmbrace. Săpun se distribuie în cantităţi suficiente. Bang, o bătaie de clopot, deşteptarea, bang ora cinci treizeci, bang ora şase treizeci, se descuie celulele, bang bang, toată lumea afară, primirea hranei de dimineaţă, timpul de muncă, ora liberă, bang bang bang prânzul, flăcăule, nu strâmba din nas, aici nu eşti pus la îngrăşat, cei cu voce trebuie să se prezinte, adunarea corului la cinci patruzeci, am să raportez că-s răguşit, ora şase încuierea celulelor, bună seara, am scos-o la capăt. Mare noroc să locuieşti între zidurile astea, m-au vârât în rahat, aproape că am omorât-o pe una, n-a fost însă decât lovitură cauzatoare de moarte, leziune corporală cu consecinţe mortale, n-a fost chiar aşa de grav, devenisem un mare ticălos, un mizerabil, aproape un vagabond.

Un evreu înalt, bătrân, cu părul lung, cu o tichiuţă neagră împinsă spre ceafă, şedea de multă vreme în faţa lui. În oraşul Susan trăia odată un bărbat cu numele de Mordechai, acesta o creştea pe Estera, fiica unchiului său, fata însă era frumoasă la boi şi frumoasă la vedere. Bătrânul îşi luă ochii de la străin, întoarse capul spre spate şi-l întrebă pe roşcat:

— Unde-ai dat de el?

— Alerga de la o casă la alta. Într-o curte s-a proţăpit şi-a cântat.

— Cântat?

— Cântece de război.

— Are să-ngheţe.

— Tot ce se poate.

Bătrânul îl privea ţintă, în prima zi de sărbătoare, de un mort trebuie să se ocupe neevreii, în a doua zi o pot face şi israeliţii, aceasta-i valabil chiar şi pentru amândouă zilele de Anul Nou. Şi cine-i autorul următoarei învăţături din Cartea patriarhilor iudei: Dacă mănâncă cineva din leşul unei păsări curate, nu e necurat; dacă însă mănâncă din măruntaie sau guşă. atunci e necurat? Cu mâna lui lungă, gălbejită, bătrânul pipăi după mâna omului eliberat din închisoare, care şedea pe pulpana pardesiului.

— N-ai vrea să-ţi scoţi pardesiul? Aici e foarte cald. Noi suntem oameni bătrâni, ni-i frig tot anul, pentru mata o să fie prea mult.

Şedea pe canapea, trase cu ochiul în jos spre mâna lui, trecuse de la o curte la alta pe străzi, trebuia să vadă unde se poate găsi ceva pe lumea asta. Voia să se ridice, să iasă pe uşă, ochii lui căutau în încăperea întunecată uşa. Bătrânul îl apăsa înapoi pe canapea.

— Ei, acuma rămâi, ce vrei să faci? Voia să iasă. Bătrânul îl ţinu însă de încheietura mâinii şi continuă să-l apese. Ia să vedem care-i mai tare, mata sau eu. Stai jos, dacă-ţi zic. Bătrânul strigă: Ai să stai locului. Ai să asculţi ce-ţi spun, băiete. Vino-ţi în fire, nelegiuitule. Şi către roşcat, care-l apucase pe om de umeri: Du-te-ncolo, lasă-l. Te-am chemat? O scot eu la capăt cu el.

Ce voiau oamenii aceştia de la dânsul? El voia să iasă, se smuci în sus, dar bătrânul îl apăsă înapoi. El strigă:

— Ce-aveţi cu mine?

— Aşa, înjură, ai să-njuri şi mai şi.

— Trebuie să-mi daţi drumul. Trebuie să ies.

— Poate pe stradă? Poate prin curţi?

Bătrânul se sculă de pe scaun, se plimbă de colo-colo prin odaie, cu un foşnet:

— Lasă-l să strige cât o vrea. Lasă-l să facă ce-o vrea. Dar nu la mine. Deschide-i uşa.

— Ce s-a-ntâmplat? La mata se strigă şi altminteri mereu.

— Nu-mi aduce în casă oameni care fac scandal. Copiii fie-mii sunt bolnavi, zac colo-n spate, sunt sătul de scandal.

— Ei, ei, ce necaz, n-am ştiut, rogu-te să mă ierţi.

Roşcatul îl apucă pe om de mâini.

— Hai cu mine. Rabi are casa plină. Nepoţii lui sunt bolnavi. Să plecăm. Dar el nu voi să se ridice. Haide.

Totuşi fu nevoit să se scoale. Spuse în şoaptă:

— Nu mă trage. Lasă-mă aici.

— Omul are casa plină, ai auzit.

— Lasă-mă totuşi aici.

Bătrânul îl privi cu ochi scânteietori pe străin. Grăi Ieremia, vrem să mântuim Babilonul, dară el nu s-a lăsat mântuit. Părăsiţi-l, vrem ca fiecare să plece spre ţara lui. Sabia să cadă asupra caldeenilor, asupra locuitorilor Babilonului.

— Dacă e liniştit, poate să rămână cu mata. Dacă nu e liniştit, trebuie să plece.

— Bine, bine, n-o să facem zgomot. Stau lângă el. Te poţi bizui pe mine.

Bătrânul ieşi fără o vorbă, cu un foşnet.

Cel eliberat din închisoare, cu pardesiul său galben, şedea acum din nou pe canapea. Roşcatul, suspinând şi dând din cap, se plimba prin odaie:

— Ei, nu te supăra că bătrânul a fost atât de brutal. Eşti venit aici de altundeva?

— Da, sunt, am fost.

Zidurile cele roşii, frumoase ziduri, celulele, le privea plin de dor, se lipea cu spinarea de zidul roşu, l-a clădit un om înţelept, nu voia să plece. Şi omul lunecă de pe canapea, ca o păpuşă, pe covor, căzând împinse masa la o parte.

— Ce s-a-ntâmplat? strigă roşcatul.

Cel eliberat din închisoare se făcu ghem pe covor, pălăria i se rostogoli lângă mâini, îşi propti capul în podea, gemu:

— În podea, în pământ, unde-i întuneric. Roşcatul îl smulse:

— Pentru Dumnezeu. Te afli în casa unor oameni străini. Dacă vine bătrânul? Ridică-te.

Omul nu se lăsă însă tras în sus, se ţinea lipit de covor, continua să geamă.

— Taci, pentru numele lui Dumnezeu, dacă aude bătrânul? O să ne descurcăm noi doi.

— Pe mine nu mă scoate nimeni d-aici.

Ca o cârtiţă.

Şi cum nu putu să-l ridice, roşcatul îşi scărpina perciunii, închise uşa şi se aşeză hotărât pe podea lângă străin. Îşi îndoi genunchii, cu privirea îndreptată spre picioarele mesei.

— Ei, bine. Stai aşa liniştit. Mă aşez şi eu aici. Comod nu prea e, da' de ce nu. Dacă nu vrei să vorbeşti şi să-mi spui ce e cu mata, am să-ţi zic eu o poveste.

Cel eliberat din închisoare gemu cu capul pe covor. [Dar de ce geme şi oftează? Trebuie să ia o hotărâre, să pornească pe un drum – şi tu nu ştii nici unul, Franze. Porcăria de-altădată nu ţi-ar fi pe plac, iar în celulă n-ai făcut altceva decât să gemi şi să te ascunzi şi nu te-ai gândit, nu te-ai gândit, Franze.] Roşcatul vorbea cu înverşunare:

— Omul nu trebuie să-şi dea atâta importanţă. Trebuie să-i asculte şi pe alţii. Cine-ţi spune că stai atât de rău?! Nici Dumnezeu nu se leapădă aşa uşor de tine, şi-apoi suntem între oameni. Ai citit ce-a pus Noe în arcă, în corabia lui, când a venit potopul cel mare? Din fiecare câte o pereche. Dumnezeu n-a uitat pe nimeni. Nici măcar de păduchii de cap n-a uitat. Toate cele îi erau dragi şi punea preţ pe ele. Omul scâncea acolo jos. [Scâncitul e gratis, să scâncească poate şi-un şoarece beteag.] Roşcatul îl lăsă să scâncească, îşi scărpină obrajii: Multe se mai petrec pe lumea asta, multe poţi să povesteşti când eşti tânăr şi când eşti bătrân. Am să-ţi istorisesc acum povestea lui Zannowich, Stefan Zannowich. Nu cred că mata ai mai auzit-o. Dacă ţi-e mai bine, ridică-te oleacă. Îţi se suie sângele la cap, nu-i sănătos. Răposatul tată-meu ne-a povestit multe, a voiajat mult, cum se-ntâmplă cu oamenii din neamul nostru, a împlinit şaptezeci de ani şi s-a stins după răposata mea mamă, ştia multe, un om înţelept. Eram şapte guri flămânde, şi când nu se găsea nimic de mâncare, ne spunea poveşti. Nu te saturi cu ele, dar uiţi. Geamătul surd de jos continua. [Să geamă poate şi-o cămilă beteagă.] Ei, ei; precum se ştie, pe lumea asta nu se află numai aur, frumuseţe şi bucurie. Cine a fost, aşadar, Zannowich ăsta, cine i-a fost tată, cine i-au fost părinţi? Cerşetori,

cum sunt cei mai mulţi dintre noi, mămulari, negustori, misiţi. Bătrânul Zannowich venise din Albania şi se dusese la Veneţia. Ştia el de ce s-a dus la Veneţia, Unii pleacă de la oraş la ţară, aiţii de la ţară la oraş. La ţară e mai multă linişte, oamenii sucesc fiece lucru pe toate feţele, poţi să vorbeşti ceasuri întregi şi dacă ai noroc poţi să câştigi ceva pfenigi. Ei, şi la oraş e greu, dar oamenii sunt înghesuiţi şi nici timp nu au. Dacă nu-i unul, e altul. Boi n-au, au cai iuţi cu trăsuri. Poţi să pierzi, poţi să câştigi. Asta o ştia bătrânul Zannowich. Mai întâi a vândut ce-avea la el, pe urmă a luat cărţi de joc şi a început să joace cu oamenii. Un om cinstit nu era el. A făcut un gheşeft din aceea că oamenii de la oraş nu au timp şi vor să se distreze. I-a distrat. I-a costat bani grei. Un escroc, un trişor bătrânul Zannowich, dar cap avea. Cu ţăranii o dusese greu, aici avea o viaţă mai uşoară. I-a mers bine. Până când deodată unul a pretins că a fost înşelat. Ei, la asta nu se gândise bătrânul Zannowich. A ieşit cu bătaie, a venit poliţia, şi până la urmă bătrânul Zannowich s-a văzut obligat să-şi ia picioarele la spinare cu copiii lui. Tribunalul din Veneţia era pe urmele sale, cu tribunalul, gândea bătrânul, mai bine să nu stea de vorbă, ăştia nu mă înţeleg, şi chiar că nu erau în stare să-l înţeleagă. Avea cu el cai şi bani şi s-a stabilit din nou în Albania şi şi-a cumpărat o moşie, un sat întreg, şi şi-a trimis copiii la şcoli înalte. Iar când a ajuns tare bătrân, a murit liniştit şi respectat. Asta a fost viaţa bătrânului Zannowich. Ţăranii l-au plâns, dar el nu putuse să-i sufere, fiindcă-şi aducea mereu aminte de vremea când stătea în faţa lor cu mărunţişurile lui, inele, brăţări, şiraguri de coral, iar ei le suceau încolo şi-ncoace, le tot pipăiau,

nu până la urmă îşi vedeau de drum şi-l lăsau să stea acolo.

Ştii mata, când tatăl e un fir de iarbă, ar dori ca fiul lui să fie un copac. Când tatăl e o pietricică, ar dori ca fiul lui să fie un munte. Batrânul Zannowich le-a zis fiilor lui: Eu am fost aici în Albania un nimic, douăzeci de ani cât am stat, şi ştiţi pentru ce? Pentru că nu mi-am dus capul acolo unde i se cuvenea. Pe voi vă trimit la şcoli înalte, la Padova, luaţi cai şi trăsuri, şi când veţi isprăvi învăţătura, gândiţi-vă la mine, pe care m-au mâncat grijile împreună cu mama voastră şi cu voi şi care am dormit noaptea cu voi în pădure ca un mistreţ: eu singur am fost de vină. Ţăranii m-au secat ca un an rău, şi aş fi pierit, dar m-am dus între oameni, şi-acolo nu m-am prăpădit.

Roşcatul râse în sinea lui, clătină din cap, îşi legănă trunchiul. Şedeau pe podea, pe covor: Dacă intră cineva acum, ne ia drept ţicniţi, avem aici o canapea şi şedem în faţa ei pe podele. Ei, cum vrea fiecare, de ce nu, dacă aşa-i place. Tânărul Zannowich, Stefan, era deja de la douăzeci de ani un mare vorbitor. Ştia să se aranjeze, să se facă iubit, se pricepea să fie drăguţ cu femeile şi distins cu bărbaţii. La Padova, nobilii învăţau de la profesori, Stefan învăţa de la nobili. Se arătau cu toţii binevoitori faţă de el. Iar când s-a întors acasă în Albania, tată-său încă trăia, s-a bucurat de el şi-i era drag şi-a zis: „Ia-n uitaţi-vă la dânsul, asta-i un om de lume, n-o să se târguiască douăj' de ani cu ţăranii ca mine, a luat-o cu douăj' de ani înaintea lui tătâne-su." Iar tinerelul şi-a netezit mânecile de mătase, şi-a săltat buclele frumoase de pe frunte şi l-a sărutat pe bătrânul şi fericitul său tată: „Dar matale, tată, m-ai scutit de cei

douăj' de ani răi." „Fie ei cei mai buni din viaţa ta", a zis bătrânul, mângâindu-şi şi alintându-şi flăcăiaşul.

Şi uite că tânărului Zannowich i-a mers totul ca printr-o minune, şi totuşi minune nu a fost. Pretutindeni, oamenii alergau spre el. Avea cheie pentru toate inimile. A plecat în Muntenegru, într-o excursie, ca un cavaler, cu cai şi slujitori, tată-său se bucura să-şi vadă fiul domn mare – tatăl, un fir de iarbă, fiul, un copac –, iar în Muntenegru oamenii i se adresau ca unui conte şi unui prinţ. Nu l-ar fi crezut nimeni de-ar fi spus: pe tata-l cheamă Zannowich, locuim în Pastrowich într-un sat, de care tata-i mândru! Nu l-ar fi crezut, aşa a apărut el ca un nobil din Padova şi chiar şi arăta astfel şi-i şi cunoştea pe toţi. A râs Stefan şi-a zis: Facă-se voia voastră. Şi s-a dat faţă de oameni drept un polonez bogat, cum îl şi socoteau ei, drept un baron Warta, iar ei s-au bucurat şi s-a bucurat şi el.

Cel eliberat din închisoare se săltă cu o smucitură bruscă. Rămase ghemuit în genunchi, ascultându-l de sus pe celălalt. Zise cu o privire de gheaţă:

— Maimuţă.

Roşcatul i-o întoarse cu dispreţ:

— Bine, o să fiu atunci o maimuţă. Maimuţa ştie atunci mai multe decât unii oameni. Celălalt se pomeni din nou silit să se lase pe podea [Trebuie să te căieşti; să recunoşti ce s-a întâmplat; să recunoşti tot ce-i nevoie!]. Se poate deci vorbi mai departe. Mai sunt multe de învăţat de la alţi oameni. Tânărul Zannowich a luat-o pe drumul ăsta şi aşa a continuat. Eu nu l-am cunoscut, nici tata nu l-a cunoscut, dar poţi să ţi-l închipui. Dacă

te întreb pe mata, pe mata care-mi zici maimuţă – nu se cade să dispreţuieşti nici un animal de pe pământul lui Dumnezeu, ele ne dau carne şi ne aduc şi altminteri multe foloase, gândeşte-te la cal, la câine, la păsările cântătoare, maimuţele nu le ştiu decât de pe la iarmaroace, trebuie să facă năzbâtii legate cu un lănţug, grea soartă, nici un om nu are o soartă aşa grea – ei, vreau să te întreb pe mata, nu pot să-ţi zic pe nume, fiindcă nu-mi spui cum te cheamă: prin ce şi-a făcut drum Zannowich, tânărul, ca şi bătrânul? Ai să răspunzi că au avut minte în cap, că au fost deştepţi. Au mai fost şi alţii deştepţi şi n-au ajuns la optzeci de ani aşa de departe ca Stefan la douăj' de ani. Principalul la oameni e că au ochi şi picioare. Trebuie să poţi să vezi lumea şi să te duci spre ea.

Ia auzi ce-a făcut Stefan Zannowich, care i-a văzut pe oameni şi a ştiut cât de puţin trebuie să te temi de oameni. Ia să vezi cum oamenii netezesc drumul cuiva, cum aproape că-i arată drumul şi unui orb. Ei au vrut de la el: Tu eşti baronul Warta. Buun, a zis el, sunt baronul Warta. Pe urmă nu i-a mai fost destul, lui, sau lor. Dacă eşti deja baron, de ce să nu fii mai mult. E-acolo în Albania o celebritate, omul a murit de mult, dar ei îl proslăvesc, aşa cum îi proslăveşte poporul pe eroi, se numea Skanderbeg. Dacă Zannowich ar fi putut, ar fi zis că el e Skanderbeg însuşi. Fiindcă Skanderbeg era mort, a zis: sunt un urmaş al lui Skanderbeg, s-a umflat în pene, şi-a spus prinţul Castriota al Albaniei, vestind că va face Albania din nou mare, că adepţii lui îl aşteaptă. I-au dat bani, ca să poată să trăiască aşa cum trăieşte un urmaş al lui Skanderbeg. Le-a făcut oamenilor bine. Oamenii se duc la teatru ca să audă lucruri

închipuite care le sunt pe plac. Plătesc pentru asta. De ce n-ar plăti şi ca să li se întâmple lucruri plăcute după-amiaza sau dimineaţa, mai ales când pot să intre şi ei înşişi în joc.

Şi iarăşi omul în pardesiu galben se săltă, avea o faţă mohorâtă, încreţită, îl privi de sus pe roşcat, îşi drese glasul, avea o voce schimbată:

— Ia zi, poşidicule, îţi lipseşte o doagă, ha? Eşti lovit cu leuca?

— Îmi lipseşte o doagă, poate. Odată-s maimuţă, pe urmă ţicnit.

— Ia zi, pen' ce-mi stai colea la o adică şi-mi tot turui?

— Da' cine şade pe podea şi nu vrea să se ridice? Eu? Când am în spate o canapea? Ei, dacă te deranjează pe mata, gata, am tăcut.

Celălalt, după ce-şi roti ochii prin odaie, îşi întinse picioarele şi se sprijini cu spinarea de canapea, proptindu-şi mâinile pe covor.

— Aşa stai mai comod.

— Iar 'mneata termină cu palavrele.

— Cum pofteşti. Eu povestea asta am istorisit-o de multe ori, pe mine nu mă interesează. Dacă nu te interesează nici pe mata.

Dar după o pauză, celălalt întoarse din nou capul spre el:

— N-ai decât să-i dai înainte cu povestea.

— Păi vezi. Oamenii mai povestesc, mai stau la taifas, timpul trece mai uşor. Eu nu voiam decât să-ţi deschid ochii. Stefan Zannowich, despre care ai auzit, a căpătat atâţia bani, că a putut călători cu ei în Germania. Cei din Muntenegru nu l-au demascat. De la Zannowich Stefan e de învăţat că ştia ce-i cu el şi că se pricepea la oameni, încolo, era nevinovat ca o păsărică ciripitoare. Şi

vezi, frică de oameni n-avea deloc: oamenii cei mai mari, prinţii cei mai grozavi de pe lume erau prietenii lui: prinţul elector din Saxonia, prinţul de coroană din Prusia, cel care-a fost mai târziu un mare erou în război şi în faţa căruia austriaca, împărăteasa Maria Tereza, tremura pe tronul ei[1]. În faţa lui, Zannowich nu tremura. Iar când Stefan a venit la Viena şi a dat de oameni care au început să scodească ce-i cu el, împărăteasa în persoană a ridicat mâna şi-a zis: Ia lăsaţi-mi-l pe tinerel în pace!

Întregirea povestirii într-un mod neaşteptat şi cum prin aceasta cel eliberat din închisoare a prins inimă

Celălalt râse, necheză rezemat de canapea:

— Mare figură eşti. Ai putea să faci pe clovnul la circ.

Roşcatul chicoti şi el:

— Ei, vezi. Dar linişte – nepoţii bătrânului. Poate că ne aşezăm totuşi pe canapea. Ce zici? Celălalt râse, se ridică anevoie şi se aşeză într-un colţ al canapelei, roşcatul în celălalt. Se şade mai pe moale şi nici nu-ţi şifonezi aşa rău pardesiul.

Omul în pardesiu îşi aţinti din colţ privirea asupra roşcatului:

— Un caraghios ca dumneata n-am mai văzut de mult.

Roşcatul, cu indiferenţă:

— Poate că nu te-ai uitat bine, mai sunt şi alţii. Ţi-ai murdărit pardesiul, aici oamenii nu se şterg pe picioare.

Cel eliberat din închisoare, un bărbat cu puţin peste treizeci de ani, avea ochi vioi, o faţă mai înseninată.

— Ia spune ce-nvârteşti la o adică? Doar nu eşti picat din lună.

— Ei, fain, acum o să vorbim despre lună.

De vreo cinci minute, în uşă stătea un bărbat cu barbă creaţă castanie. Acum, se apropie de masă şi luă loc pe un scaun. Era tânăr, purta o pălărie de catifea neagră, la fel cu celălalt. Trasă cu mâna un arc de cerc prin aer şi-şi făcu auzită vocea stridentă:

— Cine-i acesta? Ce faci cu el?

— Şi ce faci tu aici, Eliser? Nu-l cunosc, nu spune cum îl cheamă.

— I-ai spus poveşti.

— Ei, şi ce-ţi pasă ţie?

Tânărul şaten către deţinut:

— Ţi-a spus poveşti dumnealui?

— Omul nu vorbeşte. Umblă de colo-colo şi cântă prin curţi.

— Lasă-l să umble.

— Nu te priveşte pe tine ce fac eu.

— Doar am ascultat de la uşă ce-a fost. I-ai povestit despre Zannowich. Ce faci tu alta decât să povesteşti şi să tot povesteşti.

Fixându-l pe şaten, străinul mormăi:

— Dar cine eşti dumneata, de unde apăruşi? Ce te bagi în trebile lui?

— Ţi-a povestit despre Zannowich sau nu? Ţi-a povestit. Cumnatu-meu Nachum umblă de la unul la altul şi povesteşte şi povesteşte, iar în privinţa lui nu poate s-o scoată la capăt.

— Încă nu ţi-am cerut nimic pentru mine. Nu vezi tu că omului nu-i e bine, hapsân ce eşti.

— Şi ce dacă-i e rău. Dumnezeu nu ţi-a dat procură ţie, ia te uită, Dumnezeu a aşteptat până să vie dumnealui. Dumnezeu singur n-a putut să-l ajute.

— Om rău!

— Ţine-te departe de el. Ţi-a povestit, aşa-i, cum s-a ajuns pe lume Zannowich şi mai ştiu eu cine.

— Nu vrei să pleci mai bine?

— Ia ascultaţi-l pe escroc, pe binefăcător. Vrea să facă pe deşteptul cu mine. E asta locuinţa lui? Ce i-ai sporovăit iar despre Zannowich al tău şi ce se poate învăţa de la el? Ar fi trebuit să te facă rabin la noi. Te-am fi şi îndopat pe deasupra.

— N-am nevoie de binefacerile voastre.

Şatenul strigă din nou:

— Şi noi n-avem nevoie de paraziţi care se agaţă omului de pulpana hainei. Ţi-a povestit şi cum i-a mers până la urmă lui Zannowich al lui, la sfârşit de tot?

— Nemernicule, om rău ce eşti.

— Ţi-a povestit?

Deţinutul clipi obosit către roşcatul care-şi agita pumnii, pornind spre uşă, mormăi în spatele roşcatului:

— Nu pleca, nu te enerva, lasă-l să trăncănească.

Adresându-i-se, şatenul începu să vocifereze, dând din mâini, alergând încolo şi-ncoace, plescăind cu limba şi smucindu-şi capul, în fiecare clipă cu altă expresie a feţei, întorcându-se când spre străin, când spre roşcat:

— Îi scoate pe oameni din minţi. Să-ţi povestească dumnealui cum a sfârşit-o Zannowich

Stefan. Nu povesteşte, de ce nu povesteşti, de ce, te-ntreb?

— Fiindcă tu eşti un om rău, Eliser.

— Un om mai bun decât tine. Zannowich ăsta al lui [şatenul ridică amândouă mâinile cu dezgust, holbându-şi îngrozitor ochii] a fost alungat din Florenţa ca un hoţ. De ce? Fiindcă s-a văzut ce e cu el. Roşcatul i se puse ameninţător în faţă, şatenul îl respinse cu un gest. Acum vorbesc eu. A scris scrisori unor prinţi, un prinţ primeşte multe scrisori, după scris nu ştii cu cine ai a face. Pe urmă s-a umflat în pene şi s-a dus la Bruxelles ca prinţ al Albaniei şi s-a amestecat în politica înaltă. Asta l-a îndemnat s-o facă diavolul din el. Se duce la guvern, închipuiţi-vi-l pe acest Zannowich Stefan, tinerelul, şi-i promite guvernului pentru un război nu ştiu cu cine o sută de mii de oameni, sau două sute, n-are importanţă, guvernul îi scrie o scrisorică, mulţumim frumos, nu se angajează în afaceri nesigure. Atunci diavolul i-a spus iar lui Stefan: ia scrisoarea şi pe baza ei împrumută bani. Doar ai primit o scrisoare de la minister cu adresa: Către domnul prinţ al Albaniei, alteţă, excelenţă. I-au împrumutat bani, şi aşa s-a terminat cu escrocul. Câţi ani a împlinit? Treizeci, mai mulţi n-a căpătat ca pedeapsă pentru ticăloşiile lui. N-a putut să înapoieze banii, la Bruxelles l-au reclamat şi aşa au ieşit la lumină toate. Eroul tău, Nachum! Ai povestit despre sfârşitul lui groaznic, în închisoare, unde şi-a deschis el singur venele? Şi după ce-a murit – fainâ viaţă, fain sfârşit, trebuie să le povesteşti – a venit călăul, hingherul, cu căruţa lui pentru câini şi cai şi pisici moarte, l-a încărcat, pe el, pe Stefan

Zammowich, şi l-a azvârlit în câmp, lângă spânzurătoare, şi-au deşertat gunoaiele din oraş peste el.

Omul în pardesiu rămăsese cu gura căscată:

— E-adevărat? [Să geamă poate ş-un şoarece beteag.]

Roşcatul numărase fiecare cuvânt pe care-l strigase cumnatu-său. A aşteptat parcă un cuvânt de încheiere, cu degetul arătător ridicat dinaintea obrazului acestuia, apoi îl ciocăni pe piept şi scuipă în faţa lui pe podea, ptiu, ptiu:

— Asta-i pentru tine. Fiindcă eşti aşa un om. Cumnatu' meu!

Şatenul se repezi agitat spre fereastră:

— Aşa, şi-acuma vorbeşte tu şi zi că nu e adevărat.

Zidurile pieriseră. O odăiţă cu o lampă animată de tavan, doi evrei alergau de colo-colo, unul şaten şi altul roşcat, aveau pe cap pălării de catifea neagră, se ciorovăiau. Se luă după prietenul lui, după roşcat:

— Ia ascultă, e-adevărat ce-a povestit dumnealui despre omul ăla, cum l-au băgat la zdup şi cum l-au omorât?

Şatenul strigă:

— Omorât, am spus eu că l-au omorât? El singur s-a omorât.

Roşcatul:

— S-o fi omorât.

Cel eliberat din închisoare:

— Şi ce-au făcut ei, ăilalţi?

Roşcatul:

— Cine, cine?

— Ei, or fi fost şi alţii ca el, ca Stefan. Doar n-or fi fost cu toţii miniştri şi hingheri şi bancheri.

Roşcatul şi şatenul se uitară unul la altul. Roşcatul:

— Ei, ce să facă? Au privit.

Cel eliberat din închisoare, insul ăla înalt, se duse în spatele canapelei, îşi ridică pălăria, o curăţă, o puse pe masă, apoi îşi desfăcu pardesiul, totul fără un cuvânt, îşi descheie vasta:

— Ia zgâiţi-vă ici, la nădragii mei. Aşa gros eram, şi-acu-mi cad pe vine, doi pumni mari unu peste altul, de cât am făcut foamea. S-a dus. Toată osânza s-a dus dracului. Aşa te rablagesc ăştia, de n-ai fost mereu aşa cum se cuvine. Nu crez că ăilalţi îs mai breji. Aş, asta n-o crez. Ăştia vor să te facă să-nnebuneşti.

Şatenul şopti către roşcat:

— Uite omul tău.

— Ce-i cu el?

— Un puşcăriaş.

Fostul deţinut:

— P-ormă-ţi zic: eşti eliberat şi du-te de unde-ai venit, vâră-te iar în rahat, şi-i tot rahatu' de mai-nainte. Nu-i nimic de râs în asta. Îşi încheie din nou nasturii de la vestă. Vedeţi d-aici ce-au făcut ăştia, îl scot pe omu' mort din bârlog, vine hingheru' cu căruţa lui de câini şi-l azvârle deasupra pe omu' mort, care s-a omorât singur, ce javre, că nu l-au omorât ei numaidecât, ca să nu-şi facă păcat cu omu', orişicine-ar fi.

Roşcatul, tulburat:

— Ce să zici?!

— Păi da, adicătelea noi, fiindc-am făcut odată ceva, nu mai suntem nimic? Orişicine se poate pune pe picioare, dac-a fost închis, să fi făcut el ce-o fi făcut. [Ce să te căieşti! Trebuie să-ţi faci vânt, să-ţi verşi focul! Să lupţi! După aia,

toate rămân în urmă, toate-au trecut, şi frica şi tot.]

— Eu n-am vrut decât să-ţi arăt atât: să nu pleci urechea la tot ce ţi-a povestit cumnatu-meu. Uneori nu poţi să faci tot ce-ai dori, mai iese câteodată şi altfel.

— Asta nu-i dreptate, s-arunci un om la gunoi ca pe-o potaie şi să mai răstorni şi murdăriile oraşului peste el, asta nu-i dreptate faţă de-un om mort. Pfui, drace. Acu însă, vreau să mă despart de 'mneavoastră. Daţi laba. 'Mneata ai gânduri bune, şi 'mneata la fel [strânse mâna roşcatului.] Mă recomand Biberkopf, Franz. A fost frumos din partea 'mneatale că m-ai adus aici. În curte acolo, au cântat gărgăunii din capu' meu. Ei, noroc, nene, de-acu' gata.

Cei doi evrei îi strânseră mâna, zâmbind. Roşcatul îi ţinu mâna îndelung, radia:

— Ei, te simţi într-adevăr bine? M-aş bucura sincer, când ai să ai timp, să mai treci pe-aici.

— Mulţumesc frumos, n-am să uit, timp s-o găsi, numa' bani nu. Şi salută-l şi pe domnu' bătrân de mai-nainte. Vârtoasă mână are, ia spune a fost cumva pe vremuri parlagiu? Au, să aranjăm la iuţeală covoru', e sucit rău. Ba nu, asta am s-o fac singur, şi masa, aşa. Îşi făcu de lucru pe podea, râse din spate către roşcat: Ce-am mai stat noi pe jos şi cum ai mai povestit. Fainâ ocazie de stat pe jos, scuzaţi.

Îl însoţiră până la uşă, roşcatul rămase îngrijorat:

— Ai să poţi să mergi singur?

Şatenul îl înghionti în coaste:

— Nu-l jigni.

Fostul deţinut, păşind drept, dădu din cap, vântură aerul din faţa lui cu amândouă braţele [trebuie să-ţi faci vânt, vânt, vânt şi-ncolo, nimic]:

— Nici o grijă. Mă poţi lăsa fără teamă să-mi iau valea. Mi-ai povestit doar despre picioare şi ochi. Le mai am. Nu mi le-a tăiat nimeni. 'Mnă ziua, domnilor.

Şi o porni prin curtea îngustă, plină de troace, cei doi se uitau după el de pe scară, îşi trăsese pălăria pe ochi, păşi peste o băltoacă de benzină şi mormăi:

— Numai otravă. Acu un coniac. Cui s-o apropia, îi ard o labă peste mutră. Ia să vedem, unde găsim un coniac.

Tendinţă slabă, mai târziu mari scăderi ale cursului valutar, la bursa din Hamburg reacţie negativă, la Londra mai puţin

Ploua. Pe Münzstrasse, pe partea stângă, sclipeau firme, erau cinematografele. La colţ nu putu să răzbată, oamenii stăteau la un gard, se săpase adânc dedesubt, şinele tramvaielor rămăseseră suspendate în aer pe grinzi, tocmai trecea încet un tramvai. Ia te uită, se construieşte un metrou, trebuie că se găseşte de lucru în Berlin.

Acolo mai era un cinema. Intrarea adolescenţilor sub 17 ani interzisă. Pe o pancartă uriaşă se vedea stând pe scara unei case, roşu ca focul, un domn, o tânără mişto trântită pe trepte îi îmbrăţişa picioarele, sus, el făcea o mutră de şmecher. Dedesubt stătea scris: Fără părinţi, soarta unui copil orfan în 6 acte. Păi da, hai să văd asta. Pianul mecanic zdroncănea. Intrarea 60 de pfenigi.

Un bărbat către casieriţă:

— Domnişoară, nu laşi mai ieftin pentru un rezervist fără burtă?

— Ţţ, numai pentru copiii sub cinci luni, cu biberon.

— S-a făcut. Asta mi-e vârsta. Nou-născut în rate.

— Păi atunci, cincizeci, intraţi.

După bărbat, se strecură un băieţandru, subţirel, cu fular la gât:

— Dom'şoară, aş vrea să intru, da' să nu plătesc.

— Ei, lasă-mă. Du-te să te puie mămica pe oliţă.

— Pot să intru?

— Unde?

— La cinema.

— Păi aici nu-i cinema. Scoase capul prin ghişeu şi-l chemă pe controlorul de bilete de la uşă: Maxe, ia vino-ncoa. Ăsta ar vrea să ştie dacă aici e cinema. Bani, ioc. Ia arată-i ce-i aici.

— Ce-i aici, băiete? Încă n-ai observat? Aici e cutia milelor, secţia Münzstrasse. Îl împinse pe subţirel de la ghişeu, îi arătă pumnul. Dacă pofteşti, îţi plătesc la iuţeală.

Franz se strecură înăuntru. Era tocmai pauză. Lunga încăpere era arhiplină, nouăzeci la sută bărbaţi cu pălării, pe care nu şi le scoseseră. De tavan atârnă trei lămpi înfăşurate în roşu. În faţă, o pianină galbenă, cu nişte pachete deasupra. Pianul mecanic zdrăngăne fără întrerupere. Pe urmă se face întuneric şi filmul începe. Unei slujnicuţe care păştea gâştele trebuie să i se facă educaţia, nu prea reiese clar de ce. Fata îşi ştergea nasul cu mâna, se scărpina la fund pe scara casei, toată sala

râdea. Franz fu foarte minunat când se porni în jurul lui chicotitul. Oameni de treabă, oameni liberi, se amuzau, nimeni n-avea să le spună nimic, straşnic de frumos, iar eu mă aflu între ei, amestecat între ei! Filmul continua. Nobilul baron avea o iubită, uite-o că se-ntinde într-un hamac şi-şi ridică picioarele drept în sus. Purta chiloţi. E şi asta o chestie. Dar ce-au mai făcut din slujnicuţa aia de la gâşte murdară şi cum mai lingea aia farfuriile. A apărut din nou ca un sclipăt cea cu picioare zvelte. Baronul a lăsat-o singură, acum femeia s-a rostogolit din hamac, a zburat în iarbă, a rămas lungită pe jos. Franz holba ochii la ecran, imaginea se schimbase, el continua s-o vadă pe femeie cum se rostogoleşte din hamac şi rămâne lungită în iarbă, îşi muşcă limba, drace, ce era asta. Când mai pe urmă unul, care era însă ibovnicul slujnicuţei de la gâşte, o îmbrăţişa pe cuconiţa asta fainä, începu să-l ardă pielea de pe piept, de parcă el însuşi ar fi îmbrăţişat-o. Îl trecură fiori şi simţi că-i vine leşin.

O muiere. [Mai există şi altceva decât necazuri şi teamă. Ce-i toată tâmpenia asta? Aer, omule, o muiere!] Cum de nu s-a gândit la aşa ceva. Stai la fereastra celulei şi te uiţi printre gratii în curte. Câteodată trec femei, vizite sau copii sau dereticatul casei la bătrân. Cum mai stau peste tot la ferestre, deţinuţii, şi se zgâiesc, toate ferestrele ocupate, cum mai mănâncă din ochi orice muiere. Un gardian a avut-o odată în vizită timp de 14 zile pe nevastă-sa din Ebarswalde, mai înainte se ducea el la ea, numai la 14 zile o dată, acum femeia a folosit straşnic timpul, la serviciu omului îi cădea capul de osteneală, abia se mai mişca.

Franz a şi ajuns afară pe stradă, în ploaie. Ce facem? Îs liber. Trebuie să am o muiere. O muiere trebuie să am. Straşnică plăcere, fainã-i viaţa în libertate. Numai să fii zdravăn şi să poţi alerga. O luă la picior, parcă zbura. Pe Kaiser-Wilhelm-Strasse, la colţ, după camioanele de la piaţă, uite-o pe una, lângă care se şi înfipse, indiferent ce femeie o fi. Ei, drăcia dracului, cum de mi se fac aşa deodată picioarele reci ca gheaţa. O smulse cu el, îşi muşcă buza de jos, aşa-l treceau fiorii, dacă locuieşti departe, nu vin cu tine. Nu era decât dincolo de Bülowplaz, de-a lungul gardurilor, prin gangul unui imobil, în curte, şase trepte de coborât. Femeia întoarse capul spre el, râse:

— Bre omule, nu fi aşa de pofticios, îmi cazi în cap.

Îndată ce femeia închise uşa în urma ei, o şi înhăţă. Lasă-mă oleacă, să lepăd umbrela. O strânse, o strivi, o ciupi, îşi frecă mâinile de paltonul ei, avea încă pălăria pe cap, ea lăsă, enervată, să-i cadă umbrela: Dă-mi drumu', omule.

El gemea, zâmbea prefăcut, era ameţit:

— Da' ce-i?

— Îmi rupi boarfele. Ori vrei cumva să mi le plăteşti. Păi da. Nouă nu ne cadoriseşte nimeni nimic. Cum el nu-i dădea drumul: Mă sufoc, nătărăule. Eşti ţicnit de-a binelea.

Femeia era grasă şi înceată, micuţă, trebui mai întâi să-i dea trei mărci, pe care ea le puse cu grijă în scrin, vârî cheia în poşetă. El, cu ochii mereu după ea:

— Pentru că m-am chinuit câţiva anişori, graso. La zdup, Tegel, poţi să-ţi închipui.

— Unde?

— La Tegel. Poţi să-ţi închipui.

Femeia cu carnea moale ca un burete se porni pe râs cu poftă. Îşi descheie nasturii de sus de la bluză. Au fost odată doi copii de rege, ţineau grozav unul la altul. Când câinele cu cârnatu-n gură sare peste şanţul de scurgere. Femeia îl prinse cu mâinile, îl lipi de ea. Pui, pui, pui, găinuşa mea, pui, pui, pui, cocoşelul meu.

Îndată lui începură să-i alunece stropi de sudoare pe faţă, gemu:

— Da' de ce gemi?

— Cine-i ăla care se tot foieşte alături?

— Nu e nici un ăla, e proprietăreasa mea.

— Şi ce tot trebăluieşte?

— Ce să trebăluiască. Are acolo bucătăria.

— Aha. Să termine cu foiala. Ce se tot foieşte. Nu pot să suport.

— Bine, mă duc la ea, să-i spun.

Ce-l mai trec sudorile, ai fi bucuroasă să scapi de el, papugiul, îi fac eu vânt numaidecât. Bătu la uşa de alături:

— Madam Priese, stai liniştită oleacă, am de discutat aici cu un domn, ceva important.

Aşa, s-a făcut, fii liniştită, ţara mea, hai încoace, la pieptul meu, dar ai să zbori îndată pe uşă afară. Cu capul pe pernă, ea se gândea: pantofii ăia galbeni mai pot fi pingeliţi, noul logodnic al lui Kitty face treaba asta pe două mărci, dacă ea n-are ceva împotrivă, doar nu i-l suflu, poate şi să mi-i vopsească în maro, pentru bluza maro, e-o zdreanţă veche, numai bună ca otreapă de bucătărie, trebuie să calc benzile, am să-i spun îndată lui madam Priese, trebuie că mai are focul aprins, ce-o găti oare astăzi. Adulmecă. Heringi proaspeţi.

Prin capul lui se rostogoleau versuri, în cerc, de neînţeles: Fierbe ciorba, doamnă Stein, pune masa, doamnă Stein, fierb găluşte, doamnă Stein, dă mi găluşte, doamnă Stein. Sar un pas şi cad în nas. Gemu tare:

— Nu mă placi, aşa-i?

— De ce nu, vino-ncoace, de doi bani amor.

El căzu în pat, grohăind, gemând. Ea îşi frecă pântul:

— Mă strâmb de râs. Stai aşa întins, liniştit. Pe mine nu mă deranjează. Râse, îşi ridică braţele grase, îşi scoase picioarele cu ciorapi afară din pat: N am ce-ţi face.

Afară, pe stradă! Aer. Continuă să plouă. Ce s a întâmplat? Trebuie să-mi iau alta. Mai întâi să dormi pe săturate, Franz, ce-i cu tine?

Potenţa sexuală se realizează prin cooperarea următorilor factori: 1. sistemul de secreţie internă, 2. sistemul nervos şi 3. aparatul genital. Glandele care participă la potenţă sunt: hipofiza, glanda tiroidă, glanda suprarenală, prostata, glanda seminală şi epididimul. În acest sistem, rolul principal îl are glanda sexuală. Prin materia preparată de ea este încărcat întregul aparat sexual, de la scoarţa cerebrală până la organele genitale. Impresia erotică declanşează tensiunea erotică de la scoarţa cerebrală până la centrul de conectare din encefal. De-acolo, excitaţia coboară în măduva spinării. Nu nestingherită, fiindcă, mai înainte de a părăsi creierul, trebuie să treacă de resorturile de frânare ale impedimentelor, ale acelor impedimente care sunt preponderent sufleteşti, ca reţinerile morale, lipsa de încredere în sine, teama de blamare, frica de molipsire şi de sarcină şi altele asemenea, care joacă un mare rol.

Seara, pe Elsasser Strassc, domol, la vale. Nu sta în cumpănă, flăcăule, şi nu invoca drept pretext oboseala.

— Câte parale distracţia, domnişoară?

Bruneţica e nostimă, are şolduri, o bucăţică bună. Când o fată are un iubit căruia amorul ei i-a dăruit.

— Vesel mai eşti, bombonelule. Ţi-a picat pe cap vreo moştenire?

— Păi da. Îţi dau şi ţie un taler.

— De ce nu?

Totuşi teamă îi era.

Şi pe urmă în odaie, flori dincolo de perdea, curată odăiţă, drăgălaşă odăiţă, fata are chiar şi un gramofon, începe să-i cânte, ciorapi de mătase artificială Bemberg, fără bluză, ochi negri ca smoala:

— Ştii, eu sunt cântăreaţă de local. Ştii unde? Unde-mi place. Acuma, ştii, n-am angajament. Intru într-un local, unde-i frumos şi-ntreb. Pe urmă: şlagărul meu. Am un şlagăr. Măi, nu mă gâdila.

— Ba lasă-mă, fetiţo.

— Nuu, jos mâinile, asta-mi feşteleşte meseria. Şlagărul meu, fii drăguţ, bombonelule, în local fac licitaţie, nu umblu cu pantahuza: Cine dă mai mult poate să mă sărute. O folie, nu? În plin local. Nici unul sub cincizeci de pfenigi. Şi-ncasez, să ştii, mai pe nimic. Aici, pe umăr. Aici poţi şi tu. Îşi pune pe cap un joben, îi cântă-n obraz, îşi propteşte mâinile în şolduri şi-şi bâţâie fundul: Theodor, la ce te gândeai, când azi-noapte îmi zâmbeai? Theodor, ce-ai urmărit, când şampanie mi-ai servit?

I se aşază în poale, îi scoate cu o mişcare îndemânatică o ţigaretă din vestă şi şi-o vâră în botişor, îl priveşte cu sinceritate în ochi, îşi freacă

pingaş urechea de urechea lui, spune cu dulceaţă-n glas:

— Ştii tu ce-i dorul de-acasă? Inima cum ţi-o apasă? Tot ce-ţi dă ocol e rece şi gol. Lălăie, se-ntinde pe canapea. Pufăie din ţigaretă, îl mângâie pe păr, lălăie, râde.

Sudoarea de pe fruntea lui! Teama, iarăşi! Şi deodată mintea îi zboară aiurea. Bang, semnalul cu clopotul, deşteptarea, ora 5 şi 30, ora 6, deschiderea celulelor, bang, bang, repede, mai e de periat bluza, dacă face inspecţie bătrânul, azi nu vine. În curând voi fi pus în libertate. Pst, măi, azi-noapte a şters-o unul, Klose, frânghia mai atârnă şi acum afară, peste zid, îl caută cu câini poliţişti. Geme, îşi saltă capul, se uită la fată, la bărbia ei, la gâtul ei. Cum naiba să ies din puşcărie. Nu vor să-mi dea drumul. Sunt încă închis. Fata îi pufăie dintr-o parte, făcând rotocoale de fum albastru, chicoteşte:

— Ce dulce eşti, haide să-ţi torn un lichior, treizeci de pfenigi.

El rămâne culcat, cât e de lung:

— Ce-mi trebuie mie lichior? M-au dat gata. Am stat la răcoare la Tegel, pentru mai ştiu eu ce. Mai întâi la prusaci în tranşee, pe urmă la Tegel. Nu mai sunt om.

— Iacă na! Doar n-ai să dai apă la şoareci aici la mine. Hai, cască cioculeţu', omu' male tlebuie să bea. La noi se face haz, aici eşti mulţumit, aici e veselie de seara până-n noaptea târzie.

— Şi drept răsplată, uite porcăria. Mai bine le-ar da voie să taie pe loc gâtul omului, câinii. Să mă fi putut arunca şi pe mine la groapa de gunoi.

— Hai, încă un lichior. Omu' male necăjit tlebuie să bea un pic.

— Altădată se luau fetele după tine ca oile şi te durea-n cot de ele, iar acu' zaci colea ca de lemn.

Fata mai ia una din ţigaretele lui care i-au picat pe podea:

— Păi eu zic să te duci la poliţie, să faci reclamaţie.

— Am să mă duc.

Îşi caută bretelele. Şi nu mai zice o vorbă şi n-o mai priveşte pe fată, căreia nu-i mai tace botişorul, care fumează şi zâmbeşte şi se uită la el şi împinge la iuţeală cu piciorul ţigaretele sub canapea. El îşi ia pălăria şi o porneşte pe scară-n jos, pe urmă cu 68 până-n Alexanderplatz, unde şade şi cloceşte cu o bere blondă dinainte.

Testifortan, marca depusă nr. 365 695, terapeutică sexuală după consilierul sanitar dr. Magnus Hirschfeld şi dr. Bernhard Schapiro, Institutul de sexologie, Berlin. Cauzele principale ale impotenţei sunt: A. insuficienţa încărcăturii ca urmare a unui deranjament intervenit în funcţionarea glandelor de secreţie internă; B. o rezistenţă prea mare datorită unor excesive impedimente psihice, epuizarea centrului de erecţie. Numai prin analiza modului cum evoluează cazul se poate stabili la fiecare individ în parte când poate să-şi reia încercările. O pauză este adesea foarte binevenită.

Se-ndoapă pe săturate, doarme mult, iar a doua zi pe stradă gândeşte: mi-ar plăcea s-o am pe asta, şi pe asta mi-ar plăcea, dar nu mă apropii de nici una. Şi asta din vitrină, ce mai dopşor îndesat, mi-ar conveni, dar nu mă apropii de nici una. Şi iar se ghemuie în cârciumă şi nu se uită în ochii nici uneia şi se-ndoapă iar şi bea vârtos. Acum să beau pe rupte şi să dorm, pentru mine viaţa s-a dus. S-a dus, s-a dus.

Şi cum e miercuri, a treia zi, îşi pune surtucul. Cine-i de vină pentru toate? Tot Ida. Cine altminteri. Bestiei ăleia i-am rupt atunci coastele, de-aia am ajuns la zdup. Acuma Ida are ce-a vrut, bestia a murit, iar eu uite unde am ajuns. Şi urlă în sinea lui şi goneşte pe străzi, în frig. Încotro? Acolo unde ea a locuit cu el, la sora ei. Prin Invalidenstrasse, pe Ackerstrasse, buzna în casă, a doua curte. N-a existat nici o închisoare, nici o discuţie cu evreii pe Dragonerstrasse. Unde e târfa, ea poartă vina. N-a văzut nimic pe stradă, dar a nimerit. O uşoară zvâcnire-n obraji, oleacă de tremur în degete, haide să intrăm, bum, bum, bum, bum, toba bate, bum, bum, bum.

Clingling.

— Cine e?

— Eu.

— Care eu?

— Deschide-odată.

— Dumnezeule, tu, Franz.

— Deschide.

Bum, bum, toba bate, bum. Bum. O scamă pe limbă, scuip-o. A intrat în antreu, ea închide uşa in urma lui.

— Ce cauţi la noi? Dacă te-a văzut careva pe scară?

— Ei şi? N-au decât-să mă... 'Mneaţa.

Intră singur, la stânga o coteşte în odaie. Bate toba bum. Mereu scama aia pe limbă, nu cade. Încearcă s-o desprindă cu degetul. Dar nu-i nimic, doar senzaţia asta idioată pe vârful limbii. Asta-i, aşadar, odaia, sofaua de panel, pe perete atârnă

împăratul, un francez cu pantaloni roşii îi înmânează spada, m-am predat.

— Ce cauţi aici, Franz? Eşti nebun.

— Iau loc.

M-am predat, împăratul întinde sabia, împăratul trebuie să-i dea înapoi sabia, aşa se-nvârte roata lumii.

— Omule, dacă nu pleci, strig după ajutor, strig că sunt atacată.

— De ce?

Bate toba, bum, am fugit pân-aici, iată-mă-s.

— Ţi-au şi dat drumul?

— Da, s-a terminat. Îi aruncă femeii o privire încruntată şi se ridică: De-aia sunt aici, fiindcă mi-au dat drumul. Drumul mi-au dat ei, dar cum. Vrea să spună cum, însă mestecă încercând să prindă cu dinţii scama de pe limbă, trompeta s-a spart, s-a dus, şi tremură şi nu poate să urle şi se uită la mâna ei.

— Ce vrei, omule? S-a întâmplat ceva?

Există munţi care stau în picioare de mii de ani, care au stat şi peste ei au trecut armate cu tunuri, există insule, cu oameni pe ele, arhipline, totul solid, afaceri sigure, bănci, întreprinderi, dans, zbenguială, import, export, probleme sociale, iar într-o zi se porneşte: prrrr, prrrr, nu de pe-un vas de război, care face el însuşi hopa – ci de jos. Pământul face un salt, privighetoare, privighetoare, cum cânţi tu de frumos, vapoarele zboară spre cer, păsările cad pe pământ.

— Franz, strig, dă-mi drumul. Karl vine-ndată, Karl trebuie să vină dintr-un moment în altul. Şi cu Ida tot aşa ai început.

Ce preţ are o femeie între prieteni? La cererea căpitanului Bacon, tribunalul de divorţuri din

Londra a pronunţat desfacerea căsătoriei sale ca urmare a adulterului comis de soţia lui cu camaradul său, căpitanul Furber, şi i-a aprobat o despăgubire de 750 de lire. Se pare că domnul căpitan Bacon n-a evaluat-o la un preţ prea ridicat pe infidela sa soţie, care mai apoi se va mărita cu amantul ei.

Oh, există munţi care-au stat liniştiţi mii de ani, şi peste ei au trecut armate cu tunuri şi elefanţi, ce poţi să faci, dacă încep deodată să facă hopa, fiindcă se porneşte de jos: prrrr, rump. Nu vom zice nimic despre asta, vom lăsa lucrurile în voia lor. Minna nu-şi poate elibera mâna, iar ochii lui sunt aţintiţi asupra ochilor ei. O asemenea faţă de bărbat e străbătută de şine, pe ele trece un tren, ia te uită cum mai scoate fum, cum aleargă, expresul Berlin/Hamburg-Altona, ora 18 şi 5 până la 21 şi 55, trei ore şi 30 de minute, nu poţi să faci nimic, asemenea braţe de bărbat sunt de fier, fier. Strig după ajutor. Ea strigă. Se şi află pe covor. Obrajii lui ţepoşi pe obrajii ei, gura lui o caută pe-a ei, ea se răsuceşte.

— Franz, Dumnezeule, fie-ţi milă, Franz. Şi – ea a văzut bine.

Minna ştie acum, ea e sora Idei, aşa o privea el uneori pe Ida. O are în braţe pe Ida, ea e Ida, de aceea a închis el astfel ochii şi arată fericit. Şi-acum nu mai e teribila încăierare şi bălăceală, acum nu mai e închisoarea. Acum e Treptow, grădina paradisului cu sclipitoarele focuri de artificii, unde a întâlnit-o el şi a adus-o acasă, pe micuţa madmoazelă de la croitorie, ea câştigase o vază la roata norocului, în holul casei cu cheia ei în mână a sărutat-o el prima dată, ea s-a ridicat în vârful picioarelor, avea pantofi de pânză, iar cheia i-a

căzut lui din mână, apoi nu s-a mai putut despărți de ea. Ăsta e vechiul, bunul Franz Biberkopf.

Iar acum el îi miroase iarăși gâtul, e aceeași piele, aburul, te-apucă ameteala, unde-o să ajungem. Iar ea, sora, ce ciudat este ceea ce se petrece cu ea. Asta se simte după fața lui, după felul liniștit cum stă culcat, lipit de ea, trebuie să cedeze, se apără, dar cu ea se petrece ceva ca o transfigurare, fața i se destinde, brațele ei nu-l mai pot împinge deoparte, gura îi devine neajutorată. Bărbatul nu spune nimic, ea îi lasă îi lasă îi lasă gura, se moaie ca în baie, fă cu mine ce vrei, se topește, e ca o apă, e bine, vino, știu totul, ți-s dragă și eu.

Vrajă, înfiorare. Peștișorul de aur fulgeră în globul de sticlă. Odaia scânteiază, nu mai există Ackerstrasse, nici casa, nici forța gravitației, nici forța centrifugală. Toate-au pierit, s-au scufundat, refracția roșie a radiațiilor din câmpul gravitațional al soarelui, teoria cinetică a gazelor, transformarea căldurii în lucru, oscilațiile electrice, fenomenele de inducție, densitatea metalelor, a lichidelor, a corpurilor solide nemetalice.

Ea zăcea întinsă pe podea, se zbătea încolo și-ncoace. El începu să râdă și se întinse:

— Hai, acuma sugrumă-mă, stau liniștit, până mă dai gata.

— O meriți.

El se ridică proptindu-se în mâini, se roti de bucurie, de încântare, de fericire. Ce mai sună trompetele, husari, adunarea, aleluia! Franz Biberkopf există din nou! Franz a fost eliberat! Franz Biberkopf e liber! Și-a ridicat pantalonii, a început să țopăie când pe-un picior, când pe altul. Ea s-a așezat pe un scaun, voia să se văicărească:

— Am să-i spun lui bărbatu-meu, am să-i spun lui Karl, ăia ar fi trebuit să te mai ţină închis patru ani.

— Spune-i, Minna, spune-i.

— Am s-o şi fac, o să-mi apară îndată o vânătaie.

— Minna, Minnaken, hai, lasă, sunt aşa de vesel, sunt iarăşi om. Minnaken.

— Tu eşti nebun, ăia de la Tegel te-au făcut să-ţi pierzi minţile.

— N-ai ceva de băut, o ceaşcă de cafea sau mai ştiu eu ce?

— Şi cine-mi plăteşte şorţul, ia-n priveşte, o zdreanţă.

— Franz plăteşte, totul plăteşte Franz! Franz a reînviat, Franz există din nou!

— Ia-ţi pălăria şi cară-te. Dacă dă de tine aici şi am ochiul vânăt. Şi să nu te mai arăţi.

— Adio, Minna.

Dar a doua zi de dimineaţă apăru din nou, cu un pacheţel. Ea nu voi să-i deschidă, el îşi propti piciorul în crăpătura uşii. Minna îi spuse în şoaptă:

— Vezi-ţi de drumul tău, omule, ţi-am spus doar.

— Minna, nu-s decât şorţurile.

— Ce-i cu şorţurile?

— Să-ţi alegi câteva.

— N-ai decât să-ţi păstrezi lucrurile şterpelite.

— Nu-s şterpelite. Hai, deschide.

— Omule, o să te vadă vecinii, pleacă.

— Deschide, Minna.

Minna a deschis, el a azvârlit pachetul în odaie, şi cum ea n-a vrut să vină, ţinea coada măturii în mână, a intrat el singur dintr-un salt în odaie.

— Mă bucur, Minna. Toată ziua mă bucur. Azi-noapte te-am visat.

A deschis pachetul pe masă, ea s-a apropiat, a pipăit materialul, a ales trei şorţuri, dar când el i-a luat mâna, a rămas ţeapănă. El a făcut pachetul la loc, ea cu mătura din nou în mână, l-a grăbit:

— Şi-acu' iute, şterge-o.

A salutat-o fluturând mâna din prag:

— La revedere, Minnaken.

Ea a închis uşa cu coada măturii.

După o săptămână a apărut din nou la uşă:

— Vreau numai să ştiu cum e cu ochiul tău.

— E bine, n-ai ce căuta aici.

El se făcuse mai solid, purta un palton bleumarin şi o pălărie tare, maro.

— Voiam numai să-ţi arăt cum o duc, cum arăt.

— Nu mă interesează.

— Hai, lasă-mă doar să beau o ceaşcă de cafea.

În clipa aceea se auziră paşi coborând pe scară, o minge se rostogoli pe trepte, femeia deschise speriată uşa şi-l trase înăuntru.

— Stai colea, sunt alde Lumke, acu' poţi să pleci.

— Doar o ceaşcă de cafea să beau. Poţi să-mi oferi o ceşcuţă.

— Pentru asta n-ai nevoie de mine. După cum arăţi, vei fi şi având vreuna.

— Doar o ceaşcă de cafea.

— Tu nenoroceşti omul.

Şi cum stătea în antreu rezemată de cuier, iar el se uita rugător spre uşa bucătăriei, îşi ridică şorţul cel nou şi frumos, clătină din cap şi începu să plângă.

— Mă nenoroceşti, omule.

— Da' ce s-a întâmplat?

— Karl n-a crezut povestea cu ochiul. Cum de m-am putut lovi aşa de dulap. A trebuit să-i arăt. Doar poţi să-ţi învineţeşti ochiul dacă uşa dulapului e deschisă, nu? N-are decât să încerce şi el. Da' nu ştiu de ce, nu crede.

— Nu-nţeleg, Minna.

— Fiindcă uite că mai am şi nişte dungi vinete aici, pe gât. Nici nu le-am observat. Ce să spui de ele, dacă el ţi le-arată, te uiţi în oglindă şi nu ştii de unde le ai.

— Omul se mai scarpină, na, poate c-ai avut o mâncărime de piele. Nu te mai lăsa şi tu sâcâită de Karl. I-aş arăta eu lui.

— Şi tu continui să vii. Te-or fi văzut alde Lumke.

— Păi ăştia să nu facă pe grozavii.

— Acuma du-te, Franz, şi să nu mai vii, mă nenoroceşti.

— Te-a-ntrebat şi de şorţuri?

— Şorţuri doream de mult să-mi cumpăr.

— Ei, atunci o să mă duc, Minna.

A îmbrăţişat-o pe după gât, ea s-a lăsat. După un răstimp, cum el nu-i dădea drumul, fără s-o strângă, ea a băgat de seamă că o mângâie, a ridicat ochii mirată:

— Hai, du-te, Franz.

El a tras-o uşurel spre odaie, ea s-a zbătut, dar l-a urmat pas cu pas.

— Franz, iar începi?

— Nu, vreau doar să şed puţin la tine în odaie.

Au stat un răstimp liniştiţi unul lângă altul pe sofa şi au vorbit. Apoi el a plecat fără ca ea să i-o mai ceară. L-a însoţit până la uşă.

— Să nu mai vii, Franz, s-a pornit ea să plângă şi şi-a pus capul pe umărul lui.

— Pe naiba, Minna, cum îl mai aiureşti tu pe om. De ce să nu mai vin? Ei, atunci n-am să mai vin.

Ea-i strângea mâna:

— Nu, Franz, să nu mai vii niciodată.

El deschise uşa, ea continua să-i ţină mâna, să i-o strângă tare. N-a dat drumul mâinii nici după ce el ieşise. Pe urmă i-a lăsat-o, a împins iute, fără zgomot, uşa. De jos, din stradă, el i-a trimis două bucăţi mari de muşchi de viţel.

Iar acum Franz jură lumii întregi şi sieşi că va rămâne om cumsecade în Berlin, cu bani şi fără

S-a şi pus bine pe picioare în Berlin – şi-a transformat în bani vechiul mobilier din odaia lui, avea şi de la Tegel ceva parale, proprietăreasa şi Meck, prietenul lui, i-au dat câte un împrumut – când iată că primi o lovitură în regulă. Pe urmă s-a văzut însă că nu era decât de mucava. Într-o dimineaţă, altminteri nu rea, pe masa lui se ivi o hârtie galbenă, oficială, cu litere de tipar şi de maşină:

Direcţia Poliţiei, Secţiunea 5, Denumirea autorităţii, în cazul unei eventuale solicitări referitoare la chestiunea de faţă, rugăm să indicaţi denumirea menţionată. Din actele ce ni s-au înaintat rezultă că aţi fost condamnat la închisoare sub acuzaţia de ameninţare, uz de violenţă şi rănire corporală cauzatoare de moarte, fiind considerat în consecinţă o persoană periculoasă pentru securitatea şi moralitatea publică. Drept urmare, pe

baza împuternicirii ce ni se acordă conform paragrafului 2 din Legea din 31 decembrie 1842 şi paragrafului 3 din Legea asupra libertăţii de a-şi alege domiciliul din 1 noiembrie 1867, precum şi conform Legilor din 12 iunie şi 13 iunie 1900, am hotărât ca autorităţile poliţieneşti să vă îndepărteze din Berlin, Charlottenburg, Neukölln, Berlin-Schöneberg, Wilmersdorf, Lichtenberg, Stralau, precum şi din circumscripţiile Berlin-Friedenau, Schmargendorf, Tempeljof, Treptow, Reinickendorf, Weissensee, Pankow şi Berlin-Tegel, şi vă cer de aceea ca în termen de 14 zile să părăsiţi sectorul interzis, cu precizarea că dacă după intervalul de timp acordat veţi mai fi găsit în sectorul interzis sau vă veţi întoarce în el, veţi fi supus executoriu, conform paragrafului 132 numărul 2 din Legea asupra administraţiei generale a ţării din 30 iulie Q II E 1883, unei amenzi de 100 mărci pentru început, iar în cazul imposibilităţii de a plăti, unei pedepse cu închisoarea de 10 zile. Totodată vi se atrage atenţia că, dacă aţi dori să vă stabiliţi domiciliul în următoarele localităţi din jurul Berlinului: Potsdam, Spandau, Friedrichsfelde, Karlshorst, Friedrichshagen, Oberschöneweide şi Wuhlheide, Fichtenau, Rahnsdorf, Carow, Buch, Frohnau, Cöpenik, Lankwitz, Steglitz, Zehlendorf, Teltow, Dahlem, Wannsee, Klein-Glienicke, Nowawes, Neuendorf, Eiche, Bornim şi Bornstadt va trebui să contaţi pe îndepărtarea dv. din respectivele localităţi. I. Ve. Formular Nr. 968 a.

Îl străbătu un fior de groază. Exista o casă frumoasă lângă calea ferată urbană, Grunerstrasse 1, lângă Alex, Asistenţa pentru deţinuţi. Cei de-acolo se uitară lung la Franz, îl descusură şi-şi puseră semnătura: Domnul Franz Biberkopf s-a

supus astăzi ocrotirii şi supravegherii noastre, vom cerceta dacă lucraţi şi vă veţi prezenta la noi în fiecare lună. S-a făcut, punct, totul, totul ca uns.

Uitată teama, uitate închisoarea Tegel şi zidul cel roşu şi gemetele şi ce-a mai fost – la o parte, necazuri, începem o viaţă nouă, neapărat, cea veche s-a terminat, Franz Biberkopf s-a întors la ale sale, prusacii sunt veseli şi izbucnesc în urale.

După aceea patru săptămâni în şir şi-a umplut burta cu carne, cartofi şi bere şi s-a dus din nou la evreii de pe Dragonerstrasse, ca să le mulţumească. Nachum şi Eliser tocmai se ciorovăiau din nou. Nu l-au recunoscut, când a intrat, schimbat cum era din cap până-n picioare, gras şi duhnind a rachiu, şi, cu pălăria ţinută respectuos la gură, a întrebat în şoaptă dacă nepoţii bătrânului domn mai sunt bolnavi. În bodega din colţ, unde i-a dus să-i cinstească, ei l-au întrebat ce afaceri învârteşte.

— Eu şi afaceri! Eu nu fac afaceri. La noi, lucrurile merg şi-aşa.

— Şi de unde ai bani?

— De mai-nainte, rezerve, am mai economisit câte ceva. Îl ghionti pe Nachum în coaste, pufni pe nas, îi aruncă o privire şireată, misterioasă: Mai ştii povestea lui Zannowich. Grozav tip. Fain bărbat. După aia l-au lichidat. Câte mai ştii şi dumneata. Aş vrea să umblu şi eu aşa ca un prinţ şi să studiez. Nuu, de studii n-o să ne apucăm. Poate-o să ne căsătorim.

— Mult noroc!

— Să poftiţi şi dumneavoastră, o să fie haleală, oameni buni, şi băuturică din belşug.

Nachum, roşcatul, îl privi lung, îşi scarpină bărbia:

— Poate mai vrei s-asculţi o poveste. Un om avea odată o minge, ştii mata, o minge de-aia pentru copii, dar nu din cauciuc, din celuloid, străvezie, iar în ea erau nişte bile de plumb. Cu o minge ca asta, copiii pot să păcăne şi pot s-o şi arunce. Ei, şi omul acela a luat mingea şi a aruncat-o, gândindu-se: în ea sunt bile de plumb, pot s-o arunc şi mingea nu ajunge departe, se opreşte exact în locul pe care l-am vrut. Dar când a aruncat-o, mingea n-a zburat aşa cum a crezut el, a mai făcut un salt, pe urmă s-a mai rostogolit puţin, cam vreo două palme alături.

— Lasă-l, Nachum, cu poveştile tale. N-are nevoie de ele.

Grasul:

— Ce-i cu mingea asta şi de ce vă ciondăniţi din nou? Ia te uită la ăştia doi, domnu' cârciumar, de când îi cunosc se tot ceartă.

— Trebuie să-i laşi pe oameni aşa cum sunt. Cearta face bine la ficat.

Roşcatul:

— Am să-ţi zic, te-am văzut pe stradă, în curte şi te-am auzit cântând. Cânţi foarte frumos. Eşti un om bun. Dar nu fi aşa sălbatic. Fii mai liniştit. Ai răbdare pe lumea asta. Ştii ce-i în mata şi ce gânduri are Dumnezeu cu mata? Mingea, vezi, nu zboară aşa cum o arunci şi cum vrei, zboară ea cam aşa, dar se duce o bucăţică mai departe, poate şi o bucată mai mare, ştii, şi oleacuţă alături.

Grasul dădu capul pe spate, râse, îşi desfăcu braţele, se agăţă de gâtul roşcatului:

— Te pricepi la poveşti, omu' ăsta ştie să povestească. Franz are experienţele lui. Franz cunoaşte viaţa, Franz ştie cine e el.

— Vream numai să-ţi spun că ai cântat foarte trist.

— Atunci, atunci. Ce-a fost a fost. Acuma ne-am umplut din nou vesta. Mingea mea zboară bine. Mie nu-mi poate face nimeni nimic! Salut, şi dacă mă-nsor, poftiţi şi dumneavoastră!

Aşa s-a reîntors la Berlin şi pe stradă muncitorul betonist, mai apoi muncitor în transporturile de mobilă Franz Biberkopf, un bărbat grosolan, necioplit, cu o înfăţişare respingătoare, un ins de care s-a ataşat o fată drăguţă din familia unui lăcătuş, pe care el a făcut-o mai târziu târfă şi în cele din urmă, a rănit-o mortal într-o bătaie. A jurat lumii întregi şi lui însuşi să rămână om cumsecade. Şi câtă vreme a avut parale, a rămas cumsecade. Apoi s-a pomenit lefter, clipă pe care doar o aşteptase, ca să arate odată tuturor ce e de capul lui.

cartea a doua

Prin cele de mai sus l-am adus cu bine pe omul nostru în Berlin. El şi-a făcut jurământul, iar acum se ridică întrebarea dacă n-ar trebui pur şi simplu să punem punct, încheierea pare agreabilă şi, fără nimic riscant, chiar şi pare a fi un sfârşit, iar întregul are marele avantaj al scurtimii.

Dar omul acesta, Franz Biberkopf, nu e un ins oarecare. L-am convocat nu pentru o joacă, ci ca să-şi trăiască existenţa grea, adevărată şi lămuritoare.

Franz Biberkopf s-a fript rău, acum stă mulţumit, bine proptit pe picioare în ţara Berlinului, iar când spune că vrea să fie cumsecade, îl putem crede, va fi.

Veţi vedea cum săptămâni de-a rândul e cumsecade. Dar asta este într-o oarecare măsură doar un termen de graţie.

Au trăit odată în paradis doi oameni, Adam şi Eva. Fuseseră aşezaţi aici de Dumnezeu, care făcuse şi plantele şi animalele, cerul şi pământul. Iar paradisul era edenul, grădina cea minunată. Aici creşteau flori şi copaci, animalele se jucau pretutindeni, nici unul nu-l chinuia pe altul. Soarele răsărea şi apunea, luna făcea acelaşi lucru, ziua era o unică bucurie în paradis.

Franz Biberkopf intră în Berlin

Comerţ şi industrie meşteşugărească

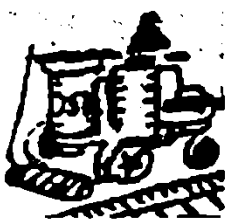

Salubritate şi transporturi comunale

Serviciul financiar şi fiscal

Vrem astfel să începem cu voioşie. Vom cânta şi ne vom mişca sprinteni: Cu mânuţele clap, clap, cu picioarele trap, trap, stânga, dreapta tot mereu, ne rotim că nu e greu.

Aviz privind prezentarea spre consultare a planului proprietăţii An der Spandauer Brücke 10.

În vederea montării unei prize pe peretele dinspre stradă al casei de pe An der Spandauer Brücke 10, planul pentru delimitarea definitivă a proprietăţii din circumscripţia Berlin-Mitte, împreună cu anexele, este pus la dispoziţia tuturor celor interesaţi spre consultare. În intervalul de timp respectiv, orice persoană afectată în interesele sale poate ridica obiecţii cu privire la plan. Este în drept să ridice obiecţii şi consiliul circumscripţiei. Obiecţiile se vor adresa în scris sau prin viu grai, fiind consemnate într-un proces-verbal, la administraţia locală Mitte din Berlin C 2, Klosterstrasse 68, camera 76.

— Am acordat, cu aprobarea domnului director al poliţiei, domnului Bottich, arendaş al terenului de vânătoare, autorizaţia, care poate fi retrasă oricând, de a vâna iepuri sălbatici şi orice animale răpitoare pe terenul Seepark în următoarele zile ale anului 1928: Vara, de la 1 aprilie până la 30 septembrie, vânătoarea trebuie încheiată până la ora 7, iarna, de la 1 octombrie până la 31 martie, până la ora 8. Aceasta se aduce la cunoştinţa publică prin prezenta. În intervalul de timp

menţionat, accesul pe terenul respectiv este interzis. Primarul-general în calitate de şef al sectorului vânătoare.

— Maistrul blănar Albert Pangel, care are în urmă o activitate de aproape treizeci de ani ca funcţionar onorific, şi-a dat demisia din funcţia sa onorifică, din cadrul consiliului comunal, ca urmare a vârstei înaintate şi a schimbării domiciliului. În acest lung răstimp, el a activat fără întrerupere ca preşedinte al comisiei de asistenţă socială, respectiv ca asistent social. Consiliul comunal a adresat domnului Pangel o scrisoare de mulţumire, evidenţiindu-i meritele.

Rosenthaler Platz se amuză.

Vreme schimbătoare, cu cerul mai mult senin, un grad sub zero. Asupra Germaniei se extinde o zonă de presiune joasă, care a dus pe toată întinderea ei la schimbarea vremii de până acum. Uşoarele modificări de presiune care au loc anunţă extinderea înceată a depresiunii atmosferice spre sud, astfel încât vremea va rămâne în continuare sub influenţa ei. În timpul zilei, temperatura va fi mai scăzută decât până acum. Prognoza vremii pentru Berlin şi împrejurimile mai îndepărtate.

Tramvaiul electric nr. 68 are următorul traseu: Rosenthaler Platz, Wittenau, Gara de Nord, Sanatoriul, Weddingplatz, Gara Stettin, Rosenthaler Platz, Alexanderplatz, Straussberger Platz, Gara Frankfurter Allee, Lichtenberg, Ospiciul Herzberge. Cele trei întreprinderi de transport din Berlin: tramvai, omnibuz, tren aerian şi metrou, au stabilit un tarif comun. Biletul de călătorie pentru maturi costă 20 pfenigi, pentru elevi, 10 pfenigi. O reducere a costului biletelor obţin

copiii până la 14 ani împliniţi, ucenicii, şi elevii, studenţii fără mijloace, invalizii de război, persoanele cu grave dificultăţi de deplasare, aceştia din urmă pe baza adeverinţei eliberate de serviciile comunale de asistenţă socială. Informează-te asupra traseelor. În timpul lunilor de iarnă, este interzisă deschiderea uşii din faţă pentru urcare şi coborâre, 39 de locuri pe scaune, 5918, cine vrea să coboare să anunţe din vreme, conductorului îi este interzis să stea de vorbă cu călătorii. Urcarea şi coborârea în timpul mersului prezintă pericol de moarte.

Pe Rosenthaler Platz, chiar în mijlocul pieţei, un bărbat cu două pachete galbene în mână sare din 41, un taximetru gol trece foarte aproape de imprudent, sergentul de stradă se uită după acesta, apare un controlor de la tramvaie, sergentul de stradă şi controlorul dau mâna. A avut baftă ăsta cu pachetele.

Diverse rachiuri de fructe la preţuri de angro. Dr. Bergen, avocat şi notar, Lukutate, mijlocul indian de întinerire a elefanţilor. Fromms Akt, cel mai bun burete de cauciuc, de ce-o fi nevoie de atâtea burete de cauciuc.

Din piaţă se desprinde marea Brunnenstrasse, care duce spre nord, întreprinderea AEG se află pe partea stângă mai înainte de Humboldthain. AEG este o întreprindere uriaşă care, după Cartea de telefon din 1928, cuprinde: Instalaţii de luminat şi centrale de energie electrică, Administraţia centrală, NW 40, Friedrich-Karl-Ufer 2-4, Serviciul de circulaţie locală şi de trafic pe distanţe mari Nord 4488, Direcţia, Portar, Banca de valori electrice S.A., Secţia pentru corpuri de iluminat, Secţia Rusia, Secţia uzine metalurgice Oberspree,

Fabricile de aparate Treptow, Fabricile Brunnenstrasse, Fabricile Hennigsdorf, Fabrica de materiale izolatoare, Fabrica Rheinstrasse, Uzina de cabluri Oberspree, Fabrica de transformatoare Wilhelminenhofstrasse, Rummelsburger Chaussee, Fabrica de turbine NV 87, Huttenstrasse 12-16.

Invalidenstrasse o coteşte la vale spre stânga. Duce spre Gara Stettin, unde sosesc trenurile dinspre Marea Baltică: Vai, ce mânjit de funingine eşti — da, pe-aci e mult praf. — Bună ziua – la revedere. — Domnul are ceva de cărat, 50 de pfenigi. — Dar te-ai odihnit bine. — Ah, bronzul pielii păleşte repede. — De unde-or fi având oamenii atâţia bani ca să călătorească. — Într-un mic hotel de pe o stradă întunecată s-a împuşcat ieri dimineaţă o pereche de amanţi, un chelner din Dresda şi o femeie măritată, care s-au înregistrat însă sub alt nume.

Din piaţă o iei pe Rosenthaler Strasse spre sud. Colo, Aschinger oferă oamenilor de mâncare şi bere de băut, concert şi o mare brutărie. Peştele este hrănitor, unii sunt bucuroşi când au peşte, alţii iarăşi nu pot mânca peşte, consumaţi peşte, ca să rămâneţi zvelţi, sănătoşi şi voioşi. Ciorapi de damă, mătase artificială veritabilă, vă oferim un stilou cu peniţă de aur calitatea întâi.

Pe Elsasser Strasse au îngrădit toată partea carosabilă, lăsând doar un mic culoar. Dincolo de panouri pufăie o locomotivă. Becker-Fiebig. Întreprindere de construcţii, S.A., Berlin W 35. E zgomot mare, vagonete basculante se întind până la colţ, unde este Banca de comerţ şi particulară, Casa de depuneri şi consemnaţiuni, depuneri în cont. Cinci bărbaţi stau în genunchi în faţa băncii, muncitori, bat în caldarâm mici pietre cubice.

În staţia Lothringer Strasse tocmai s-au urcat patru oameni, două femei mai în vârstă, un bărbat cu înfăţişare de om simplu şi necăjit şi un tânăr cu căciulă cu clape. Cele două femei sunt împreună, doamna Plück şi doamna Hoppe. Vor să procure pentru doamna Hoppe, cea mai în vârstă, o burtieră, fiindcă e predispusă la hernie. Au fost la atelierul de specialitate de pe Brunnenstrasse, după aceea amândouă vor să se ducă să-şi ia soţii la masă. Bărbatul este vizitiul Hasebruck, care are necazul lui cu un fier de călcat electric pe care l-a cumpărat de ocazie pentru şeful său. I s-a dat unul defect, şeful l-a probat câteva zile, apoi nu s-a mai încălzit, trebuie să-l schimbe, ăia nu vor, acuma se duce pentru a treia oară, are de gând să mai dea ceva bani în plus. Tânărul, Max Rüst, va deveni mai târziu tinichigiu, tată a altor 7 Rüst, va ajunge asociat al firmei Hallis şi Co., instalaţii, lucrări la acoperişuri, din Grünau, la 52 de ani va câştiga un sfert de loz la Loteria prusiană pe clase, apoi se va retrage la pensie şi va muri la 55 de ani în timpul unui proces de despăgubiri cu firma Hallis şi Co. Anunţul său mortuar va suna astfel: La 25 septembrie a încetat fulgerător din viaţă în urma unui atac de cord adoratul meu soţ, iubitul nostru tată, fiu, frate, cumnat şi unchi, Max Rüst, la 55 de ani încă neîmpliniţi. Anunţul e dat în numele celor rămaşi de adânc îndurerata Marie Rüst. Mulţumirea de după înmormântare va avea următorul text: Mulţumire! Întrucât nu avem posibilitatea de-a mulţumi fiecăruia în parte pentru dovezile etc., exprimăm pe această cale mulţumirile noastre sincere tuturor rudelor, prietenilor, chiriaşilor casei de pe Kleiststrasse 4 şi tuturor cunoscuţilor. Vă mulţumim,

în mod cu totul deosebit mulţumim domnului Deinen pentru sincerele sale condoleanţe. – În clipa de faţă, acest Max Rüst e în vârstă de 14 ani, tocmai a plecat de la Şcoala comunală, iar în drum spre casă trebuie să treacă pe la Centrul medical pentru logopezi, surzi, miopi, slab dotaţi, greu educabili, unde a mai fost de multe ori, deoarece se bâlbâie, defect ce s-a mai ameliorat de la o vreme.

O cârciumioară în Rosenthaler Platz.

În faţă se joacă biliard, în fund, într-un colţ, stau la palavre doi bărbaţi şi beau ceai. Unul dintre ei are obrajii moi şi părul cărunt, poartă pe umeri o pelerină:

— Hai, dă-i drumul. Dar stai liniştit, nu te mai bâţâi aşa.

— Azi nu mă prinzi la biliard. N-am mână sigură.

Ronţăie dintr-o chiflă uscată, nu se atinge de ceai.

— Nici nu-i nevoie. Şedem bine aici.

— Mereu aceeaşi poveste. Acu s-a aranjat.

— Cine s-a aranjat?

Celălalt, tânăr, blond, obraji netezi, figură aspră:

— Păi fireşte că şi eu. Ce-şi închipuiau, că numai ei? Acu' ne-am lămurit.

— Cu alte cuvinte, eşti pe liber.

— I-am vorbit şefului nemţeşte, după aia el s-a răstit la mine. Seara m-am trezit dat afară de la-ntâi.

— Nu trebuie niciodată să vorbeşti nemţeşte în anumite situaţii. Dacă i-ai fi vorbit omului în franţuzeşte, nu te-ar fi înţeles şi-ai fi rămas pe loc.

— Am şi rămas, ce crezi dumneata. Chiar acum vin de-acolo. Îşi închipuie ei c-o să le fac

viaţa uşoară. În fiecare zi, la ora două punct, sunt acolo şi le amărăsc viaţa, poţi să mă crezi.

— Măi băiete, măi băiete, îmi închipui că eşti însurat.

Celălalt îşi reazemă capu-n palmă:

— Păi asta-i porcăria, nu i-am spus, nu pot să i spun.

— Poate că se aranjează chestia.

— E gravidă.

— Al doilea?

— Da.

Cel în pelerină se-nfăşoară mai bine în ea, zâmbeşte zeflemitor spre celălalt, apoi dă din cap:

— Ei, frumoasă treabă. Copiii dau omului curaj. De aşa ceva ai tu nevoie acum.

Blondul se repede:

— Nu de aşa ceva am nevoie. La ce mi-ar folosi? Sunt înglodat în datorii pân-aici. Veşnicele rate. Nu pot să-i spun. Şi-apoi să sperii aşa omul, dându-l afară. Eu sunt deprins cu ordinea, iar asta e o întreprindere tâmpită de sus până jos. Şefu' are o fabrică de mobilă a lui, iar dacă eu aduc comenzi pentru secţia de încălţăminte îl doare-n cot. Asta e. Eşti a cincea roată la căruţă. Te-nvârţi prin birou şi întrebi şi iar întrebi: S-a dat drumul în sfârşit la oferte? Care oferte? De şase ori le-am spus, ce mă mai duc eu la clienţi? Te faci caraghios. Sau vor să lase secţia să se ducă de râpă.

— Bea o-nghiţitură de ceai. Deocamdată te duci dumneata de râpă.

Un domn în cămaşă vine de la masa de biliard, îl bate pe umăr pe tânăr:

— O partidă?

Cel mai în vârstă, pentru el:

— A încasat un upercut.

Biliardul face bine după un upercut.

Domnul pleacă. Cel în pelerină înghite ceai fierbinte; e o plăcere să bei ceai fierbinte cu zahăr şi rom şi să-l asculţi pe altul văitându-se. Te simţi bine în dugheană.

— Azi nu te duci acasă, Georg?

— N-am curaj, n-am curaj. Ce să-i spun? Nici nu pot s-o privesc în ochi.

— Du-te, du-te, priveşte-o liniştit.

— Ce pricepi dumneata din toate astea!

Cel mai în vârstă se lăbărţează peste masă, ţinând poalele pelerinei între degete:

— Bea, Georg, sau mănâncă, şi nu mai vorbi. Pricep multe. Cunosc mizeriile astea pe de rost. M-am lovit de ele pe când dumneata erai un puşti.

— Pune-te-n locul meu. O poziţie bună, şi pe urmă ăştia te vâră-n rahat.

—Eu am fost profesor secundar. Înainte de război. Când a început războiul, eram ca acum. Cârciuma era ca astăzi. Nu m-au înrolat. De oameni ca mine n-au nevoie, oameni care se droghează. Sau, mai bine zis, m-au înrolat, mă gândeam că mă loveşte damblaua. Seringa mi-au luat-o fireşte, şi morfina. Şi hai la muştruluială. Două zile am rezistat, atâta am mai avut rezerve, câteva picături, pe urmă adio, Prusie, iar eu la balamuc. După aia mi-au făcut vânt. Ei, şi ce mai voiam să zic, şcoala m-a pus şi ea pe liber, morfina, vezi, te ameţeşte câteodată, la început, acum nu se mai întâmplă, din păcate. Ei, şi nevasta? Şi copilul? De-acu', adio scumpă ţară. Omule, Georg, ţi-aş putea istorisi nişte poveşti romantice. Căruntul bea, ţinând paharul cu amândouă mâinile, bea încet, cu înghiţituri lungi, se uită în ceai: O nevastă, un copil; ai zice că asta-i lumea. Nu

m-am căit, nu simt vreo vină; trebuie să te-mpaci cu realităţile, şi cu tine însuţi. Nu trebuie să faci pe grozavul cu soarta ta. Sunt un adversar al fatumului. Eu nu sunt grec, sunt berlinez. De ce laşi să se răcească bunătatea asta de ceai? Pune rom.

Tânărul ţine palma pe pahar, dar celălalt i-o împinge la o parte, îi toarnă un strop dintr-un bidonaş plat de tablă pe care-l scoate din buzunar.

— Trebuie să plec. Mulţumesc. Trebuie să dau o raită pe străzi, să-mi vărs năduful.

— Stai liniştit aici, Georg, bea ceva, pe urmă joacă biliard. Numai nu te lăsa pradă neorânduielii. Ăsta-i începutul sfârşitului. Când nu mi-am găsit nevasta şi copilul acasă şi n-am dat decât de o scrisoare, am plecat la mama în Prusia de Vest şi aşa mai departe, mi-am nenorocit viaţa, ce bărbat şi ce ruşine şi aşa mai departe – mi-am făcut aici o zgârietură, aici la mâna stângă, care arăta ca un fel de încercare de sinucidere. Niciodată, Georg, nu trebuie să pierzi ocazia să înveţi ceva: ştiam până şi provensala, dar anatomie... Am luat tendonul drept arteră. Mai bine orientat nu sunt nici astăzi, dar nu se mai pune problema. Pe scurt: durerea, căinţa au fost un moft, am rămas în viaţă, nevasta a rămas în viaţă, copilul şi el, ba chiar ea a mai turnat nişte copii, în Prusia de Vest, vreo doi, am făcut treabă de la distanţă; suntem în viaţă cu toţii. Rosenthaler Platz mă umple de bucurie, sergentul de stradă din colţ de la Elsasser mă umple de bucurie, biliardul mă umple de bucurie. Ia să vină careva să-mi spună că trăieşte mai bine decât mine şi că eu nu mă pricep la femei.

Blondul îl priveşte cu dezgust:

— Eşti o ruină, nene, asta o ştii şi dumneata. Ce fel de exemplu poţi să fii?! Vai de capul dumitale, nene. Doar mi-ai povestit singur cum îţi chiorăie maţele la lecţiile particulare. N-aş vrea s-ajung în aşa hal.

Căruntul şi-a golit paharul, se reazemă cu pelerina lui de speteaza scaunului de metal, clipeşte privindu-l un moment cu duşmănie pe tânăr, apoi pufneşte, râde convulsiv.

— Nuu, un exemplu nu, aici ai dreptate. Nici n-am avut vreodată pretenţia. Nu-s un exemplu pentru dumneata. Ţânţarul, ia-n priveşte-l, depinde de punctul de vedere. Dacă se vâră sub microscop, ţânţarul îşi închipuie că e armăsar. De-ar veni ţânţarul în faţa ocheanului meu. Şi cine eşti dumneata, domnule, domnule Georg? Ia să mi te prezinţi: Domnul reprezentant în Berlin al firmei XY, secţia încălţăminte. Ba zău, lasă bancurile. Să-mi povesteşti mie despre necazurile dumitale, hai s-o luăm literă cu literă: n ca netot, e ca epavă, epavă nenorocită, c, da, să zicem căzătură şi aşa mai departe. Iar dumneata, domnule, ai încurcat-o, ai încurcat-o, domnule, ai încurcat-o rău.

O tânără coboară din 99, Mariendorf, Lichtenrader Chaussee, Tempelhof, Hallesches Tor, biserica Sfânta Hedwiga, Rosenthaler Platz, Badstrasse, Seestrasse colţ cu Togostrasse, în nopţile de sâmbătă spre duminică circulaţie neîntreruptă între Uferstrasse şi Tempelhof, Friedrich-Karl-Strasse, la interval de 15 minute. E ora 8 seara, poartă sub braţ o mapă de note muzicale, şi-a ridicat gulerul din blăniţă de miel până la nas, se plimbă de colo-colo la colţul dintre Brunnenstrasse şi Weinbergsweg. Un bărbat în blană îi vorbeşte, ea tresare, traversează repede pe partea

cealaltă, se opreşte sub felinarul înalt, ţine sub ochi colţul de peste drum. Apare acolo un domn mărunţel mai în vârstă, cu ochelari de baga, ea e îndată lângă el. Chicoteşte, pleacă împreună pe Brunnenstrasse în sus.

— Azi n-am voie să-ntârzii acasă, zău, nu. De fapt, nici nu trebuia să vin, dar dacă nu mi-e îngăduit să telefonez.

— Nu, doar în mod excepţional, când nu se poate altfel. Se aude în birou. Asta, din grijă pentru tine, fetiţo.

— Păi da, mi-e frică să nu se afle cumva, sigur nu spuneţi nimănui?

— Sigur.

— Papà, dacă aude, şi mama, o, Doamne!

Domnul mai în vârstă o ţine satisfăcut de braţ.

— Nu află nimeni. Nu suflu o vorbă nimănui. Ai exersat bine la ora de muzică?

— Chopin. Cânt nocturnele. Vă place muzica?

— Da, la nevoie.

— Aş vrea să vă cânt odată, dacă aş putea. Dar mi-e teamă de dumneavoastră.

— Ei, lasă.

— Zău, mi-e teamă mereu de dumneavoastră, puţin, nu mult. Nu, mult nu. Dar nu trebuie să mă tem, nu-i aşa?

— Nici pic! Ce vorbă-i asta? Doar mă cunoşti de trei luni.

— De fapt, teamă nu-mi e decât de papà. Dacă iese să mă caute...

— Doar poţi şi tu, fetiţo, să te plimbi seara câţiva paşi singură. Nu mai eşti un bebeluş.

— I-am şi spus asta mamei.

— Ne ducem, tăntico, unde ne convine.

— Nu-mi mai spuneţi tăntico. V-am spus chestia asta numai aşa – în treacăt. Unde gonim astăzi aşa? La nouă trebuie să fiu acasă.

— Colea sus. Am şi ajuns. Aici locuieşte un prieten de-al meu. Putem urca nederanjaţi.

— Mi-e frică. Nu ne vede nimeni? Luaţi-o înainte. Eu vin după, singură.

Sus îşi zâmbesc unul altuia. Ea stă într-un colţ. El şi-a scos paltonul şi pălăria. Ea îl lasă să-i ia mapa de note şi pălăria, pe urmă fuge la uşă, stinge lumina:

— Dar azi nu mult, am atât de puţin timp, trebuie să fug acasă, nu mă dezbrac. Să nu mă doară.

Franz Biberkopf porneşte în căutare, trebuie să câştige bani, fără bani omul nu poate trăi. Despre târgul de oale de la Frankfurt

Franz Biberkopf se aşeză cu prietenul său Meck la o masă, în jurul căreia luaseră loc mai mulţi, numai bărbaţi, aşteptând începutul întrunirii. Meck spuse pe-un ton categoric:

— Nu te înscrii la Ajutorul de şomaj, Franz, nu te duci nici la fabrică, iar pe şantierele astea unde se sapă e prea frig. Comerţul, ăsta-i cel mai bun. În Berlin sau la ţară. Poţi să alegi. Dar câştigi o pâine.

Chelnerul strigă:

— Atenţie, capetele la cutie!

Îşi băură berea, în clipa aceea, sus, deasupra lor, la primul etaj, răsunară paşi, domnul Wünschel, administratorul, chema Salvarea, nevastă-sa leşinase.

Meck vorbi din nou:

— Ce-ţi spui eu e adevărat, precum adevărat e că mă cheamă Gottlieb. Uită-te la oamenii ăştia. Cum arată. Şi dacă par ei flămânzi. Şi dacă nu-s oameni de treabă.

— Gottlieb, tu ştii că-n privinţa cinstei eu nu glumesc. Cu mâna pe inimă, e-o meserie cinstită, au ba?

— Uită-te la oamenii ăştia, eu nu zic nimic. Lux a-ntâia. Uită-te la ăştia.

— O existenţă sigură, despre asta-i vorba, una sigură.

— E a mai sigură pe care poţi s-o ai. Bretele, ciorapi, şosete, şorţuri, eventual baticuri. Câştigul, după cum se cumpără.

Pe podium, un ins cocoşat vorbea despre târgul de la Frankfurt. Asupra plasamentului actual al târgului nu se poate atrage atenţia într-un mod destul de energic. Târgul este instalat pe un loc rău. Îndeosebi târgul de oale.

— Doamnelor şi domnilor, stimaţi colegi, cine a vizitat duminica trecută târgul de oale din Frankfurt va confirma cele spuse de mine, anume că aşa ceva nu poate să fie pe placul publicului.

Gottlieb îi dădu un ghiont lui Franz:

— Vorbeşte despre târgul de oale de la Frankfurt. Acolo n-ai să te duci.

— Nu-i nimic, e un om de treabă, ştie ce vrea.

— Cine a văzut cum arată Magazinplatz din Frankfurt, a doua oară nu se mai duce acolo, în privinţa asta nu încape nici o îndoială. A fost o mizerie, o mocirlă. Consiliul municipal din Frankfurt, trebuie s-o spun, a tot amânat lucrurile până cu trei zile înainte de termen. Şi-atunci a spus: pentru noi – Magazinplatz, nu Marktplatz, adică terenul unde se organizează Târgul cel mare, ca

întotdeauna. De ce? Am să vă destăinuiesc eu motivul, stimaţi colegi: fiindcă târgul săptămânal se ţine pe Marktplatz, iar dacă mai veneam şi noi acolo, s-ar fi stingherit circulaţia. Asta-i ceva nemaiauzit din partea consiliului municipal din Frankfurt, o lovitură în plin obraz. Să dai aşa ceva drept motiv! Patru jumătăţi de zi pe săptămână se ţine târgul săptămânal, iar noi să nu avem acces? De ce nu zarzavagiii şi brânzăresele? De ce nu se construieşte la Frankfurt o hală? Vânzătorii de fructe, zarzavaturi şi alte alimente sunt tot atât de rău trataţi de consiliul municipal ca şi noi. Cu toţii avem de suferit din cauza abuzurilor consiliului municipal. Dar acuma, gata! Încasările pe Magazinplatz au fost reduse, egale cu zero, nici nu merita să ne ostenim. Pe ploaie şi în noroiul ăla n-a venit nimeni. Colegii care-au fost acolo n-au scos în cea mai mare parte nici măcar atâtea parale cât să achite camioanele cu care să plece de la târg. Speze de transport pe calea ferată, chirie pentru gherete, taxa pentru pază, plata transportului până la piaţă, la sosire şi de la piaţă, la plecare. Şi aş mai vrea să declar şi să aduc în modul cel mai clar la cunoştinţa întregii opinii publice că starea toaletelor din Frankfurt este de nedescris. Cine-a fost acolo ar avea multe de spus în privinţa asta. Asemenea condiţii igienice sunt nedemne de un mare oraş, iar opinia publică trebuie să le înfiereze pe orice cale. Asemenea stări de lucruri nu-i pot atrage pe vizitatori la Frankfurt şi-i prejudiciază pe comercianţi. Şi pe urmă, gheretele înguste, înghesuite una-n alta, ca sardelele.

După discuţie, în care a fost atacat şi comitetul, din cauza inactivităţii lui de până acum, s-a adoptat în unanimitate următoarea hotărâre:

„Comercianţii care îşi desfac marfa la târguri au resimţit mutarea târgului pe Magazinplatz ca pe o grea lovitură, încasările din vânzări obţinute de comercianţi au fost considerabil mai scăzute decât la târgurile anterioare. Magazinplatz este un teren absolut impropriu pentru instalarea unui târg, nefiind nici pe departe suficient pentru a cuprinde numărul de vizitatori, constituind de-a dreptul o ruşine pentru oraşul Frankfurt pe Oder în privinţa instalaţiilor sanitare, abstracţie făcând de faptul că în caz de incendiu comercianţii ar fi fost pierduţi împreună cu bunurile lor. Participanţii la adunare aşteaptă de la consiliul municipal al oraşului strămutarea târgului înapoi în Marktplatz, întrucât numai prin aceasta se poate asigura menţinerea târgului. Totodată, participanţii la adunare cer cu insistenţă reducerea chiriei pentru tonete, deoarece, în condiţiile date, nu sunt nici pe departe în măsură de a face faţă îndatoririlor lor, astfel că ar deveni o povară pentru asistenţa socială a oraşului."

Biberkopf fu atras irezistibil de vorbitor.

— Meck, ăsta-i orator, nu glumă, un om ca făcut să pună lucrurile la cale pe lumea asta.

— Vârâ-te-n el, poate pică şi pentru tine ceva.

— Nu poţi să ştii, Gottlieb. Doar ţi-am spus cum m-au scos din impas evreii ăia. O luasem razna prin curţi şi cântam *De strajă la Rin*, aşa eram de buimac. Cei doi evrei m-au pescuit şi mi-au istorisit poveşti. Şi vorbele-s bune, Gottlieb, şi ceea ce spune un om poate fi de folos.

— Povestea polonezului ăluia, a lui Stefan. Franz, băiete, tu ai sticleţi în cap.

Franz ridică din umeri:

— Sticleţi, pe naiba, Gottlieb, pune-te-n locul meu şi pe urmă să vorbeşti. Omu-ăla de colo sus, mărunţelu' cu cocoaşă, e straşnic, ţi-o spun, un om clasa-ntâi.

— Ei, dinspre partea mea... Mai bine te-ai îngriji de-un comerţ oarecare, Franz.

— O s-o facem, le facem pe toate, rând pe rând. Eu nu vorbesc împotriva comerţului.

Îşi deschise drum până la cocoşat, îl rugă respectuos să-i dea o informaţie.

— Ce doriţi?

— V-aş ruga, o informaţie.

— Nu mai sunt discuţii. S-au terminat, acuma, gata. Suntem sătui pân-aici. Cocoşatul era mânios. În definitiv ce vreţi?

— Eu... S-a vorbit aici mult despre târgul de la Frankfurt, iar dumneavoastră aţi fost grozav, clasa-ntâi, domnule. Asta vream să vă spun, aşa, de la mine. Sunt cu totul de părerea dumneavoastră.

— Mă bucur, colega. Cu cine am onoarea?

— Franz Biberkopf. Mi-a făcut plăcere să vă ascult, aţi fost la înălţime, le-aţi zis-o bine ălora din Frankfurt.

— Consiliului municipal.

— Straşnic. I-aţi tras un perdaf fain. Nu mai pot să zică nici cârc. A doua oară nu-i mai alege nimeni.

Mărunţelul îşi strânse hârtiile, coborî de pe podium în sala plină de fum:

— Bine, colega, foarte bine.

Franz radia, se ţinu respectuos după el.

— Mai doriţi vreo informaţie? Sunteţi membru în Uniune?

— Nu, regret foarte mult.

— Puteţi deveni îndată. Poftiţi cu mine la masa noastră.

Franz luă loc la masa prezidiului, jos, în sală, între capete congestionate, bău, închină, i se puse în mână o legitimaţie. Cotizaţia o făgădui pentru următoarea zi-ntâi.

Câteva strângeri de mână.

De departe îi făcu semn cu ţidula lui Meck:

— Acuma-s membru. Sunt membru al Grupei de est din Berlin. Uite, citeşte, aici scrie: Grupa de est din Berlin, Uniunea naţională, şi mai departe: a comercianţilor ambulanţi din Germania. Faină treabă, ce mai.

— Şi ce eşti tu, comerciant de mărfuri textile? Aici scrie: mărfuri textile. De când, Franz? Care-s mărfurile tale textile?

— Eu n-am zis deloc mărfuri textile. Am zis ciorapi şi şorţuri. El a rămas la mărfuri textile. Nu-i nici un bai. Plătesc abia de la zi-ntâi.

— Măi omule, dar dacă ai să faci negustorie cu mărfuri de porţelan sau cu vase de bucătărie sau poate cu vite, ca domnii de-aici; domnilor, nu-i o aiureală ca omul ăsta să ia o legitimaţie de membru pentru mărfuri textile, iar el să vândă vite?

— Pentru negoţul cu vite nu l-aş sfătui. Vitele n-au căutare. Faceţi comerţ cu animale mici.

— Dar el nu face comerţ cu nimic. De fapt, domnilor, el doar se-nvârte pe-aici şi are de gând să facă. Îi puteţi spune chiar – păi da, Franz – să vândă capcane pentru şoareci şi capete de ghips.

— La o nevoie, Gottlieb, dacă-ţi scoţi pâinea, chiar curse pentru şoareci, nu, în treaba asta fac prea multă concurenţă droghiştii cu otrăvurile lor, dar capete de ghips: de ce să nu duci prin oraşele capete de ghips?

— Ei, vedeţi, ia legitimaţie pentru şorţuri şi se duce cu capete de ghips.

— Gottlieb, n-o lua chiar aşa – domnilor, aveţi dreptate. Dar, Meck, nu suci lucrurile în felul ăsta. Un lucru trebuie să-l lămureşti cum se cuvine, să-l pui în lumina adevărată, cum a făcut-o mărunţelul ăla cocoşat cu chestia aia despre Frankfurt, pe care tu nici n-ai ascultat-o.

— Fiindcă eu cu Frankfurtul n-am nici în clin, nici în mânecă, şi nici dumnealor.

— Bine, Gottlieb, fie şi-aşa, domnilor, ăsta nu-i un reproş, numai că eu, cu umila mea persoană, am ascultat şi-a fost frumos cum le-a luminat pe toate, liniştit, dar cu putere, cu toate că omul are voce slabă şi e şi slab de piept, toate în bună rânduială, pe urmă şi rezoluţia, fiecare punct clar şi precis, faină treabă, e un cap, ce mai, a vorbit până şi despre toalete, care nu le-au plăcut. Eu am avut o chestie cu nişte evrei, tu ştii, Gottlieb. Eram complet aiurit, domnilor, şi nişte evrei m-au ajutat, istorisindu-mi poveşti. Mi-au vorbit, sunt oameni cumsecade, nici nu mă cunoşteau, şi pe urmă mi-au povestit despre un polonez sau mai ştiu eu ce, nu era decât o poveste, dar a picat foarte bine, a fost plină de învăţăminte pentru mine în situaţia în care mă găseam. Aş zice: poate că şi coniacul ar fi fost nimerit. Da' poţi să ştii? După aia ne-am pus din nou zdravăn pe picioare.

Unul dintre negustorii de vite pufăi din ţigară şi rânji:

— Probabil că-ţi căzuse o cărămidă-n cap.

— Fără glumă, domnilor. La o adică, aveţi dreptate. Chiar că-mi căzuse o cărămidă-n cap. Orişicui i se poate-ntâmpla să-i plouă spărturi de

cărămidă-n cap şi să i se moaie picioarele. Orişicine poate s-o sfeclească. Şi ce faci dacă ţi s-au tăiat genunchii? O iei razna pe străzi, Brunnenstrasse, Rosenthaler Tor, Alex. Ţi se poate-ntâmpla să umbli aşa hai-hui şi să nu poţi măcar să citeşti numele străzilor de pe placă. Pe mine m-au ajutat nişte oameni deştepţi, mi-au vorbit şi mi-au povestit, oameni cu devlă, şi de-aia, vedeţi: nu trebuie să te bizui pe parale sau pe coniac sau pe nenorocita aia de cotizaţie. Principalu' e să ai cap, şi să te foloseşti de el, şi să ştii ce s-a-ntâmplat cu un om, nu să-i dai numaidecât cu picioru-n fund. Dacă-i vorbeşti omului, l-ai scăpat de jumătate din necaz. Aşa e, domnilor. Asta-i părerea mea.

— Pe chestia asta să ciocnim un pahar, dom'ne, vreau să zic: dom'ne coleg. Trăiască Uniunea noastră.

— Trăiască Uniunea, noroc, domnilor! Noroc, Gottlieb!

Gottlieb râdea să se strâmbe:

— Măi omule, mai rămâne-o-ntrebare: de unde-ai să plăteşti tu cotizaţia la zi-ntâi ce vine?

— Şi pe urmă să mai vezi dumneata, tinere coleg, acuma când ai o legitimaţie de membru al Uniunii noastre, să mai vezi şi ca Uniunea să te-ajute să câştigi cum se cuvine.

Negustorii de vite râdeau pe-ntrecute cu Gottlieb. Unul dintre ei:

— Du-te dumneata cu ţidula la Meiningen, săptămâna viitoare e târg. Eu am să m-aşez pe latura dreaptă, dumneata pe partea ailaltă, pe stânga, ş-am să trag cu ochiul să văz cum îţi merge deverul. Ia închipuie-ţi, Albert, dânsul are ţidula şi e membru al Uniunii şi stă în dugheana lui. La mine se strigă: „Cârnaţi vienezi afumaţi, lebăr de

Meiningen", iar el urlă peste drum: „Lume, lume, n-am mai fost p-aici, sunt membru al Uniunii, marea senzaţie a târgului din Meiningen!" Şi lumea dă năvală. Măi vere, mare nătărău mai eşti!

Cei de faţă dau cu pumnul în masă. Biberkopf dă şi el, îşi vârâ cu grijă hârtia în buzunarul de la piept:

— Când cineva pleacă la drum lung, trebuie mai întâi să-şi puie pingele la ghete. Eu n-am spus nicicum că am să fac afaceri mari. Dar nici căzut în cap nu sunt.

Se ridicară.

Pe stradă, Meck se angajă într-o discuţie aprinsă cu cei doi negustori de vite. Aceştia îşi expuneau punctul de vedere într-un litigiu pe care-l avusese unul dintre ei. Anume, făcuse comerţ cu vite în provincie, dar el nu avea autorizaţie decât pentru comerţul în Berlin. Un concurent dăduse peste el într-un sat şi-l reclamase la jandarmi. Cei doi negustori, care călătoreau împreună, o aduseseră însă bine din condei: pârâtul declară în faţa instanţei că el nu fusese decât însoţitorul celuilalt şi că făcuse toată treaba numai din însărcinarea aceluia.

— Nu plătim o para, spuseră negustorii de vite. Jurăm. Acuma, la judecătorie se jură. El jură că n-a fost decât însoţitorul meu, şi chiar a şi fost adesea, jurăm că-i aşa, şi cu asta, basta.

Meck îşi ieşi din pepeni, îi înşfacă de paltoane pe cei doi negustori de vite:

— Frumoasă treabă, sunteţi ţicniţi, nişte capete seci. Găsiţi că merită să juraţi într-o chestie tâmpită ca asta, ca să faceţi pe placul unui fluieră-vânt, pentru ca abia aşa să vă tragă pe sfoară. Asta e ceva ce-ar trebui să se dea la gazetă, să se

vadă că justiţia sprijină o asemenea treabă, asta nu mai e ordine, domnilor cu monoclu. Dar acum vorbim despre drept.

Al doilea negustor de vite o ţinu pe-a lui:

— Eu jur, şi ce-i cu asta? Să dăm parale, trei instanţe, iar vagabondul să facă haz? Un pizmaş. Pentru mine contează să meargă mai departe afacerile.

Meck se lovi cu palma peste frunte:

— Neamţ netot, locul tău e-n rahatul în care te afli. Se despărţiră de negustorii de vite, Franz îl luă pe Meck de braţ, hoinăriră singuri pe Brunnenstrasse. Meck ameninţă cu pumnul în urma negustorilor de vite:

— Ce secături! Ăştia ne au pe conştiinţă. Pe toţi, tot poporul îl au pe conştiinţă.

— Ce spui tu, Gottlieb?

— Nişte zdrenţe sunt ăştia, în loc să arate justiţiei pumnul, nişte zdrenţe, poporul întreg, negustorii, muncitorii, toţi o apă.

Deodată, Meck se opri locului şi se proţăpi în faţa lui Franz:

— Franz, trebuie să stăm odată de vorbă. Altminteri nu mai putem fi prieteni. În nici un caz.

— Ei, dă-i drumul.

— Franz, trebuie să ştiu cine eşti. Uită-te-n ochii mei. Spune-mi acum cinstit şi pe cuvânt, tu ai mâncat papară la Tegel, ştii ce e drept şi justiţie. Dreptul trebuie să rămână drept.

— E-adevărat, Gottlieb.

— Aşadar, Franz, cu mâna pe inimă: Ce pogoşi ţi-au înşirat ăia acolo?

— Fii liniştit. Poţi să mă crezi: dacă eşti obişnuit să te iei în coarne, acolo trebuie s-o laşi mai

moale. La noi ne-au citit cărţi şi ne-au învăţat stenografia, pe urmă am mai jucat şah, am jucat şi eu.

— Ştii şi să joci şah?

— Ei, o să batem mai departe cărţile la scatul nostru, Gottlieb. Aşadar, te-nvârţi pe-acolo, prea multă minte n-ai ca să-ţi baţi capul cu gândurile, noi ăştia, muncitorii din transporturi, suntem mai tari în muşchi şi-n ciolane, apoi într-o zi îţi spui: Pe naiba, nu te-ncârdui cu alţii, mergi pe drumul tău. Mâinile jos de pe oameni. Ce ne pasă unora ca noi de justiţie şi poliţie şi politică? Aveam acolo, la Tegel, un comunist, era mai gros ca mine, fusese amestecat în nouăşpe în tulburările din Berlin[2]. De prins nu l-au prins, pe urmă îi venise mintea la cap, cunoscuse o văduvă şi se-ntovărăşise cu ea în afaceri. Băiat isteţ, precum vezi.

— Şi cum a ajuns acolo la voi?

— A-ncercat cică să facă speculă. Acolo, la zdup, eram întotdeauna solidari unul cu altul, iar cine umbla cu pâra, putea să se aştepte la o chelfăneală. Dar mai bine să n-ai cu alţii nici în clin, nici în mânecă. E sinucidere curată. Să laşi lucrurile în voia lor. Să rămâi om cumsecade şi să-ţi vezi de-ale tale. Asta-i ce-am eu de spus.

— Aşa, replică Meck, privindu-l cu răceală. De ăilalţi să ne doară-n cot, asta-i o laşitate din partea ta, de-aia ne ducem cu toţii de râpă.

— Chiar că mă doare-n cot, ce-mi pasă mie de ei?

— Franz, eşti o cârpă, m-am lămurit definitiv. Chestia asta o să-ţi iasă pe nas, Franz.

Franz Biberkopf se plimbă pe Invalidenstrasse la vale, îl însoţeşte noua lui prietenă, poloneza Lina. La colţul cu Chauseestrasse e o tarabă cu ziare în gangul unei case, câţiva inşi stau acolo şi flecăresc.

— Hei, nu staţionaţi aici.

— Doar avem voie să ne uităm la poze.

— Cumpăraţi mai bine. Nu blocaţi trecerea.

— Gogomane!

Suplimente turistice. Când în Nordul nostru rece a sosit vremea rea dintre zilele de iarnă cu zăpadă sclipitoare şi verdeaţa întâiului de mai, suntem atraşi – un imbold vechi de milenii – către Sudul însorit de dincolo de Alpi, către Italia. Cine este atât de fericit să poată da urmare acestui imbold la drumeţie...

— Nu te mânia aşa pe oameni. Ia te uită ce s-a mai sălbăticit lumea: un individ se năpusteşte asupra unei fete în trenul urban şi-o bate de-o lasă pe jumătate moartă pentru cincizeci de mărci.

— Pentru atâta, aş face-o şi eu.

— Cum?

— Păi ştii dumneata ce-s alea cin'zeci de mărci? Pentru unii ca noi sunt o groază de bani, o avere, domn'e. Dacă ai şti ce-s alea cin'zeci de mărci, aş mai sta de vorbă cu dumneata.

Cuvântare fatalistă a cancelarului Reichului Marx[3]: Ceea ce trebuie să vină depinde, după concepţia mea asupra lumii, de providenţa divină, care are anumite intenţii cu fiecare popor. Opera omenească este, în raport de aceasta, doar o cârpăceală. Noi nu putem decât să muncim după puterile noastre, fără întrerupere, corespunzător convingerilor noastre, aşa voi face şi eu, îndeplinindu-mi cu fidelitate şi în mod onorabil funcţia pe care o preiau. Închei, preastimaţi domni, cu cele mai bune urări pentru o muncă încununată de succes în activitatea dumneavoastră grea şi gata de sacrificiu, spre binele frumoasei Bavarii.

Noroc bun în ostenelile dumneavoastră viitoarel Trăieşte astfel, încât, murind, vă urez poftă bună.

— Ei, ai terminat de citit, domnule?

— Cum adică?

— Vrei poate să-ţi dau jos ziarul din cârlig? Deunăzi a venit un domn care mi-a cerut un scaun, ca să poată citi mai comod.

— Doar îţi agăţi ilustratele aici afară ca să...

— Ce vreau să fac eu cu ilustratele mele, asta-i treaba mea. Nu dumneata îmi plăteşti taraba. Şi n-am nevoie în faţa tarabei de nişte gură-cască care citesc pe daiboj şi-mi alungă clienţii.

S-a cărat, mai bine s-ar duce să-şi lustruiască cizmele, trebuie să fie din ăia care-şi petrec noptile în azilul de pe Frobelstrasse, acuma se urcă-n tramvai. Cu siguranţă că are un bilet fals sau unul ridicat de pe jos; încearcă şi el. Dacă-l prinde, zice că l-a pierdut pe ăl bun. Mereu gură-cască de-ăştia, au şi apărut alţi doi. Am să-mi fac un grilaj în faţă. Hai să-mi iau gustarea.

Franz Biberkopf, cu pălărie tare, se-apropie sprinten la braţ cu durdulia poloneză Lina.

— Lina, ochii la dreapta, priveşte în gangul casei. Vremea asta nu e pentru şomeri. Hai să ne uităm la poze. Frumoase poze, dar trage aici. Prietene, ia spune, cum merge treaba? Aici îngheţi bocnă.

— Păi da, nu-i ca la baia centrală.

— Lina, ţi-ar plăcea să stai într-o chestie de-asta?

— Haide, nu-l vezi ce scârbos rânjeşte?

— Domnişoară, mă gândesc doar că le-ar fi pe plac oamenilor ca o persoană ca dumneata să stea aici în gangul imobilului şi să vândă ziare. Serviţi de mâini delicate.

Rafale de vânt, ziarele saltă-n cârlige.

— Prietene, ar trebui să-ţi pui aici afară un paravan.

— Ca să nu mai vază nimeni nimic.

— Atunci pune un geam.

— Haide, Franz.

— Ei, mai aşteaptă un moment. O clipită. Omul ăsta stă aici ore-n şir şi nu-l mai doboară vântul. Nu trebuie să fii atât de răsfăţată, Lina.

— Nu de-aia, ci fiindcă rânjeşte mereu.

— Aşa-i expresia feţei mele, trăsăturile mele, domnişoară. N-am nici o vină.

— Rânjeşte mereu, auzi tu, Lina, bietul om! Franz îşi dădu pălăria pe ceafă, îl privi în faţă pe vânzătorul de ziare, izbucni în râs, cu mâna Linei în mâna lui. N-are nici o vină, Lina. Aşa e el de la sânul mamei. Ştii tu, prietene, ce mutră faci, când rânjeşti? Nu, nu aşa, când rânjeşti ca mai-nainte. Tu ştii, Lina? Ca un copil care şade la ţâţa mamei şi s-a acrit laptele.

— La mine nu-i cazul. Pe mine m-au hrănit cu biberonul.

— Mofturi vechi.

— Ia zi, prietene, ce se câştigă la o afacere ca asta?

— *Rote Fahne*, mersi. Lasă omul să treacă, nene. Fereşte capul, o ladă.

— Rău mai stai aici, în înghesuială.

Lina îl smulse de-acolo, o porniră legănându-se în jos, spre Oranienburger Tor.

— Asta ar fi ceva pentru mine. Eu nu îngheţ aşa de uşor. Doar să stau aşa, ca altădată, s-aştept într-un gang.

După două zile, vremea s-a mai încălzit, Franz şi-a vândut paltonul, poartă lenjerie de corp

mai groasă, pe care a avut-o Lina de undeva, stă în Rosenthaler Platz în faţa magazinului de confecţii Fabisch şi Co., croitorie de lux bărbătească după măsură, execuţia de calitate şi preţurile reduse sunt caracteristicile produselor noastre. Franz strigă, făcând reclamă pentru cravatele cu elastic:

— De ce domnul elegant din partea de apus a oraşului poartă cravată, iar proletarul, nu? Doamnelor şi domnilor, apropiaţi-vă, domnişoară, şi dumneata, cu logodnicul dumitale, pentru tineri intrarea e permisă, pentru tineri intrarea e gratis. De ce nu poartă proletarul cravate? Fiindcă nu poate să le lege. De aceea trebuie să-şi cumpere o cravată cu elastic, dar după ce-a cumpărat-o vede că e de proastă calitate şi n-o poate folosi. Asta-i înşelătorie curată, asta amărăşte poporul, asta împinge Germania şi mai adânc în mizeria în care se află. Dar de ce nu se poartă, de exemplu, papioanele alea mari gata legate? Pentru că omul nu vrea să-şi pună la gât o morişcă de vânt. Asta n-o vrea nici un bărbat şi nici o femeie, n-o vrea nici chiar un sugaci, dacă l-am întreba şi ar putea să răspundă. Nu râdeţi, doamnelor şi domnilor, nu e de râs, căci ce ştim noi ce se petrece într-un dulce creieraş de copil? Ah, Dumnezeu drăguţule, căpşorul cel scump, aşa un căpşor micuţ, şi perişorul, nu-i aşa, ce frumoase-s, dar trebuie plătită pensia alimentară, iar în asta nu-i nimic de râs, asta te duce la mizerie. Cumpăraţi astfel de cravate la Tietz sau Wertheim sau, dacă nu vreţi să cumpăraţi de la evrei, la altcineva. Eu sunt arian. Franz îşi scoate pălăria, ridicând-o sus, păr blond, urechi roşii clăpăuge, ochi bulbucaţi, veseli. Marile magazine n-au nici un motiv să mă pună să le fac reclamă, ele pot să existe şi fără mine. Cumpăraţi

cravate ca astea cum am eu aici şi pe urmă gândiţi-vă cum o să vi le puneţi mâine.

Doamnelor şi domnilor, cine are astăzi timp să şi înnoade de dimineaţă o cravată şi n-ar fi mai bucuros să doarmă câteva minute în plus? Avem cu toţii nevoie de mai mult somn, fiindcă trebuie să muncim mult şi câştigăm puţin. O cravată ca asta vă face somnul mai uşor. Ea face concurenţă farmaciilor, pentru că cine cumpără o cravată cu elastic cum am eu aici n-are nevoie de otrăvurile alea pentru somn, nici de băutură ca s-adoarmă, nici de mai ştiu eu ce. Doarme nelegănat ca un prunc la sânul mamei, fiindcă ştie: mâine dimineaţă, nici o încurcătură; ceea ce-i trebuie se află colea pe scrin de-a gata şi n-are altceva de făcut decât să şi-o vâre sub guler. Vă daţi paralele pe orice fleacuri. Anu' trecut v-aţi dus la Krokodil, s-o vedeţi pe Ganofim, în faţă se serveau cârnăciori fierbinţi, în spate Jolly stătea întins pe burtă într-o ladă de sticlă, fără nimic de-ale gurii. Asta aţi văzut cu toţii – apropiaţi-vă mai mult, ca să-mi cruţ vocea, deocamdată nu mi-am asigurat-o, fiindcă încă n-am făcut safteaua – aţi văzut cu toţii cum sta Jolly întins pe burtă. Dar cum îi vârau pe ascuns ciocolată, asta n-aţi văzut-o. Aici la mine cumpăraţi marfă cinstită, ce vă ofer eu nu-i celuloid, e cauciuc presat, o bucată – douăzeci de pfenigi, trei bucăţi, cin'zeci.

Urcă sus de pe caldarâm, tinere, altminteri te calcă vreo maşină, şi cine mătură după aia gunoiul? Am să vă explic îndată cum se leagă o cravată, e simplu ca bună-ziua. O să-nţelegeţi numaidecât. Luaţi din partea asta treizeci până la treizeci şi cinci de centimetri, pe urmă legaţi cravata, dar nu aşa. Aşa arată ca o ploşniţă strivită

pe perete, exact ca o ploşniţă, un domn elegant nu poartă aşa ceva. Cumpăraţi deci cravata mea cu elastic. Trebuie să economisim timpul. Timpul e bani. Romantismul s-a dus şi n-o să se mai întoarcă niciodată, de asta putem fi siguri cu toţii astăzi. Doar nu puteţi să vă legaţi pe-ndelete în fiecare zi la gât o cravată ca un furtun de la instalaţia de gaze, aveţi nevoie de o cravată gata înnodată şi solidă. Ia uitaţi-vă colea, asta-i cadoul dumneavoastră de Crăciun, asta-i pe gustul dumneavoastră, doamnelor şi domnilor, asta-i spre binele dumneavoastră. Dacă planul Dawes[4] v-a mai lăsat ceva, apoi nu mai e decât capul de sub pălărie, iar capul nu vă poate spune altceva decât: asta-i de tine, cumpăr-o şi du-o acasă, are să-ţi aline viaţa.

Doamnelor şi domnilor, avem nevoie de alinare, după cum ne e felul, iar dacă suntem proşti, o căutăm în crâşmă. Cine e deştept nu face aşa ceva, ca să nu-şi golească punga de parale, şi-apoi e strigător la cer ce rachiu prost vând astăzi cârciumarii, iar cel bun e scump. De-aia cumpăraţi o cravată ca asta, cu o bandă de elastic mai îngustă sau cu una mai lată, cum poartă la încălţări fanţii când ies la plimbare. Trageţi de-aici şi apucaţi de capătul ălălalt. Un neamţ adevărat cumpără numai marfă bună, pe care o găsiţi aici la mine.

Lina îi aranjează pe băieţii perverşi

Dar asta nu-l satisface pe Franz Biberkopf. Ochii lui umblă, împreună cu drăgălaşa şi şleampăta Lina observă viaţa străzii între Alex şi Rosenthaler Platz şi se hotărăşte să facă negoţ cu ziare.

De ce? I s-a spus că Lina poate să-l ajute şi că e o treabă nimerită pentru el. Stânga, dreapta, tot mereu, ne rotim că nu e greu.

— Lina, eu nu pot să ţin cuvântări, nu-s un orator popular. Când strig, oamenii mă-nţeleg, dar nu asta-i ce trebuie. Ştii tu ce-i aia spirit?

— Ţţ! cască Lina ochii la el, aşteptând s-o lămurească.

— Uită-te la tinerii ăştia de pe Alex şi de-aici, nici unul n-are spirit. Nici ăia cu dughene ori cu cărucioare, cu toţii-s egali cu zero. Dibaci sunt ei, băieţi şmecheri, flăcăi zdraveni, nu-i nevoie să mi-o spui. Dar ia închipuie-ţi un orator în Reichstag, un Bismarck sau Bebel, ăştia de azi, vai de ei, ăia aveau spirit[5]. Spirit înseamnă să ai cap, nu doar aşa, o tigvă. Pe toţi ăştia cu tărtăcuţa lor seacă nu dau o para. Orator, ce-nseamnă un orator!

— Păi tu eşti, Franz.

— Mie-mi spui, eu şi orator! Ştii tu cine-a fost orator? Ei, n-ai să mă crezi: proprietăreasa ta.

— Madam Schwenk?

— Aş, aia dinainte, de unde ţi-am luat lucrurile, de pe Karlstrasse.

— Aia-i bună de circ. Cu aia nu-i bine să ai a face.

Franz se-apleacă tainic spre Lina

— Aia era o oratoare cum scrie la carte.

— Nici pomeneală. Vine la mine-n odaie, unde eu mă aflu încă-n pat şi vrea să-mi scoată geamantanul, pentru o lună.

— Bine, Lina, totuşi ascultă, sigur, n-a fost frumos din partea ei. Da' când am venit eu acolo sus şi am întrebat-o ce-i cu geamantanul, ea a dat drumu' la morişcă.

— Tâmpeniile ei le ştiu eu. Nu le-am auzit prima dată. Franz, de una ca asta nu trebuie să te laşi dus cu preşul.

— I-a dat drumu', Lina, îţi spun. Cu paragrafe şi codul civil, şi cum a stors o pensie pentru răposatu' bătrân-su, babalâcul care-a murit lovit de dambla, ceea ce n-are nimic a face cu războiul. De când are-a face damblaua cu războiul? Ea singură spunea asta. Dar a reuşit, cu capul ei. Are spirit, grasa. Orice vrea, reuşeşte, asta-i mai mult decât să câştigi câţiva pfenigi. Aşa arăţi ce eşti. Aşa ieşi la liman. Măi, femeie, am rămas trăsnit.

— Te mai duci şi-acu sus la ea?

Franz face semn cu amândouă mâinile:

— Ia urcă tu, Lina. Să zicem că vrei să iei un cufăr, eşti acolo la unşpe punct, la douăşpe ai o treabă undeva, dar la unu fără un sfert încă n-ai plecat. Ea vorbeşte, turuie mereu, iar cufărul încă nu l-ai căpătat şi poate că până la urmă ai să pleci fără el. Aia ştie să vorbească.

Franz rămâne pe gânduri, aplecat peste scândura mesei, mâzgăleşte ceva cu degetul muiat într-o băltoacă de bere:

— Am să mă prezint undeva şi am să fac comerţ cu ziare. Asta e o treabă bună.

Ea rămâne fără grai şi uşor jignită. Franz face ce vrea el. Într-o zi, la amiază, se află în Rosenthaler Platz, ea îi aduce sandvişuri, la douăsprezece el o ia din loc. Îi vâră ei sub braţ cutia cu stativul şi geamantanul de carton şi se duce să culeagă informaţii despre ziare.

Mai întâi în Hackescher Markt. Înainte de Oranienstrasse, un om mai în vârstă îi recomandă să se ocupe de educaţia sexuală. Se practică acum pe o scară foarte largă şi merge foarte bine.

— Ce e aia educaţia sexuală? întreabă Franz şi nu-i prea place.

Omul cu părul alb îi arată publicaţiile prinse în cârlige:

— Uită-te, na, şi n-ai să mai întrebi.

— Astea-s nişte pipiţe goale, pictate.

— Altfel n-am.

Pufăie în tăcere din ţigări unul lângă altul. Franz stă, se zgâieşte la poze de sus şi de jos, suflă fumul în aer, omul se uită altundeva. Franz îl priveşte-n ochi:

— Ia zi, nene, fetele astea de-aici şi poze de felul ăsta îţi plac? Veselă viaţă! Uite, colea e zugrăvită o fată goală cu o pisicuţă. Ce-o fi căutând asta cu pisicuţa pe-o scară? Ai dracului pişicheri. Te deranjez, nene?

Omul pufăie resemnat pe scăunelul lui pliant, pe gânduri: sunt măgari de-ăştia, înalţi cât o prăjină, ca nişte adevărate cămile, care umblă de colo-colo prin Hakkescher Markt ziua-n amiaza mare, se proţăpesc în faţa câte unuia, care are ghinionul ăsta, şi-l plictisesc cu palavrele. Cum omul cu părul alb trece, Franz trage din cârlige câteva broşuri.

— Îmi dai voie, nene. Cum îi zice ăsteia: *Figaro.* Şi ăsteia: *Căsătoria.* Iar asta-i *Căsnicia ideală.* Aici, altceva decât căsătoria: *Dragostea femeilor.* Să le ai pe toate astea în parte. Te poţi informa în regulă. Numai bani să nu-ţi lipsească, îs al naibii de scumpe. Şi mai e o chichiţă.

— Aş vrea să ştiu ce chichiţă poate să fie. Toate astea-s lucruri permise. Nu e nimic interzis. Pentru tot ce vând am aprobare, aşa că nu mai e aici nici o chichiţă. Nu mă bag eu în treburi necurate.

— O fi, dar eu ţi-oi spune că să te uiţi la poze e o aiureală. Am simţit-o pe pielea mea. Chestia asta îl strică pe-un om, păi da, îl perverteşte, începi cu zgâitul la poze, iar după aia, când îţi vine cheful, stai aşa şi nu mai merge cum e firesc.

— Nu-nţeleg ce vrei să spui. Şi nu-mi mai scuipa pe broşuri, costă parale multe, şi nu-mi freca atâta coperţile. Citeşte colea: *Celibatarii.* Există de toate; pentru fiecare o publicaţie specială.

— Celibatari, cum să nu fie şi de-ăştia?! Nici eu nu-s însurat cu poloneza Lina.

— Ei, vezi, uite ce scrie aici şi spune dacă nu-i adevărat, asta aşa, doar ca un exemplu: „Dorinţa de a reglementa printr-un contract viaţa sexuală a celor doi soţi, de a decreta în această privinţă îndatoriri conjugale, precum prescrie legea, înseamnă cea mai dezgustătoare şi cea mai degradantă sclavie ce se poate imagina." Ei?

— Cum adică?

— Spune, e-aşa sau nu?

— La mine nu-i cazul. O femeie, să ceri aşa ceva cuiva, ia te uită, e cu putinţă una ca asta? Există astfel de lucruri?

— Citeşte şi-ai să vezi.

— Ce chestie! Să vină la mine cu de-alde astea. Franz reciteşte uluit fraza, apoi izbucneşte şi-i arată omului cu păr alb: Ei, uite mai departe: „Voi da în acest sens un exemplu din opera lui d'Annunzio, *Plăcerea*[6]", fii atent, d'Annunzio e numele porcului, un spaniol sau italian sau american. Aici e vorba de un bărbat a cărui minte e atât de plină de gândurile la o fostă iubită a lui, încât într-o noapte de amor cu o femeie care-i slujeşte ca erzaţ îi scapă fără să vrea numele

adevăratei iubite. I-auzi, bate de unu. Nuu, nene, cu chestii de-astea nu vreau să am a face.

— Mai întâi unde scrie asta, arată-mi.

— Colea. Îi slujeşte ca erzaţ. Năut în loc de cafea. Napi în loc de mâncare adevărată. Ai mai auzit aşa ceva, o femeie, o fată slujeşte ca erzaţ! Se culcă cu alta, fiindcă n-o are pe-a lui, iar aia nouă bagă de seamă şi-nghite, nu zice nici pâs? Şi spaniolul ăsta dă aşa ceva la tipar. Dac-aş fi zeţar, n aş tipări una ca asta.

— Las-o baltă, omule. Doar nu-ţi închipui tu că n înghesuiala asta de pe Hackescher Markt poţi să-nţelegi cu bucăţica ta de minte ce vrea să spună un scriitor adevărat, şi pe deasupra un spaniol sau italian.

Franz citeşte mai departe:

— „Un mare gol şi o mare tăcere îi cuprinsură atunci sufletul." Îţi vine să te caţări pe pereţi. Să-mi explice mie careva chestia asta. Fie el de unde-o fi. De când gol şi tăcere? În privinţa asta, am şi eu ceva de spus, iar fetele n-or fi pe-acolo altfel decât peste tot. Am avut şi eu odată una, şi fata a băgat de seamă ceva, o adresă în carnetul meu de notiţe, şi ce crezi: bagă de seamă şi tace? S-ar zice că nu prea te pricepi la muieri, nene. S-o fi auzit pe aia. A răsunat şi-a zbârnâit toată casa. Aşa s-a pornit să urle. Nici n-am reuşit să-i explic despre ce-i vorba. Aia a ţinut-o tot aşa, de parcă era trasă-n ţeapă. S-a adunat lumea. Am fost bucuros când m-am văzut afară.

— Măi omule, tu nu ţii seama de două lucruri.

— Care lucruri?

— Când cineva ia în mână de la mine o tipăritură de-astea, o cumpără, pleacă acasă cu ea.

Chiar de-o scrie în ea cine ştie ce trăsnăi, n-are nici o importanţă, pe oameni îi interesează numai pozele. Clipind din ochiul stâng, Franz îşi exprimă dezacordul. Şi pe urmă avem aici *Dragostea femeilor* şi *Prietenia*, iar astea nu se ţin de palavre, astea luptă. Pentru drepturile omului, fireşte.

— Păi ce le lipseşte ălora?

— Paragraful 175, dacă încă nu ştii.

Chiar astăzi e o conferinţă pe Lindsberger Strasse, Alexanderpalais, acolo Franz ar putea să audă câte ceva despre nedreptăţile pe care le suferă în fiecare zi un milion de oameni din Germania. Să ţi se facă părul măciucă, nu alta. Omul îi mai vârî sub braţ un vraf de ziare vechi. Franz oftă, se uită la pachetul de ziare din braţe; da, va veni, fireşte. De fapt, ce să caut eu acolo, totuşi să mă duc, dacă e de făcut o afacere cu astfel de publicaţii. Băieţii perverşi; uite cu ce mă încarcă ăsta, să le car acasă şi să le citesc. Flăcăii ăştia sunt vrednici de milă, dar la o adicătelea, ce-mi pasă mie de ei.

O luă din loc foarte încurcat, treaba i se părea atât de puţin cuşer, încât nu-i suflă o vorbă Linei, iar seara o părăsi. Bătrânul vânzător de ziare îl introduse în mica sală, unde se înghesuiseră aproape numai bărbaţi, cei mai mulţi tineri, câteva femei, dar şi ele perechi. Franz nu rosti timp de o oră nici un cuvânt, dar, ascuns de pălărie, rânji de multe ori, cu dispreţ. După ora 10 nu se mai putu ţine, trebuia s-o şteargă, toată povestea şi oamenii ăia erau prea caraghioşi, atâţia perverşi strânşi grămadă, iar el în mijlocul lor, simţi imboldul de a părăsi repede sala şi râse până în Alexanderplatz. La urmă îl mai auzise pe raportor vorbind despre Chemnitz, unde există de la 27 noiembrie o

ordonanţă a poliţiei prin care se interzice pederaştilor să meargă împreună pe stradă sau să intre în vespasiene. Dacă sunt prinşi, sunt amendaţi cu 30 de mărci. Franz o căută pe Lina, dar aceasta ieşise cu proprietăreasa ei. Se vârî în pat şi adormi, în vis râse şi înjură mult, se luă la harţă cu un şofer tâmpit care-l tot rotea în jurul fântânii Roland de pe Siegesallee. După automobil alerga şi agentul de circulaţie. În cele din urmă, Franz sări din maşină, după care automobilul porni să se învârtească nebuneşte în jurul fântânii şi al lui, mereu, mereu, fără să se oprească, iar Franz stătea şi se sfătuia cu agentul de circulaţie: ce naiba facem cu el, ăsta-i nebun.

A doua zi înainte de prânz o aşteaptă pe Lina, ca de obicei, la cârciumă: revistele le are la el. Vrea să-i spună ce necazuri au flăcăii ăia, ce-i cu Chemnitz şi cu paragraful despre cele 30 de mărci, treburi care nu-l privesc în nici un fel, n-au decât să se descurce singuri cu paragrafele lor, aşa ar putea să vină şi Meck şi să-l pună să facă ceva pentru negustorii de vite. Nuu, el vrea să trăiască-n pace, de toţi ăştia nu trebuie să-i pese.

Lina bagă numaidecât de seamă că a dormit prost, el îi împinge şovăielnic publicaţiile în faţă, cu pozele deasupra. Lina îşi duce palma la gură de spaimă. Franz începe din nou să-i vorbească despre spirit. Caută băltoaca de bere din ajun, dar nu mai e nici una. Ea se simte înstrăinată de el: oare şi el o fi ca ăştia de-aici din gazete? Nu-nţelege, pân-acum n-a fost aşa. El mâzgăleşte în neştire, trage cu degetul uscat linii pe scândura albă, Lina înşfacă tot pachetul de gazete de pe masă, îl azvârle pe banchetă, ia înfăţişarea unei menade, se privesc ochi în ochi, el de jos, ca un băieţaş, ea

pleacă deodată ca din puşcă. Franz rămâne pe loc, să se tot gândească la pederaşti.

Un domn chel iese într-o seară să se plimbe, întâlneşte în Tiergarten un tânăr frumuşel, care-l ia îndată de braţ, rătăcesc o oră veselindu-se şi deodată pe chel îl cuprinde o dorinţă, oh, o pornire, o poftă nemaipomenită să fie foarte drăguţ cu băiatul. Chelul este căsătorit, a mai simţit câteodată aşa ceva, dar acum trebuie să se întâmple, e minunat:

— Tu eşti raza mea de soare, eşti giuvaierul meu.

Tânărul e atât de dulce. Câte mai există pe lumea asta.

— Hai, ne ducem într-un mic hotel, îmi dăruieşti cinci sau zece mărci, sunt lefter.

— Ce vrei tu, soarele meu.

Îi dăruieşte tot ce are în portofel. Câte mai există pe lumea asta. Iar acesta-i lucrul cel mai minunat.

Numai că uşa camerei avea vizetă. Hotelierul vede ceva şi o cheamă pe nevasta lui, care vede şi ea. După asta, ei spun că nu tolerează în hotelul lor asemenea lucruri, că au văzut şi că el nu poate nega. Aşa ceva n-ar tolera niciodată, iar lui ar trebui să-i fie ruşine să ademenească tineri, au să-l reclame. Servitorul şi o fată-n casă vin şi ei acolo şi rânjesc. A doua zi, chelul îşi cumpără două sticle de Asbach foarte vechi, pleacă într-o călătorie de afaceri şi vrea să se ducă în Helgoland, ca să se îmbete şi să se înece. Se îmbată într-adevăr şi călătoreşte cu vaporul, dar după două zile se întoarce acasă la copii şi la nevastă, unde nu s-a întâmplat absolut nimic.

Nu se întâmplă nimic toată luna, tot anul. Un singur lucru se întâmplă: moşteneşte de la un unchi din America 3000 de dolari, aşa că-şi poate îngădui şi el o plimbare. Într-o zi însă, pe când era plecat la băi, mama trebuie să semneze în locul lui o citaţie. Femeia deschide plicul şi găseşte în el toată povestea despre vizetă şi despre portofel şi despre drăgălaşul tânăr. Iar când chelul se întoarce de la odihnă, toată lumea din casă, mama şi cele două fiice mari, se pornesc pe plâns. El citeşte citaţia, în ea nu mai e nimic adevărat, ăsta-i birocratismul introdus de Carol cel Mare, care-a ajuns acum până la el, dar, încolo, minciuni nu-s. „Domnule judecător, în definitiv ce-am făcut? N am provocat nici un scandal. M-am dus într-o cameră şi m-am încuiat acolo. Ce vină am eu că ăştia fac vizete? Iar vreo faptă penală nu s-a petrecut." Tânărul confirmă acest lucru. „Aşadar, ce-am săvârşit?" Chelul în blană plânge: „Am furat? Am comis vreo spargere? N-am făcut decât să pătrund în inima unui om drăguţ. I-am spus: raza mea de soare. Asta-i tot."

E achitat. Acasă, cele trei o ţin tot într-un plâns.

Flautul fermecat, Teatrul de balet, cu Teatrul american de balet la parter. Cazinoul oriental se închiriază pentru festivităţi închise. Ce-i dăruiesc prietenei mele de sărbătorile Crăciunului? Invertiţi, după experimentări de mai mulţi ani am descoperit în sfârşit un mijloc radical de a face să dispară tuleiele de barbă cu rădăcina lor. Orice parte a corpului poate fi depilată. În acelaşi timp, am descoperit calea pentru a obţine într-un timp uimitor de scurt adevăraţi sâni feminini. Nici un

medicament, un mijloc absolut sigur. Dovadă: eu însumi. Libertate pentru dragoste pe tot frontul...

Un cer senin şi înstelat privea întunecatele sălaşuri ale omenirii. Castelul Kerkauen dormea în profunda linişte a nopţii. Totuşi, o femeie cu bucle blonde se frământa cu capul pe pernă şi nu-şi găsea somnul. Mâine, chiar mâine, cineva iubit, cineva nespus de drag voia s-o părăsească. Prin noaptea întunecată, de nepătruns [neagră] lunecă [trecu în fugă] o şoaptă. Gisa, rămâi a mea, rămâi a mea [nu pleca, nu te îndepărta, nu pieri, te rog, ia loc]. Nu mă părăsi. Dar tăcerea neînduplecată nu avea nici urechi, nici inimă [nici picioare, nici nas]. Iar dincolo, despărţită numai de câteva ziduri, şedea întinsă o femeie palidă, zveltă, cu ochii deschişi. Părul ei negru, greu era răvăşit pe mătasea patului [castelul Kerkauen este celebru pentru paturile sale de mătase]. Fiori de frig o făceau să tremure. Dinţii îi clănţăneau ca în timp de ger mare, punct. Ea însă nu se mişca, virgulă, nu se acoperea mai strâns cu pătura, punct. Mâinile ei delicate, reci ca gheaţa [ca de ger mare, fiori de frig, femeie zveltă cu ochii deschişi, vestite paturi de mătase] zăceau deasupra, punct. Ochii ei strălucitori rătăceau scânteind prin întuneric, buzele ei tremurau, două puncte, ghilimele, Lore, cratimă, cratimă. Lore, cratimă, ghilimele, picioruşe de gâscă, ficat de gâscă cu ceapă*.

— Nu, nu, nu merg cu tine, Franz. Cu tine am terminat-o. N-ai decât s-o ştergi.

— Hai, Lina, vreau să-i dau gunoiul ăsta înapoi. Când Franz îşi scoase pălăria şi o puse pe

---

* Joc de cuvinte intraductibil; Gänsefüsschen (textual: picioruş de gâscă) = ghilimele.

acum – era în odaia ei –, apoi întinse braţul spre el, făcând câteva gesturi convingătoare, ea îi zgârie mai întâi mâna şi plânse, apoi plecă totuşi cu el. Luară fiecare câte jumătate din gazetele acelea dubioase şi se apropiară de frontul de luptă Hackescher Markt.

Pe câmpul de luptă, Lina, drăguţa, şleampăta, micuţa, nespălata, plânsa, întreprinse un atac à la prinţ von Homburg: Preanobil unchi, prinţ Friedrich von der Mark! Natalie! Las', las'! O, Doamne, e pierdut acum, indiferent, indiferent! Se năpusti în galop, de-a dreptul spre taraba omului cu păr alb. Franz Biberkopf, nobilul martir, se decise să rămână în linia a doua. Se dosi după tutungeria Schröder import-export şi urmări de acolo, întrucâtva stingherit de ceaţă, tramvaiele electrice şi trecătorii, desfăşurarea acţiunii de luptă ce s-a angajat. Eroii se încleştară, la figurat. Îşi tatonară slăbiciunile şi locurile descoperite. Lina Przyballa din Cernăuţi, singura fiică legitimă a ţăranului Stanislaus Przyballa – după două naşteri premature, ajunse numai până la jumătatea termenului, care ar fi trebuit să poarte, amândouă, tot numele de Lina – aşadar, domnişoara Przyballa a împrăştiat, cum faci cu sarea şi piperul, pachetul de gazete. Restul s-a pierdut în vuietul traficului de pe stradă.

— Leoaica, leoaica! gemu plin de admiraţie martirul Franz, bucuros că fusese împiedicat să intervină. Se apropie de centrul acţiunii de luptă ca o armată de rezervă. Eroina şi învingătoarea, domnişoara Lina Przyballa, şleampătă, dar plină de bucurie, se şi afla în faţa bodegii lui Ernst Kümmerlich şi, râzând spre el, îi strigă:

— Franz, l-am dat gata!

Franz o ştia. În local, ea, în picioare, i se lipi de acea parte a corpului pe care o socotea a fi regiunea inimii, dar care, sub bluza lui de lână, era de fapt regiunea sternului şi a lobului superior al plămânului stâng. Când dădu pe gât primul păhărel de lichior, triumfă:

— Iar ăla n-are acu' decât să-şi culeagă de pe stradă gunoiul.

Acum, o, nemurire, eşti a mea, Iubite, ce lumină străluceşte, Slavă, slavă prinţului von Homburg, învingător în lupta de la Fehrbellin, o, slavă! [Doamne de onoare, ofiţeri şi făclieri apar pe platforma castelului.][7]

— Înc-un lichior.

Hasenheide, Neue Welt, dacă nu e una, e alta, nu trebuie să-ţi faci viaţa mai grea decât este

Franz şade în odaia domnişoarei Lina Przyballa, o priveşte râzând:

— Ştii tu, Lina, ce e aia o animatoare? Îi dă un ghiont.

Ea cască gura la el:

— Ei, dom'şoara Folsch e animatoare, la local îi aţâţă pe băieţi la băutură şi la dans.

— Nu de-asta vorbesc. Dacă-ţi dau acuma un ghiont şi tu te lungeşti pe sofa, iar eu mă-ntind lângă tine, tu eşti animatoarea, iar eu aţâţatul.

— Chiar aşa, zău.

Lina scoase un ţipăt ascuţit.

Şi aşa, şi aşa, veseli fi-vom iar, la, la, veseli, veseli, tralala. Şi aşa, veseli fi-vom, tralalala, veseli iar, veseli iar.

Se ridică deci de pe sofa – doar nu eşti bolnav, domnule, căci altminteri te-ai duce la nenea doctorul – şi o pornesc veseli spre Hasenheide, în Neue Welt, unde te plimbi cu pas măsurat, cu capul pe sus, unde e iluminaţie, unde se premiază gambele cele mai zvelte. Pe scenă se afla formaţia muzicală în port tirolez. Se auzea un cântec ademenitor: Bea, frăţioare, bea, Grija cu tine n-o lua, Bea frăţioare bea, Grija cu tine n-o lua, Lasă acasă dureri şi necaz, Căci viaţa aşa are haz.

Cu fiecare măsură, ritmul îţi pătrundea în picioare, iar între ţapii de bere oamenii zâmbeau pe sub mustăţi, îşi legănau în ritm braţele: Bea, frăţioare, bea, Grija cu tine n-o lua, Bea, frăţioare, bea, Grija cu tine n-o lua, Lasă acasă dureri şi necaz, Căci viaţa aşa are haz.

Charlie Chaplin în persoană era de faţă, şoptea într-o nemţească nord-estică, mergea legănându-se în nădragii lui largi, cu ghetele lui uriaşe, sus pe platformă, o înşfăcă de picior pe o damă nu prea tânără şi porni vâjâind cu ea la vale pe tobogan. Familii numeroase înaintau anevoie în jurul unei mese lungi. Îţi poţi cumpăra acolo cu 50 de pfenigi un băţ lung cu un ciucure de hârtie în capăt, ca să acostezi cu el pe cine-ţi place, gâtul e sensibil, încheietura genunchiului la fel, persoana ridică piciorul şi întoarce capul. Cine-s toţi ăştia de aici? Civili de ambele sexe, apoi o mână de soldaţi cu anexele. Bea, frăţioare, bea, Grija cu tine n-o lua.

Se fumează, nori de fum se ridică în aer din pipe, ţigări, trabuce, încât întreaga sală uriaşă pluteşte ca-n ceaţă. Când s-a făcut prea des şi se sufocă singur, fumul caută, fiindcă e atât de uşor, să evadeze pe sus şi chiar găseşte crăpături, găuri

şi ventilatoare gata să-l ajute. Afară însă, afară e noapte neagră, frig. Fumului îi pare rău de uşurinţa lui, se împotriveşte propriei sale constituţii, dar nu se poate reîntoarce, datorită rotirii într-un singur sens a ventilatoarelor. E prea târziu. Se vede încremenit de legile fizicii. Fumul nu ştie ce-i cu el, duce mâna la frunte şi şi-o găseşte, vrea să reflecteze şi nu poate. Vântul, frigul, noaptea îl resorb şi dispare din vedere.

La o masă şed două perechi şi se uită la trecători. Domnul într-un costum sare şi piper îşi apleacă faţa cu mustaţă peste sânii proeminenţi ai unei brunete grase. Dulcile lor inimi zvâcnesc, nasurile lor adulmecă, el peste sânii ei, ea peste ceafa lui unsă cu briantină.

Alături râde una într-o rochie cu carouri galbene. Cavalerul ţine braţul pe după speteaza scaunului ei. Ea are dinţi prognaţi, monoclu, ochiul stâng, liber, e ca stins, femeia zâmbeşte, pufăie, dă din cap:

— Ce mai întrebi şi tu.

La masa vecină şade o gâsculiţă blondă ondulată cu fierul, mai bine spus, acoperă cu fundul ei foarte dezvoltat, dar bine strâns în fustă, placa de fier a unui scund scaun de grădină. Fata fornăie şi fredonează fericită după muzică, sub efectul unei fleici la grătar şi a trei ţapi de bere blondă. Turuie, turuie şi-şi lipeşte capul de gâtul lui, de gâtul celui de-al doilea reglor de la o firmă din Neu-Kölln, pentru care gâsculiţa este a patra legătură din acest an, în vreme ce, invers, el este pentru ea a zecea, respectiv a unsprezecea, dacă-l punem la socoteală şi pe vărul ei de-al doilea, care însă îi e logodnicul permanent. Cască ochii mari, fiindcă de-acolo de sus Chaplin poate să cadă în

fiece clipă. Reglorul întinde amândouă mâinile spre tobogan, unde se petrece de asemenea ceva. Cei doi comandă covrigi cu sare.

Un domn de 36 de ani, coproprietar al unei mici băcănii, cumpără şase baloane mari a câte 50 de pfenigi, le dă drumul pe culoarul din faţa orchestrei să zboare unul după altul, şi reuşeşte în acest fel, în lipsă de alt farmec, să atragă asupra sa atenţia unor fete, femei, fecioare, văduve, divorţate, amante şi soţii infidele, care se plimbă singure sau perechi, şi s-o acosteze pe una dintre ele. Pe culoarul de legătură se plătesc 20 de pfenigi pentru încercarea puterilor. O privire în viitor: Tamponează cu degetul bine umezit preparatul chimic din cercul dintre cele două inimi şi şterge cu el de câteva ori foaia de hârtie albă de deasupra şi pe ea îţi va apărea chipul celui menit. Încă din copilărie te afli pe drumul cel bun. Inima dumitale nu cunoaşte falsitatea, şi totuşi presimţi fără greş cursele care ar dori să ţi le întindă prieteni răuvoitori. Încrede-te şi mai departe în felul în care ştii să te descurci în viaţă, căci steaua dumitale, sub a cărei lumină ai venit pe această lume, te va călăuzi neîncetat şi te va ajuta să-l găseşti şi pe tovarăşul de viaţă ce-ţi va dărui deplina fericire. Persoana menită, în care te poţi încrede, are acelaşi caracter ca al dumitale. O vei găsi nu fără mari greutăţi, dar cu atât mai durabilă va fi fericirea liniştită alături de ea.

În apropierea garderobei, în sala laterală, o orchestră de alămuri cânta la balcon. Această orchestră avea veste roşii şi striga mereu că nu are de băut. Jos stătea un bărbat corpolent în redingotă, cu o înfăţişare de om cumsecade. Purta pe cap o bonetă din hârtie în dungi multicolore şi, în

vreme ce cânta, căuta să-şi vâre în butonieră o garoafă din foiţă, ceea ce nu reuşea să facă, drept urmare a opt ţapi de bere, două punciuri şi patru coniacuri. Cântă o vreme în tumultul acela, cu faţa spre orchestră, apoi se porni să ţopăie un vals cu o persoană în vârstă, nemaipomenit de lăbărţată, cu care se învârti ca un carusel în cercuri largi. În timpul dansului, persoana se umflă şi mai mult în lături, dar instinctul o sluji cum se cuvine, astfel că, puţin înainte de a face explozie, se aşeză pe trei scaune.

Franz Biberkopf şi acest bărbat în redingotă dădură unul de altul într-o pauză, sub balconul din care orchestra striga după bere. Şi un ochi albastru sclipitor se aţinti asupra lui Franz, lună drăgălaşă, ce liniştit aluneci tu pe cer, celălalt ochi era orb, îşi ridicară amândoi cănile albe de bere, invalidul cârâi:

— Şi tu eşti un trădător, ăilalţi se-ndoapă la iesle.

Franz sughiţă:

— Nu mă privi aşa ţintă în ochi, uită-te la mine, unde-ai făcut serviciul militar?

Îşi urară noroc, orchestra face scandal, n-avem nimic de băut, n-avem nimic de băut. Ei, terminaţi, copii, fiţi liniştiţi, liniştiţi, să urăm noroc vieţii tihnite.

— Tu eşti german, german curat? Cum te numeşti?

— Franz Biberkopf. Graso, ăsta nu mă cunoaşte.

Invalidul rosti în şoaptă, cu palma la gură, râgâi:

— Eşti german, cu mâna pe inimă. Nu te-ntovărăşeşti cu roşii, altminteri eşti un trădător.

Cine e un trădător nu-mi este prieten. Îl îmbrăţişă pe Franz: Polonezii, francezii, patria pentru care ne am vărsat sângele, asta-i recunoştinţa naţiunii.

Apoi, invalidul se reculese şi continuă să danseze cu persoana lăbărţată ce se adunase din nou, acelaşi vals, indiferent de muzica ce se cânta. La sfârşit, începu să caute, umblând pe două cărări. Franz urlă:

— Aici!

Lina îl pescui, invalidul dansă mai întâi cu Lina, apoi apăru braţ la braţ cu ea în faţa lui Franz la bar:

— Scuzaţi, cu cine am plăcerea, onoarea? Respectabilul dumneavoastră nume, vă rog.

Bea, frăţioare, bea, Grija cu tine n-o lua, Lasă acasă dureri şi necaz, Căci viaţa aşa are haz.

Două ciolane de porc, o dată ceafă sărată, doamna a servit hrean, garderoba, unde ţi-ai lăsat lucrurile, aici există două garderobe, la drept vorbind, e îngăduit deţinuţilor să poarte verighete. Eu zic că nu. La clubul canotorilor a durat până la patru. Drumurile pentru automobile sunt sub orice critică, salţi mereu cu capul de tavanul maşinii, ai putea să iei băi de mare.

Invalidul şi Franz şed îmbrăţişaţi la bar:

— Pot să ţi-o spun, mi-au micşorat pensia, mă duc la roşii. Cine ne alungă din paradis cu spada de foc e arhanghelul, şi după aia nu ne mai întoarcem acolo sus pe Hartmannsweilerkopf[8], îi spun căpitanului meu, care-i din Stargard ca şi mine:

— Storkow?

Nuu, Stargard. Na, acum mi-am pierdut garoafa, ba nu, uite-o agăţată aici.

Cine vreodată pe ţărm sărutat-a iubita şi-n ochi o privi, acela frumosul din lume aflat-a, acela cu dragostea însăşi grăi.

Franz vinde acum ziare naţionaliste. N-are nimic împotriva evreilor, dar ţine la ordine. Căci în paradis, ştie oricine, e ordine şi aşa e bine. Casca de-oţel[9], i-a văzut şi pe flăcăii ăia, şi pe führerul lor, e o chestie. Stă la ieşirea metroului din Potsdamer Platz, pe Friedrichstrasse, lângă pasaj, sub staţia Alexanderplatz. Este de aceeaşi părere cu invalidul de la Neue Welt, cel cu un singur ochi şi cu madama cea grasă.

Către poporul german în ziua 1 din advent: Zdrobiţi himera care vă înşală şi pedepsiţi minciuni şi silnicie! Curând veni-va ziua triumfală, când adevărul cu-a dreptăţii pală va doborî duşmanul pe vecie.

„În vreme ce sunt scrise aceste rânduri, are loc procesul împotriva cavalerilor din Reichsbanner[10], care, datorită superiorităţii lor numerice – erau de vreo 10-15 ori mai mulţi – şi-au îngăduit asemenea manifestări ale pacifismului lor programatic şi ale îndrăznelii inspirate de principiile lor, atacând o mână de naţional-socialişti, molestându-i şi ucigând într-un mod bestial pe camaradul nostru Hirschmann. Din chiar declaraţiile acuzaţilor, cărora legea le dă dreptul să mintă, iar partidul le ordonă probabil s-o facă, rezultă cu ce sălbăticie premeditată s-a acţionat, sălbăticie ce pune într-o lumină clară sistemul ce stă la baza organizaţiei."

„Adevăratul federalism este antisemitismul, lupta împotriva evreilor este şi lupta pentru autonomia Bavariei. Cu mult înainte de începerea adunării, marea sală de festivităţi Mathäse era

arhiplină, dar soseau mereu alţi auditori. Până la deschiderea adunării, cei de faţă au avut plăcerea să asculte viguroasa fanfară S.A.* care a interpretat cu avânt marşuri şi arii în ritm alert. La ora opt şi jumătate, camaradul Oberlehrer a adresat adunării un salut cordial şi a dat apoi cuvântul camaradului Walter Ammer."

Când intră la prânz în birtul de pe Elsasser Strasse cu banderola vârâtă din prudenţă în buzunar, confraţii râd strâmb unii la alţii, i-o scot la vedere. Franz le-o smulge.

Tânărului lăcătuş şomer îi spune, făcându-l să şi lase jos cana mare de bere de uimire:

— Râzi deci de mine, Richard, aş putea să ştiu de ce? Fiindcă eşti însurat? Ai douăzeci şi unu de ani, iar nevastă-ta optsprezece, dar ce-ai văzut tu din viaţă? Nimic, doar trei ani. Ascultă-mă, Richard, dacă stăm de vorbă despre fete, de vreme ce ai şi un copil, tu ai dreptate, din pricina ţâncului. Dar încolo? Ei!

Frezorul Georg Dreske, 39 de ani, acum concediat, flutură banderola lui Franz.

— Pe banderolă, Orge, cască bine ochii la ea, nu se află nimic la care să nu poţi da un răspuns. Am şters-o şi eu de-acolo, omule, exact ca şi tine, am făcut-o şi eu, dar ce-a fost după aia? Fie banderola roşie, aurie sau negru-alb-roşie, ţigara nu-i mai bună. De tutun depinde, băiete, de calitatea foii, de locul de unde e, şi să fie bine răsucită şi uscată. Aşa zic eu. Păi noi ce-am făcut, Orge, ia zi.

Dreske pune liniştit banderola în faţa lui pe tejghea, dă de duşcă berea, vorbeşte foarte şovăitor, uneori se bâlbâie, îşi umezeşte mereu buzele:

---

* SA *(Sturmabteilung)*, detaşament de şoc, formaţie paramilitară nazistă.

— Mă uit la tine, Franz, şi-ţi spui doar că te cunosc de mult, de la Arras şi de la Kowno, şi că rău te-au mai aiurit de cap ăştia.

— Vorbeşti de banderolă?

— De toate. Hai s-o lăsăm baltă. Dar nu-i nevoie să te fâţâi aşa printre oameni.

Franz se ridică, îl împinge deoparte pe tânărul lăcătuş Richard Werner, care poartă cămaşă cu guler verde răsfrânt şi care tocmai voia să întrebe ceva:

— Nu, nu, Richardchen, eşti un băiat de treabă, dar astea-s chestii care se discută-ntre bărbaţi. Ăi fi având tu drept de vot, dar mai va până să te bagi în vorbă între mine şi Orge. Pe urmă se aşează gânditor lângă tejghea alături de frezor, cârciumarul, cu un şorţ mare, albastru, stă de partea cealaltă, dinaintea raftului cu sticle de coniac, şi se uită atent la ei, cu mâinile grase în spălător. Şi-acu spune, Orge, ce-i cu Arras?

— Păi ce să fie? O ştii şi tu. Şi ştii şi de ce-ai şters-o. Iar acu', banderola. Franz, omule, mai curând m-aş spânzura cu ea. Rău te-au mai dus ăştia cu preşul.

Franz îl priveşte ţintă, fără să clipească, pe frezorul care se bâlbâie şi saltă din cap:

— Vreau să ştiu ce-i cu Arras. Ia hai să vedem. De-ai fi fost şi tu la Arras!

— Aiurezi, Franz, eu n-am zis nimic, cred că-ţi lipseşte-o doagă.

Franz aşteaptă, se gândeşte, las' că-l aranjez eu, se preface că nu-nţelege nimic, face pe isteţul.

— Păi firește, Orge, sigur c-am fost la Arras, cu Arthur Böse şi Bluhm şi cu plutonierul major, cum naiba-l chema, ăla mărunţelul, avea un nume caraghios.

— Am uitat.

Lasă-l să vorbească, îi lipseşte-o doagă, ăilalţi bagă şi ei de seamă.

— Stai niţel, îl chema Bista sau Biskra sau cam aşa ceva, ăla mărunţelu'.

Lasă-l să vorbească, n-am să suflu o vorbă, o s-o-ncurce şi n-o să mai aibă ce spune.

— Da, îi ştim pe toţi. Da' nu la asta mă gândeam. Ci cum am fost pe urmă la Arras, când s-a terminat, după nouă sute optşpe, când a început povestea ailaltă, aici la Berlin, la Halle şi la Kiel şi unde...

Georg Dreske îl întrerupse cu un gest hotărât, prea mare nerozie, pentru palavre de-astea nu stau eu aici la cârciumă.

— Apăi nu, las-o moartă, eu am să mă car chiar acum. Asta povesteşte-i-o micului Richard. Fă-te-ncoa, Richard.

— Ia te uită ce se mai făleşte faţă de mine ăsta, domnul baron. Dumnealui nu mai are acum a face decât cu baronii. Mă şi mir că mai vine aici în cârciuma noastră, excelenţa sa. Privind cu ochi limpezi în ochii neliniştiţi ai lui Dreske: Eu la asta mă gândeam, exact la asta, Orge, la vremea când ne găseam la Arras[11] după nouă sute optşpe, cu artileria de câmp sau infanteria sau artileria antiaeriană sau unităţile de telegrafişti şi pontonieri şi ce mai vrei tu. Şi unde am ajuns după aia, când s-a făcut pace?

Acum am venit de-acasă, aşteaptă, băiete, de chestia asta nu-ţi e îngăduit să te-atingi.

— Eu am să-mi golesc liniştit cana de bere, iar tu, Franzeken, unde-oi fi fost după aia, unde-oi fi fugit sau n-oi fi fugit, unde-oi fi stat sau şezut trebuie să vezi din hârtiile tale, dacă le ai

cumva la tine. Un comerciant trebuie să aibă întotdeauna hârtiile la el. [Acuma ai înţeles cu siguranţă, puşcăriaşule, bagă la cap.]

Cu ochii liniştiţi în ochii vicleni ai lui Dreske:

— Patru ani după optşpe am fost în Berlin. Mai-nainte nici tot războiul n-a durat mai mult, aşa-i, am alergat de colo-colo, şi tu ai alergat, pe vremea aia Richard şedea încă în poala mă-sii. Ei, şi ce-am băgat la cap după Arras, poate ştii tu? Am avut inflaţie, bani de hârtie, milioane, bilioane, nici tu carne, nici tu unt, mai rău ca-nainte, asta am văzut cu toţii, şi tu, Orge, iar cât a trecut de la Arras poţi să numeri pe degete. Nimic nu se găsea, păi nu? Doar alergam de colo-colo şi şterpeleam cartofi de la ţărani.

Revoluţie? Desprinde prăjina steagului, înfăşoară pânza într-o cârpă cerată şi vâr-o în garderob. Cere-i mamei să-ţi aducă papucii de casă şi desfă-ţi cravata roşie ca focul. Voi faceţi revoluţie întotdeauna numai cu gura, republica voastră – un accident de muncă.

Dreske se gândeşte: Ăsta devine un ins periculos. Richard Werner, nătărăul tânăr, cască din nou ciocul:

— Păi ţie, Franz, ţi-ar plăcea, aşa-i, ţi-ar plăcea să facem un nou război, într-acolo aţi dori voi să împingeţi lucrurile, pe cocoaşa noastră. Haideţi plini de veselie să dăm o mamă de bătaie Franţei. Te-ai alege cu ditamai gaura în fundul pantalonilor.

Franz gândeşte: O maimuţă, un mulatru, paradisul negrilor, ăsta cunoaşte războiul numai din filme, una după ceafă şi la pământ.

Birtaşul îşi şterge mâinile cu şorţul albastru. O reclamă verde e atârnată în faţa paharelor

curate, birtaşul răsuflă adânc, în vreme ce citeşte: Cafeaua prăjită Kehrwieder selecţionată manual nu are egal! Cafea pentru personalul de serviciu [boabe sparte şi cafea prăjită]. Cafea boabe nemăcinată pură 2,29, Santos garantat pură, Santos prima, amestec pentru gospodărie, tare şi economică la utilizare, Van Campinas melanj tare cu gust pur, Melanj Mexico de calitatea I, cafea de plantaţie la preţ convenabil 3,75. Se expediază pe calea ferată minimum 36 pfunzi diverse mărfuri. O albină, o viespe, un muscoi se roteşte sus spre tavan, lângă burlanul sobei, o adevărată minune a naturii acum, în timp de iarnă. Tovarăşii de seminţie, soi, idei şi specie ai insectei au murit, au şi murit sau încă nu s-au născut; e vremea înghe-ţului, în care muscoiul singuratic rezistă, fără să ştie cum s-a întâmplat şi de ce tocmai el. Lumina soarelui însă, care se aşterne tăcută pe mesele din faţă şi pe podea, împărţită în două fâşii strălucitoare de firma „Berăria La Leul – Patzenhofer", lumina aceea este străveche, şi de fapt, când o priveşti, toate arată a fi ceva efemer şi meschin. Ea vine de la x mile, a trecut săgeată prin dreptul stelei y, soarele luminează de milioane de ani, cu mult înainte de Nabucodonosor, înainte de Adam şi Eva, înainte de ihtiozauri, iar acum îşi trimite lumina prin geamul vitrinei în mica berărie, unde firma de tablă „Berăria La Leul – Patzenhofer" o împarte în două fâşii şi unde se aşterne pe mese şi pe podea, înaintând imperceptibil. Se aşterne pe ele, iar ele o ştiu. Lumina este înaripată, uşoară, extrem de uşoară, imponderabilă, eu vin de-acolo de sus din cer.

Două coşcogeamite animale îmbrăcate în postav, doi oameni, bărbaţi, Franz Biberkopf şi

Georg Dreske, un vânzător de ziare şi un frezor concediat stau însă lângă tejghea, se ţin vertical pe extremităţile lor inferioare vârâte în pantaloni, se sprijină pe tăblia de lemn cu braţele vârâte în burlane groase de palton. Fiecare dintre ei gândeşte şi simte, fiecare altceva.

— Atunci poţi afla liniştit şi poţi băga la cap că n-a fost nici un Arras, Orge. Pur şi simplu n-am scos-o la capăt, noi nu, s-o spunem fără supărare. Sau voi, sau ăia care-au fost acolo. Nu era disciplină, nu comanda nimeni, mereu ciondăneli unul cu altul. Eu am şters-o din tranşee şi tu cu mine şi în plus Öse. Ei, şi-aici acasă, când s-a pornit, cine-a şters-o? Toţi fără deosebire. N-a mai rămas acolo nici unul, ai văzut, poate o mină de oameni, hai să zicem o mie, ca să-ţi fiu pe plac.

Se vede de unde le scoate, vita asta încălţată, care se lasă trasă pe sfoară.

— Fiindcă suntem trădaţi, Franz, în optsprezece şi în nouăsprezece, de bonzi, pe Rosa au lichidat-o şi pe Karl Liebkneeht. Oamenii trebuie să se ţină odată strâns, să facă ceva. Uită-te la Rusia, Lenin, acolo se ţin, la noi e o potlogărie. Dar să mai aşteptăm.

Trebuie să curgă sânge, trebuie să curgă sânge, trebuie să curgă potop de sânge.

— Mie puţin îmi pasă. Tot aşteptând, lumea se duce dracului şi tu cu ea. Palavrele astea nu le mai înghit a doua oară. Pentru mine, dovada e asta: N-au reuşit să facă nimic, şi asta-mi ajunge. Nu s-a făcut nici ăl mai mic lucru, ca şi la Hartmannsweilerkopf, despre care mi-a tot sporovăit unul, un invalid, şedea acolo sus, nu-l cunoşti, nici măcar asta. Ei şi...

Franz se ridică, întinde mâna şi-şi ia banderola de pe tejghea, şi-o vâră în vindiac şi se întoarce încet la masa lui, mişcându-şi orizontal, încolo şi-ncoace, braţul stâng:

— Şi de-aia spun, cum o spun mereu, iar tu mă-nţelegi, băiete, asta poţi s-o bagi şi tu la cap, Richard: din treaba asta a voastră nu iese nimic, în felul ăsta, nu. Nu ştiu dac-o ieşi ceva şi la ăştia, cu banderola mea. Dar nici n-am spus c-o să iasă, e totuşi altă chestie. Pace pe pământ, precum se zice, iar cine vrea să muncească, n-are decât să muncească, asta e, că de pozne suntem buni.

Se aşază pe bancheta de la fereastră şi-şi şterge obrazul, îşi plimbă ochii, clipind, prin încăpere, îşi smulge un fir de păr din ureche. Tramvaiul electric scârţâie la colţ, nr. 9, Ostring, Hermannplatz, Wildenbruchplatz, Gara Treptow, Warschauer Brücke, Baltenplatz, Kniprodestrasse, Schönhauser Allee, Gara Stettin, Hedwigkirche, Hallesches Tor, Hermannplatz. Birtaşul se sprijină de robinetul de alamă pentru bere, îşi suge şi-şi plimbă limba pe noua plombă, din maxilarul inferior, are gust de farmacie, la vară mica Emilie trebuie să meargă din nou la ţară sau la Zinnowitz, cu colonia de vacanţă, copila e din nou bolnăvicioasă, ochii lui întâlnesc iar afişul verde de reclamă, care atârnă strâmb, îl îndreaptă, un mic fior de spaimă, nu poate să vadă nimic care şade strâmb. Heringi Bismarck în sos condimentat extra, carne fragedă fără oase, Scrumbii marinate rulate în sos condimentat extra, fragede, cu garnitură de castraveţi, Heringi în aspic, bucăţi mari, carne fragedă, Heringi prăjiţi.

Cuvintele, valuri răsunătoare, valuri de zgomot, umplute cu un conţinut tălăzuiesc prin încăpere, din

gâtlejul lui Dreske, care se bâlbâie şi zâmbeşte spre podea:

— Păi atunci, mult noroc, Franz, cum zice popa, pe noul drum pe care ai apucat-o în viaţă. Aşadar, în ianuarie, când o vom porni în marş la Friedrichsfelde, la Karl şi Rosa, n-ai să mai mergi cu noi ca altădată[12].

Lasă-l să se bâlbâie, eu îmi vând ziarele.

După ce-au rămas singuri, birtaşul zâmbeşte spre Franz. Acesta îşi întinde comod picioarele sub masă:

— De ce crezi dumneata, Henschke, de ce crezi că s-au cărăbănit ăştia? Banderola? S-au dus să-şi aducă întăriturі!

Ăsta nu mai termină. Au să-l dea în brânci afară. Trebuie să curgă sânge, trebuie să curgă sânge, trebuie să curgă potop de sânge.

Birtaşul îşi plimbă limba pe plombă, trebuie să mute sticletele mai aproape de fereastră, o păsărică are şi ea nevoie de oleacă de lumină. Franz îl ajută, bate un cui în spatele tejghelei, birtaşul aduce de pe celălalt perete colivia cu sticletele care se zbate:

— E de-a dreptul întuneric azi. Case prea înalte. Urcat pe scaun, Franz agaţă colivia, se dă jos, fluieră, ridică degetul arătător, spune în şoaptă:

— Acuma să nu se apropie nimeni. O să se obişnuiască. Sticletele e o dumneaei.

Tac mâlc amândoi, dau din cap unul la altul, privesc în sus, zâmbesc.

Franz e un bărbat cu personalitate, ştie care îi e datoria faţă de sine

Seara, Franz este într-adevăr azvârlit afară de la Henschke. Intră domol, singur, pe la 9, se uită la pasăre, sticletele şi-a şi vârât capul sub aripă, şade în colţ pe băţul lui, cum de nu cade micuţa dihanie când doarme; Franz i se adresează în şoaptă birtaşului:

— Ce zici de păsărică, doarme în tărăboiul asta de la dumneata, ce zici, e nemaipomenit, trebuie că e obosită, oare atâta fum nu-i face rău, cu plămânii ei mititei?

— La mine altfel nu se poate, aici în birt e mereu fum, azi încă e subţire.

Pe urmă Franz ia loc:

— Ei, astăzi n-am să fumez, altminteri se face prea gros, şi după aia o să şi deschidem niţel uşa, că n-o să tragă.

Georg Dreske, tânărul Richard şi alţi trei şed la o masă de-alături, separat. Sunt printre ei doi pe care Franz nu-i cunoaşte. Alţi clienţi nu se află în local. Când a intrat Franz, era mare tărăboi şi vorbărie şi înjurături. Îndată ce-a deschis el uşa, s-au mai domolit, cei doi se zgâiesc adesea la Franz, se cocoşează peste masă, apoi se reazemă cu un aer obraznic de spateaza scaunului, ciocnesc paharele. Când frumoşii ochi clipesc şi paharele sclipesc, e-un îndemn ca iar şi iar să golim plinul pahar. Henschke, birtaşul chel, îşi face de lucru la robinetul de bere şi la vasul de spălat pahare, nu iese ca de obicei de acolo, are mereu ceva de trebăluit.

Apoi deodată la masa de-alături discuţia devine zgomotoasă, unul dintre cei noi face pe grozavul. Vrea să cânte, i se pare că aici e prea multă linişte, nu există nici pian; Henschke strigă încoace:

— Pentru cine pian, cu pianul nu-mi creşte deverul.

Ce vor să cânte ăştia, Franz o ştie, fie *Internaţionala*, fie *Fraţilor, spre lumină, libertate*, dacă nu cumva au ceva nou. Îi şi dau drumul. Cei de-acolo cântă *Internaţionala*. Franz rumegă, gândeşte: ăştia o fac pentru mine. N-au decât, numai de n-ar mai fuma atâta. Când cântă, nu fumează, asta-i face bine păsăricii. Nu şi-ar fi putut închipui că e cu putinţă ca Georg Dreske să şadă cu asemenea neisprăviţi şi să nu treacă la masa lui. Deşcă bătrână, om însurat, insul ăsta respectabil, şade cu papiţoii ăia şi le-ascultă palavrele. Unul dintre cei noi strigă spre Franz:

— Ei, cum ţi-a plăcut cântecul, tovarăşe?

— Mie? Mi-a plăcut. Aveţi voce.

— Poţi să cânţi cu noi.

— Mai bine mănânc. Când oi termina de mâncat, oi cânta şi eu cu voi sau oi cânta de unul singur.

— S-a făcut.

Cei de-acolo îşi continuă discuţia, Franz mănâncă şi bea în tihnă, se gândeşte la Lina şi la faptul curios că în somn păsărica nu cade de pe băţul ei, se uită să vadă care din cei cinci fumează pipă. A avut astăzi încasări foarte bune, dar a fost frig. De dincolo, câte unul îl tot urmăreşte cum mănâncă. Ăştia s-or fi temând, pare-se, că mă înec. A fost odată unul care a mâncat o bucată de cârnat, iar când a ajuns în stomac, bucata de

cârnat s-a răzgândit şi s-a întors numaidecât sus în gât şi-a spus: nu m-ai uns cu muştar! şi abia după aia s-a dus cum trebuie la vale. Aşa face un cârnat cumsecade, care ştie de-acasă ce se cade. Şi îndată ce Franz termină şi-şi dă de duşcă berea, cel de dincolo şi strigă la el:

— Ei, cum e, tovarăşe, vrei să ne cânţi ceva?

Ăştia fac parte desigur dintr-o societate corală, pot să încaseze o taxă de intrare, când cântă, nu fumează. La mine nu arde nimic şi nu-i nici o grabă. Dacă promit, mă ţin de cuvânt. Şi Franz se gândeşte, în vreme ce-şi şterge nasul, nasul îi pică, aşa e când intri la căldură, degeaba-l sufli, se gândeşte, pe unde-o fi Lina, ar trebui să mai iau câţiva cârnăciori, dar mă-ngraş prea mult, ce naiba să le cânt ăstora, ăştia nu-nţeleg nimic din viaţă, dar ce-am promis, promis rămâne. Şi deodată-i vine în minte o frază, un rând, e o poezie, a învăţat-o în închisoare, o recitau adesea, circula prin toate celulele. În clipa asta e ca vrăjit, capul îi arde din pricina căldurii, i s-a roşit şi s-a aplecat, Franz e serios şi năpădit de gânduri. Spune, cu mâna pe ţap:

— Ştiu o poezie din închisoare, de la un deţinut, îl chema, stai niţel, cum naiba-l chema, a, Dohms.

El era. A ieşit de la zdup, dar e-o poezie frumoasă. Franz şade singur la masă, Henschke în spatele vasului de clătit pahare, ceilalţi ascultă, nu mai intră nimeni, soba de tuci trosneşte. Franz, cu capul proptit în mână, spune o poezie pe care a făcut-o Dohms, şi iată s-au ivit celula, curtea pentru plimbare, nu-l mai tulbură, ce băieţi or mai fi închişi acolo; el însuşi se plimbă acum prin curtea

închisorii, e mai mult decât pot face ăştia, ce ştiu ei de la viaţă.

Rosteşte:

— De vrei să vii pe-acest pământ, ca om cu drepturi şi cuvânt, gândeşte-te mai înainte ca să te scoată coana moaşe şi-n scutece să te înfaşel Pământul nostru e o vale a plângerii! – ţi-o spun cu jale eu care-aceste versuri scriu şi tot amarul ei îl ştiu! Din *Faust* de Goethe fur citatul: Un om, în mod obişnuit, numai ca făt e fericit!... Pe urmă vine tata statul, să te îndrume, să te-nveţe din ziua-ntâi la bătrâneţe. Te strânge după lege-n cleşte şi tot legal te pungăşeşte! Porunca-ntâi: plăteşte totul! Porunca doua ţine-ţi botul! Şi-aşa-ntr-o viaţă ca de smoală o duci tot într-o păcăleală. Iar dacă vrei să-ţi stingi amarul şi-n cârciumă îţi bei paharul de vin, sau ţapul tău de bere, îţi crapă capul de durere. Şi anii vin şi trec de-a dura, îţi roade molia frizura, trosneşte cheresteaua-n şale, picioru-i slab şi mâna moale; în creier se-ndeseşte ceaţa şi tot mai subţirică-i aţa. E toamnă, deci, te prind fiori, laşi lingura, te culci şi mori. Te-ntreb acum cu-fricoşare: ce-i viaţa, ce e omul oare? Ne-o spune-n versu-i Schiller chiar: „Pe lume totu-i în zadar". Eu am s-adaug un stih isteţ: din prima zi până la moarte e totu-o scară de coteţ, de sus în jos şi mai departe.

Cu toţii păstrează tăcerea. După o pauză, Franz spune:

— Da, versurile astea le-a făcut Dohms, era din Hannovra, eu le-am ţinut minte. Frumoase, ce-i drept, ceva cu miez despre viaţă, dar amare.

De dincolo vin vorbele:

—Ei, da, de ţinut minte chestia cu statul, bunul tată statul, şi cine te-ndrumă, statul. Numai

că doar învăţând pe de rost, n-ai făcut nici o brânză.

Franz a rămas cu capul sprijinit în palmă, poezia încă dăinuie:

— Da, stridii şi icre negre n-au ăia, n-avem nici noi. Trebuie să-ţi câştigi pâinea, greu o fi pentru amărâţii de ei. Omul trebuie să fie bucuros când are picioare şi e liber.

Ceilalţi continuă să arunce vorbe de dincolo, doar s-o trezi insul:

— Pâinea ţi-o poţi câştiga în multe feluri. În Rusia au existat mai înainte mulţi copoi, ăia câştigau multe parale cu meseria lor.

Celălalt dintre cei noi strigă cât îl ţine gura:

— Există şi-n ţara noastră, de cu totul alt soi, care trăiesc ca-n sânul lui Avram, fiindcă i-au trădat capitaliştilor pe muncitori şi sunt plătiţi pentru asta.

— Nu-s mai buni decât târfele.

— Ba mai răi.

Franz se gândeşte la poezie şi la ce-or fi făcând bieţii băieţi acolo la puşcărie, or fi fiind mulţi noi, transporturi sosesc în fiecare zi. Cei de dincolo strigă:

— Hai, dă-i drumul! Cum e cu cântecul nostru? N-auzim muzică, ai făgăduit şi nu te ţii de cuvânt.

Încă un cântec, să vi-l oferim: am făgăduit şi mă ţin de cuvânt. Mai întâi să ne auzim gâtlejul.

Franz ridică noul său ţap de bere, trage-o înghiţitură, ce să cânt: în clipa aceea se vede stând în curte şi urlând spre ziduri ceva, ce-i mai trece omului prin cap, ce-o fi fost? Începe să cânte liniştit şi încet, vorbele îi curg din gură.

— Un camarad avut-am, mai bun nu-i de găsit. De-atac trompeta sună, alături, împreună, la luptă am pornit. La luptă am pornit. Pauză. Cântă a doua strofă: Un glonţ în zbor venit-a, sortit e el sau eu; pe el vru să-l doboare, îmi zace la picioare, ca rupt din trupul meu. Ca rupt din trupul meu. Şi tare, ultima strofă: Vrea mâna să mi-o strângă, cu trebuia să trag. Nu-ţi pot întinde mâna, rămâi pe totdeauna tu camaraadu-mi drag, tu – camaraadu-mi drag[13].

Spre sfârşit, a cântat tare şi patetic, cu spatele sprijinit de speteaza scaunului, a cântat cu avânt eroic şi nesaţ. La urmă, cei de dincolo şi-au biruit uimirea, răcnesc şi ei laolaltă, izbesc în masă şi zbiară şi fac scandal:

— Camacamaraadu-mi draag.

Lui Franz însă, în vreme ce cânta, i-a venit în minte ce voise de fapt să cânte. Se aflase atunci într-o curte, acum e mulţumit că şi-a adus aminte, nu-i pasă unde se găseşte; acum e dedat cântecului, trebuie să-i dea drumul, trebuie să cânte cântecul de-atunci, evreii sunt de faţă, se ciondănesc, cum îl chema oare pe polonezul ăla şi pe domnul cel bătrân şi distins; gingăşie, recunoştinţă; se porneşte, făcând să răsune localul: Ca tunetul vuieşte o chemare, ca spada zăngănind şi-nvolburata mare: La Rin, la Rin, germanul Rin, cu toţi de strajă vrem să fim! Patria mea, noi te slujim, patria mea, noi te slujim. De neînfrânt e straja ta, straja la Rin!

Am trecut prin toate astea, o ştim, şi acum şedem aici, şi viaţa e frumoasă, frumoasă, totul e frumos.

Cei de dincolo nu suflă o vorbă, unul dintre cei noi îi domoleşte, treacă de la ei; Dreske stă

aplecat şi se scarpină în cap, birtaşul iese dinapoia tejghelei, îşi trage nasul şi se aşază la masă alături de Franz. La sfârşitul cântecului, Franz salută viaţa toată, clătinându-şi ţapul:

— Noroc! Izbeşte ţapul de masă, faţa lui străluceşte, totul e bine, el e sătul, dar pe unde-o fi Lina, îşi simte faţa plină, e un bărbat voinic, a pus carne pe el şi osânză. Nu răspunde nici unul. Tăcere.

Unul dintre cei de dincolo îşi saltă piciorul peste scaun, îşi încheie surtucul, se strânge în talie, e un lungan înfipt, unul dintre cei noi, na, că începe bâlciul, şi se îndreaptă în pas de marş încoace, spre Franz, ăsta o s-o ia după ceafă, fireşte, dacă s-o apropia. Insul face un salt şi încalecă pe masa lui Franz. Franz se uită la el, aşteaptă:

— Măi, omule, or mai fi şi scaune pe-aici prin local.

Insul arată de sus spre farfuria lui Franz:

— Ce-ai halit?

— Ţi-am spus că or mai fi şi scaune pe-aici prin local, dacă ai ochi să le vezi. Ia zi, ai căzut în cap când erai mic, ia zi.

— Nu despre asta discutăm. Vreau să ştiu ce-ai halit.

— Sandvişuri cu brânză, boule. Uite, mai e nişte coajă pentru tine, vită-ncălţată. Şi-acuma dă-te jos de pe masă, dacă n-ai maniere.

— C-au fost sandvişuri cu brânză, miros şi eu. Vorba e, de unde!

Lui Franz i s-a suit sângele la cap, se ridică, cei de la masa cealaltă se ridică şi ei. Franz înşfacă masa lui, o răstoarnă, iar insul cade bâldâbâc pe podea, împreună cu farfuria, ţapul şi borcanul de

muştar. Farfuria s-a spart. Henschke se aştepta la aşa ceva, izbeşte cu piciorul în cioburi:

— Gata, la mine nu există încăierare, în localul meu nu se ia nimeni la bătaie, cine are chef de scandal, zboară afară.

Lunganul s-a pus din nou pe picioare, îl împinge în lături pe birtaş:

— Dă-te la o parte, Henschke, aici nu-i nici o bătaie. O să facem socoteala. Cine sparge ceva, trebuie să plătească.

M-am predat, gândeşte Franz, s-a lipit la fereastră, dinaintea oblonului, am s-o-ntind, numai de nu s-ar atinge ăştia de mine, Doamne, de nu s-ar atinge de mine; n-am cu nimeni nimic, dar uite-aşa pică năpasta, numai de n-ar fi ăsta atât de dobitoc să se atingă de mine.

Lunganul îşi ridică pantalonii, aşadar ăsta începe. Franz îşi dă seama că se-apropie furtuna, ce va face acum Dreske, şade acolo şi doar se uită.

— Orge, ce-i cu lichelele astea, de unde l-ai scos pe mucosul ăsta pe care-l târăşti după tine?

Lunganul îşi tot pipăie pantalonii, îi cad probabil, va trebui să pună să i se coasă alţi nasturi. Se adresează pe un ton batjocoritor birtaşului:

— Lasă-l să vorbească. Fasciştii n-au decât să vorbească. Orice-ar zice, la noi se bucură de libertatea cuvântului.

Dreske face un semn, rotindu-şi braţul stâng:

— Nu, Franz, eu nu m-am băgat, vezi şi tu în ce bucluc te-ai vârât cu aiurelile şi cu cântecele tale, nu, eu nu mă bag, aşa ceva nu s-a mai întâmplat niciodată aici.

Ca tunetul vuieşte o chemare, aha, asta era, cântecul de-atunci din curte, cu siguranţă că-n asta bat, au şi ei ceva de spus.

— Fascistule, copoiule! Lunganul urlă în faţa lui Franz: Scoate-ncoace banderola! O dai numai-decât?

Acum o să-nceapă, vor să se năpustească toţi patru asupra mea, rămân cu spatele spre fereastră, mai întâi să pun mâna pe-un scaun.

— Scoate banderola! I-o smulg din buzunar. Să-mi dea nenorocitul ăsta banderola.

Ceilalţi i s-au alăturat. Franz ţine scaunul în mâini. Să-l strâng bine. Mai întâi să-l ţin bine strâns. Pe urmă le trag una cu el.

Birtaşul îl ţine pe lungan de la spate, se milogeşte:

— Hai, pleacă! Biberkopf, acuşi, îndată, du-te.

Îi e teamă pentru prăvălie, cu siguranţă că nu şi-a asigurat geamurile, ei, dinspre partea mea...

— Henschke, birturi sunt multe-n Berlin, am venit doar ca s-o aştept pe Lina. Dar de ce te dai cu ei? Mă goneşti pe mine care-am fost aici în fiecare zi, în vreme ce ăştia au apărut în seara asta pentru prima dată.

Birtaşul l-a împins pe lungan înapoi, celălalt necunoscut scuipă:

— Fiindcă eşti un fascist, ai banderola-n buzunar, eşti unul din ăia cu crucea-ncârligată.

— Sunt. I-am explicat lui Orge Dreske. Şi de ce. Voi nu-nţelegeţi chestia asta şi d-aia urlaţi.

— Nuu, tu ai urlat *Straja la Rin*!

— Dacă faceţi tărăboi, ca acum, şi vine unul şi-ncalecă pe masa mea, în felul ăsta n-o să fie linişte pe lume, în felul ăsta nu. Şi linişte trebuie să fie, ca să putem să muncim şi să trăim. Muncitorii din fabrică şi negustorii şi toţi, să fie ordine, altminteri nu putem să muncim. Iar voi din ce vreţi să trăiţi, voi ăştia cu gură mare? Vă îmbătaţi

cu vorbe! Nu ştiţi decât să faceţi tărăboi şi să-i înveninaţi pe alţii, până când îi şi umpleţi de venin şi vă dau una la moacă. S-ar lăsa vreunul din voi călcat pe bătătură? Deodată începe şi el să urle, ce se va fi dezlănţuit într-însul, clocoteşte, şi-a ieşit din fire, un val de sânge îi licăreşte-n ochi: Criminalilor, nu ştiţi ce faceţi, ar trebui să vi se scoată gărgăunii din cap, ruinaţi lumea întreagă, băgaţi de seamă să nu daţi de dracu', ucigaşilor, nemernicilor.

Fierbe, a stat închis la Tegel, viaţa e-ngrozitoare, ce fel de viaţă e asta o ştie cel din cântec, cum am dus-o, Ida, nu, să nu mă gândesc la asta.

Continuă să urle cuprins parcă de groază, ce zăgazuri s-au rupt în el, se apără, zdrobeşte răul de care trebuie să se descarce urlând. Localul bubuie, Henschke a încremenit în faţa lui lângă masă, nu îndrăzneşte să se apropie. Franz stă acolo, urlă, gutural, repezit, şi spumegă:

— Mie n-aveţi să-mi spuneţi absolut nimic, nimeni nu poate să vină la mine ca să-mi spună ceva, nimeni, noi le ştim pe toate mai bine, de-aia am fost pe front şi-am zăcut în tranşee, ca să-ncepeţi voi cu aţâţările, instigatorilor, trebuie să fie linişte, linişte, vă spun, băgaţi asta la cap, linişte şi nimic altceva [da, asta e, aici am ajuns, întocmai aşa e], iar cine vine acum şi face revoluţie şi tulbură liniştea trebuie spânzurat, o alee întreagă de spânzurători [stâlpi negri, stâlpi de telegraf, un şir întreg pe Tegeler Chaussee, o ştiu eu bine], atunci o să-nţeleagă şi ei, când s-or legăna în laţ, atuncea da. Atunci o să pricepeţi şi voi ce-aţi făcut, criminalilor. [Da, aşa se face linişte, după aceea sunt cu toţii liniştiţi, acesta-i singurul adevăr, o s-o trăim şi pe asta.]

Un acces de furie, Franz Biberkopf e stană de piatră. Scoate sunete guturale, privirea lui e sticloasă, faţa i s-a învineţit, s-a umflat, gura lui improaşcă salivă, mâinile lui strâng ca nişte gheare scaunul, dar numai datorită scaunului se ţine ţeapăn, îndată are să ridice scaunul şi are să lovească.

Atenţie. Ameninţă o primejdie, cale liberă, încărcaţi arma, foc, foc, foc.

Omul care stă acolo şi urlă aude, se aude pe sine însuşi, de departe, se vede pe sine. Casele, casele vor iar să se prăbuşească, acoperişurile vor să lunece peste el, asta nu, să nu vină la mine cu asemenea lucruri, criminalii ăştia n-au să reuşească, avem nevoie de linişte.

Gândurile i se învălmăşesc: o să-nceapă curând, am să fac ceva, să-nfig mâna într-un gâtlej, nu, nu, am s-o-ntorc îndată, să lovesc, încă o clipă, o clipă. Iar eu mă gândeam că în lume s-a înstăpânit liniştea, că domneşte ordinea, în ceaţa ce-i întunecă mintea sclipeşte o geană de lumină: pe lumea asta e ceva în neregulă, cei de colo au un aer atât de înspăimântător, el trăieşte totul cu clarviziune.

Au trăit odată în paradis doi oameni, Adam şi Eva. Iar paradisul era edenul, grădina cea minunată. Păsări şi animale se jucau pretutindeni.

Ei, dacă n-o fi ăsta nebun! Cei de la masă stau liniştiţi, lunganul doar pufneşte pe nas şi-i face cu ochiul lui Dreske; mai bine şedem colea şi sporovăim despre altele. În tăcerea aceea, Dreske i se adresează bâlbâind lui Franz:

— Şi-acum caută-ţi cu bine de drum, Franz, poţi să laşi scaunul, ai vorbit destul.

În Franz, zbuciumul se domoleşte, norul se-mprăştie. Se-mprăştie. Slavă Domnului, se-mprăştie. Faţa lui păleşte, se destinde.

Cei de colo stau la masa lor, lunganul şade şi bea. Industriaşii lemnului fac caz de venitul lor, Krupp îşi lasă pensionarii să flămânzească, un milion şi jumătate de şomeri, în 15 zile un spor de 226.000.

Scaunul a căzut din mâna lui Franz, mâna i s-a muiat, vocea lui sună ca de obicei, încă ţine capul aplecat, cei de-acolo nu-l mai iritã:

— Eu mă duc. Petrecere bună din partea mea. Ce e în capul vostru nu mă interesează.

Ceilalţi ascultă fără să răspundă. Lăsaţi-i pe netrebnicii renegaţi vrednici de dispreţ să defăimeze constituţia sovietică, în aplauzele burgheziei şi social-şovinişti1or. Aceasta grăbeşte şi adânceşte ruptura dintre muncitorii revoluţionari din Europa şi adepţii lui Scheidemann şi aşa mai departe. Masele claselor oprimate sunt cu noi.

Franz îşi ia şapca:

— Îmi pare rău, Orge, că ne despărţim aşa, pentru un asemenea lucru, îi întinde mâna. Dreske nu i-o ia, se aşază pe scaunul lui.

Trebuie să curgă sânge, trebuie să curgă sânge, potop de sânge.

— Ei, eu mă duc. Ce-am de plătit, Henschke? Şi paharul şi farfuria pe deasupra.

Asta e ordinea lui. Pentru 14 copii o ceaşcă de porţelan. Un decret privind asistenţa socială emis de ministrul de centru Hirtsiefer: Se va renunţa la publicarea acestui decret. Având în vedere precaritatea mijloacelor ce-mi stau la dispoziţie, sunt luate totuşi în considerare numai cazurile în care nu numai că numărul copiilor atinge o cifră deosebit de ridicată, de circa 12, ci şi în care educaţia îngrijită a copiilor în vederea nevoilor economiei reprezintă un sacrificiu cu totul deosebit şi

se realizează cu toate acestea într-un mod exemplar.

Unul urlă în urma lui Franz:

— Heil, şi-n luptă să învingi, cu cartofi şi cu heringi.

Neisprăvitul ăsta mai bine şi-ar şterge mucii de la nas. Păcat că nu i-am tras o chelfăneală. Franz şi-a pus şapca pe cap. Îi vin în minte Hackescher Markt, perverşii, taraba omului cu păr alb, şi n-ar fi vrut, şovăie, pleacă.

E-afară, în frig. Chiar în faţa prăvăliei, iat-o pe Lina, care tocmai vine. El merge încet. Cel mai mult ar dori să se întoarcă şi să le explice ălora ce nebuni sunt. Sunt nebuni, sunt îmbătaţi, de felul lor nu-s aşa, nici chiar lunganul, şmecherul, care-a căzut grămadă. Ei doar nu ştiu unde se-ajunge cu atâta sânge, au sângele prea fierbinte, dac-ar fi fost şi ei închişi la Tegel sau ar fi avut ceva în urma lor, atunci li s-ar aprinde în cap o lumină, una de o sută de lumânări.

O ţine pe Lina de braţ, îşi plimbă privirea pe strada întunecată. Ar putea să se instaleze mai multe felinare. Ce-or fi vrând oamenii ăştia cu el, mai întâi perverşii, care nu-l interesează, acum roşii. Ce-mi pasă mie de toate astea, n-au decât să se bălăcească singuri în noroiul lor. Să-l lase pe om liniştit la locul lui; nici măcar berea nu ţi-o mai poţi bea în tihnă. Tare m-aş întoarce şi i-aş face praf dugheana lui Henschke. În ochii lui Franz se aprinde iar o licărire şi pulsează un zvâcnet; fruntea şi nasul i se congestionează. Dar totul trece, se ţine de Lina, o gâdilă la încheietura mâinii, ea zâmbeşte:

— Dă-i înainte, Franzeken, îmi place când mă gâdileşti.

— Hai la dans, Lina, nu mai mergem într-o dugheană împuţită, m-am săturat, ăia fumează pe-ntrecute, e-acolo un sticlete pe care pot să-l omoare, iar lor nici că le pasă.

Îi povesteşte, lămurind-o, câtă dreptate a avut el, iar ea e de aceeaşi părere. Se urcă într-un tramvai ca să ajungă devale la Jannowitzbrücke, la Sala de dans Walterchen. El se duce acolo aşa cum e, iar Lina nu poate nici ea să se schimbe, e frumoasă şi aşa. În tramvai, în timpul călătoriei, grasa scoate din poşetă o fiţuică mototolită. I-a adus-o lui, e o foaie de duminică, *Friedensbote.* Franz observă că gazeta nu e printre cele pe care le vinde el, strânge mâna Linei, îi place numele frumos al foii şi titlul de pe prima pagină: *Prin nefericire la fericire.*

Cu mânuţele clap, clap, cu picioarele trap, peşti şi păsări, toată ziua, paradis.

Tramvaiul îi zdruncină, cei doi, cu capetele apropiate, citesc la lumina slabă din vagon poezia de pe prima pagină, pe care Lina a încadrat-o cu creionul: *Se merge mai bine în doi* de E. Fischer: „Să mergi tu singur, e mersul prea greu, te-mpiedici adesea, ţi-e teamă mereu: se merge mai bine în doi. Ce reazem să afli de-ţi vine să cazi? Şi cine te scoate trudit din necaz? Se merge mai bine în doi. Prin lume şi vreme să treci cu folos, ţi-l ia călăuz pe Domnul Christos; se merge mai bine în doi. El ştie cărarea ce e de urmat, te-ajută oricând prin faptă şi sfat; se merge mai bine în doi".

Continuă să-mi fie sete, cugetă Franz în timp ce citeşte, două pahare au fost prea puţin, iar atâta vorbărie îţi usucă gâtlejul. Pe urmă îi vine în minte ce-a cântat, se simte ca acasă şi-i strânge Linei braţul. Ea adulmecă o ocazie favorabilă. Tăind

Alexanderplatz spre Holzmarkstrasse se lipeşte moale de el: Oare n-ar fi cazul ea ei să se logodească de-adevăratelea?

Dimensiunile acestui Franz Biberkopf. Se poate măsura cu eroii antici

Acest Franz Biberkopf, fost muncitor betonist, apoi lucrător în transportul de mobilă şi aşa mai departe, acum comerciant, vânzător de ziare, are o greutate de aproape un chintal. E viguros ca un şarpe cobra şi din nou membru al unui club atletic. Poartă moletiere, ghete cu ţinte şi vindiac. Parale multe nu puteţi găsi la el, îi intră zi de zi în pungă, mereu în cantităţi mici, dar să poftească vreunul să-l ia în zeflemea.

Îl hăituiesc din trecut – Ida şi aşa mai departe – mustrări de conştiinţă, coşmaruri, somn neliniştit, chinuri, eriniile din vremea străbunilor noştri? Nimic din toate astea. Să luăm în seamă situaţia schimbată. Un ucigaş, pe vremea lui un bărbat blestemat de zei [de unde ştii asta, copilul meu?], Oreste, a ucis-o înaintea altarului pe Clitemnestra, nume aproape imposibil de pronunţat, oricum, mama lui. [La ce altar te referi? La noi ai putea să cauţi o biserică oarecare care e deschisă noaptea.] Am spus-o, alte vremuri. Huo, ho, haită, îngrozitoare bestii, muieri cu laţe din şerpi, mai apoi câini fără botniţă, o întreagă menajerie scârboasă, caută să-l înhaţe, dar nu-l ajung, fiindcă el stă lângă altar, aşa îşi reprezentau lucrurile anticii, şi-atunci toată haita dănţuie mânioasă în jurul lui, câinii de-a valma la mijloc. Fără sunet de harfă, cum se zice în cântec, dansul eriniilor se-ncolăceşte

în jurul jertfei, zbucium nebunesc, beţie a simţurilor, pregătire pentru balamuc.

Pe Franz Biberkopf nu-l hăituiese. Trebuie s-o spunem, să-i fie de bine, bea la Henschke sau altundeva, cu banderola în buzunar, o cană de bere după alta, iar între ele un rachiu, încât îi creşte inima. Asta e deosebirea dintre cel ce-a cărat mobilă şi aşa mai departe, dintre cel ce vinde ziare, numitul Franz Biberkopf din Berlin NE de la sfârşitul anului 1927 şi vestitul Oreste din antichitate. Cine n-ar prefera să se afle în pielea lui.

Franz şi-a ucis logodnica, pe Ida, numele de familie nu contează, în floarea vieţii ei. Aceasta s-a întâmplat în timpul unei certe între Franz şi Ida, în locuinţa surorii acesteia, Minna, când mai întâi au fost uşor vătămate următoarele organe ale femeii: pielea din vârful nasului şi din mijlocul acestuia, osul de dedesubt şi cartilagiul, fapt ce s-a observat abia la spital şi avea să joace un rol în dosarul de judecată, apoi umărul drept şi cel stâng, care purtau uşoare contuzii sângerânde. După aceea, discuţia a devenit mai aprinsă. Expresiile „craiule" şi „curvarule" i-au dat un avânt colosal lui Franz Biberkopf, care ajunsese un coate-goale, dar ţinea foarte mult la onoarea lui şi care, pe deasupra, era iritat şi din alte motive. Au început să-i zvâcnească muşchii. A luat în mână nimic altceva decât un mic tel de bătut frişca, format dintr-o spirală de sârmă şi o coadă de lemn, căci de pe atunci făcea antrenamente şi-şi sucise mâna. Cu un dublu elan enorm, a pus acest tel de frişcă prevăzut cu spirală de sârmă în contact cu toracele Idei, partenera de discuţie. Până în acea zi, toracele Idei fusese pe deplin intact, firesc, nu şi micuţa persoană, care altminteri avea o

înfăţişare foarte drăguţă: bărbatul întreţinut de ea nutrea, nu pe nedrept, bănuiala că vrea să-i dea paşaportul în favoarea unui ins din Breslau nou apărut. În orice caz, toracele drăguţei fete nu era construit pentru a lua contact cu teluri de bătut frişca. Încă de la prima izbitură, Ida a scos un strigăt şi n-a mai spus „peşte ordinar", ci „omule". A doua întâlnire cu telul a urmat după ce Ida a făcut un sfert de întoarcere la dreapta şi s-a oprit lângă Franz, care stătea ţeapăn. După care Ida n-a spus nimic, ci a căscat gura cu o strâmbătură ciudată şi a ridicat amândouă braţele.

Ceea ce s-a întâmplat cu toracele femeii în secundele precedente se află în corelaţie cu legile privitoare la rigiditate şi elasticitate, respectiv şoc şi rezistenţă. Fără cunoaşterea acestor legi nu se poate înţelege în genere nimic. Se iau în ajutor următoarele formule:

Prima lege newtoniană [niutoniană], care sună astfel: Orice corp se menţine în stare de repaus până când efectul unei forţe îl determină să-şi schimbe starea [de aplicat la coastele Idei]. A doua lege a mişcării formulată de Niuton: Schimbarea mişcării este proporţională cu forţa ce acţionează şi are cu ea aceeaşi direcţie [forţa care a acţionat este Franz, respectiv braţul şi pumnul său cu conţinutul lui]. Mărimea forţei este exprimată prin următoarea formulă:

$$f = c \lim \frac{\Delta v}{\Delta t} = cw .$$

Acceleraţia determinată de forţă, aşadar gradul, obţinutei perturbări a stării de repaus, este exprimată de formula:

$$\Delta v = \frac{I}{c} f \Delta t .$$

Drept urmare, sunt de aşteptat şi se produc următoarele: Spirala telului este presată, loveşte lemnul însuşi. De cealaltă parte, de partea inerţiei, a rezistenţei: fractura coastelor 7-8, pe linia stângă din spate a umărului.

Considerând lucrurile dintr-un asemenea unghi de vedere modern, o scoatem la capăt absolut fără erinii. Se poate urmări punct cu punct ce a făcut Franz şi ce a suferit Ida. Nu există nici o necunoscută în această ecuaţie. Rămâne numai să enumerăm momentele din desfăşurarea procesului declanşat astfel: Aşadar, pierderea poziţiei verticale la Ida, trecerea la orizontală, aceasta ca un brutal efect de şoc, concomitent sufocaţiei, durere violentă, spaimă şi pierdere a echilibrului fiziologic. Cu toate acestea, Franz ar fi răpus-o urlând ca un leu pe făptura lezată, pe care o cunoştea atât de bine, dacă din odaia vecină n-ar fi năvălit sora Idei. Din pricina ocărilor Minnei, Franz a luat-o din loc, iar seara l-au înhăţat în apropierea locuinţei lui, în timpul unei razii poliţieneşti.

„Huo, ho, haită" strigă anticele erinii. O groază, ce groază să priveşti un bărbat blestemat de zei, lângă altar, cu mâinile pline de sânge. Cum mai sforăie ele: Tu dormi? Alungă-ţi aţipeala. Sus, sus. Agamemnon, tatăl lui, plecase la drum cu mulţi ani înainte de la Troia. Troia căzuse, atunci el a aprins focuri ca să dea de veste pe muntele Ida, peste Athos, un şir de torţe de răşină spre pădurea Citeron.

Ce splendidă, în treacăt fie spus, această transmitere prin torţe aprinse a veştii de la Troia

spre Grecia. Magnific brâu de foc peste mare, aceasta-i lumină, inimă, suflet, fericire, țipăt!

Focul de-un roșu închis, de-un roșu incandescent peste Marea Gorgopis, zărit apoi de o strajă care strigă și se bucură, asta-i viață, aprinde la rându-i un foc și trimite mai departe vestea și emoția și bucuria, toate laolaltă, într-un salt peste un golf de mare, într-un iureș spre culmea Arachneon, necontenit același strigăt și aceeași nebună exaltare, vezi-l, roșu incandescent: Vine Agamemnon! Cu o asemenea splendoare nu ne putem compara. Noi suntem mai prejos.

Pentru transmiterea veștilor, noi ne folosim de unele rezultate ale cercetărilor lui Heinrich Hertz, care a trăit la Karlsruhe, a murit prematur și, cel puțin cum arată pe fotografia din Colecția de grafică de la München, purta barbă[14]. Telegrafiem fără fir. Prin aparate emițătoare obținem în mari stațiuni curenți alternativi de înaltă frecvență. Prin oscilațiile unui circuit oscilant producem unde electrice. Vibrațiile se propagă în unde sferice. Mai există apoi un tub electronic din sticlă și un microfon, a cărui membrană vibrează când mai mult, când mai puțin și astfel se produce sunetul, întocmai cum a pătruns mai înainte în aparat, iar acest lucru este uimitor, rafinat, șicanator. Greu să te entuziasmeze așa ceva, aparatul funcționează și-atât.

Cu totul altfel a fost făclia vestitoare la întoarcerea lui Agamemnon!

Ea arde, aruncă flăcări, în fiece clipă, în fiece loc dă de veste, face să se simtă, și totul chiuie la lumina ei: Vine Agamemnon. Mii de oameni sunt cuprinși de înflăcărare în fiece loc: vine Agamemnon,

iar acum sunt zece mii, dincolo de golful de mare, o sută de mii.

Apoi, ca să ajungem la chestiune, iată-l acasă. Lucrurile se schimbă. Se schimbă cu totul. Discul se roteşte. Când îl are acasă, femeia îl vâră în baie. În clipa aceea îi dezvăluie că e ticăloasă fără pereche. Azvârle în apă peste el un năvod, ca să nu poată face nimic, şi ridică toporul de spart lemne. El geme: „Vai mie, m-ai răpus!" Afară, oamenii se întreabă: „Cine strigă acolo de groază?" „Vai mie, vai mie!" Bestia din antichitate îi face de petrecanie, nici măcar nu clipeşte, ba mai şi spune în gura mare afară: „Am făcut-o, am azvârlit peste el un năvod şi am izbit de două ori, iar el, suspinând de două ori, s-a întins lat, pe urmă, cu o a treia izbitură l-am trimis în împărăţia lui Hades." La care senatorii sunt întristaţi, totuşi găsesc remarca nimerită: „Suntem uimiţi de cutezanţa vorbelor tale." Această femeie, această bestie antică, a fost deci aceea care cu prilejul unui amuzament conjugal cu Agamemnon a devenit mama unui băiat ce-a primit la naşterea sa numele de Oreste. Mai apoi, ea a fost ucisă de acest rod al plăcerilor ei, după care pe el îl chinuiesc eriniile.

Cu Franz Biberkopf, lucrurile stau altfel. După cinci săptămâni a murit şi Ida lui, în spitalul Friedrichshain, fractură de coaste cu complicaţii, ruptură de pleură, uşoară fisură a plămânului, urmată de empiem, pleurezie purulentă, pneumonie, biata de tine, febra nu cedează, cum arăţi, ia o oglindă, biata de tine, eşti terminată, te-ai dus, poţi să-ţi iei catrafusele. I-au făcut autopsia, au băgat-o în pământ pe Landsberger Allee, la trei metri sub pământ. A murit cu ura în suflet faţă de Franz, furia lui otrăvită nu s-a domolit nici după

moartea ei, noul ei prieten, cel din Breslau, a mai apucat s-o viziteze la spital. Acum, ea zace în pământ, de cinci ani, întinsă pe spate, scândurile putrezesc, ea se scurge ca mustul de bălegar, ea, care odinioară a dansat, purtând pantofi albi de doc, cu Franz în Paradiesgarten din Treptow, ea care a iubit şi a hoinărit stă acum liniştită şi nu mai există.

El însă şi-a încheiat cei patru ani. Cel ce-a ucis-o umblă, trăieşte, prosperă, înfulecă, îşi împroaşcă sămânţa, împrăştie mai departe viaţă. Nici chiar sora Idei nu i-a scăpat. Odată are să-l înhaţe şi pe el. A şi murit, dar nici eu nu ştiu cine. Însă mai e destul până atunci. Între timp va continua să-şi ia gustarea în birturi şi să proslăvească în felul său cerul ce se bolteşte peste Alexanderplatz: De când sună bunică-ta din trâmbiţă? şi: Papagalul meu nu mănâncă ouă tari.

Şi unde-i acum zidul roşu al închisorii Tegel, care l-a înspăimântat atâta, nici nu-şi putea desprinde de el spatele. Portarul stă în poarta neagră de fier, care i-a făcut încă o dată atâta silă lui Franz, poarta continuă să şadă aninată în balamalele ei, nu tulbură pe nimeni, asigură o aerisire bună, seara este încuiată, aşa cum i se întâmplă fiecărei porţi de treabă. Acum, înainte de prânz, în faţa ei stă portarul, îşi fumează pipa. Soarele luminează, e mereu acelaşi soare despre care se poate spune cu exactitate în ce punct al cerului se va afla. Dacă luminează sau nu, aceasta depinde de nori. Din 41 tocmai coboară câteva persoane care au în mână flori şi nişte pacheţele, se duc probabil la sanatoriul aflat drept înainte, pe stânga şoselei, dârdâie cu toţii de frig. Pomii se înalţă într-un şir negru, înăuntru, deţinuţii stau şi acum

ghemuiţi în celulele lor, lucrează în ateliere, merg în monom prin curtea de plimbare. Ordin sever ca în ora liberă să apară numai purtând ghete, şapcă şi fular. Vizita în celule a bătrânului: „Cum a fost ieri seara supa?" „Putea să fie mai bună şi ceva mai multă." Dacă nu vrea să audă, face pe surdul: „De câte ori primiţi lenjerie de pat?" Ca şi când el n-ar şti-o.

Unul dintr-o celulă individuală scrie: „Lăsaţi să intre soarele! Acesta-i strigătul ce răsună astăzi în lumea toată. Numai aici, înapoia zidurilor de carceră, nu şi-a găsit încă ecoul. Oare nu suntem vrednici să ne lumineze şi pe noi soarele? Arhitectura închisorilor face ca tot anul laturile câtorva aripi, cele din nord-est, să nu fie luminate de razele solare. Nici o rază de soare nu se rătăceşte în aceste celule şi nu-i salută pe cei ce locuiesc în ele. Ani de-a rândul oamenii trebuie să lucreze şi să se ofilească în lipsa luminii solare care dă viaţă." O comisie va examina construcţia, gardienii aleargă de la o celulă la alta.

Un altul: „Către Parchetul Tribunalului. În timpul judecării procesului împotriva mea la înalta Cameră Corecţională a Tribunalului, preşedintele, domnul director al Tribunalului dr. X., mi-a comunicat că, după ce am fost arestat, din locuinţa mea de pe Elisabethstrasse 76 au fost sustrase diverse lucruri. Acest fapt este consemnat în acte. Întrucât faptul a fost consemnat în acte, este de presupus că poliţia sau parchetul a întreprins cercetări. Mie însă, până la data indicată, nu mi s-a comunicat de nici o parte nimic despre sustragerea a diverse lucruri după arestarea mea. Rog Parchetul să mă informeze asupra rezultatului cercetărilor, sau să-mi trimită o copie a raportului

existent la dosar, pentru a putea eventual să deschid o acţiune de daune-interese, în cazul că proprietăreasa mea s-a făcut vinovată de neglijenţă."

Iar în ce-o priveşte pe Minna, sora Idei, îi merge bine, mulţumesc frumos, sunteţi foarte amabil. Acum este ora 11 şi 30 de minute, tocmai se întoarce de la piaţa de pe Ackerstrasse, o clădire comunală galbenă, care are o ieşire şi pe Invalidenstrasse. Alege însă ieşirea spre Ackerstrasse, deoarece e mai aproape pentru ea. A târguit conopidă şi căpăţână de porc, în plus ceva ţelină. În faţa halei, mai cumpără de la o căruţă o cambulă mare şi grasă şi o pungă de flori de muşeţel pentru ceai; nu se ştie, poţi să ai nevoie de el oricând.

cartea a treia

Aici, Franz Biberkopf, omul cumsecade, binevoitor, primește prima lovitură. E înșelat. Lovitura îl atinge.

Biberkopf a jurat că vrea să fie cumsecade, și ați văzut cum săptămâni de-a rândul este cumsecade, dar acest răstimp a fost într-o anumită măsură un termen de grație. Viața găsește că prelungirea situației este ceva prea frumos, din care pricină îi pune cu perfidie piedică. Lui însă, lui Franz Biberkopf, i se pare că așa ceva din partea vieții nu e un lucru foarte elegant, astfel că pentru un răstimp îndelungat o asemenea exigență ordinară, mârșavă, contrarie oricărei bune intenții îl dezgustă.

Nu înțelege de ce viața procedează în acest fel. Trebuie să parcurgă un drum lung până când să-și dea seama.

Ieri încă se umfla în pene

Fiindcă se apropie Crăciunul, Franz schimbă negoţul; desface fel de fel de mărfuri de sezon, se profilează pentru câteva ore dinainte sau de după prânz pe şireturi de ghete, mai întâi singur, apoi cu Otto Lüders. Acesta e de doi ani şomer, nevastă-sa spală rufe. I l-a adus Lina, grasa, e unchiul grasei. În timpul verii a fost câteva săptămâni călăuză cu uniformă şi ciucure în Rüdersdorf.[15] Franz parcurge împreună cu el străzile, intră în imobile, sună, după aceea se reîntâlnesc.

Odată, Franz Biberkopf vine la birt. Grasa este şi ea acolo. El este deosebit de bine dispus, înghite sandvişurile pe care i le-a adus grasa şi, în timp ce mestecă, mai comandă pentru toţi trei ureche de porc cu mazăre. Pe grasă o dezmiardă în aşa fel, încât după ce-a terminat mâncarea îşi ia papucii roşie ca focul.

— Bine că se cară grasa, Otto.

— Are un' se duce. Prea se ţine mereu de coada ta. Franz se-apleacă peste masă, se uită la Lüders de jos în sus:

— Ce crezi tu, Otto, ce se-ntâmplă?

— Cum adică?

— Ei, dă-i drumul.

— Păi, la ce?

Două beri blonde, o limonadă. În local, un client nou își suflă nasul, se șterge cu dosul palmei, tușește:

— O ceașcă de cafea.

— Cu zahăr?

Birtășița spală pahare.

— Nu, da' repede.

Un tânăr cu o șapcă de sport maro umblă prin local, se încălzește la soba de tuci, întreabă la masa lui Franz, apoi alături:

— N-ați văzut pe cineva cu palton negru și guler castaniu, guler de blană?

— Vine mai des pe-aici?

— Da.

Bărbatul mai în vârstă întoarce capul spre cel palid de lângă el:

— Blană castanie? Comeseanul mormăie:

— Vin deseori pe-aici unii cu blană castanie. Căruntul:

— De unde ești dumneata? Cine te trimite?

— N-are importanță. Dacă nu l-ați văzut.

— Sunt mulți pe-aici cu blană castanie. E nevoie să știu cin' te trimite.

— Nu-s obligat să vă povestesc eu despre treburile mele.

Insul cel palid se enervează:

— De vreme ce dumneata întrebi dac-a fost aici cineva, poate și el să te-ntrebe cin' te-a trimis.

Tânărul se și află la masa următoare:

— Ce-i pasă lui, când îl întreb, cine sunt.

— Păi dacă dumneata întrebi, poate și el să te întrebe. Dacă nu, nu-l întreba.

— Doar nu-s obligat să-i spun ce treburi am eu.

— Atunci nici el nu-i obligat să-ţi spună dac-a fost cineva pe aici.

Tânărul se duce la uşă, se-ntoarce cu faţa:

— Dacă sunteţi aşa de şmecheri, n-aveţi decât să rămâneţi şmecheri. Se răsuceşte pe călcâie, smulge uşa, iese.

Cei doi de la masă:

— Îl cunoşti? Eu nu-l cunosc.

— N-a fost niciodată pe-aici. Cine ştie ce vrea.

— E un bavarez.

— Aş, e de pe Rin. E un renan.

Franz rânjeşte la Lüders, care e îngheţat bocnă.

— Mai clar că se poate. Aşadar, dacă am parale?

— Ei, ai ceva?

Franz ţine pumnul pe masă, îl deschide, rânjeşte cu un aer mândru:

— Păi cât?

Lüders, omuleţul cu înfăţişare jalnică, s-a aplecat în faţă, sâsâie din pricina unui dinte cariat:

— Douăj' de mărci, pe naiba. Franz azvârle hârtiile pe masă:

— Uite cum stăm. Am făcut rost de ele în cinş'pe, în douăj' de minute. Nu mai mult, la iuţeală.

— Ei, lasă-mă!

— Nu, nu cum crezi tu, cu şmecherii, trăgând pe sfoară. În chip cinstit. Otto, înţelegi, ca un negustor cumsecade, treabă curată.

Încep să şuşotească, Otto Lüders se trage foarte aproape de el. Franz a sunat la o doamnă, am şireturi de bumbac prima, aveţi poate nevoie pentru soţul dumneavoastră, pentru dumneavoastră, pentru copilaşi, ea s-a uitat la şireturi, pe

urmă la mine, e văduvă, se ţine încă bine, vorbeam în coridor, atunci am întrebat-o dacă n-aş putea căpăta o ceaşcă de cafea, e grozav de frig anul ăsta. Am băut cafeaua, a bătut şi ea. Iar după aia, ceva mai mult. Franz îşi suflă în palme, râde pufnind pe nas, îşi scarpină obrazul, loveşte cu genunchiul, genunchiul lui Otto.

— Mi-am lăsat la ea toată marfa. Crezi c-a băgat de seamă ceva?

— Cine?

— Ei, cine, grasa, fiindcă a văzut că nu mai am nimic la mine.

— Şi ce-i dac-a băgat de seamă, ai vândut tot şi ce-i cu asta?

Franz fluieră:

— Am să mai mă duc o dată, da' nu aşa curând. În fund, pe Elsasser, o văduvă. Omule, douăj' de mărci, asta zic şi eu afacere.

Mănâncă şi beau până la trei, Otto capătă o hârtie de cinci mărci, dar asta nu-l înveseleşte.

Cine se strecoară a doua zi înainte de prânz cu şireturile lui, prin Rosenthaler Tor? Otto Lüders. Aşteaptă la colţ la Fabisch, până când vede că Franz o ia la vale pe Brunnenstrasse. Apoi, iute şi el pe Elsasser. Exact, ăsta-i numărul. Franz o fi şi fost sus. Cât de liniştiţi circulă oamenii de-a lungul străzii. Am să mă postez oleacă în holul imobilului. Când vine, îi spun, na, ce-i spun? Am palpitaţii. Te necăjeşti toată ziua şi nici un câştig, doctorul nu găseşte nimic, eu însă am ceva. Te prăpădeşti în zdrenţele tale, tot boarfele din timpul războiului. Sus pe scări.

Sună:

— Madam, doriţi nişte şireturi de bumbac calitatea-ntâi? Nuu, voiam doar aşa, să vă-ntreb.

Spuneţi-mi, staţi niţel, ascultaţi. Femeia vrea să închidă, el pune piciorul în crăpătura uşii. N-am venit de capul meu, prietenul meu, doar ştiţi, a fost ieri la dumneavoastră, şi-a lăsat marfa aici.

— O, Doamne! Femeia deschide, Lüders intră, închide repede uşa în urma lui. Ce s-a întâmplat, Dumnezeule?

— Absolut nimic, cuconiţă. Ce tremuraţi aşa? El însuşi dârdâie, s-a pomenit aşa deodată înăuntru, acuma întâmplă-se ce s-o întâmpla, o să meargă. Ar trebui să fie delicat, i-a pierit graiul, peste gură, peste nas i s-a aşezat parcă o plasă de sârmă, îi acoperă obrajii de la frunte în jos, dacă-mi înţepenesc obrajii, m-am dus. N-am venit decât ca să iau marfa.

Gingaşa doamnă aleargă în odaie, vrea să aducă pachetul, Lüders a ajuns şi el într-o clipă în pragul camerei. Femeia strânge din dinţi şi-l priveşte:

— Acesta e pachetul, o, Doamne.

— Mulţumesc, mulţumesc frumos. Dar de ce tremuraţi aşa, cuconiţă. Doar aicea-i cald şi bine. E cald şi bine. N-aţi putea să-mi daţi şi o ceaşcă de cafea?

Doar să rămâi locului, să vorbeşti mereu, doar să nu ieşi, tare ca stejarul.

Femeia, slabă, delicată, stă înaintea lui, cu mâinile încrucişate la piept:

— V-a mai spus ceva? Ce v-a mai spus?

— Cine, prietenul meu? Să vorbeşti mereu, să vorbeşti mult, cu cât vorbeşti mai mult, cu atât te încălzeşti, acum plasa aceea nu-l mai gâdilă decât sub nas. O, nimic altceva, ce să-mi mai spună? Ce avea să-mi spună despre cafea?! Iar marfa am şi primit-o.

— Mă duc numai până-n bucătărie.

Femeii îi e frică, ce-mi trebuie mie cafeaua ei, eu mi-o fac singur mai bine, la birt o căpătăm mai lesne, vrea s-o şteargă, să vadă ce-o să se întâmple, mai suntem şi noi pe-aici. Oricum, e bine că mă aflu înăuntru, a mers la fix. Dar lui Lüders îi e totuşi frică, trage eu urechea spre uşă, spre scări, în sus. Se întoarce în odaie. Al naibii de prost am dormit azi, puştiul tuşeşte mereu, toată noaptea, ia să luăm loc. Şi se aşază pe canapeaua cu pluş roşu.

Aici ar fi făcut-o ea cu Franz, acuma îmi fierbe cafeaua, să-mi scot pălăria, mi-s degetele reci ca gheaţa,

— Poftim cafeaua.

Îi e totuşi teamă, drăguţă femeie, mititica, îţi vine chef să-ncerci ceva.

— Nu beţi şi dumneavoastră cu mine o ceaşcă? Aşa, ca să-mi ţineţi tovărăşie?

— Nu, nu, trebuie să pice-ndată subchiriaşul care ţine odaia asta.

Vrea să mă sperie ca să mă car, dacă ar avea un subchiriaş, ar trebui să fie aici un pat.

— Doar pentru atât? Lăsaţi-l pe domnul ăla. Un subchiriaş nu vine el înainte de amiază, are şi el serviciul lui. Şi-aşa prietenul meu nu mi-a povestit nimic altceva. Trebuia doar să iau marfa – soarbe, ghemuit, cu plăcere din cafea – e fierbinte, s-a lăsat frig astăzi, ce să-mi povestească?! Că sunteţi văduvă, nu-i aşa?

— Da.

— Ce-i cu bărbatul dumneavoastră? Răposat? A căzut pe front, cu siguranţă.

— Am de lucru, trebuie să gătesc.

— Mai faceţi-mi o ceaşcă de cafea. De ce atâta grabă. Aşa curând n-o să ne mai revedem. Aveţi copilaşi?

— Vă rog să plecaţi, v-aţi căpătat lucrurile, n-am timp de stat.

— Ei, nu fiţi urâcioasă, vreţi să mă speriaţi ca să plec, pentru mine nu-i nevoie de aşa ceva, plec îndată, numai să-mi beau cafeaua. Aşa deodată nu mai aveţi timp. Mai deunăzi aţi avut mult timp. Ştiţi ce vreau să zic, nu? Ei, să ne fie de bine, eu nu-s de-ăia, eu plec, îşi pune pălăria în cap, se ridică, îşi vâră pacheţelul la subsuoară, se-ndreaptă încet spre uşă, a şi trecut de ea, deodată se-ntoarce repede: Şi-acu scoate mărunţişul. Cu mâna tângă întinsă, mişcă poruncitor arătătorul. Femeia şi-a dus palma la gură, scundul Lüders o-nghesuie: Să nu care cumva să ţipi. Se vede că dai numai dacă ţi-ai făcut cheful. Vezi, ştiu totul. Între prieteni nu există secrete.

Mare porcărie, e-o scârbă bătrână, cu rochia ei neagră, mai bine i-aş da una după ceafă, nu-i mai bună decât baba mea. Femeii îi arde obrazul, numai dreptul, stângul îi e alb ca neaua. Are în mână portmoneul, scotoceşte cu degetele în el, dar se uită cu ochii holbaţi la mărunţelul Lüders. Mâna ei dreaptă îi întinde câteva monede. Are o expresie nefirească. Degetul lui arătător continuă să ceară. Ea îi varsă tot portmoneul în palmă. Lüders se-ntoarce în odaie, la masă, smulge faţa de masă brodată cu roşu, femeia geme, nu poate să scoată un sunet, i s-a încleştat gura, stă mută la uşă. Smulge două perne de pe canapea, trece apoi în bucătărie, trage sertarele mesei, scormoneşte în ele. Vechituri de cositor, trebuie s-o şterg,

altminteri începe să strige, în clipa aceea, ea cade lată, iute afară.

Pe coridor, închide uşurel uşa, jos pe scări, în casa vecină.

Astăzi lovit drept în inimă

Era minunatul paradis. În ape mişunau peşti, din pământ creşteau copaci, animalele se jucau, animale de uscat, animale de apă şi păsări.

Deodată se auzi un foşnet într-un pom. Un şarpe, un şarpe, un şarpe întinse capul, în paradis trăia un şarpe, care era mai viclean decât toate animalele câmpului, iar acesta începu să vorbească, să-i vorbească lui Adam şi Evei.

În vreme ce, peste o săptămână, urcă fără grabă scara, cu un buchet învelit în foiţă, Franz Biberkopf se gândeşte la grasa lui, îşi face reproşuri, însă nu foarte serioase, se opreşte, e o fată bună care nu l-ar înşela pentru nimic în lume, dar poznele-astea, Franz, aida de, afacerile-s afaceri. Sună, zâmbeşte pe sub mustaţă savurând dinainte plăcerea revederii, cafea fierbinte, o păpuşică. Înăuntru se aud paşi, trebuie să fie ea. Franz se umflă-n piept, ridică în faţa uşii buchetul, lănţugul e desprins, inima lui ticăie, oare mi-o sta bine cravata, vocea ei întreabă:

— Cine e? El chicoteşte:

— Poştaşul.

O îngustă crăpătură neagră a uşii, ochii ei, el face o plecăciune graţioasă, flutură buchetul. Poc. Uşa e trântită. Zurr, e tras zăvorul. Ei, drăcie. Uşa e închisă. Aşa ticăloasă. Te-a lăsat mască. Asta-i cu siguranţă scrântită. M-o fi recunoscut? Uşa

cafenie, panoul uşii, eu stau pe scară, cravata şade cum trebuie. De necrezut. Oare să mai sun o dată, sau nu? Se uită la mâinile lui, un buchet, l-am cumpărat adineauri la colţ, învelit în foiţă, pe-o marcă. Mai sună o dată, de două ori, foarte lung. Trebuie că a rămas aici la uşă, a închis şi-atât, stă nemişcată, fără să sufle, şi mă lasă în plata Domnului. Are şireturile mele la ea, toată marfa, poate că pentru trei mărci le pot căpăta înapoi. Acum se aud iar paşi înăuntru, a plecat, se duce în bucătărie. Asta e.

Coboară scara. Apoi o urcă din nou: Am să mai sun o dată, să văd, poate că nu m-a zărit, m-o fi luat drept altcineva, drept un cerşetor, umblă atâţia. Dar când se află înaintea uşii, nu sună. Nu-i vine. Aşteaptă doar, stă aşa.

Nu-mi deschide, aş fi vrut numai să ştiu. În casa asta n-am să mai vând, ce să fac cu buchetul, m-a costat o marcă întreagă, am să-l arunc în rigolă. Deodată sună din nou, ca la comandă, aşteaptă liniştit, aşa cum se cade, ea nu mai vine la uşă, ştie că-s eu. Am să las un bileţel la vecini, trebuie să-mi recapăt marfa.

Sună alături, nu e nimeni acasă. Bine, să scriem bileţelul. Franz se duce la fereastra de pe gang, a rupt colţul alb al unui ziar, scrie cu un capăt de creion: „Fiindcă nu deschideţi, iar eu vreau să-mi iau înapoi marfa, lăsaţi-o la Klaussen, în colţ, pe Elsasser."

Ei, femeie, târfo, dac-ai şti cine-s eu, ce-a păţit una de la mine, n-ai mai fi... Ei, o să obţinem ce-i al nostru. Ar trebui luat un topor şi spartă uşa. Bileţelul îl vâră uşurel pe sub uşă.

O zi, Franz se plimbă îmbufnat. În dimineaţa următoare, mai înainte de a se întâlni cu Lüders, băcanul îi dă o scrisoare. E de la ea.

— Altceva nu ţi-a lăsat?

— Nu, ce anume?

— Un pachet cu nişte marfă.

—Ţţ, plicul mi l-a adus un băiat, aseară.

— Ia te uită, te pomeneşti că trebuie să mă duc eu să-mi iau marfa.

După două minute, Franz se apropie de fereastra de lângă galantare, se lasă să cadă pe-un taburet de lemn, ţine scrisoarea în mâna stângă moale, îşi încleştează gura, priveşte în gol peste tăblia mesei, Lüders, amărâtul, tocmai intră pe uşă, îl vede pe Franz, îl vede şezând, cu ăsta e ceva, şi o şi şterge înapoi.

Birtaşul se apropie de masă:

— De ce-o fi fugit Lüders, încă nici nu şi-a luat marfa.

Franz şade, şade nemişcat. Aşa ceva nu s-a mai pomenit. Mi s-au tăiat picioarele. Aşa ceva nu s-a mai pomenit pe lume. De necrezut. Nu mă pot ridica. Lüders n-are decât să fugă, are picioare, poate să fugă. E un ins cum nu-ţi poţi închipui.

— Vrei un coniac, Biberkopf? Vreun deces?

— Nu, nu.

Ce-o fi spunând ăsta la drept vorbind, nu aud bine, parcă am vată în urechi. Birtaşul a rămas pe loc:

— De ce-o fi fugit aşa Lüders? Doar nu-i face nimeni nimic. Ca şi când l-ar urmări cineva.

— Cine, Lüders? O fi având treabă. Da, un coniac, îl dă de duşcă, în cap i se învălmăşesc iarăşi gândurile.

Ei drăcie, ce chestie cu scrisoarea asta.

— Uite, ţi-a căzut plicul. Poate vrei ziarul de dimineaţă.

— Mulţumesc.

Franz continuă să-şi frământe mintea: Aş vrea să ştiu ce chestie e cu scrisoarea asta, cum de-mi scrie aia asemenea lucruri. Lüders e un om cu scaun la cap, are copii. Franz se tot întreabă ce s-o fi întâmplat, capul i se face de plumb, îi cade ca-n somn, birtaşul crede că e obosit, însă de fapt e o paloare, un pustiu, un gol în care îi alunecă şi picioarele, şi iată-l că se prăbuşeşte pur şi simplu, se răsuceşte o dată la stânga, pe urmă cade, cade cu totul pe masă.

Franz zace cu pieptul pe tăblia mesei, vede piezişş sub braţul său stâng tăblia mesei, şuieră peste faţa scândurii strângându-şi capul în mâini:

— Grasa, Lina, a şi fost pe-aici?

— Nu, vine abia pe la două'şpe.

— Aşa-i, acu e abia nouă, încă n-am făcut nimic, Lüders a plecat şi el.

Ce-i de făcut? Îl trec fiori, îşi muşcă buzele: Asta-i pedeapsa, mi-au dat drumul, ăilalţi sapă mai departe la cartofi în spatele închisorii, lângă grămada cea mare de gunoi, iar eu trebuie să călătoresc cu tramvaiul electric, s-o ia naiba de treabă, era totuşi frumos acolo. Se ridică, să ies pe stradă, să mă scutur de toate astea, de nu m-ar copleşi iarăşi teama, stau ţeapăn pe picioare, pe mine nu m-atinge nimeni.

— Când o veni grasa, spune-i că am un caz de deces. Că am primit vestea unui deces, un unchi sau aşa ceva. Azi la prânz n-am să viu, nu trebuie să m-aştepte. Şi cât face?

— O cană de bere, ca de obicei.

— Bine.

— Pachetul îl laşi aici?

— Care pachet?

— Ei, da' rău te-a mai picnit, Biberkopf. Lasă mofturile, ţine-te bine. Pachetul ţi-l păstrez la mine.

— Ce pachet?

— Lasă, du-te să iei aer.

Biberkopf a ieşit. Birtaşul se uită după el pe geam:

— N-o să-l aducă oare înapoi? Ce chestii. Aşa un bărbat solid. Grasa o să facă nişte ochi...

Un bărbat mărunţel şi palid stă în faţa casei, are braţul drept în eşarfă, iar mâna stângă vârâtă într-o mănuşă de piele neagră. Stă acolo în soare de o oră şi nu urcă. Tocmai a venit de la spital. Are două fete mari, după care a urmat un băieţel, mort ieri în spital, în vârstă de patru ani. La început a fost o simplă inflamaţie în gât. Doctorul spusese că va reveni îndată, dar n-a venit decât seara şi a poruncit numaidecât: la spital, suspect de difterie. Băiatul a zăcut acolo patru săptămâni, se făcuse bine, dar s-a îmbolnăvit de scarlatină. După două zile, ieri, s-a stins, insuficienţă cardiacă, a spus medicul-şef.

Omul stă în faţa uşii imobilului, sus nevastă-sa va începe să strige şi să plângă, cum a făcut ieri şi toată noaptea, şi-i va reproşa că nu l-a scos pe băiat acum trei zile, când se însănătoşise. Dar surorile de la spital spuseseră că micuţul mai are bacili în gât, iar aşa ceva e periculos când mai sunt copii în casă. Femeia n-a vrut să creadă acest lucru la început, dar este totuşi cu putinţă să li se fi întâmplat ceva celorlalţi copii. Omul stă acolo. În faţa casei învecinate strigă nişte copii. Lui îi vine deodată în minte că atunci când l-a dus pe băiat la spital, l-au întrebat dacă i se făcuse o injecţie cu ser. Nu, nu i se făcuse. Aşteptaseră

toată ziua să vină doctorul, dar el nu venise decât seara şi poruncise: numaidecât la spital.

Pe loc, invalidul de război o porneşte repede, taie de-a curmezişul partea carosabilă, o ia în sus pe stradă până la colţ, la doctor, despre care i se spune că nu e acasă. El însă urlă, e înainte de prânz, doctorul trebuie să fie acasă. Uşa cabinetului de consultaţii se deschide, un domn chel, corpolent se uită la el, îl trage înăuntru. Omul stă, îi povesteşte despre spital, îi spune că a murit copilul, doctorul îi strânge mâna.

— Dar ne-aţi lăsat să aşteptăm toată ziua de miercuri, de dimineaţă până la ora şase seara. Am trimis de două ori după dumneavoastră. N-aţi venit.

— Totuşi am venit. Omul începe să urle iar:

— Sunt un schilod, ne-am vărsat sângele pe front, suntem lăsaţi să aşteptăm, cu noi se poate face aşa ceva.

— Ia loc, linişteşte-te. Copilul n-a murit de difterie, în spitale se întâmplă asemenea molipsiri.

— Peste tot, numai nenorociri, continuă el să urle. Noi suntem lăsaţi să aşteptăm, noi suntem nişte oropsiţi, copiii noştri n-au decât să crape, cum am crăpat şi noi.

După o jumătate de oră, coboară încet scara, jos face calea-ntoarsă în bătaia soarelui, urcă la ei. Nevastă-sa trebăluieşte în bucătărie.

— Ei, Paule?

— Ce să fie, mamă...

Îşi strâng mâna şi-şi pleacă, trişti, capul.

— Încă n-ai mâncat, Paule, îţi pregătesc ceva îndată.

— Am fost până la doctor, i-am spus că n-a venit atunci, miercuri. I-am zis-o.

— Dar Paulchen al nostru n-a murit de difterie.

— N-are-a face. Asta i-am spus-o şi eu. Dar dacă i se făcea numaidecât injecţia, nu mai era nevoie să fie dus la spital. Nu mai era nevoie. Dar el n-a venit. I-am zis-o. Trebuie să ne gândim şi la alţii, în caz că se mai întâmplă aşa ceva. Iar aşa ceva, cine ştie, se-ntâmplă în fiecare zi.

— Hai şi mănâncă. Şi doctorul ce-a spus?

— Doctorul e un om bun. Nu mai e nici el tânăr şi se speteşte muncind. O ştiu pe pielea mea. Dar când e să se întâmple ceva, se-ntâmplă. Mi-a dat şi un pahar de coniac, zicând că să mă liniştesc. A venit şi doamna doctor.

— Cu siguranţă că ai urlat cât te-a ţinut gura, Paule.

— Aş, numai la început, pe urmă totul a mers paşnic. El însuşi a recunoscut: Trebuie să i-o spună cineva. Nu-i un om rău, dar trebuie să i-o spună cineva.

În vreme ce mănâncă, tremură violent. Femeia plânge în odaia vecină, apoi beau împreună cafea, lângă maşina de gătit.

— Cafea veritabilă, Paule.

El aspiră pe nări, deasupra ceştii:

— Se simte după miros.

Mâine în mormântul rece,
nu, vom şti să ne stăpânim

Franz Biberkopf a dispărut. În după-amiaza zilei când a primit scrisoarea, Lina se duce la locuinţa lui. Vrea să-i lase în taină o vestă croşetată, maro, pe care i-a lucrat-o ea. Dar omul ei e acasă,

la o oră când de obicei își face negustoria, și tocmai acum, în preajma Crăciunului, șade ghemuit pe patul lui, cu masa trasă aproape, și meștерește la deșteptătorul său, pe care l-a demontat. Mai întâi, Lina trage o spaimă văzându-l acasă și crezând că poate a văzut vesta, dar el abia-i aruncă o privire și continuă să se uite la masă și la ceas. Foarte bine, are tocmai timpul să pitească la ușă vesta. Apoi el vorbește foarte puțin, ce-o fi cu el, e mahmur, de ce-o fi făcând mutra asta, nu-l recunosc, meștерește la vechiul deșteptător ca ametit.

— Deșteptătorul era foarte bun, Franz.

— Da' de unde, nu era bun, lasă, zbârnâie mereu, nu sună când trebuie, am să descopăr eu ce are.

Meștерește mai departe, apoi lasă mașinăria jos și-și zgârie cu unghia dinții; la ea nici nu se uită. Lina o șterge, e puțin speriată, Franz ar trebui să tragă un pui de somn, să se odihnească. Când revine seara, Franz e plecat. A plătit, și-a împachetat lucrurile, a luat totul cu el și a plecat. Proprietăreasa nu știe decât că i-a plătit și că i-a cerut să scrie pe fișa de imobil: în călătorie. O fi avut cumva vreun motiv s-o șteargă?

Au trecut 24 de ore îngrozitoare până când Lina a dat în sfârșit de Gottlieb Meck, care ar putea s-o ajute. Meck se mutase și el, a alergat toată după-amiaza de la un local la altul, până când în cele din urmă l-a găsit. Nu știe nimic, dar ce să se-ntâmple cu Franz, e un om zdravăn, și e și isteț, îi e și lui îngăduit să plece undeva. O fi făcut vreo ispravă? Pentru Franz, așa ceva este exclus. Nu cumva s-au certat ei doi, Lina și Franz? Nici vorbă, i-am dus și o vestă. Abia a doua zi la

prânz se duce şi Meck la proprietăreasă, Lina nu-i dă pace. Da, Biberkopf a plecat val-vârtej, lucru curios, omul era întotdeauna vesel, chiar şi în dimineaţa aceea fusese, trebuie că se-ntâmplase ceva, e mai presus de orice îndoială; a luat cu el totul, n-a lăsat nici urmă din lucrurile lui, haideţi să vedeţi. Meck îi spune Linei să fie liniştită, are să cerceteze el lucrurile. Reflectează şi, ca vechi negustor, are deodată o presimţire şi se duce la Lüders. Îl găseşte în bârlogul său cu puştanca lui; dar Franz unde e? Păi, zice el cu nepăsare, l-a lăsat mască, ba chiar i-a şi rămas ceva dator, Franz a uitat să încheie socotelile cu el. Meck nu crede o iotă, discuţia lor se prelungeşte mai bine de o oră, de la Lüders nu se poate afla nimic. Seara, Meck şi Lina dau de el în localul de peste drum de locuinţa lui. Şi lucrurile încep să se lămurească.

Lina urlă şi-l învinuieşte. Trebuie să ştie, trebuie să ştie neapărat unde e Franz, doar au fost împreună înainte de prânz, Franz va fi spus totuşi ceva, măcar o singură vorbă.

— Da' de unde, tocmai că n-a spus nimic.

— Trebuie totuşi să i se fi întâmplat ceva.

— Lui să i se întâmple? A vrut s-o şteargă, păi ce altceva.

Nuu, Franz n-a făcut nici o poznă, Lina nu se lasă convinsă, n-a făcut nimic, ea pune mâna în foc, ar trebui făcută o reclamaţie la poliţie.

— Tu crezi că s-o fi rătăcit, iar ăia să-l pună în urmărire, sunând din trâmbiţă.

Lüders râde. Ce jale pe femeiuşcă asta grasă.

— Da' ce facem noi, ce facem?

Până când lui Meck, care şade acolo şi-şi frământă mintea, i se face lehamite şi cu un semn

din cap îl cheamă pe Lüders afară. Trebuie să stea de vorbă numai ei doi, toată povestea n-are nici un rost. Lüders iese. Discutând cu fățărnicie, urcă pe Ramlerstrasse până în Grenzstrasse.

Iar acolo, unde e întuneric beznă, Meck se năpustește pe neașteptate asupra micului Lüders. L-a snopit în bătaie. Iar când Lüders s-a prăbușit urlând la pământ, Meck și-a mai scos și batista din buzunar și i-a vârât-o în bot. Pe urmă l-a lăsat pe mărunțel să se ridice și i-a arătat briceagul cu lama scoasă. Amândoi își pierduseră răsuflarea. Meck, care încă nu-și venise în fire, l-a sfătuit să se care, iar mâine să-l caute pe Franz.

— Cum ai să-l găsești, nu-mi pasă. Dacă nu-l găsești, ai să ai a face cu mine și alți doi. Dăm noi de tine, băiete. Chiar și pe lumea ailaltă.

În seara următoare, la un semn al lui Meck, mărunțelul Lüders, palid și tăcut, ieși din local și se duseră în sala cea mare. Dură un timp până când birtașul le aprinse becul cu gaz. Apoi rămaseră singuri. Meck îl întrebă:

— Ei, ai fost?

Lüders dădu din cap,

— Vezi. Și?

— Nu e nici un și.

— Ce-a spus, cum poți dovedi că ai fost.

— Tu, Meck, crezi că ăla trebuia să-mi spargă capul ca tine. Nu, pentru așa ceva eram pregătit.

— Ei, și-atunci?

Lüders veni tăcut mai aproape:

— Fii atent, Meck, ascultă-mă. Dacă vrei să mă asculți: vreau să zic că o fi Franz prietenul tău, dar din pricina lui n-ar fi trebuit să vorbești ieri cu mine așa cum ai făcut-o. Era să mă omori, în

vreme ce noi doi n-aveam nimic de împărţit. Din pricina lui.

Meck îl aţinti cu privirea, ăstuia îi ard iarăşi una, iar pe urmă n-au decât să intre aici câţi or pofti.

— Nu, ce mai, ăla-i nebun! Tu nu te-ai prins, Meck? Ăluia îi lipseşte-o doagă.

— Termină odată! E prietenul meu, lua-te-ar naiba; vezi că mă mănâncă palmele.

După care Lüders începe să povestească. Meck se aşază.

L-a găsit pe Franz între cinci şi şase; s-a mutat în imediata vecinătate a vechii sale locuinţe, trei case mai departe, oamenii l-au văzut intrând acolo cu geamantanul lui de carton şi cu o pereche de cizme în mână. Într-adevăr i-au dat o odaie sus în imobilul ăla aşezat de-a curmezişul. Când el, Lüders, bate la uşă şi intră, Franz e întins pe pat, cu picioarele în cizme atârnându-i la margine. Îl recunoaşte îndată pe Lüders, de tavan e aninat un bec aprins, uite-l pe Lüders, a venit haimanaua, dar ce-o fi cu el. Lüders are un briceag deschis în buzunarul din stânga, în care îşi ţine mâna. În celălalt buzunar are bani, câteva mărci, pe care le pune pe masă, sporovăie vrute şi nevrute, se fâţâie-ncolo şi-ncoace, are o voce răguşită, îşi arată cucuiele pe care i le-a făcut Meck, urechile umflate, e mai-mai să urle de necaz şi furie.

Biberkopf s-a aşezat pe marginea patului, faţa lui e uneori foarte aspră, alteori tremură pe ea mici încreţituri. Arată spre uşă şi spune încet: „Ieşi!“ Lüders şi-a lepădat cele câteva mărci; cu gândul că Meck nu-l va crede, îl roagă pe Franz să-i dea un bileţel, mai întreabă dacă Meck însuşi şi Lina pot veni acolo sus la el. Franz se ridică în

picioare, Lüders a şi alunecat până la uşă, a pus mâna pe clanţă. Biberkopf o ia însă pieziş spre fundul odăii spre lavoar, apucă ligheanul şi – ce zici – varsă toată apa, dintr-o azvârlitură, de-a curmezişul odăii, la picioarele lui Lüders. Din pământ ai venit, în pământ te vei întoarce. Lüders holbează ochii, se fereşte, apasă pe clanţă. Biberkopf ia cana de la lavoar, mai e destulă apă în ea, mai avem multe, să lămurim lucrurile, din pământ ai venit. Varsă apa împroşcându-l pe gât şi gură, apă rece ca gheaţa. Lüders iese repede, o şterge, uşa se-nchide, în încăperea de la birt în care se află, spune cu năduf:

— Ăsta-i scrântit, vezi şi tu, ce mai.

Meck întreabă:

— La ce număr e? La cine?

După plecarea lui Lüders, Biberkopf a continuat să verse apa prin odaie. A stropit cu mâna prin aer: Trebuie curăţat totul, să piară orice urmă: acum să deschidem şi fereastra, să răsuflăm; n-avem nimic a face cu treaba asta. [Casele nu se mai prăbuşesc, acoperişurile nu mai lunecă, toate astea au rămas în trecut. Odată pentru totdeauna, în trecut.] Când i s-a făcut frig la fereastră, şi-a aţintit ochii spre podea. Ar trebui şters pe jos, altminteri pică dedesubt în capul oamenilor, se fac pete. După aceea a închis fereastra, s-a întins orizontal în pat. [Mort. Din pământ ai venit, în pământ te vei întoarce.]

Cu mânuţele clap, clap, clap, cu picioarele trap, trap, trap.

În aceeaşi seară, Biberkopf nu mai locuia în odaia aceea. Meck nu putu să afle unde se mutase. Îl luă cu el pe mărunţelul Lüders, care era furios, în localul său, în care se întâlnea cu negustorii de

vite. Dorea să-i pună pe aceştia să-l întrebe pe Lüders ce se întâmplase de fapt şi ce era cu scrisoarea primită de băcan. Lüders se ţinu însă tare, arăta atât de îmbufnat, încât îl lăsară pe nenorocit să plece. Meck însuşi spuse: „Ăsta s-a topit pe picioare." Meck se gândea în sinea lui: Franz fie c-a descoperit că-l înşală Lina, fie că s-a supărat pe Lüders, fie că s-o fi petrecut altceva. Negustorii de vite spuseră:

— Lüders e un pezevenghi, din tot ce-a sporovăit nici măcar un cuvinţel nu e adevărat. Biberkopf o fi poate şi el ţicnit. Aiurit a fost şi-atunci când şi-a luat autorizaţia de comerţ şi nici n-avea marfa. La supărare, chestii de-astea ies deodată la iveală.

Meck o ţinu pe-a lui:

— De supărare îţi e atinsă fierea, nu capul. Capul în nici un caz. Franz e totuşi un atlet, un muncitor care a cărat poveri grele, un muncitor clasa-ntâi în transportul de mobile, piane şi de-alde astea, pe unul ca el nu-l picneşte la cap.

— Tocmai că pe unul ca el îl picneşte la cap. Unul ca el e simţitor, într-o meserie ca a lui, capul e pus prea puţin la treabă, iar când e pus, coarda plesneşte numaidecât.

— Ei, da' voi, negustorii de vite, cum staţi cu procesele? Voi vă puneţi îndată pe picioare.

— Unul care face negoţ cu vite are capul zdravăn. Păi da. Dac-ar începe ei să pună toate alea la inimă, ar ajunge cu toţii la balamuc. Noi nu ştim ce e aia supărarea. În fiecare zi ni se întâmplă să comandăm marfa şi s-o aşteptăm în zadar, sau să nu vrea câte unul să ne plătească. Oamenii n-au niciodată bani.

— Sau nu-s solvabili îndată.

— Şi asta.

Unul dintre negustorii de vite îşi aruncă ochii la vesta lui murdară:

— Acasă, eu beau cafeaua din farfurioară, îmi place mai mult, dar uite că pătează.

— Ar trebui să-ţi legi o baveţică la gât.

— Ca să râdă de mine bătrâna mea. Nu, au început să-mi tremure mâinile, ia uită-te.

Meck şi Lina nu-l găsesc pe Franz Biberkopf. Răscolesc jumătate din Berlin şi nu-l găsesc.

cartea a patra

Peste Franz Biberkopf n-a dat de fapt nici o nenorocire. Cititorul obișnuit se va mira și va întreba: ce s-a întâmplat? Dar Franz Biberkopf nu este un cititor obișnuit. El constată că principiul său, oricât de simplu este, trebuie să fie pe undeva greșit. Nu știe unde se află greșeala, dar însăși existența ei îl scufundă în cea mai teribilă deprimare.

Aici, îl veți vedea pe omul acesta bând fără măsură și aproape dându-se bătut. Dar lovitura primită n-a fost chiar atât de dură, pe Franz Biberkopf îl așteaptă lucruri și mai rele.

O mână de oameni de jur-împrejurul pieței Alex

Pe Alexanderplatz este spart caldarâmul pentru metrou. Se circulă pe scânduri. Tramvaiele electrice taie piața, urcând pe Alexanderstrasse și Münzstrasse spre Rosenthaler Tor. În dreapta și în stânga sunt străzi. Pe străzi, casele sunt înghesuite una în alta. Din pivniță până în pod, sunt ticsite de oameni. Jos se găsesc magazinele.

Cârciumi, restaurante, prăvălii de fructe și legume, coloniale și delicatese, întreprindere de transporturi, de zugrăveli, confecții de damă, produse făinoase și de morărit, garaj auto, societate de combatere a incendiilor: Avantajele micii pompe cu motor constau în construcția simplă, manevrarea lesnicioasă, greutatea redusă, volum redus. — Compatrioți germani, niciodată un popor n-a fost înșelat într-un mod mai rușinos, niciodată o națiune n-a fost mințită într-un mod mai rușinos, mai nedrept decât poporul german. Mai știți cum ne-a făgăduit Scheidemann la 9 noiembrie 1918 de la fereastra Reichstag-ului pace, libertate și pâine?[16] Și cum a fost ținută făgăduiala! — Articole de canalizare, societate pentru spălarea geamurilor, somnul este medicament, patul Steiner, un pat de paradis. — Librărie, biblioteca omului

modern, ediţiile noastre de opere complete ale poeţilor şi gânditorilor noştri fruntaşi alcătuiesc biblioteca omului modern. Ei sunt marii reprezentanţi ai vieţii spirituale europene. — Legea pentru protecţia chiriaşilor este un petic de hârtie. Chiriile cresc necontenit. Meşteşugarii şi comercianţii din clasa de mijloc sunt azvârliţi în stradă şi prin aceasta sugrumaţi, portăreii au din belşug de lucru. Cerem credite de stat până la 15.000 de mărci pentru mica industrie şi imediata interzicere a punerii de sechestru asupra micilor industriaşi. — A întâmpina cu o bună pregătire orele cele grele este dorinţa şi datoria fiecărei femei. Toate gândurile şi simţămintele viitoarei mame se rotesc în jurul celui nenăscut. Alegerea băuturii potrivite pentru viitoarea mamă este de o deosebită importanţă. Veritabila bere din malţ caramel Engelhardt posedă ca nici o altă băutură următoarele proprietăţi: are gust bun, este hrănitoare, sănătoasă şi cu efect răcoritor. — Asigură-ţi copilul şi familia prin încheierea unei asigurări pe viaţă, a unei asigurări elveţiene pe viaţă, Banca de rente Zürich. — Inima dumneavoastră râde! Inima dumneavoastră râde de bucurie, dacă aveţi un cămin mobilat cu vestitele mobile Höffner. Tot ceea ce aţi visat despre un confort agreabil este depăşit de o realitate neaşteptată. Chiar dacă anii zboară, aspectul acestor mobile rămâne plăcut, iar trăinicia şi utilizarea lor practică procură mereu noi bucurii.

Societăţile de asigurare a pazei apără totul, efectuează patrulări, controale, supravegheri, montează ceasornice, sisteme de alarmă, asigură serviciul de pază şi de protecţie în Gross-Berlin şi în afara lui, Detaşamentul de pază Deutschland, Detaşamentul de pază Gross-Berlin şi fosta secţie

de pază a Asociației proprietarilor funciari, întreprindere reunită, Centrala de pază din vest, Societatea de pază, Societatea Sherlock, operele complete despre Sherlock Holmes ale lui Conan Doyle, Societatea de pază pentru Berlin și localitățile învecinate, Wachsmann ca educator, Flachsmann ca educator, Spălătorie, Închirieri de lenjerie Apoll, Spălătoria Adler primește orice obiect de lenjerie și care se spală manual, specializată pentru lenjeria fină bărbătească și de damă.

Deasupra prăvăliilor și în spatele prăvăliilor sunt însă locuințe, în spatele acestora se mai află curți, clădiri laterale, clădiri așezate de-a curmezișul, case situate în fund, chioșcuri. Linienstrasse, aici este casa unde s-a ascuns Franz Biberkopf, după porcăria pe care a pățit-o cu Lüders.

În față se găsește un frumos magazin de încălțăminte cu patru vitrine strălucitoare, unde servesc șase fete, adică, atunci când e ceva de servit, au în jur de 80 de mărci pe lună de cap și nas, iar când îmbătrânesc și devin cărunte au 100. Marele și frumosul magazin de încălțăminte aparține unei doamne în vârstă, care s-a căsătorit cu șeful magazinului, iar de atunci doarme în odaia din fund și-i merge rău. El este un bărbat fercheș, a ridicat magazinul, dar n-a împlinit 40 de ani, și asta-i nenorocirea, iar când vine târziu acasă, bătrâna doamnă e trează și nu poate dormi de supărare. – La primul etaj, domnul avocat. Lapinul sălbatic din ducatul Sachsen-Altenburg se numără printre animalele ce pot fi vânate? Apărătorul contestă drept ilegală înscrierea de către tribunalul landului a lapinului sălbatic printre animalele ce pot fi vânate. Care animale pot fi vânate și care capturate liber constituie o problemă ce a

evoluat într-un chip foarte diferit în landurile din Germania. În absența unor prescripții legale speciale, asupra acestei probleme decide dreptul uzual. În proiectul legii privind poliția vânătorii din 24.2.54, lapinul sălbatic nu figura. — Seara la 6, o îngrijitoare intră în birou, mătură, șterge linoleumul din camera de așteptare. La un aspirator de praf încă nu s-a ajuns la domnul avocat, zgârcenie bătrânească, dumnealui nefiind căsătorit, dar doamna Zieske ar trebui totuși să știe ce înseamnă să fii menajeră. Îngrijitoarea freacă și curăță aprig, femeia e îngrozitor de sfrijită, dar elastică, trudește din greu pentru cei doi copii ai ei. Importanța grăsimii pentru alimentație, grăsimea îmbracă proeminența oaselor și protejează țesuturile de dedesubt de apăsare și izbitură, de aceea cei extrem de slabi se plâng că-i dor tălpile când merg. Asta nu se potrivește însă pentru această îngrijitoare.

Pe la ora 7 seara, domnul avocat Löwenhund șade la biroul său și lucrează la lumina a două lămpi. Întâmplător, telefonul nu sună. În cauza penală Gross A 8 780-27 remit în anexă împuternicirea pe care mi-a încredințat-o acuzata, doamna Gross. Vă rog respectuos să-mi acordați permisiunea de a discuta oricând cu acuzata. — Către doamna Eugenie Gross, Berlin. Mult stimată doamnă Gross, aveam de mai multă vreme intenția de a vă vizita din nou. Ca urmare a faptului că am fost supraîmpovărat de treburi și datorită unei indispoziții n-am putut s-o fac. Sper în mod cert că miercurea viitoare voi putea să vă vizitez și vă rog să aveți răbdare până atunci. Cu toată stima. Pe scrisori, mandate poștale și colete se va menționa adresa personală, adăugându-se numărul

deţinutului. Ca loc de destinaţie se va indica Berlin NV 52, Moabit 12a.

— Către domnul Tollmann. În chestiunea referitoare la fiica dumneavoastră, mă văd nevoit să vă solicit un plus de onorariu, şi anume 200 de mărci. Las la aprecierea dumneavoastră plata în rate. În al doilea rând: un nou avans. — Mult stimate domnule avocat, întrucât aş dori mult s-o vizitez pe nefericita mea fiică la Moabit, dar nu ştiu cui să mă adresez, v-aş ruga din toată inima să vă informaţi când aş putea să mă duc acolo. Şi totodată să faceţi o cerere să-i pot trimite la fiecare 14 zile câte un mic pachet cu alimente. Aştept cât mai curând veşti, de preferat la sfârşitul acestei săptămâni sau la începutul celei viitoare. Doamna Tollmann [mama Eugeniei Gross]. — Avocatul Löwenhund se ridică, are ţigara de foi în gură, se uită prin despicătura draperiei spre Linienstrasse, care e viu luminată, şi se gândeşte: s-o sun la telefon sau să n-o sun. Bolile venerice ca nenorocire meritată. Curtea de apel Frankfurt I, C 5. E posibil ca în privinţa admisibilităţii etice a relaţiilor sexuale să se judece mai puţin sever când e vorba de bărbaţii necăsătoriţi, totuşi trebuie admis că din punct de vedere legal vina există, că relaţiile sexuale în afara căsătoriei sunt, după cum spune Staub, o extravaganţă, care e legată de anumite pericole, iar aceste pericole trebuie suportate de cel ce-şi permite această extravaganţă. În sensul aceleiaşi opinii, Planck consideră drept o neglijenţă grosolană îmbolnăvirea prin relaţiile sexuale extraconjugale a celui aflat sub arme.[17] — Avocatul ridică receptorul, vă rog oficiul Neukolln, apelul este făcut de Bärwald.

Etajul al doilea: Administratorul şi două perechi grase: fratele lui cu nevastă-sa, sora lui cu bărbatu-său, mai au şi o fetiţă bolnavă,

Etajul al treilea, un bărbat de 64 de ani, cu chelie, lustruitor de mobile. Fiica lui, femeie divorţată, îi face menajul. Omul coboară în fiecare dimineaţă scara, făcând-o să trosnească, în curând va trebui să se înregistreze ca suferind [scleroză coronariană, miocardită degenerativă]. Mai înainte îi plăcea să vâslească, ce mai poate să facă astăzi? Să citească seara ziarul, să-şi aprindă pipa. Între timp, fiica trebuie, fireşte, să trăncănească pe coridor. Nevastă nu mai are, a murit la 45 de ani, era voinică şi focoasă, nu se mai sătura, ştiţi dumneavoastră, iar apoi deodată a călcat greşit, dar n-a spus nimic, în anul următor ar fi intrat probabil în menopauză, s-a dus la o femeie de-alea, apoi la spital şi n-a mai ieşit,

Alături, un strungar, în jur de treizeci de ani, are un băieţaş, cameră şi bucătărie, nevastă-sa a murit de asemenea, tuberculoză, tuşeşte şi el, în timpul zilei băiatul e la cămin, seara, omul îl aduce acasă. După ce băiatul s-a culcat, omul îşi fierbe ceaiul fizioterapic, meştereşte la aparatul de radio, este preşedinte al Societăţii de radio, nu se poate culca până nu termină conectarea.

Pe urmă un chelner cu concubina lui, cameră şi bucătărie, mobilate curăţel, lustră de gaz aerian cu şiraguri din mărgele de sticlă. Până la ora două din zi, chelnerul este acasă, până atunci doarme şi cântă la ţiteră, în acelaşi timp în care avocatul Löwenhund, în robă neagră, aleargă la tribunalul 1, 2, 3 pe coridoare ieşind din camera avocaţilor, intrând în camera avocaţilor, intrând în sala de judecată, ieşind din sala de judecată, completul

decide amânarea, propun împotriva acuzatului o sentinţă în contumacie. Concubina chelnerului este supraveghetoare într-un magazin. Aşa spune ea. Pe acest chelner, cât a fost căsătorit, femeia l-a înşelat într-un mod îngrozitor. Dar a ştiut să-l consoleze mereu, până când el a plecat de-acasă. Şi-a dus existenţa închiriind undeva un pat, s-a întors mereu la nevastă-sa, iar în cele din urmă, la proces, a fost totuşi declarat vinovat, fiindcă n-a putut dovedi nimic şi îşi părăsise din rea-voinţă soţia. După aceea a cunoscut-o în Hoppegarten pe actuala, care umbla la vânătoare de bărbaţi. Este, firește, o femeie de acelaşi calibru ca prima, dar olecuţă mai şireată. Omul nu bagă nimic de seamă şi nu se miră când nevastă-sa pleacă în călătorie o dată la câteva zile pentru treburi aşa-zise de serviciu – de când e trimisă în voiaj o supraveghetoare? – ei, doar are un post de încredere. Acum însă el şade pe canapeaua lui, are la cap o compresă umedă, plânge, iar ea e nevoită să-l servească. A alunecat pe stradă şi a rămas lat. Aşa spune el. L-o fi lovit careva. Ea nu se duce la aşa-zisul serviciu. Ar fi mai mare păcatul să fi băgat ceva de seamă, e un nătărău atât de simpatic. O să-l împăcăm noi.

Sus de tot, un negustor de maţe, la care pute firește al naibii şi e atâta larmă de copii şi mult alcool. Alături, în sfârşit, o calfă de brutar cu nevasta lui, care este puitoare într-o tipografie şi suferă de o inflamaţie a ovarelor. Ce au de la viaţă ăştia doi? Ei, mai întâi unul îl are pe celălalt, pe urmă în ultima duminică, seară de teatru sau film, pe urmă, când şi când, şedinţa asociaţiei şi vizita la părinţii lui. Altceva nimic? Ei, nu mai tăia firul în patru, domnule. Se mai adaugă vremea frumoasă,

vremea rea, o excursie la ţară, tăndăleală la gura sobei, gustarea de dimineaţă şi aşa mai departe. Dar dumneata ce ai, domnule căpitan, domnule general, domnule jocheu? Nu te mai înşela singur.

Biberkopf în narcoză, Franz se ascunde, Franz nu vrea să vadă nimic

Franz Biberkopf, bagă de seamă, ce-o să iasă din viaţa asta aiurită pe care o duci! Să zaci mereu în chiţimia ta şi să nu faci altceva decât să bei şi să gogeşti, să tot gogeşti!

Cui ce-i pasă de ce fac eu. Dacă vreau să gogesc, gogesc până poimâine fără să mă urnesc. — Îşi roade unghiile, geme, îşi rostogoleşte capul pe pernele ude de sudoare, pufneşte pe nas. — Am să zac aşa până poimâine, dacă-mi convine. Numai de-ar face foc muierea asta. E leneşă, nu se gândeşte decât la ea.

Îşi întoarce capul de la perete, pe podea e un terci, o băltoacă. — A vărsat. Eu trebuie c-am fost ăla. Ce mai poartă în stomac un om. Ptiu, în colţurile afumate, pânze de păianjen, în astea nu se pot prinde şoarecii. Aş vrea să beau apă. Cui ce-i pasă de asta. Mă dor şi şalele. Poftiţi înăuntru, doamnă Schmidt. Uite-o între pânzele de păianjen, sus [rochie neagră, dinţi lungi]. Asta e o vrăjitoare [vine din tavan]. Ptiu. Un idiot m-a întrebat de ce stau acasă. Mai întâi, idiotule, spun eu, ce treabă ai tu să mă întrebi, în al doilea rând, doar stau aici la cârciumă de la 8 la 12. Pe urmă, în chiţimia asta împuţită. Idiotul a-ntors-o, zicând că a glumit. Nuu, asta nu-i glumă. Kaufmann a spus şi el, atunci să i se adreseze lui[18]. Am să fac

în aşa fel încât în februarie, în februarie sau în martie, în martie e bine...

— Îţi dăruieşti inima naturii? Nu mi-o dăruiesc naturii. Ce-i drept, pe când stăteam în faţa uriaşilor Alpi sau şedeam culcat pe ţărmul clocotitoarei mări, era ca şi cum întruchiparea duhului primordial ar fi vrut să mă smulgă cu sine. Era un freamăt şi o tălăzuire şi în mădularele mele. Inima mea era zguduită, dar n-am dăruit-o nici locurilor unde cuibăreşte vulturul, nici acelora unde minerul sapă în adâncuri după ascunsele vine de aramă.

— Atunci cui?

— Îţi dăruieşti inima sportului? Fluviului viitor al Mişcării tineretului[19]? Tumultului politicii?

— N-am dăruit-o nici acestora.

— N-ai dăruit-o nimănui?

Faci parte dintre aceia ce nu-şi dăruiesc inima nimănui, ci o păstrează pentru sine, o conservă în stare pură şi o mumifică?

Calea spre lumea transcendentală, prelegeri publice. Duminica morţilor: O dată cu moartea, s-a terminat totul? Luni, 21 noiembrie, ora 8 seara: Se mai poate crede astăzi? Marţi, 22 noiembrie: Se poate schimba omul? Miercuri, 23 noiembrie: Cine este un om drept în faţa lui Dumnezeu? Atragem în mod deosebit atenţia asupra recitativului *Paulus*.

Duminică, ora opt fără un sfert.

— 'Nă seara, domnule pastor. Sunt muncitorul Franz Biberkopf, muncitor zilier. Mai înainte am lucrat în transportul de mobilă, acum sunt şomer. Aş vrea să vă întreb ceva. Anume, ce se poate face împotriva durerilor de stomac, îmi

vine acreală pe gât. Au, iar începe. Ptiu! Venin de la fiere. Se trage firește de la prea multă băutură. Permiteți-mi, iertați-mă că vă opresc pe stradă cu astfel de palavre. Vă stingheresc în îndatoririle dumneavoastră. Dar ce să fac eu împotriva veninului fierei. Un creștin trebuie să-și ajute semenul. Sunteți un om bun. N-am să ajung în cer. De ce? Întrebați-o pe doamna Schmidt care vine mereu de sus din tavan. Vine și pleacă, iar eu trebuie să mă scol mereu. Dar mie nu are nimeni să-mi spună ceva. Dacă însă există criminali, apoi eu sunt acela ce poate vorbi despre acest lucru. Pe onoarea mea. Lui Karl Liebknecht i-am jurat, Rosei Luxemburg îi întindem mâna. Eu am să ajung în paradis, când voi muri, iar dumneavoastră vă veți înclina în fața mea și veți spune: acesta este Franz Biberkopf, om de onoare, un bărbat german, un muncitor zilier, om de onoare, sus flutură steagul negru-alb-roșu, dar el s-a ținut bine, n-a devenit un răufăcător ca alți bărbați, care vor să fie germani și-și înșală concetățenii. Dacă aș avea un cuțit i l-aș vârî în coaste. Da, asta am s-o fac. [Franz se zvârcolește în pat, se zbate.] Acum ești pe cale să alergi la pastor, băiețele. Băiete-băiete-băiețele! Dacă îți face plăcere și dacă mai poți să te vaiți, măi. Om de onoare, îl las în plata lui Dumnezeu, domnule pastor, sunt bucuros s-o fac, ticăloșii n-au ce căuta nici chiar în închisoare; eu am fost în închisoare, cunosc treaba asta f. bine, o chestie prima, marfă clasa-ntâi, în privința asta nu-i nimic de zis, în închisoare n-au ce căuta ticăloșii, mai ales cei de soiul lui, căruia nu-i e rușine nici măcar de nevastă-sa, cum ar trebui, și, în plus, de toată lumea.

2 ori 2 fac 4, în privința asta nu-i nimic de zis.

Aveţi în faţa ochilor un bărbat, scuzaţi, în drum spre slujbă, am nişte dureri teribile de stomac. Am să ştiu să mă stăpânesc. Un pahar de apă, doamnă Schmidt. Nătânga trebuie să-şi vâre pretutindeni nasul.

Franz în retragere. Franz le cântă evreilor marşul de adio

Franz Biberkopf, viguros ca un şarpe cobra, dar clătinându-se pe picioare, s-a dat jos din pat şi s-a dus la evreii de pe Münzstrasse. Nu s-a dus direct într-acolo, ci a făcut un ocol foarte mare. Omul vrea să facă o curăţenie generală. Omul vrea să lămurească lucrurile. Haidem din nou, Franz Biberkopf. Vreme uscată, frig, dar un aer proaspăt, cine ar mai dori acum să stea în holul unui imobil, să fie negustor ambulant şi să-i degere picioarele. Om de onoare. E o fericire să ieşi din odaie şi să nu mai auzi gâgâitul muierilor. Iată-l pe Franz Biberkopf mergând pe stradă. Toate cârciumile goale. De ce? Somnoroşii încă nu s-au trezit. Cârciumarii îşi pot bea singuri poşirca. Poşirca din profit. Noi nu avem chef de aşa ceva. Noi bem răchie.

Franz Biberkopf îşi strecura liniştit trupul îmbrăcat într-o manta soldăţească verde-cenuşie printre oameni, printre femeiuşti care cumpărau de la căruţe zarzavaturi, brânză şi heringi. Vânzătorii strigau că au ceapă.

Oamenii fac şi ei ce pot. Au acasă copii, botişoare flămânde, ciocuri de pasăre, cască ciocul, închide ciocul, cască-l, închide-l.

Franz o luă mai repede, tropăi dând colţul. Aşa, aer liber. O porni mai liniştit pe dinaintea marilor vitrine. Cât costă cizmele? Pantofi de lac, pantofi de bal, ce eleganţi trebuie să arate încălţaţi, aşa, o micuţă cu pantofi de bal. Maimuţoiul ăla de Lissarek, boemul, insul ăla vârstnic cu nasul borcănat de la Tegel, îi cerea nevesti-sii, sau ce-o fi fost aia pe care o dădea drept nevastă, să-i aducă la câteva săptămâni o dată o pereche de ciorapi de mătase frumoşi, o pereche de ciorapi noi şi una de ciorapi vechi. Să mori de râs, nu alta! Chiar dacă femeia ar fi fost nevoită să-i fure, el trebuia să-i aibă. O dată au dat peste el când îşi pusese ciorapii pe picioarele lui murdare, ce nătâng, se zgâia la picioarele lui cu o mutră libidinoasă şi urechile roşii, ce dobitoc, să mori de râs, nu alta. Mobile în rate. Mobile de bucătărie în 12 rate lunare.

Cu un sentiment de satisfacţie, Biberkopf îşi vedea mai departe de drum. Numai din când în când se simţea nevoit să se uite la trotuar, îşi examina paşii şi pavajul frumos, solid, sigur. Apoi însă privirile sale lunecară brusc spre frontoanele caselor, cercetară frontoanele caselor, se asigurară că toate stăteau liniştite, nu se mişcau, deşi de fapt o casă are multe ferestre şi se poate lesne apleca înainte. Mişcarea s-ar putea transmite acoperişurilor, atrăgându-le şi făcându-le să se clatine. Acoperişurile ar putea începe să se clatine, să se legene, să se zguduie. Ar putea să alunece, s-o pornească pieziş, în jos ca nisipul, ca o pălărie de pe cap. Căci toate, toate, şirul întreg, sunt aşezate pieziş pe şarpantă, însă sunt bătute în cuie, au dedesubt grinzi solide, şi-apoi mai e şi cartonul gudronat, smoala. De neînfrânt e straja ta, straja

la Rin. Bună dimineaţa, domnule Biberkopf, să mergem acum drept, pe Brunnenstrasse înainte, umflă pieptul, ţine spinarea ţeapănă. Milostiveas-că-se Dumnezeu de toţi oamenii, noi suntem cetăţeni germani, cum a spus-o directorul închisorii.

Un ins cu o şapcă de piele, faţă palidă, moale, îşi zgândărea cu degetul mic un furuncul mititel de pe bărbie, buza de jos îi atârna. Un altul, cu spatele lat şi turul pantalonilor atârnând, stătea pieziş lângă el şi aşa amândoi barau drumul. Franz îi înconjură. Cel cu şapca de piele se scurma în urechea dreaptă.

Franz constată cu mulţumire că toţi oamenii mergeau liniştiţi de-a lungul străzii, că vizitiii descărcau marfă, că autorităţile se îngrijeau de case, ca tunetul vuieşte o chemare, aşadar putem şi noi să mergem pe-aici. Un stâlp de afişaj la colţ, pe o hârtie galbenă e scris cu litere latine negre: „Ai vizitat vreodată frumosul ţinut al Rinului?" „Regele atacanţilor centrali". Cinci oameni stăteau într-un mic cerc pe asfalt, săltau baroase, spărgeau asfaltul, pe cel în jachetă de lână verde îl cunoaştem, desigur, iată-l că are de lucru, treaba asta o putem face şi noi, mai târziu, ţii barosul cu mâna dreaptă, îl ridici, strângându-l, pe urmă, poc. Ăştia suntem noi, oameni ai muncii, proletariatul. Dreapta sus, stânga jos, poc. Dreapta sus, stânga jos, poc. Atenţie şantier, Societatea de asfaltări Stralau.

Franz făcu un ocol, legănându-se, o luă de-a lungul tramvaiului electric care huruia, nu săriţi în timpul mersului! Aşteptaţi până când vehiculul se opreşte! Poliţistul dirijează circulaţia, un factor poştal mai vrea să traverseze repede. Eu mă grăbesc, vreau doar să mă duc la evrei, îi găsesc şi mai târziu. Cum mi s-au mai murdărit cizmele,

dar curăţate n-au fost ele oricum, căci cine să le cureţe, poate doamna Schmidt, asta nu face nimic [plase de păianjen pe tavan, râgâială acră, îşi sugea cerul gurii, îşi întorcea capul spre geam: Gargoyle, Mobilofle, Atelier de vulcanizare, Coafură à la garçon, Ondulaţie cu apă pe fond albastru, Pixavon, Produse din gudron înnobilat]. Oare Lina cea grasă ar putea să cureţe cizmele? La acest gând, o şi porni într-un ritm mai vioi.

Lüders şarlatanul, scrisoarea femeii, îţi vâr un briceag în burtă. O doamne, o doamne, omule, lasă chestia asta, o să ne stăpânim, nişte nemernici, nu vom ridica mâna împotriva nici unuia, am mai stat la răcoare la Tegel. Aşadar: Haine de comandă, Confecţii pentru bărbaţi, asta mai întâi, apoi Vopsitorie pentru caroserii. Accesorii pentru automobile, şi astea-s importante, ca să circuli repede, însă nu prea repede.

Stângul, dreptul, stângul, dreptul, stângul, tot înainte încetişor, n-are rost să vă înghesuiţi, domnişoară. Fac ordine, ca un sergent de stradă când e aglomeraţie. Ce-i asta? Grabă cu o lovitură de labă. Huhuhu, huhuhu, cocoşii cântă. Franz era voios, feţele îi apăreau toate mai drăguţe.

Se scufundă cu bucurie în stradă. Bătea un vânt rece amestecat, după felul casei, cu abur cald de pivniţă, miros de mere şi fructe meridionale, benzină. Iarna, asfaltul nu miroase.

La evrei, Franz şezu o oră întreagă pe canapea. Ei vorbiră, el vorbi, el se miră, ei se mirară o oră întreagă. Ce i-a făcut să se mire, în vreme ce el şedea pe canapea, iar ei vorbeau şi el vorbea? Faptul că el era acolo şi vorbea şi că ei vorbeau, dar mai înainte de toate el se mira de sine însuşi. De ce se mira de sine însuşi? A ştiut-o şi a remarcat-o el

însuşi, a constatat-o aşa cum un funcţionar de la registratură constată o eroare de calcul. Anume, a constatat ceva.

Hotărârea fusese luată; îl mira această hotărâre ce se cristalizase în el. În vreme ce-i privea în faţă, zâmbea, întreba, răspundea, această hotărâre suna astfel: Franz Biberkopf, vorbească ăştia ce-or vrea, ei au sutane, dar nu-s pastori, ceea ce poartă sunt caftane, au venit din Galiţia, de la Lemberg, precum au spus-o ei înşişi, sunt isteţi, dar pe mine nu mă duc. Dimpotrivă, eu stau aici pe canapea, însă afaceri cu ei n-am să fac. Am făcut ce-am putut.

Prima dată când a fost aici, a stat cu unul dintre ei pe covor. Huşti, luneci pe jos, aş vrea să mai încerc, însă nu astăzi, astea-s vremuri trecute. Stăm cu fundul ca lipit pe canapea şi căscăm ochii la cei doi evrei bătrâni.

Omul nu poate să repete ceva întocmai, el nu-i maşină. Porunca a unsprezecea sună: Nu te lăsa zăpăcit. Frumoasă locuinţă au fraţii, simplă, fără gust şi fără nici o podoabă. Cu asta nu-i scot ochii lui Franz. Franz se poate stăpâni. S-au dus vremurile alea. În pat, haide, hai, dacă vreo damă ai, dar chiar de n-ai, totuşi în pat, în pat. Nu se mai lucrează. Omul nu mai repetă ce-a fost. Dacă pompa a dat de nisip, n-ai decât să pompezi cât ăi vrea. Franz primeşte ajutor de la asigurările sociale fără pensie. Cum o fi asta, se gândea el în taină, privind de-a lungul muchiei canapelei, ajutor social fără pensie.

— Când un om are puterea dumitale, când e zdravăn ca mata, trebuie să-i mulţumească neapărat Creatorului. Ce-a putut să ţi se-ntâmple? E nevoie să bei? Dacă omul nu face una, face alta.

Se duce în piaţă, se postează în faţa prăvăliilor, se postează în gară. Cât crezi mata că mi-a luat acu' de curând un om, când m-am întors săptămâna trecută din Landsberg, am fost plecat o zi, cât crezi că mi-a luat? Spune tu, Nachum, un om mare cât uşa, un Goliat, Doamne iartă-mă. Cin'zeci de pfenigi. Da, da, cin'zeci de pfenigi. Ai auzit bine, cin'zeci de pfenigi. Pentru un geamantănaş, de-aici până-n colţ. N-am vrut să-l car eu, era şabăs. Omul mi-a luat cin'zeci de pfenigi. Dar m-am holbat la el. Ei, asta poţi să faci şi mata – ştii ce, uite, eu ştiu ceva pentru mata. Ia zi tu, nu-i la Feitel, la cerealist, îl ştii doar pe Feitel.

— Pe Feitel nu, pe fraţii lui.

— Mă rog, face comerţ cu cereale. Cine-i fratele lui?

— Fratele lui Feitel. Ţi-am zis.

— Ce, cunosc eu toată lumea din Berlin?

— Fratele lui Feitel. Un om cu un venit de... Începu să clatine din cap cuprins de-o admiraţie deznădăjduită.

Roşcatul ridică braţul, îşi trase capul între umeri:

— Ce spui tu?! Din Cernăuţi.

Îl uitaseră pe Franz. Se gândeau amândoi intens la bogăţia fratelui lui Feitel. Roşcatul se plimba agitat de colo-colo, fornăia pe nas. Celălalt mormăia, radia de plăcere, zâmbea răutăcios în spatele lui, pocnea din degete:

— Ei, ei!

— Colosal! Ce zici tu?!

— Toţi din familie, aur! Aur, asta nu-i o vorbă. Aur.

Roşcatul se mai plimbă un timp, apoi se postă zguduit la fereastră. Ceea ce se întâmpla

afară îl umplu de dispreţ, doi bărbaţi în cămaşă spălau o maşină, una veche. Unuia îi atârnau bretelele, amândoi cărau găleţi cu apă, curtea şiroia de apă. Cu o privire gânditoare, visând aur, roşcatul se întoarse spre Franz:

— Ce zici mata de chestia asta?

Ce poate să spună el, un biet om, pe jumătate cu minţile pierdute, ce înţelege un coate-goale ca el din aurul lui Feitel cernăuţeanul, care nu l-ar pune nici să-i perie încălţămintea. Franz făcu faţă privirii roşcatului. Bună dimineaţa, domnule pastor, tramvaiele electrice sună mereu din clopoţel, noi ştim însă de ce-a bătut clopotul, nici un om nu dă mai mult decât are. Nu se mai lucrează, şi chiar dacă toată zăpada se preface în cenuşă, nu mai mişcăm nici un deget, ne ţinem tari.

Şarpele a coborât foşnind din pom. Blestemat să fii împreună cu toate animalele, pe pântece să te târăşti, ţărână să mănânci toată viaţa. Duşmănie să se statornicească între tine şi femeia ta. În dureri să naşti, Eva. Adam, blestemat să fie pământul din pricina ta. Spini şi scaieţi să crească pe el, cu buruienile câmpului să te hrăneşti.

Nu mai lucrăm, nu merită, şi chiar dacă toată zăpada se preface-n cenuşă, nu mişcăm nici un deget.

Aceasta a fost ranga de fier pe care o ţinea în mână Franz Biberkopf, cu care a stat pe canapea, iar apoi a ieşit pe uşă. Gura lui rosti ceva. Şovăind se strecurase încoace, cu luni în urmă fusese pus în libertate la Tegel, venise în oraş[1] cu tramvaiul electric, o luase zorit de-a lungul străzilor, de-a lungul caselor, acoperişurile lunecau la vale, şezuse pe canapea la evrei. Se ridică, hai s-o pornim mai departe, atunci m-am dus totuşi la Minna, ce

treabă am eu aici, hai să ne ducem la Minna, să cercetăm bine lucrurile şi să vedem cum a fost.

O şterse. În faţa casei unde locuieşte Minna se plimbă fără rost încolo şi-ncoace. Mariechen sta pe-o piatră, una mică lângă vatră. Ce-mi pasă mie. Adulmecă spre casă. Ce-mi pasă mie de ea. N-are decât să fie fericită cu bătrânul ei. Varză acră cu spanac, m-au alungat, ce să le fac, mama carne de gătea, mai c-aş fi rămas la ea. Aici pisica, de teama câinelui, o tunde ca oriunde. Piei, iepuraş, ca laptele-n caş. Am să stau pe-aici bătându-mi capul cu nimicuri şi am să casc ochii la casă. Iar compania toată, când o prinde frigu', cântă cucurigu.

Cucurigu. Cucurigu. Aşa vorbit-a Menelau. Şi, fără să vrea, întrista într-atâta inima lui Telemac, încât acestuia începură să i se rostogolească lacrimile pe obraji, făcându-l să-şi apese cu amândouă mâinile pe ochi mantia de purpură.

În timpul acesta, principesa Elena, frumoasă ca o zeiţă, ieşi din încăperile femeilor.

Cucurigu. Există multe soiuri de galinacee. Dar dacă sunt întrebat, pe cuvânt de onoare, care-mi plac cel mat mult, răspund cinstit şi fără ocolişuri: puii fripţi. Dintre galinacee fac parte şi fazanii, iar în *Viaţa animalelor* de Brehm se face observaţia: Găinuşa-de-baltă pitică se deosebeşte de găinuşa-de-mlaştină, abstracţie făcând de dimensiunile mai mici, prin aceea că primăvara ambele sexe poartă un veşmânt aproape identic. Exploratorii Asiei cunosc şi monialul sau monalul, numit de învăţaţi fazanul-lucios. Este greu să descrii splendoarea coloritului acestuia. Chemarea lui, un fluierat jeluitor prelung, se aude în pădure la orice

oră din zi, cel mai adesea înainte de ivirea zorilor şi seara.

Dar toate acestea se petrec undeva foarte departe, între Sikkam şi Bhutan în India, fiind pentru Berlin nişte cunoştinţe livreşti relativ sterile.

Căci omului i se întâmplă la fel ca vitei; cum moare aceasta, aşa moare şi el

Abatorul din Berlin, în nord-estul oraşului, între Elvdenaer Strasse, pe Thaerstrasse şi mai departe pe Landsberger Allee până la Cotheniusstrasse, de-a lungul liniei ferate de centură, se întind casele, halele şi grajdurile abatorului şi ale oborului de vite.

Totul acoperă o suprafaţă de 47,88 ha, adică 95,76 pogoane; fără clădirile de dincolo de Landsberger Allee, amenajările au înghiţit 27.083.492 de mărci, dintre care 7.682.844 mărci revin oborului de vite, iar 19.410.648 mărci abatorului.

Oborul de vite, abatorul şi piaţa de carne angro alcătuiesc un întreg economic inseparabil. Organul administrativ este Comisia oborului de vite şi a abatorului, constituită din doi membri ai consiliului municipal, un membru al prefecturii, 11 delegaţi municipali şi 3 deputaţi orăşeneşti. În întreprindere lucrează 258 de salariaţi, printre care medici veterinari, tehnicieni care controlează calitatea cărnii, ştampilatori, medici veterinari şi controlori auxiliari, angajaţi permanenţi, muncitori. Regulamentul de circulaţie din 4 octombrie 1900, dispoziţii generale, reglementarea transportului vitelor, furnizarea furajelor, tariful de taxare: taxe pentru piaţă, taxe pentru depozitare, taxe pentru

tăiere, taxe pentru îndepărtarea jgheaburilor de alimentare din hala pieţei de porci.

Pe Eldenaer Strasse se întind zidurile de un cenuşiu murdar, având deasupra sârmă ghimpată. Pomii de-afară sunt desfrunziţi, e iarnă, pomii şi-au trimis seva în rădăcini, aşteptând primăvara. Şaretele măcelarilor se apropie în galop suplu, roţi galbene şi roşii, cai sprinteni. În urma unei şarete aleargă un cal slab, cineva strigă din spate, de pe trotuar: Emil – se tocmesc pentru gloabă, 50 de mărci şi un rând de băutură pentru noi opt, calul se întoarce, tremură, muşcă din coaja unui pom, vizitiul îl smulge înapoi, 50 de mărci şi un rând, Otto, altminteri, plecarea. Cel de jos loveşte cu palma calul: s-a făcut.

Clădirile galbene ale administraţiei, un obelisc pentru cei căzuţi în război. Iar în dreapta şi-n stânga, hale întinse cu acoperişuri de sticlă, acestea sunt grajdurile, încăperile de aşteptare. Afară, table negre: Proprietatea Cartelului măcelarilor angrosişti din Berlin, societate înregistrată, înscrierea unor anunţuri pe aceste table permisă numai cu aprobare, Direcţiunea.

Lungile hale au uşi, deschizături negre pentru introducerea animalelor, având pe ele numere, 26, 27, 28. Hala pentru vite, hala pentru porci, încăperile pentru tăiere; locul unde se execută sentinţele de condamnare la moarte a animalelor, topoare repezite cu avânt, tu nu mai scapi cu viaţă de-aici. De jur-împrejur sunt străzi paşnice, Strassmannstrasse, Leibigstrasse, Proskauer, parcuri în care se plimbă oameni. Oamenii locuiesc împreună cu multă grijă unul faţă de altul, dacă se îmbolnăveşte careva şi are dureri în gât, medicul vine fuga.

Dar pe cealaltă parte se întinde linia ferată de centură, de 15 km. Animalele de tăiere vin pe roţi din provincii: exemplare din speciile ovine, porcine, taurine din Prusia Orientală, Pomerania, Brandenburg, Prusia de Vest. Coboară pe rampele pentru animale, mugind, behăind. Porcii grohăie şi muşină pe jos, nu văd încotro sunt duşi, porcari cu bâte aleargă în urmă. În grajduri se culcă, zac albi, strânşi laolaltă, sforăie, dorm. Au fost mânaţi cale lungă, apoi zgâlţâiţi în vagoane, acum nu mai vibrează nimic sub ei, dar dalele podelei sunt reci. Se trezesc, se înghesuie unul în altul. Zac claie peste grămadă. Doi se iau la bătaie, în boxă e spaţiu, se frământă cap în cap, dau să se înşface de gât, de urechi, se rotesc în cerc, horcăie, uneori sunt deplin liniştiţi, doar muşcă, înfricoşat, unul se caţără pe trupul celorlalţi, celălalt se caţără după el, dă să-l înhaţe, cei de dedesubt se agită, amândoi cad greoi jos, se caută.

Un bărbat în halat de pânză circulă pe culoar, boxa este deschisă, omul intră cu un băţ între porci, se deschide uşa, porcii se îngrămădesc să iasă, guiţă, încep grohăiturile şi ţipetele. Toată ciurda o porneşte pe culoare. Nostimele animale albe, veselele coapse dolofane, veselele codiţe sfredel, mulţimea de dungi verzi-roşii de pe spinări sunt mânate prin curţi, printre hale. Asta-i lumină, dragi purceluşi, ăsta-i pământ, adulmecaţi, căutaţi, pentru câte minute încă. Nu, aveţi dreptate, nu trebuie să se lucreze după ceas, adulmecaţi şi scormoniţi în continuare. Veţi fi măcelăriţi, aţi ajuns, priviţi clădirea abatorului, abatorul pentru porci. Există şi clădiri vechi, voi însă intraţi într-un model nou. Este o clădire luminoasă, construită din cărămidă roşie, de-afară ai putea-o

socoti drept o lăcătuşărie, un atelier sau un birou sau o hală de montaj. Eu am s-o iau altfel, ocolind, dragi purceluşi, căci eu sunt om, eu intru pe uşa de colo, pe urmă ne vom reîntâlni înăuntru.

O izbitură în uşă, uşa sare din clanţă, se hâţână încolo şi-ncoace. Ptiu, ce aburi! Ce aburi mai scot. Te afli în aburi ca într-o baie, porcii fac poate o baie ruso-romană. Înaintezi încotrova, nu vezi încotro, ochelarii ţi s-au aburit, eşti poate gol, reumatismul iese din tine o dată cu sudoarea, coniacul singur nu-i destul, clămpăni în pantofi. Nu se poate vedea nimic, aburii sunt prea deşi. Dar ţipetele acestea, horcăitul, pleoscăitul, strigăte ale unor bărbaţi, căderea unor instrumente, pocnete de capace. Pe-aici pe undeva trebuie să fie porcii, au fost aduşi încoace, au intrat pe latura cea lungă. Aburul acesta gros, alb. Iată şi porcii, câţiva sunt atârnaţi, aceştia au şi murit, au fost despicaţi, sunt aproape gata de înfulecat. Un ins cu un furtun stă colo şi împroaşcă jumătăţile albe de porc. Acestea sunt agăţate de nişte cuiere de fier, cu capul în jos, unii porci sunt întregi, picioarele de sus le sunt îndreptate cu o stinghie fixată de-a curmezişul, un animal mort nu poate face nimic, nu poate nici să fugă... Picioare de porc zac retezate într-o grămadă. Doi oameni trag ceva din ceaţă, e un animal cu burta despicată, golită de măruntaie, agăţat de o grindă de fier. Ridică grinda şi o atârnă de inelul rotativ. Mai mulţi colegi se şi află aninaţi cu capul în jos şi holbează prosteşte ochii la dalele podelei.

Înaintezi prin ceaţă în hală. Lespezile de piatră sunt striate, sunt umede, sunt şi mânjite de sânge. Între cuiere, şirurile de animale albe, eviscerate. Acolo, în spate, trebuie să fie boxele de

tăiere, se-aud pleoscăituri, izbituri, guiţat, strigăte, horcăială, grohăieli. Acolo se află cazane aburind, putini, de-acolo vine aburul. Nişte oameni atârnă animalele ucise în apa clocotită, le opăresc, le scot de-acolo albe, unul mai râcâie cu un cuţit epiderma, animalul se face şi mai alb, neted de tot. Foarte liniştiţi şi albi, foarte satisfăcuţi ca după o baie extenuantă, ca după o operaţie reuşită sau un masaj, porcii zac în şiruri pe bănci, scânduri, nu se mişcă în tihna lor sătulă în noile lor cămăşi albe. Stau culcaţi pe-o parte, la unii se vede şirul dublu de ţâţe, câte mamele are un porc, astea trebuie să fie animale prolifice. Dar cu toţii au la gât o despicătură dreaptă, roşie, exact pe linia mediană, lucru foarte suspect.

Acum se-aude din nou un pleoscăit, uşa din spate se deschide, aburul se năpusteşte afară, este mânată înăuntru o nouă turmă de porci, fugiţi încoace, eu am plecat prin uşa glisantă din faţă, nostime animale trandafirii, vesele coapse, vesele codiţe sfredel, spinări cu dungi multicolore. Porcii adulmecă noua boxă. Aceasta e rece ca şi cea veche, dar pe podea se mai află ceva umed, ceva necunoscut, ceva roşu, lunecos. Ei freacă acest ceva cu râturile.

Un bărbat tânăr, palid, cu părul blond năclăit, are o ţigară în gură. Priviţi-l, este ultimul om care se mai ocupă de voi! Nu gândiţi rău despre el, nu face decât ceea ce-i cere slujba. Are de rezolvat cu voi o problemă administrativă. Poartă doar cizme, pantaloni, cămaşă şi bretele, cizmele până mai sus de genunchi. Acesta este portul său de serviciu, îşi scoate ţigara din gură, o pune pe un raft fixat pe perete, ia din colţ un topor cu coadă lungă. Acesta este semnul demnităţii sale

oficiale, al rangului său ce-i dă putere asupra voastră, un semn cum e plăcuţa de tinichea a unui criminalist. Are să v-o prezinte îndată. Este o coadă lungă de lemn, pe care tânărul o ridică până la înălţimea umerilor deasupra purceilor care scormonesc, muşină şi grohăie netulburaţi. Omul dă un ocol, cu privirile în jos, caută, caută. Este vorba de o anchetă împotriva unei anumite persoane, o anumită persoană în cazul x contra y. — Haţ! un porc i-a trecut fuga pe la picioare, haţ! încă unul. Omul e sprinten, s-a legitimat, toporul a căzut cu un vâjâit, a pătruns în înghesuială cu muchia izbind un cap, încă unul. O clipă doar. Pe jos, o zvârcolire. O zvâcnire din picioare. O cădere pe-o parte. Cei căzuţi nu mai ştiu nimic. Zac aşa. Ceea ce fac picioarele, capul nu mai e făcut de porc. O fac picioarele ca persoane particulare. Doi bărbaţi din încăperea unde se opăreşte s-au şi uitat încoace, e gata, saltă un drug în boxa de tăiere, trag animalul afară, unul ascute cuţitul lung pe o vergea, se lasă în genunchi, înfige dintr-o lovitură cuţitul în gât, face o tăietură lungă, o tăietură foarte lungă în gât, animalul este deschis ca un sac, tăieturi ce pătrund adânc, animalul zvâcneşte, dă din picioare, izbeşte, e inconştient, acum e numai inconştient, îndată mai mult decât atât, guiţă, vinele gâtului sunt acum deschise. Animalul este profund inconştient, am pătruns în metafizică, în teologie, copile, tu nu mai păşeşti pe pământ, drumeţim acum pe nori. Repede ligheanul plat de dedesubt, sângele negru, fierbinte se revarsă în el, face spume, scoate băşici în lighean, trebuie amestecat repede. În corp, sângele curge, trebuie tamponat, rănile trebuie bandajate. Acum sângele a ieşit din corp şi totuşi vrea

în continuare să curgă. Strigă mai departe „Mamă, mamă" ca un copil când zace pe masa de operaţie şi nu mai e vorba nicidecum despre mama, iar mama nu vrea deloc să vină, însă el se sufocă sub masca de eter şi continuă să strige până ce nu mai poate: „Mamă". Hârşt, hârşt, vinele din dreapta, vinele din stânga. Trebuie amestecat repede. Aşa. Acum tresăririle slăbesc. Acum zaci liniştit. Am terminat cu fiziologia şi tehnologia, începe fizica.

Bărbatul ce îngenunchease se ridică. Îl dor genunchii. Porcul trebuie opărit, eviscerat, despicat, toate acestea se fac fără întrerupere. Şeful, bine hrănit, cu luleaua-n gură, umblă de colo-colo, prin aburi, se uită câteodată într-un pântece deschis. Pe perete, lângă uşa glisantă, atârnă un afiş: Bal dat de primii expeditori de vite în sala din Friedrichshain, Orchestra Kernbach. Afară sunt anunţate meciuri de box în sălile Germania, Chaussestrasse 110. Preţul biletelor de intrare 1,50 până la 10 mărci. 4 meciuri de calificare.

Vânzări la târgul de vite: 1399 cornute mari, 2700 viţei, 4654 oi, 18.864 porci. Cursul pieţei: vitele mari de calitate, stagnant, în general calm, viţei, stagnant, oi, calm, porci, la început ferm, apoi, porcii graşi, fără căutare.

Pe străzile pe care se aduc vitele suflă vântul, plouă. Vitele mugesc, oamenii mână o cireadă mare de cornute, care rag. Animalele îşi blochează înaintarea, se opresc, dau să fugă anapoda, văcarii aleargă în jurul lor cu bâte. În mijlocul grămezii, un taur se saltă pe-o vacă, vaca se fereşte în dreapta, în stânga, taurul e mereu după ea, se aruncă necontenit din nou, robust, pe crupa ei.

Un mare taur alb este mânat în hala de tăiere. Aici nu sunt aburi, nu sunt boxe ca pentru forfotitorii porci. Marele, vigurosul animal intră singur pe uşă, printre cei ce-l mână. În faţa lui se află hala mânjită de sânge, cu jumătăţi şi sferturi agăţate în cârlige, cu oase zdrobite. Marele taur are o frunte lată. Cu bâte şi izbituri e împins spre parlagiu. Acesta, ca să-l facă să ia o poziţie mai bună, îl loveşte uşor cu latul toporului peste un picior din spate. Unul dintre cei ce-l mână îl apucă pe dedesubt de gât. Animalul se opreşte, cedează, cedează ciudat de uşor, ca şi când ar fi de acord, după ce a văzut totul şi ştie: aceasta este soarta sa şi nu poate face totuşi nimic. S-ar putea şi să socotească mişcarea omului drept o alintare, căci arată foarte prietenoasă. Dă deci urmare braţului ce-l trage, apleacă pieziş capul într-o parte, cu botul în sus.

În spatele lui stă însă parlagiul, cu barosul ridicat. Nu întoarce privirea. Barosul, ridicat de bărbatul cel viguros cu amândouă mâinile, se află în spatele lui, deasupra lui, iar apoi: bum, cade. Forţa musculară a unui bărbat puternic, ca o pană de oţel în ceafă. În aceeaşi clipă, când barosul încă n-a fost săltat, cele patru picioare se smulg în sus, întreg corpul greu pare că-şi ia zborul. Apoi, ca şi cum n-ar avea picioare, animalul, corpul greu cade cu un zgomot surd pe podea, pe picioarele ce se-ndoaie rigid, rămâne o clipă aşa, apoi se răstoarnă pe-o parte. Călăul îl ocoleşte pe dreapta şi pe stânga, îi aplică în cap, în tâmple noi lovituri de graţie pentru a-l ameţi, dormi acum, nu te vei mai deştepta. Apoi, cel de lângă el îşi scoate ţigara din gură, îşi netezeşte mustaţa, îşi trage cuţitul, lung cât o jumătate de sabie, şi îngenunchează în

spatele capului nemişcat al animalului, ale cărui picioare şi-au şi încetat convulsiile. Taurul mai e cutremurat doar de uşoare zvâcnituri şi-şi saltă încolo şi-ncoace crupa. Parlagiul mai caută ceva pe jos. Încă nu-şi implântă cuţitul, strigă să se aducă ligheanul pentru sânge. Sângele continuă încă să circule prin corp, liniştit, puţin aţâţat de bătăile unei inimi puternice. Ce-i drept, măduva spinării e zdrobită, dar sângele încă circulă liniştit prin artere, plămânii respiră, intestinele se mişcă. Acum va fi aplicat cuţitul, iar sângele va irumpe, îmi pot închipui, într-un şuvoi gros cât braţul, un sânge negru, frumos, triumfător. Apoi întreaga jubilaţie festivă, voioasă va părăsi casa, oaspeţii dansează afară, un tumult, şi duse sunt veselele păşuni, grajdul cel cald, fânul înmiresmat, totul s-a dus, împrăştiat ca-n bătaia vântului, nu mai rămâne decât un hău, întuneric, acum vine o nouă imagine a lumii. Oh, a apărut brusc un domn, care a cumpărat casa, o deschidere de stradă, o conjunctură mai bună, el va demola. E adus ligheanul cel mare, împins dedesubt, puternicul animal îşi azvârle în sus picioarele din spate. Cuţitul pătrunde! În gât pe lângă beregată, caută cu grijă arterele, asemenea artere au învelişul tare, sunt bine asigurate. Dar iată, o arteră e deschisă, şi încă una, sângele ţâşneşte peste cuţit, peste braţul parlagiului, o negureală aburindă, un sânge roşu-negru, sânge triumfător, sânge fierbinte, sosesc oaspeţi, actul transsubstanţierii s-a produs, din soare a venit sângele tău, soarele s-a ascuns în corpul tău, acum iese din nou la iveală. Animalul răsuflă cu o putere uriaşă, e ca o sufocare, o iritaţie uriaşă, horcăie, gâfâie. Da, cheresteaua trosneşte. În vreme ce coastele saltă atât de înfricoşător, un

om vine în ajutorul animalului. Când o piatră e gata să cadă, dă-i o lovitură. Un om sare cu amândouă picioarele pe corpul animalului, stă sus pe el, se leagănă, îl calcă pe măruntaie, se lasă într-o parte şi-n alta, sângele trebuie să iasă mai repede, să iasă tot. Iar horcăitul devine mai puternic, e o gâfâială mult prelungită, o expiraţie, în vreme ce picioarele din spate izbesc uşor ca spre apărare. Picioarele se mai mişcă încet. Viaţa se stinge în horcăit, respiraţia cedează. Partea din spate a corpului se răsuceşte, se prăvale. Acesta este pământul, forţa gravitaţiei. Omul se saltă, legănându-se în sus. Celălalt, de jos, a şi început să jupoaie pielea de la gât.

Voioase păşuni, grajd cald, învăluit în aburi.

Măcelăria bine luminată. Luminatul prăvăliei şi cel al vitrinei trebuie bine armonizate. Intră în discuţie lumina predominant directă şi lumina pe jumătate directă. În general, corpurile de iluminat pentru lumina predominant directă sunt cele mai potrivite, deoarece trebuie bine iluminate în principal tejgheaua şi butucul. Lumina artificială din timpul zilei, obţinută prin filtre albastre, nu poate fi luată în consideraţie pentru măcelării, deoarece marfa de măcelărie solicită un iluminat sub care culoarea naturală a cărnii să nu sufere.

Picioare de porc umplute. După ce picioarele, bine curăţate, au fost despicate de-a lungul, astfel încât şoriciul să mai ţină, sunt făcute sul şi înfăşurate cu sfoară.

— Franz, de două săptămâni clocești în jalnica ta odaie. Proprietăreasa are să te arunce curând în stradă. Nu poţi să-i plăteşti, femeia nu închiriază de plăcere. Dacă nu te aduni repede, va

trebui să te duci la azil. Şi după aia, da, după aia. Chiţimia nu ţi-o aeriseşti, la bărbier nu te duci, îţi creşte o barbă şaten, cei 15 pfenigi ai să reuşeşti tu să-i procuri.

Convorbire cu Iov, tu eşti de vină, Iov, tu nu vrei

După ce a pierdut tot ceea ce pot să piardă oamenii, nu mai mult şi nu mai puţin, Iov zăcea în grădina de varză.

„Iov, zaci în grădina de varză, aproape de coteţul câinelui, tocmai la distanţa la care câinele de pază să nu poată ajunge ca să te muşte, îi auzi scrâşnetul dinţilor. Câinele latră când se apropie fie şi numai un pas al cuiva. Dacă te răsuceşti, dacă vrei să-ţi îndrepţi spinarea, se repede, se smulge în lanţ, sare, face spume la gură şi dă să muşte.

Iov, acesta-i palatul şi acestea sunt grădinile şi câmpiile care au fost cândva ale tale. Câinele acesta de pază nici măcar nu l-ai ştiut, grădina de varză, în care ai fost azvârlit, nici măcar n-ai ştiut-o, la fel cum n-ai ştiut de caprele care sunt mânate de dimineaţă pe lângă tine şi care, foarte aproape de tine, smulg iarbă în trecere şi o mestecă umflându-şi fălcile. Şi ele au fost ale tale.

Iov, acum ai pierdut totul. Seara îţi e îngăduit să te târăşti sub şoporon. Oamenii se tem de lepra ta. Ai cercetat cândva bunurile tale, călărind, erai strălucitor şi oamenii se-nghesuiau să te vadă. Acum ai la nas gardul de lemn, pe care se urcă melcuşori. Poţi să studiezi şi râmele. Sunt singurele făpturi ce nu se tem de tine.

Tu, morman de nefericire, mocirlă vie, deschizi ochii buburoşi doar când şi când.

Ce te chinuie cel mai mult, Iov? Că ţi-ai pierdut fiii şi fiicele, că nu mai ai nimic, că îngheţi noaptea, abcesele din gâtlej, de la nas? Ce te chinuie, Iov?"

„Cine întreabă?"

„Sunt doar o voce."

„O voce vine dintr-un gât."

„Crezi că sunt un om."

„Da, şi de aceea nu vreau să te văd. Pleacă."

„Sunt doar o voce, Iov, deschide ochii, cât de larg porţi, n-ai să mă vezi."

„Ah, aiurez. Capul meu, creierul meu; acum îmi răpesc şi minţile, îmi fură gândurile."

„Şi dacă o fac, e rău?"

„Eu nu vreau."

„Deşi suferi atât, şi suferi prin gândurile tale, tot nu vrei să le pierzi?"

„Nu mai întreba, pleacă."

„Dar eu nu ţi le iau deloc. Vreau numai să ştiu ce te chinuie mai mult."

„Asta nu priveşte pe nimeni."

„Pe nimeni în afară de tine?"

„Da, da! Pe tine, nu."

„Câinele latră, mârâie, muşcă în gol. După un răstimp, vocea revine.

„Fiii tăi sunt cei din pricina cărora te jeluieşti?"

„Pentru mine n-are nevoie nimeni să se roage, după ce voi muri. Eu sunt otravă pentru pământ. În urma mea, oamenii trebuie să scuipe. Iov trebuie uitat."

„Fiicele tale?"

„Fiicele, ah. Şi ele-s moarte. Lor le merge bine. Au fost femei ca nişte cadre. Mi-ar fi adus pe lume nepoţi, şi iată că au fost răpite. S-au prăvălit una după alta, ca şi cum Dumnezeu le-ar fi luat de păr, le-ar fi ridicat şi le-ar fi trântit, ca să se sfărâme."

„Iov, nu poţi deschide ochii, sunt lipiţi, sunt lipiţi. Te jeluieşti fiindcă zaci în grădina de varză, iar coteţul câinelui este ultimul lucru ce ţi-a mai rămas, şi boala ta."

„Voce, tu, voce, a cui voce eşti şi unde te ascunzi?"

„Nu ştiu din ce pricină te jeluieşti."

„Oh, oh."

„Gemi, şi nici tu nu ştii, Iov."

„Nu, n-am..."

„N-am?"

„N-am nici o putere. Asta e."

„Ai vrea să ai?"

„Nici o putere să nădăjduiesc, nici o dorinţă. Nu mai am dinţi. Sunt neputincios, mi-e ruşine."

„Tu ai spus-o."

„Şi este adevărat."

„Da, tu o ştii. Acesta e lucrul cel mai îngrozitor."

„Aşadar, îmi şi stă scris pe frunte. Sunt o zdreanţă."

„Aceasta este, Iov, pricina pentru care suferi cel mai mult. Ai dori să nu fii slab, ai dori să te poţi împotrivi, sau mai curând să fii găunos tot, fără creier, fără gânduri, pe de-a-ntregul o vită. Doreşte-ţi ceva."

„M-ai şi întrebat până acum atâtea, voce, acuma cred că ai dreptul să mă întrebi. Lecu-

ieşte-mă! Dacă poţi. Fie că eşti Satana sau Dumnezeu, înger sau om, lecuieşte-mă."

„Ai primi lecuirea de la oricine?"

„Lecuieşte-mă."

„Iov, gândeşte-te bine, tu nu mă poţi vedea. Dacă ai deschide ochii, poate că te-ai înspăimânta văzându-mă. Poate că vreau să fiu plătit scump şi îngrozitor."

„Vom vedea, vorbeşti ca unul ce ia lucrurile în serios."

„Dar dacă sunt Satana sau Răul?"

„Lecuieşte-mă."

„Sunt Satana."

„Lecuieşte-mă."

Vocea scăzu, deveni slabă, mereu mai slabă. Câinele începu să latre. Iov ascultă cu teamă: S-a dus, trebuie să fiu lecuit, să nu mor. Scoase un strigăt strident. Venea o noapte îngrozitoare. Vocea mai reveni o dată:

„Şi dacă sunt Satana, cum o vei scoate la capăt cu mine?"

Iov strigă:

„Nu vrei să mă lecuieşti. Nimeni nu vrea să mă ajute, nici Dumnezeu, nici Satana, nici vreun înger sau om."

„Iar tu însuţi?"

„Ce-i cu mine?"

„Tu nu vrei!"

„Ce?"

„Cine te poate ajuta, dacă tu însuţi nu vrei!"

„Nu, nu", bâlbâi Iov.

Vocea i se adresă:

„Dumnezeu şi Satana, înger şi om, toţi vor să te ajute, dar tu nu vrei – Dumnezeu din iubire, Satana, ca să te poată înhaţă mai târziu, îngeri şi

oameni, fiindcă sunt ajutoare ale lui Dumnezeu şi ale Satanei, dar tu nu vrei."

„Nu, nu", bâlbâi, urlă Iov şi se trânti la pământ.

Continuă să ţipe toată noaptea. Vocea striga neîntrerupt:

„Dumnezeu şi Satana, îngeri şi oameni vor să te ajute, tu nu vrei."

Iov, fără întrerupere:

„Nu, nu."

Căuta să înăbuşe vocea, dar aceasta se amplifica, se amplifica mereu, îi depăşea necontenit ţipătul cu un grad. Toată noaptea. Către ziuă, Iov căzu cu faţa la pământ.

Iov zăcea fără grai.

În această zi, se lecuiră primele lui abcese.

Cu toţii au aceeaşi răsuflare, iar omul nu are nimic în plus faţă de vită

Vânzări la târgul de vite: porci 11.543, vite mari 2.016, viţei 1.920, berbeci 4.450.

Ce face însă acest om cu drăgălaşul viţeluş? Îl duce singur înăuntru, legat cu o frânghie, e hala cea uriaşă în care mugesc taurii, acum îndrumă micul animal spre o bancă. Se găsesc acolo multe bănci în şir, lângă fiecare se află o măciucă de lemn. Omul ridică viţeluşul delicat cu amândouă braţele, îl puse pe bancă, animalul liniştit se lăsă ridicat pe bancă. De jos, omul continuă să ţină animalul, cu mâna stângă îl apucă de un picior din spate, ca să nu poată da din picioare. Apoi apucă frânghia cu care a fost adus înăuntru animalul şi o leagă bine de perete. Animalul se arată răbdător,

acum e culcat pe bancă, nu ştie ce se întâmplă, zace într-o poziţie incomodă pe scândură, loveşte cu capul un băţ şi nu ştie ce e acesta: e coada măciucii care se află pe podea şi cu care va primi îndată o lovitură. Aceasta va fi ultima lui întâlnire cu lumea asta. Şi într-adevăr, omul, un om simplu, în vârstă, care stă acolo absolut singur, un om blând cu o voce moale – îi vorbeşte animalului – apucă măciuca, o ridică puţin, nu este nevoie de prea multă putere pentru asemenea creatură gingaşă, şi aplică lovitura în ceafa gingaşului animal. Foarte liniştit; aşa cum a adus animalul până aici şi cum îi spusese: stai cuminte, aşa îi aplică lovitura în ceafă, fără mânie, fără mare emoţie, fără întristare, nu, căci aşa este, tu eşti un animal bun, tu ştii, firește, că aşa trebuie să se întâmple.

Iar viţeluşul: trrr-rrr, foarte, foarte ţeapăn, cu picioruşele întinse. Ochii negri catifelaţi ai viţeluşului s-au făcut deodată foarte mari, au încremenit, sunt cercuiţi cu alb, acum se rotesc într-o parte. Omul ştie acest lucru, da, aşa privesc animalele, dar astăzi mai avem multe de făcut, trebuie să-i dăm înainte, scormoneşte pe bancă sub viţeluş, cuţitul lui se află acolo, cu piciorul împinge ligheanul de jos, potrivindu-l pentru sânge. Apoi hârşti, trage cuţitul prin gât, prin gâtlej, retezând toate cartilajele, aerul ţâşneşte, taie toţi muşchii laterali, capul nu mai are sprijin, cade pocnind pe bancă. Sângele e împroşcat, un lichid gros, roşu-negriu, cu băşici de aer. Aşa şi trebuia. Omul taie mai departe, cu aceeaşi figură calmă, caută şi pipăie cu cuţitul în adânc, străbate printre două vertebre, e o ţesătură foarte tânără, moale. Apoi ia mâna de pe animal, cuţitul cade cu un zăngănit pe

bancă. Omul se spală pe mâini într-o găleată şi pleacă.

Iar acum animalul zace singur, jalnic, pe-o parte, aşa cum l-a legat. În hală e pretutindeni o larmă veselă, oamenii lucrează, cară, se strigă unii pe alţii. Capul retezat atârnă îngrozitor, ţinut de piele, între cele două picioare ale mesei, năclăit de sânge şi spumă. Limba vânătă e încleştată între dinţi. Animalul continuă să horcăie şi să horcăie înfricoşător, înfricoşător pe bancă. Agăţat de piele, capul tremură. Corpul se zvârcoleşte pe bancă. Picioarele zvâcnesc, izbesc în gol, picioare subţiri ca de copil, osoase. Dar ochii au încremenit pentru totdeauna, orbi. Sunt ochi morţi. Acesta este un animal care a murit.

Bărbatul cu o înfăţişare blândă stă lângă un stâlp cu carneţelul său de notiţe negru, se uită la bancă şi calculează. Vremurile sunt scumpe, anevoie de calculat, greu de scos la capăt cu concurenţa.

Fereastra lui Franz stă deschisă, se mai întâmplă şi lucruri nostime pe lume

Soarele răsare şi apune, vin zile senine, cărucioarele de copii circulă pe stradă, suntem în februarie 1928.

În sila lui de lume, în supărarea lui, Franz Biberkopf o duce în februarie tot într-o beţie. Bea tot ce are, nu-i pasă ce-o să se întâmple. A vrut să fie om cumsecade, dar uite că există mizerabili, haimanale şi nemernici, de aceea Franz nu mai vrea să vadă şi să audă nimic despre lume şi chiar de va ajunge să doarmă la azil, îşi bea până şi ultimul pfenig din banii săi.

Într-o noapte din februarie, în timp ce dormea doborât de mânia lui, este trezit de-un zgomot venit din curte. În spate este o firmă de comerţ angro. Ameţit cum era, se uită jos, deschide fereastra, strigă spre curte: „Căraţi-vă din curte, boilor, dobitocilor!" Pe urmă se culcă, nu se mai gândeşte la nimic, cei de jos plecaseră numaidecât.

După o săptămână se întâmplă acelaşi lucru. Franz e pe cale să deschidă fereastra şi să azvârle cu un butuc, dar în clipa aceea îi vine în minte: e ora unu, ia să-i vadă el pe flăcăii ăia. Ce fac de fapt frăţânii la ora unu din noapte. Ce-or fi căutând ei la urma-urmelor acolo, or fi de-ai casei, chestia trebuie lămurită.

Şi are dreptate, cei din curte acţionează cu multă prudenţă, se fofilează pe lângă perete, Franz, de sus, îşi încovoaie gâtul, unul stă la poarta curţii, stă de pază, ceilalţi dau o spargere, îşi fac de lucru la uşa cea mare a pivniţei. Aşadar, cei ce-au venit pentru o anume treabă sunt trei. Cum de nu se tem că ar putea fi văzuţi. Acum, se-aude un scârţâit, uşa s-a deschis, au reuşit, unul rămâne-n curte-ntr-o nişă, ceilalţi doi coboară în pivniţă. E-ntuneric beznă, p-asta se bazează ei.

Franz închide binişor fereastra. Aerul i-a răcorit capul. Trebi de-astea fac oamenii toată ziua, ba şi noaptea, se ţin tot de pungăşii, ar trebui luat un ghiveci de flori şi azvârlit în curte. Ce-au de căutat ăştia în casa în care locuiesc eu. Absolut nimic.

E linişte, pe întuneric, Franz se-ntinde în pat, dar nu se poate opri să nu se ducă iar la fereastră şi să-şi arunce ochii în curte: ce-au pierdut ăştia în casă la mine. Pe urmă aprinde o lumânare, caută

sticla de rachiu, dar după ce-a găsit-o, nu-şi toarnă. Un glonţ în zbor venit-a, sortit e el sau eu.

Pe la prânz, Franz coboară în curte. S-au adunat acolo o grămadă de oameni, printre ei se află şi dulgherul Gerner, Franz îl cunoaşte, oamenii vorbesc:

— Iar au furat.

Franz îi dă un ghiont dulgherului:

— I-am văzut pe manglitori, să urce sus nu i-aş fi lăsat, da' să mai vină ei o dată în curte, aici unde locuiesc eu şi unde dorm şi unde n-au ce căuta, că, aşa cum mă cheamă pe mine Biberkopf, le fărâm oasele, fie ei şi trei.

Dulgherul îl înhaţă:

— Dacă ştii ceva, ăştia-s de la poliţie, du-te şi spune, ai să te-alegi cu vreo recompensă.

— Lasă-mă-n pace. N-am turnat încă pe nimeni. N-au decât să lucreze pe contu' lor, pentru aia sunt plătiţi.

Franz o şterge. În vreme ce Gerner se mai află acolo, doi poliţai se apropie de el şi vor să afle unde locuieşte Gerner, adică el însuşi. Mă cuprinde o spaimă! Omul se face alb ca varul. Apoi spune:

— Staţi să mă gândesc, Gerner e dulgherul, pot sa vă arăt.

Nu mai spune o vorbă, sună la locuinţa lui, nevastă-sa deschide, toată droaia intră în casă. La urmă se strecoară şi Gerner, îi dă nevesti-sii un ghiont în coaste, duce degetul la gură, femeia nu ştie ce s-a întâmplat, Gerner se amestecă printre ceilalţi, cu mâinile în buzunarele pantalonilor, mai sunt încă doi inşi, domni de la o societate de asigurări, îi cercetează cu toţii locuinţa. Vor să ştie cât de groase sunt aici zidurile şi cum e podeaua,

ciocănesc zidurile, măsoară şi scriu. Cercetarea se prelungeşte la nesfârşit, e în legătură cu spargerile de la firma de comerţ angro, indivizii sunt lipsiţi de obraz, au încercat să facă o gaură prin perete, la uşă şi pe scară este o sonerie, ceea ce ei ştiu. Da, pereţii sunt al naibii de subţiri, toată construcţia e şubredă, un fel de ou de Paşte la dimensiuni mărite.

Grupul mărşăluieşte înapoi în curte, Gerner, ca un August-prostu', între ceilalţi. Acum sunt studiate cele două uşi noi de fier de la pivniţă, Gerner se înghesuie şi el. Din întâmplare, se dă un pas înapoi, vrea să facă loc, iar întâmplarea vrea să lovească ceva, ceva care se răstoarnă, pune repede mâna pe acel ceva, e o sticlă care a căzut pe-o hârtie, de aceea nu s-a auzit nimic, în curte este o sticlă, pe care-au uitat-o cei de azi-noapte, hai s-o luăm, de ce nu, domnii cei mari nu pierd nimic cu asta. Gerner se cocoşează, ca şi cum ar vrea să-şi lege şiretul de la gheată, şi înhaţă sticla cu hârtie cu tot. Şi aşa i-a dat Eva lui Adam mărul, iar dacă mărul n-ar fi căzut din pom, Eva n-ar fi pus mâna pe el şi mărul n-ar fi sosit pe adresa lui Adam. Mai apoi, Gerner a ascuns sticla sub scurtă şi, străbătând curtea, s-a dus la mama acasă, în ghimirlia lui.

Ce zice-acu' mămica? Radiază de bucurie:

— De unde-o ai, Paul?

— 'Cumpărat-o, când lipsea vânzătoru'.

— Nu, zău!

— Băuturică de Danzig, ce zici!?

Femeia radiază, radiază de parc-ar fi de poleială. Trage perdelele:

— Omule, mai sunt câţiva în curte, o ai de-acolo, hai?

— Era lângă zid, or fi luat-o ăia pentru ei.

— Ar trebui s-o dai înapoi, mă, omule.

— De când trebuie să dai înapoi o băuturică pe care-ai găsit-o? De când n-am mai pupat şi noi o sticluţă de coniac, mămico, pe vremurile astea grele. Ar fi de râs, mămico.

Până la urmă ajunge şi nevasta la părerea că o sticlă, o sticluţă nu-i cine ştie ce la o firmă atât de mare, iar în afară de asta, mămico, dacă te gândeşti bine, sticla nici nu mai aparţine firmei, e-a hoţilor, iar ăstora ce să le-o mai dai. M-aş face şi eu complice. Şi aşa se pun pe chef, trag o înghiţitură, încă un strop, păi da, pe lumea asta trebuie să caşti ochii, nu toate alea trebuie să fie de aur, argintul are şi el preţul lui.

Sâmbătă vin iarăşi hoţii şi se-ntâmplă ceva de pomină. Cei trei bagă de seamă că prin curte se strecoară un străin, mai exact, cel ce stă lipit de zid bagă de seamă asta, iar ceilalţi, cu lanterne de buzunar camuflate, spală-n viteză putina, luând-o ca nişte spiriduşi spre poartă. Acolo e însă Gerner, aşa că fugarii o cotesc în trap şi sar ca nişte ogari peste zid în curtea vecină. Gerner se ia după ei, dar nu-i ajunge:

— Nu fiţi tâmpiţi, mă, nu vă fac nimic, ptiu, drace, că boi mai sunteţi!

Îi vede cum se caţără peste zid, i se rupe inima că ăştia doi s-au cărat, nu fiţi zurlii, mă, fraţilor. Ultimul, ajuns călare pe zid, îi pune lanterna-n ochi.

— Ce-i cu tine? [O fi vreunul de-ai noştri, care ne-a stricat trebşoara.]

— Mă bag şi eu în afacere, zice Gerner. Ce-o fi cu ăsta? Mă bag şi eu în afacere cu voi, de ce vă căraţi?

După un răstimp, omul de pe zid se lasă târâş jos, cască ochii la dulgher, care pare să fie beat. Grasul are curaj, fiindcă dulgherul e într-adevăr criţă şi duhneşte a rachiu. Gerner îi întinde mâna.

— Hai noroc, nenicule, mergi cu mine?

— O fi vreo cursă, nu?

— Cum adică?

— Te-i fi gândind că mă las dus cu preşu'?

Gerner e jignit, mâhnit, celălalt n-are încredere în el; numai de n-ar lua-o din loc, băuturica a fost nemaipomenită, l-ar ocărî şi nevasta, Doamne, ce l-ar mai ocărî dacă s-ar întoarce cu coada-ntre picioare,

— Aş, cum adică? Poţi să te duci şi singur, uite eu locuiesc colea.

— Ei şi?

— Măi, omule, eu sunt administratorul casei, am şi eu dreptul să-mi pice ceva.

Hoţul stă niţel pe gânduri; pe urmă îi vine o idee, ar fi straşnic de s-ar face şi ăsta părtaş; numai de n-ar fi o capcană, dar, la urma-urmelor, avem şi revolver. Îşi lasă scara rezemată de zid şi-o ia cu Gerner prin curte, ceilalţi au întins-o de mult, s-or fi gândind că pe mine m-au înhăţat. Gerner sună la o uşă de la parter.

— Ce suni, bre, omule, cine stă aici?

— Subsemnatu'! Ia fii atent. Apasă pe clanţă, deschide cu zgomot uşa. Ei, sunt eu ăla, ori nu? Aprinde lumina, nevastă-sa se iveşte numaidecât în uşa bucătăriei, tremură. Gerner face cu voioşie prezentările: Asta-i ca şi nevastă-mea, dânsul e un coleg de-al meu, Guste.

Femeia continuă să tremure, nu se mişcă din pragul bucătăriei, pe urmă se înclină deodată

solemn, zâmbeşte, străinul e un bărbat drăguţ, un bărbat foarte tânăr şi drăguţ. Le vine în întâmpinare, iat-o:

— Dar, Paul, nu-l poţi lăsa pe dumnealui să stea pe coridor, poftiţi înăuntru, domnule, scoateţi-vă şapca.

Omul ar vrea s-o şteargă, dar cei doi nu se lasă, el se miră, cum e cu putinţă, sunt totuşi oameni cu rosturile lor, le merge desigur prost, oamenilor mărunţi din starea de mijloc le merge prost, inflaţie şi altele asemenea. Femeiuşca îl urmăreşte mereu cu o privire ca de îndrăgostită, el se încălzeşte cu un punci, pe urmă îşi ia valea, până la urmă toată povestea nu i se pare prea limpede.

Totuşi, chiar a doua zi, înainte de prânz, după a doua gustare, tânărul vine la Gerner, trimis probabil de banda lui, se interesează pe un ton foarte rece dacă n-a uitat ceva. Gerner nu este acasă, nu e decât femeia, care-l primeşte cu prietenie, chiar cu umilinţă şi supunere, îi oferă şi un rachiu, pe care el catadicseşte să-l accepte.

Spre mâhnirea celor doi, hoţii nu se mai arată toată săptămâna. Paul şi Gusti dezbat de mii de ori situaţia, întrebându-se dacă nu cumva i-au speriat în vreun fel pe băieţi, nici unul nu are ce-şi reproşa.

— Oi fi fost poate prea grosolan cu ei, Paul, tu ai câteodată aşa un ton...

— Aş, Gusti, nu-s eu de vină, tu eşti, ai făcut o mutră de parcă ai fi fost pastor şi asta l-a scârbit pe om, nu le e la îndemână cu noi, prost al naibii, ce-i de făcut?

Gusti începe să plângă; de-ar mai veni măcar unul, prea multe reproşuri aude, şi totuşi vina nu e a ei.

În sfârşit, vineri soseşte clipa cea mare. Cineva bate la uşă. I se pare că bate cineva. Iar când deschide, fără să vadă ceva, fiindcă din grabă a uitat să apese pe întrerupător, ştie de îndată cine e. E lunganul, care-şi dă întotdeauna aere, vrea să stea de vorbă cu bărbatul ei. Insul e foarte serios şi foarte rece. Pe ea o apucă groaza: s-a întâmplat ceva? El o linişteşte:

— Nu, e vorba doar de o discuţie de afaceri. Mai vorbeşte ceva despre încăperi şi despre faptul că din nimic nu poate să iasă nimic.

Iau loc amândoi în odaia de locuit, ea e fericită că-l are în casa ei şi că Paul nu mai poate să spună acum că ea este cea care l-a alungat; susţine, deşi în realitate a fost de părere opusă, că a spus-o şi ea întotdeauna că din nimic nu poate să iasă nimic. Se încinge o lungă dezbatere între cei doi, în cursul căreia reiese că şi unul şi celălalt dispun de o sumă de expresii moştenite de la părinţi, bunici şi rude colaterale, care confirmă acelaşi lucru, anume că din nimic nu poate să iasă niciodată nimic, e ceva atât de sigur încât ai putea aproape să juri, părere împărtăşită de amândoi. Aduseră fiecare pentru asta un exemplu după altul, din trecut, din vecinătate, dar în vreme ce continuau să discute, se auzi soneria şi intrară doi bărbaţi, care se legitimară ca poliţişti, împreună cu trei funcţionari de la asigurări. Unul dintre poliţişti se adresă de-a dreptul musafirului:

— Sunteţi domnul Gerner, va trebui să ne ajutaţi în chestiunea numeroaselor spargeri de-aici din spate. Aş dori să participaţi la supravegherea specială a depozitului. Domnii de la firmă, împreună cu asigurările, îşi asumă, firește, cheltuielile.

Stau de vorbă zece minute, femeia ascultă totul, pe la douăsprezece străinii pleacă. Cei doi care au rămas sunt cuprinşi după aceea de o asemenea voioşie, încât pe la unu li se întâmplă ceva de nespus, cu neputinţă de descris, de care amândoi s-au şi ruşinat în mod serios, căci femeia avea treizeci şi cinci de ani, iar el douăzeci, douăzeci şi unu. N-a fost însă numai deosebirea de vârstă – şi de înălţime: el, 1,85 m, ea 1,50 –, ci şi faptul că s-a putut întâmpla, dar s-a petrecut aşa, între vorbe şi emoţie şi ironii la adresa poliţiştilor, iar în totului tot nici n-a fost rău, doar niţel jenant după aceea, cel puţin pentru ea, însă o să treacă, în orice caz, pe la ora 2, domnul Gerner a dat de o situaţie şi de o atmosferă plăcută indescriptibilă, cum nici nu şi-ar fi dorit una mai bună. El însuşi s-a încadrat numaidecât în ea.

Au stat aşa împreună până la ora 6, iar dulgherul a ascultat tot atât de vrăjit ca şi nevastă-sa cele povestite de lungan. Chiar dacă nu erau decât în parte adevărate, ăştia erau nişte băieţi clasa-ntâi, iar el fu uimit ce păreri rezonabile au tinerii de astăzi despre lume. El era un ins îmbătrânit, un văl gros de tot îi căzu de pe ochi. După ce tânărul plecă, iar ei se vârâră în scutece, pe la 9, Gerner spuse că nu înţelege deloc cum nişte băieţi atât de luminaţi la minte se bagă în cârd cu el, ceva – Gusti trebui să admită – o fi având el, o fi având şi el ceva să le ofere. Gusti fu de aceeaşi părere, iar bătrânul flăcău se-ntinse de-i trosniră oasele.

A doua zi în zori, mai înainte de a se da jos din pat, dulgherul îi spuse femeii:

— Guste, ar trebui să mi se spună Paul Nătăfleaţă dacă m-aş mai duce la vreun maistru de pe

şantier să lucrez. Am avut atelierul meu şi l-am pierdut, iar munca pe şantier nu-i o treabă pentru un om care a fost independent, şi-apoi cel mai mult ălora le-ar conveni să mă dea afară, fiindcă-s prea bătrân. De ce să nu câştig şi eu ceva de-aici din spate, de la firmă. Ai văzut şi tu ce isteţi sunt băieţii ăştia. Astăzi, cine nu e isteţ rămâne de căruţă. Aşa zic eu. Da' tu?

— Eu o spun de mult.

— Aş vrea şi eu să duc iarăşi un trai bun şi să nu-mi mai degere picioarele.

Ea îl îmbrăţişă bucuroasă şi recunoscătoare pentru tot ce-i oferea şi ce avea să-i mai ofere.

— Ştii tu ce-ar trebui să facem, băbuţo, tu şi cu mine? O ciupi de picior, de-o făcu să strige. Să te-nhami şi tu la treabă.

— Nuu!

— Ba eu zic da. Tu crezi, băbuţo că merge şi fără tine.

— Doar sunteţi cinci inşi, şi încă bărbaţi zdraveni.

Şi ce zdraveni!

— Ca să stau la pândă, continuă ea să se văicărească, nu pot. Am varice. Iar ca să vă ajut, ce ajutor pot să vă dau eu?

— Ţi-e frică, Gustelchen.

— Nici vorbă de frică. Ia să ai tu varice şi să trebuiască să fugi. Şi un şoricar fuge mai repede. Iar de mă prinde, dai de bucluc tu, că doar sunt nevastă-ta.

— Ce vină am eu că-mi eşti nevastă. O ciupeşte de picior cu sentiment.

— Termină, Paul. Mă trec fiori.

— Ai să vezi, băbuţo, cum devii cu totul alt om dacă ieşi din mizeria asta de-aici.

— Păi cum aş mai vrea, mă ling pe buze după o viaţă mai acătării.

— O să vină şi asta, băbuţo, fleacul de până-acum n-a fost nimic. Ia scoate-ţi vata din urechi: mă pun pe treabă singurel.

— Ei, nu mai spune! Şi ăilalţi? Ce spaimă!

— Tocmai asta e, Guste. Pe ăia îi dăm naibii. Afacerile în combinaţie nu merg niciodată, asta-i o poveste veche. Aşa-i, ori nu-i aşa? Lucrez de capul meu. Doar noi suntem cel mai aproape, locuim la parter, iar curtea e a locuinţei mele. Aşa-i, ori nu-i aşa, Guste?

— Da' eu nu pot să te-ajut în treaba asta, Paul, am varice.

Era oricum mare păcat în multe privinţe să renunţe. Aşa că băbuţa spuse fără chef cu gura da, însă în fundul sufletului, acolo unde sălăşluiesc sentimentele, zise: nu, şi repetă: nu.

În aceeaşi seară, după ce tot personalul firmei părăsise pe la ora două pivniţa unde Gerner se lăsase închis împreună cu nevastă-sa, şi se făcuse ora nouă, când în clădire nu se mai mişca nimic, iar el voia să înceapă să lucreze, ştiind că paznicul patrulează doar prin faţa uşii din stradă, ce se întâmplă? Se aud bătăi la uşa pivniţei. Bătăi. Mi se pare că bate cineva. Cine poate să bată la uşa asta? Nu ştiu, dar a bătut. Dar aici n-are cine să bată. Magazinul e închis. A bătut. Bate din nou. Cei doi tac mâlc, nu se mişcă, nu suflă o vorbă. Bate iar. Gerner îi dă ei un ghiont:

— A bătut.

— Da.

— Ce naiba o fi?

În mod ciudat, ei nu-i e teamă, spune doar:

— N-o să fie nimic, de omorât n-o să ne omoare. Şi femeia continuă în gând: Nu, nu ne omoară ăla care vine, îl ştiu eu pe ăla, nu mă omoară el, are două picioare lungi şi o mustăcioară, iar dacă vine, am să mă bucur.

Cel de-afară bate stăruitor, însă încet. Pentru numele lui Dumnezeu, ăsta-i un semn.

— E careva care ne cunoaşte. E unul dintre băieţi. M-am gândit eu mai de mult, băbuţo.

— De ce n-ai spus?!

Şi hopa, Gerner e pe scară, de unde-o fi ştiind ăştia că suntem aici, ne-au surprins, cel de-afară şopteşte:

— Gerner, deschide.

Vrând-nevrând, trebui să deschidă. E o mârşăvie nemaipomenită, o porcărie ce te scoate din minţi, îţi vine să faci lumea toată bucăţi. Trebuie să deschidă, e lunganul, el singur, cavalerul ei, Gerner nu bănuieşte nimic, ea l-a trădat, trebuia totuşi să-i fie recunoscătoare cavalerului ei. Când tânărul a ajuns jos, ea radiază, nu se poate stăpâni, bărbatul ei arată ca un buldog, ocărăşte:

— Ce te hlizeşti aşa?

— Păi mi-a fost o frică, mă gândeam să nu fie cineva din imobil, sau paznicul.

E timpul să lucreze şi să împartă, cu ocările nu se schimbă nimic, ce porcărie.

Când Gerner încearcă apoi pentru a doua oară şi o dă pe Guste afară, fiindcă, ocărăşte el, asta-i aduce nenorocire, cineva bate iarăşi la uşă, acum însă sunt trei, şi se poartă în aşa fel, de parcă i-ar fi invitat el, nu te poţi pune împotrivă, nu mai eşti stăpân în propria ta casă, cu şmecheri de-ăştia n-o scoţi la capăt. Gerner se dă bătut, dar îşi spune fierbând de furie: Azi o mai fac laolaltă

cu ei, ai intrat în horă trebuie să joci, dar mâine, gata; de-or mai veni măgarii ăştia la mine-n imobil, unde sunt administrator, şi s-or mai amesteca în treburile mele, o să vadă ei cum vin îndată sticleţii. Ăştia-s jefuitori, şantajişti.

Lucrează pe rupte în pivniţă două ore-ncheiate, cară în locuinţa lui Gerner cea mai mare parte din marfă, saci întregi de cafea, de stafide, zahăr, golesc temeinic, apoi lăzi cu alcool, tot felul de băuturi spirtoase şi vin, scot jumătate din depozit. Gerner e furios că trebuie să împartă toate astea cu ceilalţi. În casă, Guste îl mângâie:

— Eu n-aş fi putut căra atâta, cu varicele mele.

Inima lui e plină de venin, ceilalţi continuă să care:

— Varicele tale, ar fi trebuit de mult să-ţi cumperi ciorapi de cauciuc, da' aşa ai făcut tu întotdeauna economii unde nu trebuie.

Guste însă este cu ochii tot după lungan, iar acesta e nemaipomenit de mândru de ea faţă de ceilalţi băieţi, afacerea e-a lui, el trage profiturile.

După ce tinerii, care-au muncit pe rupte, au plecat, Gerner închide uşa locuinţei sale, se încuie înăuntru şi începe să tragă la măsea cu Guste, măcar cu atâta să se aleagă. Trebuie să încerce toate sorturile, iar pe cele mai bune le va vinde mâine dimineaţă la repezeală unor negustori, lucru de care se bucură amândoi, Guste şi el, Paul e totuşi un bărbat bun şi, la urma-urmelor, soţul ei, aşa că are să-l ajute. De la 2 din noapte până la 5 stau amândoi şi încearcă toate sorturile, însă temeinic, după un plan, cu socoteală. Satisfăcuţi cum nu se mai poate de această noapte, au turnat în ei până s-au făcut criţă şi-au căzut ca nişte saci.

Către prânz ar trebui să deschidă uşa. Cineva sună, apasă lung pe buton, ciocăne. Dar Gernerii nu deschid. Cum să deschidă, dacă sunt sub narcoză. Cei de-afară însă nu se lasă, izbesc cu pumnul în uşă, până când Guste bagă ceva de seamă, sare-n sus şi-ncepe să-l înghiontească pe Paul:

— Paul, bate cineva, trebuie să deschizi.

Mai întâi, el spune:

— Unde? Pe urmă ea îl împinge afară din pat, cel ce bate mai-mai să spargă uşa o fi poştaşul. Paul se scoală, îşi pune numai pantalonii, deschide.

Pe dinaintea lui mărşăluiesc trei inşi, o bandă întreagă, ce-or fi vrând ăştia, au şi venit băieţii să ia lucrurile, aş, sunt alţii. Sunt nişte sticleţi, poliţai, care n-au mare lucru de făcut, doar se miră, se miră, ia te uită la domnul administrator, podeaua-i plină peste tot, pe coridor, în odaie, saci, lăzi, sticle, paie, amestecate; claie peste grămadă. Comisarul zice:

— Aşa porcărie nu mi-a mai fost dat să văd de când sunt.

Iar Gemer ce spune? Ce să spună? Nu suflă o vorbă. Cască ochii la poliţişti, îi este şi rău, copoii dracului, dac-aş avea un revolver nu m-ar scoate ei viu de-aici, copoii dracului. Asta-i, trebuie să rămâi toată viaţa pe şantier, iar domnii ăia gomoşi să-şi bage în buzunar banii tăi. De m-ar mai lăsa să beau măcar o-nghiţitură. N-are însă spor, trebuie să se îmbrace.

— Doar am voie să-mi prind bretelele în nasturi, nu?

Femeia turuie şi tremură:

— Nu ştiu nimica, domnule comisar, noi suntem oameni cumsecade, trebuie că lăzile astea

nu le-a băgat cineva, noi dormeam buştean. Aţi văzut şi dumneavoastră, o fi careva de-aici din imobil, care ne-a jucat o festă, zău domnule comisar. Paul, ce se-ntâmplă cu noi?

— Toate astea le puteţi povesti la circumscripţia de poliţie.

Gerner intervine:

— Azi-noapte au făcut o spargere şi la noi, Guste, sunt tot ăia care au spart pivniţa din fund, de-aia trebuie să mergem la circumscripţie.

— Puteţi să povestiţi toate pe urmă, la circumscripţie sau la direcţia poliţiei.

— Eu nu merg la poliţie.

— Haideţi, vă ducem cu maşina.

— Doamne, Guste, cum de n-am auzit eu nici cel mai mic zgomot, când au spart ăia de-au intrat aici la noi. Am dormit ca duşii de pe lume.

— Nici eu n-am auzit, Paul.

Guste vrea să scoată la iuţeală două scrisori din scrin, sunt de la lungan, dar un poliţist a văzut-o.

— Dă-le-ncoace. Sau pune-le la loc. Percheziţia se va face mai târziu.

Ea zice cu încăpăţânare:

— N-aveţi decât, da' ar trebui să vă fie ruşine să daţi buzna într-o casă străină.

— Bine, bine, hai, înainte marş.

Ea plânge, nici nu se uită la bărbatu-său, strigă, joacă teatru, se trânteşte pe podele, trebuie luată pe sus. Bărbatul înjură şi e înhăţat:

— Acu' o să ridicaţi mâna şi asupra femeii.

Hoţii, ticăloşii, şantajiştii s-au cărat, iar pe mine m-au băgat în rahatu ăsta.

Hop hop hop, căluțul o pornește iarăși în galop

La discuțiile din holul imobilului și din curte, Franz Biberkopf, cu mâinile în buzunare, cu gulerul ridicat până peste urechi, cu capul și pălăria între umeri, n-a luat parte. Doar a ascultat, apropiindu-se când de un grup, când de altul. Pe urmă a privit când i-au scos în stradă pe dulgher și pe grasa lui nevestică, trecându-i prin culoarul format de oameni în hol. Îi duc la zdup. Am mâncat și eu papara asta. Rău al dracului a fost atunci. Ia te uită la ei cum holbează ochii drept înainte. Le e rușine. Da, da, voi ăștialalți, n-aveți decât să bârfiți. Voi știți ce-i în sufletul omului. Ăștia de-aici sunt adevărații fățarnici, stau la gura sobei, pungășesc, dar pe ei nu pot să-i găbjească. Matrapazlâcurile lor scapă printre degete. Acuma, polițiștii deschid duba neagră. Haideți, poftiți înăuntru, copilași, micuța femeiușcă și ea, e cu siguranță amețită, are dreptate, are perfectă dreptate. Lasă-i pe ăștia să râdă, să vadă și ei cum vine treaba. Gata, plecarea, și cu asta, basta.

Oamenii continuau să șușotească, dar Franz Biberkopf se și afla în fața ușii casei, era nemaipomenit de frig. Se uită de-afară la ușă, își aruncă ochii spre stradă, acuma ce trebuie să fac, ce să fac? Săltă de pe un picior pe altul. Al naibii frig, ger de crapă pietrele. Nu mă mai duc sus. Da' ce să fac?

Stătu locului, se răsuci – și nu băgă de seamă că astfel se trezise. Cu banda aia care stătea acolo și bârfea, el n-avea nici în clin, nici în mânecă. Să mă car altundeva. Ăștia m-alungă de-aici. Și o porni în pas vioi pe Elsasser Strasse în jos, de-a

lungul îngrăditurii pentru metrou, spre Rosenthaler Platz, fără vreo ţintă precisă.

S-a întâmplat deci ca astfel Franz Biberkopf să iasă din bârlogul său. Bărbatul pe care-l duseseră prin culoarul de oameni, femeia durdulie, ameţită, spargerea, duba neagră, toate goneau împreună cu el. Când însă apăru cârciuma, încă înainte de a da colţul spre piaţă, îl apucă iar. Mâinile i se vârâră ca de la sine în buzunare, dar nu simţiră nici o sticlă ce-ar fi trebuit umplută. Nimic. Nici o sticlă. Uitase de ea. O lăsase sus. Din pricina porcăriei la care asistase. Când auzise tărăboiul, doar îşi pusese paltonul pe el şi coborâse, iar la sticlă nu se gândise. Fir-ar al naibii. Să se-ntoarcă? În el se porni ca un vârtej: Nu, da, da, nu. Atâta frământare, atâta şovăială, atâtea înjurături, renunţări, amânări – ei, ce, lasă-mă în pace, vreau totuşi să intru – nu mai cunoscuse Franz de-o veşnicie. Intru, nu intru, mi-e sete, dar pentru asta e suficient şi un sifon, dacă intri, ai să vrei să te-mbeţi, băiete, păi da, mi-e o sete îngrozitoare, o sete nemaipomenită, de nestins, Doamne, ce-aş mai bea, totuşi mai bine stai pe loc, nu intra în dugheană, altminteri iar ai să zaci în pat, iar ai să cloceşti sus, la bătrâna. Şi din nou se iviră duba neagră şi dulgherul cu nevastă-sa, şi cu asta basta, la dreapta, nu, nu rămânem aici, poate altundeva, să mergem mai departe, mai departe, în fugă, mereu în fugă.

Şi aşa, Franz, cu 1,55 mărci în buzunar, a fugit până în Alexanderplatz, a înghiţit numai aer şi a alergat. Apoi, cu toate că-i era silă, şi-a călcat pe inimă şi a luat masa într-o bodegă, a luat masa cumsecade, pentru prima dată cumsecade după câteva săptămâni, friptură de viţel cu cartofi. După

aia, setea i s-a mai domolit, i-au mai rămas 75 de pfenigi, pe care-i freca în mână. Să mă duc la Lina, ce-mi trebuie mie Lina, femeia asta nu-mi place. Îşi simţi limba uscată şi acră, avea arsuri în gât. Trebuie să mai beau un sifon.

În vreme ce înghiţea lichidul care luneca la vale plăcut şi răcoritor, gâdilându-l cu băşicuţele de bioxid de carbon, ştiu unde vrea să se ducă. La Minna, îi trimisese atunci muşchiul de viţel, şorţurile nu le primise. Da, asta trebuie să facă el acum.

Să ne ridicăm. Franz Biberkopf se aranjă în faţa oglinzii. Dar Biberkopf nu fu deloc încântat, văzându-şi obrajii palizi, moi, plini de coşuri. Ce mutră mai are individul. Dungi pe frunte, de unde dungile astea roşii, de la şapcă, şi ce castravete, omule, aşa un nas borcănat, roşu, ăsta nu-i neapărat de la rachiu, e de la frigul de astăzi; dar ia te uită ce îngrozitori ochi bulbucaţi, ca de vacă, de unde naiba am eu asemenea ochi de viţel şi mă holbez cu ei de parcă n-aş putea să-i mai rotesc. Parcă mi-ar fi turnat cineva sirop pe ei. Dar pentru Minna astea n-au nici o însemnătate. Să-mi netezesc puţin părul. Aşa. Şi-acum să coborâm la ea. O să-mi dea câţiva pfenigi până joi, iar pe urmă vedem noi ce-o mai fi.

Afară din dugheană, pe strada rece. Mulţi oameni. Colosal de mulţi oameni sunt pe Alex, toţi au treburile lor. Nici nu se poate altfel. Franz Biberkopf le-o luă înainte, rotea ochii la dreapta şi la stânga. Ca o gloabă care, alunecând pe asfaltul ud, a primit o lovitură de cizmă în burtă, s-a pus anevoie pe picioare şi a pornit-o la drum cu căruţa, gonind nebuneşte. Franz avea muşchi, a făcut parte cândva dintr-un club atletic; acum străbătea la trap Alexanderplatz şi-şi dădea seama

ce pas are, un pas ferm, ca un soldat din gardă. Mărşăluim perfect, întocmai ca ceilalţi.

Buletinul meteorologic pentru astăzi la amiază: în perspectivă vremea se îndreaptă întrucâtva. Domneşte încă, ce-i drept, un frig simţitor, dar barometrul este în urcare. Soarele cutează să se arate din nou cu sfială, în intervalul de timp următor este de aşteptat o creştere a temperaturii.

Cine conduce personal un NSU de 6 cilindri este cuprins de entuziasm. Spre ea, spre ea, cu tine, dragul meu, să plec aş vrea.[20]

Ajuns în imobil, Franz se opreşte în faţa uşii ei şi priveşte clopoţelul, îşi smulge dintr-o mişcare pălăria din cap şi sună, cine va deschide, cine va fi, vom face o reverenţă, ca un cavaler în faţa domnişoarei lui, cine va fi, gâdi, gâdi. Pac. Un bărbat! Bărbatul ei! Ăsta-i Karl! Domnul lăcătuş. Nu-i nimic. N-ai decât să faci o mutră acră.

— Tu eşti? Ce s-a-ntâmplat?

— Nimic, da' poţi să mă laşi fără teamă să intru, Karl, nu muşc pe nimeni.

Şi a intrat. Va să zică aşa stăm. Codoşul naibii, aşa ceva nu s-a mai pomenit.

— Stimate domnule Karl, oi fi tu lăcătuş calificat, iar eu doar muncitor zilier, da' nu te mai umfla aşa în pene. Poţi să-mi spui bună ziua, dacă eu îţi spun bună dimineaţa.

— Păi ce pofteşti, omule? Te-am lăsat eu să intri? Ce te năpusteşti aşa pe uşă?

— Nevastă-ta e-acasă? Poate că-mi dai voie să-i spun bună ziua.

— Nu-i acasă. Mai ales pentru tine nu. Pentru tine nimeni nu-i acasă.

— Aşa.

— Da. Nimeni nu-i acasă.

— Ia te uită – da' tu eşti, Karl.

— Nu, nici eu nu-s. Am venit doar ca să-mi iau un pulover şi trebuie să cobor îndată în prăvălie.

— Aşa de grozav îţi merg afacerile.

— Fireşte.

— Cu alte cuvinte, mă dai afară.

— Nici nu te-am lăsat să intri. Ce cauţi tu aici, omule? Nu ţi-e ruşine să urci la noi şi să mă faci de râsul lumii, fiindcă toţi din imobil ştiu cine eşti!?

— Lasă-i să toarne verzi şi uscate, Karl. Asta să ne fie grija a mai mare. Eu n-aş trage cu ochiul în odăile lor. Ştii tu, Karl, ar trebui să nici nu-ţi pese de ei. Azi, la mine, sticleţii l-au ridicat pe unul, un dulgher calificat, care mai era şi administratorul imobilului. Închipuieşte-ţi. Cu nevastă-sa. Au furat ca nişte coţofene. Eu am furat? Păi vezi?

— Măi omule, trebuie să cobor. Cară-te. De ce să mă expun cu tine? Dacă Minna dă cu ochii de tine jos, ai încurcat-o, pune mâna pe mătură şi-ţi scutură spinarea.

Ce ştie ăsta de Minna. Un soţ ca ăsta cu două coarne-n frunte vrea să mă dăscălească pe mine. Să te strâmbi de râs, nu alta. Când o fată are un iubit căruia amorul ei i-a dăruit. Karl se-apropie de Franz:

— Ce mai stai? Noi nu suntem rude cu tine, Franz, în nici un fel. Şi-acu, dac-ai ieşit de la pârnaie, vezi tu singur cum te descurci.

— Doar n-am cerşit de la tine.

— Nu, da' nici Minna n-a uitat-o pe Ida, sora-i soră, iar pentru noi ai rămas ce-ai fost. Eşti un om terminat.

— Eu n-am omorât-o pe Ida. Oricui i se poate-ntâmpla să-i alunece mâna la mânie.

— Ida e moartă, acuma vezi-ţi de drum. Noi suntem oameni respectabili.

Câinele, încornoratul, veninosul, tare i-aş mai spune ce şi cum, ăstuia, treaz fiind, îi iau nevasta de lângă el din pat.

— Ăi patru ani ai mei mi i-am făcut până la ultimul minut, iar tu n-ai de ce să te grozăveşti mai abitir decât tribunalul.

— Mă doare-n cot de tribunalul tău. Acuma vezi-ţi de drum. O dată pentru totdeauna. Pentru tine, casa asta de-aici nu mai există, o dată pentru totdeauna.

Oricine-ar fi dumnealui, domnul lăcătuş, o să mai şi ridice mâna asupra mea.

— Karl, eu îţi spun doar că vreau să fac pace cu voi, că mi-am terminat pedeapsa. Uite, îţi întind mâna.

— Eu nu ţi-o iau.

— Fie, vream numai să mă lămuresc. [Înşfacă-l iute pe individ, ia-l de craci, dă cu el de perete.] Acuma-i limpede ca bună ziua. Îşi tufleşte pălăria pe cap cu acelaşi gest repezit ca mai înainte. Păi atunci salutare, Karl, domnule maistru lăcătuş Karl. Salut-o şi pe Minna, spune-i c-am fost p-aici, doar aşa, ca să văd cum vă merge. Iar tu, porc-de-câine, eşti cel mai mare nerod, ticălos de pe lume. Bagă la cap chestia asta şi cască ochii la pumnul meu, dacă ridici vreo pretenţie, şi vezi să n-ai a face cu el. Eşti o asemenea zdreanţă şi un rahat, că mă doare inima de Minna că a ajuns pe mâinile tale.

Şi cu asta a plecat. A plecat liniştit. A coborât liniştit şi fără grabă scara. N-are decât să se ia

după mine, dar o să se ferească s-o facă. Iar peste drum să bem un singur rachiu, un întăritor fierbinte pentru inimă, să-l dăm de duşcă. Şi poate că totuşi vine şi el acolo, îl aştept. Franz a plecat foarte satisfăcut. De parale fac eu rost de altundeva. O fi simţit că i se-ncordează muşchii, o să mi-i exersez şi eu pe-ai mei.

„Vrei să mă obligi să mă opresc din drumul meu şi să dai cu mine de pământ. Dar eu am o mână care poate să sugrume, iar tu n-ai nici o putere asupra mea. Te năpusteşti cu batjocura asupră-mi, vrei să mă acoperi de dispreţ – nu pe mine, nu pe mine – eu sunt foarte tare. Pot să nu-ţi iau în seamă bătaia de joc. Dinţii tăi nu pătrund prin platoşa mea, viperele nu pot să mă muşte. Nu ştiu cine te-a împuternicit să mă ataci. Dar eu pot să-ţi rezist. Domnul mi i-a întors pe duşmani cu ceafa spre mine."

„Dă-i înainte cu vorba. Ce frumos cântă păsările după ce-au scăpat de dihor. Dihori însă sunt mulţi şi păsărelele n-au decât să cânte! Tu încă n-ai ochi pentru mine. Încă n-ai nevoie să mă priveşti. Auzi flecăreala oamenilor, larma străzii, vâjâitul tramvaielor electrice. Respiră, ascultă. Printre toate acestea, ai să mă auzi şi pe mine odată."

„Pe cine? Cine vorbeşte?"

„Nu-ţi spun. Ai să vezi. Ai să simţi. Împlătoşază-ţi inima. Atunci îţi voi vorbi. Atunci mă vei vedea. Din ochii tăi nu vor izvorî decât lacrimi."

„N-ai decât să vorbeşti aşa încă o sută de ani. Eu doar râd de vorbele tale."

„Nu râde. Nu râde."

„Fiindcă nu mă cunoşti. Fiindcă nu ştii cine sunt. Cine e Franz Biberkopf. Omul care nu se teme de nimic. Am pumni. Ia te uită ce muşchi am."

cartea a cincea

O restabilire rapidă, omul se află din nou acolo unde s-a mai aflat, n-a învățat nimic și n-a înțeles nimic. Acum primește cea dintâi lovitură dură. Este implicat cu forța într-o infracțiune, el nu vrea, se apără, dar nu are încotro. Se apără vitejește, furios, cu mâinile și picioarele, dar e în zadar, se vede depășit, nu are încotro.

Revedere pe Alex, frig de crapă pietrele. La anul, în 1929, va fi şi mai frig

Rrum, rrum, în faţa lui Aschinger pe Alex, soneta cu aburi lucrează vârtos. E înaltă cât casa şi bate piloţii în pământ ca nimica.

Aer îngheţat. Februarie. Oamenii umblă în paltoane. Cine are blană, o poartă, cine nu are, n-o poartă. Femeile au ciorapi subţiri şi le e frig, dar piciorul arată drăguţ. Haimanalele s-au pitit pe undeva din pricina gerului. Când se face cald, scot iarăşi nasul pe-afară. Între timp, beau o raţie dublă de rachiu, dar un rachiu în care nici în chip de cadavru nu ţi-ar plăcea să înoţi.

Rrum, rrum, soneta cu aburi bate piloţii pe Alexanderplatz. Mulţi oameni au timp şi cască ochii la ea, s-o vadă cum lucrează. Un ins aflat sus trage mereu de un lanţ, apoi se aude acolo sus un pufăit şi, trosc, pilotul a primit o izbitură în cap. Bărbaţi şi femei şi mai ales tineri se bucură văzând ce strună merge treaba: trosc, pilotul primeşte o izbitură în cap. După aia, e mic cât un vârf de deget, dar primeşte încă una şi n-are decât să facă orice-o vrea. Până la urmă dispare. Ia te uită ce drăcie, fain l-au mai înfipt, lumea pleacă satisfăcută.

Totul e acoperit cu scânduri. În faţa lui Tietz stătea Berolina, cu o mână întinsă, era o femeie

colosală pe care-au târât-o de-acolo. Probabil că o topesc şi fac din ea medalii.[21]

Muncitorii mişună pe şantier ca albinele. Meşteresc şi muncesc în dorul lelii cu sutele ziua-ntreagă şi noaptea.

Vuu, vuu, tramvaiele electrice, galbene, cu remorci, circulă pe podeaua de scânduri de pe Alexanderplatz, coborârea în timpul mersului este periculoasă. Gara este degajată pe un spaţiu larg, strada cu sens unic duce spre Königstrasse, pe lângă Wertheim. Cine vrea să se ducă spre est trebuie să ocolească pe lângă Direcţia generală a poliţiei prin Klosterstrasse. Trenurile trec cu zgomot mare dinspre gară spre Jannowitzbrücke, locomotiva împroaşcă pe sus aburi, se opreşte exact dincolo de Episcopie, Berăria Schloss, intrarea, un colţ mai departe.

Culcă totul pe caldarâm, aştern la pământ case întregi de-a lungul căii ferate urbane, de unde or fi având ăştia atâţia bani, oraşul Berlin e bogat, iar noi plătim impozite.

Pe Loeser şi Wolff, cu firma lor din mozaic, i-au demolat, la 20 de metri mai încolo s-au şi pus din nou pe picioare, iar peste drum, în faţa gării, se ridică încă o dată. Loeser şi Wolff, Berlin-Elbing, produse de prima calitate pentru toate gusturile, Brazilia, Havana, Mexic, Micuţa alinare, Liliput. Ţigări de foi nr. 8, 25 pfenigi bucata. Balada de iarnă, pachetul cu 25 bucăţi 20 pfenigi, Cigarillos nr. 10, nesortate. Foaie de Sumatra, un produs excepţional la acest preţ, în cutii de 100 bucăţi, 10 pfenigi. Eu ambalez totul, tu ambalezi totul, el ambalează totul în cutii a 50 de bucăţi şi pachete de carton a 10 bucăţi, expedieri în toate ţările de pe pământ, Boyero 25 pfenigi, această

noutate ne-a adus mulţi prieteni, eu ambalez totul, tu caşti ochii de uimire.

Alături de Episcopie este o piaţă, acolo se opresc vagoanele cu banane. Daţi copiilor voştri banane. Banana este fructul cel mai curat, deoarece coaja o protejează de insecte, viermi şi bacili. Excepţie fac insectele, viermii şi bacilii care pătrund prin coajă. Consilierul Intim Czerny a atras în mod deosebit atenţia că din chiar primii ani de viaţă copiii. Eu dărâm totul, tu dărâmi totul, el dărâmă totul.

Pe Alex bate tot timpul vântul, în colţ, unde e Tietz, trage al naibii. Vântul face curăţenie printre case şi peste săpăturile şantierului. Ai dori să te-ascunzi prin cârciumi, dar cine-o poate face, când vântul suflă şi prin buzunarele pantalonilor, bagi de seamă că se petrece ceva, dar nu te codeşti, trebuie să fii vesel şi pe o vreme ca asta. De dimineaţă, în zori, muncitorii vin legănându-se din Reinickendorf, Neukölln, Weissensee. Fie că e sau nu e frig, fie că bate sau nu bate vântul, ia-ţi cana de cafea, împachetează sandvişurile, trebuie să ne spetim muncind, colo sus şed trântorii, dorm în paturi de puf şi ne exploatează.

Aschinger are o cafenea mare şi restaurant. Cine n-are burtă mare poate să-şi facă rost de una, cine are şi-o poate mări după dorinţă. Natura nu se lasă înşelată! Cine crede că pâinea şi produsele de panificaţie făcute din făină albă depreciată pot fi ameliorate cu adaosuri artificiale se înşală pe sine şi pe consumatori. Natura are legile ei vitale şi pedepseşte orice abuz. Cauza stării precare a sănătăţii mai tuturor popoarelor civilizate din prezent rezidă în hrănirea cu alimente depreciate îmbunătăţite artificial. Mezeluri fine ca şi

cele de casă, lebărvurşt şi sângerete la preţuri scăzute.

Foarte interesantul *Magazin*, în loc de o marcă, doar 20 de pfenigi, *Căsătoria*, foarte interesantă şi picantă, doar 20 de pfenigi. Cel ce strigă pufăie din ţigaretă, poartă o beretă de marinar, eu ieftinesc totul.

Tramvaiele electrice galbene dau buzna în piaţă, venind pe Landsberger Strasse dinspre răsărit, Weissensee, Lichtenberg, Friedrichshain, Frankfurter Allee. Numărul 65 vine de la oborul de vite central, Grosser Ring Weddingplatz, Luisenplatz, 76, pe Hundekehl prin Hubertsallee. La colţ pe Landsberger Strasse au vândut fostul magazin Friedrich Hahn, l-au golit şi-l vor trece în nefiinţă. Acolo opresc tramvaiele electrice şi autobuzul 19 Turmstrasse. Pe locul unde a fost Jürgens, papetărie, au dărâmat clădirea şi au montat un gard din panouri pentru şantier. Lângă gard stă un bătrân cu un cântar medicinal: Controlaţi-vă greutatea, 5 pfenigi. O, fraţi şi surori dragi, care mişunaţi pe Alex, acordaţi-vă un răgaz de-o clipă şi priviţi prin crăpătura de lângă cântarul medicinal terenul acesta acoperit de dărâmături, unde prospera altădată Jürgens şi unde nu se mai află decât magazinul Hahn, golit, evacuat, eviscerat într-atât încât n-au mai rămas din el decât nişte zdrenţe roşii lipite pe vitrine. În faţa noastră se află un morman de gunoi. Din pământ ai venit, în pământ te vei întoarce, înălţat-am o casă pe vecie să stea, acum nici un om nu mai intră, nici iese din ea. Aşa au pierit Roma, Babilonul, Ninive, Hannibal, Cezar, totul a pierit, oh, gândiţi-vă la acest lucru. La toate acestea am de observat mai întâi că numitele oraşe sunt astăzi din nou dezgropate, aşa

cum o arată ilustraţiile din ultima ediţie de duminică, iar în al doilea rând, aceste oraşe şi-au îndeplinit scopul, iar acum pot fi construite iarăşi oraşe noi. Doar tu nu plângi după pantalonii tăi cei vechi, când s-au uzat şi s-au rupt îţi cumperi alţii noi, din asta trăieşte lumea.

Poliţia stăpâneşte cu vigoare piaţa. Este prezentă aici prin mai multe exemplare. Fiecare exemplar aruncă priviri de cunoscător în două direcţii şi ştie pe de rost regulile de circulaţie. Are moletiere la picioare, un baston de cauciuc îi atârnă în partea dreaptă, întinde braţele orizontal de la apus la răsărit, nordul şi sudul stau pe loc, răsăritul se revarsă spre apus, apusul spre răsărit. Exemplarul îşi schimbă automat direcţia: nordul se revarsă spre sud, sudul spre nord. Poliţia e bine strânsă în talie. La mişcarea ei bruscă, vreo 30 de persoane particulare traversează în grabă piaţa în direcţia Königstrasse, o parte se opresc pe refugiu, o parte ajung fără dificultate pe trotuarul opus şi o pornesc mai departe pe scânduri. Tot astfel, mulţi au luat-o spre răsărit, s-au revărsat spre ceilalţi, după cum aceia spre ei, dar nu i s-a întâmplat nimănui nimic. Sunt bărbaţi, femei şi copii, ultimii ţinuţi de mână mai ales de femei. A-i enumera pe toţi şi a le descrie destinul ar fi un lucru greu, care ar reuşi numai în cazul câtorva. Vântul azvârle în mod egal cu pleavă în toţi. Chipul drumeţilor ce vin din est nu poate fi deosebit de al celor ce vin din vest, sud şi nord, ei îşi şi schimbă rolurile, iar cei ce străbat acum piaţa spre Aschinger pot fi găsiţi peste o oră în faţa magazinului golit Hahn. Tot astfel, cei ce vin dinspre Brunnenstrasse şi se îndreaptă spre Jannowitzbrücke se amestecă mereu cu cei ce merg în

direcţia opusă. Mulţi fac chiar un ocol lateral, de la sud spre nord de la sud spre vest, de la nord spre est. Sunt identici cu cei aflaţi în autobuz sau în tramvaiele electrice. Aceştia şed în poziţii diferite şi sporesc greutatea vagonului înscrisă în exterior. Cine poate să spună ce se petrece în ei? E un capitol uriaş. Şi dacă ar face-o, la ce ar sluji? Noi cărţi? Nici cele vechi nu se vând, iar în anul 27 vânzarea cărţilor a scăzut cu 26 şi atâta la sută. Să luăm oamenii pur şi simplu ca persoane particulare, care au plătit 20 de pfenigi, cu excepţia posesorilor de abonamente lunare şi a elevilor, care plătesc numai 10 pfenigi, şi iată-i călătorind peste Alexanderplatz cu greutatea lor de la o jumtate de chintal la un chintal, în hainele lor, cu sacoşe, pachete, blide, pălării, proteze dentare, bandaje herniare, fiecare păstrând lungul şi misteriosul bilet, pe care scrie: Linia 12 Siemensstrasse DA, Gotzkowskistrasse C, B, Oranienburger Tor C, C, Kottbuser Tor A, semne misterioase, cine poate ghici, cine poate numi şi cine poate mărturisi, trei cuvinte cu înţeles adânc îţi voi spune, iar biletele sunt perforate de patru ori în anumite locuri şi pe ele stă scris în aceeaşi germană în care sunt scrise Biblia şi Codul civil: Valabil pentru a atinge ţinta călătoriei pe drumul cel mai scurt, nu poate fi folosit pe liniile de joncţiune. Oamenii citesc ziare de diferite orientări, îşi menţin datorită labirintului auricular echilibrul, inspiră oxigen, se privesc fără să se vadă, au dureri, n-au dureri, gândesc, nu gândesc, sunt fericiţi, sunt nefericiţi, nu sunt nici fericiţi, nici nefericiţi.

Rrum, rrum, soneta huruie izbind în jos, eu lovesc totul, încă un pilot. Peste piaţă, dinspre Direcţia generală a poliţiei, se aude un zuruit,

acolo se nituieşte, o betonieră îşi varsă încărcătura. Domnul Adolf Kraun, servitor, priveşte, manevra de basculare a maşinii îl captivează enorm, tu loveşti totul, el loveşte totul. Ascultă cu aceeaşi încordare cum vagonetul cu nisip urcă pe o parte, iar o dată ajuns sus, bâldâbâc, se răstoarnă şi se şi întoarce. Nu ţi-ar fi pe plac să te azvârle aşa din pat, picioarele-n sus, capu-n jos, apoi să zaci întins, ar fi o păţanie întâmplătoare, ăştia însă o fac fără întrerupere.

Franz Biberkopf şi-a luat din nou rucsacul şi vinde ziare. Şi-a schimbat cartierul general. A părăsit Rosenthaler Tor, s-a stabilit în Alexanderplatz. Este complet restabilit, 1,80 înălţime, a scăzut în greutate, dar se simte mai agil. Pe cap poartă şapca dată de ziar.

Alarmă de criză în Reichstag, se vorbeşte despre alegeri în martie, probabil aprilie, încotro, Josef Wirth[22]! lupta Germaniei centrale continuă, trebuie constituită o Cameră de arbitraj, atac tâlhăresc în Tempelherrenstrasse. Şi-a instalat taraba la ieşirea metroului spre Alexanderplatz, peste drum de Cinema Ufa, pe partea aceasta opticianul Fromm şi-a construit un magazin nou. Când s-a aflat pentru prima dată în înghesuială, Franz Biberkopf a privit pe Münzerstrasse la vale, gândind: cât o fi până la cei doi evrei, nu locuiesc prea departe, i-am văzut la prima mea nenorocire, probabil că am să le fac o scurtă vizită, poate că au să-mi cumpere un exemplar din *Völkischer Beobachter*[23]. De ce nu, dacă le place ori nu, nu-mi pasă, de vreme ce mi-l cumpără. La gândul acesta, rânjeşte, evreul foarte bătrân în papuci era prea de tot comic. Îşi roteşte privirea, degetele i-au înţepenit de frig, alături se află un cocoşat scund, cu

nasul foarte coroiat, cu siguranţă zdrobit. Alarmă de criză în Reichstag, imobilul de pe Hebbelstrasse 17 evacuat, existând pericolul de a se prăbuşi, crimă pe un vas de pescuit, un rebel sau un dement.

Franz Biberkopf şi cocoşatul îşi suflă amândoi în pumni. Înainte de prânz, negoţul merge slab. Un bărbat mai vârstnic, uscăţiv, ponosit şi fără vlagă, se apropie de Franz. Poartă o pălărie de fetru verde şi îl întreabă pe Franz cum merge treaba cu ziarele. Cândva, la fel a întrebat şi Franz.

— Dacă-i pentru tine, nene, cine poate să ştie...

— Am cinze'şi doi de ani.

— Păi tocmai aia e, la cincizeci începe reumatismul. La prusaci am avut un căpitan bătrân, rezervist, avea abia patruzeci, din Saarbrücken, vindea lozuri, zicea el, era poate tutungiu – ăla avea reumatism, de la patruzeci de ani, la şale. Da' din cauza asta lua o poziţie de drepţi straşnică. Umbla ca o coadă de mătură pe roţi. Punea mereu să-l ungă cu unt. Iar când n-a mai fost unt, în 1917, ci doar palmin, ulei vegetal prima, şi ăla rânced, s-a lăsat împuşcat.

— Ce să fac, în vreo fabrică nu mai primesc oameni ca mine. Iar anu' trecut m-am şi operat, în Lichtenberg, Spitalul Hubertus. Mi-au scos un testicul, cică era tuberculos, auzi, am şi-acu' dureri.

— Ia te uită, colac peste pupăză. Ţi-ar trebui o slujbă la care să şezi, mai bine te-ai face birjar. [Lupta Germaniei centrale continuă, tratativele au eşuat, atentat împotriva legii pentru protecţia chiriaşilor, trezeşte-te, chiriaşule, ţi se ia acoperişul

de deasupra capului.] Da, nene, ai putea să te ocupi cu ziarele, dar trebuie să poţi să alergi, şi să ai voce, cum stai cu gâtiţa, poţi să cânţi? Ei, vezi, asta-i principalu' la noi, la noi trebuie să poţi să cânţi şi să poţi să alergi. Avem nevoie de gâtlejuri zdravene, ca să strigăm. Cine strigă ăl mai tare, face afacerile ale mai bune. O adunătură de oameni unşi cu toate unsorile, ascultă-mă pe mine. La cască ochii colea, câţi groşi face asta?

— După mine, patru.

— Aşa-i. După tine, patru. Asta-i chestia. După tine. Da' dacă omu' se grăbeşte şi se scormoneşte-n buzunar şi are o monedă de 20 de pfenigi, sau o marcă, sau zece mărci, ia-ntreabă-i pe-alde-ai noştri cum schimbă ei paralele. Sunt mari şmecheri, adevăraţi bancheri, se pricep să schimbe parale, au grijă să-şi tragă procentul, de nici nu bagi de seamă, aşa repede merge. Bătrânul oftează. De, cu cincizeci de ani ai tăi şi pe deasupra cu reumatismul, nene, dacă te hotărăşti, ia-ţi doi băieţi, trebuie să-i plăteşti, fireşte, poate jumate, tu ai grijă de afacere, îţi cruţi picioarele şi vocea. Trebuie să ai relaţii şi un loc bun. Când plouă, te face leoarcă. Afacerile merg bine când sunt întreceri sportive, schimbare de guvern. Când a murit Ebert[24], cică le smulgeau ziarele din mână. Măi omule, nu face mutra asta, răul e pe jumătate cât pare. Ia-n priveşte soneta de colo şi închipuieşte-ţi că-ţi cade-n cap, ce nevoie ai mai avea să-ţi frământi mintea?

Atentat împotriva legii pentru protecţia chiriaşilor. Scrisoare către Zörgiebel. Demisionez din partidul care şi-a trădat principiile. Cenzură engleză în privinţa lui Amanullah[25], India nu trebuie să afle nimic.

Peste drum, lângă căsuţa unde e adăpostit Radio Web – până una-alta, încărcăm gratis acumulatoare – stă o domnişoară palidă cu o glugă trasă adânc peste faţă şi pare cufundată în gânduri. Şoferul maşinii de patrulare îşi spune: Stă poate la îndoială dacă să ia un vehicul şi se întreabă dacă are destui bani la ea, sau aşteaptă pe vreunul. Dar fata doar îşi îndoaie puţin corpul în paltonul ei de catifea, ca şi când ar avea o luxaţie, apoi se pune din nou în mişcare, se simte rău şi ca de fiecare dată trupul parcă îi e strâns în cleşte, îşi dă examenul de învăţătoare, astăzi are de gând să rămână acasă şi să-şi pună comprese fierbinţi, spre seară oricum îi va fi mai bine.

Un răstimp nimic, pauză, omul se însănătoşeşte

În seara de 9 februarie 1928, când la Oslo a fost răsturnat guvernul muncitoresc[26], iar la Stuttgart a început ultima noapte a cursei de şase zile – învingători au rămas Van Kempen-Frankenstein cu 726 de puncte, 2440 de kilometri –, când situaţia din regiunea Saar părea a se fi agravat[27], în seara de 9 februarie 1928, o joi [vă rog, o clipă: vedeţi acum chipul misterios al femeii străine, întrebarea acestei frumoase se adresează oricui, şi dumneavoastră: aţi şi început să fumaţi Garbaty Kalif?]. În această seară, Franz Biberkopf stătea în Alexanderplatz în dreptul unei coloane de afişaj şi studia invitaţia micilor grădinari din Treptow-Neukölln şi Britz la o adunare de protest în sala de festivităţi Irmer, ordinea de zi: concedierile abuzive. Dedesubt se afla afişul: Chinul

astmei şi se împrumută măşti, colecţie bogată pentru doamne şi domni. Deodată, lângă Franz se opri mărunţelul Meck.

Meck, îl cunoaştem doar. Dar ia te uită bine cu ce paşi lungi vine.

— Ei, Franzeken, Franzeken – Meck era fericit, fericit –, Franz, omule, n-aş fi crezut cu putinţă să te mai revăz, parc-ai fi pierit de pe lume. Aş fi jurat că...

— Ce? Îmi închipui că oi fi făcut iar vreo trăsnaie. Nu, nu, băiete, îşi scuturară mâinile, îşi scuturară braţele până la umeri, îşi scuturară umerii până la coaste, se bătură pe umeri, corpul întreg li se clătină punându-se în mişcare.

— Se mai întâmplă, Gottlieb, să nu-l mai vezi o vreme pe câte unul. Acuma negustoresc p-aici, primprejur.

— Aici în Alex, Franz, ce spui, ar fi trebuit totuşi să te-ntâlnesc. Ia te uită, treci în goană pe lângă un om şi parcă n-ai avea ochi să-l vezi.

— Aşa-i, Gottlieb.

Braţ la braţ, o luară pe Prenzlauer Strasse la vale.

— Voiai să vinzi capete de ghips, Franz.

— La capete de ghips nu mă pricep. Pentru capete de ghips trebuie să ai cultură, iar eu n-am. Vând iarăşi ziare, e o treabă cu care-ţi scoţi pâinea. Şi tu, Gottlieb?

— Eu m-am postat dincolo, la Schönhauser, cu haine vechi bărbăteşti, vindiacuri şi pantaloni.

— Şi de unde-ţi iei marfa?

— Tot Franz ăl de altădată ai rămas, întrebând mereu de unde. Aşa întreabă doar fetele, când vor să le întreţii.

Franz îşi continuă alene drumul alături de Meck, fără o vorbă, făcând o mutră posomorâtă:

— Vă ţineţi de coţcării, până daţi de dracu'.

— Ce-nseamnă să dăm de dracu', ce-nseamnă coţcărie, Franz? Trebuie să fii om de afaceri, să te pricepi la cumpărături.

Franz nu mai voi să-l însoţească pe Meck, refuză cu îndărătnicie. Dar Meck nu se lăsă, continuă să trăncănească şi nu se lăsă:

— Hai cu mine la cârciumă, Franz, poate-ai să-i vezi pe negustorii de vite, îi ştii tu, ăia cu procesul, care-au stat la masă cu noi, la adunarea de atunci, când ţi-ai luat legitimaţia. Au încurcat-o al naibii cu procesul lor. Acu' au ajuns la jurământ şi trebuie s-aducă martori pentru jurământ. Or să pice mesa, or să-şi frângă gâtul.

— Nu, Gottlieb, e mai bine să nu merg cu tine.

Dar Meck tot nu se lăsă, era bunul, vechiul său prieten, şi încă cel mai bun dintre toţi, exceptându-l, firește, pe Herbert Wisehow, dar ăla nu era decât un codoş, despre care nu mai vrea să ştie nimic, nu, niciodată. Şi braţ la braţ, pe Prezlauer Strasse la vale, pe lângă fabrica de lichioruri, uzine textile, cofetării, mătase, mătase, vă recomand mătasea, ceva foarte modern pentru o doamnă bine.

Şi cum se făcuse ora opt, Franz şi Meck luară loc la o masă din colţ, într-o cârciumă, alături de încă unul, care era mut şi nu făcea decât semne. Meck şi mutul rămaseră uimiţi, văzându-l pe Franz cum se înviorează pe deplin, cum bea şi se îndoapă cu poftă, două piftii, pe urmă fasole cu garnitură şi o cană de bere Engelhardt după alta, făcându-le cinste şi lor. Îşi proptiseră braţele cot

în cot toţi trei, astfel ca să nu mai vină cineva la măsuţa lor şi să-i deranjeze. Doar birtăşiţa slăbănoagă putea să se apropie, să strângă tacâmurile, să pună tacâmurile şi să umple cănile. La masa de-alături şedeau trei bărbaţi mai în vârstă, care-şi mângâiau când şi când unul altuia chelia. Franz, cu gura plină, zâmbi, îndreptându-şi ochii mijiţi spre ei:

— Ce fac ăia acolo?

Birtăşiţa îi împinse muştarul, al doilea borcan:

— Ei, se drăgostesc.

— Chiar aşa, zău.

Cei de-alături behăiau, plescăiau, sughiţau în trei. Franz repeta mereu ca pe o maximă:

— Omul trebuie să se-ndoape. Un ins zdravăn trebuie să mănânce. Dacă n-ai burdihanul plin, nu eşti bun de nimic.

Vitele aduse ca trenul din provincie, din Prusia de Est, din Pomerania, Prusia de Vest, Brandenburg. La rampele de vite, animalele behăie, mugesc. Porcii grohăie, muşină pământul. Intri în ceaţă. Un bărbat tânăr, palid apucă toporul – trosc! – a fost doar o clipită, necuvântătoarea nu mai ştie nimic.

Pe la nouă, îşi strâng coatele, îşi vâră ţigări în boturile unsuroase şi încep să împroaşte cu râgâieli fumul cald înghiţit.

Atunci începu să se petreacă ceva.

Mai întâi intră în cârciumă un tânăr necopt, îşi agăţă pălăria şi paltonul pe perete şi începu să bată clapele pianului.

Localul se umplu. La tejghea stăteau câţiva inşi şi discutau. Lângă Franz se aşezară la masa învecinată nişte oameni mai în vârstă cu şepci şi

unul mai tânăr, cu pălărie tare, Meck îi cunoştea, se încinse o conversaţie de la o masă la alta. Insul mai tânăr, un şmecher din Hoppegarten, cu ochi negri sclipitori, începu să povestească:

— Ce-au văzut ei la-nceput, când am ajuns în Australia? Mai întâi şi-ntâi nisip şi câmpie stearpă şi pajişte uscată, nu tu pomi, nu tu iarbă, nu tu nimic. Curat deşert de nisip. După aia, milioane şi milioane de oi galbene. Oile trăiesc acolo în sălbăticie. Se trag din locurile unde-au trăit la-nceput englezii. Ăştia le şi exportau. În America.

— Păi că ăia or fi având nevoie tocmai de oile din Australia.

— America de Sud, cu siguranţă.

— Mai au şi o mulţime de boi. Nici ei nu mai ştiu ce-i de făcut cu atâţia boi.

— Da' oile, lâna. Câtă vreme în ţară-s atâţia negri, care dârdâie de frig. Că n-or şti englezii unde să-şi trimită oile. Grija englezilor s-o ai tu. Da' ce s-a-ntâmplat pe urmă cu oile? Mi-a povestit unul că acuma poţi să te duci în Australia până unde vezi cu ochii şi nu mai zăreşti o oaie. Peste tot pustiu. De ce? Şi unde-s oile?

— Animalele de pradă.

Meck îşi exprimă dezacordul printr-un gest:

— Ce animale de pradă! Molime ale vitelor. Asta-i cea mai mare nenorocire la ţară. Pier vitele şi rămâi mofluz.

Tânărul cu pălăria tare nu fu de părere că molimele au fost hotărâtoare:

— Or fi fost şi molime. Unde-s atâtea vite, mai şi mor unele, putrezesc şi pe urmă apar bolile. Da' nu de-acolo vine. Nu, când au venit englezii, oile au luat-o cu toatele la trap şi au dat

năvală în mare. S-a iscat printre oi spaima; când au venit englezii în ţară şi-au început să le tot prindă şi să le-nghesuie în vagoane, bietele de ele au luat-o la goană cu miile şi-au ajuns drept la mare.

Meck:

— Ia te uită! Cu-atât mai bine. Lasă-le să fugă. Pe mare le-aşteaptă vapoarele. Şi aşa, englezii economisesc spezele de transport pe calea ferată.

— Fireşte, şi spezele de transport, îţi trebuie doar o macara. Numai că a durat mult pân-au băgat de seamă englezii. Aşa că i-au dat înainte înăuntrul ţării şi le-au tot prins şi le-au mânat şi le-au băgat în vagoane, e-o ţară uriaşă, iar organizare ioc, aşa cum e totdeauna la început. Iar după aia a fost prea târziu, prea târziu. Oile au ajuns la mare şi-au băut sărătura aia nenorocită.

— Ei şi?

— Cum ei şi? Ia să-ţi fie ţie sete şi să n-ai ce hali şi să bei tot aşa porcăria aia sărată.

— Bei şi crăpi.

— Cu siguranţă. Oile au murit cu miile şi cu miile pe ţărmul mării şi s-au împuţit şi-au tot trebuit să le azvârle de-acolo.

Franz confirmă:

— Animalele-s simţitoare. Cu animalele e o chestie. Trebuie să ştii să umbli cu ele. Cine nu se pricepe, să se lase păgubaş.

Au băut cu toţii, impresionaţi, şi au schimbat păreri despre capitalul risipit şi despre toate alea câte se întâmplă, ca de pildă în America, unde până şi grâul e lăsat să putrezească, recolte întregi, acolo se-ntâmplă fel de fel.

— Aş, zise cel din Hoppegarten, cel cu ochi negri, mult mai multe se petrec în Australia.

Despre ele nu se ştie nimic, nu apar nici în gazete, nu se scrie nimic, cine ştie de ce, poate din pricina imigrărilor, altminteri nu s-ar mai duce nimeni acolo. Se zice că există acolo un soi de şopârle, un soi care vine de-a dreptul dinainte de potop, lungi de câţiva metri, nu sunt arătate oamenilor nici în grădinile zoologice, nu îngăduie englezii. Unii de pe-un vapor au prins una, au adus-o la Hamburg şi au expus-o în mai multe locuri. Dar s-a interzis numaidecât. Nu-i nimic de făcut. Şopârlele îşi au sălaşul în nişte mlaştini, în apa aia mâloasă, nimeni nu ştie din ce trăiesc. O dată s-a scufundat o coloană întreagă de automobile; n-au anunţat nici măcar unde s-a-ntâmplat. Nimic. Nu cutează nimeni să s-apropie. Păi da.

— Nemaipomenit, fu de părere Meck, da' poate prin aer?

Tânărul cumpăni în gând:

— Ar trebui încercat. Încercarea moarte n-are.

Era învederat.

Un bărbat mai în vârstă se aşează în spatele lui Meck, cu cotul pe scaunul lui, era un ins scund, îndesat, cu o faţă plină, roşie ca racul şi ochi mari bulbucaţi, care se roteau iute încolo şi-ncoace. Oamenii îşi traseră scaunele, ca să-i facă loc. Şi îndată nou-venitul începu să şuşotească cu Meck. Omul avea cizme de lac cu carâmbi, purta pe braţ un palton de postav şi părea să fie negustor de vite. Franz se întreţinea de-a curmezişul peste masă cu tânărul din Hoppegarten, care-i era simpatic. La un moment dat, Meck îl bătu pe umăr, îi făcu un semn cu capul, se ridicară, se ridică şi scundul negustor de vite, care râdea cu poftă. Se traseră deoparte, în trei, lângă soba de

tuci. Franz se gândi că e vorba despre cei doi negustori de vite cu procesul lor. Voi de îndată să dea semn că nu se amestecă. Dar nu era decât o taifăsuială fără nici o importanţă. Scundul dorea doar să-i strângă mâna şi să ştie ce afaceri face. Franz bătu cu palma în taşca lui de ziare. Ei, n-ar primi cumva să se ocupe ocazional şi de fructe? El se numeşte Pums, face comerţ cu fructe şi ar putea să aibă nevoie ocazional de vânzători cu căruciorul. La care Franz răspunse cu o ridicare din umeri:

— Depinde de câştig.

După care luară din nou loc pe scaune. Franz se gândi că poşidicul are o vorbire aleasă; a se utiliza cu prudenţă, a se agita după utilizare.

Conversaţia continuase, acum era din nou în frunte cel din Hoppegarten; ajunseseră la America. Tânărul îşi ţinea pălăria între genunchi:

— Se-nsoară aşadar unul cu o femeie din America şi nici nu-i trece prin cap ceva. Când colo, ea e o negresă. „Cum – zice el – eşti negresă?" Şi – zvârl! – zboară ea din casă. Femeia a trebuit să se dezbrace în faţa judecătorilor. În nişte chiloţi de baie. Mai întâi, fireşte nu vrea, ca să nu-i iasă vorbe. Avea pielea albă de tot. Fiindcă era o metisă. Zice bărbatul: e totuşi o negresă. De ce? Fiindcă unghiile ei de la degete, în loc să fie albe, erau cafenii. Era o metisă.

— Ei, şi ce voia aia? Divorţul?

— Aş, despăgubiri. El o luase de nevastă, iar ea îşi pierduse poate slujba. O femeie divorţată n-o mai vrea nimeni. Da' era o femeie albă ca zăpada şi frumoasă ca o cadră. Se trăgea din negri, poate din secolul al şaptesprezecelea. Despăgubiri.

La tejghea ieşise scandal. Birtăşiţa ciripea ciondănindu-se cu un şofer enervat, care-o repezea:

— Nu permit să se facă nerozii cu de-ale mâncării.

Negustorul de fructe strigă:

— Linişte-acolo!

Şoferul se întoarse şi aruncă o privire duşmănoasă grasului, care însă îi zâmbi cu sfială, apoi la tejghea se înstăpâni o linişte încrâncenată.

Meck îi şopti lui Franz:

— Negustorii de vite nu mai vin astăzi. Şi-au aranjat treburile. La termenul viitor sunt siguri de câştig. Ia uită-te la gălbejitul de colo, ăla e aici marele mahăr.

Pe gălbejitul pe care i-l arăta Meck Franz îl urmărise toată seara. Se simţea atras cu putere de el. Era zvelt, purta o manta soldăţească ponosită – o fi vreun comunist? –, avea o faţă gălbejită, lunguiaţă, înaltă, iar ceea ce te izbea la el erau cutele adânci săpate de-a curmezişul frunţii. Cu siguranţă că omul avea cu puţin peste treizeci de ani, dar de la nas la gură îi coborau de ambele părţi două şanţuri ca nişte despicături. Nasul – Franz îl privise adesea şi cu atenţie – nasul era scurt, cârn, parcă aplicat de cineva pe figură, îşi ţinea capul plecat mult în jos spre mâna stângă, care strângea pipa aprinsă. Avea păr negru zburlit. Când mai apoi porni spre tejghea – în mers îşi târa după el picioarele, de parcă tălpile i s-ar fi lipit mereu de ceva – Franz văzu că poartă nişte cizme galbene prăpădite, iar ciorapii groşi, gri îi atârnau peste carâmbi. O fi ofticos insul? Ar trebui băgat într-un spital, la Beelitz sau altundeva, cum de-l lasă să umble aşa anapoda? Cu ce s-o ocupa? Omul

se-ntoarse parcă înotând, cu luleaua-n gură, cu o ceaşcă de cafea într-o mână, cu o limonadă şi o lingură mare de zinc în cealaltă. Puse toate astea pe masă, se aşeză şi începu să ia când o înghiţitură de cafea, când una de limonadă. Franz nu-l slăbea din ochi. Ce privire tristă are individul. Cu siguranţă că şi el a fost la zdup; vine-aici, se uită şi se gândeşte la rându-i că şi eu am fost. Aşa-i, băiete, am fost, Tegel, patru ani, acuma ştii, ei, şi ce-i cu asta?

În acea seară nu s-a mai întâmplat nimic. Dar Franz s-a dus după aceea adesea pe Prenzlauer Strasse şi a făcut cunoştinţă cu omul în manta militară veche. Era un tânăr isteţ, numai că se bâlbâia îngrozitor, dura mult până să exprime ceva, de aceea avea ochi atât de mari şi rugători. Din discuţiile lor a reieşit că încă nu fusese închis, o singură dată era s-o păţească din motive politice, fiind pe punctul de a arunca în aer o uzină de gaz, fuseseră turnaţi, dar pe el nu puseseră mâna.

— Şi-acuma ce faci?

— Negoţ cu fructe şi de-alde astea, ca ajutor. Când nu merge, mă-nscriu ca şomer.

Franz Biberkopf nimerise într-o societate suspectă, toţi cei de-aici se ocupau într-un mod ciudat cu negustoria de „fructe", făceau afaceri bune, îi aproviziona insul cel scund cu faţa roşie ca racul, acela era angrosistul lor. Franz se ţinu departe de ei, dar şi ei de el. Nu înţelegea ce-i cu toată povestea, îşi spuse: mai bine vând ziare.

Într-o seară, tânărul în manta militară veche, Reinhold îi era numele, se porni să vorbească sau să se bâlbâie mai mult ca de obicei, mai precipitat şi mai hotărât, ocărând femeile. Franz izbucni într-un hohot de râs, băiatul lua femeile într-adevăr în serios. Nu s-ar fi aşteptat de la el la aşa ceva; avea şi el, precum se vede, trăsnaia lui, aici toţi aveau câte-o trăsnaie, unul într-o privinţă, altul în alta, nici unul nu era zdravăn la cap. Tânărul se îndrăgostise de nevasta unui vizitiu, un vizitiu însoţitor de la o fabrică de bere, femeia fugise de dragul lui de la bărbatu-său, iar acum beleaua era că Reinhold nu mai voia să ştie nicicum de ea. De plăcere, Franz fornăi pe nas, flăcăul era prea de tot comic:

— Zi-i să se care.

Reinhold se bâlbâi, făcând nişte ochi înfricoşători:

— Păi tocmai asta-i greu. Muierile nu înţeleg, poţi să le dai şi-n scris.

— Ei, i-ai dat-o şi-n scris, Reinhold?

Tânărul se bâlbâi, scuipă şi se întoarse:

— I-am spus-o de o sută de ori. Zice că nu-nţelege. Că trebuie să fiu scrântit. Ea nu pricepe una ca asta. Cu alte cuvinte, s-o ţin la mine până am să crăp.

— Poate că da.

— Aşa zice şi ea.

Franz se cocoşă de râs, lui Reinhold îi sări muştarul:

— Măi omule, nu fi idiot.

Nu, lui Franz nu-i intra în cap aşa ceva, un băiat şmecher ca ăsta, gata să pună dinamită la o uzină de gaz, stă acum colea şi boceşte.

— Ia-mi-o de pe cap, se bâlbâi Reinhold.

La o asemenea cerere hazlie, Franz izbi cu pumnul în masă:

— Şi ce să fac eu cu ea?

— Ei, tu ai să fii în stare să-i dai paşaportul.

Franz fu încântat:

— Bine, ţie am să-ţi fac serviciul ăsta, pe mine te poţi bizui, Reinhold, dar muierile au să te mai îmbrobodească.

— Mai întâi s-o vezi şi pe urmă-mi spui.

Amândoi fură mulţumiţi.

A doua zi la prânz, Fränze veni legănându-se la Franz Biberkopf. Acesta, auzind că o cheamă Fränze, fu cuprins pe dată de bucurie; ei doi se potrivesc bine, numele lui e Franz. Femeia îi aducea de la Reinhold o pereche de încălţări solide; asta-i răsplata lui Iuda, gândi Franz cu un râs interior, zece şilingi. Ba mi le şi aduce chiar ea! Mare pezevenghi mai e şi Reinhold. Cum e fapta, şi răsplata, gândi el, seara se duse cu ea să-l caute pe Reinhold, care fu de negăsit, precum se înţeleseseră, de-aici o izbucnire de furie la Fränze şi un cântec de alinare în doi, la el în odaie. Chiar a doua zi de dimineaţă, nevasta vizitiului apăru la Reinhold, care nici măcar nu se bâlbâi: Nu, să nu-şi mai dea dumnealui osteneala, n-are nevoie de el, a găsit pe altul. Dar cine e, nu-i spune. Şi abia iese ea, că Franz şi apare la Reinhold cu cizmele cele noi, care nu-i mai sunt aşa mari, fiindcă şi-a pus două perechi de ciorapi de lână. Cei doi se îmbrăţişează şi se bat pe spate. Franz respinge toate omagiile:

— Am vrut să-ţi fac un serviciu şi-atâta tot.

Nevasta de vizitiu se înamoră fulgerător de Franz, avea o inimă elastică, lucru de care până

atunci nu ştiuse. Franz fu bucuros că ea se simţea stăpânită de această nouă forţă, căci el era un filantrop şi un cunoscător de inimi. Văzu cu plăcere cum Fränze se instalează la el. Cunoştea perfect tipicul; la început, femeile au întotdeauna de lucru cu izmenele şi ciorapii rupţi. Faptul însă că în fiecare dimineaţă Fränze îi curăţa şi cizmele, şi tocmai pe cele de la Reinhold, dezlănţuie la el un concert de râsete. Când ea îl întreba de ce râde, spunea:

— Fiindcă-s aşa de mari, sunt prea mari pentru un singur om. Am putea intra în ele amândoi.

O dată şi încercară să-şi vâre împreună picioarele într-o cizmă, era însă o exagerare, nu reuşiră.

Acum, bâlbâitul Reinhold, prieten adevărat al lui Franz, îşi şi găsise o nouă prietenă, care se numea Cilly, sau, în orice caz, aşa spunea ea că se numeşte. Lui Franz Biberkopf nu-i păsa nicidecum de chestia asta, o şi văzu pe Cilly uneori pe Prenzlauer Strasse. Când însă, după vreo patru săptămâni, bâlbâitul se interesă de el şi căută să afle dacă-i făcuse vânt lui Fränze, îl încercă o bănuială sumbră. Găsi din nou că insul e un caraghios şi mai întâi nu înţelese nimic. Pe urmă însă Reinhold afirmă că Franz îi făgăduise că-i va da femeii paşaportul îndată. Dar Franz negă, era totuşi prea devreme. Avea de gând să-şi procure o nouă damă abia la primăvară. Văzuse că Fränze n-are lucruri de vară, iar el nu i-ar putea cumpăra; o s-o pună pe liber spre vară. Bârfitor, Reinhold fu de părere că şi acum Fränze arată cam zdrenţăroasă, iar ceea ce poartă ea nu e adevărată îmbrăcăminte de iarnă, sunt mai curând lucruri pentru perioada de tranziţie, oricum cu totul nepotrivite pentru temperatura de-acuma. De-aici

rezultă o lungă discuţie despre temperatură şi barometru şi prognoza meteorologică, o căutară şi în ziare. Franz rămase la părerea că niciodată nu se poate şti exact cum va fi vremea, Reinhold însă prevesti ger mare. Abia atunci băgă de seamă Franz că Reinhold vrea să scape şi de Cilly, care purta o blană artificială de iepure. La început nu i o spuse direct, ci doar întinse vorba despre frumoasa blană artificială de iepure. Ce să fac eu, gândi Franz, cu friptura de iepure pe care mi-o pune individul dinainte.

— Măi omule, tu eşti lovit cu leuca, doar nu pot să-mi iau pe cap o a doua muiere, de vreme ce am una care şade la mine, iar afacerile mele nu merg ca pe roate.

— Da' nici nu-i nevoie de două. Când am spus eu două? Cum să pretind cuiva să-şi ia pe cap două muieri. Doar nu eşti turc.

— Asta zic şi eu.

— Mă rog, da' când am spus eu că trebuie să-ţi iei pe cap două? De ce nu trei? Nu, fă-i vânt ăsteia – sau n-ai pe nimeni?

— Cum adică pe nimeni? Ce-o fi vrând să spună ăsta iar, ce gărgăuni o fi având în cap?

— Pot să-ţi dau eu pe cineva care s-o ia pe asta, pe Fränze.

Franz, preafericit, îl lovi peste braţ pe celălalt:

— Mă băiete, tu eşti uns cu toate alifiile, ai urmat şcoli înalte. Al naibii să fiu, jos pălăria. Adicătelea facem comerţ în lanţ, ca-n timp de inflaţie?

— De ce nu, muieri sunt şi aşa prea multe.

— Mult prea multe. Ei, drăcia dracului, tu ai stofă, Reinhold, zău că mi s-a tăiat răsuflarea.

— Ei, şi-atunci?

— Facem treaba, afacerea e cinstită. Am să caut pe careva. Găsesc eu pe careva. Faţă de tine, eu sunt un prostovan. Mi-ai luat maul.

Reinhold îl privi lung. Ăstuia-i lipseşte o doagă. De fapt, acest Franz Biberkopf e un nerod cum nu s-a mai pomenit, îi trecuse într-adevăr prin minte să ia în cârcă două muieri.

Franz fu atât de entuziasmat de afacere, încât o porni de îndată la drum şi-l vizită pe micul cocoşat Ede în bârlogul lui: nu cumva vrea o fată, el are una nouă şi-ar dori să scape de ailaltă.

Se nimerise la pont, cocoşatul avea de gând să-şi întrerupă munca, după care avea să primească ajutor de boală ca să se îngrijească oleacă, iar fata putea să facă pentru el târguielile şi să se ducă la casierie. Dar ca să se stabilească la mine, adăugă el numaidecât, nici nu poate fi vorba.

Chiar a doua zi la prânz, mai înainte de a ieşi din nou pe stradă, Franz îi făcu nevestei de vizitiu un scandal îngrozitor, absolut fără nici un motiv. Femeia îşi ieşi din fire. Bucuros, el se luă la întrecere cu ea în zbierete. După o oră totul fu aşa cum se cuvine: cocoşatul o ajută pe Fränze să-şi împacheteze lucrurile, furios, Franz plecase de-acasă, nevasta vizitiului se instală la cocoşat, fiindcă nu ştia încotro să se ducă. Cocoşatul se duse de îndată la medicul său, anunţă că e bolnav, iar seara amândoi se porniră laolaltă să-l înjure pe Franz Biberkopf.

La Franz însă se prezentă Cilly. Ce doreşti, copila mea? Te doare ceva, te pişcă pe undeva, vai, vai.

— Am venit doar ca să aduc un guler de blană pentru dumneavoastră.

Franz luă în mână gulerul de blană, preţuindu-l ca un cunoscător. Fain lucru. De unde-o fi făcând rost băiatul ăsta de asemenea lucruri frumoase? Data trecută n-au fost decât nişte cizme. Cilly, fără să bănuiască ceva, gâgâi cu naivitate:

— Sunteţi prieten foarte bun, aşa-i, cu Reinhold al meu?

— Păi da, râse Franz, îmi trimite când şi când alimente şi lucruri de îmbrăcăminte, din ce are el prea multe. Ultima dată mi-a trimis nişte cizme. Doar cizme. Stai niţel, să-ţi dai şi dumneata cu părerea. Numai de nu le-o fi luat cu ea Fränze, putoarea aia, dobitoaca aia; unde-or fi, ah, iată-le. Ia te uită, domnişoară Cilly, astea mi le-a trimis ultima dată. Ce zici de asemenea ţevi de tun? Ar putea să intre în ele trei bărbaţi. Hai şi-ţi vâră picioruşele-n ele.

Fata se şi căţără-n cizme, chicoteşte, e curăţel îmbrăcată, o creatură, ce mai, s-o mănânci nu alta, arată nemaipomenit în paltonul negru cu garnitură de blană, ce cap pătrat e Reinhold că-i face vânt uneia ca ea, de unde-o pescui el mereu fete drăguţe. Cilly stă în ţevile de tun. Franz se gândeşte la situaţia de mai înainte, iată-mă abonat cu luna la femei – îşi leapădă un pantof şi-şi vâră piciorul într-o cizmă, pe la spate, lângă al ei. Cilly ţipă, dar piciorul lui intră în cizmă, ea vrea să fugă, ţopăie amândoi, ea trebuie să-l accepte. Apoi, lângă masă, el îşi vâră şi celălalt picior în ţeava de tun. Se clatină, se pornesc ţipete, domnişoară, pune-ţi frâu fanteziei, lasă-i pe cei doi să se vesclească între ei, acum au lecţia particulară de lingvistică, pentru membrii cotizanţi urmează abia mai târziu, de la 5 până la 7.

— Tu, Reinhold mă aşteaptă, Franz, să nu-i spui nimic te rog, te rog.

— Ba am să-i spun, păpuşico.

În aceeaşi seară se pomeni cu ea, mica plângăcioasă e acum toată a lui. Îl înjură amândoi cât pot pe cel părăsit, ea e o persoană foarte drăguţă, are o garderobă frumoasă, paltonul, care e aproape nou, o pereche de pantofi de bal, toate astea le-a adus cu ea, ia te uită, fetiţo, pe toate şi le-a dăruit Reinhold, le cumpără cu siguranţă în rate.

Franz îl întâlnea acum mereu cu admiraţie şi bucurie pe Reinhold. Munca lui Franz nu e uşoară, se şi gândeşte cu îngrijorare la sfârşitul lunii, când Reinhold, cel foarte tăcut, va începe din nou să vorbească. Într-o seară, Reinhold stă lângă el la staţia de metrou de pe Alexanderplatz, peste drum de Landsberger Strasse, şi-l întreabă dacă are ceva în vedere pentru acea seară. Ei drăcie, luna încă nu s-a sfârşit, şi-apoi Cilly îl aşteaptă pe Franz – dar ca să meargă cu Reinhold, e gata s-o facă, fireşe, cu cea mai mare plăcere. Şi o pornesc încetişor pe jos – încotro, credeţi? – pe Alexanderstrasse în jos, spre Prinzenstrasse. Franz stăruie mereu, până ce află unde vrea să meargă Reinhold.

— Vrei să ne ducem la Walterchen? Să ţopăim?

Nu, vrea la Armata Salvării, pe Dresdner Strasse. Vrea să-i asculte pe cei de-acolo. Ce aiureală! E ceva întocmai pe potriva lui Reinhold. Asemenea idei îi trec ăstuia prin cap. Şi aşa Franz Biberkopf a petrecut pentru prima dată o seară la soldaţii salvării. A fost foarte comic, iar el s-a minunat nespus.

La nouă şi jumătate, când au început chemările la banca penitenţei, Reinhold se purtă foarte ciudat, se năpusti spre ieşire, ca şi cum l-ar fi urmărit cineva, haidem afară, omule. Ce s-a întâmplat? Pe scară, îi spuse, ocărând, lui Franz:

— Cu băieţii ăştia trebuie să fii prevăzător. Te prelucrează până când ţi se taie răsuflarea şi spui la toate da.

— Pe naiba, cu mine nu le-ar merge, nu m-ar îmbăta ei cu apă rece.

Reinhold continuă să înjure şi în vreme ce mănâncă o friptură pe Prinzenstrasse, pe urmă îi dădu drumul dintr-o suflare, lăsând să se înţeleagă ce-i stătea pe suflet:

— Vreau să termin cu muierile, Franz, mi s-a făcut lehamite de ele.

— Ei, Doamne, şi eu mă şi bucuram de următoarea.

— Crezi tu că mie-mi face plăcere ca săptămâna viitoare să vin iar la tine, ca să mă scapi de Trude, blonda? Nuu, pe baza...

— În privinţa mea, Reinhold, nu-i nici un bai, păi de ce-ar fi? Pe mine poţi să te bizui. Dinspre partea mea, n-au decât să mai vină şi zece muieri, le căpătuim noi pe toate, Reinhold.

— Lasă-mă-n pace cu muierile. Dacă nu le mai vreau, Franz?

Ei, dacă s-a lămurit omul, ce să se mai enerveze?!

— Bine, dacă ţi s-a făcut silă de muieri, e foarte simplu, dă-le dracului. Le-om despăgubi noi. Ţi-o mai iau şi pe aia pe care o ai, şi cu asta, basta.

2 ori 2 fac patru, dacă ştii să socoteşti, mă-nţelegi, n-ai nici un motiv să te uiţi chiorâş la

mine, de ce s-o uita aşa urât? Caraghios mai e individul, îşi aduce cafeaua, sucul de lămâie, nu poate suporta rachiul, se clatină pe picioare, nu-i ies din minte muierile. Un răstimp, Reinhold nu mai spuse nimic şi abia după ce-a turnat în el trei ceşti de zeamă chioară, a început să-şi verse din nou năduful.

Nu se poate contesta în mod serios că laptele este un aliment cu o mare valoare nutritivă pentru copii, în special pentru copiii mici, sugaci, apoi este foarte recomandabil ca întăritor pentru bolnavi, îndeosebi dacă se administrează, pe lângă el, un alt aliment nutritiv. Un aliment nutritiv pentru bolnavi, recunoscut în general de autorităţile medicale, dar din păcate neapreciat, este de exemplu carnea de berbec. Aşadar, nimic împotriva laptelui. Firește, însă, această propagandă nu trebuie să ia forme grosolane, eronate. În orice caz, Franz gândeşte: Eu rămân la bere; dacă e bine depozitată, nici împotriva berii nu se poate spune nimic.

Reinhold îşi îndreaptă pupilele spre Franz – tânărul arată dărâmat rău, se smiorcăie:

— De două ori am mai fost acolo, Franz, la Armata Salvării. Am şi stat de vorbă cu unul. Îi spun „Da", mă ţin de cuvânt o vreme, pe urmă îmi schimb părerea.

— Despre ce-i vorba?

— Ştii doar că mă satur repede de-o muiere. Asta-i. După patru săptămâni, gata. De ce, habar n-am. Nu-mi mai place. Mai-nainte-s nebun după câte una, ar trebui să mă vezi, căpiat de-a binelea, bun de dus la balamuc, aşa de ţicnit. Iar după aia: gata, trebuie să se care, nu pot nici să mă mai uit la ea, aş azvârli şi cu bani pe urma ei, numai să n-o mai văd.

Franz fu uimit:

— Măi băiete, poate c-ăi fi chiar ţicnit. Da' ia stai...

— M-am dus aşadar la Armata Salvării, le-am spus, pe urmă m-am rugat împreună cu unul.

Franz se minună:

— Te-ai rugat?

— Dacă eşti în starea asta şi nu poţi s-o scoţi la capăt.

— Ei, drăcia-dracului. Un om tânăr ca tine, îţi stă mintea-n loc, nu alta.

— Mi-a şi fost de folos, şase, opt săptămâni te gândeşti la altele, ţi-aduni puterile – şi merge, merge.

— Ei, Reinhold, poate c-ar trebui să te internezi într-un spital. Sau poate că n-ar fi trebuit s-o ştergi aşa de grabă de-acolo, din sală. N-aveai decât să te aşezi liniştit în banca aia din faţă. De mine nu era cazul să te ruşinezi.

Nu, nu mai vreau, şi nici nu-mi mai e de vreun ajutor, toate astea-s nişte tâmpenii. Ce să mă mai umilesc acolo şi să mă rog, de vreme ce nu cred.

— Păi da, te-nţeleg, dacă nu crezi, nu te mai ajută la nimic.

Franz rămase cu ochii aţintiţi asupra prietenului său, care privea posomorât în ceaşca lui goală.

— Nu ştiu, zău, Reinhold, cum te-aş putea ajuta şi eu. Trebuie să-mi bat capul niţel cu chestia asta. La tine-i vorba poate de un fel de scârbă faţă de muieri, sau aşa ceva.

— Uite, acuma îmi şi vine să borăsc privind-o pe blonda Trude. Da' mâine sau poimâine, atunci să mă vezi, când o apărea Nelly sau Guste,

sau cum s-o mai numi, atunci să-l vezi pe Reinhold. Cu urechile lui roşii. Nu şi nu, trebuie s-o am pe asta, chiar de-ar trebui să-mi prăpădesc toate paralele, trebuie s-o am.

— Şi ce te-atrage aşa, în chip deosebit?

— Vrei să spui: cu ce mă cucereşte? Păi, să-ţi răspund: cu absolut nimic. Tocmai asta e. Una – mai ştiu eu – e tunsă à la garçon, sau face bancuri. De ce-mi place una sau alta, nu ştiu niciodată. Muierile, ia întreabă-le, se minunează când mă holbez la ele ca un taur şi nu le mai dau pace. Întreab-o pe Cilly. Da' nu mă pot lecui de asta şi pace.

Franz nu-şi mai dezlipea ochii de Reinhold.

E un cosaş întunecat, Domnul în seama lui ne-a dat, îi zice: moartea. Azi coasa şi-o ascute, iată, să taie bine, dintr-o dată. Curând tăişul va izbi, noi ne plecăm făr-a crâcni.

Un tânăr ciudat. Franz zâmbeşte. Reinhold nu zâmbeşte deloc.

E un cosaş întunecat, Domnul în seama lui ne-a dat, îi zice: moartea. Curând tăişul va izbi.

Franz gândeşte: O să trebuiască să te scuturăm niţel, băiete. O să-ţi tragem pălăria cu 10 centimetri mai jos pe ceafă.

— Bine, Reinhold, o s-o facem. O s-o întreb pe Cilly.

Franz cugetă asupra negoţului cu carne vie şi deodată nu mai vrea, vrea altceva

— Cilly, nu mi te aşeza-n poală. Şi nici nu te grăbi să mă iei la refec. Tu eşti păpuşica mea. Ia ghici cu cine am fost.

— Nici nu vreau să ştiu.

— Ghidi, ghidi, botişor, ia ghiceşte. Cu Reinhold.

Micuţa se bosumflă, de ce oare?

— Reinhold, ia te uită, şi ce ţi-a povestit?

— Ei, multe.

— Aşa. Iar tu stai să-l asculţi şi-l mai şi crezi, te pomeneşti, ha?

— Nu prea, Cillyken.

— Eu mă car. Mai întâi stau şi te-aştept trei ore întregi, iar când vii, începi cu tâmpeniile şi vrei să-mi povesteşti nu ştiu ce.

— Nici vorbă. Scumpeteo [asta are sticleţi la cap], tu eşti aia care să-mi povesteşti ceva. Nu eu şi nici el.

— Păi ce s-a-ntâmplat? Nu pricep boabă. Şi pe urmă îi dădu drumul. Cilly, micuţa brunetă, se aprinse, uneori nici nu mai putea să vorbească, aşa turuia pe nerăsuflate, iar Franz o tot giugiulea ascultând-o cum povesteşte, fiindcă arăta atât de drăgălaşă cu obrăjorii ei roşii şi strălucitori cum e cireaşa, până la urmă fata se porni să şi bocească din pricina celor ce-i veneau în minte. Omu' ăsta, Reinhold, nu e pentru o femeie nici amant, nici codoş, nu e nici măcar bărbat, e o haimana. Dă raita pe străzi ca un vulpoi, face pui, pui şi înhaţă fetele. Ţi-ar putea vorbi despre el câteva duzini. Doar nu crezi că eu am fost pentru el a dintâi sau a opta? Poate a suta. De l-ai întreba, n-ar şti el singur câte-a avut. Şi cum le-a avut. Franz, dragă, dacă l-ai turna pe criminalu' ăsta, ai căpăta de la mine... nu, eu n-am nimic, da' ai putea să te duci la poliţie şi ţi-ar da o recompensă. Pe mutra lui nu se citeşte nimic, când îl vezi stând aşa pe gânduri

şi bându-şi cicoarea, mereu tot zeama aia chioară. Şi pe urmă, hop, pune laba pe-o fată.

— Astea toate mi le-a povestit şi el.

— Mai întâi te gândeşti: ce vrea băiatul ăsta, de ce s-o fi făcut foc şi pară, mai bine s-ar duce să tragă un pui de somn. Pe urmă apare din nou, un tânăr ferches, un filfizon, ţi-o spun, Franz, îţi stă mintea-n loc, ce s-a-ntâmplat cu ăsta, cum de s-a schimbat aşa de ieri? Şi-ncepe să vorbească, şi ştie să danseze...

— Cum, să danseze, Reinhold?

— Ba bine că nu. Păi unde l-am cunoscut? La sala de dans din Chaussestrasse.

— Pune şi el laba pe cine pică uşor.

— Aş, te scoate, Franz, de unde-oi fi. Nici dacă-i o femeie măritată n-o lasă mai moale, până la urmă tot ajunge-a lui.

— Al naibii craidon.

Franz se porni pe râs şi nu mai reuşi să se oprească. Dragoste eternă nu-mi jura acum, noul te atrage când îţi iese-n drum. Inimile-n care arde-un foc nestins caută imbolduri proaspete-ntr-adins. Dragoste eternă nu-mi jura defel. Am să te înşel – şi-ai să faci la fel.

— Mai şi râzi, omule! Oi fi şi tu unul de-aceeaşi teapă.

— Ba nu, Cillyken, da' băiatu' ăsta e prea de tot caraghios şi-mi chelălăie mereu că nu se poate lăsa de muieri.

Nu mă las, nu mă las, nu mă pot lăsa de tine. Franz scoase vindiacul.

— Acuma o are pe Trude, blonda, oare ce părere ai, să i-o iau eu?

Doamne, ce mai zbiară muierea! Cum mai poate să zbiere o muiere! Cilly zbiară ca un tigru

furios. Smulge vindiacul lui Franz, îl azvârle pe podea, stai, fato, că doar nu l-am cumpărat să fac zdrenţe de şters pe jos din el, asta mi-l prăpădeşte ndată, mi-l dă gata.

— Franz, omule, ăştia ţi-au sucit minţile, ce-i cu Trude, hai, spune-odată.

Cilly urlă ca un tigru turbat. Dacă o să continue să ţipe aşa, o să vină poliţia, crezând că-i sucesc gâtul. Păstrează-ţi sângele rece, Franz.

— Cilly, nu azvârli cu lucrurile de îmbrăcăminte. Astea costă parale, şi astăzi nu le poţi căpăta uşor. Aşa, dă-o-ncoace. Că doar nu te-am muşcat.

— Nu, da' mare nătăfleaţă mai eşti, Franz.

— Bine, să zicem că sunt nătăfleaţă. Da' Reinhold e prietenul meu, şi dacă se află într-o asemenea încurcătură, încât a ajuns până şi pe Dresdner Strasse la Armata Salvării, ca să se roage, închipuie-ţi, trebuie să-i dau o mână de ajutor, de vreme ce-i sunt prieten. Să nu i-o iau pe Trude?

— Şi eu?

Cu tine, cu tine la pescuit m-aş duce.

— Păi tocmai despre asta să stăm de vorbă, să ne sfătuim cum să facem. Unde-s cizmele mele, alea înalte? Ia vezi tu.

— Lasă-mă-n pace, omule.

— Vreau doar să-ţi arăt cizmele, Cilly. Şi pe astea le am tot de la el. Tu – doar ţi-aminteşti – mi-ai adus un guler de blană. Păi da. Iar mai înainte una mi-a adus de la el cizmele.

Spune-i liniştit, de ce nu, nu tăinui nimic, cu sinceritate totul iese mai bine.

Cilly se aşază pe-un taburet, cască ochii la el. Apoi se porneşte să bocească, nu mai rosteşte o vorbă.

— Aşa stau lucrurile. Ăsta-i omul. L-am ajutat. E prietenul meu. Iar pe tine nu vreau să te mint.

Cum se mai zgâia la el. Cu ce mânie:

— Eşti un pungaş ordinar, un mizerabil. O fi Reinhold un nemernic, da' tu eşti mai rău – eşti mai rău decât cel mai rău codoş.

— Nu, nu sunt.

— Dac-aş fi bărbat...

— Ei, bine că nu eşti bărbat. Dar nu-i nevoie să te mai aţâţi cu bună-ştiinţă, Cillyken. Ce-a fost, ţi-am spus. Uitându-mă la tine, în timpul ăsta, m-am răzgândit. Nu i-o iau pe Trude, rămâi aici tu.

Franz se ridică în picioare, ia cizmele, le-aruncă pe dulap. Ce vrea Reinhold nu se poate face, nu mă mai bag, ăsta-i nenoroceşte pe oameni, nu mă mai bag. Trebuie căutat altceva.

— Cilly, ascultă aici, mâine dimineaţă, după ce-a plecat Reinhold de-acasă, te duci la Trude a lui şi vorbeşti cu ea. Am s-o ajut, se poate bizui pe mine. Spune-i, stai, spune-i să vină aici, să stăm de vorbă noi doi cu ea.

A doua zi la prânz, blonda Trude se află la Franz şi la Cilly, e foarte palidă şi foarte tristă, iar Cilly îl învinuieşte de-a dreptul pe Reinhold că o necăjeşte şi că puţin îi pasă de ea. Aşa e. Trude se porneşte pe plâns, dar habar n-are ce vor ăştia doi de la ea. Franz zice:

— Omul ăsta nu e un golan. E prietenul meu şi sunt gata să-l ajut la nevoie. Dar ce face el e curată cruzime. Se poartă ca un hingher.

Ea, Trude, să nu se lase înspăimântată de Reinhold, iar în afară de asta, el, Franz, o să... ei, o să vedem.

În aceeaşi seară, Reinhold îl ia pe Franz de la taraba lui, e frig de crapă pietrele, Franz primeşte invitaţia la un grog fierbinte, ascultă liniştit introducerea lui Reinhold, apoi acesta intră numaidecât în subiect, zicând că s-a săturat de Trude şi că vrea să scape de ea chiar azi.

— Reinhold, ai şi pus mâna pe alta?

A pus, recunoaşte. Franz îi spune că n-o alungă pe Cilly, cu care o duce bine şi e o muieruşcă la locul ei, dar el, Reinhold, ar cam trebui să pună frâu, precum se cuvine unui om de treabă, pur şi simplu aşa nu poate să meargă mai departe. Reinhold nu înţelege, vrea să ştie dacă asta-i din pricina gulerului, a gulerului de blană. Trude i-ar aduce, ei, poate că i-ar aduce un ceas, un ceas de buzunar din argint, sau o căciulă de blană cu clapete pentru urechi, de care Franz ar avea neapărat nevoie. Nu, nimic din toate astea, gata cu braşoavele. Am să-mi cumpăr singur toate alea. Ca între prieteni, ar vrea să stea de vorbă prieteneşte cu Reinhold. Pe urmă îi spune la ce s-a gândit astăzi şi ieri. Reinhold s-o păstreze pe Trude, fie ce-o fi. Trebuie să se obişnuiască, pe urmă o să meargă. Omul e om, o femeiuşcă e tot om, altminteri n-are decât să dea trei mărci unei târfe, aia e mulţumită să-l vadă că-şi ia valea numaidecât. Dar să-nconjuri femeile cu dragoste şi cu sentimente şi după aia să le dai cu piciorul, una după alta, asta nu-i o treabă.

Reinhold ascultă toate astea în felul său. Îşi bea pe-ndelete cafeaua şi priveşte-n gol. Spune apoi pe un ton liniştit că dacă Franz nu vrea să i-o ia pe Trude, să n-o ia. Mai înainte s-a descurcat şi fără el. Pe urmă se cară, n-are timp.

În noaptea aceea, Franz se trezeşte şi nu mai poate adormi până dimineaţa, în bârlog e tare frig. Cilly doarme şi sforăie lângă el. De ce nu adorm? Acum, căruţele cu zarzavaturi se-ndreaptă spre piaţă. N-aş vrea să fiu cal şi să alerg noaptea pe frigul ăsta. În grajd da, acolo e cald. Cum poate să doarmă o femeie. Asta poate să doarmă. Eu nu. Mi-au îngheţat degetele de la picioare, mă mănâncă, mă gâdilă. E ceva în el, inima, plămânii, respiraţia, simţirea lăuntrică, ceva care e apăsat, lovit, de către cine? Nu ştie ce lucru e, de către cine. Poate spune doar că are insomnie.

O pasăre şade într-un copac, tocmai când e scufundată în somn, un şarpe alunecă pe lângă ea, foşnetul o trezeşte, acum pasărea şade cu penele înfoiate, n-a simţit nici un şarpe. Hei, continuă să respiri, trage liniştit aer pe nări. Franz se zbate, îl apasă ura lui Reinhold şi se dondăneşte cu el. Ura pătrunde prin uşa de lemn şi-l trezeşte. Reinhold este şi el întins în pat. Întins lângă Trude. Doarme adânc, în vis ucide, în vis îşi află uşurarea.

Ştiri locale

Era în a doua săptămână din aprilie, când vremea arăta câteodată primăvăratică, făgăduind, cum constata la unison presa, o splendidă vreme de Paşti, numai bună s-o petreci în aer liber. În acele zile, la Berlin, un student rus, Alex Fränkel, şi-a împuşcat logodnica, pe Vera Kaminskaja, decoratoare, în vârstă de 22 de ani, la pensiunea ei. Educatoarea de aceeaşi vârstă Tatjana Sanftleben, care se asociase planului lor de a-şi lua viaţa împreună, s-a speriat în ultima clipă de hotărârea

pe care-o luase şi a fugit când prietena ei şi zăcea fără viaţă pe podea. A întâlnit o patrulă a poliţiei, i a povestit cele ce trăise cu groază în ultimele luni şi i-a condus pe poliţişti la locul unde Vera şi Alex zăceau răniţi mortal. A fost pusă în alarmă poliţia judiciară, comisia de anchetă trimise câţiva funcţionari la locul nenorocirii. Alex şi Vera voiau să se căsătorească, dar condiţiile economice nu le îngăduiau întemeierea unei familii.

Mai departe: investigaţiile privind culpabilitatea în cazul catastrofalului accident de tramvai de pe Heerstrasse încă n-au fost încheiate. Declaraţiile făcute la interogarea martorilor şi a conductorului Redlich urmează a fi reexaminate. Rapoartele experţilor încă n-au fost depuse. Abia după ce vor fi prezentate va fi posibil să se treacă la examinarea problemei dacă sus-numitul conductor s-a făcut vinovat prin frânarea prea târzie, sau dacă nu cumva catastrofa s-a datorat unui cumul de coincidenţe nefericite.

La Bursă domnea un trafic calm de valori necotate; cursul liber se menţinea ferm datorită statisticii publicate tocmai atunci de Banca Reichului, care înfăţişa o imagine foarte favorabilă, consemnând o scădere de 400 de milioane în circulaţia bancnotelor şi de 350 de milioane în stocul de cambii. În ziua de 18 aprilie, pe la orele 11 se putea auzi: I.G. Farb 260 jumătate până la 267, Siemens und Halske 297 jumătate până la 299; Dessauer Gas 202 până la 203; Zellstoff Waldhof 295. Pentru petrolul german s-a ivit oarecare interes la 134 şi jumătate.

Ca să revenim la accidentul de tramvai de pe Heerstrasse, trebuie să spunem că starea tuturor

persoanelor grav rănite în accident este în curs de ameliorare.

Încă de la 11 aprilie, redactorul Braun a fost eliberat prin forţa armelor de la Moabit. A fost o scenă de vestul sălbatic, s-a declanşat urmărirea, preşedintele tribunalului penal a prezentat de îndată autorităţilor judiciare superioare raportul corespunzător. Între timp continuă audierile martorilor oculari şi ale funcţionarilor implicaţi.

Mai puţin preocupată se arată în aceeaşi vreme opinia publică din Berlin de dorinţa uneia dintre cele mai importante fabrici americane de automobile de a obţine din partea unor firme germane cu capitaluri mari oferte de reprezentanţă exclusivă în Germania de Nord pentru automobile de şase până la opt cilindri ce desfid orice concurenţă.

Pentru orientare slujesc în sfârşit următoarele, pe care le consemnez adresându-mă îndeosebi locuitorilor din cadrul Oficiului telefonic Steinplatz: pe Hardenbergstrasse, la Renaissancetheater, în cadrul unei ample festivităţi jubiliare, s-a jucat pentru a suta oară piesa *Valet de cupă*, această comedie încântătoare, în care umorul graţios se reuneşte cu un sens mai profund. Berlinezii sunt îndemnaţi prin afişe să sprijine această piesă pentru a ajunge la sărbătorirea unor jubilee superioare. În privinţa aceasta se pot lua în considerare, firește, fel de fel de lucruri. Berlinezii pot fi, ce-i drept, îndemnaţi, dar e totodată posibil ca fel de fel de împrejurări să-i împiedice a da urmare apelului. Mai întâi, ei pot fi plecaţi în călătorie, astfel încât să nu aibă habar de existenţa piesei. Se poate şi să se afle în Berlin, dar să nu aibă prilejul să vadă pe coloanele de afişaj anunţul

teatrului, de pildă, din cauză că sunt bolnavi şi zac în pat. Într-un oraş de patru milioane, aceştia reprezintă o mulţime considerabilă de oameni. Totuşi, ei ar putea fi informaţi prin radio, în cadrul ştirilor publicitare de la ora 6 seara, că *Valet de cupă*, această încântătoare comedie pariziană, în care umorul graţios se reuneşte cu un sens mai profund, le joacă acum pentru a suta oară la Renaissancetheater. Informaţia le-ar putea provoca cel mult regretul de a nu se putea duce pe Hardenbergstrasse, căci dacă sunt într-adevăr bolnavi la pat n-ar putea fi transportaţi în nici un caz acolo. După informaţii vrednice de încredere, la Renaissancetheater nu s-au făcut nici un fel de preparative pentru a primi paturi de bolnavi, care ar fi eventual depuse acolo temporar de ambulanţe.

De asemenea, nu poate fi nicidecum trecută cu vederea nici următoarea observaţie: ar putea să existe, fără îndoială că şi există, în Berlin oameni care să citească afişul difuzat de Renaissancetheater, dar să se îndoiască de adevărul său, nu de adevărul existenţei afişului, ci de adevărul şi importanţa conţinutului său redat prin caractere tipografice. Ar putea să fie încercaţi de un sentiment neplăcut, de indispoziţie şi silă, citind pe afiş afirmaţia că *Valetul de cupă* e o comedie încântătoare, pe cine încântă, ce încântă, prin ce încântă, cum se ajunge să mă încânte, n-am nevoie să mă las încântat. Faptul că în această comedie umorul graţios se reuneşte cu un sens mai profund ar putea să-i facă să strâmbe din buze. Ei nu vor umor graţios, modul lor de viaţă este serios, starea lor de spirit e tulburată, dar sublimă, au avut printre rubedenii câteva cazuri de deces. Nu se

lasă nici înşelaţi de afirmaţia că regretabilul umor graţios se reuneşte cu un sens mai profund. Căci după opinia lor este în genere imposibil să faci inofensiv, să neutralizezi umorul graţios. Sensul mai profund trebuie să existe întotdeauna singur. Umorul graţios trebuie înlăturat aşa cum Cartagina a fost înlăturată de romani, sau cum au fost înlăturate, în alte moduri, alte oraşe de care nu-şi mai aduc aminte. Unii oameni nu cred în genere în sensul mai profund al piesei *Valetul de cupă*, căruia i se face reclamă pe coloanele de afişaj. Un sens mai profund: de ce mai profund şi nu doar profund? Oare mai profund o fi mai profund decât profund? Astea-s obiecţiile respectivilor.

E clar ca lumina zilei: într-un oraş mare ca Berlinul, mulţi oameni se îndoiesc de multe, critică şi caută nod în papură la multe, aşa fac şi cu vorbele tipărite pe afişul pentru care directorul teatrului a cheltuit o sumă frumuşică. Oamenii ăştia nu vor să ştie în genere nimic despre teatru şi chiar dacă nu-i găsesc vreun cusur, ba chiar le e drag teatrul, îndeosebi Renaissancetheater de pe Hardenbergstrasse, chiar dacă admit că în piesa de care e vorba se produce într-adevăr o împletire a umorului graţios cu sensul mai profund, nu doresc să asiste la spectacol pur şi simplu deoarece pentru astă-seară au în vedere altceva. Datorită acestui fapt, numărul oamenilor ce s-ar revărsa spre Hardenbergstrasse, putând determina organizarea unor spectacole paralele cu piesa *Valetul de cupă* în săli învecinate, ar scădea foarte mult.

După această digresiune plină de învăţăminte, despre întâmplări publice şi particulare din Berlin, în iunie 1928, ne reîntoarcem la Franz Biberkopf, Reinhold şi necazul lui cu fetele. Este

de presupus că şi cele ce avem de comunicat despre ei să trezească doar interesul unui cerc restrâns. În ce mă priveşte însă, aceasta nu mă va împiedica să merg liniştit mai departe pe urmele neînsemnatului meu om, în Berlin, centru şi răsărit, în definitiv, fiecare face ceea ce socoteşte a fi necesar.

Franz a luat o hotărâre teribilă. Nu bagă de seamă că se află la ananghie

Lui Reinhold nu i-a mers bine după discuţia cu Franz Biberkopf. Acestui Reinhold nu i-a fost dat, cel puţin până acum, să fie brutal cu femeile, ca Franz. Pe el trebuie să-l ajute în treaba asta cineva, iar acum se afla în impas. Fetele erau pe urmele lui, Trude, care se găsea încă la el, Cilly, ultima, şi penultima, al cărei nume îl şi uitase. Toate spionau în jurul său, una cu spaimă şi îngrijorare [ultima garnitură], alta cu dor de răzbunare [penultima garnitură], alta cu noi porniri de dragoste [antepenultima garnitură]. Cea mai nouă, care apăruse la orizont, o anume Nelly, de la halele centrale, o văduvă, a schimbat macazul şi s-a retras numaidecât, după ce au apărut la ea rând pe rând şi au prevenit-o Trude, Cilly şi chiar ca martor cu jurământ, un bărbat, un anume Franz Biberkopf, însuşi prietenul lui Reinhold. Da, asta a făcut-o Franz Biberkopf.

— Doamnă Labschinsky – aşa se numea, firește, Nelly – eu nu vin la dumneata ca să-i fac un rău prietenului meu, sau ce mi-o fi el. Nici vorbă de aşa ceva. Nu scormonesc absolut deloc în rufele murdare ale altora. Dar ce-i drept, drept să fie. Nu sunt de acord ca femeile să fie azvârlite

în stradă una după alta. Iar aşa ceva nu e nici dragoste adevărată.

Doamna Labschinsky îşi legănă cu dispreţ pieptul; Reinhold să nu-şi facă probleme din cauza ei. La urma-urmelor, ea nici nu e începătoare în ce priveşte bărbaţii. Franz continuă:

— Mă bucur să aud asta, îmi e de ajuns. Ai să ştii dumneata să te descurci. Fiindcă faci o faptă bună, şi tocmai asta vreau. Femeile nu trebuie făcute să sufere, că doar sunt şi ele oameni ca şi noi, şi pe urmă Reinhold însuşi. Cu treburile astea se distruge. De pe-acuma nu mai bea bere şi nici un fel de rachiu, nu mai suportă o picătură măcar, bea doar cafea, o zeamă lungă. Ar trebui să-şi adune minţile. Omul ăsta are un fond bun.

— Are, are, se jelui doamna Labschinsky.

Franz dădu din cap cu seriozitate:

— Şi de-aia mă bag, a trecut prin multe, da' aşa nu merge mai departe, trebuie să-l împiedicăm.

La despărţire, doamna Labschinsky îi dădu domnului Biberkopf laba ei puternică:

— Mă bizui pe dumneata, domnule Biberkopf.

Se putea bizui pe el. Reinhold nu s-a mutat. Era un sedentar, însă n-a îngăduit să i se ghicească gândurile. Trecuseră trei săptămâni peste termenul la care trebuia să se încheie convieţuirea cu Trude, Franz era chemat zilnic la raport de femeiuşcă. Franz jubila: În curând ajunge la scadenţă următoarea. Aşadar, acum alarmă mărită. Şi într-adevăr: într-o zi la prânz, Trude îl înştiinţă că două seri la rând Reinhold a ieşit îmbrăcat în ţoale festive. Chiar a doua zi la prânz ştia cine e: o anume Rose, cusătoreasă de butoniere, de vreo

treizeci de ani, numele de familie încă nu-l aflase, adresa însă, da. Ei, atunci toate-s în regulă, râse Franz.

Dar cu soarta, cum se ştie, nici un pact nu-i pe vecie, iar destinul e grăbit[28]. Dacă aveţi dificultăţi la mers, purtaţi încălţăminte Leiser. Leiser este cel mai mare magazin de încălţăminte din piaţă. Iar dacă nu vreţi să mergeţi pe jos mergeţi pe sus: NSU vă invită la o călătorie de probă cu o maşină de şase cilindri. Chiar în această joi, Franz Biberkopf o ia singur pe Prenzlauerstrasse, fiindcă i-a venit în minte să-l caute pe prietenul său Meck, cu care nu mai dăduse ochii de mult, dornic să-l vadă, aşa, în general, şi-apoi să-i povestească despre Reinhold şi despre muieri, iar Meck s-asculte şi să se minuneze cum el, Franz, îl ia din scurt pe un asemenea ins şi cum îl smuceşte, obligându-l să se obişnuiască cu ordinea şi chiar obişnuindu-l cu ea.

Şi într-adevăr, când Franz cu lădiţa lui de ziare se strecoară în birt, pe cine-l zăresc ochii mei? Pe Meck. Şade acolo cu alţi doi şi înfulecă bunătăţi. Franz ia loc aşadar îndată lângă ei şi înfulecă la rându-i, iar după ce-au plecat cei doi, consumă împreună cu Meck, la invitaţia lui, câteva căni mari de bere, Franz povesteşte gargarisind şi înghiţind, iar Meck ascultă gargarisind şi înghiţind şi minunându-se şi cu satisfacţie ce fel de oameni există. Meck nu vrea să se bage, dar e totuşi o poveste nemaipomenită. Franz radiază şi povesteşte ce ispravă a făcut el în treaba asta, cum i-a şi smuls-o lui Reinhold pe Nelly, o doamnă Labschinsky, cum Reinhold a fost nevoit să rămână cu Trude trei săptămâni peste termen, acum e la rând o anume Rosa, cusătoreasă de

butoniere, numai că butoniera asta o să i-o coasem noi. Şi aşa, Franz şade fălos în faţa cănii lui de bere, se simte grozav de bine. Slăviţi cu voioşie, voi, coruri tinereşti, un cântec de beţie cântaţi pe rând acum, bumbum, un cântec de beţie cântaţi pe rând acum. De trei ori trei fac nouă, aşa-i oricum o-ntorci, noi bem ca nişte porci, de trei ori trei cu unu fac zece, aşadar să bem înc-un pahar, două, trei, patru, şase, şapte.

Cine stă la tejghea, la masa de băut, la masa de cântat; cine zâmbeşte în dugheana împuţită, învăluită în fum de ţigară? Porcul cel mai gras dintre porcii graşi, domnul von Pums – bufl Individul zâmbeşte, ceea ce numeşte el zâmbet, dar ochişorii lui de porc caută. Ar trebui luată o mătură şi făcută o gaură în fumul ăsta gros, dacă vrea să vadă ceva. Iată, trei se şi caţără spre el. Sunt flăcăii care fac mereu negoţ în tovărăşie cu el, nişte tipi mişto. Cum e sacul, aşa-i şi peticul. Mai bine s-ajungi la tinereţe în spânzurătoare decât să aduni la bătrâneţe chiştoace. Cei patru se scarpină-n cap, sporovăiesc împreună, caută cu ochii prin dugheană. Ar trebui să ia o mătură, dacă vor să vadă aici ceva, un ventilator ar fi bun şi el. Meck îi dă un ghiont lui Franz:

— Nu-s destui. Mai au nevoie de oameni pentru marfa lor, grasul nu găseşte atâţia câţi îi trebuie.

— M-a iscodit şi pe mine. Dar nu intru eu în cârdăşie cu el. Ce treabă am eu cu fructele? Are multă marfă ăsta?

— Naiba ştie ce marfă are. El zice că fructe. Nu trebuie să pui prea multe întrebări, Franz. Dar să ştii că nu-i rău să te ţii pe lângă el, întotdeauna

pică ceva. E uns cu toate alifiile bătrânul, iar ăilalţi la fel.

La ora opt, 23 de minute şi 17 secunde, se apropie de tejghea, de masa de băut, încă unul – un, doi, trei, patru, cinci, şase, şapte, mama fierbe lapte – cine o fi ăsta? Unii zic, regele Angliei. Nu, nu e regele Angliei îndreptându-se în trăsură, cu mare suită, spre deschiderea parlamentului, un semn al simţului de independenţă al naţiunii engleze. Nu este el. Cine-o fi? Sunt oare delegaţii popoarelor, care au semnat la Paris pactul Kellog[29], înconjuraţi de 50 de fotografi, călimara care trebuia n-a putut fi adusă din cauza dimensiunilor ei mari, aşa că au trebuit să se declare mulţumiţi cu o garnitură Sèvres? Nu sunt nici aceştia. Cel ce se apropie târându-şi picioarele, cu ciorapii de lână gri atârnându-i, nu e altul decât Reinhold, o făptură total insignifiantă, un tânăr şters cum nu se mai poate. Acuma se scarpină-n cap în cinci, caută cu ochii prin local. Ar trebui să pună mâna pe-o mătură, ca să vadă ceva, şi un ventilator ar fi bun. Franz şi Meck îi observă cu încordare de la masa lor pe cei cinci fraţâni, care iau loc împreună la o masă, aşteptând să vadă ce vor face.

După un sfert de oră, Reinhold îşi aduce o ceaşcă de cafea şi o limonadă şi priveşte cu atenţie prin încăpere. Şi cine râde spre el de la perete şi-i face semn? În nici un caz dr. Luppe, primarul general al oraşului Nürnberg, deoarece acesta a avut de ţinut în dimineaţa asta cuvântarea de deschidere la comemorarea lui Dürer, după el a vorbit ministrul de Interne al Reichului, dr. Keudell, ministrul Cultelor din Bavaria, dr. Goldenberger, în consecinţă şi aceştia doi sunt împiedicaţi să se

afle aici. Bomboanele de mestecat Wrigley P.R. asigură dinţi sănătoşi, o respiraţie proaspătă, o digestie mai bună. Nu e altul decât Franz Biberkopf, care rânjeşte cu toată faţa. Se bucură enorm că se apropie Reinhold. Acesta e obiectul activităţii sale educative, este elevul său, i-l poate prezenta acum prietenului Meck. Ia uită-te la el cum vine. Îl ţinem în frâu. Reinhold vine cu cafeaua şi limonada lui, se aşază la masa lor, mormăie pentru el şi se bâlbâie oleacă-mboldit de curiozitate, Franz ar dori din toată inima să afle ce-i în capul lui, iar Meck aude:

— Ei, cum mai merg lucrurile pe-acasă, Reinhold, toate bune?

— Păi da, Trude e la mine, te obişnuieşti.

Rosteşte aceste cuvinte rar, cum cad picăturile dintr-o ţeavă de apă înfundată. Franz e fericit, îi vine să sară-n sus de bucurie. Asta el a făcut-o. Care altul, dacă nu eu. Îl priveşte radiind pe prietenul Meck, care nu-i refuză admiraţia.

— Vezi, Meck, facem ordine pe lumea asta, o scoatem la capăt, nimeni nu se poate pune contra. Franz îl bate pe umăr pe Reinhold, care se trage, tresărind, înapoi. Vezi, mă băiete, trebuie să te stăpâneşti, pe urmă treaba merge strună. Eu o zic mereu: trebuie să te stăpâneşti şi să te ţii tare, şi nimeni şi nimic nu-ţi mai poate sta-n drum. Franz nu se poate bucura îndestul de ce-a reuşit el cu Reinhold. Un păcătos pocăit e mai bun decât 999 de drepţi. Şi Trude ce spune, nu se minunează de felul paşnic în care merg toate? Iar tu, omule, nu eşti bucuros că ai scăpat de tot necazul cu muierile? Reinhold, muierile sunt bune şi pot să ne facă plăcere. Da', vezi tu, dacă mă-ntrebi ce părere am eu despre muieri, am să-ţi spun: nu

pune prea puţin preţ pe ele, da' nici prea mult. Dacă pui prea mult, lucrurile devin primejdioase, fereşte-te. Aş putea să-ţi spun o poveste despre asta. [Povestea despre Ida, grădina paradisului, Treptow, pantofii de doc, iar mai departe Tegel. Triumf, toate astea s-au dus, au pierit în adânc.] Am să te-ajut, Reinhold, să-ţi meargă cu muierile aşa, cum se cuvine. N-ai nevoie să te duci la Armata Salvării, ne îngrijim noi de toate mai bine. Ei, hai noroc, Reinhold, o cană de bere ai să suporţi şi tu fără-ndoială.

Reinhold ciocneşte liniştit cu ceaşca lui de cafea:

— Cum poţi tu să te-ngrijeşti de chestia asta, Franz, de ce, cum adică?

Ei, drăcie, iar am spus vrute şi nevrute.

— Vreau să zic doar aşa că pe mine poţi să te bizui, trebuie să te obişnuieşti cu un rachiaş, cu un rachiu de chimion slab.

Celălalt, pe un ton calm:

— Ai vrea să faci pe doctorul cu mine?

— De ce nu? În chestiile astea mă pricep. Tu doar ştii, Reinhold, cu Cilly şi mai înainte te-am ajutat. N-ai încredere în mine că am să te ajut şi-acum? Franz e filantrop. Ştie încotro duce drumul.

Reinhold ridică privirea, se uită la el cu ochii săi trişti:

— Aşa, care va să zică ştii.

Franz îi înfruntă privirea, nu se lasă tulburat în bucuria lui, Reinhold n-are decât să bage de seamă, nu poate decât să-i priască dacă bagă de seamă că alţii nu se lasă turtiţi.

— Da, uite-l pe Meck colea, el poate să-ţi confirme, noi avem oarecare experienţe în urmă

şi ne bazăm pe ele. Şi-apoi chestia asta cu rachiul; Reinhold, dacă suporţi un rachiu, facem aici o petrecere pe cheltuiala mea, plătesc eu toată distracţia.

Reinhold nu-şi dezlipeşte ochii de Franz, care şi-a bombat pieptul, şi de Meck, care se uită la el plin de curiozitate. Pe urmă îşi coboară privirea şi caută parcă ceva în ceaşca lui:

— Ai vrea să mă curariseşti, făcând din mine un bărbat sub papuc?

— Hai noroc, Reinhold, trăiască bărbaţii sub papuc, de trei ori trei fac nouă, aşa-i oricum o-ntorci, noi bem ca nişte porci, cântă şi tu cu mine Reinhold, orice-nceput e greu, se ştie, dar fără el sfârşitul cum are să vie?!

Pluton, stai! V-aliniaţi! La dreapta, marş! Reinhold iese din ceaşca lui de cafea. Pums, care stă lângă el, cu obrazul lui gras şi roşu, îi şopteşte ceva. Reinhold ridică din umeri. Pe urmă Pums suflă în fumul gros şi-i dă drumul croncănind cu voioşie:

— Te-am mai întrebat, Biberkopf, cum e cu dumneata, tot mai vrei să umbli razna cu fituicile dumitale? Ce se câştigă în treaba asta, doi pfenigi la bucată, cinci pfenigi pe oră, hai?

Şi pe urmă bălăbăneala încolo şi-ncoace la înghesuială, Franz ar trebui să preia o căruţă cu fructe sau zarzavaturi, Pums furnizează marfa, câştigul e strălucit. Franz însă nu vrea nicidecum, toată şleahta asta din jurul lui Pums nu-i place, ăştia o să mă tragă cu siguranţă pe sfoară. Reinhold, bâlbâitul, tace în fundal. Când îl întreabă ce părere are, Franz bagă de seamă că tot timpul se uitase la el, iar acum se zgâieşte din nou în ceaşcă.

— Ei, ce părere ai, Reinhold?

Reinhold se bâlbâie:

— Păi da, şi eu lucrez cu el.

Şi cum şi Meck zice de ce nu, Franz vrea să se gândească, nu vrea să zică nici ba, nici da, va veni aici mâine sau poimâine şi va discuta cu Pums problema şi cum e cu mărfurile, de unde se ia marfa, cum se fac socotelile şi ce loc ar fi cel mai bun pentru el.

Toţi ceilalţi au şi plecat, localul este aproape gol, Pums a plecat, Meck şi Biberkopf au plecat, numai la tejghea mai stă un tramvaist şi discută cu birtaşul despre reţinerile lunare, care sunt prea mari. Bâlbâitul Reinhold încă mai şade ghemuit pe locul său. În faţa lui se află trei sticle de limonadă goale, una pe jumătate plină şi ceaşca de cafea. Nu pleacă acasă. Acasă doarme blonda Trude. Se gândeşte la asta şi-şi frământă mintea. Se ridică, îşi târşâie picioarele prin local, ciorapii de lână îi atârnă peste carâmbi. Omul arată jalnic, e gălbejit, are nişte linii tăiate adânc în jurul gurii şi nişte cute îngrozitoare de-a curmezişul frunţii. Îşi mai aduce o ceaşcă de cafea şi o limonadă.

Blestemat este, grăieşte Ieremia, bărbatul care se bizuie pe oameni, care-şi face din carne reazem şi a cărui inimă se leapădă de Dumnezeu. El se asemuie celui părăsit în stepă şi nu prinde de veste când se apropie ceva bun. Stă în uscăciune, în pustiu, pe sărătură, unde nu locuieşte nimeni. Binecuvântat, binecuvântat, binecuvântat este bărbatul care se încrede în Dumnezeu şi a cărui nădejde e Domnul. El se asemuie unui copac sădit lângă apă, ale cărui rădăcini sunt împlântate în pârâu. Nu prinde de veste când se lasă arşiţa, frunzele sale rămân verzi, în anii de secetă n-are

nici o grijă, nu încetează niciodată să dea roade. Inima este înşelătoare în toate privinţele şi coruptă; cine-o poate cunoaşte?

Ape din deasa, neagra pădure, ape înfricoşător de negre, ce mute zăceţi, înfricoşător de liniştite zăceţi. Suprafaţa voastră rămâne nemişcată, atunci când în jurul pădurii se porneşte furtuna, şi pinii încep să se îndoaie, iar pânzele de păianjen dintre ramuri se sfâşie şi din copaci încep să sară aşchii. Voi, ape negre, zăceţi liniştite în căldări dedesubt, în vreme ce ramurile cad frânte.

Vântul zguduie pădurea, la voi jos furtuna nu pătrunde. Pe fundul vostru nu aveţi balauri, vremea mamuţilor a trecut, nu e nimic pe-acolo care să sperie pe cineva. În voi putrezesc plante, se mişcă peşti, melci, încolo, nimic. Dar deşi este aşa, deşi nu sunteţi decât apă, sunteţi sinistre, ape negre, înfricoşător de liniştite.

Duminică, 8 aprilie 1928

— A nins, oare o să se înveşmânte iar totul în alb, acum în aprilie?

Franz Biberkopf şedea la fereastra chiţimiei lui, se sprijinea cu braţul stâng pe pervazul ferestrei, îşi rezema capul în palmă. Era după-amiază, duminică, în odaie cald, plăcut. Cilly făcuse focul încă de la prânz, acum dormea în patul din fundul odăiţei, cu pisicuţa ei.

— A nins? Un aer atât de cenuşiu. Ar fi foarte frumos.

Când închise ochii, Franz auzi sunând clopote. Rămase minute-n şir liniştit, le auzea

numând: bim, bang, bim bim, bang, bim, bang. Până când își săltă capul din palmă, le auzi: erau două clopote cu bătaie surdă și unul cu sunet limpede. Se opriră.

De ce-o fi bătând acum? se întrebă el. În clipa aceea începură brusc din nou foarte tare, cu lăcomie parcă, asurzitor. Era un zgomot infernal. Apoi încetară. Se făcu brusc liniște.

Fanz își luă brațul de pe pervazul ferestrei, se retrase în odaie. Cilly ședea pe pat cu o oglinjoară în mână, ținea niște ace de păr între buze, când se apropie Franz, începu să fredoneze cu voioșie.

— Ce este azi, Cilly? E sărbătoare?

Fata își aranja părul.

— Păi da, e duminică.

— Nu, dacă e vreo sărbătoare.

— Poate catolică, nu știu.

— Fiindcă bat clopotele așa tare.

— Unde?

— Habar n-am.

— N-am auzit nimic. Tu ai auzit ceva, Franz?

— Păi da, bubuiau pur și simplu, făceau o larmă...

— Ai visat cu siguranță, omule.

Spaima mea.

— Nu, n-am visat. Stăteam aici.

— Poate că ai aţipit.

— Aș. O ținu pe-a lui, se simțea ca încremenit din cap până-n picioare, abia reuși să se miște încet și să se așeze lângă masă la locul lui. Cum de poți să visezi așa ceva. Totuși, am auzit, își turnă pe gât o înghițitură de bere. Spaima nu cedă. Se uită la Cilly, care sta gata să plângă. Cine știe, Cillyken, i s-o fi întâmplat cuiva ceva. Întrebă de ziar. Ea reuși să râdă și zise în glumă:

— Azi nu-i nici unul, duminica nu avem niciodată ziare.

El răsfoi ziarul de dimineaţă, îşi aruncă ochii peste titluri.

— Numai fleacuri. Nu, toate astea-s nimicuri. Nu s-a întâmplat absolut nimic.

— Dacă tu auzi bătând clopote, Franz, ar trebui să te duci la biserică.

— Ah, lasă-mă-n pace cu popii. Nici nu mă gândesc. Numai că-i tare caraghios: auzi ceva, şi după aia vezi că nu-i nimic. Rămase pe gânduri, ea stătea lângă el, îl dezmierda. Am să cobor niţel, să iau aer, Cilly. Nu mai mult de-un ceas. Să văd dacă nu s-a-ntâmplat ceva. Seara apar *Die Welt* şi *Montag Morgen*, să mă uit prin ele.

— Prea-ţi faci şi tu gânduri, Franz. Ce-o să vezi ziare: la Prenzlauer Tor un camion de gunoi a avut pană şi tot gunoiul s-a răsturnat în stradă. Sau, ia stai niţel: un vânzător de ziare a avut de schimbat nişte bani şi din greşeală a dat restul corect.

Franz râse:

— Ei, eu mă duc. Pa, Cillyken.

— Pa, Franzenken.

După aceea, Franz coborî încet scările celor patru etaje, iar de atunci n-o mai revăzu pe Cilly.

Fata a aşteptat în odaie până la cinci. Cum el nu s-a întors, a ieşit în stradă şi a întrebat de el prin cârciumi până la aceea din colţ de pe Prenzlauer Strasse. Nu fusese nicăieri. Dar voise să răsfoiască undeva ziarele, ca să vadă, gândea ea, ce-i cu povestea aia neroadă de care visase. Undeva s-a dus el, totuşi. La cârciuma din colţ de pe Prenzlauer, birtăşiţa îi spuse:

— Nuu, aici n-a fost. Da' a întrebat de el domnu' Pums. Şi eu i-am spus unde locuieşte domnu' Biberkopf, cu siguranţă că s-a dus acolo.

— Nu, la mine n-a fost nimeni.

— Poate că nu l-a găsit.

— Da.

— Sau l-a întâlnit în faţa uşii.

Cilly rămase acolo până seara târziu. Cârciuma se umplu. Ea privea mereu spre uşă. O dată se repezi şi până acasă, apoi se întoarse. Veni doar Meck, care o consolă şi glumi cu ea un sfert de oră. Spuse:

— Se-ntoarce el; omul ăsta nu se-neacă într-un pahar cu apă. Nu-ţi face griji, Cilly.

Dar, în vreme ce rostea aceste vorbe, îi veni în minte cum a stat cândva lângă el Lina, care şi aceea îl căuta pe Franz, după povestea cu Lüders şi şireturile. Când Cilly ieşi pe strada întunecată şi noroioasă, ar fi însoţit-o, dar nu voi s-o mai sperie, poate că totul nu-i decât un fleac.

În mânia ei, Cilly se hotărî brusc să-l caute pe Reinhold; poate că ăsta îl convinsese pe Franz să ia altă femeie, iar Franz o părăsise pur şi simplu. Odaia lui Reinhold era încuiată, nimeni în ea, nici măcar Trude.

Se întoarse încet la cârciuma de pe Prenzlauer, din nou la cârciumă. Ningea, dar zăpada se topea. Pe Alex, vânzătorii de ziare alergau strigând cu *Montag Morgen* şi *Welt Montag*. Îşi cumpără de la un vânzător pe care nu-l cunoştea o foaie şi se uită prin ea. Dacă s-o fi întâmplat ceva, dacă o fi avut el dreptate în după-amiaza asta. Ei da, un accident de cale ferată în Statele Unite, în Ohio, o încăierare între comunişti şi cei cu crucea încârligată, nu, Franz nu se amestecă în chestii de-astea,

un mare incendiu în Wilmersdorf. Nimic de care să-i pese. Îşi târî paşii prin faţa strălucitoarei case Tietz, o tăie pe caldarâm spre întunecata Prenzlauer Strasse. N-avea umbrelă. Era udă leoarcă. Pe Prenzlauer Strasse, în faţa micii cofetării stătea un grup de femei de stradă sub umbrele şi barau trecerea. Din spate i se adresă un ins gras fără pălărie, care ieşise din gangul unui imobil. Îşi văzu repede de drum. Pe următorul îl iau cu mine, ce-şi închipuie Franz. Aşa o porcărie nu mi s-a mai întâmplat niciodată.

Era zece fără un sfert. O duminică îngrozitoare. În acel moment, Franz zăcea la pământ în alt cartier al oraşului, cu capul în rigolă, cu picioarele pe trotuar.

Franz coboară scara. O treaptă, încă o treaptă, încă o treaptă, o treaptă, treaptă, treaptă, patru etaje, mereu mai jos, mai jos, mai jos, tot mai jos. E ameţit, parcă i-a stat mintea în loc. Fierbe supa, doamnă Stein, pune masa, doamnă Stein – pune masa, doamnă, pune masa, doamnă Stein. Nu, cu prostia asta n-am făcut nimic atunci, ce-am mai asudat la târfa aia. Trebuie să ies la aer. Parapetul scării, ce rău luminat e pe-aici, ai putea să-ţi rupi gâtul.

La etajul doi se deschide o uşă, din urmă vine un bărbat greoi. Ce burtă trebuie să aibă ăsta de gâfâie aşa, şi încă la coborâre. Jos, Franz Biberkopf se opreşte în faţa uşii, aerul e cenuşiu şi lânced, în curând o să ningă. Omul de pe scară gâfâie lângă el, e un bărbat scund, spongios, cu faţa umflată, albă, poartă pe cap o pălărie de fetru verde.

— O duci cam rău cu pieptul, nene.

— Da, grăsimea. Şi prea multe trepte de urcat. Pornesc împreună de-a lungul străzii. Astmaticul gâfâie: Astăzi am urcat până acum de cinci ori până la etajul patru. Ia fă şi dumneata socoteala: douăj' de etaje, fiecare în medie treizeci de trepte, scările în spirală sunt mai scurte, da' şi mai greu de urcat, aşadar treizeci de trepte, cinci etaje, o sută cin'zeci de trepte. Astea la urcat. Şi tot atâtea la coborât.

— La drept vorbind, trei sute. Fiindcă şi la coborâre te ţine pieptul, după cum am băgat de seamă.

— Aşa-i, şi la coborâre.

— Eu mi-aş căuta altă meserie.

Ninge cu fulgi grei, care se rotesc, e o privelişte frumoasă.

— Vezi dumneata, eu umblu după anunţuri publicitare, cu asta mă ocup. Pentru o asemenea treabă nu există zile obişnuite şi duminici. Duminica e şi mai şi. Cei mai mulţi dau anunţuri publicitare duminica, îşi leagă de ele speranţele cele mai mari.

— Da, fiindcă omul are timp să citească ziarul. E la mintea cocoşului. Intră în domeniul meu.

— Umbli şi dumneata după anunţuri publicitare?

— Nu, eu doar vând gazete. Acum mă duc să citesc una. Ce vreme! Ai mai pomenit aşa ceva?

— Aprilie, ieri încă era frumos. Ai să vezi, mâine o să fie iarăşi totul curat. Facem pariu?

Omul gâfâie iar, felinarele s-au şi aprins, lângă un felinar scoate un carneţel de notiţe fără copertă, îl ţine foarte departe de ochi, citeşte ceva. Franz zice:

— O să ţi se ude.

Omul n-aude, îşi vâră carnetul în buzunar, discuţia s-a încheiat, Franz se gândeşte: acuma îmi iau rămas-bun. Dar mărunţelul îl priveşte pe sub borurile pălăriei verzi:

— Ia spune, tinere, din ce trăieşti de fapt?

— De ce mă-ntrebi? Vând ziare, sunt vânzător de ziare pe contul meu.

— Aha. Şi cu asta câştigi parale?

— Ei, merge.

Ce-o fi vrând caraghiosul ăsta?

— Aşa. Mi-am dorit şi eu întotdeauna să-mi câştig banii pe contul meu. Trebuie să fie plăcut, faci ce vrei, iar dacă eşti vrednic, merge.

— Câteodată se-ntâmplă şi să nu meargă. Da' dumneata alergi destul, prietene. Astăzi, duminică, pe o vreme ca asta, nu sunt mulţi ăi de aleargă.

— Chiar aşa. Alerg jumătate de zi. Şi nici o ispravă, nici o ispravă, oamenii sunt strânşi la pungă azi.

— Dacă mi-e îngăduit, ce negustorie faci la drept vorbind, nene?

— Am pensioara mea. Voiam, vezi dumneata, să fiu un om liber, să câştig banul meu. Ei, de trei ani sunt la pensie, mai înainte am fost la poştă, iar acum alerg, alerg mereu. Uite care e treaba: citesc în ziar şi pe urmă mă duc eu acolo să văd lucrurile pentru care au dat oamenii anunţuri.

— Poate mobilă?

— Ce-o fi, mobilă de birou uzată, piane Bechstein, covoare persane vechi, piane electrice, colecţii de mărci poştale, monede, garderoba unor răposaţi.

— Mor mulţi oameni.

— Duium. Şi uite-aşa, mă duc să văd şi uneori cumpăr.

— Iar pe urmă revinzi, înţeleg.

Astmaticul amuţi din nou, se înfăşură mai bine în palton, îşi urmară fără grabă drumul prin ninsoarea domoală. La următorul felinar, rotofeiul astmatic scoase din buzunar un teanc de cărţi poştale, se uită abătut la Franz, îi vârî în mână două cărţi poştale:

— Citeşte, tinere.

Pe cartea poştală scria: „P.P. Data poştei. Spre regretul meu, mă văd nevoit să renunţ, din cauza unor împrejurări nefavorabile, la înţelegerea încheiată ieri. Cu toată stima, Bernhard Kauer."

— Kauer e numele dumitale?

— Da, textul e tras cu un aparat de copiat. Mi l-am cumpărat, singurul lucru pe care l-am cumpărat, îmi fac singur copiile. Se pot face până la cincizeci pe oră.

— Ce spui! Da' despre ce-i vorba?

Omului ăstuia îi lipseşte o doagă, uite cum mai clipeşte din ochi.

— Citeşte: să renunţ din cauza unor împrejurări nefavorabile. Cumpăr şi nu pot să plătesc. Fără plată, oamenii nu-ţi dau nimic. Nici nu le-o poţi lua în nume de rău. Mereu alerg, urc şi cumpăr şi cad la învoială şi mă bucur, oamenii se bucură şi ei, văzând că afacerea se-ncheie aşa de lesne, iar eu mă gândesc: ce noroc am, există lucruri atât de frumoase, colecţii splendide de monede, ţi-aş putea povesti mult, oameni care deodată rămân fără parale, şi-atunci urc eu la ei, mă uit la toate, ei îmi povestesc ce s-a-ntâmplat, multă mizerie mai e printre oameni, de-ar pica în mână măcar câţiva pfenigi, şi în imobil la

dumneata am cumpărat nişte lucruri, oamenii se află la nevoie, o maşină de stors rufe şi un răcitor mic, se bucură să se desfacă de ele. Pe urmă cobor, aş fi bucuros să cumpăr totul, dar jos m-apucă grijile cele mari: n-am bani, n-am nici un ban.

— Iar pentru vânzare ai, firește, pe cineva care-ţi ia lucrurile.

— S-o lăsăm baltă. Mi-am cumpărat maşina de copiat şi-mi trag cu ea cărţile poştale. Fiecare carte poştală mă costă 2 pfenigi, astea-s oricum cheltuieli. Şi cu asta, s-a terminat.

Franz făcu ochii mari:

— Mi-ai luat piuitul, nene. Doar nu vorbeşti serios.

— Cheltuielile – câteodată le micşorez, economisesc cinci pfenigi, aruncând cartea mea poştală îndată, chiar la ieşire, în cutia de scrisori a oamenilor.

— Îţi rupi picioarele alergând şi abia-ţi tragi sufletul, pentru ce toate astea?

Ajunseseră în Alexanderplatz.

Într-un loc se făcuse îmbulzeală, cei doi se apropiară. Astmaticul ridică ochii spre Franz, era furios:

— Ia să trăieşti dumneata din optzeci şi cinci de mărci pe lună şi să vezi că n-o poţi scoate la capăt.

— Păi bine, nene, trebuie să te-ngrijeşti de vânzarea lucrurilor. Dacă vrei, am să mă interesez eu pe la cunoscuţii mei.

— Mofturi, nu ţi-am cerut eu aşa ceva, eu îmi fac afacerile singur, nu fac afaceri în combinaţie.

Ajunseseră în mijlocul îngrămădelii, era o ciondăneală obişnuită. Franz îl căută cu privirea

pe insul cel scund, nu mai dădu de el, pierise. Ăsta-şi continuă alergătura, se minună Franz, m-a lăsat mască. Dar unde s-o fi petrecut nenorocirea de care mi s-a dat de veste? Intră într-o cârciumioară, luă un rachiu de chimion, răsfoi gazetele *Vorwärts*, *Lokalanzeiger*. Nu găsi în ele mai multe decât în *Mottenpost*, în Anglia sunt alergări, la Paris, de asemenea; s-or fi plătit mize ridicate. La urma-urmelor, poate că urechile îţi ţiuie şi când se petrece pe undeva vreo întâmplare fericită.

E pe cale să se întoarcă din drum şi să se ducă acasă. Trebuie s-o ia pe caldarâm, să vadă ce se întâmplă în îmbulzeala aia. *Die grosse Bockwurst mit Salat**! Ia de-aici, tinere, *Die grosse Bockwurst, Montag Morgen, Die Welt, Die Welt, Die Welt am Montag!*

Ce zici de ăştia doi; se caftesc de vreo jumătate de oră, şi n-au nici un motiv. Aici m-apucă dimineaţa. Hei, dumneata te-ai abonat se vede la locu' ăsta de te lăbărţezi aşa. Aş, cine-i purice, nu poate să se lăbărţeze. Aoleu, ia gineşte-te, i-a dilit una de l-a năucit.

Când s-a strecurat până-n faţă, pe cine vede Franz bătându-se şi cu cine? Doi tineri, pe care-i cunoaşte, sunt dintre oamenii lui Pums. Ei, ce zici! Lunganul l-a prins din spate pe celălalt cu braţul arcuit pe după gât şi, pleosc, dă cu el în noroi. Măi băiete, de ăsta te laşi tu doborât; n-ai stofă, ce mai. Ce vrei să facă, doamne, dacă l-a prins la strâmtoare. Au, sticleţii, sticleţii, evaporaţi-vă. Doi poliţai cu glugi de ploaie îşi fac loc în îngrămădeală. Hait, unul dintre luptători s-a ridicat

---

* Cârnatul cel mare cu salată (germ.).

şi în îmbulzeala aia a şters-o. Al doilea, lunganul, nu se poate pune numaidecât pe picioare, a primit o lovitură în coaste, dar una straşnică. Franz se vârâ în faţă de tot. Doar n-o să las omul să zacă-n drum, ce adunătură, nu pune unul mâna. Franz l-a şi luat sub braţ pe lungan şi s-a amestecat printre oameni. Sticleţii caută.

— Ce se-ntâmplă aici?

— S-au mardit doi.

—Împrăştiaţi-vă, circulaţi.

Poliţaii cârâie, întotdeauna vin la spartul târgului.

Să circulăm, asta o şi facem, dom' sergent, nu-i nevoie de atâta tămbălău.

Franz şade cu lunganul în holul slab luminat al unui imobil de pe Prenzlauer Strasse, la doar două numere mai departe de casa unde după vreo patru ore va ieşi un ins gras fără pălărie şi se va lega de Cilly; fata îşi va vedea de drum, pe următorul îl va lua cu siguranţă cu ea, ce ticălos Franz, aşa o porcărie.

Franz şade în holul casei şi se munceşte să-l pună pe picioare pe Emil, care e făcut praf.

— Încearcă, băiete, să te ţii copăcel până om putea ajunge în vreo cârciumă. N-ai nici pe naiba, nu mori tu din asta. Şi să te speli, cari tot asfaltul cu tine. Traversează strada. Acuma te las în cea mai bună cârciumă din apropiere, Emil, eu trebuie să mă car acasă, m-aşteaptă logodnica.

Franz îi strânge mâna, celălalt se mai întoarce o dată:

— Ai putea să-mi mai faci un serviciu, Franz. Azi trebuie să iau marfă de la Pums. Dă fuga pân-acolo, e doar la doi paşi pe strada asta. Hai, du-te.

— Nu pot, omule, n-am timp.

— Doar să anunţi că azi nu pot veni, ăla mă aşteaptă. Nu poate face nimic altminteri.

Franz înjură, o porneşte, ce vreme, mereu e de făcut câte ceva, dar eu vreau să mă duc acasă, în definitiv n-o pot lăsa pe Cilly să m-aştepte. Maimuţoiul, parcă eu aş avea timp de pierdut. O ia la fugă. Lângă un felinar stă un ins scund care citeşte-ntr-un carneţel. Cine naiba-i ăsta, doar îl cunosc. Omul îl vede, i se adresează numaidecât:

— Ah, dumneata, tinere. Locuieşti în imobilul unde sunt de vânzare maşina de stors rufe şi răcitorul. Fii bun, când te-ntorci acasă, dă dumneata cartea asta poştală, economisim taxele poştale.

Îi vârî în mână cartea poştală, mă văd nevoit să renunţ, din cauza unor împrejurări nefavorabile. Franz Biberkopf îşi continuă liniştit drumul, cartea poştală i-o va arăta lui Cilly, nu-i nici o grabă, îl şi înveseleşte trăsnitul ăsta, micuţul pensionar de la poştă, care aleargă mereu şi cumpără şi n-are bani, dar o păsărică are el, şi nu doar un obişnuit sticlete, ci ditamai găina din care s-ar putea sătura o familie întreagă.

— 'Nă ziua, domnu' Pums, 'nă seara. Vă miraţi că vin la dumneavoastră. Ce să vă spun. Traversez Alex. Spre Landsberger Strasse e o încăierare, îmi zic, ia să mă duc eu acolo. Şi cine se băteau? Ei? Emil al dumneavoastră, lunganul, cu unul mărunţel, pe care-l cheamă ca pe mine, Franz, îl ştiţi dumneavoastră.

La care domnul Pums răspunde: el se gândise şi aşa la Franz Biberkopf, încă de la prânz băgase de seamă că între cei doi e ceva.

— Aşadar, lunganul nu vine. Îi iei locul dumneata, Franz Biberkopf.

— Ce fac eu?

— E-aproape şase. La nouă trebuie să ridicăm marfa. Biberkopf, azi e duminică, şi-aşa n-ai nimic de făcut, cheltuielile ţi le achit eu, iar peste asta îţi mai dau – na, să zicem cinci mărci ora.

Pe Franz îl apucă ameţeala:

— Cinci mărci!

— Ei da, sunt la ananghie, ăia doi mă lasă-n pană.

— Mărunţelul o să vie.

— Aşadar, ne-am înţeles, cinci mărci, cu cheltuielile dumitale, cinci cincizeci, n-are importanţă.

Franz râde teribil în sinea lui, în vreme ce coboară scările în urma lui Pums. Norocoasă duminică, aşa ceva nu-i pică omului oricând în mână, e deci adevărat că bătaia clopotelor ălora a însemnat ceva, acum am să vâr în buzunar, duminica, cinşpe mărci sau douăzeci, de fapt ce cheltuieli aş putea să am. Franz se bucură, în buzunar îi foşneşte cartea poştală a pensionarului astmatic, în faţa uşii vrea să se despartă de Pums. Acesta se miră:

— Păi mă gândeam că ne-am învoit, Biberkopf.

— Ne-am învoit, cum să nu, sunt om de cuvânt. Doar trebuie să trec niţel pe-acasă, ştiţi, hehe, am o logodnică, pe Cilly, o cunoaşteţi poate de la Reinhold, a fost mai înainte a lui. Nu pot s-o las pe fată o duminică-ntreagă singură în coşmelie.

— Nu, Biberkopf, acum nu-ţi mai pot îngădui să pleci, se duce naibii toată treaba şi rămân mofluz. Nu, Biberkopf, nu se poate, din pricina unor chestii de-astea cu muierile n-o să lăsăm să se ducă de râpă afacerea. N-avea grijă, nu te părăseşte ea.

— Asta aşa-i, aţi spus o vorbă adevărată, pe fata asta mă bazez. Da' tocmai d-aia. Nu pot s-o las să m-aştepte-n zadar, n-o s-audă, n-o să vadă şi n-o să ştie ce fac.

— Acum hai cu mine, o să vedem noi.

Ce să fac? gândi Franz. Porniră. Tot pe Prenzlauer Strasse, la colţ. Ici-colo stăteau femei de stradă, aceleaşi pe care le va vedea Cilly peste câteva ore, când îl va căuta pe Franz şi va alerga dintr-un loc într-altul. Timpul înaintează, în jurul lui Franz se adună fel de fel; în curând se va afla într-un automobil, va fi înhăţat. Acum se gândeşte cum poate expedia la iuţeală cartea poştală a trăsnitului ăluia şi cum să se repeadă o clipă sus la Cilly, fata-l aşteaptă.

Urcă împreună cu Pums. În aripa dreaptă a unei clădiri de pe Alten Schönhauser Strasse, acolo e biroul său, spune Pums. Încăperea în care arde lumina arată într-adevăr ca un birou, cu telefon, maşini de scris. O femeie mai în vârstă vine de mai multe ori în odaia în care Franz şade cu Pums:

— Dânsa e soţia mea, domnul Franz Biberkopf, astăzi va lucra cu noi.

Femeia iese de parcă n-ar fi auzit nimic. În vreme ce Pums lucrează la biroul său, revăzând câte ceva, Franz răsfoieşte un număr din B. Z. aflat pe scaun: *3000 de mile marine într-o coajă de nucă* de Günther Plüschow[31], Vacanţe şi itinerare, *Conjunctură* de Lania, regia Piscator[32] însuşi la Lessingtheater. Ce e Piscator, ce e Lania? Ce e învelişul şi ce e conţinutul, aşadar drama? Nu se mai fac căsătorii între copii în India, un cimitir pentru animalele încununate cu premii. Cronica măruntă: Bruno Walter dirijează ultimul său

concert din această stagiune duminică, 15 aprilie, la Städtische Oper. Programul cuprinde Simfonia în mi bemol major de Mozart, venitul net este destinat fondului pentru monumentul lui Gustav Mahler din Viena. Şofer de autocamion, căs., 32 ani, permis de circulaţie 2 a, 3 b, caută serviciu la firmă particulară, sau autocamion.

Domnul Pums caută pe birou chibrituri pentru o ţigară de foi. În clipa aceea, doamna mai în vârstă deschide o uşă mascată, şi trei bărbaţi intră încet în încăpere. Pums nu ridică ochii. Sunt cu toţii oamenii lui Pums. Franz le strânge mâna. Femeia vrea să iasă, Pums îi face semn lui Franz:

— Dumneata, Biberkopf, voiai să expediezi o scrisoare? Ei, Clara, ai grijă tu.

— Foarte drăguţ din partea dumneavoastră, doamnă Pums, vreţi într-adevăr să-mi faceţi serviciul? Nu e o scrisoare, doar o carte poştală, şi pe urmă o vorbă pentru logodnica mea.

Şi spune amănunţit unde locuieşte, scrie adresa pe un plic cu antetul lui Pums, să i se spună lui Cilly să nu-şi facă griji, va veni acasă pe la 10, şi-apoi cartea poştală...

Aşa, acum totul e-n ordine, lucrurile s-au pus la cale cum se cuvine. În bucătărie, scârba aia slăbănoagă citeşte cele scrise pe plic, aruncă plicul în foc; mototoleşte biletul şi-l azvârle în lada de gunoi. Apoi se aşază lângă maşina de gătit, îşi bea mai departe cafeaua, nu se gândeşte la nimic, şade, bea, e cald. Bucuria lui Franz e fără margini, când mai apare alene, cu o şapcă de şmecher, în ţoala lui militară verde, groasă – cine? Cine are asemenea scofâlcituri în obraji? Cine-şi târăşte aşa picioarele, de parcă le scoate unul după altul dintr-un noroi gros? Ei, Reinhold. Din clipa asta,

Franz se simte ca acasă. Aşa da, e fain! Cu tine, Reinhold, mă bag şi eu, fie ce-o fi.

— Ce, mergi cu noi? Reinhold mormăie, îşi târâie picioarele de colo-colo. Bine că te-ai hotărât şi tu.

Franz începe să povestească despre încăierarea de pe Alex şi cum l-a ajutat el pe Emil, lunganul. Cei patru îl ascultă avizi, Pums continuă să scrie, băieţii îşi dau ghionţi, apoi şuşotesc câte doi. Unul se ocupă mereu de Franz.

La ora 8 începe expediţia. Toţi sunt bine încotoşmănaţi, Franz capătă şi el un palton. Radiază şi spune că ar fi bucuros să-l păstreze, ca şi căciula de miel, fir-ar al naibii.

— De ce nu, zic ceilalţi, n-ai decât să ţi le câştigi.

Îi dau drumul, afară e întuneric smoală şi un noroi îngrozitor.

— Ce facem? întreabă Franz după ce-au ieşit în stradă.

I se răspunde:

— Mai întâi, să punem mâna pe un automobil sau două. Pe urmă marfa, mere şi ce-o mai fi, ne ducem să le luăm.

Lasă să treacă mai multe automobile, pe Metzer Strasse staţionează două, le iau, se suie în ele şi dă-i drumul.

Cele două automobile gonesc unul după altul o bună jumătate de oră, din pricina întunecimii nu-ţi poţi da seama în ce parte a oraşului ar fi ajuns, poate Weissensee sau Friedrichsfelde. Băieţii spun: probabil că bătrânul vrea mai întâi să aranjeze ceva. Automobilele opresc în faţa unei case, e o alee largă, ar putea fi şi Templehof,

ceilalţi spun că nici ei nu ştiu, pufăie vârtos din ţigări!

Reinhold şade în automobil alături de Biberkopf. Ce voce schimbată are acum acest Reinhold. Nu se mai bâlbâie, vorbeşte tare, stă ţeapăn ca un căpitan; băiatul mai şi râde, ceilalţi din automobil îi dau ascultare, Franz îl ţine de braţ:

— Ei, flăcăule, măi, Reinhold [îi şopteşte în ceafă, sub pălărie], ei, ce zici acum? N-am avut eu dreptate cu muierile? Ia zi, băiete!

— Ba bine că nu, e-n regulă.

Reinhold îl plesneşte peste genunchi; ce lovitură e-n stare să dea băiatul ăsta, are un pumn... Franz fornăie:

— N-o să ne pierdem noi firea pentru o fată, ce naiba. Încă nu s-a născut aia, aşa-i?

Viaţa în pustiu se desfăşoară adesea cu greutate.

Cămilele caută, caută mereu şi nu găsesc, iar într-o zi dăm de ciolanele lor albite.

După ce Pums s-a urcat din nou cu un geamantan, amândouă automobilele îşi reiau cursa prin oraş. E abia nouă, opresc în Bülowplatz. Acum pornesc pe jos, despărţiţi, tot câte doi. Trec pe sub arcada căii ferate urbane. Franz spune:

— Curând ajungem la hale.

— Aşa-i, da' mai întâi să luăm ce-i de luat şi pe urmă să ducem acolo.

Deodată, cei din faţă nu se mai văd, au ajuns pe Kaiser-Wilhelm-Strasse, chiar lângă linia ferată urbană. Franz şi însoţitorul său dispar şi ei în gangul negru, deschis al unui imobil.

— Aici e, spune cel de lângă Franz, ţigara arunc-o.

— De ce? Celălalt îl strânge de braţ, îi smulge ţigara din gură.

— Fiindcă aşa am zis eu.

Mai înainte ca Franz să poată face ceva, însoţitorul său a întins-o, tăind curtea de-a curmezişul. Poftim de mai înţelege ceva, te lasă-n întuneric, unde s-or fi pitit? În timp ce Franz bâjbâie prin curte, o lanternă de buzunar îi fulgeră-n faţă, e orbit, iată-l pe Pums.

— Ei, dumneata ce vrei aici? N-ai ce căuta aici, Biberkopf, dumneata stai acolo-n faţă, cască ochii.

— Păi mă gândeam, nu trebuia să car?

— Mofturi, du-te-napoi, nu ţi-a spus nimeni nimic?

Lumina se stinge, Franz se-ntoarce bâjbâind. Ceva zvâcneşte-n el, înghite în sec: Ce se petrece aici, unde s-au ascuns ăştia? A şi ajuns la uşa din faţă a imobilului, din spate vin doi – pe toţi dracii, ăştia fură, dau o spargere, vreau să plec, să plec de-aici, un patinoar, un tobogan şi dintr-un avânt, pe apă, până-n Alexanderplatz – îl reţin însă, unul e Reinhold, are o mână de fier:

— Nu ţi s-a spus? Stai aici, fii atent.

— Cine, cine să spună?

— Nu mai flecări, omule, trebuie să ne grăbim. Lasă gărgăunii; tu nu te băga. Stai aici şi, dacă se iveşte ceva, fluieră.

— Eu...

— Tine-ţi botul, omule – şi o izbitură atinge vâjâind braţul drept al lui Franz, făcându-l să se încovoaie.

Franz rămâne singur în gangul casei. Tremură realmente. Ce stau eu aici? M-au tras cumplit pe sfoară. Câinele m-a lovit. Ăştia fură acolo,

în spate, cine ştie ce fură, nu-s negustori de fructe, sunt spărgători. Lunga alee de copaci negri, poarta de fier, după închiderea în celule, toţi deţinuţii sunt obligaţi să se dedea odihnei, în timpul verii le este îngăduit să nu se culce până la căderea întunericului. Asta-i o bandă, sub comanda lui Pums. Să plec, să nu plec. Ce trebuie să fac? Ce ticăloşi, cum m-au ademenit aici. Trebuie să stau la pândă.

Franz rămase acolo, tremura, îl durea braţul care-i fusese lovit. Deţinuţii nu trebuie să tăinuiască bolile, dar nici să le scornească; se vor aplica sancţiuni. Casa era tăcută ca mormântul, dinspre Bülowplatz răsunau trompete de automobil. În spate se auzeau trosnete, rumoare, când şi când fulgera o lanternă de buzunar, câte unul se strecura repede cu o lanternă oarbă în pivniţă. Ăştia m-au ferecat aici, mai bine pâine uscată şi apă decât să stau aici pentru asemenea ticăloşi. În curte fulgerară mai multe lanterne de buzunar, lui Franz îi veni în minte omul cu cartea poştală, ciudat individ, foarte ciudat. Iar el nu se putea mişca de-acolo, stătea ca vrăjit, de când îl lovise Reinhold parcă era ţintuit locului. Voia, dorea, dar era cu neputinţă, nu i se dădea drumul. Lumea este de fier, nu poţi face nimic, vine peste om ca un tăvălug, nu e nimic de făcut, uite-o că vine, aleargă, e un tanc, în ea şed diavoli cu coarne şi ochi arzători, îl sfâşie pe om, şed acolo şi cu lanţurile şi dinţii lor îl fac bucăţi. Năpasta se prăvale în goană, nimeni nu se poate feri. E-un zvâcnet în întuneric, când se va face lumină se va vedea totul, cum arată, cum a fost.

Aş dori să plec, aş dori să plec, ticăloşii, câinii, nu vreau în ruptul capului aşa ceva. Îşi pipăi picioarele, ar fi ceva de râs să nu pot pleca

de-aici. Se mişcă. Parcă m-ar fi aruncat cineva în aluat şi coca aia nu-mi dă drumul. Dar uite că reuşi. Păşea greu, însă, oricum, mergea. Înaintez, ăia n-au decât să fure, eu o şterg. Îşi scoase paltonul, se duse înapoi în curte, încet, cu teamă, dar paltonul trebuia să li-l arunce în obraz; în întuneric, azvârli paltonul spre clădirea din fund. Se iviră din nou lumini, doi inşi trecură în fugă pe lângă el, încărcaţi cu paltoane, maldăre întregi, cele două automobile opriră în faţa gangului; în trecere, omul îl izbi din nou pe Franz peste braţ, o lovitură de fier:

— Totul e-n ordine, da?

Era Reinhold. Acum trecură pe lângă Franz, care clănţănea din dinţi şi strângea pumnii, alţi doi inşi cu coşuri şi încă doi, dus şi întors, fără lumină. Cărau ca nişte sălbatici, alergând încolo şi-ncoace în întuneric, prin curte şi prin gang, altminteri s-ar fi speriat văzându-l pe Franz. Căci cel ce stătea acolo nu mai era Franz. Fără palton, fără căciulă, cu ochii holbaţi, cu mâinile în buzunare, pândind să vadă dacă recunoaşte faţa cuiva, cine-i ăsta, cine-i ăsta, nu se zărea nici un cuţit, poate că-n haină, ei, măi flăcăi, voi nu-l cunoaşteţi pe Franz, o să vedeţi voi dacă vă atingeţi de el. În clipa aceea, toţi patru se năpustiră unul după altul afară, încărcaţi, iar un grăsan scund îl apuca pe Franz de braţ:

— Hai, Biberkopf, plecarea, totu' e-n regulă.

Franz se pomeneşte aşezat între ceilalţi într-un automobil mare. Lângă el şade Reinhold, care-l înghesuie strâns, este celălalt Reinhold. Pornesc cu lumina din interior stinsă.

— Ce mă-nghesui? şopteşte Franz; cuţite nu-s.

— Ţine-ţi botul, ţine-ţi fleanca, mă; să nu crâcnească nimeni.

Automobilul din faţă se-ndepărtează în viteză; şoferul celui de-al doilea automobil se uită înapoi la dreapta, accelerează, strigă spre cei din spate pe geamul deschis:

— Ne urmăreşte cineva.

Reinhold scoate capul pe geam:

— Dă-i bătaie, uite, virează la colţ.

Maşina din urmă, tot după ei. În lumina unui felinar, Reinhold vede faţa lui Franz; acesta radiază, are o faţă fericită.

— Ce râzi, maimuţoiule? Eşti nebun de-a binelea.

— Şi dacă râd, ce-i, nu te priveşte.

— De ce să râzi?

Ce pierde-vară, ce om de nimic. Şi deodată-i străfulgeră lui Reinhold în minte ceva la care nu se gândise în tot timpul expediţiei: ăsta-i Biberkopf, care l-a părăsit, care-i alungă femeile, lucru dovedit, porcul ăsta neobrăzat, gras, ăstuia i-am povestit eu toate alea despre mine. Brusc, Reinhold nu se mai gândeşte la drumul pe care-l fac.

Ape din neagra pădure, ce mute zăceţi. Înfricoşător de liniştite zăceţi. Suprafaţa rămâne nemişcată, atunci când în pădure se porneşte furtuna şi pinii încep să se-ndoaie, iar pânzele de păianjen dintre ramuri se sfâşie şi din copaci cad aşchii. Furtuna nu pătrunde până jos, la voi.

Omul ăsta, gândeşte Reinhold, o duce bine şi acum spune cu siguranţă că maşina din urmă ne va ajunge, iar eu şed aici, vita asta-ncălţată mi-a ţinut discursuri, despre muieri şi despre cum să mă stăpânesc.

Franz continuă să râdă mutește, se uită înapoi pe geamulețul din spate al mașinii, da, automobilul îi urmărește, au fost descoperiți; asta-i pedeapsa lor, și chiar dacă am s-ajung și eu la zdup, cu mine n-o să le meargă, pungașii, haimanalele, bandă de tâlhari.

Blestemat este, grăiește Ieremia, bărbatul care se bizuie pe oameni. El se asemuie celui părăsit în stepă. Stă în uscăciune pe sărătură, unde nu locuiește nimeni. Inima este înșelătoare și coruptă; cine-o poate cunoaște?

Reinhold i-a făcut insului din fața lui un semn tainic, în automobil, întunericul și lumina alternează, e o goană ca la vânătoare. Pe ascuns, Reinhold și-a întins mâna pe lângă Franz până la zăvorul portierei. Pătrund cu vuiet într-o alee largă. Franz continuă să privească în urmă. Deodată e înșfăcat de piept, smuls înainte. Vrea să se ridice, îl izbește în obraz pe Reinhold. Acesta-i însă teribil de tare. Vântul vâjâie în automobil, intră zăpadă. Franz e împins peste baloturi spre portiera deschisă, strigând, el dă să-l apuce de gât pe Reinhold. O lovitură de baston îi atinge dintr-o parte brațul. Al doilea ins din mașină îl împinge, aplicându-i o izbitură în șoldul stâng. Peste baloturile de postav, Franz e împins în poziție orizontală pe portiera deschisă; el se agață de ce poate cu picioarele. Brațele lui strâng scara automobilului.

O izbitură de baston îl atinge-n ceafă. Aplecat peste el, Reinhold azvârle corpul în stradă. Portiera se-nchide cu un pocnet. Automobilul urmăritor trece vâjâind peste cel căzut. Vânătoarea continuă într-un vârtej de zăpadă.

Să ne bucurăm când răsare soarele şi ne iveşte lumina cea frumoasă. Lumina de gaz poate să se stingă, cea electrică, la fel. Când deşteptătoarele lor sună, oamenii se trezesc, începe o nouă zi. Dacă ieri a fost 11 aprilie, astăzi e 12, dacă ieri a fost duminică, astăzi e luni. Anul nu s-a schimbat, nici luna, dar o schimbare a survenit. Lumea s-a rostogolit mai departe. Soarele a răsărit. Nu se ştie sigur ce e soarele ăsta. Astronomii se ocupă mult cu acest corp ceresc. El este, spun ei, corpul central al sistemului nostru planetar, căci pământul nostru nu-i decât o mică planetă, iar noi ce suntem de fapt? Când soarele răsare astfel, oamenii se bucură, ar trebui la drept vorbind să fim tulburaţi, căci ce suntem noi, dacă ţinem seamă că soarele e de 300.000 de ori mai mare decât pământul şi că mai sunt încă atâtea cifre şi zerouri care, cu toatele, nu spun altceva decât că noi suntem un zero sau chiar nimic, absolut nimic. De fapt, e ridicol să te bucuri de aşa ceva.

Şi totuşi ne bucurăm când se iveşte lumina cea frumoasă, albă şi puternică şi inundă străzile, trezeşte în odăi toate culorile, face să se vadă chipurile, trăsăturile. E o plăcere să pipăi cu mâinile forme, dar e o fericire să le vezi, să vezi culori, linii. Şi te bucuri, şi poţi să arăţi ce eşti, ce faci, ce trăieşti. Ne bucurăm în aprilie şi de puţină căldură, precum se bucură florile că pot să crească. Trebuie să fie o eroare, o greşeală în numerele acelea cu multe zerouri.

Răsari, soare, tu nu ne înspăimânţi. Kilometrii cei mulţi ne sunt indiferenţi, la fel diametrul, volumele tale. Soare cald, răsari, lumină

albă, răsari. Tu nu eşti mare, nu eşti mic, eşti o bucurie.

Tocmai a coborât voioasă din nord-expresul de Paris micuţa făptură cu înfăţişare neînsemnată în mantou îmblănit, cu ochii ei uriaşi, cu micul ei pechinez Black and China în braţe. Fotografi şi zgomot de manivele. Raquil se supune la toate schiţând un zâmbet, cel mai mult se bucură de buchetul de trandafiri galbeni oferit de colonia spaniolă, căci fildeşul este culoarea ei preferată. Rostind cuvintele: „Sunt curioasă la nebunie să văd Berlinul", celebra femeie se urcă în automobilul ei şi dispare din faţa mulţimii de oameni ce-o salută gesticulând în oraşul matinal.

cartea a șasea

Acum nu-l vedeți pe Franz Biberkopf îmbătându-se și ascunzându-se. Acum îl vedeți râzând: întinde-te cât ți-e pla-puma. E mânios că a fost constrâns, nimeni n-o să-l mai constrângă, nici cel mai puternic, nu. Ridică pumnul împotriva forței întunecate, simte că-i stă ceva împotrivă, dar nu poate să vadă acel ceva, mai e nevoie ca barosul să cadă vâjâind asupră-i.

Nu există nici un motiv de disperare. Dacă voi istorisi mai departe această poveste şi o voi duce până la înfricoşătorul, amarul ei sfârşit, va trebui să folosesc încă deseori această vorbă: nu există nici un motiv de disperare. Căci omul despre care relatez este, ce-i drept, un om obişnuit, totuşi un om obişnuit în măsura în care-l înţelegem exact şi zicem uneori: am fi putut face pas cu pas acelaşi lucru ca şi el, am fi putut trăi aceleaşi întâmplări ca şi el. Am făgăduit, deşi nu se obişnuieşte, că, desfăşurând această poveste, n-am să tac.

Ceea ce relatez despre Franz Biberkopf, care a plecat de-acasă fără să bănuiască nimic, a luat parte, împotriva voinţei sale, la o spargere şi a fost azvârlit dintr-un automobil, este purul şi îngrozitorul adevăr. El, care a făcut neîndoielnic cele mai cinstite eforturi de a-şi urma drumul ca un om cumsecade, cu respectul legilor, se află acum la ananghie. Dar tocmai aşa ceva să nu te ducă la disperare, ce sens se va fi aflând în această absurditate insolentă, dezgustătoare şi jalnică, ce sens mincinos să dai tuturor acestora şi poate să faci din ele pentru Franz Biberkopf un destin?

Eu spun: nu există nici un motiv de disperare. Eu ştiu încă de pe acum câte ceva, poate că şi unii dintre cei care citesc aceste rânduri văd de

pe acum câte ceva. Aici urmează o dezvăluire lentă, o vom trăi precum a trăit-o Franz, iar după aceea totul va fi clar.

Binelui primit rău îi merge bine

Aflându-se în acţiune, Reinhold îi dădu înainte deîndată. Se întoarse acasă abia luni la prânz. Să întindem, scumpi fraţi şi surori, vreo 10 metri pătraţi din vălul dragostei de aproape peste cele petrecute între timp. Peste cele anterioare nu putem să-l aşternem, din păcate. Ne mulţumim să constatăm că, după ce luni dimineaţa soarele a răsărit punctual, după care a început treptat cunoscuta zarvă din Berlin – şi a bătut ora unu, aşadar ora 13, Reinhold a azvârlit-o afară din odaia lui pe Trude, cea cu scadenţa depăşită, care era sedentară şi nu voia să plece. Când săptămâna se sfârşeşte, truli, truli, iar ţapul fuge după capră, mă simt ca peştele în apă, truli, truli. Poate că un alt povestitor i-ar fi rezervat aici lui Reinhold o pedeapsă, dar eu n-am ce-i face, n-a urmat nici una. Reinhold era vesel, iar pentru sporirea veseliei lui, de dragul voioşiei lui crescânde, a azvârlit-o din casă pe Trude, care era o fire sedentară şi nu voia să plece. De fapt, nici el nu voia, dar fapta s-a săvârşit împotriva voinţei sale, oarecum automat, s-a săvârşit în principal cu participarea creierului său mijlociu: anume, era puternic alcoolizat. Aşa că omului i-a venit în ajutor şi destinul. Alcoolizarea o vom lăsa pe seama nopţii trecute, ca să mergem mai departe, va trebui să înlăturăm la repezeală câteva resturi. Reinhold, acest molâu, care pentru Franz era vrednic de râs, care n-a

putut să spună vreunei femei nici un cuvânt tare sau energic, a putut la amiază, la ora 13 s-o bată îngrozitor pe Trude, să-i smulgă părul din cap, să facă ţăndări o oglindă izbind-o cu ea, toate a putut să le facă, în cele din urmă s-o lovească peste bot fiindcă striga, până i-a dat sângele, aşa că seara, când Trude s-a dus la doctor, botul ei se umflase enorm. În câteva ore, fata şi-a pierdut toată frumuseţea, şi anume în urma intervenţiilor energice ale lui Reinhold, pe care acum voia să-l tragă la răspundere. Deocamdată trebuia să-şi ungă buzele cu alifie şi să-şi ţină gura. Cum am spus, toate acestea le-a putut face Reinhold, deoarece câteva pahare de rachiu i-au narcotizat creierul mare, iar în consecinţă creierul său mijlociu a căpătat mână liberă, care mână era la el întru totul straşnică.

După-amiaza târziu, când se simţea ce-i drept destul de rău, dar era totuşi lucid, el însuşi constată uluit câteva modificări îmbucurătoare în locuinţa sa. Era vădit că Trude plecase. Şi anume total. Fiindcă dispăruse şi panerul. Pe urmă, oglinda era spartă, iar cineva scuipase ca un bădăran pe jos, ba chiar cu sânge. Reinhold cercetă din ochi pagubele de jur împrejur. Propria lui gură era intactă, deci cea care scuipase fusese Trude, iar el fusese cel ce-o lovise peste bot. Ceea ce îi creă o asemenea stare de bună dispoziţie şi-i inspiră o asemenea stimă faţă de el însuşi încât izbucni într-un hohot de râs. Luă de jos un ciob de oglindă şi se uită în el: Ia te uită, Reinhold, tu ai făcut asta, n-aş fi crezut niciodată că aşa ceva e cu putinţă! Reinholdchen, Reinholdchen! Ce se mai bucura. Se bătu pe obraji.

După aceea se gândi: S-o fi azvârlit afară altcineva, poate Franz? Cele petrecute seara şi

noaptea încă nu-i erau perfect limpezi. Neîncrezător, o aduse în odaie pe proprietăreasă, bătrâna codoaşă, o întrebă mai pe ocolite:

— A fost la mine scandal mare astăzi, cumva?

Femeia îi dădu însă drumul: Foarte bine a făcut cu Trude, era o vită puturoasă, nu voia să-şi calce singură măcar un jupon. Ia te uită, aia purta jupoane, ceea ce lui îi era nesuferit. Aşadar fusese el însuşi. Ce fericit se simţi Reinhold! Şi deodată îi veniră în minte toate cele ce se petrecuseră seara şi noaptea. Făcuseră o bună ispravă, avuseseră o recoltă bogată, grasul ăla de Franz Biberkopf fusese tras pe sfoară şi, să sperăm, dând peste el, ăia îl omorâseră, de Trude scăpase. Măi frate, straşnic profit!

Ce facem acum? Mai întâi să ne ferchezuim pentru seara. Să-mi mai spună careva verzi şi uscate despre rachiu. Nu voiam deloc să m-apropii de rachiu, ce nerozie. Ce putere-ţi mai dă, câte-am mai reuşit să fac.

În vreme ce se schimbă, vine la el sus unul trimis de Pums, insul vorbeşte în şoaptă şi şuşoteşte, face pe grozavul, saltă de pe-un picior pe altul, Reinhold să vină numaidecât la local. Durează însă o oră bună până când Reinhold al nostru coboară. Astăzi e vorba de muieri, Pums să vadă singur de treburile lui Pums. În local, tuturor le-a pătruns frica în oase, Reinhold i-a băgat urât la apă cu Biberkopf. Dacă Franz n-a murit, ne denunţă pe toţi. Iar dac-a murit, vai şi-amar, abia atunci am încurcat-o cu totul. Se interesează pe-acasă pe la Franz, să vadă ce şi cum.

Dar Reinhold este fericit, iar norocul îl ajută. Cu el nu-i nimic de făcut. E cea mai fericită zi de când îşi poate aduce aminte. Acum are rachiul,

poate să-şi aducă muieri şi să le facă vânt, cât vrea. Se poate descotorosi de toate, ăsta-i lucrul cel mai nou şi cel mai straşnic. Vrea să dea o tură pe dată, dar frăţânii din şleahta lui Pums nu-l lasă să plece până când nu le promite că două-trei zile va rămâne ascuns la ei în Weissensee. Trebuie să vadă ce s-a întâmplat de fapt cu Franz şi ce iese din toată treaba asta pentru ei. Reinhold le făgăduieşte acest lucru.

În aceeaşi noapte a şi uitat făgăduiala şi şi-a făcut de cap. Dar nu i s-a întâmplat nimic. Ceilalţi stau pitiţi în bârlogul lor din Weissensee, înfricoşător de înfricoşaţi. A doua zi vin pe ascuns şi vor să-l ia cu ei, dar el trebuie să se ducă la o anumită Karla, noua lui descoperire de ieri.

Reinhold are dreptate. Nu se aude nimic despre Franz Biberkopf. Nu se vede şi nu se aude nimic despre el. Omul a pierit pur şi simplu de pe faţa pământului. N-avem ce face. Drept urmare, cu toţii ies din nou tiptil din ascunzătoare şi-şi reocupă mulţumiţi locurile în cartierele lor generale.

În odaia lui Reinhold însă pufăie din ţigară numita Karla, o blondă ca paiul, care i-a adus şi trei clondire mari de rachiu. El soarbe câte-un strop, ea mai mult, câteodată chiar vârtos. Reinhold gândeşte: bea tu, eu am să beau când mi-o veni timpul, iar atunci pentru tine va fi: adio, madam!

Sunt printre cititori unii îngrijoraţi în privinţa lui Cilly. Ce o să se facă biata fată dacă Franz a dispărut, dacă nu trăieşte şi a murit, în fine, dacă pur şi simplu nu mai există pentru ea? Oh, are să se descurce, nu vă faceţi griji, în privinţa ei nu trebuie să vă faceţi griji, ea e din soiul celor care cad mereu în picioare. Cilly, de exemplu, mai are

bani pentru două zile, iar joi, cum mă şi gândeam, dă de Reinhold, care-a plecat în peţit, cel mai ferches craidon din Berlin-centru, cu o cămaşă de mătase naturală. Cilly rămâne perplexă şi nu se dumireşte, văzându-l, dacă nu cumva s-a îndrăgostit din nou de individ, sau dacă nu e cazul s-o rupă odată temeinic cu el.

Ca într-o adaptare liberă după Schiller, fata noastră poartă ascuns sub veşmânt pumnalul. Ce-i drept, acesta nu-i decât un cuţit de bucătărie, dar lui Reinhold vrea să-i ardă una pentru infamiile lui, indiferent unde. Iat-o deci stând în faţa uşii lui, el pălăvrăgeşte prietenos, două raze roşii, un rece sărut. Iar ea gândeşte: pălăvrăgeşte tu până mâine, după aia ţi-l implânt. Dar unde? Asta o pune în încurcătură. Doar nu poţi găuri o stofă atât de frumoasă, insul poartă nişte ţoale faine, care-i şi vin splendid. Porneşte aşadar cu paşi mici alături de el pe stradă şi-i spune că el trebuie să i-l fi alungat pe Franz. Da' de ce? Franz nu mai vine acasă, nu s-a întors până astăzi, nu i se putea întâmpla nimic, iar în afară de asta, Trude a plecat de la Reinhold. Aşadar e limpede ca bună ziua, iar el nu poate să nege, că Franz a plecat cu Trude, Reinhold l-a convins s-o ia, iar ăsta-i punctul culminant.

Reinhold e uimit, ce iute le-a mai aflat asta. Păi tocmai a fost mai adineauri sus la el, iar proprietăreasa i-a spus despre scandalul cu Trude. Mizerabile, ocărăşte Cilly, vrând să-şi dea curaj şi să scoată cuţitul de bucătărie, acum ai alta, se vede după mutra ta.

Reinhold constată de la 10 metri distanţă: 1. Cilly n-are bani, 2. este furioasă pe Franz şi 3. mă iubeşte pe mine, distinsul Reinhold. Cu o

asemenea garderobă, îl iubesc toate muierile, mai ales când e vorba de o repetare, o aşa-numită reluare. În consecinţă, la punctul 1 îi dă zece mărci. La 2 îl înjură pe Franz Biberkopf. Unde s-o piti haimanaua ar vrea şi el să ştie. [Mustrări de conştiinţă, unde sunt mustrările de conştiinţă, Oreste şi Clitemnestra, Reinhold nu-i cunoaşte pe dumnealor nici măcar după nume, el ar dori pur şi simplu, din toată inima şi tot sufletul, ca Franz să fie mort de-a binelea şi de negăsit.] Dar Cilly nu ştie nici ea unde e Franz, iar faptul acesta, argumentează pentru sine Reinhold, mişcat, dovedeşte că omul a pierit. Drept urmare, la punctul 3, privitor la dragostea în reluare, Reinhold spune pe un ton prietenos: Acuma sunt ocupat, dar în mai ai putea să-ntrebi din nou. Ţi-a sărit o doagă, ocărăşte ea şi, de bucurie, nici nu vrea să creadă. La mine toate-s cu putinţă, radiază el, îşi ia rămas-bun şi-şi continuă plimbarea. Reinhold, oh, Reinhold, tu eşti cavalerul meu, Reinhold, oh, Reinhold, pe tine te voi iubi mereu.

Înaintea fiecărei cârciumi, îi mulţumeşte Creatorului său că există pe lume rachiul. Ce-aş face eu dacă s-ar închide toate cârciumile sau în Germania s-ar înstăpâni uscăciunea? Trebuie să-ţi pregăteşti din timp o provizie acasă. Să ne îngrijim numaidecât de aşa ceva. Sunt un tip dat naibii de isteţ, gândeşte el în prăvălia în care cumpără diferite sorturi. Ştie că are un creier mare, iar la nevoie şi un creier mijlociu.

Aşa s-a încheiat, cel puţin deocamdată, pentru Reinhold noaptea de duminică spre luni. Iar cine se mai întreabă dacă există dreptate pe lume, acela trebuie să se mulţumească, vrând-nevrând, cu răspunsul: deocamdată, nu, în orice caz, până în această vineri, nu.

Marele automobil particular, în care este întins Franz Biberkopf – lipsit de cunoştinţă, i s-au injectat camfor, scopolamină şi morfină – goneşte două ore. Apoi ajunge la Magdeburg. Lângă biserică e dat jos, cei doi bărbaţi sună alarma la clinică. E operat în aceeaşi noapte. Braţul drept este amputat de la încheietura umărului, părţi din omoplat sunt extirpate, contuziile de pe torace şi de pe coapsa dreaptă sunt, după câte se pot spune deocamdată, fără importanţă. Nu sunt excluse leziuni interne, probabil o mică fisură a ficatului, dar prea multe nu pot fi. Trebuie să aşteptăm. A pierdut mult sânge? Unde l-aţi găsit? Pe şoseaua x-y, lângă motocicleta lui, probabil a fost lovit din spate. Automobilul nu l-aţi văzut? Nu. Când l-am găsit zăcea pe şosea, ne despărţiserăm la z, el o luase cu motocicleta la stânga. Ştim noi, întunecime mare. Da, aşa s-a întâmplat. Domnii mai rămân aici? Da, încă vreo câteva zile; rănitul e cumnatul meu, soţia lui va veni astăzi sau mâine. Am tras la hotelul de peste drum, dacă e nevoie de noi. În faţa uşii de la sala de operaţii, unul dintre cei doi domni se mai adresează celor de la clinică: Întâmplarea e, desigur, oribilă, ţinem însă foarte mult ca, cel puţin de-aici de la dumneavoastră, să nu se raporteze nimic nicăieri despre toată povestea. Să aşteptăm până când îşi recapătă cunoştinţa, ca să aflăm ce gândeşte şi el despre cele ce s-au petrecut. Nu poate suferi procesele. El însuşi a accidentat odată pe cineva – ştiţi, nervii. — Cum doriţi. Mai întâi să-şi revină.

La ora unsprezece se schimbă bandajele. E luni înainte de prânz – la această oră, autorii

nenorocirii, inclusiv Reinhold, se ciorovăiesc veseli şi beţi turtă la tăinuitorul lor din Weissensee –, Franz e complet treaz, şade culcat într-un pat curat, într-o cameră curată, pieptul îl strânge şi îi e ingrozitor înfăşurat în bandaje, o întreabă pe soră unde se află. Fata îi spune ce-a auzit de la sora de noapte şi ce-a mai aflat trăgând cu urechea la discuţia de mai înainte. Franz e treaz, înţelege totul, dă să-şi pipăie umărul drept. Sora îi trage mâna la loc, stai foarte liniştit, îi cursese sânge din mânecă în noroiul străzii, simţise acest lucru. Apoi se adunaseră în jurul său oameni, iar în clipa aceea se petrecuse în el ceva. În el se petrecuse atunci ceva. Ce se petrecuse în Franz în clipa aceea? Când Reinhold îi dăduse lovitura aceea dură în gangul imobilului de pe Bülowplatz, Franz tremurase, pământul tremurase sub el, nu înţelesese nimic.

După ce automobilul o pornise cu el, pământul continuase să tremure, Franz nu voise să ia în seamă acest lucru, dar cutremurul continuase.

Când însă se pomeni zăcând în noroi, la un interval de cinci minute, ceva se mişcă într-însul. Ceva spintecă, răzbătu şi răsună, răsună. Franz e de piatră, simte, un automobil trece peste mine, rămâne stăpân pe sine şi calm. Franz îşi dă seama, m-a luat naiba – şi dă ordine. Poate că s-a terminat cu mine, nici o pagubă, dar nu s-a terminat cu mine. Înainte! I se leagă strâns braţul cu bretelele lui. Apoi vor să-l transporte cu o maşină la spitalul Pankow. El însă e atent la fiece mişcare ca un copoi: Nu, nu la spital, şi spune o adresă. Ce adresă? Elsasserstrasse, Herbert Wischow, camaradul său din mai vechi timpuri, dinainte de Tegel! Adresa îi vine pe moment în minte. Acest lucru se mişcă în el, aşa cum zace în noroi, spintecă,

răzbate, răsună, răsună. Zguduitura s-a produs în el pe moment, nu mai există nici o nesiguranţă.

Nu trebuie ca poliţia să pună mâna pe mine. E sigur, Herbert locuieşte tot acolo, iar acum e acasă. Oamenii dau fuga în localul de pe Elsasserstrasse, întreabă de un anume Herbert Wischow. Un bărbat tânăr şi zvelt se ridică imediat de lângă o frumoasă femeie brunetă, ce s-a întâmplat, afară în automobil, aleargă cu ei afară la automobil, fata după ei, jumătate de local de asemenea. Franz ştie cine vine acum. El porunceşte timpului.

Franz şi Herbert se recunosc. Franz îi şopteşte zece vorbe, cei de-afară fac loc. Franz este întins pe un pat dintr-o odaie din spatele localului, e adus un medic, Eva, frumoasa brunetă, aduce bani. I se schimbă îmbrăcămintea. La o oră după accident, automobilul particular porneşte din Berlin spre Magdeburg.

La prânz, Herbert vine la clinică, se poate înţelege cu Franz. Franz nu va rămâne în clinică nici o zi mai mult decât atât cât va fi strict necesar, peste o săptămână Wischow va reveni, Eva se va instala între timp la hotel în Magdeburg.

Franz zace liniştit ca o stană de piatră. Este stăpân pe el. Nu se gândeşte nici un pic la cele ce-au fost. Numai când, la ora 2, după vizită, este anunţată doamna, iar Eva intră cu un buchet de lalele, izbucneşte într-un plâns nestăpânit, plânge şi sughiţă, iar Eva trebuie să-i şteargă faţa cu o batistă. El îşi linge buzele, mijeşte ochii, scrâşneşte din dinţi. Dar fălcile îi clănţăne, nu poate conteni din sughiţuri, aşa că sora de pe culoar aude ceva, bate la uşă şi o roagă pe Eva ca astăzi să plece, revederea îl tulbură pe bolnav.

A doua zi este foarte liniştit, o primeşte pe Eva zâmbind. După 14 zile îl scot de la clinică. Se află din nou în Berlin. Respiră din nou Berlin. Când revede casele de pe Elsasserstrasse, în el se mişcă ceva, dar nu se mai ajunge la sughiţuri. Se gândeşte la după-amiaza de duminică petrecută cu Cilly, la bătăile de clopot, bătăile de clopot, iar aici sunt acasă şi am ceva de făcut, se va întâmpla ceva. Lucrul acesta îl ştie Franz Biberkopf foarte bine şi nu se mişcă şi se lasă liniştit scos din automobil.

Am ceva de făcut, se va întâmpla ceva, n-am s-o şterg, eu sunt Franz Biberkopf. Este transportat în casă, în locuinţa prietenului său Herbert Wischow, care-şi spune comisionar. Simte aceeaşi certitudine lipsită de griji, ca atunci când a căzut din automobil.

Intrări la abator: porci 11.543, cornute mari 2.016, viţei 920, berbeci 14.450. O lovitură, trosc, animalele rămân lungite.

Porcii, vitele mari, viţeii, toate aceste animale sunt sacrificate. Nu avem nici un motiv să ne ocupăm de acest lucru. Unde ne aflăm noi? Noi?

Eva şade lângă patul lui Franz, Wischow revine mereu: Cine-a fost, omule, cum s-a întâmplat? Franz nu dezvăluie nimic. Şi-a construit împrejur o ladă de fier, şade în ea şi nu lasă pe nimeni să pătrundă.

Eva, Herbert şi prietenul acestuia, Emil, stau la sfat. Din noaptea când a fost călcat de automobil, Franz a rămas pentru ei o enigmă. N-a fost un simplu accident de automobil, dincolo de această nenorocire se mai ascunde ceva, ce căuta el acolo în nord la 10 seara, doar nu vinde ziare la

zece seara, când nu mai e pe-acolo picior de om. Herbert rămâne la părerea lui: Franz a vrut să învârtească cine ştie ce, dar s-a petrecut ceva, iar acuma îi e ruşine, fiindcă n-a fost acolo cu amărâtele lui fituici, şi-apoi în treaba aceea mai sunt vârâţi şi alţii, pe care el nu vrea să-i trădeze. Eva e de aceeaşi părere, Franz a vrut să învârtească ceva, dar cum de s-o fi întâmplat nenorocirea, acum e un schilod. O să aflăm noi.

Au şi aflat, când Franz i-a dat Evei ultima lui adresă şi a rugat-o să i se aducă de acolo un coş, dar să nu se spună unde e adus coşul. Herbert se înţelege cu Emil, proprietăreasa nu vrea să dea coşul, dar pentru 5 mărci o face, după care continuă să gâgâie: aici vin la câteva zile o dată să întrebe de Franz, cine, ei, din partea lui Pums, şi Reinhold şi aşa mai departe. Aşadar, Pums. Acuma ştiu. Echipa lui Pums. Eva îşi iese din fire, Wischow e şi el furios: dacă s-a apucat iar de asemenea isprăvi, de ce cu Pums? După aia, fireşte, suntem buni şi noi; s-a înhăitat cu ăla, acuma-i un schilod, pe jumătate un leş, altminteri aş vorbi eu altfel cu el.

Eva a impus cu forţa să fie şi ea de faţă când Herbert Wischow se răfuieşte cu Franz, Emil e şi el de faţă, toată povestea i-a costat o mie în cap.

— Ei, Franz – începe Herbert – acuma ai terminat. Acuma ai putea să te scoli şi... ce-ai să faci? Te-ai şi gândit la asta?

Franz îşi întoarce spre ei faţa nebărbierită:

— Lasă-mă să mă pun întâi pe picioare.

— Fireşte, nu-ţi vârâm sula-n coaste, să nu-ţi închipui asta. La mine te afli pe mâini bune. Dar de ce n-ai mai venit deloc pe la noi? Ai ieşit de la Tegel de-un an.

— Încă nu s-a împlinit anu'.

— Bine, o jumate. Nu vrei să mai ştii de noi, ia zi?

Casele, acoperişurile lunecătoare, o curte înaltă, întunecată, ca tunelul, vuieşte o chemare, invivaleralera, aşa a început.

Franz se întinde pe spate, se uită-n tavan:

— Am vândut ziare. Ce puteaţi face voi cu mine?

Emil se amestecă în discuţie, urlă:

— Franz, tu n-ai vândut ziare.

Ce mincinos. Eva aprobă; Franz bagă de seamă, s-a întâmplat ceva, ei ştiu ceva, ce ştiu?

— Am vândut ziare, întreabă-l pe Meck.

Wischow:

— Îmi pot închipui ce-o să zică Meck. Tu ai vândut ziare. Oamenii lui Pums vând şi ei fructe, aşa, niţel. Vând şi cambule. Asta o ştii şi tu.

— Nu ştiu ce vând ei. Eu am vândut ziare. Aşa mi-am câştigat banii, întreab-o pe Cilly ce-am făcut, ea era toată ziua cu mine.

— Două mărci o zi întreagă, sau trei.

— Uneori şi mai mult; mie mi-ajungeau, Herbert.

Cei trei nu ştiu ce să creadă. Eva se aşază lângă Franz:

— Spune, Franz, l-ai cunoscut pe Pums?

— Da. Franz nu se mai gândeşte: ăştia îmi iau un interogatoriu, Franz îşi aduce aminte că trăieşte. L-am cunoscut, ei şi?

Eva îl mângâie pe frunte:

— Spune ce-a fost cu Pums.

Herbert intervine şi el:

— Spune liniştit, omule. Ştiu doar ce-i cu Pums. Unde-aţi fost în noaptea aia? Credeai că

nu aflu. Fie, ai fost cu ei. Asta nu mă priveşte. E treaba ta. La ăia te duci, pe ăia îi cunoşti, pe şnapanu-ăla bătrân, iar la noi nu te arăţi.

Emil urlă:

— Vezi! Noi suntem buni, când...

Herbert îi face un semn. Franz plânge. Nu-i chiar aşa de rău ca în clinică, totuşi îngrozitor. Sughiţă şi plânge şi-şi leagănă capul. A primit o lovitură în cap, a fost izbit în piept, apoi a fost aruncat pe portieră în faţa unei maşini, care l-a călcat. Şi-a pierdut braţul. E un schilod. Cei doi bărbaţi ies din odaie. El sughiţă în voie mai departe. Eva îi şterge faţa cu batista. Apoi Franz se linişteşte, a închis ochii. Ea îl observă, gândeşte, a adormit. El însă deschide ochii, e complet treaz, zice:

— Spune-le lui Herbert şi Emil să intre.

Cei doi intră cu capetele plecate. Franz întreabă:

— Ce ştiţi voi despre Pums? Ştiţi ceva despre el?

Cei trei se uită unul la altul şi nu înţeleg. Eva îi ciocăne braţul:

— Dar Franz, doar îl cunoşti şi tu.

— Vreau să aflu ce ştiţi voi despre el.

Emil:

— Că e un escroc uns cu toate alifiile şi că n-a stat decât cinci ani la Sonnenburg; merita închisoare pe viaţă sau pe cinşpe ani. Cu căruţele lui de fructe.

Franz:

— Nu trăieşte nicidecum de pe urma căruţelor de fructe.

— Nu, mănâncă şi carne, da' vârtos.

Herbert:

— Măi Franz, doar nu eşti de ieri-de-alaltă-ieri, asta o ştiai şi tu, e destul să te uiţi la mutra lui.

Franz:

— Eu am crezut că trăieşte din negoţul cu fructe.

— Şi ce-ai vrut tu în duminica aia, când te-ai dus cu ei?

— Trebuia să luăm fructe pentru hale.

Franz şade întins foarte liniştit. Herbert se apleacă peste el, să-i vadă expresia feţei.

— Şi tu ai crezut asta?

Franz începe din nou să plângă, acum foarte liniştit, cu gura închisă. A coborât scările, l-a văzut pe unul care căuta nişte adrese într-un carnet de notiţe, pe urmă s-a dus la locuinţa lui Pums, doamna Pums trebuia să-i trimită lui Cilly un bilet.

— Fireşte că am crezut. Pe urmă însă am băgat de seamă că m-au pus să stau la pândă, iar după aia...

Cei trei îşi plimbă privirile de colo-colo. Ceea ce spune Franz este adevărat, dar de necrezut. Eva îi atinge braţul:

— Ei, şi după aia ce-a fost?

Franz a şi deschis gura, acuma o să spună acel lucru, acuma are să-i dea drumul, acel lucru va fi spus îndată. Şi spune:

— După aia n-am mai vrut, iar ei m-au azvârlit din maşină, fiindcă din urmă venea alta.

Gata, nu mai continua să vorbeşti: şi am fost călcat de automobil, puteam să fiu şi omorât, au vrut să-mi facă de petrecanie. A încetat să sughiţe, se stăpâneşte, strânge din dinţi, ţine picioarele întinse.

Cei trei ascultă. Acuma Franz a spus-o. E purul adevăr. O ştiu toţi trei într-o clipită. E un

cosaş întunecat. Domnul în seama lui ne-a dat, îi zice: moartea.

Herbert mai întreabă:

— Franz, noi o să ieşim îndată, mai spune-mi doar atât: după Tegel n-ai venit la noi, fiindcă voiai să faci comerţ cu ziare?

Franz nu poate vorbi, gândeşte: Da, voiam să fiu om cumsecade. Am rămas cumsecade până la sfârşit. Nu trebuie să vă simţiţi jigniţi că n-am venit aici. Aţi rămas prietenii mei, nu l-am trădat pe nici unul dintre voi. Zace mut, cei trei ies.

După ce Franz a luat din nou un somnifer, ei stau jos în cârciumă, nu suflă o vorbă. Nu se uită unul la altul. Eva l-a dorit pe Franz, atunci când acesta s-a încurcat cu Ida, dar Franz n-a renunţat la Ida nici atunci când aceasta a vrut să-l schimbe cu cel din Breslau. Se poartă bine cu Herbert al ei, obţine de la el tot ce vrea – dar încă ţine la Franz.

Wischow comandă grog, beau toţi trei în grabă. Wischow mai comandă un rând. Gâtlejurile lor rămân ferecate, Eva are mâinile şi picioarele reci ca gheaţa, în fiece clipă, parcă-i toarnă cineva pe creştet şi ceafă apă rece, îi îngheaţă până şi coapsele, pune picior peste picior. Emil şi-a proptit capul pe braţe, mestecă în neştire, îşi suge limba, înghite sputa, pe urmă scuipă flegmă pe jos. Herbert Wischow tânărul stă ţeapăn pe scaun, ca pe cal; arată ca un locotenent în faţa trupei sale, are faţa imobilă. Cei trei nu şed aici în local, nu sunt în pielea lor, Eva nu se numeşte Eva, Wischow nu se numeşte Wischow, iar Emil nu se numeşte Emil. În jurul lor s-a prăbuşit un zid, a pătruns alt aer, altă întunecime. Şed încă lângă patul lui Franz. Un fior porneşte de la ei spre patul lui Franz.

E un cosaş întunecat, Domnul în seama lui ne-a dat, îi zice: moartea. Azi coasa şi-o ascute, iată, să taie bine, dintr-o dată.

Herbert se răsuceşte spre masă, are o voce răguşită:

— Cine-o fi fost ăla?

Emil:

— Care ăla?

Herbert:

— Care l-a azvârlit din maşină.

Eva:

— Promite-mi, Herbert, dacă pui mâna pe el...

— Nu-i nevoie să-mi spui. Cum de se poate întâmpla una ca asta pe faţa pământului! Doamne, Doamne...

Emil:

— Ţi-ai fi putut închipui aşa ceva, Herbert?!

Să nu mai auzim nimic, să nu ne mai gândim deloc la acest lucru. Evei îi tremură genunchii:

— Herbert, fă totuşi ceva, Emil...

Să ieşim din aerul ăsta. E un cosaş întunecat, îi zice: moartea. Herbert conchide:

— Ce să fac dacă nu ştim ce-a fost. Mai întâi să aflăm ce şi cum. Poate că, poate că băgăm la apă toată banda de ticăloşi a lui Pums.

— Franz intră şi el la apă?

— Am zis doar că poate. Franz nu era-ncârdit cu ei, asta o vede şi-un orb, lui îi dă crezare orice judecător. Dovada: l-au azvârlit înaintea unui automobil. Altminteri n-ar fi făcut-o.

Herbert e străbătut de un fior, ce câini. Cum să-ţi treacă prin minte aşa ceva?!

Eva:

— Poate că mie o să-mi spună cine este.

Cel care zace însă ca un butuc şi de la care nu se poate scoate nimic e Franz. Lăsaţi-l să se odihnească, să se odihnească. Braţul s-a dus, nu mai creşte. M-au azvârlit din maşină, doar capul mi l-au mai lăsat, trebuie să mergem înainte, să răzbatem, s-o scoatem la liman. Mai întâi să ne putem târî.

Se înviorează surprinzător de repede în aceste zile calde. Nu trebuie încă să se dea jos din pat, dar el se dă, şi merge. Herbert şi Emil, care sunt mereu în fonduri, îi îndeplinesc toate dorinţele şi-i fac rost de tot ceea ce doctorul consideră necesar. Iar Franz vrea să se pună pe picioare, mănâncă şi bea tot ce i se oferă şi nu întreabă de unde au ei banii.

Între timp, între el şi ceilalţi se poartă discuţii, dar nu pe chestii importante, despre afacerea Pums nu aduc vorba în faţa lui. Vorbesc despre Tegel şi mult despre Ida. Despre Ida. Despre Ida vorbesc favorabil şi cu tristeţe, păcat că lucrurile au luat o asemenea întorsătură cu ea, era încă atât de tânără, Eva însă spune şi că fata era de soi rău. Între ei, toate sunt la fel ca înainte de Tegel şi nici unul nu vorbeşte despre faptul că între timp casele s-au clătinat, că acoperişurile au vrut să lunece la vale, că Franz a cântat într-o curte şi că a jurat pe viaţa lui să rămână cumsecade, cele de mai înainte fiind încheiate odată pentru totdeauna.

Franz zace şi stă liniştit la ei. Mai vin tot felul de alţi vechi cunoscuţi, îşi aduc cu ei fetele şi nevestele. Nu se face nici o aluzie, stau de vorbă cu Franz ca şi cum abia ar fi fost eliberat de la Tegel şi a avut un accident. Cei tineri nu întreabă ce fel de accident. Ei ştiu ce e un accident de

muncă, îşi pot închipui. Te pomeneşti în îngrămădeală şi te-ai şi ales cu un glonţ în braţ sau cu picioarele rupte. Oricum, tot e mai bine decât s-ajungi la Sonnenburg, la pâine şi apă, sau să crapi de oftică. E clar.

Între timp au mirosit şi oamenii lui Pums unde se află Franz. Căci cine a luat coşul lui Franz? Acest lucru l-au stabilit repede, iar pe Wischow îl cunosc. Mai înainte ca acesta să bage ceva de seamă, oamenii lui Pums au înţeles că Franz Biberkopf se găseşte la el, e un prieten mai vechi al său, n-a crăpat şi, cine ştie, ar putea să-i toarne. N-a lipsit mult să se năpustească asupra lui Reinhold, care-a fost atât de neghiob să aducă în echipa lor un individ ca Franz. Dar împotriva lui Reinhold nu se poate face nimic serios, nu se putea nici înainte, acuma chiar deloc, până şi Pums se fereşte de el. Tipul doar se uită nu ştiu cum la om, că şi bagă groaza în el, cu faţa lui gălbejită şi cutele alea înfricoşătoare trase de-a curmezişul frunţii. Sănătos nu e, n-o să apuce 50 de ani, dar tocmai ăia cărora le lipseşte ceva sunt cei mai primejdioşi. De la Reinhold te poţi aştepta ca, privindu-te cu un zâmbet rece, să vâre mâna în buzunar şi să tragă.

Povestea cu Franz şi cu faptul că a rămas în viaţă este însă periculoasă. Doar Reinhold clatină din cap şi spune: Nu vă frământaţi. Ăla o să ne păzească al naibii şi o să se ferească să denunţe. Doar dacă nu-i e destul un braţ, o s-o facă. Ei, dinspre partea noastră... Poate că mai are de pierdut şi un cap.

De fapt, nu trebuie să se teamă de Franz. O dată, ce-i drept, Eva şi Emil îl iau pe Franz din scurt şi-i cer să le spună unde a fost şi cu cine a

fost, iar dacă el singur nu poate să facă nimic împotriva lor se vor găsi câţiva să-l ajute, pentru aşa ceva se mai află oameni în Berlin. Dar când aude vorbele lor, Franz tace, face un semn de refuz: să lăsăm asta. Pe urmă devine palid, respiră precipitat, dacă nu cumva începe din nou să plângă: ce rost are să vorbim despre acest lucru, cu ce scop, braţul şi aşa nu-mi mai creşte, dacă aş putea, aş pleca din Berlin, dar ce să facă un schilod?

Eva:

— Nu-i vorba de asta, Franz, tu nu eşti un schilod, însă nu putem îngădui ca ăştia să te arunce aşa din automobil.

— Braţul nu-mi creşte la loc.

— Da, dar să plătească.

— Ce?

Emil îl lămureşte:

— Ori îi spargem vinovatului capul, ori, dacă e într-o asociaţie, îi obligăm să-şi plătească în mod solidar cu toţii. Treaba asta o aranjăm noi cu asociaţia. Fie că ăilalţi suportă consecinţele împreună cu făptaşul, fie că Pums şi asociaţia îl dau afară, oricum, ei trebuie să ştie că lucrurile trebuie aranjate, fiindcă altminteri au să sară-n aer. Braţul trebuie plătit. E braţul drept. Trebuie să-şi plătească o pensie.

Franz dă din cap.

— De ce dai din cap? Spargem moaca individului care a făcut asta, că doar e o crimă, şi dacă nu putem reclama la tribunal, trebuie să facem noi dreptate.

Eva:

— Franz n-a fost în nici o asociaţie, Emil. Auzi doar că n-a vrut să intre în cârd cu ei, şi tocmai de aia au făcut-o.

— E dreptul lui, nici nu e obligat. De când poate fi silit cineva să facă un lucru împotriva voinţei sale? Doar nu suntem o naţie de sălbatici. Locul ăstora e printre indieni.

Franz dă din cap:

— Ce-aţi cheltuit voi pentru mine o să vi se înapoieze până la para.

— Da' noi nu vrem asta, nu trebuie, nu-i nevoie. Trebuie să facem dreptate, ce naiba. Aşa ceva nu poate să rămână baltă.

— Nu, Franz, nu vom lăsa baltă chestia asta, ăştia ţi-au făcut praf nervii, de-aia nu poţi să zici da. Dar pe noi poţi să te bizui: nouă, Pums nu ne-a făcut nervii praf. Ar fi trebuit s-auzi ce-a spus Herbert: o să fie la Berlin o baie de sânge de-o să rămână lumea cu gura căscată.

Emil aprobă:

— Garantat.

Franz Biberkopf se uită drept înainte, gândeşte: ceea ce spun ăştia nu mă priveşte. Şi dac-or să facă ceva, iarăşi nu mă priveşte. Din asta nu-mi creşte braţul, şi e şi drept că l-am pierdut. Trebuia să-l pierd, n-am de ce chelălăi. Şi ăsta nu e ultimul lucru.

Franz vântură în minte cum s-au petrecut toate: Reinhold îl ura, fiindcă n-a vrut să i-o ia pe Trude, iar din pricina asta l-a azvârlit din automobil, făcându-l să ajungă la clinica din Magdeburg. El voia să rămână cumsecade, uite ce s-a întâmplat. Se întinde în pat, strânge pumnul pe pătură: uite ce s-a întâmplat. Vom vedea mai departe. Vom vedea.

Franz nu trădează cine l-a azvârlit în faţa maşinii. Prietenii săi sunt liniştiţi, îşi spun că într-o zi are să le destăinuiască numele făptaşului.

Echipa lui Pums, care înoată în bani, a dispărut din Berlin. Doi dintr-înşii tândălesc în fieful lor de la Oranienburg. Pums se duce la băi la Altheide pentru astmă, îşi unge maşina. Reinhold bea, nu mult, dă de duşcă în fiecare zi câteva răchiaşe, îi place, s-a obişnuit cu asta, doar trebuie să ai ceva de la viaţă, iar acuma i se pare că a fost un mare dobitoc ducându-şi existenţa fără băutură, numai cu cafea şi limonadă, ceea ce aproape că nici n-a fost existenţă. Reinhold a pus deoparte câteva mii, lucru pe care nimeni nu-l ştie. Cu banii ăştia ar dori să facă ceva, dar încă nu s-a dumirit ce. În nici un caz, la moşioară nu vrea să se ducă împreună cu ceilalţi. A pescuit o femeie mai de soi, care a avut şi zile mai bune, închiriază pentru ea un bârlog a-ntâia pe Nürnberger Strasse, unde se poate ascunde când vrea să facă pe rentierul sau adulmecă vreo primejdie. Aşa, toate-s bune şi frumoase, îşi are rezidenţa princiară în vest, pe lângă ea, firește, şi vechea chiţimie, cu o muieruşcă pe care o schimbă la câteva săptămâni, băiatul nu se poate dezbăra de distracţia asta.

Când se întâlnesc pe la sfârşitul lui mai la Berlin, câţiva din echipa lui Pums trăncănesc şi despre Franz Biberkopf. Au auzit că din cauza lui a avut loc în asociaţie o discuţie. Herbert Wischow îi atâţă pe oameni împotriva noastră, zicând că am fi nişte porci-de-câine, că Franz Biberkopf n-ar fi vrut nicidecum să lucreze cu noi, că am încercat atunci cu forţa, iar după aia l-am mai şi azvârlit din maşină. Noi însă am spus: Franz voia să ne denunţe, despre forţă nici vorbă, nu l-a silit nimeni, însă după aia n-am avut încotro.

Stau acolo şi dau din cap, nici unul nu doreşte gâlceavă cu asociaţia. Dacă te pui cu ea în râcă, eşti cu mâinile legate şi rămâi în drum. Părerea lor este: Trebuie să-şi arate bunăvoinţa, să colecteze pentru Franz, fiindcă în definitiv s-a arătat cumsecade, să-i asigure restabilirea şi să-i achite cheltuielile de spitalizare. Să nu fie zgârciţi.

Reinhold rămâne la ale lui: individul trebuie lichidat. Ceilalţi n-au nimic împotrivă, de fapt n-au, dar nu se găseşte nimeni atât de curând ca s-o facă, iar la urma-urmelor nenorocitul ăla poate fi lăsat şi să se descurce cum o putea cu un singur braţ. Dac-o începi cu el, nu se ştie unde are să se ajungă, insul are un noroc porcesc. Totuşi, pun mână de la mână şi adună ceva parale, câteva sute, numai Reinhold nu dă nici un pfenig, şi hotărăsc ca unul dintre ei să se ducă la Biberkopf, însă atunci când Herbert Wischow lipseşte de-acasă.

Franz citeşte tihnit *Mottenpost* şi *Grüne Post*, care îi plac cel mai mult, fiindcă în ele nu se află nimic politic. Studiază numărul din 27 noiembrie 27, e mult de-atunci, era încă înainte de Crăciun, trăia cu poloneza Lina, ce-o mai fi făcând grasa? În ziar e cununat noul cumnat al fostului kaiser, prinţesa are 61 de ani, minele 27, o va fi costat o groază de parale, căci prinţ oricum nu devine junele. Veste blindate rezistente la gloanţe pentru poliţişti, în aşa ceva nu mai credem de mult.

Deodată se-aude de-afară ciondăneala Evei cu cineva, ei, drace, vocea asta o cunosc. Eva nu vrea să-l lase pe ăla să intre, ia să văd eu însumi despre, ce-i vorba. Franz deschide uşa, cu *Grüne Post* în mână. E Schreiber, cu care-a fost împreună la Pums.

Ei, ce s-a-ntâmplat? Eva strigă spre odaie:

— Franz, ăsta vine aici numai fiindcă ştie că Herb nu e-acasă.

— Ce vrei, Schreiber, ce vrei de la mine, ce?

— I-am spus Evei, dar nu mă lasă să intru. De ce eşti închis aici ca la puşcărie?

— Nu, nu sunt.

Eva:

— Vă e frică doar că vă denunţă. Nu-l lăsa să intre, Franz.

Franz:

— Ce vrei, Schreiber? Hai înăuntru. Eva, lasă-l să intre.

Iau loc în odaia lui Franz. *Grüne Post* se află pe masă, noul cumnat al fostului kaiser îşi serbează cununia, doi bărbaţi îi ţin din spate coroana deasupra capului. Vânătoare de lei, vânătoare de iepuri, respect adevărului.

— De ce vreţi să-mi daţi bani? Doar nu v-am ajutat cu nimic.

— Ai stat totuşi de pază, omule.

— Nu, Schreiber, n-am stat de pază, n-am ştiut nimic, m-aţi pus acolo, habar n-aveam ce trebuia să fac. [Sunt bucuros că am scăpat de-acolo, că nu mă mai aflu în curtea aia întunecată, sunt gata să şi plătesc ceva că nu mai stau acolo.] Nu, astea-s mofturi, iar teamă nu trebuie să vă fie de mine, încă n-am turnat în viaţa mea pe nimeni.

Eva îi arată lui Schreiber pumnul: Mai sunt însă şi alţii care veghează. Ai riscat mult venind aici sus. Ai putea s-o încasezi de la Herbert.

Deodată se întâmplă ceva îngrozitor. Eva l-a văzut pe Schreiber vârându-şi mâna în buzunarul de la pantaloni. Voia să scoată banii şi să-l momească pe Franz cu bancnotele. Eva a înţeles însă greşit mişcarea. Îşi spune că Schreiber vrea să

scoată un revolver şi să-l împuşte pe Franz, care trebuie lichidat ca să nu-i denunţe. Se ridică de pe scaun, albă ca peretele, cu faţa schimonosită îngrozitor, ţipă strident, fără întrerupere, se împiedică în propriile ei picioare, se ridică din nou. Franz sare-n sus, Schreiber sare-n sus, ce s-a-ntâmplat, ce-are asta, omule? Eva aleargă în jurul mesei, în jurul lui Franz, repede, ce mă fac Doamne, ăsta o să tragă, moarte, s-a terminat, s-a dus totul, asasinul, sfârşitul lumii, nu vreau să mor, să nu plec capul, s-a dus totul.

Eva se opreşte în loc, iar aleargă, cade, se opreşte în faţa lui Franz, albă, urlând, dârdâie din tot corpul:

— Iute după scrin, ucigaşule, ajutor, ajutor! Urlă cu ochii mari cât pumnul: Ajutor!

Celor doi bărbaţi le trec fiori de gheaţă prin oase, Franz nu ştie ce s-a întâmplat, vede numai mişcarea, ce-o fi oare – deodată înţelege; Schreiber ţine mâna dreaptă în buzunarul de la pantaloni. Şi Franz începe să se clatine. Este ca-n noaptea aceea, acolo, când trebuise să stea de pază în curte, începe iar nebunia. Dar el nu vrea, v-o spun, nu vrea, nu vrea să se lase azvârlit sub un automobil. Geme. Se eliberează de Eva. Pe podea se află *Grüne Post*, bulgarul este cununat cu o prinţesă. Ia să văd, mai întâi trebuie să pun mâna pe un scaun. Geme tare. Fiindcă se uită numai la Schreiber şi nu la scaun, răstoarnă scaunul. Trebuie să luăm scaunul şi să ne repezim spre el. Trebuie să luăm scaunul şi să ne repezim spre el. Trebuie să... În automobil spre Magdeburg, sună alarma la clinică, Eva continuă să ţipe, ei, ne vom salva, înaintăm, aer dens, pătrunde prin el. Îngrozit, Schreiber o tuleşte pe uşă, îngrozit, ăştia

de-aici sunt nebuni cu toţii. Pe coridor se deschid uşi.

Strigătele şi zgomotele s-au auzit jos în cârciumă. Doi bărbaţi o pornesc îndată sus, îl întâlnesc pe scară pe Schreiber, care trece în fugă pe lângă ei. Insul are însă capul sus şi face semne: Repede un medic, atac de cord. Şi aşa javra vicleană a şters-o.

Sus, în odaie, Franz zace leşinat lângă scaun. Eva şade ghemuită într-o parte, între fereastră şi scrin, şade ghemuită şi ţipă de parcă ar fi văzut o stafie. Oamenii îl pun cu băgare de seamă pe Franz în pat. Proprietăreasa cunoaşte hachiţele Evei. Îi toarnă apă-n cap. Apoi Eva spune încet:

— O chiflă.

Bărbaţii râd:

— Vrea o chiflă.

Proprietăreasa o ridică de umeri, o aşază pe un scaun.

— Aşa spune întotdeauna când are criza asta. Da' nu-i un atac de inimă. Nu-s decât nervii şi necazul cu omu' acesta bolnav. L-a văzut cu siguranţă căzând. De ce s-o fi sculând din pat. Mereu se scoală, iar pe ea o apucă toate alea.

— Da' de ce-a strigat ăla: atac de cord?

— Care ăla?

— Ei, ăl de-a trecut adineauri pe lângă noi pe scară.

— Fiindcă-i un neghiob. O cunosc pe Eva mea de cinci ani. Mă-sa e tot aşa. Când se porneşte pe ţipete, nu e nevoie decât de apă.

Când se întoarce seara acasă, Herbert îi dă Evei un revolver, pentru orice eventualitate, şi să nu aştepte până când trage celălalt, atunci e prea târziu. El însuşi o ia numaidecât din loc, întreabă

peste tot de Schreiber, care e, firește, de negăsit. Oamenii lui Pums sunt cu toții în vacanță, nimeni nu vrea să se amestece în tărășenia asta. Cu siguranță că și Schreiber și-a luat valea. Și-a însușit paralele pentru Franz și s-a cărat la Oranienburg în ascunzătoarea lui. Pe Reinhold l-a dus cu preșul: Biberkopf n-a luat banii, dar cu Eva a putut sta de vorbă, i-a strecurat ei paralele și ea o să aranjeze lucrurile. Așa deci.

Cu toate acestea, în Berlin a venit luna iunie. Vremea rămâne caldă și ploioasă, în lume se petrec multe lucruri. Dirijabilul „Italia" al generalului Nobile s-a prăbușit și transmite prin telegrafie unde se află, anume la nord-est de Spitzbergen, unde însă este greu de ajuns[33]. Un alt aparat de zbor, un avion, a avut mai mult noroc, a zburat fără escală de la San Francisco până în Australia 77 de ore și a aterizat perfect. Apoi regele Spaniei se ceartă cu dictatorul său Primo, ei, să sperăm că lucrurile se vor aranja[34]. O logodnă între cineva din Baden și cineva din Suedia, după o impresie plăcută, și anume de la prima privire: o prințesă din țara chibriturilor a luat foc pentru un prinț din Baden. Dacă te gândești la ce mare distanță se află Badenul de Suedia, ești uimit cum de s-a întâmplat asta așa, cu una-cu două, la o asemenea depărtare. Femeile sunt marea-mi slăbiciune, sunt punctu-mi slab ce poate fi străpuns, sărut pe-ntâia, cea de-a doua-n minte-mi vine, spre-a treia trag cu ochiul pe ascuns. Da, da, femeile sunt marea-mi slăbiciune, nu-s vinovat, iar ce să fac nu știu, de-o-ncurc cu ele și de n-am ce spune, pe ușa inimii „Nu mai sunt locuri" scriu.

Şi Charlie Amberg adaugă: îmi smulg o geană, te înţep şi te omor. Pe urmă iau un ruj şi te roşesc ca pe un bujor. Şi dacă eşti tot supărată, altceva nu ştiu să fac: cer ochiuri la tigaie şi te-mproşc cu spanac. Tu, tu, tu, cer ochiuri la tigaie şi te-mproşc cu spanac.

Vremea rămâne caldă şi ploioasă, la amiază până la 22 grade Celsius. Pe această vreme apare înaintea Curţii cu juri din Berlin şi Rutowski, asasinul unor fete. De faptul acesta se leagă întrebarea: oare Else Arndt, cea ucisă, este soţia fugită de-acasă a unui inspector şcolar de la seminarii? Căci acesta susţine într-o scrisoare că este posibil, poate chiar dezirabil, ca Else Arndt, victima, să fie soţia sa. În caz afirmativ, el doreşte să facă declaraţii importante în faţa tribunalului. În aer se află un soi de obiectivitate, se află în aer un soi de obiectivitate, se află în aer, şi se află în aer, în aer. În aer se află ceva idiot, se află în aer ceva hipnotic, se află în aer, se află în aer şi nu mai iese din aer.

În dimineaţa următoare însă este inaugurată calea ferată electrică urbană. Direcţiunea căilor ferate ale Reichului foloseşte acest prilej pentru a atrage din nou atenţia asupra pericolelor, atenţie, nu urcaţi din mers, staţi pe loc. Vă faceţi pasibili de pedeapsă.

Ridică-te, tu, suflet slab, te pune pe picioare

Există leşinuri care nu sunt altceva decât nişte morţi într-un trup viu. În leşinul său, Franz Biberkopf e pus din nou în pat, zace, zace în

zilele acelea calde şi ajunge la această încheiere: mă aflu la un pas de moarte, o simt, sunt gata să crăp. Dacă nu faci acuma nimic, Franz, ceva adevărat, definitiv, energic, dacă nu iei în mână o măciucă, o sabie, ca să izbeşti în jurul tău, dacă nu te năpusteşti indiferent cu ce, Franz, Franecken, Biberköpfchen, rablă veche, s-a terminat cu tine, pe de-a-ntregul! Poţi să-i chemi pe cei de la pompele funebre să-ţi ia măsurile pentru coşciug.

Geamătul său: nu vreau şi nu vreau şi n-am să crăp. Se zgâieşte la odaie, ceasul de pe perete ticăie, sunt încă aici, sunt încă aici, ăştia vor să mă ia din scurt, Schreiber aproape că m-a împuşcat, dar asta nu trebuie să se întâmple. Franz ridică braţul care i-a mai rămas: asta nu trebuie să se întâmple.

Frica reală îl obligă să se scoale. Nu mai rămâne în pat. Chiar de-o fi să crape în stradă, trebuie să se dea jos din pat, trebuie să iasă. Herbert Wischow a plecat cu bruneta Eva la Zoppot. Ea are un cavaler cu parale, ceva mai în vârstă, un speculant la bursă, pe care-l exploatează. Herbert Wischow a însoţit-o incognito, fata lucrează bine, se văd zilnic, se plimbă împreună şi dorm separat. Pe această frumoasă vreme de vară, Franz Biberkopf mărşăluieşte din nou pe stradă, din nou singur de tot, singuraticul Franz Biberkopf, se clatină, dar merge. Şarpele cobra, vedeţi, se târăşte, fuge, deşi vătămat. E totuşi acelaşi şarpe cobra de altădată, chiar dacă are cearcăne negre în jurul ochilor, iar animalul gras cândva este astăzi slab şi scofâlcit.

Pentru flăcăul ăsta îmbătrânit, care se târăşte acum pe străzi ca să nu crape în chiţimia lui, pentru flăcăul ăsta îmbătrânit care fuge de moarte,

ceva este mai limpede decât înainte. Viaţa i-a fost totuşi întrucâtva de folos. Acum adulmecă aerul, adulmecă străzile, ca să-şi dea seama dacă acestea îi mai aparţin, dacă vor să-l primească. Holbează ochii la coloanele de afişaj, ca şi cum ar fi ceva nemaipomenit. Da, băiete, acum nu mai alergi umflat în pene pe două picioare, acum te cramponezi, te agăţi bine, acum îţi aduni dinţii, degetele, câte mai ai, şi te ţii bine, numai ca să nu fii doborât.

Un lucru diavolesc, nu, viaţa? Ai ştiut-o încă de atunci, din localul lui Henschke, din ziua când au vrut să te-azvârle afară cu banderola ta şi te-a atacat individul ăla, iar tu nu i-ai făcut absolut nimic. Mă gândeam pe-atunci că în lume domneşte liniştea, că în ea e ordine, dar ceva nu era în ordine, precum mi-au dat de înţeles cei ce şedeau la masa aceea, atât de înfricoşători. A fost o părere ce s-a ivit în mintea mea aşa, deodată, ca o viziune.

Iar acum vino încoace, tu, vino, vreau să-ţi arăt ceva. Pe târfa cea mare, Babilonul, care şade lângă apă. Vezi o muiere şezând pe un animal stacojiu. Muierea e plină de numele blasfemiei şi are 7 capete şi 10 coarne. Este înveşmântată în purpură şi în roşu aprins şi poleită cu aur şi pietre preţioase şi perle şi are în mână un pahar de aur. Iar pe fruntea ei este scris un nume, o taină: marea Babilon, mama tuturor grozăviilor de pe pământ. Muierea a băut din sângele tuturor sfinţilor. Muierea e beată de sângele sfinţilor.

Franz Biberkopf însă circulă pe străzi, îşi tropăie trapul şi nu se lasă şi nu vrea altceva decât să-şi vină în puteri cum se cuvine, să aibă muşchii

tari. E-o vreme caldă de vară, Franz trece de la o cârciumă la alta.

Se fereşte de arşiţă, în cârciumă se ciocnesc în faţa lui marile căni de bere.

Prima cană de bere spune: Vin din pivniţă, din hamei şi malţ. Acum sunt rece, ce gust am?

Franz spune: Amară, straşnică, rece.

Da, te răcoresc, îi răcoresc pe oameni, apoi îi încălzesc, apoi le iau gândurile de prisos.

Gânduri de prisos?

Da, cele mai multe gânduri sunt de prisos. Oare nu? — Ba da. Cred că ai dreptate.

Înaintea lui Franz stă un mic rachiu galben ca paiul. De unde te-au adus? — M-au distilat, omule. — Tu muşti, băiete, şi ai gheare. — Ei, nu sunt totuşi decât un rachiu. N-ai mai văzut de mult vreunul? — Nu, am fost aproape mort, rachiaşule. Plecat în călătorie fără bilet de întoarcere. — Aşa şi arăţi. — Arăţi! Nu mai trăncăni. Haide să mai încercăm o dată, fă-te-ncoace. Ah, eşti bun, ai foc în tine, foc ai, băiete. — Rachiul i se prelinge prin gîtlej: ce foc!

Fumul de la foc se-nalţă în Franz, îi usucă gâtul, trebuie să mai ia o cană de bere: Tu eşti a doua cană de bere, am mai luat una, ce vrei să-mi spui? — Grasule, mai întâi gustă-mă, apoi poţi să vorbeşti...

Cana de bere mai spune: Bagă de seamă, dacă mai bei două căni de bere şi încă un rachiu de chimion şi încă un grog, ai să te umfli ca mazărea în apă. — Zău? — Da, ai să te faci din nou gras, tu te vezi cum arăţi, omule? Poţi alerga aşa printre oameni? Mai trage-o înghiţitură.

Şi Franz înşfacă o a treia cană: Uite că şi trag o înghiţitură. Toate vin la rând, una după alta. Trebuie să păstrezi mereu ordinea.

O întreabă pe a patra: Ce ştii tu, drăguţo? Cana de bere doar gâlgâie de încântare. Franz o toarnă pe gât: Te cred. Cred tot ce spui tu, drăguţo. Tu eşti oiţa mea, mergem amândoi la păşune.

A treia cucerire a Berlinului

Aşa a venit Franz Biberkopf pentru a treia oară la Berlin. Prima dată, acoperişurile au vrut să alunece la vale, au apărut evreii, a fost salvat. A doua oară l-a înşelat Lüders, a făcut faţă îmbătându-se. Acum, a treia oară, nu mai are un braţ, dar cutează să pătrundă în oraş, plin de curaj. Ce curaj are omul ăsta, un curaj îndoit şi întreit.

Herbert şi Eva i-au lăsat o frumoasă rezervă de bani, păstrată de birtaşul de jos. Dar Franz nu ia decât câţiva pfenigi, hotărând: de banii ăştia nu vreau să m-ating, trebuie să devin independent. Se duce la „Asistenţa publică" şi cere ajutor.

— Trebuie mai întâi să întreprindem cercetări.

— Şi ce fac eu între timp?

— Reveniţi peste câteva zile.

— În câteva zile, un om poate să moară de foame.

— Atât de repede nu moare nimeni de foame în Berlin, ca dumneata se plâng toţi. Afară de asta, noi nu dăm bani, dăm bonuri, iar chiria pentru locuinţă o plătim de-aici, adresa e bună, nu?

Franz coboară de la „Asistenţa publică", iar când ajunge jos, îi cade vălul de pe ochi: cercetări, ia te uită, cercetări, ăştia au să cerceteze poate şi ce-i cu braţul şi ce mi s-a întâmplat cu el. Se opreşte în faţa unei tutungerii şi-şi frământă mintea: ăştia

or să întrebe ce-i cu braţul meu, cine-a plătit şi-n ce spital am fost. Se prea poate să întrebe. Pe urmă, din ce-am trăit în ultimele luni. Ia stai niţel.

Îşi frământă mintea şi pleacă mai departe: ce-i de făcut? Pe cine să-ntreb, ce să fac, iar din banii lor şi-aşa nu vreau să trăiesc. Timp de două zile îl caută între Alex şi Rosenthaler Platz pe Meck, cu care ar putea sta de vorbă; a doua seară îl şi găseşte pe Rosenthaler Platz. Cască ochii unul la altul. Franz vrea să-i strângă mâna – cum s-au mai salutat ei după povestea cu Lüders, cu ce bucurie, iar acum –, Meck îi dă şovăind mâna, nu i-o strânge pe a lui. Franz vrea să-nceapă din nou să-i zguduie mâna cu stânga, dar Meck face o mutră foarte serioasă; ce are băiatul ăsta, i-am greşit eu cu ceva? O ia în sus pe Münzstrasse şi merg şi merg, se-ntorc apoi pe Rosenthaler Strasse, şi Franz tot aşteaptă ca Meck să-l întrebe de braţ. Dar Meck nu întreabă, se uită mereu într-o parte. Poate că arăt prea prăpădit. Franz face pe voiosul şi întreabă de Cilly, ce face fata.

Ah, îi merge bine, cum să nu-i meargă bine ăleia, şi Meck lungeşte vorba, povestind despre ea. Franz se forţează să râdă. Dar prietenul tot nu întreabă de braţ, în mintea lui Franz se aprinde, brusc o luminiţă, întreabă:

— Te mai duci la crâşma aia de pe Prenzlauer?

— Da, câteodată.

Franz înţelege, micşorează pasul şi rămâne în urma lui Meck: Pums, sau Reinhold, sau Schreiber i-au povestit ăstuia ceva despre mine, iar el mă socoteşte un spărgător. Dacă aş vrea acum să vorbesc, ar trebui să-i istorisesc totul, ceea ce însă n-are decât să aştepte mult şi bine, n-am s-o fac.

Franz se decide şi se opreşte brusc în faţa lui Meck:

— Ei, Gottlieb, acu' să ne despărţim, mă duc acasă, un schilod trebuie să se bage în pat devreme.

Meck îl priveşte pentru prima dată cu adevărat, îşi scoate pipa din gură, vrea să-l întrebe, dar Franz îi dă de înţeles printr-un semn că nu e nimic de întrebat, i-a şi strâns mâna şi a plecat. Meck se scarpină-n cap şi se gândeşte: pe ăsta trebuie să-l iau eu odată din scurt, şi e nemulţumit de el însuşi.

Franz Biberkopf parcurge în marş Rosenthaler Platz, se bucură şi spune: Ce-s toate mofturile astea, trebuie să câştig bani, ce treabă am eu cu Meck, trebuie să fac rost de parale.

Ar fi trebuit să-l vedeţi pe Franz cum a pornit la vânătoare după bani. Era în el ceva nou, ceva ca o furie. Eva şi Herbert îi puseseră la dispoziţie odaia lor, dar Franz vrea să aibă propria lui ghimirlie, altminteri nu se poate urni din loc. Vine însă clipa blestemată, când Franz găseşte odăiţa, iar proprietăreasa îi pune dinainte pe masă fişa de înregistrare. Franz al nostru şade şi e din nou nevoit să-şi frământe mintea: am să scriu aici că mă numesc Biberkopf, ăia au să caute numaidecât prin cutiuţele lor, au să telefoneze la direcţia generală a poliţiei, apoi are să urmeze poftiţi pe la noi şi de ce nu vă arătaţi deloc la vedere şi ce s-a întâmplat cu braţul dumneavoastră, unde aţi fost internat, cine a plătit, tot atâtea întrebări nu prea la locul lor.

Stă furios aplecat peste masă: asigurări sociale, am eu nevoie de asigurări şi asistenţă socială! N-am nevoie, astea nu-s potrivite pentru un bărbat liber; în vreme ce-şi frământă mintea şi

clocoteşte de furie, scrie pe fişa de înregistrare un nume, mai întâi Franz, iar în clipa aceea îi vin în minte circumscripţia de poliţie şi Asistenţa socială de pe Grünerstrasse şi automobilul din care l-au azvârlit. Îşi pipăie prin haină ciotul umărului, au să întrebe de braţ, n-au decât s-o facă, nu-mi pasă, fir-ar al naibii, nu m-ascund.

Scrie pe hârtie literele numelui său, le scrie gros, de parcă ar folosi un baston în loc de toc; n-am fost niciodată un laş, şi nu îngădui nimănui să-mi fure numele, aşa mă numesc, aşa m-am născut şi aşa rămân: Franz Biberkopf. O literă groasă după alta, închisoarea Tegel, aleea, copacii negri, deţinuţii de-acolo, care încleiază, fac dulgherie, pun petice. Să vâr încă o dată peniţa în cerneală, pun punctul pe i. Nu mă tem de sticleţi şi de curcani cu insignă de metal. Ori sunt un bărbat liber, ori nu mai sunt deloc.

E un cosaş, îi zice: moartea.

Franz dă proprietăresei fişa de înregistrare, aşa, s-a făcut, s-a rezolvat. Rezolvat. Iar acum să ne ridicăm nădragii, să ne-ncordăm picioarele şi s-o pornim în marş de-a dreptul spre Berlin.

Haina face pe om, iar un alt om capătă şi alţi ochi

Pe Brunnenstrasse, într-un loc unde se săpa pentru fundaţii, un cal a căzut în groapă. Oamenii stau acolo de jur-împrejur de o jumătate de oră, o maşină de pompieri opreşte la margine. Pompierii leagă o chingă pe sub burta calului. Animalul stă pe conducte şi ţevi de gaz, cine ştie dacă nu-şi va fi rupt un picior, tremură şi nechează, de sus i se

vede numai capul, îl trag în sus cu un scripete, calul se zbate grozav.

Franz Biberkopf şi Meck sunt şi ei de faţă. Franz sare în groapă lângă pompier, împinge cu acesta calul înainte. Meck şi toţi ceilalţi sunt uimiţi de ce poate face Franz cu un singur braţ. Lovesc cu palma animalul asudat, căruia nu i s-a întâmplat nimic.

— Franz, ce să zic, eşti curajos, şi cum de ai tu atâta putere într-un singur braţ?

— Fiindcă am muşchi; dacă vreau, pot.

Pornesc pe Brunnenstrasse în jos, tocmai s-au reîntîlnit pentru prima dată. Meck e cel ce-a dat fuga spre Franz.

— Da, Gottlieb, asta vine de-acolo că halesc şi beau bine. Vrei să-ţi povestesc şi ce mai fac în afară de asta? Ăstuia am să-i dau eu paşaportul să nu se mai lege altădată de mine. Mersi de aşa prieteni. Aşadar, cască urechile, am straşnic de lucru. M-am angajat la un circ de la bâlciul de pe Elbingerstrasse şi fac reclamă pentru căluţii de călărie, un tur pentru doamne şi domni cinşpe pfenigi, pe urmă, în dos, pe Rominterenstrasse sunt cel mai tare bărbat cu un singur braţ, da' asta abia de ieri, ai putea să boxezi cu mine.

— Ei, lasă-mă, să boxezi cu un singur braţ!

— Vino acolo şi-ai să vezi. Mai în sus, unde nu mă pot acoperi, lucrez cu piciorul.

Franz face mişto de Meck, care e uimit.

Cei doi îşi urmează vechiul făgaş pe Alex în jos, oleacă prin Gipsstrasse, unde Franz îl duce pe Meck la vechiul salon de dans:

— A fost renovat, ai putea să mă vezi dansând şi şezând la bar.

Meck nu ştie ce să creadă:

— Ce-i cu tine, ia spune.

— Asta-i, am început-o din nou ca mai-nainte. Şi de ce nu?! Ai ceva contra? Hai înăuntru, să te zgâieşti la mine cum dansez cu un singur braţ.

— Nu, mai curând la Münzhof.

— Bine şi-aşa; oricum, tot nu ne lasă înăuntru; da' să vii joi sau sâmbătă. Tu te-oi fi gândind că acuma, dacă m-au împuşcat într-un braţ, mă fac eunuc.

— Cine te-a împuşcat?

— Am avut un schimb de focuri cu curcanii. A fost de fapt pe daiboj, s-a petrecut acolo, în fund, pe Bülowplatz, nişte inşi voiau să şterpelească ceva, băieţi de treabă, da' încă nu şutiseră nimic. Şi cum îţi spui, trec eu pe-acolo aşa, iavaş-iavaş, văz că se-ntâmplă o chestie, iar tocmai la colţ dau de doi suspecţi cu câte-un pămătuf de bărbierit la pălărie. Şi cum îţi spui: intru eu în clădirea aia, şi-i zic în şoaptă gagiului care şedea de pază, dar ăia nu vor să plece, pentru doi curcani nici vorbă. Mă, erau nişte băieţi daţi naibii, voiau să-şi scoată mai întâi marfa. Numai că uite-i pe curcani că vin, vor să-şi vâre nasul în clădire. O fi văzut vreunul din ei ceva în clădire, erau blănuri, îmbrăcăminte de damă, pentru iarnă. Ne punem noi la pândă, iar când curcanii dau să intre, cum îţi spui, nu pot să deschiză uşa. Ăilalţi o şterg, fireşte, prin dos. Pe urmă, când curcanii aduc un lăcătuş şi ăla încearcă să deschiză, eu trag prin gaura cheii. Ce zici, Meck?

— Unde s-a petrecut asta?

Lui Meck i se-mpleticeşte limba-n gură.

— La Berlin, după colţ, pe Kaiserallee.

— Lasă palavrele.

— Eu am tras la nimereală. Da' ei au tras la fix, prin uşă. Laba n-au pus-o pe mine. Pân' să smulgă uşa, am spălat putina. Numai că braţu' meu... Vezi şi tu.

Meck măcăie:

— Şi după aia?

Franz îi dă cu măreţie mâna:

— Sal'tare, Meck. Iar când ăi avea nevoie de ceva, să ştii că locuiesc... ţi-oi spune eu alt'dată. Şi noroc în afaceri.

Pleacă pe Weinmeisterstrasse. Meck a rămas paf. Ăsta ori face mişto de mine, ori... să-l întreb pe Pums. Ăia mi-au povestit cu totul altceva.

Franz o ia pe străzi înapoi spre Alex.

Cum arăta scutul lui Ahile, cu ce arme şi podoabe pe el pornea acesta la luptă nu pot să descriu exact, îmi amintesc confuz numai de brasardele şi pulparele lui.

Dar cum arată Franz, care porneşte acum la o nouă luptă, trebuie să spun. Aşadar, Franz Biberkopf e îmbrăcat cu lucrurile lui vechi, pline de praf, stropite de cal cu noroi, poartă o beretă de marinar cu o ancoră strâmbă pe ea, bluză şi pantaloni dintr-o stofă maro uzată.

A intrat la Münzhof, a dat de duşcă o cană de bere, iar după 10 minute a ieşit cu o persoană curăţică, lăsată mască de altul, şi se plimbă cu ea pe Weinmeisterstrasse şi Rosenthalerstrasse, fiindcă înăuntru e aer stătut, iar afară e foarte frumos, chiar dacă burează puţin.

Lui Franz îi saltă inima de câte coţcării şi şarlatanii vede oriîncotro priveşte! Alt om, alţi ochi. Ca şi cum abia acum ar avea ochi. El şi fata se strâmbă de râs când văd toate alea! Este ora şase,

ceva peste, plouă, se bălăcesc prin apă, slavă Domnului, caraghioasa aia mică are umbrelă.

O cârciumioară, privesc pe fereastră.

— Uite cum îşi vinde cârciumarul ăsta berea. Fii atentă cum o serveşte. Văzuşi, Emmi, văzuşi: spumă până colea!

— Şi ce-i cu asta?

— Spumă până colea? Păi asta-i o coţcărie! Coţcărie! Da' are dreptate, tipu' are ştofă. Mă bucur.

— Ei, şi tu! E-un şarlatan, ce mai!

— Are ştofă tipu'.

Magazin de jucării:

— Pe toţi dracii, ştii tu Emmi, când stau colea şi mă uit la flecuşteţele astea, ian priveşte-le, nu mai zic: mă bucur. Ce porcărie, şi ouăle alea zugrăvite, când eram copii mici lipeam cu mama poze pe ouă de-astea. Dac-ai şti ce ni se plătea pe ele, zău, nici nu vreau să-ţi spun.

— Păi vezi!

— Ăştia-s porci. Ăl mai bine ar fi să le spargi vitrinele. Tâlhari. Să-i exploatezi pe oamenii sărmani e o porcărie.

Mantouri de damă. El vrea să treacă fără a se opri, ea pune frână.

— Dacă vrei să ştii, în chestii de-astea mă pricep şi eu. Să cos mantouri de damă, tu. Pentru doamne elegante. Cât crezi tu că ţi se plăteşte pentru un lucru ca ăsta?

— Haide, fetiţo, 'nici nu vreau să ştiu. Dacă-nghiţi şi primeşti cât îţi dau ei.

— Ei, las-o moartă, ce-ai putea să faci?!

— Aş fi un bou dac-aş primi fără să crâcnesc ăi câţiva pfenigi pe care mi i-ar da ei, paltonu' de mătase l-aş purta eu însumi, ascultă ce-ţi spun.

— Ce tot vorbeşti!

— M-aş îngriji să port eu un palton din alea de mătase. Altminteri sunt un bou, iar ăia au tot dreptu' să-mi vâre în palmă ăi câţiva gologani ai lor.

— Astea-s palavre.

— Fiindcă am nădragi murdari? Ştii tu, Emmi, asta-i din cauza unui cal care-a căzut în groapă în locu-ăla unde se sapă pentru fundaţii. Nu, cu câţiva gologani nu-i nimic de făcut în ce mă priveşte, eu am nevoie poate de-o mie de mărci.

— Şi le ai?

Fata-l priveşte, aşteptând curioasă răspunsul.

— De avut, nu le am, ce să zic, da' – am să le am, nu doar câţiva gologani.

Emmi se agaţă cu toată greutatea de el, e uimită şi fericită.

Călcătorie rapidă americană, vitrină deschisă, două scânduri de călcat aburinde, în fund câţiva bărbaţi mai puţin americani, şezând şi fumând, în faţă, în cămaşă, tânărul croitor tuciuriu. Franz îşi plimbă privirea prin atelier. Jubilează:

— Emmi, micuţă Emmi, e nemaipomenit de frumos că am dat de tine azi.

Fata încă nu-l înţelege pe omul ăsta, dar e foarte măgulită – ehei, ar avea de ce să se râcâie la inimă ăla care-a lasa-o baltă astăzi.

— Emmi, dulce Emmi, ian te uită la prăvălia asta.

— Ei, mult nu câştigă el cu călcătoria.

— Cine?

— Tuciuriu' asta mic.

— Nu, ăsta nu, da' ăilalţi.

— Ăia de colo? N-ai de un' să ştii. Nu-i cunosc.

Franz jubilează:

— Nici eu nu i-am mai văzut, da-i ştiu. Uită-te la ei. Şi la domnu' patron; în faţă calcă, iar în dos – face el altceva.

— Codoşlâc?

— Poate şi aşa ceva; dar nu, ăştia-s cu toţii nişte manglitori. Ale cui sunt ţoalele-atârnate acolo? Aş vrea să fiu un curcan cu insignă şi să-i întreb, să vezi atunci ce-ar mai spăla putina.

— Ce zici, tu!

— Lucruri şterpelite, doar puse-aşa, la vedere. Auzi colea, călcătorie! Ai naibii şmecheri, zău! Ce mai pufăie! Ăştia-şi fac viaţa uşoară.

Îşi continuă plimbarea.

— Ar trebui să fac şi eu aşa, Emmi, ca ăia. Ăsta-i singurul lucru adevărat. Numai să nu munceşti. Scoate-ţi din cap gărgăunii cu munca. De pe urma muncii faci bătături în palmă, nu parale. Ăl mult, încă o gaură-n cap. Numai din muncă nu s-a-mbogăţit încă nimeni, ascultă-mă pe mine. Doar din şarlatanii. Ai văzut şi tu.

— Da' tu ce-nvârteşti?

Fata e plină de speranţă.

— Hai mai departe, Emmi, am să-ţi spun.

Au ajuns din nou în aglomeraţia de pe Rosenthalerstrasse, intră prin Sophienstrasse pe Münzstrasse. Franz merge. Lângă el, trompetele sună un marş. Am sfârşit bătălia, i-am învins pe duşmani, ratata, ratata, ratata, oraşul e-acum cucerit şi-am luat şi grămada de bani, i-am luat, i-am sfeterisit, ratata, ratata, tata!

Râd amândoi. Fata pe care a pescuit-o are stofă. O cheamă, ce-i drept, numai Emmi, dar are

în urma ei asistenţa publică şi un divorţ. Amândoi sunt într-o stare de spirit grozavă. Emmi întreabă:

— Unde ţi-e ălălalt braţ?

— E-acasă, la logodnica mea, n-a vrut să-mi dea drumul să plec şi a trebuit să-i las braţul amanet.

— Să sperăm că o fi şi aia tot aşa de veselă ca tine.

— Cum să nu. Încă n-ai auzit: am urnit o afacere cu braţul meu, braţul stă pe-o masă şi jură toată ziua: Numai cine munceşte are dreptul să mănânce. Cine nu munceşte trebuie să îndure foamea. Asta jură braţul meu toată ziua, intrarea un groş, iar proletarii vin şi se bucură auzind vorbele astea. Ea se ţine cu mâinile de burtă, râde şi el: îmi smulgi şi braţul ălălalt, fetiţo!

Un alt om capătă şi alt cap

Prin oraş circulă un cărucior ciudat: un paralitic şade pe un şasiu pe care-l pune în mişcare manevrând cu braţele o pârghie. Căruciorul, de care sunt aninate o mulţime de steguleţe, înaintează pe Schönhauser Allee, opreşte la toate colţurile, oamenii se adună în jurul lui, apoi însoţitorul vinde cărţi-poştale cu zece pfenigi bucata:

„Călător în jurul lumii! Johann Kirbach, născut la 20 februarie 1874 la Munchengladbach, până la izbucnirea războiului mondial sănătos şi cu dragoste de muncă, am fost nevoit să-mi întrerup rodnica activitate datorită unei apoplexii care mi-a paralizat partea dreaptă a corpului. Totuşi m-am refăcut în aşa măsură încât puteam să merg ore întregi, pentru a-mi exercita profesiunea.

Familia mea a fost astfel la adăpost de dezastru. În noiembrie 1924, întreaga populaţie din Rhenania a fost cuprinsă de o mare bucurie când calea ferată a fost eliberată de apăsătoarea ocupaţie belgiană. Mulţi fraţi germani s-au îmbrăţişat atunci de bucurie, ceea ce pentru mine a devenit fatal. Într-o zi, în drum spre casă, la nici 300 de metri de locuinţa mea, am fost doborât de un grup de oameni ce veneau dintr-o cârciumă. Căderea a fost atât de nenorocită, încât am rămas infirm pe toată viaţa şi nu voi mai putea merge niciodată. Nu primesc nici o pensie şi nici un alt ajutor. Johann Kirbach."

În localul în care, în această zi frumoasă, Franz Biberkopf trage cu urechea în dreapta şi-n stânga, în căutarea unei ocazii noi, solide, de perspectivă, intră un copilandru care l-a văzut pe paralitic la gara de pe Danziger Strasse. Băiatul începe să vorbească în gura mare despre infirm şi despre ce-au făcut şi cu tatăl lui, care a fost împuşcat în piept şi acuma respiră greu, suferinţă pusă dintr-o dată pe seama nervilor, din care pricină i-au micşorat ultima pensie, iar pe următoarea nici nu i-o vor mai plăti.

Sporovăiala e auzită de un alt tânăr, un băiat cu o şapcă mare de jocheu, care şade pe aceeaşi bancă, dar nu are în faţă nici o bere. Băiatul are maxilarul inferior ca de boxer. Face:

— Pfui! Invalizii — pentru ăştia n-ar trebui să se dea nici un gologan,

— Ce tot spui?! Mai întâi îi bagă-n război şi după aia nici să nu le plătească?

— Pen' ce, măi frate? Dacă faci pe altundeva vreo tâmpenie, nu te plăteşte nimeni pentru aia. Dacă s-agaţă un puşti de-o trăsură şi după aia cade

şi-şi rupe un picior, nu capătă un sfanţ. De ce: fiindcă a fost neghiobia lui.

— Pe vremea războiului, habar n-aveai tu ce-i aia viaţă, erai încă-n scutece.

— Mofturi, mofturi, tâmpeala e că-n Germania se plătesc ajutoare. Se vântură cu miile de colo-colo, ard gazu' de pomană, şi pentru asta mai primesc şi bişţari.

Se amestecă în discuţie şi alţii de la masă:

— Nu te ambala, bă, Willi. Tu, la o adică, ce lucrezi?

— Nimic. Şi eu ard gazu' de pomană. Cu cât au să-mi plătească mai mult, cu atât mai mult n-o să fac nimic. Da' că-mi plătesc, rămâne oricum o tâmpenie.

Ceilalţi râd:

— Ăsta-i mare palavragiu.

Franz şade la aceeaşi masă cu ei. Băiatul de pe partea cealaltă, cel cu şapcă de jocheu, îşi ţine cu obrăznicie mâinile în buzunare, se zgâieşte la el cum şade acolo, cu un singur braţ. O fată îl îmbrăţişează pe Franz.

— Tu, şi tu ai doar un braţ. Ia zi, ce pensie-ţi dă?

— Cine vrea să ştie?

Fata îl aţâţă pe băiatul cu şapcă de jocheu:

— Ăla de colo. P-ăla-l interesează chestia asta.

— Da' de unde, nu mă interesează neam. Am zis doar cine-a fost atât de dobitoc să se ducă la război – şi-atâta.

Fata către Franz:

— Acu' i-e frică.

— De mine, nu. De mine nu trebuie să-i fie frică. Sunt tot de părerea aia, nu zic nici eu altminteri. Ştii tu unde mi-e acuşi braţu', ăsta de-aici,

care-mi lipseşte? L-am băgat în spirt şi-acuma stă acas' la mine pe scrin şi-mi spune toată ziulica: 'Nă ziua, Franz. Mă, vită-ncălţată!

Haha. E bună, grozavă găselniţă. Un tip mai în vârstă a despachetat din hârtie de jurnal câteva sandvişuri groase, le taie cu briceagul, îşi îndeasă bucăţile în gură:

— Eu n-am fost în război, pe mine m-au ţinut închis tot timpul în Siberia. Acu-s acasă, la ai mei, şi am dureri reumatice. Păi dacă vin ăştia şi vor să-mi ia ajutorul de şomaj – măi băieţi, ce trăsnăi spuneţi voi?

Tânărul:

— De unde ai reumatismu'? De la negustoria pe stradă, este? Păi dacă ai oasele bolnave, lasă-te de negustoria pe stradă.

— Poate ca să mă fac codoş.

Tânărul izbeşte cu pumnul în masă, lângă foaia de ziar în care-au fost împachetate sandvişurile.

— Păi da. Aşa se şi cuvine. Şi nu-i nimic de râs în asta. Ar fi trebuit s-o vezi pe nevasta lui frati-mio, pe cumnată-mea, oameni la locu' lor, se pot măsura cu oricine, crezi că s-au jenat că au primit să li se plătească rahatu' ăla, ajutorul de şomaj? El bătea drumurile după lucru, ea nu mai ştia cum s-o scoată la capăt cu ăi câţiva pfenigi şi cu doi ţânci în casă. Că femeia doar nu poate să se ducă la muncă. Şi-atunci, uite că a cunoscut ea pe unu', iar după aia poate pe altu'. Până când frati-mio a mirosit ceva. A venit la mine de m-a luat, zicând că s-aud şi eu ce are el de vorbit cu nevastă-sa. Ei, şi-a încurcat-o rău, nenicu'. Ce mai tărăboi mi-a fost dat s-ascult! A ieşit din el amărâtu' ca o curcă plouată. I-a ţinut nevastă-sa un

discurs despre ăi câţiva bişţari amărâţi ai lui de-a-nceput să se clatine frati-mio, domnu' soţ. Şi i-a zis să nu-i mai calce pragu'.

— Şi nu s-a mai dus acasă?

— Ar pofti el, da' ea nu mai vrea să aibă a face cu un ins care se duce să ia ajutor de şomaj şi mai are obraz să facă gât când altu' din casă câştigă parale.

Cu toţii sunt cam de aceeaşi părere. Franz Biberkopf şade lângă băiatul căruia i se spune Willi, ciocneşte cu el:

— Ştii, voi sunteţi doar cu zece, douăş'pe ani mai tineri ca noi, da' cu o sută de ani mai isteţi. Măi, copii, dacă m-aş fi încumetat eu să vorbesc aşa când aveam douăj' de ani. Fir-ar al naibii, pe vremea aia, vorba prusacilor era: Mâinile lipite de cusătura pantalonilor.

— Le lipim şi noi. Numai că de pantalonii altora.

Râsete.

Încăperea este plină; chelnerul deschide o uşă, o odăiţă îngustă din fund e liberă. Toată masa e împinsă în ea sub lampa de gaz. E foarte cald, odăiţa e plină de muşte, pe podea zace un sac de piele, e ridicat, pus pe pervazul ferestrei, la aerisit. Pălăvrăgeala continuă. Willi şade la mijloc şi nu se lasă.

Copilandrul, care-a fost mai înainte de altă părere decât ceilalţi, vede la încheietura mâinii lui Willi un ceas-brăţară şi se tot minunează că e de aur:

— Pe-ăsta l-ai cumpărat ieftin, aşa-i?

— Trei mărci.

— Ăla l-o fi ciordit.

— Mă doare-n cot ce-o fi făcut. Vrei şi tu unu'?

— Ţţ, mersi. Ca să mă umfle careva şi să mă ia la-ntrebări: de unde ai mătăluţă ceasu'?

Willi râde, rotindu-şi privirea:

— Ăstuia îi e frică de mangleală.

— Ia mai termină, bă.

Willi pune pe masă braţul:

— Ăsta are ce-are cu ceasu' meu. Pentru mine nu-i decât un ceas care merge şi e din aur.

— Pe trei mărci!

— Hai atunci să-ţi arăt altceva. Dă-ncoa ţapu' tău. Ia zi acu: ce-i ăsta?

— Un ţap.

— Bun, un ţap de băut.

— N-o să zic nu.

— Şi ăsta de-aici?

Ăsta-i ceasu', n-o mai face pe prostu'.

— E ceasu', păi da. Nu e cizmă, nu e canar, da' dacă vrei, poţi să-i zici şi cizmă, poţi să-i zici cum vrei, depinde de tine.

— Nu pricep. Încotro baţi?

Willi pare însă a şti ce vrea, ia braţul de pe masă, o apucă pe-o fată şi-i zice:

— Ia saltă şi mergi.

— Ce să fac? Cum adică?

— Ei, mergi pe-aici, doar aşa, de-a lungu' peretelui.

Fata nu vrea. Ceilalţi sar cu gura:

— Mişcă, fetiţo, doar nu-ţi face nimeni nimic.

Fata se ridică, se uită la Willi, se duce la perete.

— Şi-acu, ocheşică?

— Mergi! strigă Willi. Fata scoate limba la el şi mărşăluieşte legănându-şi târtiţa. Cei de faţă

râd. Şi-acu vino-napoi aici. Ei, ia ziceţi: ce-a făcut pipiţa?

— A scos limba la tine!

— Şi mai ce?

— A fugit!

— Păi sigur, a fugit.

Fata s-amestecă şi ea:

— Aş, da de unde. Ăla a fost dans.

Insul mai vârstnic cu sandvişurile dinainte:

— Aiurea, dans. De când o fi dans să-ţi salţi fundu'?

— Dacă-l salţi p-al tău, nu e.

Doi strigă:

— A fugit, ce mai.

Willi râde victorios, ia notă de cele spuse:

— Fie, iar eu zic: a mărşăluit.

Copilandrul, mânios:

— Şi ce-i cu asta?

— Nu-i nimic. Da' vezi: a fugit, a dansat, a mărşăluit, cum vrei tu. Ăsta tot nu s-a prins. S-o luăm la bani mărunţi. Ăsta-i un ţap, da' tu poţi să-i zici şi scuipat, şi-atunci poate că toţi ar trebui să-i spună scuipat, numai că orişicum tot s-ar bea din el. Când fata asta a mărşăluit, se zice că a mărşăluit, sau că a fugit sau că a dansat; ce-a făcut ea, ai văzut singur. Cu ochii tăi. A fost cu adevărat ceea ce ai văzut tu. Şi dacă un tip ia un ceas, aia nu-nseamnă deloc că l-a furat. Acu' vezi, acu' pricepi ce vreau să zic eu? Ceasu' a fost luat din-tr-un buzunar, dintr-o prăvălie, da' furat? Cine spune c-a fost furat. Willi se aşază din nou, şi-a vârât iar mâinile în buzunarele pantalonilor.

— Eu nu.

— Da' tu ce zici?

— Păi auzi. Eu zic: luat. Şi-a schimbat stăpânul.

Willi îşi împinge bărbia de boxer înainte şi nu mai spune nimic. Ceilalţi îşi rumegă gândurile. La masă s-a ivit ceva neliniştitor. Willi îl atacă deodată cu vocea lui stridentă pe Franz, ciungul.

— Tu a trebuit să faci armata la prusaci, ai fost în război. Pentru mine, asta-i răpirea libertăţii. Numai că ei au tribunalele şi poliţia lor, şi pentru că le au, îţi pun căluşu-n gură şi nu se mai numeşte răpirea libertăţii, cum o socoteşti tu, ca un bou ce eşti, ci serviciu militar. Şi trebuie să-l faci, aşa cum plăteşti şi impozitele, fără să ştii unde se duc lovelele.

Fata se smiorcăie:

— Las-o naibii de politică. Seara nu se face politică.

Copilandrul mecăie şi vrea să se tragă deoparte:

— Ce mai gogoşi! Eu zic că vremea-i prea frumoasă pentru aşa ceva.

Willi îi dă paşaportul:

— Atunci întinde-o pe stradă. Mă, pişpirică, tu crezi că politica e doar aici în dugheană şi că o fac eu. Are ea nevoie tocmai de mine s-o fac. Politica ţi se borăşte-n cap, ţâcă, oriunde-ai fi. Dacă nu te fereşti, se-nţelege.

Cineva strigă:

— Las-o baltă, ţine-ţi botu'.

Sosesc doi clienţi noi. Fata se balansează cu drăgălăşenie, se strecoară de-a lungul peretelui, îşi fâţâie târtiţa, îi face sâc lui Willi, zâmbindu-i dulce. Willi sare-n picioare, dansează cu ea, un fel de foxtrot desfrânat, se giugiulesc, arzător cu stingere automată după zece minute, bine-nfiptă în

ţărână şade forma de făină. Nimeni nu se uită la ei. Franz, ciungul, începe să dea pe gât al treilea pahar, îşi mângâie ciotul umărului. Ciotul arde, arde, arde. Un băiat dat naibii, Willi ăsta, un băiat dat naibii, un băiat dat naibii. Tinerii târăsc masa afară, azvârlă sacul de paie pe fereastră, unul are atârnată pe piept o armonică, se aşază pe un scăunel la uşă, apasă pe clape. Hans al meu poate mereu, e-un bărbat cum îl vreau eu.

Dansează veseli, şi-au scos jachetele, beau, pălăvrăgresc, asudă. Când nu mai poate nimeni, poate bărbatul meu Hans. Franz Biberkopf se ridică, plăteşte şi-şi spune: Nu mai sunt destul de tânăr ca să ţopăi, nici n-am chef de-aşa ceva, trebuie să fac rost de parale. Mi-e totuna de unde.

Şapca pe cap şi afară.

Doi inşi şed la prânz în Rosenthalerplatz, mănâncă supă de mazăre, unul are lângă el un număr din B.Z., râde:

— Groaznică tragedie familială în Germania de Vest.

— Ce-i de râs în asta?

— Ascultă mai departe. Un tată îşi aruncă cei trei copii în apă. Trei deodată. Era turbat individul.

— Unde-a fost?

— În Hamm, Westfalia. Asta zic şi eu curăţenie. Trebuie că era sătul pân-aici. Dar n-a fost un terchea-berchea. Ia stai să vedem ce-a făcut şi cu nevasta. Şi pe ea o fi... Nu, ea şi-a făcut-o singură, s-a omorât ea mai-nainte. Ce zici? Veselă familie, Max, ăştia au ştiut să trăiască. Scrisoarea nevestei: „Soţ necredincios!" Titlu cu semnul exclamării, ca să bage el la cap. „Fiindcă nu mai

pot suporta să continui viaţa aşa, am luat hotărârea să mă arunc în canal. Ia o frânghie şi spânzură-te. Julie." Punct. Insul se cocoşează de râs: Nu mai există bună înţelegere în familie: ea în canal, şi el cu frânghia. Nevasta zice: spânzură-te, iar el azvârle copiii în apă. Bărbatul nu mai ascultă. S-a dus naibii căsnicia.

Sunt doi oameni mai în vârstă, muncitori constructori de pe Rosenthalerstrasse. Unul dezaprobă ceea ce spune celălalt:

— E un caz trist, dac-ai vedea la teatru aşa ceva sau ai citi într-o carte, ai hohoti de plâns.

— Poate tu. Dar, Max, să hohotească cineva de plâns pentru aşa ceva, de ce?

— Nevasta, trei copii, ia mai termină.

— Aşa mi-e firea, ce vrei, pe mine chestia asta mă distrează, omul îmi place, copiii, da, ar putea să te doară inima de ei, da' să trimiţi pe lumea ailaltă aşa deodată, dintr-o lovitură, o familie întreagă, jos pălăria, şi-apoi... izbucneşte iar într-un hohot de râs: Poţi să mă faci zob, da' mie mi se pare nemaipomenit de hazliu cum s-au ciondănit până la sfârşit. Nevasta zice că el să ia o frânghie, iar el zice ba nu, Julie, şi azvârle copiii în apă.

Celălalt şi-a pus ochelarii cu ramă de oţel şi citeşte încă o dată povestea.

— Bărbatul trăieşte. L-au prins. Mda. N-aş vrea să fiu în pielea lui.

— Cine ştie. Tu n-ai habar.

— Îmi închipui.....

— Da' de unde. Stau şi mă gândesc la el. Şade în celulă, îşi fumează tutunu', dacă i s-o da, şi zice: Să mă pupaţi cu toţii-n...

— Aiurea. Mustrări de conştiinţă, băiete. Urlă în celulă sau tace mâlc. Nu poate să lipească geană de geană. Tu vorbeşti cu păcat, zău aşa.

— Nu-s deloc de părerea ta. Doarme buştean. Un ins al dracului ca el doarme bine, haleşte şi bea mai abitir ca afară. Ţi-o garantez.

Celălalt îl priveşte cu un aer serios.

— Atunci înseamnă că-i un câine fără inimă. Dacă i se taie capu' unuia ca ăsta, eu îmi dau binecuvântarea.

— Ai şi dreptate. Şi el ar zice că ai mare dreptate.

— Acu' termină cu rahatu' ăsta. Am să comand nişte castraveţi.

— Sunt interesante şi ziarele astea. Un câine turbat, poate că totuşi îi pare rău de toată povestea, unii oameni o iau razna câteodată.

— Am să mănânc castraveţi şi cap de porc.

— Şi eu.

Un alt om are nevoie şi de altă profesie sau de nici una

Când observaţi o gaură în mânecă, ştiţi că a sosit timpul să vă-ngrijiţi de un costum nou. Adresaţi-vă de îndată la locul potrivit, unde, în depozite cu marfa la vedere şi în încăperi frumoase şi luminoase, vi se arată pe mese late toate obiectele de îmbrăcăminte de care aveţi nevoie.

— Nu pot să fac nimic, orice-aţi spune, doamnă Wegner: un om cu un braţ lipsă, şi încă dreptul, e pierdut.

— N-am să zic ba, domnu' Biberkopf, uşor nu e. Da' din cauza asta nu trebuie să sufli aşa

greu şi să faci mutra asta. Se sperie omu' când te vede, nu alta.

— Şi ce să fac eu cu un singur braţ?

— Du-te să-ţi dea ajutor de şomaj sau fă-ţi pe undeva o mică tarabă.

— Ce fel de tarabă?

— Cu ziare sau mărunţişuri, sau vinde jartiere sau cravate în faţă la Tietz, ori altundeva.

— Să vând ziare?

— Sau fructe, poame.

— Sunt prea bătrân, pentru aşa ceva trebuie să fii mai tânăr.

Astea-s lucruri de altădată, nu mai m-apuc de ele, nu mai vreau să m-apuc de ele, s-a terminat pentru totdeauna.

— Şi trebuie să-ţi iei o nevastă, domnu' Biberkopf, să te sfătuiască şi s-o ai lângă dumneata la nevoie. Poate să tragă alături de dumneata căruciorul, sau să vândă la tarabă când trebuie să pleci pe undeva.

Şapca pe cap, haidem jos, numai palavre, data viitoare mă înham la o flaşnetă şi m-apuc să cânt. Unde-i Willi?

— 'Nă ziua, Willi.

Pe urmă, Willi spune:

— De, mare brânză nu poţi să faci. Da' dacă eşti isteţ, ceva tot poţi. Dacă, de-o pildă, îţi dau eu în fiecare zi câte ceva, de vândut sau de plasat pe sub mână, iar tu ai prieteni buni şi vă ţineţi gura, plasezi marfa şi câştigi bani frumoşi.

Tocmai asta vrea Franz. Vrea neapărat asta. Vrea să stea pe propriile-i picioare. Vrea ceva care aduce bani rapid. Să lucreze, mofturi. Ziarele le dă dracului, îl apucă pur şi simplu furia când îi vede pe dobitocii ăştia, pe vânzătorii de ziare, iar uneori

se minunează cum de poate fi un om atât de neghiob, încât să trudească din greu, iar alţii să circule la nici un pas de el în automobil. Aşa ceva nu-i pentru mine. Asta a fost odată, măi băiete, închisoarea Tegel, aleea de copaci negri, casele se clatină, acoperişurile vor să-mi cadă-n cap, iar eu trebuie să devin cumsecade! Comică treabă, Franz Biberkopf trebuie şi fie neapărat cumsecade, ce zici de asta, e nemaipomenit! Comică treabă, asta o fi fost o trăsnaie din cauza închisorii, aiuritule, la stânga-mprejur. Bani să am, bani să câştig, omul are nevoie de bani.

Acum Franz Biberkopf arată ca un tăinuitor, ca un infractor, celălalt om care a devenit are şi altă profesie, în curând va ajunge şi mai rău.

Este o muiere, înveşmântată în purpură şi roşu-aprins şi împodobită cu pietre preţioase şi perle şi ţine pe palmă o cupă de aur. Râde. Pe frunte îi e scris numele, o taină, marea Babilon, mama curvăsăriei şi a tuturor ororilor de pe pământ. A băut sângele sfinţilor, este beată de sângele sfinţilor. Târfa Babilon şade aici, a băut sângele sfinţilor.

Ce boarfe purta Franz Biberkopf pe când locuia la Herbert Wischow?

Ce poartă el acum? Şi-a cumpărat de la o tarabă, cu 20 de mărci peşin, un impecabil costum de vară. Pentru solemnităţi deosebite, o Cruce de fier în partea stângă, o poartă ca legitimaţie pentru braţul său, ceea ce atrage stima trecătorilor şi mânia proletarilor.

Arată ca un cârciumar de treabă sau ca un meşter parlagiu, dungă la pantaloni, mănuşă, pălărie tare. Pentru eventuale surprize, are la el hârtii, false, pe numele unui anume Franz Räcker, care a murit în timpul turburărilor din 1922[35] şi ale cărui

acte au fost de folos multora până acum. Franz ştie pe de rost ce scrie în hârtii, şi unde locuiesc părinţii, când s-au născut, câţi fraţi şi surori aveţi dumneavoastră, ce lucraţi, unde aţi lucrat ultima dată şi tot ce mai poate să întrebe un curcan aşa deodată, restul, văzând şi făcând.

Toate acestea s-au întâmplat în luna iunie, în minunat de frumoasa lună iunie, fluturele şi-a părăsit pupa şi s-a dezvoltat. Iar Franz a şi început să prospere binişor la vremea când Herbert Wischow şi Eva se întorc de la Zoppot. La băi s-au întâmplat fel de fel de lucruri, despre care se povestesc multe, ascultate de Franz cu plăcere. Speculantul la bursă, cu care a fost Eva, are ghinion. La joc i-a mers bine, dar tocmai în ziua în care a scos de la bancă 10.000 de mărci a fost jefuit în camera sa de hotel în vreme ce el lua supeul cu Eva. Cum e posibil aşa ceva. Camera a fost deschisă curat cu o cheie dublă, au dispărut ceasul de aur şi 5.000 de mărci, pe care le lăsase în noptiera neîncuiată. A fost o mare neglijenţă, dar cine se gândeşte la una ca asta. Cum se pot strecura hoţii într-un astfel de hotel de categoria întâi, unde cască ochii portarul, am să vă reclam, nu aveţi aici nici un fel de pază, nu răspundem de lucrurile de preţ lăsate în camere. Bancherul îi face scandal Evei, fiindcă l-a tras atât de repede la supeu, de ce oare, doar ca să-l vadă pe domnul baron, data viitoare ai să-i săruţi şi mâinile şi-ai să-i trimiţi o cutie cu bomboane din buzunarul meu. Acuma, nu eşti drăguţ, Ernstchen. Şi cele 5 000 de mărci? Ce vină am eu? Ah, mai bine am pleca acasă. Bancherul spune furios: nu e rea ideea, să plecăm de-aici.

Herbert locuieşte din nou pe Elsasser Strasse, iar Eva e obligată să ocupe o cameră elegantă în vest, ceea ce pentru ea nu e un lucru nou, îşi spune că va dura numai câtva timp, tipul o să se sature de ea, şi atunci se va întoarce pe Elsasser.

Încă în trenul în care şedea cu bancherul şi-i accepta aparent încântată, dar plictisită dezmierdările în vagonul de clasa I, visa: ce-o fi făcând Franz? Iar când bancherul a coborât înainte de Berlin şi ea a rămas singură în vagon, au trecut-o fiori şi a fost cuprinsă de spaimă: Franz a plecat din nou. Ce bucurie şi ce surpriză şi ce guri căscate apoi la Herbert şi Eva şi Emil, când în ziua de 4 iulie [miercuri], intră, ei na, cine, vă puteţi închipui. Fercheş, lins, cu Crucea de fier lipită pe pieptu-i de erou, cu ochii căprui privind cu sinceritate şi cu un devotament de câine, ca întotdeauna, un pumn bărbătesc cald şi o vârtoasă strângere de mână: Franz Biberkopf. Ţin' te bine. Acuma-ţi pierzi echilibrul. Emil cunoaşte schimbarea, îşi plimbă ochii de la Herbert la Eva. Franz e un filfizon a-ntâia.

— Măi băiete, tu te speli pe picioare cu şampanie? se bucură Herbert.

Eva şade şi nu înţelege nimic. Franz poartă mâneca dreaptă goală în buzunar, braţul, în orice caz, nu i-a crescut la loc. Îl îmbrăţişează pe după gât şi-l sărută.

— Dumnezeule, Franzeken, stăteam acolo şi ne spărgeam capul ce-o fi făcând Franz, ne-a fost teamă, n-ai să crezi.

Franz dă un ocol, o sărută pe Eva, îl sărută pe Herbert. Îl sărută şi pe Emil.

— Mofturi, să vă faceţi griji în privinţa mea. Le face cu ochiul şmechereşte: Şi cum vă plac aşa, ca erou din război, cu jachetă de poliţai?

Eva jubilează:

— Da' ce s-a întâmplat, ce s-a întâmplat, mă bucur nemaipomenit că arăţi aşa.

— Şi eu la fel.

— Şi – cu cine eşti acum?

— Cu cine sunt? Ah, da. Nu, nu. În privinţa asta, nimic. N-am pe nimeni.

Şi-i dă drumul şi povesteşte şi-i promite lui Herbert că-i dă înapoi toţi banii, până la para, în câteva luni e achitat totul. Herbert şi Eva izbucnesc în râs. Herbert flutură pe dinaintea ochilor lui Franz o bancnotă cafenie de-o mie de mărci:

— Vrei s-o iei, Franz? Eva se roagă:

— Ia-o, Franz.

— Exclus. N-avem nevoie. Cel mult, haideţi jos, să udăm miarul, asta putem face.

Apare şi o fată, Franz Biberkopf este din nou complet

Cei trei îi dau lui Franz binecuvântarea pentru tot ce întreprinde. Eva, căreia Franz continuă să-i fie drag, vrea să-i facă rost de-o fată. El se opune, pe fată o cunosc, nu, n-o cunoşti, nici Herbert n-o cunoaşte, nu, nu e de mult în Berlin, e din Bernau, venea mereu numai seara aici, la gara Stettin, am întâlnit-o odată şi i-am spus: ai s-ajungi rău, fetiţo, dacă nu te laşi de treaba asta şi vii mereu cu trenul încoace, la Berlin nu poate nimeni s-o ducă aşa. Fata a râs şi-a spus că nu vrea decât să se distreze. Ei, vezi Franz – Herbert ştie povestea, Emil o ştie şi el – odată o văd pe la 12 într-o cafenea. Intru şi o întreb: ei, ce faci mutra asta, fetiţo, nu te da în spectacol aici. A

început să urle, mi-a spus că a fost dusă la secţia de poliţie, că n-a avut acte, că încă nu-i majoră şi că n-are curaj să se ducă acasă. Au dat-o afară de la serviciu, fiindcă au întrebat de ea cei de la poliţie, maică-sa a gonit-o şi ea. Zice ea: Astea toate doar pentru că am vrut şi eu să mă distrez puţin? Ce să faci seara la Bernau?

Emil, care ascultă rezemat în coate ca de obicei, adaugă:

— Fata are perfectă dreptate! Cunosc Bernaul. Seara e un oraş mort.

Eva:

— Sunt puţin cam îngrijorată în privinţa fetei. La gara Stettin nu trebuie să se mai ducă.

Herbert fumează o ţigară din import:

— Dacă eşti bărbat priceput, Franz, poţi, cine ştie, să faci ceva din fata asta. Am văzut-o. Are rasă.

Emil spune:

— Cam tinerică, da' rasă are. Oase solide.

Prietenii continuă cheful.

Franz e încântat de la prima privire de această fată, care bate prompt la uşa lui a doua zi la amiază. Eva i-a deschis apetitul, iar el, la rându-i, ar vrea să-i facă o plăcere Evei. Dar fata este realmente drăguţă, a-ntâia, aşa ceva nu s-a mai aflat pe lista lui de bucate. E o persoană micuţă, în rochiţa albă, uşoară, cu braţele goale, arată ca o şcolăriţă, are mişcări dulci, domoale, s-a ataşat de el numaidecât, pe neobservate. Se află la el abia de o jumătate de oră şi nici nu-şi mai poate închipui mica făptură lipsind din odaia lui. O cheamă de fapt Emilie Parsunke, dar ei i-ar plăcea mai mult să i se spună Sonja, Eva i-a şi spus astfel mereu, fiindcă are pometii ăştia ruseşti.

— Şi nici pe Eva, zice rugător fata, n-o cheamă Eva, şi pe ea o cheamă tot Emilie ca pe mine. Mi-a spus chiar ea.

Franz o leagănă pe genunchi şi cască ochii la minunea gingaşă, dar cu carnea tare, şi este uimit de fericirea pe care i-a trimis-o bunul Dumnezeu în casă. Aşa merg lucrurile în viaţă, când la deal, când la vale, minunat. Pe bărbatul care a botezat-o aşa pe Eva, îl cunoaşte, a fost el însuşi, ea a fost fata lui înainte de Ida, de-ar fi rămas mai bine cu Eva. Ei, acum o are pe asta de-aici.

La el, fata se numeşte numai o zi Sonja, pe urmă se roagă de ea să renunţe, nu poate să sufere astfel de nume străine. Dacă e din Bernau, poate s-o cheme şi altfel. A avut până acum multe fete, ea-şi poate închipui acest lucru, dar încă nici una care să se numească Marie. Ar dori mult să aibă una cu acest nume. Drept urmare îi spune „micuţa mea Miezeken".

Nu trece mult – e cam prin iulie – şi trăieşte cu ea ceva frumos. Nu vine vreun copil, iar ea nici nu e bolnavă. Este altceva, ceva care-l înfioară pe Franz până-n măduva oaselor, dar nu e rău. În acea vreme, Stresemann[36] – se duce la Paris, sau poate nu se duce, la Weimar se prăbuşeşte tavanul oficiului telegrafic, un şomer îşi urmăreşte logodnica plecată cu altul la Graz, îi împuşcă pe amândoi, după care îşi trage şi el un glonte în cap. Asemenea lucruri se petrec pe orice vreme, printre ele se numără şi moartea peştilor din Elsterul Alb. Când citeşti despre asemenea lucruri eşti uimit; dacă eşti de faţă, ele nu ţi se mai par aşa de grozave; la urma-urmelor, în fiecare casă se petrece câte ceva.

Franz stă adesea în faţa Muntelui de pietate de pe Alte Schönhauser Strasse; înăuntru, la bufet, tratează cu unul şi cu altul, oameni cunoscuţi, Franz studiază în ziare rubrica: Cumpărări, vânzări; la prânz se întâlneşte eu Mieze. Într-o zi, bagă de seamă că Mieze vine foarte obosită la Aschinger pe Alex, unde mănâncă. Ea spune că a dormit prea mult – dar lui ceva i se pare a nu fi în regulă cu fata. Franz nu stăruie, fata e atât de gingaşă încât nu poţi crede nimic rău despre ea, iar în odaia lor totul e atât de curat şi împodobit elegant cu flori şi peticuţe şi panglici ca în camera unei fetiţe, întotdeauna e bine aerisit şi stropit cu apă de lavandă încât e o adevărată plăcere când vin seara împreună acasă! Iar în pat, ea e delicată ca un fulg, de fiecare dată liniştită şi gingaşă şi fericită ca prima oară. Şi întotdeauna e puţintel serioasă, prea bine nu s-a dumirit el în privinţa ei. S-o fi gândind oare la ceva, când şade aşa şi nu face nimic, şi la ce se gândeşte. Dacă o întreabă, răspunde mereu râzând: nu se gândeşte la nimic. Doar nu te poţi gândi toată ziua la ceva. Asta e şi părerea lui.

Afară, la uşa lor, este o cutie de scrisori cu numele lui Franz, cu cel fals: Franz Räcker, pe care şi-l dă întotdeauna pentru anunţurile de la mica publicitate şi pentru corespondenţă. Într-o zi, Mieze îi povesteşte: a auzit clar cum poştaşul a azvârlit înainte de prânz ceva în cutia de scrisori, iar când a ieşit să vadă ce-i, în cutie nu se afla nimic. Franz se miră şi întreabă ce-o fi fost. Mieze e de părere că scrisoarea va fi fost scoasă de vecinii de pe partea cealaltă a coridorului, care se zgâiesc mereu pe vizetă; l-au văzut venind pe poştaş şi pe urmă au tras afară scrisoarea. Lui Franz i se

suie sângele la cap de furie. Îşi spune: ăştia mă urmăresc, iar seara se duce la vecini. Bate la uşă, iese o femeie, care zice numaidecât că-l cheamă pe bărbatu-său. Acesta e un om în vârstă – femeia e mai tânără, bărbatul are cu siguranţă 60 de ani, ea, 30. Franz îl întreabă dacă nu cumva li s-a lăsat din greşeală o scrisoare pentru el. Bărbatul o întreabă pe nevastă-sa:

— S-a lăsat aici vreo scrisoare? Eu abia am venit acasă.

— Nu, la mine nu s-a lăsat nimic,

— Pe la câte să fi fost, Mieze?

— Aşa, cam pe la unsprezece; poştaşul vine întotdeauna pe la unsprezece.

Femeia spune:

— Da, vine mereu pe la unsprezece. Dar domnişoara ia întotdeauna chiar dumneaei corespondenţa, când vine ceva, poştaşul sună întotdeauna.

— De unde ştiţi dumneavoastră asta aşa de precis? O dată l-am întâlnit pe scară şi mi-a dat scrisoarea personal; şi pe aia am pus-o în cutie.

— Nu ştiu dacă aţi pus-o în cutie. Ştiu doar că v-a dat-o, asta am văzut. Ei, dar ce amestec avem noi în treaba asta?

Franz:

— Aşadar, aici nu s-a lăsat nici o scrisoare pentru mine? Numele meu e Räcker.

— Doamne fereşte, cum să primesc eu o scrisoare pentru nişte oameni străini?! Cutie de scrisori noi n-avem, vedeţi şi dumneavoastră, iar de câte ori vine la noi poştaşul...

— Scuzaţi, 'nă seara.

— Nă seara, 'nă seara.

Franz şi Mieze vântură în fel şi chip întâmplarea. Franz se întreabă dacă nu cumva oamenii ăştia îl spionează, se hotărăşte să le istorisească despre cele petrecute şi lui Herbert şi Evei. O îndeamnă pe Mieze să-i spună poştaşului să sune.

— Am s-o fac, Franzeken, da' uneori vine câte unul nou, care-i ţine locul.

Dar peste câteva zile, când vine acasă, pe neaşteptate, la amiază – Mieze a şi plecat la Aschinger –, Franz află dezlegarea, ceva cu totul nou – chiar acel lucru care-l înfioară până-n măduva oaselor, fără să-i provoace totuşi o durere prea mare. Intră în odaie, care e fireşte goală, dar unde găseşte o cutie de ţigări fine, pe care Mieze a pus un bilet: „pentru Franzeken", şi două sticle de rachiu de chimion. Franz e fericit, se gândeşte: cum se mai descurcă fata asta cu banii, cu una ca ea e bine să te însori, şi ce să mai zic, uite că mi-a cumpărat şi o păsărică, e ca şi cum ar fi ziua mea de naştere, ei, se cade să mă revanşez şi eu, şoricelule. Se scormoneşte în buzunar după bani, dar tocmai atunci sună la uşă, aha, e poştaşul, dar azi vine al naibii de târziu, s-a şi făcut 12, am să-i spun chiar eu.

Franz iese pe coridor, deschide uşa, ascultă, în imobil e linişte, nu-i nici un poştaş. Aşteaptă, omul nu apare, poate că şade la careva. Franz ia scrisoarea şi se întoarce în odaie. În plicul deschis se mai află o scrisoare închisă, în plus un bilet, pe care e notat de-a curmezişul cu un scris prefăcut: „Predată greşit" şi un nume ilizibil. Aşadar, plicul vine de la vecini, pe cine or fi spionând ăştia? Plicul închis este adresat către: „Sonya Parsunke, la domnul Franz Räcker". Ciudat lucru, de la cine

o fi primind ea scrisori, din Berlin, e un bărbat. Citind ce scrie acesta, pe Franz îl trec fiori de gheaţă: „Preaiubita mea comoară, cât timp mă vei mai lăsa să tânjesc după răspunsul tău..." Franz nu poate citi mai departe, şade aşa – şi uite colo ţigările, colivia cu cănăraşul.

Franz coboară, nu se duce la Aschinger, se duce la Herbert, e alb ca varul, şi-i arată scrisoarea. Herbert şuşoteşte în odaia vecină cu Eva. Apoi vine şi Eva, îl sărută o dată pe Herbert, îl împinge deoparte şi se agaţă de gâtul lui Franz:

— Ei, Franzeken, nu capăt şi eu un sărut? Franz cască ochii la ea.

— Lasă-mă.

— Franzeken, un sărut. Doar suntem prieteni vechi.

— Ei, dragă, ce-i asta, vino-ţi în fire, ce-o să zică Herbert?

— Pe ăla tocmai l-am expediat; haide, poţi să-l cauţi, îl duce pe Franz prin casă, Herbert e plecat, ei, n-are decât să plece. Eva închide uşa:

— Acuma poţi totuşi să-mi dai un sărut.

Pe urmă îl încolăceşte cu braţele, în clipa asta e cuprinsă de-un foc sălbatic.

— Fato, fato, geme Franz, tu ai înnebunit cu siguranţă, ce vrei de la mine?

Dar ea e ca scoasă din minţi, el nu i se poate opune, o priveşte uluit, încearcă s-o împingă încolo. Apoi deodată se petrece în el o schimbare! Nu ştie ce-i cu Eva, dar în amândoi s-a aprins o unică pornire furioasă şi sălbatică. După aceea, zac amândoi cu muşcături pe braţe şi pe gât, ea cu spinarea de-a curmezişul pieptului lui:

Franz mormăie:

— Tu, Herbert lipseşte cu adevărat de-acasă?

— Nu crezi?

— Mare porcărie din parte-mi, să mă port aşa cu un prieten.

— Eşti un bărbat dulce, sunt atât de îndrăgostită de tine, Franz.

— Ai să capeţi vânătăi pe gât.

— Îmi vine să te mănânc, atât îmi eşti de drag. Adineauri, când ai apărut cu scrisoarea, aproape că-mi venea să-ţi sar de gât, de faţă cu Herbert.

— Eva, ce-o să spună Herbert când o să-ţi vadă vânătăile?

— N-o să afle nimic. Mă duc după asta la bancherul meu şi am să-i spun că le am de la el.

— Frumos, Eva, ei, tu eşti buna mea Eva. Da' eu o porcărie ca asta nu pot să-ndur. Şi ce zice bancherul când le vede?

— Şi ce zic tuşica şi bunica, măi omule, dar fricos te-ai mai făcut.

Pe urmă Eva s-a aranjat, l-a îmbrăţişat pe Franz pe după gât, l-a mai dezmierdat cu foc, şi-a lipit obrazul fierbinte şi de ciotul umărului lui. Apoi ia scrisoarea, se îmbracă, îşi pune pălăria:

— Acuma ştii ce fac? Mă duc la Aschinger să stau de vorbă cu Mieze.

— Nu, Eva, de ce?

— Fiindcă aşa vreau. Rămâi aici. Mă-ntorc îndată. Lasă-mă să fac ce vreau eu. Doar trebuie să am grijă de-o copilă ca Mieze, o fetiţă fără experienţă, şi încă aici, în Berlin. Pa, Franz...

Îl sărută încă o dată, şi e mai-mai să se aprindă iar, dar îşi vine în fire şi o şterge. Franz nu pricepe nimic.

E ora unu şi jumătate; la două şi jumătate, Eva se şi întoarce, serioasă, liniştită, dar satisfăcută,

îl ajută pe Franz să se îmbrace, îi şterge obrazul asudat cu parfumul ei. Apoi se porneşte să vorbească, şezând pe comodă şi fumând o ţigaretă:

— Şi-aşa cu Mieze, ce-a mai râs, Franz. Nu vreau s-o las să păţească ceva. Franz se miră. Nu, Franz, de scrisoare nici că-mi pasă. Şedea la Aschinger şi te aştepta. I-am arătat scrisoarea. După aia, ea m-a întrebat dacă ţi-a părut bine de rachiu şi de canar.

— Ei, da.

— Ascultă-mă, Franz. Pot să-ţi spun că nici n-a clipit. Mi-a plăcut întru totul. E o fată bună. Nu ţi-am băgat pe gât o netrebnică. Franz s-a întunecat şi e nerăbdător; despre ce-o fi vorba la urma-urmelor? Eva sare de pe comodă, îl bate cu palma pe genunchi. Eşti un dulce, Franzeken. Tu nu pricepi că o fată vrea să facă şi ea ceva pentru un bărbat. Cu ce s-alege ea, când tu colinzi toată ziua, te ocupi de afaceri, iar ea-ţi fierbe cafeaua, deretică odaia şi nu face altceva nimic?! Vrea şi ea să-ţi dăruiască ceva, să facă şi ea ceva pentru tine de care să te bucuri. Şi de-aia a făcut ce-a făcut.

— De-aia? Te-ai lăsat dusă cu vorba. De-aia mă înşeală?

Eva devine serioasă:

— De înşelăciune nu poate fi vorba. Asta mi-a spus-o numaidecât: nici vorbă de aşa ceva. Dacă-i scrie careva nu-nseamnă nimic, se-ntâmplă să se prindă vreunul şi să-i scrie, asta nu-i o noutate, zău. Încet-încet, Franz se dumireşte. Aha, uite unde am ajuns, aşa stau lucrurile. Eva observă că el a început să înţeleagă. Fireşte. Păi ce?! Fata vrea să câştige bani. Şi n-are dreptate? Şi eu îmi câştig banii mei. I se pare că nu se cade să se lase hrănită

de tine, de vreme ce şi aşa nu prea ţi-e la îndemână cu un singur braţ.

— Aşa, aşa.

— Mi-a spus numaidecât. Nici n-a clipit măcar. Franz, asta-i o fată grozavă, poţi să te bizui pe ea. Tu trebuie să te cruţi, zice ea, după câte ai îndurat anu' ăsta. Şi nici mai înainte, băiete, nu ţi-a mers prea bine, la închisoare, la Tegel, ştii tu. I-ar fi ruşine să te lase să te speteşti muncind. Aşa că lucrează ea pentru tine. Numai că n-are curaj să-ţi spună.

— Aşa, aşa, Franz dă din cap, şi-a proptit bărbia în piept.

— Tu nu crezi că fata asta ţine foarte mult la tine. Eva s-a aşezat alături, îl mângâie pe spate. Pe mine nu mă vrei. Sau – mă vrei, Franz?

El o apucă de talie, ea se aşază cu grijă pe genunchii lui, el o strânge cu singuru-i braţ, îşi apasă capul pe pieptul ei, spune încet:

— Eşti o femeie bună, Eva, rămâi la Herbert, el are nevoie de tine, e un bărbat bun.

Înainte de Ida, Eva a fost prietena lui, nu trebuie să se mai atingă de acel trecut, nu trebuie să înceapă din nou; Eva înţelege.

— Iar acuma du-te la Mieze, Franzeken. Te aşteaptă la Aschinger sau în faţa uşii. Nu mai vrea să vină acasă, dacă tu nu vrei.

Foarte liniştit, cu foarte multă gingăşie, Franz îşi ia rămas bun de la Eva. Pe Alex, lângă Aschinger, o vede pe mica Mieze stând în faţa vitrinei unui fotograf. Se postează pe partea cealaltă, lângă gardul şantierului şi o priveşte îndelung din spate. Ea se duce până la colţ, Franz o urmăreşte cu privirea. Este un moment hotărâtor, o cotitură. Picioarele lui se pun în mişcare. La

colţ, o priveşte din profil. Ce mică e. Poartă tenişi maro. Fii atent, va agăţa pe vreunul. Are un năsuc cârn. Caută. Da, eu am venit din colo, dinspre Tietz, dar nu m-a văzut. O căruţă de pâine stă în drum, la Aschinger. Franz mai înaintează de-a lungul gardului până la colţ, unde sunt mormanele de nisip; se pregăteşte beton. Acum va putea să-l vadă, dar nu se uită în direcţia lui. Un domn mai în vârstă o tot fixează cu privirea, ea nu se uită la el, îşi continuă drumul spre Loeser şi Wolff. Franz o ia peste caldarâm. Se află mereu cu zece paşi în urma ei şi e ţinut la distanţă. E o zi însorită de iulie, o femeie îi oferă un buchet de flori, îi dă 20 de pfenigi, are florile în mână şi tot nu se apropie. Dar florile miros frumos, ea a pus astăzi în odaie câteva, i-a adus o colivie cu un canar şi rachiu.

Deodată, fata se-ntoarce. L-a văzut numaidecât, el are flori în mână, a venit totuşi. Zboară spre el, faţa îi arde, o clipă îi arde, din obraji îi ţâşnesc flăcări când vede flori în mână lui stângă. Pe urmă păleşte, îi rămân pe obraji pete roşii.

Lui îi bate inima. Mieze îl ia de braţ; pornesc pe trotuar spre Landsberger Strasse şi nu rostesc o vorbă. Ea trage adesea cu ochiul spre florile de câmp pe care le ţine el în mână, dar Franz merge drept înainte alături de ea. Autobuzul 19 trece duduind pe lângă ei, galben, cu două etaje, ocupat de sus până jos, pe gardul şantierului, în dreapta, e lipit un afiş vechi. Gruparea naţională a meşteşugarilor şi comercianţilor, nu se poate traversa pe partea carosabilă, tocmai trec maşinile ce vin dinspre Direcţia generală a poliţiei. De cealaltă parte a străzii, lângă coloana de afişe cu „Persil", Franz simte că încă are buchetul de flori în mână

şi vrea să i-l dea. În vreme ce ochii lui caută spre buchet, continuă să se întrebe, suspinând într-însul nehotărât: îi dau florile, nu i le dau? Ida, ce-are a face asta cu Ida, Tegel, fata mi-e atât de dragă.

Pe insuliţa unde e coloana de afişaj cu „Persil" se simte îmboldit să-i vâre florile în mână, Mieze a privit de mai multe ori în sus spre el, dar el n-a scos o vorbă, acum ea i se agaţă de braţul stâng, îi ridică mâna şi şi-o lipeşte de obrazul învăpăiat din nou. Arşiţa din obrazul ei se revarsă în el. Apoi, fata stă locului; lasă braţul lui să coboare moale şi capul ei se pleacă parcă de la sine pe umărul stâng. Îi şopteşte lui Franz, care o cuprinde speriat de mijloc:

— Nu, Franz. Lasă.

O pornesc pieziş pe caldarâm, pe acolo unde s-a demolat magazinul Hahn, şi mai departe. Mieze calcă din nou ţanţoş.

— De ce te-ai oprit, Mieze?

Ea îi strânge braţul:

— Adineauri mi-a fost o frică...

Îşi întoarce capul, din ochi i se pornesc lacrimi, dar fata reuşeşte să râdă mai înainte ca el să bage de seamă ceva, au fost nişte ore îngrozitoare.

Acum se află sus, în odaia lui, fata, în rochie albă, şade în faţa lui pe scăunel, au deschis fereastra, s-a lăsat o căldură toropitoare, o zăpuşeală densă, Franz, în cămaşă, şade pe sofa şi nu-şi mai ia ochii de la ea. Îi e nespus de dragă; sunt aşa de bucuros că fata asta e aici, ce mânuţe drăgălaşe ai tu, fetiţo, am să-ţi cumpăr o pereche de mănuşi glacé, fii atentă, pe urmă ai să capeţi şi o bluză, fă ce vrei, e-atât de frumos că te afli aici, sunt atât de bucuros că te afli din nou aici, fetiţo. Îşi pune

capul în poala ei. O trage spre el, nu se satură s-o privească, s-o strângă, s-o simtă. Acum sunt din nou om, acum sunt din nou om, nu, nu te părăsesc, nu te părăsesc, întâmplă-se orice s-ar întâmpla. Deschide gura:

— Fetiţo, Miezeken, poţi să faci ce vrei, nu te părăsesc.

Ce fericiţi sunt. Îmbrăţişaţi, se uită la canar. Mieze răscoleşte în poşetă, îi arată lui Franz scrisoarea de astăzi de la prânz:

— Te-ai supărat de fleacurile astea, de ce scrie ăsta! Mototoleşte scrisoarea şi o aruncă în spate, pe podea. De-astea pot să-ţi dau un pachet întreg.

Război de apărare împotriva societăţii burgheze

În zilele următoare, Franz Biberkopf iese foarte liniştit la plimbare. Nu se mai arată atât de aprig în afacerile lui la negru, în plasarea mărfii de la tăinuitor la alt tăinuitor sau la cumpărător. Îl doare-n cot dacă nu-i reuşeşte ceva. Franz are timp, răbdare şi calm. Dacă vremea ar fi bună, ar face ceea ce-i spun Mieze şi Eva: s-ar duce la Swinemünde să se odihnească; dar cu vremea nu-i nimic de făcut, plouă şi toarnă şi burniţează în fiecare zi, e frig, în Hoppegarten au fost smulşi pomi întregi, cum vor fi arătând lucrurile acolo, afară. Franz e în relaţii tandre cu Mieze şi se duce mereu cu ea la Herbert şi Eva. Mieze are acum un domn mai bine situat, Franz îl cunoaşte, Franz trece drept soţul ei, cu acest domn şi cu un altul se întâlneşte adesea cu plăcere, mănâncă şi beau prieteneşte în trei.

La ce înălţime se găseşte acum Franz Biberkopf al nostru! Ce bine îi merge, cum s-a schimbat totul! Fusese la un pas de moarte şi cum s-a ridicat! Ce făptură sătulă e el acum, nu-i lipseşte nimic, nici ca mâncare sau băutură, nici ca îmbrăcăminte. Are o fată care-l face fericit, are bani, mai mulţi decât cheltuieşte, i-a plătit lui Herbert toată datoria, Herbert, Emil, Eva sunt prietenii săi, îi doresc binele. Zile întregi şade la Herbert şi Eva, o aşteaptă pe Mieze, se duce cu trenul la Müggelsee, unde vâsleşte împreună cu alţi doi: căci, de la o zi la alta, Franz devine mai dibaci şi mai puternic în folosirea braţului stâng. Când şi când trage cu urechea pe Münzstrasse, în jurul Muntelui de pietate.

Ai jurat, Franz Biberkopf, că vrei să rămâi cumsecade. Ai dus o viaţă mizerabilă, ai ajuns în impas, până la urmă ai ucis-o pe Ida şi din cauza asta ai stat la puşcărie, a fost îngrozitor. Iar acum? Te afli în acelaşi punct, Ida se numeşte Mieze, un braţ l-ai pierdut, bagă de seamă, ai să ajungi şi la beţie, iar atunci totul reîncepe de la capăt, dar mai rău, iar după aia s-a terminat.

— Mofturi, ce vină am, am vrut eu cu dinadinsul să devin codoş? Mofturi, îţi spun. Am făcut ce-am putut, am făcut tot ce-a fost omeneşte cu putinţă pentru mine, am lăsat să mi se strivească un braţ – ia să-l văd pe altul! Sunt pur şi simplu sătul până-n gât. N-am făcut negustorie, n-am alergat de colo-colo din zori până seara? Acu' s-a terminat pentru mine. Nu, nu sunt cumsecade, sunt un codoş. Nu mi-e ruşine deloc de asta. Iar tu ce eşti, din ce trăieşti, poate din altceva decât de pe urma altor oameni? Storc eu oare pe cineva?

— Ai să sfârşeşti la închisoare, Franz, are să-ţi vâre careva cuţitul în burtă.

— N-are decât. Da' mai-nainte o să-l simtă el pe-al meu.

Reichul german este o republică, iar cine nu crede acest lucru capătă una după ceafă. Pe Köpenicker Strasse, la colţ cu Michaelkirchstrasse, se ţine adunare, sala e lungă şi îngustă, muncitori, bărbaţi tineri cu gulere răsfrânte şi gulere verzi şed pe scaune aşezate unul după altul în şir, fete şi femei, vânzători de broşuri circulă prin sală. Pe podium, înapoia unei mese, între alţi doi, stă un bărbat gras, cu capul pe jumătate chel, aţâţă, ademeneşte, râde, instigă.

— La urma-urmelor, nu ne aflăm aici ca să vorbim în vânt. Asta o pot face cei din Reichstag. O dată l-a întrebat unul pe un tovarăş de-al nostru dacă nu vrea să ajungă în Reichstag, în Reichstagul cu cupolă de aur deasupra şi cu fotolii de club înăuntru. Cel întrebat a răspuns: Ştii, tovarăşe, dacă fac asta şi mă duc în Reichstag, n-o să fie acolo decât un pierde-vară în plus. Noi n-avem timp să vorbim la pereţi, e vreme irosită pe degeaba. Comuniştii fără listă spun: vrem să facem o politică de demascare. Ce-a ieşit din asta, am văzut; comuniştii înşişi au fost corupţi, nu mai trebuie să risipim vorbe în legătură cu politica de demascare. Asta-i înşelătorie curată, iar ceea ce e de demascat în Germania vede până şi un orb, pentru aşa ceva nu e nevoie să ajungi în Reichstag, pe cel care nu vede nu poţi să-l ajuţi, nici cu Reichstag, nici fără Reichstag. Că morişca de palavre nu-i bună decât ca să păcălească poporul, o ştiu toate partidele, în afară de aşa-numiţii reprezentanţi ai poporului muncitor.

Bunii noştri socialişti. Ei, există acum printre ei şi socialişti religioşi, iar ăsta-i punctul pe i: cu toţii trebuie să devină religioşi, cu toţii trebuie să dea fuga la popi. Căci dacă omul la care dau fuga e popă sau bonz, tot aia este; principalul: să te supui orbeşte. [Strigăt din sală: Şi să crezi.] Asta oricum. Socialiştii nu vor nimic, nu ştiu nimic, nu pot nimic. Au întotdeauna în Reichstag cele mai multe voturi, dar ce să facă cu ele, nu ştiu, ba da, totuşi, să ia loc în fotoliile de club şi să fumeze ţigări de foi şi să devină miniştri. De-asta şi-au dat muncitorii voturile şi şi-au scos în seara de plăţi gologanii din buzunar: ca să se-ngraşe încă cincizeci sau o sută de bărbaţi pe cheltuiala muncitorilor. Socialiştii nu cuceresc puterea politică în stat, ci puterea politică a statului i-a cucerit pe socialişti. Omul cât trăieşte învaţă, asta o ştie orice dobitoc, dar un dobitoc mai mare decât muncitorul german încă nu s-a născut. De fiecare dată, muncitorii germani iau buletinul de vot în mână, se duc în localul de vot, îl depun şi cred că prin asta s-a făcut. Ei spun: vrem ca vocile noastre să răsune în Reichstag; ei, pentru asta mai bine ar întemeia pe dată o societate corală.

Tovarăşi şi tovarăşe, noi nu luăm în mână nici un buletin de vot, noi nu alegem. Pentru noi, într-o asemenea duminică e mai sănătoasă o excursie la ţară. De ce? Pentru că alegătorul este stabilit pe baza legalităţii. Legalitatea este însă puterea brutală, forţa brută a stăpânitorilor. Popii alegerilor vor să ne amăgească, pentru ca noi să facem o figură voioasă, vor să ne ascundă adevărul, să ne împiedice să băgăm de seamă ce este legalitatea şi ce este statul, iar noi nu putem pătrunde în stat prin nici o gaură, prin nici o uşă. Cel mult

ca măgari ai statului şi hamali. Asta şi au în vedere popii alegerilor. Ei vor să ne momească şi să ne reducă ca măgari ai statului. Au obţinut de mult majoritatea muncitorimii. Noi, cei din Germania, suntem educaţi în spiritul legalităţii. Dar, tovarăşi, nu se pot împăca focul cu apa, asta trebuie s-o ştie muncitorul.

Burghezii şi socialiştii şi comuniştii strigă într-un glas şi se bucură: Orice binecuvântare vine de sus. De la stat, de la lege, de la ordinea superioară. Urmarea este însă cea corespunzătoare. În Constituţie sunt stabilite drepturi pentru toţi cei ce trăiesc în stat. Acolo sunt bine precizate. Dar libertatea de care avem noi nevoie nu ne-o dă nimeni, trebuie să ne-o luăm noi. Această Constituţie vrea să-i scoată din minţi pe oamenii rezonabili, dar ce faceţi voi, tovarăşi, cu libertăţile de pe hârtie, cu libertăţile scrise? Când aveţi nevoie pe undeva de vreo libertate, apare curcanul şi vă arde una după ceafă; dacă strigi: ce-nseamnă asta, în Constituţie stă scris aşa şi aşa, el îţi spune: lasă palavrele, aiuritule – şi are dreptate; insul nu cunoaşte Constituţia, ci regulamentul, în plus, are bastonul de cauciuc, iar tu trebuie să-ţi ţii botul.

În curând nu va mai exista posibilitatea de a se face grevă în cele mai importante industrii. Aţi obţinut ghilotina comisiilor de conciliere, sub ea vă puteţi mişca liber.

Tovarăşi şi tovarăşe, se fac alegeri şi iar alegeri şi se spune: de data asta va fi mai bine, luaţi aminte, daţi-vă silinţa, faceţi propagandă acasă, în întreprindere, pentru încă cinci voturi, pentru încă zece voturi, pentru încă douăsprezece voturi, şi-o să vedeţi ce vă va fi dat să trăiţi. Da, o să vedeţi ce vă va fi dat să trăiţi. Nu e totuşi decât eternul cerc

vicios al orbirii, totul rămâne aşa cum a fost. Parlamentarismul prelungeşte mizeria muncitorimii. Şi ei vorbesc despre o criză a justiţiei, zicând că justiţia trebuie supusă unor reforme, din cap până-n picioare, că tot corpul judecătoresc trebuie reînnoit, ca să devină republican, reazem al statului, echitabil. Noi nu vrem alţi judecători, în locul acestei justiţii noi nu vrem în genere altă justiţie. Noi doborâm prin acţiune directă întreaga organizare statală. Avem mijloacele necesare pentru aceasta: refuzul muncitorimii. Toate rotiţele se opresc. Ăsta nu-i un cântec de adormit copiii. Tovarăşi şi tovarăşe, să nu ne lăsăm adormiţi de parlamentarism, de asistenţa socială, de toate şarlataniile social-politice. Noi nu cunoaştem decât vrăjmăşia împotriva statului – lipsa oricăror legi şi autoajutorarea.

Franz circulă cu şmecherul Willi prin sală, ascultă, cumpără broşuri, îşi umple cu ele buzunarul! Lui nu-i pasă de politică, Willi îl dăscăleşte, Franz ascultă curios, prinde spusele din zbor, îl interesează, pe urmă iarăşi nu-l interesează. Dar nu se desprinde de Willi.

— Ordinea socială existentă se bazează pe înrobirea economică, politică şi socială a poporului muncitor. Ea îşi află expresia în dreptul de proprietate, monopolul posesiunii, şi în stat, monopolul puterii. Baza actualei producţii nu este satisfacerea trebuinţelor fireşti ale oamenilor, ci perspectiva câştigului. Fiecare progres al tehnicii sporeşte nemăsurat bogăţia clasei posesoare, într-un contrast neruşinat cu mizeria păturilor sociale largi. Statul este pus în serviciul apărării privilegiilor de care se bucură clasa posesoare şi al oprimării maselor largi, el acţionează cu toate mijloacele înşelăciunii

şi ale puterii pentru menţinerea monopolului şi a diferenţelor de clasă. O dată cu apariţia statului începe epoca organizării artificiale de sus în jos. Individul devine o marionetă, o rotiţă moartă într-un mecanism uriaş. Treziţi-vă! Noi nu năzuim ca toţi ceilalţi către cucerirea puterii, ci către înlăturarea ei radicală. Nu colaboraţi la constituirea aşa-numitelor corpuri legiuitoare: prin ele, sclavul este pus în situaţia de a aplica pecetea legii pe propria sa sclavie. Noi respingem toate graniţele politice şi naţionale trasate arbitrar. Naţionalismul este religia statului modern. Noi respingem orice unitate naţională: în spatele ei se ascunde domnia posesorilor. Treziţi-vă!

Franz Biberkopf înghite din toate acestea ceea ce Willi îi dă să înghită. După o adunare urmează o discuţie într-un local, unde rămân şi se ciondănesc cu un muncitor mai în vârstă. Willi îl cunoaşte pe acesta, iar muncitorul crede că Willi lucrează în aceeaşi întreprindere cu el şi vrea să-l îmboldească să facă mai multă agitaţie. Neobrăzatul Willi râde mereu ascultându-l:

— Măi nene, de când sunt eu tovarăşul dumitale de muncă? Eu nu lucrez pentru magnaţii industriei.

— Mă rog, atunci fă ceva acolo unde lucrezi.

— Acolo n-am nevoie să fac nimic. Unde lucrez eu, ştiu cu toţii de mult ce au de făcut. De râs, Willi se-ncovoaie peste masă. Fleacuri, îl ciupeşte pe Franz de picior, data viitoare o să colinde vreunul cu găleata cu pap şi-are să lipească pentru ăia afişele lor. Râde spre muncitorul care are păr lung cărunt şi cămaşa descheiată la piept. Ştii, continuă el, tu doar vinzi ziare, *Pfajfenspiegel*, *Schwarze Fahne*, *Atheist*; ţi-ai aruncat vreodată ochii să vezi ce scrie-n ele?

— Ia ascultă, tovarăşe, n-ai decât să-i dai înainte cu gura. Am să-ţi arăt ce-am scris eu însumi.

— Las-o baltă. Toată stima pentru tine. Da' poate că data viitoare ai să şi citeşti ce-ai scris şi-ai să te ţii de alea scrise. Ia te uită ce zice aici: *Cultură şi tehnică.* Fii atent: „Sclavii egipteni lucrau decenii întregi, fără maşini, la construirea unui mormânt de rege, muncitorii europeni se spetesc muncind timp de decenii la construirea unei averi particulare. Progres? Poate. Dar pentru cine?" Ei, pe viitor am să muncesc şi eu, pentru ca un Krupp din Essen sau un Borsig[37], un soi de rege berlinez, să câştige o mie de mărci pe lună mai mult. Măi nene, tovarăşe, când mă uit mai bine la tine, ştii cum mi se pare că arăţi? Vrei să fii un om al acţiunii directe. Unde-i acţiunea asta la tine? N-o văz. Tu vezi ceva, Franz?

— Hai s-o lăsăm, Willi.

— Ba nu, zi şi tu, omule, care-i deosebirea între tovarăşul ăsta de-aici şi unul din PSD?

Muncitorul se-aşază mai bine pe scaunul lui Willi:

— Pentru mine nu-i nici o deosebire, tovarăşe, ţi-o spun fără ocolişuri. Deosebirea-i doar pe hârtie, în ziar. Dinspre partea mea, fie, n-aveţi decât să căpătaţi ce vreţi. Da' după aia ce faceţi cu ce-aţi căpătat, vezi, asta te-ntreb. Iar dacă mă-ntrebi tu ce faceţi, am să ţi-o spun de la obraz: acelaşi lucru ca unul din PSD. Acelaşi, absolut acelaşi lucru; stai la strungu' tău, îţi duci ale trei parale acasă, iar societatea ta pe acţiuni împarte dividende, din munca ta. Muncitorii europeni se spetesc muncind zeci de ani la construirea unei averi particulare. Poate c-ai scris chiar tu asta.

Muncitorul cărunt își plimbă ochii de la Franz la Willi, se uită din nou în jur; în spate, la tejghea, mai stau câțiva clienți, muncitorul se-apropie mai mult de masă, șoptește:

— Da' voi cu ce vă ocupați?

Willi îi face cu ochiul lui Franz:

— Spune tu.

Franz însă nu vrea, spune că pe el nu-l interesează discuțiile politice. Dar căruntul anarhist îl ia din scurt:

— Asta nu-i o discuție politică. Vorbim doar așa, între noi. Tu ce lucrezi?

Franz își îndreaptă spinarea pe scaunul lui, apucă țapul de bere și-l privește țintă pe anarhist. E un cosaș, îl cheamă moartea, trebuie să plâng și să urlu pe munți și să mă tânguiesc în deșert la turme, căci ele au fost în așa fel pustiite, că nimeni nu-și mai poartă pe-aici pașii, s-au dus și păsările cerului și vitele, totul s-a dus.

— Ce lucrez, pot să-ți spun, colegule, că tovarăș nu sunt. Umblu și eu de colo-colo, fac câte ceva, dar de lucrat nu lucrez, îi pun pe alții să lucreze pentru mine.

Ce tot flecărește tipul, ăștia vor să mă sâcâie.

— Atunci ești patron, ai angajați, câți ai? Și ce cauți la noi, dacă ești capitalist?

Vreau să fac din Ierusalim un morman de pietre și sălaș pentru șacali, vreau să pustiesc orașele Iudeii încât nimeni să nu mai locuiască în ele.

— Măi nene, tu nu vezi că eu n-am decât un braț?! Ălălalt s-a dus. Cu asta a trebuit să plătesc, pentru că am muncit. De-aia nu mai vreau să știu nimic despre o muncă cinstită, pricepi?

Pricepi asta, pricepi asta, ai ochi de văzut, trebuie să-ți mai cumpăr și ochelari, zgâiește-te la mine.

— Nu, încă nu pricep, colegule, ce fel de muncă faci. Dacă nu faci o muncă cinstită, înseamnă că e una necinstită.

Franz izbeşte cu pumnul în masă, îl arată cu degetul pe anarhist, îşi repede capul spre el:

— Vezi, a înţeles. Chiar asta e. O muncă necinstită. Munca ta cinstită e sclavie, tu singur ai spus-o, asta e munca cinstită. Mi-am dat seama mai de mult. [Mi-am dat seama fără tine, pentru asta n-am nevoie de tine, molâule, mâzgălitor de articole de ziar, palavragiule.]

Anarhistul are mâini albe, subţiri, lucrează mecanică fină, se uită la buricele degetelor şi gândeşte: e bine să demaşti netrebnici de-ăştia, să-i compromiţi, ia să mai aduc pe careva, s-audă. Se ridică, Willi îl trage înapoi:

— Încotro, colegule? Am şi terminat? Termină mai întâi cu colegu-ăsta de-aici, doar nu vrei să-i tragi chiulu'.

— Mă duc doar să mai aduc pe careva, s-audă şi el. Voi sunteţi doi contra unu.

— Ce să mai aduci pe careva, eu nu vreau s-aduci pe nimeni. Spune ce-i de spus colegului Franz.

Anarhistul s-aşază la loc, atunci o s-o scoatem la capăt singuri:

— El nu e tovarăş, da' nici coleg nu e. Fiindcă nu lucrează. Se pare că nici la ajutorul pentru şomaj nu e înscris.

Faţa lui Franz se înăspreşte, ochii lui fulgeră mânioşi.

— Nu, nu este.

— Atunci nu e nici tovarăşul şi nici colegul meu, nu e nici şomer. Aşa că întreb un singur lucru, tot restul nu mă interesează: ce caută el aici?

Franz are o figură hotărâtă:

— Chiar aşteptam să spui şi să întrebi: ce vrei tu aici? Aici, tu vinzi bilete şi ziare şi broşuri, iar dacă eu te-ntreb cum stau lucrurile, ce scrie-n ele, tu spui: cum de-ai ajuns să mă-ntrebi? Ce cauţi aici? N-ai scris şi n-ai vorbit chiar tu despre blestemata sclavie a salariaţilor, n-ai spus tu că noi suntem nişte hăituiţi şi că nu putem să ne mişcăm?

Sculaţi, voi oropsiţi ai vieţii, voi osândiţi la foame, sus.

— Aşa-i, numai că n-ai ascultat mai departe. N-ai auzit că am vorbit despre refuzul de a munci. Dar pentru asta, un om trebuie mai întâi să muncească.

— Eu refuz să muncesc.

— Asta nu ne e de nici un folos. Nu poţi pur şi simplu să te-ntinzi în pat. Despre grevă am vorbit eu, despre greva de masă, despre greva generală.

Franz ridică braţul şi râde, e furios:

— Şi ceea ce faci tu numeşti acţiune directă, adică să umbli de colo-colo, să lipeşti bileţele, să ţii cuvântări? Iar între timp te duci la fabrică şi-i faci pe capitalişti mai puternici? Mă tovarăşe, mă vită-ncălţată, strunjeşti pentru ei grenade, cu care să te omoare – asta vrei să-mi propovăduieşti? Willi, ia zi şi tu! E ceva nemaipomenit!

— Te întreb încă o dată: ce lucrezi?

— Iar eu îţi spun încă o dată: nimic! Rahat! Absolut nimic! Sunt de părerea voastră! Nu trebuie să lucrez. După chiar teoria ta. Eu nu fac nici un capitalist mai puternic. Mă doare-n cot de toate palavrele, de grevele şi de mofturile tale care cică o să vină. Omul e liber. Eu îmi rezolv singur treburile, îmi port singur de grijă! Asta-i!

Muncitorul bea din limonada lui, dă din cap:

— Păi, atunci încearcă singur.

Franz nu se mai poate opri din râs.

Muncitorul:

— Ţi-am spus-o de zeci de ori: singur nu poţi să faci nimic. Avem nevoie de o organizaţie de luptă. Trebuie să facem masele să înţeleagă că statul domneşte prin forţă şi că economia e monopolizată.

Franz continuă să râdă. Mântuirea nu ne vine de la cineva de sus, de la Dumnezeu, de la împărat, de la un tribun, de mizerie ne putem mântui numai noi înşine.

Şed faţă-n faţă tăcuţi. Bătrânul muncitor cu guler verde îl priveşte ţintă pe Franz, Franz se uită îndârjit în ochii lui, ce te zgâieşti, băiete, n-ai s-ajungi mai isteţ datorită mie, ce mai. Muncitorul deschide gura:

— Ascultă, mi-am dat seama: cu tine, tovarăşe, îşi răceşte omul gura de pomană. Eşti greu de cap. Ai să-ţi frângi gâtul. Nu ştii că principalul pentru proletariat e solidaritatea. Habar n-ai.

— Ştii ceva, nenicule, acuşi noi o să ne luăm pălăria şi o să ne cărăbănim, aşa-i Willi? Ne-am săturat până-n gât. Ştii una şi bună şi tot p-aia o spui.

— Păi da, aşa fac. Voi n-aveţi decât să vă duceţi la vreo cramă şi să vă-ngropaţi acolo. Da' la adunări să nu mai veniţi.

— Scuzaţi, meştere. Am avut şi noi un cesuleţ liber. Şi mulţumim frumos. Crâşmar, plata. Fii atent, acu' plătesc eu: trei beri, două rachiuri, o marcă şi zece, uite, plătesc, acţiune directă.

— În definitiv, ce eşti tu, colegule?

Muncitorul nu se lasă. Franz vârâ-n buzunar restul:

— Eu? Peşte. Nu se vede după mutra mea?

— Nici prea departe de-aşa ceva nu eşti.

— Sunt peşte, pricepe. Ţi-am spus sau nu? Willi, spune şi tu ce eşti.

— Nu-l priveşte.

Ei drăcie, ăştia-s adevărate haimanale. Fără discuţie. Aşa i-am şi taxat. Şi-au bătut joc de mine haimanalele, netrebnicii, au vrut să-mi caute pricină.

— Voi sunteţi drojdia mlaştinii capitalismului. Căraţi-vă. Nu sunteţi nici măcar proletari. Unora ca voi li se zice lumpenproletari.

Franz s-a şi ridicat:

— O fi, da' noi nu ne ducem la azil. Sal'tare, domnule acţiune directă. N-aveţi decât să-i îngrăşaţi pe capitalişti. Prezentaţi-vă mâine dimineaţă la şapte la moara de oase. Şi-n plicul de salariu, cinci parale pentru acasă.

— Să nu vă mai arătaţi pe-aici.

— Nici vorbă, mă acţiune-vorbe goale, noi nu vrem s-avem a face cu slugile capitaliştilor.

Ies liniştiţi la plimbare. Merg braţ la braţ pe străzile pline de praf. Willi răsuflă adânc.

— Fain perdaf i-ai tras ăstuia, Franz.

Se miră că Franz e monosilabic. Franz e îndârjit, ciudat, Franz a ieşit din sală plin de ură şi furie, în el fierbe ceva şi nu ştie de ce.

Se întâlnesc cu Mieze la Mokka-fix pe Münzstrasse, unde e mare-ngrămădeală. Franz trebuie să se ducă cu Mieze acasă, trebuie să stea de vorbă cu ea, să şadă cu ea. Îi povesteşte despre discuţia cu muncitorul cel cărunt. Mieze e foarte drăgălaşă cu el, însă el vrea să ştie dacă a avut

dreptate în ce-a spus. Fata zâmbeşte, nu pricepe nimic, îi mângâie mâna, canarul s-a trezit, Franz oftează, ea nu-l poate linişti.

Conjuraţia doamnelor, dragile noastre doamne au cuvântul, inima Europei nu îmbătrâneşte

Politica nu-i dă pace lui Franz. [De ce? Ce te chinuieşte? Împotriva cui te aperi?] Vede aici ceva, vede ceva, ar vrea să lovească în plin obraz ceea ce vede, dar acel ceva îl irită mereu, citeşte *Rote Fahne*, *Arbeitslose*. Apare adesea la Herbert şi Eva împreună cu Willi. Celor doi, Willi nu le place. Nici Franz nu-i prea încântat de el, dar e-un băiat cu care poţi sta de vorbă, în ale politicii e mai presus decât ei toţi. Când Eva îl roagă stăruitor pe Franz s-o rupă cu Willi, care doar îl stoarce de parale şi nu-i altceva decât un hoţ de buzunare, Franz e pe de-a-ntregul de părerea ei; Franz nu are într-adevăr nimic a face cu politica, toată viaţa i-a fost lehamite de ea. Dar astăzi promite că-l dă naibii pe Willi, iar mâine se plimbă iarăşi cu afurisitul ăsta şi-l ia cu el la vâslit.

Eva îi spune lui Herbert:

— Dacă n-ar fi vorba de Franz şi dacă n-ar fi avut necazul cu braţul, aş şti eu cum să-l vindec.

— Cum?

— Te asigur că în nici două săptămâni ar termina-o cu neisprăvitul ăla, care doar îl curăţă de bani. Cine se înhăitează cu pramatia aia? Dac-aş fi în locul lui Mieze, l-aş face să ajungă la puşcărie.

— Pe cine, pe Willi?

— Pe Willi sau chiar şi pe Franz. Mi-ar fi totuna. Ca să bage la cap. La închisoare ar avea timp să se gândească cine-a avut dreptate.

— Văd că eşti grozav de pornită contra lui Franz, Eva.

— Păi eu i-am făcut rost de Mieze, iar fata se chinuie cu ăi doi tipi pe care-i are, pentru ca Franz să-şi facă matrapazlâcurile lui. Nu, nu, Franz trebuie să mai asculte şi el oleacă. Acuma n-are decât un braţ, unde-o s-ajungă? Vrea să facă politică şi o necăjeşte pe fată.

— Da, o necăjeşte rău. Ieri mi-a dat de înţeles şi mie asta. Şedea aici, îl aştepta să vină. La urma-urmelor, ce are de la viaţă o fată ca ea.

Eva îl sărută:

— Exact aşa mi se-ntâmplă şi mie. Ia să lipseşti atâta şi să te ţii de fleacuri, să colinzi pe la adunări, Herbert!

— Ce s-ar întâmpla, şoricelule?

— Mai întâi îţi scot ochii, şi după aia n-ai decât să mă cauţi la capătul lumii.

— Aş face-o cu plăcere, şoricelule.

Eva îl loveşte cu palma peste gură, râde, pe urmă îl zguduie pe Herbert:

— Ascultă ce-ţi spun, n-am să las s-o ruineze aşa pe fată, pe Sonja, ţin prea mult la ea. Omul ăsta parcă nu şi-a fript destul degetele până acum, iar din ce face, nu scoate mai nimic.

— Ei, fă ceva cu Franzeken al nostru. De când îl ştiu, băiatul ăsta a fost bun şi drăguţ, dar îi vorbeşti ca la pereţi, n-aude.

Eva îşi aduce aminte cum a vrut să-l păstreze pentru ea, când a apărut Ida, cum l-a prevenit, cât a suferit din cauza omului ăstuia, nici acum nu e fericită.

— Un singur lucru nu-nţeleg, spune ea stând în mijlocul odăii, Franz a avut povestea cu Pums, ăia-s nişte tâlhari, iar el nu mişcă un deget. Acuma se simte bine, dar, la urma-urmelor, un braţ e un braţ.

— La asta mă gândeam şi eu.

— Nu vrea să vorbească despre cele-ntâmplate, e limpede. Ascultă-mă, Herbert. Mieze cunoaşte fireşte chestia cu braţul. Numai că unde-a fost şi cu cine nu ştie nici ea. Am şi întrebat-o. Nu ştie şi nici n-ar dori să scormonească lucrurile. E niţel cam molâie Mieze. Ei, poate că-şi frământă ea mintea cu asta, când şade aşa singură, şi aşteaptă, şi Franz al nostru e cine ştie unde, şi-ar putea să dea de vreun necaz. Mieze plânge destul, fireşte, nu în faţa lui. Omul ăsta o să se nenorocească. Ar trebui să aibă grijă de treburile lui. Mieze trebuie să-l împingă să lămurească povestea cu Pums.

— Vai, vai.

— Ar fi mai bine. Ascultă ce-ţi spun. Asta ar trebui să facă Franz. Şi dacă ar lua la el un cuţit sau un pistol, n-ar avea dreptate?

— Dinspre partea mea, cred că trebuia s-o facă de mult. Am tot întrebat şi eu în dreapta şi-n stânga. Oamenii lui Pums au gura cusută; nimeni nu ştie nimic.

— O fi totuşi vreunul care ştie ceva.

— Şi ce-ai vrea?

— Franz să se-ngrijească de treaba asta, nu de Willi şi de anarhişti şi comunişti şi de toate fleacurile astea care n-aduc parale.

— Să nu-ţi frigi degetele, Eva.

Legătura Evei a plecat la Bruxelles, aşa că ea poate s-o invite pe Mieze şi să-i arate toate alea, să vadă şi fata cum e la cei din lumea bună. Căci Mieze n-a mai văzut aşa ceva. Tipul e-aşa de nebun după Eva, că i-a aranjat până şi o odăiţă pentru copii, în care locuiesc două maimuţici.

— Tu, Sonja, crezi că asta-i pentru maimuţici? Da, da, prăjituri. Le-am pus aici doar aşa, fiindcă odăiţa e atât de drăguţă, nu, şi maimuţicile, Herbert e nebun după ele şi-i fac o plăcere nespusă ori de câte ori vine pe-aici.

— Cum, tu-l aduci aici, dragă?

— Ce, strică? Bătrânu' îl cunoaşte, e teribil de gelos, tocmai asta-i frumuseţea. Crede-mă, dacă n-ar fi fost gelos, mi-ar fi dat de mult paşaportul, închipuieşte-ţi, omul vrea de la mine un copil, pentru aia-i odăiţa!

Râd amândouă, e o odăiţă plăcută, zugrăvită în multe culori, împodobită cu panglici, cu un pătuţ scund de copii. Micile maimuţe se caţără-n sus şi-n jos pe stinghiile pătuţului; Eva o ia una pe dintre ele, o strânge la piept, priveşte în gol cu ochii înceţoşaţi:

I-aş fi făcut plăcerea cu copilul, dar de la el nu vreau nici unul. Nu, de la el nu.

— Iar Herbert nu vrea el copil.

— Nu, dar de la el aş vrea unul. Sau de la Franz. Te superi, Sonja?

Sonja face însă cu totul altceva decât ar fi crezut Eva. Sonja scoate un ţipăt strident, are faţa desfigurată, împinge încolo maimuţica de la pieptul Evei şi o îmbrăţişează cu patimă, fericită, ca în extaz pe Eva, care nu pricepe nimic şi-şi întoarce capul, fiindcă Sonja tot caută s-o sărute.

— Lasă-mă, Eva, lasă-mă. Nu mă supăr, mă bucur că ţi-e drag. Spune-mi, cât îţi e de drag? Ai vrea să ai un copil de la el, păi spune-i-o.

Eva reuşeşte s-o împingă deoparte pe Mieze.

— Ai înnebunit, fetiţo? Spune, Sonja, ce-i cu tine? Spune pe cuvântul tău: vrei să mi-l pasezi mie.

— Nici vorbă, vreau să-l păstrez, doar e Franz al meu. Da' şi tu eşti Eva mea.

— Ce sunt eu?

— Eva mea, Eva mea.

Şi Eva nu se poate apăra, Sonja o sărută pe gură, pe nas, pe urechi, pe ceafă; Eva stă liniştită, apoi, când Sonja îşi freacă faţa de pieptul ei, îi saltă cu brutalitate capul:

— Fato, tu eşti perversă.

— Ba nu, bâiguie ea şi-şi eliberează capul din mâinile Evei, îl lipeşte de obrajii acesteia, mi-eşti dragă, pân-acu' n-am ştiut. Adineauri, când ai spus că vrei un copil de la el...

— Ei, ce s-a-ntâmplat? Te-ai înfuriat?

— Nu, Eva. Nu ştiu. Obrajii Sonjei ard ca jarul, fata o priveşte pe Eva de jos în sus. Vrei cu adevărat un copil de la el?

— Ce-i cu tine?

— Ai vrea un copil de la el?

— Nu, am zis doar aşa.

— Ba da, vrei un copil, tu zici doar aşa, da' vrei, vrei. Şi din nou Sonja îşi freacă obrajii de pieptul Evei. O strânge pe Eva în braţe şi murmură fericită: E-aşa de frumos că vrei un copil de la el, ah, e-aşa de frumos, sunt atât de fericită, ah, cât de fericită sunt.

Eva o duce pe Sonja în odaia alăturată, o aşază pe şezlong:

— Eşti perversă, fetiţo.

— Nu, nu sunt perversă, nu m-am dat niciodată la o femeie.

— Da' la mine te-ai dat.

— Da, fiindcă mi-eşti aşa de dragă şi fiindcă vrei să ai un copil de la el. Şi trebuie să ai de la el.

— Eşti nebună, fetiţo!

Sonja e ca apucată, o ţine strâns de mâini pe Eva, care vrea să se ridice:

— Ah, să nu spui nu, tu vrei un copil de la el, trebuie să-mi promiţi. Promite-mi că ai să ai un copil de la el.

Eva nu se poate desprinde decât prin forţă de Sonja, care zace acolo fără vlagă, cu ochii închişi şi plescăie din buze.

Apoi Sonja se ridică, se aşază alături de Eva la masă, unde fata-n casă le serveşte o gustare şi vin. Pentru Sonja aduce cafea şi ţigarete, Sonja continuă să viseze transfigurată, cu privirea pierdută. Poartă ca de obicei o rochie albă, simplă; Eva e îmbrăcată cu un chimono din mătase neagră.

— Ei, Sonja, acuma se poate vorbi cu tine ceva rezonabil?

— Se poate oricând.

— Şi cum îţi place la mine?

— Cum să nu-mi placă.

— Vezi. Da' la Franz ţii?

— Da.

— Ei, eu zic că dacă ţii la Franz, fii mai atentă la băiatu' ăsta. A luat-o pe-un drum care nu e bun, şi e tot mereu cu secătura aia de Willi.

— Da, Willi îi place.

— Şi ţie?

— Mie? Îmi place şi mie. Dacă-i place lui Franz, îmi place şi mie.

— Aşa eşti tu, fetiţo, n-ai ochi să vezi, eşti prea tânără. Tovărăşia asta nu-i pentru Franz, ascultă ce-ţi spun, Herbert e de aceeaşi părere. Willi e-o secătură, îl împinge pe Franz la rău. Nu-i ajunge ce-a păţit cu braţul?

Sonja păleşte brusc, lasă ţigareta să-i atârne în colţul gurii, se întinde în şezlong, întreabă cu vocea stinsă:

— Ce s-a-ntâmplat, pentru numele lui Dumnezeu?

— Cine ştie ce s-o fi întâmplat. Eu nu mă ţin pe urmele lui Franz, şi nici tu. După câte ştiu, nici n-ai timp. Dar dacă-l pui să-ţi povestească pe unde se duce, ce-ţi povesteşte?

— Oh, doar politică, iar eu nu pricep nimic.

— Vezi, asta face el, politică, şi încă politică la comunişti şi la anarhişti şi la de-alde ăştia care-nvârtesc lucruri necurate. După de-astea umblă Franz. Şi ţie-ţi place-aşa ceva, fato, de-aia lucrezi tu?

— Doar eu nu pot să-i spun lui Franz: du-te colo şi du-te dincolo; Eva, aşa ceva nu pot.

— De n-ai fi atât de mică şi de n-ai avea nici măcar douăj' de ani, ar trebui să ţi se dea una după ceafă. Deodată, iacătă, nu poţi să-i spui. Vrei să dea iarăşi de dracu'?

— Nu dă de dracu', Eva. Am eu grijă.

Ciudat, mica Sonja are lacrimi în ochi şi îşi reazemă capul în mâini, Eva se uită la ea şi nu-i lămurită: îl iubeşte fata pe Franz atât de mult?

— Uite vin roşu, Sonja, bătrânu' meu bea mult vin roşu, haide.

Îi toarnă o jumătate de pahar, o lacrimă i se rostogoleşte micuţei pe obraz, iar faţa ei rămâne tot tristă.

— Încă o-nghiţitură, Sonja.

Eva pune paharul jos, o mângâie pe Sonja pe obraji şi se gândeşte: asta se-aprinde iar. Dar fata priveşte lung, în gol, se ridică, se duce la fereastră şi se uită afară. Eva se aşază lângă Sonja, pe fata asta n-o înţelege nici dracul.

— Nu trebuie să pui chiar aşa la inimă chestia cu Franz, mititico, ceea ce-am spus n-a fost ca să te amărăsc. Un singur lucru trebuie să faci: să nu-l mai laşi să umble brambura cu aiuritul ăla de Willi. Franz e un băiat blând ca oaia, vezi, mai bine s-ar ocupa de Pums şi de ăla care i-a zdrobit braţul, în chestia asta ar trebui să facă ceva.

— O să am grijă, zice încet mica Sonja şi, fără să ridice capul, o cuprinde cu un braţ pe Eva şi stau aşa aproape cinci minute. Eva se gândeşte: ăsteia i-l las pe Franz, altminteri nici unei alteia.

După aceea se hârjonesc prin odaie cu maimuţicile, Eva îi arată Sonjei, care e uimită, tot ce are acolo: toaletele ei, mobilele, paturile, covoarele. Visaţi oare dumneavoastră la frumoasa oră când veţi fi încoronată ca regină a Pixavoniei? Se poate fuma aici? Ei, da. Sunt mirat cum de puteţi aduce pe piaţă de atâţia ani la un astfel de preţ o ţigaretă de calitatea aceasta; vi-o mărturisesc spre bucuria mea. Tu, ce aromă are! Minunata mireasmă a trandafirului alb, una decentă, aşa cum o solicită femeia germană cultivată, şi totuşi destul de tare, ca să-şi arate toată bogăţia. Ah, viaţa divei de cinema americane este în realitate cu totul altfel decât lasă să se presupună legendele ce-o înconjoară. Soseşte cafeaua, Sonja cântă un cântec:

— La Abrudpanta o ceată De tâlhari sălaş avea, Însă căpitanu-i Guito nobil şi cinstit era. Pe

a unui conte fată O-ntâlni el într-o zi, Şi-n desiş răsună-ndată: Eu pe veci a ta voi fi!

Dar curând se află locul Unde sunt şi vin spre ei înarmaţi. S-a dus norocul, încotro mai poţi s-o iei? Tatăl ceartă pe copilă, Căpitanu-i prins cu greu. Tată, plânge ea, ai milă, Cu el vreau să mor şi eu.

În turn negru lâncezeşte Guito, bietul oropsit! Isabella năzuieşte Să-l salveze pe iubit. I-a fost dat să reuşească, Liber este el acum Şi-astfel poate să oprească Moartea dragei lui în drum.

La castel în grabă mare Se întoarce-acuma iar. Isabella cu-ntristare îngenunche la altar. „Da" va zice – căci se teme – Unui mire nedorit. Guito a oprit la vreme Faptul cel nelegiuit.

Palidă cum este-o moartă Cade Isabella jos. Vai, ce tristă-i a ei soartă! Strigă Guito mânios: Conte, tu i-ai stins lumina Şi-a ei inimă ai frânt. Doar a ta, a ta e vina C-ai băgat-o în mormânt.

Dar când Guito se apleacă Peste catafalcul mut, Chipul ei tresare-oleacă, Viaţa ei nu s-a pierdut. Se-ngrozesc toţi cei de faţă, El cu ea piere ca-n zbor. De-astăzi draga îi e soaţă, El îi e apărător.

De atunci nu mai au pace, Pas cu pas sunt urmăriţi; Desperaţi că n-au ce face, Şi-au jurat cei doi iubiţi: Ne-om preda şi cupa toată De otravă o vom bea. La înalta judecată, Dumnezeu ne va ierta.

Sonja şi Eva ştiu că este un cântec obişnuit de la bâlciul săptămânal, unde e lălăit în faţa unui panou cu poze, dar nu se pot opri să nu plângă după ce l-au terminat şi trebuie să treacă un timp până când să-şi poată aprinde din nou ţigaretele.

Gata cu politica, dar veşnica inactivitate este şi mai periculoasă

Franzeken Biberkopf se mai bălăceşte puţintel în politică, îndrăzneţul Willi n-are multe parale, o minte luminată şi isteaţă, dar printre hoţii de buzunare un începător, aşa că-l scutură de gologani pe Franz. A fost cândva elev la o casă de corecţie, unde i-a povestit unul câte ceva despre comunism şi despre faptul că acesta nu-i bun de nimic, că un om rezonabil nu crede decât în Nietzsche şi în Stirner[38] şi că nu trebuie să facă decât ceea ce-i place; tot restul e-o nerozie. Şmecherul ăsta pornit pe batjocură găseşte acum o nemăsurată plăcere în a participa la adunări politice şi a face opoziţie din sală. De pe la adunări agaţă oameni cu care vrea să facă afaceri sau pe care doar să-i ia în derâdere.

Franz mai bate oleacă drumurile împreună cu el. Apoi gata, s-a terminat în genere cu politica, iar asta fără Mieze şi Eva.

Într-o seară, târziu, şade la masă cu un tâmplar mai bătrâior, pe care l-a cunoscut la o adunare; în acest timp, Willi stă la bar şi are în faţa lui pe un altul. Franz şi-a proptit braţul pe masă, îşi reazemă capul în palma stângă, ascultă ce spune tâmplarul. Tâmplarul spune:

— Ştii, tinere, eu m-am dus la adunare numai pentru că nevastă-mea e bolnavă şi n-are nevoie de mine acasă seara, are nevoie de linişte, fix la opt îşi ia somniferele şi ceaiul, după care trebuie să sting lumina, aşa că ce-aş putea să mai fac acolo sus. Când un om are nevasta bolnavă, ajunge vrând-nevrând să-şi ducă traiul prin cârciumi.

— Du-o la spital, omule. Acasă o ţii degeaba.

— La spital a fost. Da' am scos-o. Nu-i plăcea mâncarea şi-apoi nici nu s-a făcut mai bine.

— E bolnavă rău nevastă-ta?

— Aderenţă între uter şi rectum, sau cam aşa ceva. Au şi operat-o, da' degeaba. La pântece. Acu', doctoru' zice că e doar nervoasă şi că nu mai are nimic. Da' are dureri, urlă toată ziulica.

— Ia te uită.

— Doctoru' îi dă bilet că-i sănătoasă, auzi colea. De două ori a trebuit să se ducă la medicu' de la asigurări, da' nu poate. Ăla-i dă bilet că e sănătoasă. Când un om e bolnav de nervi, înseamnă că e sănătos.

Franz ascultă, şi el a fost bolnav, a avut braţul strivit de maşină, a zăcut în clinica de la Magdeburg. Acum nu mai are nevoie de toate astea, aceea a fost altă lume.

— Mai vrei o bere?

— Da.

— O bere!

Tâmplarul se uită la Franz.

— Tu nu faci parte din partid, aşa-i?

— Am făcut. Acuma nu mai fac parte. N-are nici un rost.

Cârciumarul se aşază la masa lor, îl salută pe tâmplar cu un:

— 'Nă seara, Ede. Îl întreabă de copii, apoi îi spune în şoaptă: Măi omule, doar nu te-apuci iar de politică.

— Tocmai despre asta vorbim. Nici nu mă gândesc.

— Ei, frumos din partea ta. Eu zic, Ede, şi fecioru-meu zice la fel ca mine: cu politica nu câştigăm un sfanţ, nu ne saltă deloc, doar pe alţii.

Tâmplarul se uită la el cu ochii mijiţi:

— Vasăzică micul August spune de pe-acuma la fel.

— E-un băiat bun, ascultă-mă pe mine; nu poate să-l înşele oricine-ar fi. Noi vrem să câştigăm parale. Şi ne şi merge bine. N-avem de ce ne plânge.

— Păi atunci, noroc, Fritze. Îţi urez tot binele.

— Mă doare-n cot de tot marxismul, de Lenin şi Stalin şi de toţi frăţânii. Ce mă interesează pe mine e dacă-mi dă careva credit, parale, şi câţi şi pe cât timp – asta-i osia în jurul căreia se roteşte lumea...

— Cum se vede, ai prins ceva cheag.

Franz şi tâmplarul rămân o vreme tăcuţi. Cârciumarul continuă să pălăvrăgească, dar tâmplarul i-o taie:

— Nu-nţeleg nimic din marxism. Da' bagă de seamă, Fritze, treaba nu-i chiar aşa de simplă cum ţi-o închipui tu în scăfârlia ta. Ce nevoie am eu de marxism, sau de ce spun alţii, ruşii, sau Willi cu Stirner al lui?! Poate că nu-i decât o aiureală. Ce-mi trebuie mie în fiecare zi pot să număr pe deşte. Dacă-mi moaie unul spinarea, pricep ce e aia. Şi tot aşa pricep dacă azi lucrez în atelieru' meu, iar mâine zbor din el fiindcă nu mai sunt contracte, în vreme ce meşterul rămâne, domn' şef, firește, şi el, numai eu trebuie s-ajung în stradă şi să mă duc să mă-nscriu la şomeri. Mai ştiu că am trei mucoase care merg la şcoala comunală, a mai mare are picioarele strâmbe din cauza rahitismului, s-o trimit pe undeva nu-mi dă mâna, poate c-o face vreo ispravă cu şcoala. Nevastă-mea ar fi în stare să se ducă şi ea la lucru la Oficiul pentru tineret, sau să facă mai ştiu eu ce,

nevastă-mea nu e aia să stea degeaba, acu-i bolnavă, altminteri e vrednică, şade cu cocoşata, mucoasele învaţă tot atâta cât şi noi, poţi să-ţi faci o idee. Vezi. Şi mai pot să pricep cum alţi oameni îşi învaţă copiii limbi străine şi vara se cară cu ei la băi, iar noi n-avem măcar ăi câţiva gologani să ne repezim niţeluş până la Tegel. Picioare strâmbe nu prea se-ntâmplă să aibă copiii înstăriţi. De mine ce să mai spun, când mă duc la doctor, fiindcă am reumatism, şedem câte treizeci înghesuiţi în sala de aşteptare, şi când îmi vine rându', mă-ntreabă: reumatismul îl aveai desigur mai dinainte, de când lucrezi, ai adus hârtiile? Hârtiile! Pe mine nici vorbă să mă creadă, iar dacă vreau să fiu trimis la băi de medicul de la asigurările sociale, pentru care îţi tot fac reţineri, ei bine, ascultă ce-ţi spun, ajungi cu un picior în groapă până să te trimită. Fritze, toate astea le-nţeleg şi le văd fără ochelari. Doar un bou bun de pus în jug nu le-ar înţelege. Iar pentru asta n-are nimeni nevoie azi de Karl Marx. Da' Fritze, vezi tu: ceva tot e adevărat în povestea asta.

Tâmplarul îşi ridică încet capul cărunt şi se uită cu ochii larg deschişi la cârciumar. Îşi vâră din nou luleaua în gură, pufăie şi aşteaptă să i se răspundă. Cârciumarul mormăie, îşi ţuguiază buzele, are un aer nemulţumit:

— Ai dreptate, Ede. Fata mea a mai mică are şi ea picioare strâmbe şi nici eu n-am bani s-o trimit la ţară. Da' la urma-urmei: săraci şi bogaţi au existat întotdeauna. Noi doi n-o să schimbăm lucrurile.

Tâmplarul pufăie cu nepăsare:

— Numai că să fie sărac ăl de-o vrea să fie. Dinspre partea mea, ăilalţi n-au decât să fie săraci.

Eu însă n-am chef de-aşa ceva. Cu timpul, omul se satură de sărăcie.

Ţăifăsuiesc liniştiţi, îşi beau fără grabă berea. Franz ascultă atent. Willi vine de la tejghea la masa lor, îi cere lui Franz să se ridice, să-şi ia pălăria şi să meargă cu el:

— Nu, Willi, azi vreau să mă bag în scutece devreme. Ştii doar, de ieri.

Şi Franz o ia singur de-a lungul străzilor pline de praf, rum di bum di dumei di dai. Rum di bum di dumei di dai, Stai şi-aşteaptă o clipită, omul negru vine-ndat', cu securea ascuţită te preface în cârnat, stai şi-aşteaptă o clipită, omul negru vine-ndat'. Ei, drăcie, unde mă duc eu încolo, unde naiba mă duc. Se opreşte şi nu poate traversa şi se-ntoarce, o ia înapoi pe strada fierbinte, pe lângă localul în care ceilalţi şed încă, unde tâmplarul îşi bea berea. N-am să intru. Tâmplarul a rostit adevărul. Ăsta-i adevărul. Ce să fac eu cu politica, nu-i decât o porcărie. Nu-mi e de nici un folos. Nu-mi e de nici un folos.

Şi Franz o ia din nou de-a lungul străzilor fierbinţi, pline de praf, lărmuitoare. August. Pe Rosenthaler Platz, aglomeraţia e mai mare, unul vinde gazete, *Berliner-Arbeiter-Zeitung*, *Marxistische Feme*, un evreu ceh pederast a ademenit douăzeci de băieţi, totuşi n-a fost arestat, negustorie de asta cu gazete am făcut şi eu. Teribilă arşiţă astăzi. Franz se opreşte, cumpără de la insul acela ziarul cu crucea-ncârligată pe frontispiciu, invalidul chior de la *Neue Welt*. Bea, bea, frăţioare, bea, grija cu tine n-o lua, lasă acasă dureri şi necaz, căci viaţa aşa are haz, lasă acasă dureri şi necaz, căci viaţa aşa are haz.

O ia mai departe ocolind piaţa, intră pe Eisasserstrasse, şireturi de ghete, Lüders, lasă acasă dureri şi necaz, căci viaţa aşa are haz, lasă acasă dureri şi necaz, căci viaţa aşa are haz. E mult de-atunci, Crăciunul de anul trecut, băiete, e mult de-atunci, stăteam aici la Fabisch, făceam reclamă strigând nişte chestii pentru cravate, cravate cu elastic, iar Lina, Lina, poloneza, grasa, a venit atunci să mă ia.

Franz îşi continuă marşul, nu ştie ce vrea, înapoi pe Rosenthaler Platz şi se opreşte în faţă la Fabisch, în staţia de tramvai, peste drum de Aschinger. Şi aşteaptă. Da, asta vrea! Stă şi aşteaptă şi se simte atras ca un ac de magnet spre nord! Spre Tegel, închisoarea, zidul închisorii. Acolo vrea să se ducă. Acolo trebuie să se ducă.

Se întâmplă apoi că soseşte 41, opreşte, iar Franz urcă. Simte că aşa-i bine. Pornirea, începe călătoria, tramvaiul electric goneşte spre Tegel. Franz plăteşte 20 de pfenigi, a obţinut biletul, călătoreşte spre Tegel, merge ca uns, ce chestie! Ce bine se simte! Călătoreşte cu adevărat într-acolo. Brunnenstrasse, Uferstrasse, alei, Reinickendorf, e-adevărat, toate acestea există, el pătrunde tot mai departe, se află aici. Iar aici e aşa cum se cuvine! Şi cum şade aşa, totul devine mereu mai adevărat, mereu mai adevărat, mereu mai aprig, mereu mai intens. Atât de mare e satisfacţia pe care o simte, atât de puternică, atât de imperativă e starea de beatitudine, încât Franz şade nemişcat, închide ochii şi e cuprins de un somn adânc.

Tramvaiul electric a trecut pe întuneric pe lângă Primărie. Berliner Strasse. Reinickendorf West, Tegel, capătul liniei. Vatmanul îl trezeşte, îl ajută să se ridice:

— Mai departe nu mai mergem. Unde voiaţi să vă duceţi?

Franz coboară clătinându-se:

— Tegel.

— Ei, atunci aţi ajuns.

Ăsta a tras tare la măsea, uite-aşa îşi beau invalizii pensia.

Pe Franz nevoia de somn îl stăpâneşte în continuare atât de aprig, încât îl mână peste piaţa pe care o traversă spre prima bancă dinapoia unui felinar. Îl trezeşte o patrulă a poliţiei, e ora trei, nu i fac nimic, omul arată cuviincios, a tras tare la măsca, dar aici ar putea să-l buzunărească.

— N-aveţi voie să dormiţi aici, unde locuiţi?

Franz s-a săturat. Cască. Vrea să facă nani. Da, aici e Tegel, ce-oi fi căutat eu aici, voiam eu ceva aici, gândurile i se încâlcesc, trebuie să mă bag în scutece, tot restul e egal cu zero. Îşi spune moţăind: Da, da, aici e Tegel, nu mai ştie ce-i cu asta, ba da, a stat cândva aici. Un automobil. Ce-o mai fi fost, ce voiam eu la Tegel. Hei, domnule, să mă scoli dacă adorm.

Şi somnul cel aprig se întoarce iar şi-l face să holbeze ochii şi Franz ştie totul.

Iar aici e un munte şi bătrânul se ridică şi-i spune fiului său: Hai cu mine, hai cu mine, îi spune bătrânul fiului său şi fiul său porneşte cu el, merge în urma lui şi pătrunde în munte, urcă, apoi coboară, munţi, văi. Cât mai mergem, tată? Nu ştiu, urcăm, coborâm, în munţi, vino cu mine. Ai obosit, copile, n-ai vrea să mergi cu mine? Ah, n-am obosit; dacă tu vrei să vin cu tine, vin cu tine. Da, vino. Urcăm, coborâm, vai, e cale lungă, e-amiază, am ajuns. Priveşte-n jurul tău fiule, uite colea un altar. Mi-e teamă, tată. De ce ţi-e teamă,

copile? M-ai trezit devreme, am ieşit, am uitat de berbecul pe care voiam să-l înjunghiem. Da, am uitat de el. Urcăm, coborâm, văile cele lungi, am uitat de el, n-am luat cu noi berbecul, aici e un altar, mă tem. Trebuie să-mi lepăd mantia, ţi-e teamă, fiule? Da, tată, mă tem. Şi eu mă tem, fiule, apropie-te, nu te teme, trebuie s-o facem. Ce trebuie să facem? Urcăm, coborâm, văile cele lungi, m-am trezit aşa de devreme. Nu te teme, fiule, fă-o de bunăvoie, vino mai aproape de mine, mi-am şi lepădat mantia, nu-mi mai pot mânji mânecile cu sânge. Mă tem totuşi, fiindcă ai în mână un cuţit. Da, am un cuţit, trebuie să te înjunghii, trebuie să te jertfesc, Domnul o porunceşte, fă-o de bunăvoie, fiul meu.

Nu, nu pot s-o fac, am să strig, nu pune mâna pe mine, nu vreau să fiu înjunghiat. Acum zaci în genunchi, nu striga, fiul meu. Ba da, strig. Nu striga; dacă nu vrei, nu pot s-o fac, haide, trebuie să vrei. Urcăm, coborâm, de ce să nu mă mai întorc acasă. Ce să cauţi acasă, Domnul e mai mult decât acasă. Nu pot, totuşi pot, nu, nu pot. Apropie-te, uite, am cuţitul gata, uite, e foarte ascuţit, trebuie să ajungă la gâtul tău. Trebuie să-mi străpungă gâtlejul şi-are să ţâşnească sângele? Da. E porunca Domnului. Vrei? Încă nu pot, tată. Haide mai repede, nu-mi e îngăduit să te ucid, dacă o fac, trebuie să fie ca şi cum o faci tu însuţi. S-o fac eu însumi? Ah. Da, şi să nu te temi. Ah. Şi să nu-ţi fie dragă viaţa, viaţa ta, căci o dăruieşti Domnului. Apropie-te. Domnul Dumnezeul nostru o vrea? Urcăm, coborâm, m-am trezit atât de devreme. Doar nu vrei să fii laş? Ştiu, ştiu, ştiu! Ce ştii tu, fiul meu? Pune-mi cuţitul la gât, aşteaptă, să-mi răsfrâng gulerul, gâtul

să mi fie liber de tot. Se pare că ştii ceva. Trebuie doar să vrei şi eu trebuie să vreau, o vom face amândoi, atunci Domnul va striga, îl vom auzi strigând: Opreşte-te. Da, apropie-te, dă-mi gâtul. Iată-l. Nu mi-e teamă, o fac de bunăvoie. Urcăm, coborâm, văile cele lungi, pune cuţitul, taie, n-am să strig.

Şi fiul îşi lasă capul pe spate, oferindu-şi gâtul, tatăl păşeşte în spatele lui, îl apasă cu palma pe frunte, cu dreapta duce cuţitul în faţă. Fiul o vrea. Domnul strigă. Cad amândoi cu faţa la pământ.

Ce strigă vocea Domnului? Aleluia. Prin munţi, prin văi. Mi-aţi dat ascultare, aleluia. Veţi trăi. Aleluia. Opreşte-te, aruncă cuţitul în prăpastie. Aleluia. Eu sunt Domnul Dumnezeu, căruia i aţi dat ascultare şi căruia trebuie să-i daţi mereu şi numai lui ascultare. Aleluia. Aleluia. Aleluia. Aleluia. Aleluia. Aleluia. Aleluia. Aleluia, luia, luia, luia, aleluia, luia, aleluia.

— Mieze, pisicuţo, micuţa mea, ocărăşte-mă cumsecade. Franz vrea s-o tragă pe Mieze pe genunchii săi. Da' spune totuşi ceva. Ce păcat aşa de mare am făcut, dac-am întârziat ieri-seară?

— Franz, dragă, te nenoroceşti din pricina ălora cu care te-ai înhăitat.

— Cum adică?

— Şoferul a trebuit să te care pe scări până aicea sus. Îţi vorbesc, tu, cu gura încleştată, ai căzut pe pat şi-ai adormit buştean.

— Ţi-am spus doar, am fost la Tegel, zău, singur, singurel.

— Pe cuvântul tău, Franz, e-adevărat?

— Singur, singurel. Am avut de stat acolo câţiva anişori.

— Şi ţi-a mai rămas vreun rest?

— Nu, am făcut totul, pân' la ultima zi. Am vrut doar să mai văd locul, nu-i un motiv să te superi, pisicuţo.

Mieze i se aşază-n poală, se uită la el cu gingăşia de totdeauna:

— Tu, să nu mai faci politică.

— Nu fac nici o politică.

— N-ai să te mai duci nici la întruniri?

— Cred că n-am să mă mai duc.

— Îmi promiţi?

— Da.

Mieze îl îmbrăţişează pe Franz pe după umeri, şi-a lipit capul de al lui, nu mai rostesc o vorbă.

Şi iarăşi nu mai există nimeni pe lume mai mulţumit decât Franz Biberkopf, care dă naibii politica. Din cauza ei şi-ar frânge gâtul. De-aci înainte îşi face veacul prin localuri, cântă şi joacă mereu cărţi, Mieze a cunoscut un domn aproape tot atât de bogat ca al Evei, dar căsătorit, ceea ce e încă mai bine, care-i aranjează un cuib elegant în două odăi nemobilate.

Iar Franz nu scapă nici de ceea ce vrea Mieze. Într-o zi Eva îl asaltează în odăiţa lui, şi de ce nu, dacă Mieze însăşi o vrea, dar, Eva, dacă ai să faci unul mititel, omule, dacă am să fac, bătrânul meu îmi clădeşte zece castele, ce s-ar mai crede.

Musca se cațără, nisipul cade de pe ea,
în curând va zumzăi din nou

Nu sunt multe lucruri de povestit despre Franz Biberkopf, am ajuns să-l cunoaştem bine pe băiatul ăsta. Ce va face o scroafă când intră în coteţ, ne putem imagina. Numai că pentru o

asemenea scroafă viaţa e mai uşoară decât pentru un om, fiindcă ea nu-i decât o bucată de carne şi de grăsime, iar de ceea ce va putea să se întâmple mai târziu cu ea puţin îi pasă, dacă are destulă mâncare: cel mult are să mai fete o dată, iar la sfârşitul vieţii o aşteaptă cuţitul, ceea ce în definitiv nu-i deosebit de rău şi de emoţionant: mai înainte de a observa ceva – şi ce observă un animal – s-a şi terminat cu ea. Un om, însă, are ochi în care se ascund multe şi toate de-a valma; omul gândeşte, gândeşte-al naibii [are un cap îngrozitor] la ceea ce i se va întâmpla.

Aşa îşi duce foarte grasul, foarte drăgălaşul ciung Franz Biberkopf, Biberköppchen, traiul, pătrunzând în luna august, o lună încă binişor temperat. Franzeken poate să vâslească foarte bine cu braţul stâng, iar de la poliţie nu-i vine nici o veste, deşi nu se mai prezintă deloc, cei de la secţie îşi petrec şi ei vacanţa de vară, Doamne, la urma-urmelor şi funcţionarii de-acolo au tot numai două picioare, iar pentru cei câţiva gologani pe care-i primesc n-au să şi le rupă, şi-apoi de ce-ar mai alerga vreunul să cerceteze: ce mai e cu Franz Biberkopf, tocmai Biberkopf, şi de ce are el numai un braţ, când mai înainte avusese două; lasă-l să mucegăiască în acte, un om are în definitiv şi alte griji.

Numai că mai există şi străzile, pe străzi vezi fel de fel de lucruri, îi vine în minte câte unuia ceva mai dinainte, ceva ce n-ar mai vrea să ştie, şi viaţa continuă astfel, zi după zi, astăzi se-ntâmplă ceva, laşi lucrurile să treacă, mâine iar se-ntâmplă ceva, uiţi ce-a fost, mereu se petrece ceva cu câte unul. Viaţa o să se aranjeze, visează omul, îşi spune el ca-n somn. Într-o zi caldă poţi să prinzi

o muscă la fereastră, s-o pui într-un ghiveci de flori şi să presari deasupra nisip: dacă e o muscă zdravănă şi sănătoasă, se caţără şi iese de-acolo, iar toată străbaterea aceea cu gâfâieli nu-i face nici un rău. La asta se gândeşte uneori Franz, când vede acest lucru şi altele, îmi merge bine, de politică nu-mi pasă, iar dacă oamenii sunt aşa de neghiobi că se lasă exploataţi, n-am ce le face. Cine-şi sparge capul pentru alţii?

Numai în privinţa băuturii trebuie să-l ţină din scurt Mieze, ăsta-i punctul slab la Franz. Are un fel de nevoie înnăscută de băutură, zace în el şi iese mereu la iveală. Spune: când bei, pui pe tine osânză şi nu te mai gândeşti atât. Herbert însă îl dojeneşte:

— Omule, nu mai bea atât. Eşti un răsfăţat al norocului. Adu-ţi aminte, ce-ai fost? Vânzător de ziare. Acuma nu mai ai un braţ, da' o ai pe Mieze a ta, venitul tău, doar nu vrei să-ncepi iar să tragi la măsea ca odinioară, când erai cu Ida.

— Nici vorbă de-aşa ceva, Herbert. Dacă beau, e doar aşa, din cauza timpului liber. Şezi acolo şi ce faci: bei şi pe urmă mai bei un rând şi încă unul. Iar în afară de asta, uită-te la mine, suport.

— Omule, tu spui că suporţi. Păi da, de-ngrăşat te-ai îngrăşat iar, da' ia uită-te o dată în oglindă, să vezi ce ochi ai.

— Ce fel de ochi?

— Vezi şi tu, pungi ca la un om bătrân; doar nu eşti bătrân, te îmbătrâneşti cu băutura, băutura îmbătrâneşte.

— Hai să lăsăm chestia asta. Ce mai e nou pe la voi? Tu ce faci, Herbert?

— În curând îi dăm drumu' iarăşi, avem doi băieţi noi, straşnici, îl ştii pe Knopp, ăla care

poate să-nghită foc? Vezi, el i-a adus pe băieţi. Le zice ălora: bă, vreţi voi să lucraţi cu mine? Mai întâi s-arătaţi ce vă poate pielea. Opt'şpe, nouă'şpe ani să tot aibă. Şi-aşa, Knopp stă pe Danziger, peste drum, la colţ, şi se uită să vază ce-i de capu' lor. Ăia se iau după o babă, pe care-au văzut-o c-a scos parale de la bancă. Mereu după ea. Knopp îşi zice că băieţii o să-i dea vreun brânci pe undeva, o să-i smulgă poşeta şi – adio, cocoană. Aş, ăia se ţin cu răbdare pe urmele ei, o însoţesc până acasă şi când ea ajunge lipa, lipa la uşă, ies înaintea babei şi-o privesc în faţă: „Dumneavoastră sunteţi madam Müller?" – chiar aşa o şi chema, o ţin de vorbă niţel până când se apropie tramvaiul, iar atunci piper în ochi, haţ poşeta, uşa trântită. Pe partea ailaltă a străzii, Knopp înjură şi spune c-a fost cu totul de prisos să se urce-n-tramvai; mai-nainte ca bătrâna să deschiză uşa casei şi să afle careva ce-a fost, puteau foarte bine să se instaleze peste drum în cârciumă. Fugind, s-au făcut suspecţi.

— Cel puţin, au sărit curând jos din tramvai?

— Da. Pe urmă, în vreme ce Knopp îi tot cicălea, ăi doi au mai făcut o ispravă: l-au luat pe Knopp cu ei şi seara pe la nouă, pe Romintener Strasse, au ridicat de jos o cărămidă şi nici una-nici două au făcut ţăndări vitrina unei ceasornicării, au vârât mâna în ea şi – valea. Şi nu i-au înhăţat. Băieţii sunt de-o îndrăzneală nemaipomenită, după aia s-au oprit în mulţimea de pe stradă. Asta-i, putem să-i folosim.

Franz îşi lasă capul în jos:

— Şmecheri băieţi.

— Ei, tu n-ai nevoie de-aşa ceva.

— Nu, n-am nevoie. Iar pentru mai târziu, nu-mi sparg eu capu'.

— Numai de băutură să te laşi, Franz.

Lui Franz îi zvâcnesc obrajii:

— De ce să nu beau, Herbert, ce-oţi fi vrând toţi cu mine? Nu-s în stare, nu-s în stare de nimic, sunt invalid sută la sută. Îl priveşte pe Herbert în ochi, colţurile gurii i s-au lăsat în jos: Ştii tu, toţi mă bârâie la cap, unu' zice: să nu bei, altu': rupe-o cu Willi, altu': omule, lasă-te de politică.

— Contra politicii n-am nimic, o ştii doar.

Franz se reazemă de speteaza scaunului şi se uită din nou lung la prietenul său, Herbert, care gândeşte: Cum i se mai schimonoseşte ăstuia faţa, e un ins periculos, oricât de blajin ar fi altminteri Franz al nostru. Franz îi dă un ghiont cu braţul întins, şopteşte:

— Au făcut din mine un schilod, Herbert, mă vezi, nu mai sunt bun de nimic.

— Nu exagera. Asta să i-o spui Evei sau lui Mieze.

— La pat, ştiu. Da' tu, tu eşti cineva, tu faci ceva, şi băieţii la fel.

— Păi şi tu, dac-ai vrea cu tot dinadinsul, ai putea să faci niscai afaceri, chiar aşa, cu un braţ.

— Nu m-au lăsat. Nici Mieze n-a vrut. M-a convins.

— Fă-o totuşi, începe pur şi simplu din nou.

— Păi da, adică acuma să-ncep din nou. Mai întâi: încetează – pe urmă: începe din nou. Ca şi când aş fi un căţeluş: sus pe masă, jos de pe masă, sus pe masă. Herbert toarnă două coniacuri; trebuie să-i suflu lui Mieze vreo două vorbe, cu băiatul ăsta nu-i lucru curat, să bage de seamă, îl apucă iar furia şi se-ntâmplă ce s-a întâmplat cu Ida, Franz dă de duşcă paharul:

— Sunt un schilod, Herbert; uită-te la mâneca mea, e goală. Ce crezi tu, dac-ai şti cum mă doare umărul noaptea; nu pot să dorm.

— Atunci du-te la doctor.

— Nu vreau, nu vreau, nu vreau să ştiu de doctor, sunt sătul de doctori de la Magdeburg.

— Am să vorbesc cu Mieze, să plece cu tine undeva, să ieşiţi din Berlin, ca să schimbaţi aerul.

— Lasă-mă să beau, Herbert. Herbert îi şopteşte la ureche:

— Ca să faci ce-ai făcut cu Ida?

Franz ascultă:

— Cum?

— Da.

Vezi, acuma zgâieşte-te la mine, holbează-te la mine, nu ţi-au fost de-ajuns cei patru ani. Franz îşi vâră pumnul strâns sub nasul lui Herbert:

— Tu nu eşti în toate minţile?

— Nu eu, nu. Tu!

Eva a tras cu urechea la uşă, e gata de plecare, intră într-un elegant taior maro deschis, îi dă un ghiont lui Herbert:

— Lasă-l să bea, omule, ce, eşti nebun?

— Tu nu vezi, Eva? Vrei s-ajungă iar ca mai-nainte?

— Exagerezi, ţine-ţi botul. Franz o priveşte ţintă pe Eva.

După o jumătate de oră o întreabă pe Mieze, în odaia lui:

— Tu ce zici, pot să beau?

— Da, da' nu prea mult. Nu prea mult.

— Poate că vrei şi tu să bei cu mine?

— Da, cu tine.

Franz jubilează:

— Mieze, draga mea, vrei să te-mbeţi, n-ai fost beată niciodată?

— Ba da. Hai să ne-mbătăm. Chiar acuşi.

Cu o clipă mai înainte Franz fusese atât de trist, iar acum o vede cum se aprinde cu vâlvătăi, la fel cum s-a-ntâmplat de curând, când s-a năpustit asupra Evei şi i-a vorbit despre copil. Franz stă lângă ea, ce fată drăguţă, ce fată bună, e-atât de micuţă lângă el, ar putea s-o vâre în jacheta lui, ea îl înlănţuie cu braţele, el o ţine pe după şolduri cu braţul stâng, şi-atunci... şi-atunci...

Şi-atunci Franz pleacă undeva departe, doar o secundă, braţul său îi încolăceşte şoldurile şi este imobil. Dar în gând Franz a fost silit să facă o mişcare cu braţul. În acest timp, faţa îi e încremenită ca de piatră. În gând... a ţinut în mână... un mic instrument de lemn şi i-a aplicat lui Mieze... o lovitură de sus în jos, a izbit-o în torace, o dată, de două ori. Şi i-a fracturat coastele. Spitalul, cimitirul, bărbatul acela din Breslau.

Franz îi dă drumul lui Mieze, care nu ştie ce-i cu el, sunt întinşi amândoi pe podea, el mormăie şi vorbeşte într-aiurea şi urlă şi-o sărută şi plânge, ea începe să plângă împreună cu el şi nu ştie de ce. Pe urmă, ea aduce două sticle de rachiu, el repetă mereu: „Nu, nu", dar asta-i face fericiţi, fericiţi, Dumnezeule, ce se mai amuză amândoi, ce mai râd. Mieze ar fi trebuit de mult să plece la cavalerul care-o aşteaptă, dar ce să facă fata, rămâne la Franz al ei, nici nu se mai poate ţine pe picioare, darmite să fugă. Îi suge lui Franz rachiul din gură, iar el vrea să-l soarbă înapoi, dar ei i se şi prelinge pe nas. Pe urmă chicotesc, iar el sfârşeşte prin a sforăi greu ziua-n amiaza mare.

De ce m-o fi durând aşa umărul, ăia mi-au retezat braţul.

De ce m-o fi durând aşa umărul, mă doare rău umărul. Unde s-o fi dus Mieze. M-a lăsat să zac aici singur.

Mi-au retezat braţul, gata cu el, umărul mă doare, umărul. Câini blestemaţi, braţul meu s-a dus, ei au făcut-o, câinii, ei au fost, câinii, braţul meu s-a dus, m-au părăsit în noroi acolo. Umărul, umărul mă doare, umărul mi l-au lăsat, dac-ar fi putut, mi-ar fi smuls şi umărul. Dacă mi-ar fi smuls şi umărul, nu m-ar mai fi durut aşa, fir-ar al naibii. Nu m-au omorât, câinii, n-au reuşit, n-au avut norocul ăsta cu mine, hienele, da' nici aşa nu-i bine, acuma zac şi nici suflet de om nu-i pe-aproape, să mă audă urlând; mă doare groaznic braţul, umărul, mai bine m-ar fi strivit cu totul, câinii. Acum sunt jumătate de om. Umărul, umărul meu, nu mai pot să suport. Hienele blestemate, hienele, m-au distrus, unde o fi Mieze, mă lasă să zac aici. Au, au, vai, au, au, au.

Musca se caţără, se tot caţără, e în ghiveciul de flori, nisipul curge de pe ea, nu-i face nici un rău, se scutură de el, întinde capul negru, a ieşit.

Şade pe malul apei marea Babilon, mama curvăsăriei şi a tuturor ororilor de pe pământ. Se cuvine s-o vezi, trebuie s-o vezi cum şade ea pe o dihanie stacojie şi are şapte capete şi zece coarne. Ficcare pas al tău o bucură. Este beată de sângele sfinţilor pe care-i sfâşie. Iată-i coarnele cu care loveşte, ea vine din hău şi te duce la locul de osândă, priveşte-o, perlele, purpura stacojie, dinţii pe care-i rânjeşte, buzele groase, umflate, peste ele a curs sângele, cu ele a băut. Târfa Babilon! Ochi galbeni ca aurul, otrăvitori, gât cu guşă! Cum mai râde de tine!

Înainte, ţine pasul, bătăi de tobă şi batalioane

Atenţie, camarade, când vin grenadele e bucluc, înainte, sus piciorul, drept înainte, eu trebuie să ies de-aici, mai mult decât oasele nu pot să-mi zdrobească, dumdrumdum, ţine pasul, un-doi, un-doi, stâng-drept, stâng-drept, stâng-drept.

Franz Biberkopf mărşăluieşte pe străzi cu pas apăsat, stâng-drept, stâng-drept, nu invoca nici o osteneală, nu te opri la nici o cârciumă, nu bea, o să vedem, un glonţ în zbor venit-a, să vedem, mi-e sortit mie, mă doboară pe mine, stâng-drept, stâng-drept. Bătăi de tobă şi batalioane. În sfârşit, îşi trage răsuflarea.

Merge prin Berlin. Când soldaţii trec pe stradă, ei de ce, păi de ce, pentru Cingdarada e, bum dara, pentru Cingdarada e, da da.

Casele tăcute-or sta, vântul bată unde-o vrea. Ei de ce, păi de ce, pentru Cingdarada e, da da.

În vizuina lui murdară, cu aer stătut – vizuină murdară, ei de ce, păi de ce, vizuină cu aer stătut, păi de ce, pentru Cingdarada e – şade Reinhold, individul din echipa lui Pums, când soldaţii trec în marş pe stradă, ies la uşi şi geamuri fetele să-i vadă, citeşte ziarul, stâng-drept, stâng-drept, sortit e el sau eu, citeşte despre jocurile olimpice, un-doi, şi că seminţele de dovleac sunt bune contra teniei. Citeşte foarte rar, cu glas tare, împotriva bâlbâielii. Când e singur, treaba merge bine. Decupează chestia cu dovlecii, când soldaţii trec în marş pe stradă, fiindcă a avut şi el cândva tenie, probabil că mai are una, poate aceeaşi, poate una nouă, aia veche a făcut pui, trebuie încercat cu

seminţe de dovleac, aşadar se consumă cu coajă, nu trebuie curăţate. Casele tăcute-or sta, vântul bată unde-o vrea. Congres al jucătorilor de scat la Altenburg, nu joc aşa ceva. Călătorie în jurul lumii; cheltuieli totale numai 30 de pfenigi pe săptămână, iarăşi o şarlatanie vădită. Când soldaţii trec în marş pe stradă, ies la uşi şi geamuri fetele să-i vadă, ei de ce, păi de ce, pentru Cingdarada e, bum dara da bum. Cineva bate la uşă, intră.

Sare-n picioare, iute, iute. Reinhold vâră-n-dată mâna-n buzunar, un revolver. Un glonţ în zbor venit-a, sortit e el sau eu; pe el vru să-l doboare, îmi zace la picioare, ca rupt din trupul meu. Iată-l: Franz Biberkopf, are braţul amputat, invalid de război, individul e beat, sau nu. Dacă face vreo mişcare, îl dobor cu un foc.

— Cine te-a lăsat să intri?

— Proprietăreasa ta.

Ofensivă, ofensivă.

Reinhold la uşă:

— Putoarea asta e nebună? — Doamnă Tietsch! Doamnă Tietsch! Ce-i asta? Sunt acasă sau nu sunt acasă? Când spun că nu sunt acasă, nu sunt acasă.

— Scuzaţi, domnu' Reinhold, mie nu mi-a spus nimeni nimic.

— Nu sunt acasă, ei drăcia-dracului. Poţi să laşi să-mi intre-n casă mai ştiu eu cine.

— I-oţi fi spus fetii mele, da' ea a coborât şi nu mi-a zis nimic.

Reinhold închide uşa, ţine strâns revolverul în mână. Soldaţii.

— Ce cauţi la mine? Ce-avem noi de împărţit?

Se bâlbâie. Ce Franz e ăsta? Ai să afli îndată. Acum câtva timp, omului ăstuia i-a fost zdrobit

braţul de o maşină, era pe-atunci un om cumsecade, poţi să juri că era, acum e peşte, vom lămuri noi din vina cui. Bătăi de tobă, batalioane.

— Măi omule, Reinhold, ai în mână un revolver.

— Ei şi?

— Ce vrei să faci cu el? Ce vrei?

— Eu? Nimic.

— Ei, atunci poţi să-l dai încolo. Reinhold pune revolverul pe masă, în faţa lui.

— De ce-ai venit acu' la mine?

Iată-l, ăsta e, el m-a lovit cu pumnul în gangul imobilului, el m-a azvârlit din maşină, mai înainte n-a fost nimic, o mai aveam pe Cilly, am coborât scara. Răsare. Luna peste ape, o lumină stridentă, orbitoare, seara, bătăi de clopot. Acum, el are un revolver.

— Stai jos, Franz, ia spune: ai tras la măsea?

Fiindcă se holbează aşa, trebuie să fie beat, ăsta nu se poate lăsa de băutură. Asta trebuie să fie, e beat, dar revolverul îl am aproape. Ei, pentru Cingdarada bum darada, bum. Franz ia loc. Şi şade. Luna cu lumină orbitoare, pe toată întinderea apa sclipeşte. Acum şade în odaia lui Reinhold. Ăsta e omul pe care l-a ajutat în încurcăturile lui cu fetele, i-a luat o fată după alta, apoi el a vrut să-l pună să stea de pază, dar de spus nu i-a spus nimic, iar acuma sunt peşte, cine ştie cum o să meargă cu Mieze, şi asta-i situaţia. Dar toate astea i se vântură doar în gând. Un singur lucru se întâmplă cu adevărat: Reinhold, Reinhold şade aici în faţa lui.

— Am vrut doar să te văz, Reinhold,

Asta am vrut; să mă uit la el, mi-e destul să mă uit la el, iată-ne, şedem aici.

— Ai de gând să mă strângi cu uşa, să mă şantajezi pentru chestia aia de-atunci? Da? [Stai liniştit, nici o mişcare. Băiete, înainte marş, acuma, aşa, câteva grenade.] Şantaj, hai? Cât vrei? Suntem înarmaţi. Ştim şi că eşti peşte!

— Sunt. Ce vrei să fac cu un singur braţ?

— Aşadar, ce doreşti?

— Absolut nimic, absolut nimic.

Doar să şed aşa, să mă ţin tare, ăsta-i Reinhold, se strecoară de colo-colo, numai să nu-l las să mă răstoarne.

În Franz însă s-a şi pornit un tremur. Au fost odată trei crai care-au plecat de la Răsărit, aveau cădelniţe cu tămâie şi le legănau, le legănau mereu. Ăştia îl învăluie pe om în fum de tămâie. Reinhold reflectează: insul sau e beat, şi-atunci o să plece îndată şi cu asta gata, sau vrea totuşi ceva. Nu, vrea ceva, dar ce vrea, nu vrea să mă şantajeze, dar ce? Reinhold aduce rachiu, îşi spune: aşa am să-l fac pe Franz să se dea pe faţă. Numai de nu l-ar fi trimis Herbert să spioneze şi pe urmă să ne toarne. În clipa în care pune pe masă cele două pahărele albastre, vede că Franz tremură. Luna, luna albă, s-a înălţat orbitoare peste ape, nimeni n-o mai poate privi, am orbit, ce-i cu mine. Ia te uită, ăsta nu mai poate. Se ţine băţos, dar e sleit de puteri. Pe Reinhold îl cuprinde bucuria, ia încet revolverul de pe masă şi-l vâră în buzunar, toarnă în pahărele şi se uită iar: ăstuia îi tremură labele, l-a apucat tremuriciul, e-un papă-lapte, gură-mare, se teme de revolver sau de mine, ei, nu-i fac nimic. Şi Reinhold e foarte, foarte liniştit, prietenos, desigur. Ce-ncântare să-l vadă cum tremură, nu, nu e beat, Franz, îi e frică,

e la capătul puterilor, se scapă-n pantaloni, ăsta voia să facă pe grozavul cu mine.

Şi Reinhold începe să povestească despre Cilly, ca şi cum ne-am fi văzut ieri, fata a mai trecut o dată pe la mine, câteva săptămâni, da, se mai întâmplă, dacă n-am mai văzut-o pe una câteva luni, pot s-o mai am, încă o repriză, nostimă chestie. Apoi aduce ţigarete şi un teanc de poze porcoase, pe urmă nişte fotografii, Cilly e şi ea fotografiată, împreună cu Reinhold.

Franz nu poate rosti un cuvânt, se uită mereu numai la mâinile lui Reinhold, acesta are două mâini, două braţe, el are numai unul, cu aceste două mâini l-a azvârlit Reinhold sub automobil, ah' de ce, păi de ce nu l-aş ucide pe individ, ah, doar pentru Cingdarada bum darada – eu nu mai sunt un bărbat, sunt o cârpă. Se prăbuşeşte în el însuşi şi începe iar să tremure, înghite un coniac, pe urmă încă unul, nu-i e de nici un folos, apoi Reinhold zice încet, încet:

— Aş vrea, Franz, aş vrea să-ţi văd rana.

Ei, doar pentru Cingdarada bum darada. Franz – asta e – îşi descheie jacheta, arată ciotul cu mâneca goală a cămăşii. Reinhold se strâmbă: ţi se face silă, Franz îşi încheie jacheta.

— Mai înainte arăta şi mai rău.

Pe urmă Reinhold continuă să se holbeze la Franz al lui, care nu spune nimic şi nu poate nimic şi e gras ca un porc şi nu poate să caşte botul, iar Reinhold râînjeşte mereu la el şi nu mai termină.

— Mâneca o porţi întotdeauna aşa în buzunar? O vâri mereu în buzunar, sau e cusută?

— Nu, o vâr mereu în buzunar.

— Cu ailaltă mână? Mai înainte de a te fi îmbrăcat?

— Uneori aşa, alteori altminteri; când îmi pun jacheta e mai greu.

Reinhold stă lângă Franz, îl trage de mânecă:

— Trebuie să bagi de seamă să nu pui ceva în buzunarul din dreapta. Ţi s-ar fura lesne.

— Mie nu...

Reinhold îşi tot frământă mintea:

— Ia zi, cum faci cu paltonul, trebuie să fie foarte incomod. Două mâneci goale.

— Acu' e vară. Asta o să se-ntâmple abia la iarnă.

— Ai să vezi că frumos n-o să fie. Ai putea să-ţi cumperi un braţ artificial, când careva n-are un picior, îşi face unul fals.

— Fiindcă altminteri nu poate să meargă.

— Poţi să-ţi prinzi în catarame un braţ fals, arată mai bine.

— Nu, nu, doar te-apasă.

— Eu mi-aş cumpăra unul, sau poate aş umple mâneca. Ia hai să-ncercăm.

— Pentru ce, nu vreau.

— Ca să nu mai umbli aşa cu mâneca moale, umplută arată mai frumos, nu se mai bagă de seamă.

— N-am nevoie. Nu vreau.

— Haide, lemnul nu e bun. Fii atent, să vârâm câţiva ciorapi sau cămăşi.

Reinhold scoate mâneca goală, o apucă şi, stând lângă comodă, o îndeasă cu ciorapi, batiste. Franz se apără:

— Ce rost are, omule, nu ţine, se face ca un cârnat, lasă-mă.

— Nu. Ascultă ce-ţi spun, comandă la un croitor, trebuie să fie ceva bine îndesat, arată bine aşa, nu mai umbli schilod, ţii o mână în buzunar

şi-atât. Ciorapii cad afară. Da, asta-i treabă de croitor. Nu pot să sufăr schilozii, schilodul nu mai e om, nu-i bun de nimic. Când văd un schilod, îmi zic: mai bine s-ar termina de tot cu el. Franz ascultă, ascultă, dă mereu din cap. Tremură din creştet până-n tălpi, deşi n-ar vrea. Se află pe undeva pe Alex la spargerea aia, se simte golit de toate, trebuie că-i în legătură cu nenorocirea ce l-a lovit, sunt nervii, o să vedem. Dar îl doare şi-l trec mereu fiori. Gata, dă-i drumul să cobor, adio, Reinhold, trebuie să mă car, ţine pasul, drept-stâng, drept-stâng, Cingdarada.

Franz Biberkopf cel gras ajunge acasă, a fost la Reinhold, mâna şi braţul continuă să-i tremure şi să-i zvâcnească, ajuns acasă, ţigareta îi cade din gură. Sus, la el, şade Mieze cu cavalerul ei, l-a aşteptat pe Franz fiindcă vrea să plece pentru două zile din Berlin cu cavalerul ei.

El o trage deoparte.

— Ce-mi pasă mie de tine?

— Ce să fac, Franz? O, Doamne, Franz, ce s-a întâmplat?

— Nimic, cară-te!

— Astă-seară sunt înapoi.

— Cară-te. Aproape că urlă.

Mieze se uită la cavalerul ei, îl sărută repede pe Franz pe ceafă şi iese. De jos, o strigă pe Eva:

— Dacă ai timp, vino-ncoace la Franz. Ce are? Nu ştiu. Da' vino.

Eva însă nu poate, Herbert se ciondăneşte toată ziua cu ea, nu poate să plece.

Între timp, Franz Biberkopf al nostru, şarpele cobra, luptătorul de fier, şade singur, singur de tot, şade la fereastră, mâna lui prinde cu ghearele pervazul ferestrei, se-ntreabă dacă nu cumva

a fost un moft, o dobitocie fără seamăn că s-a dus la Reinhold în odaia lui, dracu' s-o ia de treabă, a fost un moft, când soldaţii trec pe stradă, un moft a fost, o scrânteală, trebuie să mă smulg din starea asta, trebuie să fac altceva. Şi între timp se şi gândeşte, am să fac altceva, trebuie să mă duc iar acolo, nu poate să meargă mai departe aşa, individul şi-a bătut joc de mine, mi-a băgat fel de fel de lucruri pe gât, asta nu i-o pot spune nimănui, cum de s-a putut întâmpla.

Franz îşi apasă capul pe scândură, se ghemuieşte şi-i e ruşine, e copleşit de ruşine: asta am să fac, cum am putut să-ngădui aşa ceva, ce idiot sunt, să tremur eu în faţa lui. Ruşinea lui e intensă şi nemăsurată. Franz scrâşneşte din dinţi, s-ar sfâşia singur, n-am vrut să mă port aşa, doar nu sunt un laş, chiar dacă n-am decât un braţ.

Trebuie să mă duc la el. E istovit. Când Franz a terminat şi se ridică de pe scaun, s-a şi făcut seară, îşi roteşte privirea prin odaie, vede nişte rachiu, l-a pregătit Mieze, nu beau. Nu vreau să-mi fie ruşine de mine însumi. Franz nu trebuie să-şi plece ochii, mă duc la el. Rum di bum tunuri, trâmbiţe. Înainte, cobor, să-mbrac jacheta, a vrut să-mi umple mâneca, m-aşez în faţa lui, pe chipul meu nu se va mai ivi nici un tremur.

Berlin! Berlin! Berlin! Tragedie pe fundul mării, scufundarea unui submarin. Echipajul sufocat. Iar dacă s-a sufocat, înseamnă că a murit, cui îi mai pasă, gata, s-a terminat, ştergem totul cu buretele, înainte marş. Două avioane militare s-au prăbuşit. Dacă au căzut, au murit, cui ce-i mai pasă, ce e mort, e mort.

— 'Nă seara, Reinhold. Vezi, m-am întors.

Reinhold holbează ochii la Franz:

— Cin' te-a lăsat să intri?

— Pe mine? Nimeni. Uşa era deschisă, am intrat pur şi simplu.

— Aşa, puteai să suni.

— La tine n-am de ce să sun, doar nu sunt beat.

Pe urmă şed amândoi faţă-n faţă, fumează, iar Franz Biberkopf nu tremură şi se ţine tare şi se bucură că trăieşte, asta-i ziua lui cea mai bună de când a căzut sub automobil, iar ăsta-i cel mai bun lucru pe care l-a făcut de-atunci: să şadă aici, ei, drăcie, cât e de frumos. Şi e ceva mai bun decât întrunirile şi aproape mai bun – mai bun decât Mieze. Da, ăsta-i lucrul cel mai frumos dintre toate: Reinhold nu m-azvârle de-a dura.

S-a făcut opt seara, Reinhold îl priveşte pe Franz în ochi:

— Franz, tu ştii doar, noi doi avem de încheiat o socoteală. Spune, dacă vrei ceva de la mine, spune-o fără ocolişuri.

— Ce socoteală am eu de încheiat cu tine?

— Chestia cu maşina

— N-are nici un rost, braţul tot nu-mi mai creşte la loc. Şi-apoi... Franz loveşte cu pumnul în masă: şi-apoi fost bine. Nu mergea aşa mai departe cu mine. Trebuia se-ntâmple odată şi-odată.

Hoho, aici am ajuns, aici eram încă de mult. Reinhold îl sondează:

— Tu te gândeşti la comerţul ambulant?

— Fireşte, şi la ăla. Aveam nişte gărgăuni în cap. Ei, acu' s-au dus.

— S-a dus şi braţul.

— Da' mai am unu', şi mai am un cap şi două picioare.

— Şi ce faci. Învârteşti singur lucrurile, sau cu Herbert?

— Cu un braţ? Nu pot să fac nimic.

— Da' şi aşa, să fii doar peşte, ştii, e prea plictisitor. Reinhold se gândeşte şi se uită ţintă la Franz, cât e de gras şi ce voinic e: Cu băiatul ăsta tare m-aş mai juca! E îndărătnic ca un catâr. Ăstuia ar trebui să-i fărâmi oasele. Un singur braţ nu-i de ajuns pentru el.

Încep să vorbească despre femei şi Franz povesteşte despre Mieze, care se numea mai înainte Sonja, fata câştigă bine, e-o fată bună. Reinhold îşi spune: Bună treabă, am să i-o iau şi pe urmă îl arunc cu totul în rahat.

Căci dacă viermii mănâncă pământ şi-l dau mereu afară în urma lor, înseamnă că-l mănâncă necontenit din nou. Bestiile nu pot să te cruţe, dacă le umpli astăzi stomacul, mâine vin din nou şi trebuie să înfulece iar. Cu oamenii e ca şi cu focul: când arde, trebuie să consume, iar dacă nu mai are ce consuma, se stinge, trebuie să se stingă. Franz Biberkopf se bucură de el însuşi cum poate să stea acolo fără să tremure, foarte liniştit, cuprins de o bucurie solemnă, ca nou-născut. Iar când Reinhold coboară cu el gândeşte din nou: Când soldaţii trec pe stradă, drept-stâng, e frumos să trăieşti, tot ce mişcă pe-aici îmi e prieten, aici nu mă mai azvârle nimeni, poftim să mai încerce careva. Ei de ce, păi de ce, ies fetiţele să-i vadă.

— Mă duc să dansez, îi spune lui Reinhold. Acesta întreabă:

— Vine şi Mieze cu tine?

— Nu, ea a plecat cu prietenul ei pe două zile.

— Când s-o-ntoarce, merg şi eu cu voi.

— Fain, o să se bucure.

— Crezi?

— Dacă-ţi spun; să ştii că nu muşcă.

Franz e nemaipomenit de vesel, noaptea e a lui, nou-născutul, fericitul, dansează până-n zori, mai întâi la Alter Ballhaus, apoi în local la Herbert, se bucură cu toţii împreună cu el, el însă cel mai mult. În vreme ce dansează cu Eva, simte că-i sunt mai dragi decât oricine doi: una e Mieze, pe care-ar fi bucuros s-o aibă aici, celălalt este Reinhold. Dar asta nu cutează să i-o spună nimănui. Toată noaptea aia splendidă în care dansează când cu una, când cu alta, îi iubeşte pe ăştia doi, care nu sunt de faţă, şi e fericit cu ei.

Pumnul e pe masă

Oricine a citit până aici vede ce cotitură s-a produs: o cotitură spre înapoi, care s-a terminat pentru Franz. Franz Biberkopf, cel puternic, şarpele cobra, a reapărut realmente la orizont. N-a fost uşor, dar iată-l din nou.

Omul acesta părea să fie de faţă încă din vremea când a devenit peştele lui Mieze şi se plimba în toată libertatea cu o tabacheră de aur şi o şapcă a clubului de canotori. Dar acum, aşa cum chiuie şi nu se mai teme, este de faţă pe de-a-ntregul. Acum, nu se mai clatină pentru el acoperişurile, iar braţul său, ei, cu asta s-a ales. Ţicneala i-a fost scoasă din cap, operaţia a reuşit. Acuma e peşte şi va deveni din nou infractor, dar toate astea nu-l dor, dimpotrivă.

Şi totul e ca la început. Dar trebuie să fie limpede şi că nu mai avem a face cu şarpele cobra

de altădată. Se şi vede că acesta nu mai e vechiul nostru Franz Biberkopf. Prima dată l-a înşelat prietenul său Lüders şi şi-a pierdut cumpătul. A doua oară a trebuit să stea la pândă, dar el n-a vrut, Reinhold l-a azvârlit din automobil şi-a fost călcat de roţi în stradă. Acuma, Franz s-a săturat, oricare om simplu s-ar fi săturat. Nu se duce la mănăstire, nu se face fărâme, a pornit-o pe poteca războiului, devine mai mult decât peşte şi infractor, acum problema ce se pune este: tot înainte. Îl veţi vedea acum pe Franz nu numai cum dansează singur şi cum se-ndoapă şi cum se bucură de viaţa lui, ci şi cum în dansul, în dansul zornăitor cu un altceva trebuie să se vadă cât de puternic este el şi cine este mai puternic, Franz sau acel altceva.

Când a ieşit de la Tegel şi s-a putut pune din nou pe picioare, Franz Biberkopf a făcut un jurământ cu voce tare: vreau să fiu cumsecade. N-a fost lăsat să-şi ţină jurământul. Acum vrea să vadă ce mai are el în genere de spus. Vrea să întrebe dacă şi de ce a trebuit să i se zdrobească braţul sub roţile unui automobil. Poate că, cine ştie cum arată lucrurile astea în capul cuiva, poate că Franz vrea să-şi ia braţul înapoi de la Reinhold.

cartea a șaptea

Aici cade vâjâind barosul, barosul asupra lui Franz Biberkopf.

Pussi Uhl, afluxul americanilor, Wilm se scrie cu W sau cu V?

Pe Alexanderplatz, lucrările continuă târâş-grăpiş. Pe Königstrasse, colţ cu Neue Friedrich-strasse, vor să dea jos clădirea de dincolo de magazinul de încălţăminte Salamandra, alături au şi început să dărâme. Trecerea vehiculelor pe sub arcada căii ferate urbane de pe Alex devine extrem de dificilă: sunt plantaţi noi piloni pentru podul căii ferate; acolo jos, unde pilonii îşi pun piciorul, poţi sta într-un puţ frumos zidit.

Cine vrea să se ducă la gara căii ferate urbane trebuie să suie şi să coboare o scăriţă de lemn. Vremea la Berlin s-a răcit, plouă adesea cu găleata, din care pricină au de suferit automobilele şi motocicletele, în fiecare zi derapează câteva, se produc caramboluri, se depun plângeri pentru despăgubiri şi aşa mai departe, adeseori îşi frâng şi oamenii câte ceva, toate din cauza vremii. Cunoaşteţi tragedia aviatorului Beese-Arnim? Astăzi a fost interogat de poliţia criminală, el este făptaşul principal în schimbul de focuri din locuinţa bătrânei şi consumatei târfe Pussi Uhl, odihnească-se în pace. Beese, Edger, a tras cu o nemaipomenită sălbăticie în locuinţa lui Pussi Uhl, omului ăstuia, spun criminaliştii, i-a mers întotdeauna

într-un mod ciudat. O dată, în război, a fost doborât de la 1700 de metri, de aici tragedia aviatorului Beese-Arnim, doborât de la 1700 de metri, înşelat în privinţa moştenirii, ajuns în închisoare sub un nume fals; ultima lovitură a venit abia mai târziu. Fiind doborât, se întoarce acasă, unde directorul unei societăţi de asigurare îl extorchează de bani. Individul era de fapt un escroc, banii au ajuns în modul cel mai simplu de la aviator la escroc, iar aviatorul a rămas lefter. Din acel moment şi-a zis Beese Auclaire. Îi era ruşine de familie, fiindcă ajunsese în mizerie. Toate acestea le-au comunicat şi le-au înregistrat în scris azi-dimineaţă poliţaii la direcţia generală a poliţiei. Mai stă scris în raportul lor şi că tot de atunci fostul aviator a luat-o pe drumul infracţiunii. O dată a fost osândit la doi ani şi jumătate închisoare, după care, fiindcă pe atunci îşi spunea Krachtowil, a fost expulzat în Polonia. În aceeaşi vreme se pare că a început la Berlin şi povestea deosebit de urâtă şi misterioasă cu Pussi Uhl. Prin nişte ceremonii speciale, despre care preferăm să nu vorbim, Pussi Uhl l-a botezat „von Arnim", şi isprăvile pe care le-a mai săvârşit, le-a săvârşit ca von Arnim. În ziua de joi, 14 august 1928, von Arnim i-a vârât lui Pussi un glonte în corp, de ce şi cum, în privinţa asta dubioasa strânsură tace mâlc, ăştia nu şi-ar dezvălui secretele nici înaintea călăului. Căci de ce să şi le istorisească sticleţilor care sunt duşmanii lor? Se ştie doar că în povestea aceasta a jucat un rol şi boxerul Hein, iar cine îşi închipuie că e un cunoscător de oameni, acela va presupune într-un mod eronat: a fost o dramă din gelozie. Eu personal bag mâna în foc că nu e vorba de nici o gelozie. Sau dacă e gelozie, e o gelozie

fundamentată pe bani, banii fiind însă principalul. Beese, spune poliţia criminală, e complet dărâmat, cine-o crede, fericit să fie. Flăcăul este, puteţi să mă credeţi, atât de rău dărâmat, dacă este, fiindcă sticleţii vor face cercetări asupra trecutului şi, mai ales, fiindcă-şi muşcă pumnii că a împuşcat-o pe bătrâna Uhl. Căci din ce-o să trăiască el acum; se gândeşte: de n-ar muri târfa. Cu asta ştim destule despre tragedia aviatorului Beese-Arnim, doborât de la 1700 de metri, înşelat în privinţa moştenirii, ajuns în închisoare sub un nume fals.

Afluxul americanilor care vizitează Berlinul continuă. Printre multele mii care vizitează metropola germană se află şi numeroase personalităţi proeminente, ce-au venit la Berlin din motive oficiale sau particulare. Astfel se află aici [Hotel Esplanade] secretarul-şef al delegaţiei americane în Uniunea interparlamentară, dr. Call din Washington, căruia îi vor urma peste o săptămână încă un număr de senatori americani. Mai departe, în următoarele zile va sosi la Berlin şeful serviciului de pază contra incendiilor din New York, John Keylon, care va locui la hotelul Adlon, unde a stat şi fostul secretar de stat la departamentul muncii, Davis.

Din Londra a venit preşedintele Uniunii internaţionale pentru iudaismul religios liberal, al cărei congres are loc la Berlin de la 18 la 21 august, Claude G. Montefiore; acesta locuieşte la hotelul Esplanade, împreună cu colaboratoarea sa, care-l însoţeşte, lady Lilly H. Montague.

Fiindcă vremea este extrem de proastă, e recomandabil să intrăm într-o clădire, poate în Hala centrală, dar aici este mare larmă, aproape că

eşti doborât de cărucioarele de mână, iar vânzătorii strigă cât îi ţine gura. Mai bine să ne ducem cu un vehicul oarecare până la Tribunalul pentru conflictele de muncă de pe Zimmerstrasse şi să ne luăm gustarea acolo. Cine s-a ocupat mult cu existenţele mărunte – şi în definitiv nici Franz Biberkopf nu e o celebritate – călătoreşte cu plăcere spre vest şi vede ce mai este şi pe-acolo.

Camera nr. 60 la Tribunalul pentru conflictele de muncă, bufetul; o încăpere relativ mică, are bar şi fierbător pentru cafea expres; pe tablă scrie „Dejunul: supă de orez dreasă, ruladă [r apăsat] din carne de vită 1 marcă". Un domn tânăr, gras, cu ochelari cu ramă de corn, şade pe un scaun şi-şi devorează dejunul. Te uiţi la el şi constaţi: are în faţa lui o farfurie aburindă cu ruladă, sos şi cartofi şi e pe cale să înghită totul, o îmbucătură după alta. Ochii lui se plimbă încolo şi-ncoace pe deasupra farfuriei, dar nimeni nu-i ia nimic, nimeni nu şade prin apropiere, e singur de tot la masa lui, însă arată totuşi îngrijorat, taie, înfige furculiţa în mâncarea din troacă şi şi-o vâră în gură, repede, unu, unu, unu, şi în vreme ce lucrează, unu înăuntru, unu afară, unu înăuntru, unu afară, în vreme ce taie, striveşte şi înghite, adulmecă şi gustă şi înghite, ochii lui privesc, ochii lui observă restul mereu mai mic din farfurie, îl păzesc rotindu-se de jur împrejur ca doi câini răi şi-i apreciază dimensiunile. Încă o dată înăuntru, încă o dată afară. Punct, acum a terminat, acum se ridică, moale şi gras, insul a lins farfuria, acum poate să şi plătească. Duce mâna la buzunarul de la piept şi plescăie: „Cât face, domnişoară?" Rotofeiul iese, gâfâie, îşi slăbeşte gaica de la spatele pantalonilor, pentru ca burta să aibă

mai mult loc. Are în stomac vreo trei pfunzi de-ale mâncării, în burta lui porneşte acum activitatea, burta are acum de lucru cu ceea ce a aruncat în ea. Intestinele se mişcă şi se leagănă, se sucesc şi se-ncolăcesc ca nişte râme, glandele fac şi ele ce pot, îşi împroaşcă sucurile în amestecul acela, stropesc ca pompierii, de sus curge la vale saliva, insul înghite, saliva curge în intestine, asupra rinichilor începe asaltul, ca într-un magazin în săptămâna albă, şi încet-încet, iată au şi început să cadă stropi în băşica udului, strop după strop. Aşteaptă, băiete, în curând ai s-o iei înapoi pe acelaşi gang până la uşa pe care scrie: „Pentru domni". Acesta e mersul lumii.

Înapoia uşilor au loc dezbateri. Servitoarea Wilma, cum îţi scrii dumneata numele, mă gândeam că-l scrii cu un V, aici este, ei, haide să facem un W. A devenit foarte obraznică, s-a purtat necuviincios, strânge-ţi lucrurile şi pleacă, pentru asta avem martori. Ea nu face aşa ceva, are prea mult simţ al onoarei. Până la 6, inclusiv trei zile diferenţă, sunt gata să plătesc zece mărci, soţia mea e internată la clinică. Poţi formula revendicările dumitale, domnişoară, sunt în discuţie 22,75 mărci, eu însă constat, în definitiv, nu pot permite orice. „Putoare ordinară, vită-ncălţată", soţia mea poate fi citată, când se ridică din pat, reclamanta însăşi a devenit obraznică. Părţile încheie următoarea înţelegere.

Şoferul Papke şi distribuitorul de filme Wilhelm Totzke. Ce este acest lucru care tocmai a fost pus pe masă. Aşadar, scrieţi: Se prezintă personal distribuitorul de filme Wilhelm Totzke, nu, eu n-am decât împuternicirea lui, bine, iar dumneata ai lucrat ca şofer, aşadar un timp relativ

scurt, am fost izbit cu maşina, adu dumneata cheile, ai avut aşadar un accident cu maşina, ce ai de spus în legătură cu accasta? În ziua de 28, era vineri, trebuia s-o aducă pe soţia şefului de la Baia Admiral pe Viktoriastrasse, avem martori că era complet beat. E cunoscut în tot cartierul ca mare beţiv. Bere proastă, oricum nu beau; era un automobil german, reparaţia costă 387,20 mărci. Ce fel de ciocnire a fost? Neavând frâne pe patru roţi, am patinat cu roata mea din faţă, lovind roata lui din spate. Cât ai băut în ziua aceea, vei fi băut totuşi la gustarea de dimineaţă, am fost la şef, acolo mi se dă să mănânc, şeful are mare grijă de personal, fiindcă e un om de treabă. Nu-l facem pe om responsabil de pagube, dar cerem concedierea fără preaviz; din cauza beţiei a mai făcut asemenea greşeli. Adu-ţi boarfele; sunt pe Viktoriastrasse în noroi. Şi-atunci, şeful a spus la telefon: Ăsta-i un mare maimuţoi, a făcut maşina praf. Acest lucru nu-l puteai auzi, ba da, aparatul dumneavoastră vorbeşte foarte tare, dacă omul e lipsit de educaţie; în afară de asta, a telefonat că am furat roata de rezervă, vă rog să fie audiaţi martorii. N-am deloc de gând s-o fac, sunteţi amândoi la fel de vinovaţi, şeful a spus bou sau maimuţă, cu prenume, vreţi să cădeţi la învoială cu 35 mărci, e douăsprezece fără un sfert, e încă timp, puteţi să-l sunaţi, eventual să vină aici pe la unu fără un sfert.

În faţa uşii, jos, pe Zimmerstrasse, stă o fată, e aici doar în trecere, ridică mai sus umbrela şi vâră în cutia poştală o scrisoare. În scrisoare se spune: „Dragă Ferdinand, primit cu mulţumire amândouă scrisorile tale. M-am înşelat foarte mult

în privinţa ta, nu m-am gândit că lucrurile au să ia o asemenea întorsătură cu tine. Trebuie să recunoşti acum că suntem cu mult prea tineri pentru o legătură strânsă. Cred că până la urmă va trebui să fii şi tu de acord cu asta. Te vei fi gândit poate că sunt o fată ca toate celelalte, dar te-ai înşelat, băiete. Sau te gândeşti poate că sunt o partidă bogată? Şi în privinţa asta te afli pe o cale greşită. Nu sunt decât o fiică de muncitor. Ţi-o spun ca să te poţi orienta. Dacă aş fi ştiut ce-o să iasă din toată povestea, n-aş mai fi început cu scrisul. Aşadar, acuma îmi cunoşti părerea, orientează corespunzător, tu trebuie să ştii ce gânduri ai. Cu salutări, Anna." În aceeaşi casă, în aripa laterală, o fată şade în bucătărie, mama s-a dus după târguieli, fata scrie tainic în jurnalul ei, are 26 de ani, nu lucrează. Ultima însemnare din 10 iulie sună astfel: „De ieri după-masă mi-e din nou mai bine, dar zilele bune sunt acum atât de puţine. Nu-mi pot deschide inima nimănui, cum aş dori. De aceea m-am hotărât să aştern totul în scris. Când îmi vin crizele, nu mai sunt în stare de nimic, cele mai mici lucruri îmi provoacă mari greutăţi. Tot ceea ce văd atunci trezeşte în mine mereu noi gânduri şi nu pot scăpa de ele, sunt foarte agitată şi numai cu greu mă pot sili să fac ceva. O mare nelinişte lăuntrică mă mână de colo-colo, şi totuşi nu duc nimic până la capăt. De exemplu: dimineaţa devreme, când mă trezesc, nu m-aş mai da jos din pat; mă constrâng totuşi s-o fac şi-mi dau singură curaj. Dar până şi îmbrăcatul mă oboseşte şi durează mult, fiindcă în timpul acesta îmi trec prin minte nenumărate închipuiri. Sunt necontenit chinuită de gândul că fac ceva într-un mod greşit şi că prin asta provoc pagube. Deseori,

când pun o bucată de cărbune în maşina de gătit şi sare-n sus o scânteie, mă sperii şi pe urmă trebuie să cercetez totul de pe mine, să văd dacă n-a luat ceva foc, să distrug astfel cine ştie ce şi să provoc fără să-mi dau seama un incendiu. Apoi, lucrurile merg aşa toată ziua; tot ceea ce trebuie să fac îmi apare ca foarte greu, iar când mă silesc să fac ceva, oricât mi-aş da osteneala să termin repede, durează foarte mult. Aşa se scurge ziua şi n-am făcut nimic, deoarece la fiecare lucru trebuie să stau atâta pe gânduri. Când văd că în pofida oricărui efort n-o scot la capăt în viaţă m-apucă disperarea şi plâng foarte mult. Crizele mele au fost întotdeauna de acest fel, pentru prima dată le-am avut la 12 ani. Părinţii mei au socotit totul drept o prefăcătorie. La 24 de ani am încercat să-mi iau viaţa, din cauza acestor crize, dar am fost salvată. Pe atunci nu avusesem încă relaţii sexuale şi mi-am pus toată speranţa în acestea, însă din păcate zadarnic. Am avut asemenea relaţii cu măsură, dar în ultima vreme nu mai vreau să ştiu nimic despre aşa ceva, deoarece mă simt şi trupeşte atât de slabă.

14 august. De o săptămână îmi e din nou foarte rău. Nu ştiu ce se va alege de mine, dacă lucrurile rămân astfel. Cred că dacă n-aş avea pe nimeni pe lume, aş lăsa fără să stau pe gânduri gazul deschis, dar nu-i pot face mamei aşa ceva. Doresc însă cu adevărat să capăt o boală grea, de pe urma căreia să mor. Am scris toate acestea aşa cum le simt cu adevărat.

Totuşi din ce motiv [îţi sărut mâna, doamnă, sărut] din ce motiv, ia să ne gândim, să ne gândim, Herbert în pâslari, în odaia lui, îşi frământă mintea, şi plouă, burează, burează mereu, nu poţi să cobori, ţigările s-au terminat, nici un capăt de ţigară în casă, din ce motiv plouă numai în august, toată luna trece parcă înot, bălăcindu-se prin apă, din ce motiv se tot duce Franz acuma la Reinhold şi pălăvrăgeşte mereu despre el? [Îţi sărut mâna, doamnă, şi nu altcineva decât celebra Sigrid Onegin îl bucură cu cântecul ei, până când abandonă definitiv, îşi puse viaţa în joc şi astfel îşi salvă viaţa.] Va fi ştiind el de ce, din ce motiv, va fi ştiind, şi-apoi plouă mereu, poate să vină şi încoace.

— Ce-ţi mai baţi capul, omule, din cauza asta, fii bucuros, Herbert, că s-a lăsat de politica de mai-nainte – poate că ăla-i prietenul lui.

— Ei, Eva, prietenul lui, las-o baltă, dom'şoară. Ştiu eu mai bine. Franz vrea ceva de la el, vrea ceva. [Din ce motiv totuşi, vânzarea este aprobată de administraţia generală, astfel că preţul trebuie considerat convenabil.] El vrea ceva şi uite ce vrea şi de ce se tot duce pe-acolo şi tot pălăvrăgeşte despre asta: vrea să pună mâna pe careva dintre ei! Vrea să le câştige prietenia şi când s-au deprins cu el, ascultă-mă pe mine, Eva, face „poc, poc" şi nimeni n-o să ştie cum a fost.

— Crezi?

— Păi ce altceva? [Chestia-i clară, îţi sărut mâna, doamnă, ce mai ploaie.] E limpede, limpede ca lumina zilei.

— Crezi, Herbert? La-nceput m-am cam speriat şi eu văzând că se duce la ăla, după ce i-au zdrobit mâna sub maşină.

— E limpede! Asta e!

Îţi sărut...

— Herbert, crezi cu-adevărat că trebuie să nu suflăm o vorbă, să ne prefacem că nu băgăm nimic de seamă, de parc-am avea orbu' găinilor?

— Noi, să zicem, suntem nişte capete seci, aşa că putem s-o facem.

— Bine, Herbert. Dacă asta crede el că se cuvine, hai s-o facem, trebuie. Mare caraghios mai e şi Franz ăsta!

Vânzarea aprobată de administraţia generală, astfel încât preţul obţinut, din ce motiv totuşi, din ce motiv, să ne gândim, să ne gândim, ploaia.

— Fii atentă, Eva, gura putem să ne-o ţinem, dar să fim cu ochii-n patru tot trebuie. Ce părere ai, dac-or mirosi ăia de la Pums vreun pericol? Ce zici?

— Doar ţi-am spus, m-am gândit numaidecât, Dumnezeule, de ce s-o fi ducând el acolo, cu un singur braţ.

— Fiindcă e bine aşa. Da' să căscăm ochii trebuie, şi Mieze la fel.

— Am să-i spun. Ce putem face?

— Să nu-l scăpăm pe Franz din ochi, nici noi, nici Mieze.

— Dacă i-o lăsa timp bătrânu' ei.

— Să-l dea naibii.

— Ăla vorbeşte acuma de căsătorie.

— Hahaha. Mor de râs. Ce vrea? Şi Franz?

— Fleacuri, îl lasă pe bătrân să pălăvrăgească, de ce nu.

— Mai bine să vadă de Franz. Ăsta-şi caută în bandă omul şi-ai să vezi că-ntr-o zi o să moară careva.

— Pentru numele lui Dumnezeu, Herbert, termină.

— Eva dragă, nu-i nevoie ca ăla să fie Franz. Mieze să bage de seamă.

— Am să am şi eu grijă, da' asta-i ceva mai rău încă decât politica.

— Tu nu-nţelegi nimic, Eva. O femeie nu-nţelege chestii de-astea, Eva, ţi-o spun, Franz i-a dat drumu'. Acuma îşi ia avânt.

Îţi sărut mâna, doamnă, şi-a constrâns viaţa, şi a salvat viaţa, punându-şi-o cu totul în joc, ce august avem anul ăsta, ia te uită, plouă şi plouă...

— Ce vrea ăsta de la noi? I-am şi spus, e ţicnit, e lovit cu leuca, sigur că i-am spus, are un singur braţ şi vrea să lucreze cu noi. Iar el...

Pums:

— Ei, el ce zice?

— Ce să zică: râde şi rânjeşte, e sărit rău, cred că-i lipseşte o doagă de-atunci. Mai întâi m-am gândit că n-aud bine. Ce, zic, fără un braţ? Păi de ce nu, rânjeşte el, cică are destulă putere în ălălalt, pot să mă conving, e-n stare să ridice greutăţi, să tragă, chiar să se caţăre, dacă-i nevoie.

— Şi e-adevărat?

— Nu mă interesează. Tipu' nu-mi place. Să ne băgăm în cârd cu el? Poate că tu, Pums, crezi că-l putem folosi la vreo treabă. Da' eu când îi văz mutra de copoi... Nu, zău, las-o moartă.

— Fie, dacă aşa crezi tu. Dinspre partea mea... Acu' trebuie s-o-ntind, Reinhold, să fac rost de-o scară.

— Da' una solidă, de oţel sau aşa ceva. Glisantă sau pliantă. Şi nu în Berlin.

— Ştiu.

— Şi sticla. Hamburg sau Leipzig.

— M-am şi informat.

— Şi cum ne-ajunge-aici?

— Mă ocup eu de asta.

— Pe ăla, pe Franz, nu-l iau.

— Reinhold, în privinţa lui Franz, cred că nu ne e decât o povară, da' să nu ne batem capu' cu chestia asta, rezolvă cu el tu singur.

— Ia ascultă, ţie-ţi place mutra lui? Închipuieşte-ţi: îi dau brânci din maşină, şi el vine aici sus la mine, mă gândesc: uite ceva care nu-mi intră-n cap, stă tipu-aici, închipuieşte-ţi, şi doar nu-i un dobitoc, şi tremură, da' de ce-o fi venit la mine vita-ncălţată? Pe urmă-ncepe să rânjească şi se ţine scai de mine peste tot.

— Rezolvă cu el cum vrei. Acu' lasă-mă să plec.

— Poate c-o avea de gând să ne toarne, mai ştii...

— Poate că da, poate că nu. Ăl mai bine e să-l ţinem departe, asta-i ăl mai bine. 'Nă seara.

— Ne toarnă. Sau pe-ntuneric împuşcă pe careva.

— 'Nă seara, Reinhold, trebuie s-o iau din loc. Scara.

Mare bou, Biberkopf, însă e clar că vrea ceva de la mine. Face pe sfântu'. Vrea să mă provoace, sau ce? Ai încurcat-o, băiete, dacă-ţi închipui că eu o să stau cu braţele încrucişate. O să-ţi frângi gâtu' cu mine. Rachiu, rachiu, rachiuş, rachiaşul te-ncălzeşte la inimă, e bun. Tuşa Paula mănâncă roşii stând în pat, după sfatul pe care o prietenă i l-a dat. Şi-o fi închipuind că trebuie să-i port de grijă, da' noi nu suntem o casă de ajutor pentru invalizi. Cum n-are decât un braţ, să se ducă să se-nscrie la Asigurările sociale. Îşi târăşte papucii

prin odaie, se zgâieşte la flori. Are ghivece de flori, plăteşte femeii două mărci în plus la fiecare zi întâi, ar putea să le şi ude, ia te uită cum arată, numai nisip. Toanta naibii, puturoasa, nu face decât să-nghită parale. O să trebuiască să-i scot muierii gărgăunii din cap. Încă un rachiaş. Asta de la Franz am învăţat-o. Poate că am să-l iau pe zevzec cu mine, ia să vezi, poate te paşte norocul, dacă vrei cu tot dinadinsul. Îşi închipuie poate că mi-e frică de el. Nici pomeneală, cap sec ce eşti. N-are decât să vină. Bani nu-i trebuie, să nu-ncerce să mă ducă pe mine cu preşu', o are pe Mieze şi mai e şi secătura aia, fanfaronu' de Herbert, căpăţânosu', Franz e-acu-n cocina ăstuia, cu ăilalţi. Unde mi-s cizmele, am să-i fărâm picioarele. Vin' la mine, vin' la pieptul meu, inimioaro. Apropie-te, hai încoace băieţaş la scaunul de pocăinţă, la mine-i un scaun de pocăinţă, n-ai decât să te pocăieşti.

Îşi târăşte papucii prin odaie, ciocăneşte cu degetele ghivecele de flori, mă costă două mărci, iar asta nu le udă. Pe banca penitenţei, băiete, e bine că vii. La Armata Salvării, am să-l duc şi pe el acolo, să meargă şi el pe Dresdner-Strasse, să şadă pe banca penitenţei, porcul, cu ochii lui mari, holbaţi, neghiobu', vita, ăsta-i o vită, uite-l cum şade-n faţă, vita, şi se roagă, iar eu mă uit la el, să te strâmbi de râs, nu alta.

Şi de ce să nu şadă pe scaunul de pocăinţă Franz Biberkopf? Nu e banca penitenţei un loc care să i se potrivească? Cine zice asta?

Ce se poate spune împotriva Armatei Salvării, cum de-a ajuns Reinhold, tocmai acest Reinhold, să ia în râs Armata Salvării, când el însuşi a dat fuga o dată, ce zic eu o dată, de mai multe ori, de

cel puţin cinci ori pe Dresdner Strasse şi în ce stare, iar cei de-acolo l-au ajutat. Era cu limba scoasă, iar ei l-au dres, firește nu ca să devină o asemenea pramatie.

Aleluia, aleluia, Franz a trăit cântarea, chemarea. Cuţitul i s-a apropiat de gâtlej, Franz, aleluia. Îşi oferă gâtul, vrea să-şi caute viaţa, sângele. Sângele meu, lăuntrul meu, în sfârşit iese la iveală, a fost o lungă călătorie până ce-a sosit, Doamne, ce greu a fost, iată-l, te am, de ce nu voiam să-n-genunchez pe banca penitenţei, de-aş fi venit mai devreme, sunt aici, am sosit.

De ce să nu-ngenuncheze Franz pe banca penitenţei când va sosi clipa fericită în care se va azvârli în faţa îngrozitoarei sale morţi şi va deschide gura şi va putea să cânte împreună cu alţii aflaţi în urmă-i:

O, vino acum la Iisus, tu, om păcătos, fii treaz şi te-nalţă spre un cer luminos, chiar azi, de nu şovăi, te vei mântui, credinţa lumină îţi dă şi mari bucurii. Cor: Căci victoriosul Mântuitor, cu braţu-i puternic şi ocrotitor, te face om liber şi biruitor. Muzică! Suflaţi în trâmbiţe, să sune goarnele, cingdarada: Victoriosul Mântuitor te face om liber şi biruitor. Trara, trari, trara! Cu asta, basta! Cingdaradada!

Franz nu se lasă, nu-şi află pacea, nu-ntreabă de Dumnezeu şi lume, ca şi cum ar fi beat. Se strecoară în odaia lui Reinhold împreună cu ceilalţi fraţâni ai lui Pums, care nu vor să aibă a face cu el. Dar Franz îşi deschide drum şi le-arată pumnul care i-a mai rămas:

— Dacă nu mă credeţi şi socotiţi că vreau să vă duc cu muia şi să vă torn, lăsaţi-o moartă. Am

cu nevoie de voi, dacă vreau să fac ceva? Pot să mă duc şi la Herbert sau orişiunde-aş vrea.

— Păi du-te.

— Du-te! Bă, maimuţoiule, tu să nu-mi zici mie „du-te". Gineşte-te la braţu' meu, bă, asta de la Reinhold mi se trage, mi-a dat brânci din maşină. Şi uite că n-am crăpat, iar acuma am venit aici şi tu să nu-mi zici „du-te". Dacă viu aici şi vă spun: vreau să lucrez cu voi, trebuie să ştiţi cine-i Franz Biberkopf. Încă n-am tras pe sfoară pe nimeni, n-ai decât să-ntrebi pe cine-oi vrea. Puţin îmi pasă de ce-a fost, braţu' s-a dus, pe voi vă ştiu şi de-aia sunt aici, ăsta-i motivu' şi acuma poate c-ai băgat la scăfârlie.

Micul tinichigiu tot nu pricepe:

— Aş dori doar să ştiu de ce acuma vrei aşa hodoronc, tronc, iar mai-nainte umblai teleleu cu ziare pe Alex; ia să fi venit atuncea careva să-ţi zică: hai cu noi.

Franz îşi îndreaptă spinarea în scaunul lui şi nu spune nimic multă vreme, ceilalţi tac şi ei. Jurase că va fi cumsecade şi aţi văzut că săptămâni la rând a şi fost cumsecade, dar săptămânile alea n-au fost decât un termen de graţie. A fost smuls şi amestecat într-o tâlhărie, n-a vrut, s-a apărat, dar răul l-a biruit, a trebuit să vrea. Un lung răstimp stau aşa cu toţii şi nu rostesc o vorbă. Apoi Franz spune:

— Dacă vrei să ştii cine e Franz Biberkopf, du-te pe Landesberger Allee, la cimitir, acolo doarme somnu' de veci una. Pentru aia am stat la răcoare patru ani. A făcut-o braţu' meu, care era pe atunci bun. Pe urmă am umblat cu ziare. Mă gândeam să fiu cumsecade. Franz geme încet, sughiţă. Cu ce m-am ales, vedeţi şi voi. Când nu mai

ai un braţ, termini cu ziarele şi cu altele încă. De-aia am venit aici.

— Ca să-ţi facem braţu' la loc, fiindcă noi ţi l-am fărâmat.

— Asta nu puteţi. Max, pentru mine e destul că şed aici şi nu mai umblu haihui pe Alex. Nu-i fac lui Reinhold nici un reproş, întreabă-l dacă i-am spun măcar o singură dată ceva. Dacă sunt eu într-o maşină şi se află lângă mine un suspect, ştiu şi eu ce să fac. Iar acu', hai să nu mai ne răcim gura cu gogomănia mea. Max, de-o s-o scrânteşti şi tu vreodată, aş vrea să-nveţi şi tu câte ceva din toată povestea.

Acestea zise, Franz îşi ia pălăria şi iese din odaie. Aşadar aşa stau lucrurile.

Reinhold îşi toarnă un rachiaş din flaconaşul lui de buzunar şi zice:

— Pentru mine, chestia asta e definitiv hotărâtă. Dacă am scos-o la capăt cu el prima dată, o s-o scot şi mai departe. O să ziceţi că-i riscant să ne-ncârduim cu el. Mai întâi că prea e vârât în rahat: peşte e, asta o recunoaşte singur, cu aiureala cumsecădeniei a terminat-o. Întrebarea e: de ce vine la noi şi nu se duce la Herbert, care-i prietenu' lui. Nu ştiu. Mă gândesc în toate felurile. Oricum, am fi nişte nătărăi dacă n-am şti s-o scoatem la capăt cu domnu' Franz Biberkopf ăsta. N-are decât să vină cu noi. Dacă umblă cu cioara vopsită, îi ardem una la scăfârlie. Eu zic: să meargă cu noi.

Şi Franz merge cu ei.

Spărgătorul Franz, Franz nu mai zace sub roţile automobilului, acum e sus, în el, a făcut-o şi pe asta

La începutul lui august, aşa-numiţii domni infractori stau încă liniştiţi pe poziţii de rezervă, ocupaţi cu odihna şi cu diferite mărunţişuri. Pe o vreme cât de cât frumoasă nu se pun la cale, în orice caz după părerea cunoscătorilor şi-a specialiştilor, spargeri sau alte acţiuni care cer efort. Acestea se lasă pentru iarnă, atunci se iese din bârlog. Cunoscutul spărgător de case de bani Franz Kirsch, de exemplu, a evadat împreună cu altul încă de-acum opt săptămâni, la începutul lui iulie, din închisoarea Sonnenburg. Sonnenburg, numele o fi poate frumos, e un loc puţin potrivit pentru odihnă, aşa că acum s-a odihnit foarte bine în Berlin, a petrecut opt săptămâni destul de liniştite şi se va fi gândit poate la vreo treabă oarecare. Se iveşte însă o complicaţie, aşa e în viaţă. Omul e nevoit să călătorească odată cu tramvaiul. Apar curcanii, acum, la sfârşitul lui august, în Reinickedorf-West, îi dau jos din tramvai şi s-a terminat cu odihna, nu mai poate face nimic. Mai sunt însă destui în libertate, care să-nceapă cu-ncetul lucrul.

Înainte de a continua, mai dau aici la repezeală starea vremii după buletinul Serviciului meteorologic oficial pentru Berlin. Starea generală a vremii: zona vestică de presiune ridicată şi-a extins influenţa până în Germania centrală, aducând în general o ameliorare a vremii. Partea sudică a zonei de presiune ridicată se şi află din nou în scădere. Trebuie să luăm deci în consideraţie că ameliorarea vremii care a survenit nu va fi de durată.

Sâmbătă, zona de presiune ridicată va fi încă determinantă pentru starea vremii la noi, astfel că vremea relativ bună se va menţine. O depresiune ce se formează în prezent deasupra Spaniei va influenţa însă evoluţia vremii la noi încă de duminică.

Berlin şi împrejurimi: Cerul variabil, vânt slab, temperatura în uşoară creştere. În Germania: în vest şi sud, cer acoperit, în restul Germaniei cer variabil, în nord-est vânt slab, temperatura în creştere treptată.

Pe această vreme moderată, echipa lui Pums, inclusiv Franz al nostru, se pune încet în mişcare, doamnele afiliate bandei sunt şi ele de părere ca domnii cavaleri să-şi mai dezmorţească picioarele, căci altminteri ele ar trebui să iasă pe stradă, ceea ce nici una nu face cu plăcere, dacă nu este neapărată nevoie. Mai întâi trebuie studiată piaţa, găsiţi cumpărători, dacă nu merg confecţiile se va cârmi spre blănuri, doamnele îşi închipuie că aşa ceva se realizează cât ai bate din palme, ele fac întotdeauna unul şi acelaşi lucru, un meşteşug repede învăţat, dar ca să-l schimbe când conjunctura e defavorabilă habar n-au, aşa că n-au de ce să se bage în vorbă.

Pums a cunoscut un tinichigiu care ştie să mânuiască aparatul de tăiat cu oxigen, îl avem deci pe acela, apoi mai este un prăpădit de bişniţar care arată elegant, licheaua nu munceşte, din care pricină maică-sa l-a dat afară din casă, dar la pungăşii se pricepe şi cunoaşte magazine, aşa că poate fi trimis peste tot să vadă ce şi cum şi să pregătească o lovitură. Pums le spune veteranilor din echipa lui: „În fond n-avem nevoie să ţinem seama de concurenţă, concurenţă există, firește, şi

la noi ca pretutindeni, dar nu ne deranjăm unii pe alţii. Dacă însă nu ne îngrijim să avem oameni buni care să-şi cunoască meseria şi să ştie tot dichisul, ajungem fără-ndoială la mare ananghie. Mai bine ne-am ocupa atunci de furtişaguri mărunte, o treabă pentru care n-am mai avea nevoie de şase, opt oameni şi pe care ar putea s-o facă fiecare pe contul lui".

Acuma, fiindcă au pornit-o cu confecţiile si blănurile, toată suflarea trebuie să se pună în mişcare şi să caute afaceri în care marfa să poată fi lesne desfăcută, fără a trebui să se răspundă la multe întrebări, şi în care o criminală să nu se-amestece neapărat. Toate lucrurile ar putea fi reprelucrate, cusute altfel, la urma-urmelor ar putea fi mai întâi depozitate. Dar înainte de toate trebuie găsite.

Cu tăinuitorul său din Weissensee, Pums n-o scoate niciodată la capăt. Cu unul care lucrează ca acela nu se pot face nici un fel de afaceri. Să trăieşti şi să laşi şi pe alţii să trăiască. Bine. Dar fiindcă iarna trecută a pierdut – zice el –, fiindcă a mers în pagubă şi are datorii, iar noi ne-am amuzat în timpul verii, e fără sens să-i mai pretindem bani din urmă şi să ne jeluim: el a speculat greşit! Apăi dacă a speculat greşit, e o vită încălţată, un negustor prost, nu se pricepe la afaceri, individul nu e pentru noi. Trebuie să ne căutăm altul. Fireşte, e mai uşor de zis decât de făcut, dar nu se poate altfel, numai că de desfacerea mărfii nu e preocupat în toată banda decât bătrânul nostru Pums. E o situaţie ciudată, pe la alţii toată lumea se interesează de ce se face cu marfa, fiindcă numai din furat nu se satură nimeni; marfa trebuie schimbată în bani, însă, după cum am

spus, la Pums cu toţii se lasă pe tânjală, zicând: „Îl avem pe Pums, aranjează el." O va face, o va face. Dar ce se-ntâmplă dacă Pums nu reuşeşte? Ha? Că doar nici Pums nu poate reuşi întotdeauna. I se poate întâmpla şi lui ceva, nu-i nici el decât un om. Atunci să vedeţi încotro o luaţi, să vedeţi că toată spargerea nu vă e de nici un folos. Astăzi nu mai merge în lume doar cu dalta şi aparatul de oxigen, trebuie să fii în toate alea şi un om de afaceri.

De aceea, când totul e gata la începutul lui septembrie, Pums se îngrijeşte nu numai de aparatul cu oxigen, ci şi de cine preia marfa. Cu asta a început încă din august. Iar dacă vrei dumneata să ştii cine e Pums, află: este discretul părtaş, la mai mult de cinci mici magazine de blănărie, un fel de cojocării – unde, n-are importanţă; apoi, a contribuit cu bani la câteva călcătorii americane, cu scânduri de călcat în vitrină, cu un croitor în cămaşă, care ridică şi coboară mereu scândurile aburinde în vreme ce în spate sunt agăţate nişte costume, ei, tocmai despre ele e vorba şi despre proveniența lor, răspunsul: de la clienţi care le-au adus ieri pentru călcat şi transformări, iată şi adresele; dacă intră vreun curcan şi întreabă ce şi cum, totul e-n regulă. Bunul, grasul nostru Pums s-a îngrijit astfel încă de pe acum pentru la iarnă, aşa că din această clipă trebuie să spunem că acţiunea poate să-nceapă. Dacă e să se întâmple ceva, n-ai ce-i face, un om nu poate să prevadă totul; fără un dram de baftă nu merge, în legătură cu asta n-o să ne spargem aici capul.

Şi-acum, mai departe. Aşadar, suntem la începutul lui septembrie, pramatia noastră elegantă, care ştie şi să imite glasul unor animale – pricepere

la care însă nu vom fi martori –, numele puşlamalei e Waldemar Heller, tăinuitor cum îl arată şi numele*, a cules informaţii pe Kronenstrasse şi Neue Wallstrasse, ca să afle ce se poate lua de la marile magazine de confecţii. Cunoaşte intrările şi ieşirile, uşile din faţă, uşile din spate, cine locuieşte sus, cine locuieşte jos, cine încuie, unde sunt casurile de control. Cheltuielile le suportă Pums. Heller se prezintă şi în calitate de cumpărător pentru o firmă din Posen, care tocmai a fost fondată; cei de la magazin vor să se intereseze mai întâi de firma din Posen, foarte bine, n-au decât, voiam doar să văd cât e de înalt tavanul la voi, dacă data viitoare voi coborî de sus.

La partida din noaptea de sâmbătă spre duminică participă pentru prima dată şi Franz. A reuşit. Franz Biberkopf şade în automobil, ştiu cu toţii ce au de făcut, el are rolul său, ca şi ceilalţi. Totul se desfăşoară după tipic. La pândă stă altul, de fapt nu e o pândă propriu-zisă, în seara precedentă trei băieţi s-au strecurat pur şi simplu în tipografia de la etajul superior, scara şi aparatul de tăiat cu oxigen le-au cărat în nişte lăzi, le-au ascuns în spatele baloturilor de hârtie, automobilul a fost dus de-acolo de către unul dintre ei, la 11 s-au alăturat celorlalţi, nimeni din imobil nu observă nimic, sunt numai birouri şi magazine. Apoi se pun liniştiţi pe treabă, unul priveşte mereu pe fereastră, altul se uită în curte, tinichigiul, cu ochelari de protecţie, taie în podea cu aparatul său un pătrat cu latura ceva mai mare de o jumătate de metru. După ce au străpuns lemnul tavanului,

---

* *Hehler* = tăinuitor.

jos se aud trosnituri, pocnituri, dar asta nu-nseamnă nimic, sunt bucăţi din tencuiala groasă care cad, tavanul crapă din cauza căldurii, prin prima deschizătură se vâră o umbrelă fină în care cad bulgării, de fapt cei mai mulţi, toţi nu pot fi prinşi. Dar nu se întâmplă nimic, jos e un întuneric negru şi linişte ca-n mormânt.

La 12 pătrund cu toţii, cel dintâi elegantul Waldemar, fiindcă el cunoaşte localul. Coboară pe scara de frânghie ca o pisică, insul face acest lucru pentru prima dată, n-are pic de teamă, aşa-s fluşturaticii, cei mai mulţi au noroc, fireşte, până când o-ncurcă. Pe urmă mai trebuie să coboare unul, scara de oţel nu are decât 2,50 metri, nu ajunge până la tavan, târăsc dedesubt nişte mese, lasă uşurel scara şi o proptesc pe masa cea mai de sus, şi cu asta gata. Franz rămâne sus, se culcă pe burtă peste gaură, înhaţă cu braţul, ca un pescar, baloturile de postav pe care i le întind, le pune în spatele său, unde stă altul. Franz e solid. Reinhold însuşi, care se află jos împreună cu tinichigiul, se miră de ce e în stare Franz. Nostimă chestie, să faci o asemenea treabă cu un ciung. Braţul lui Franz prinde ca o macara, e o bombă colosală, un scripete formidabil. După aceea coşurile sunt cărate jos. Deşi în gangul imobilului stă unul la pândă, Reinhold patrulează. În două ore, totul e gata, paznicul trece prin clădire, să nu i se facă nimic omului, n-o să bage nimic de seamă, ar fi şi prost ca pentru cei câţiva gologani pe care-i primeşte să se lase împuşcat, ei, vezi, se şi îndepărtează, e un om la locul lui, să-i lăsăm o bancnotă albastră la ceasul lui de control. E ora două, la două jumătate vine automobilul. Între timp, iau

aus o gustare, nu prea mult rachiu, căci pe urmă se iscă larmă – şi s-a făcut două jumătate. Doi oameni au luat astăzi parte pentru prima dată la o spargere a echipei, Franz şi elegantul Waldemar. Amândoi mai dau repede cu banul, Waldemar câştigă, lui îi revine misiunea să pună pecetea pe isprava de astăzi, trebuie să mai coboare o dată scara în depozitul jefuit, aflat în întuneric, unde se ghemuieşte, îşi lasă pantalonii şi leapădă pe podea ceea ce are în burtă.

După ce-au descărcat la trei şi jumătate, mai comit la repezeală o spargere, căci aşa de curând n-o să ne mai întâlnim şi cine ştie dacă ne-om mai revedea vreodată pe malul cel verde al Spreei. Totul merge ca uns. Numai la întoarcere calcă un câine, tocmai asta trebuia să li se întâmple, e ceva ce-l impresionează într-un mod nefiresc pe Pums, fiindcă iubeşte câinii, Pums îl ocărăşte pe tinichigiu, care face pe şoferul, putea să sune din goarnă, potăile acestea sunt alungate pe stradă fiindcă stăpânii lor nu pot plăti impozitele, iar după toate alea mai sunt şi călcate de automobile şi omorâte. Reinhold şi Franz râd să se strâmbe de iritarea nefirească a bătrânului, care e cu siguranţă scrântit la cap. Era un câine surd, am sunat, păi da, o dată, da' de când există câini surzi, ei, poate ne-ntoarcem să-l ducem la spital, lasă fleacurile, mai bine fii atent, aşa ceva aduce ghinion. Franz îi dă un ghiont tinichigiului: ăsta se gândeşte la pisici. Cu toţii râd în hohote.

Două zile, Franz Biberkopf nu suflă o vorbă acasă despre cele întâmplate. Abia după ce Pums îi trimite două sutare, pe care n-are decât să le

înapoieze, dacă nu-i trebuie, Franz izbucneşte în râs, sigur că-i trebuie, fie şi numai ca să le dau lui Herbert pentru Magdeburg. Şi la cine se va duce, la cine se uită el acasă pe sub gene, la cine, ei, la cine oare? Pentru cine, pentru cine mi-am păstrat curată inima? Pentru cine, pentru tine, în noaptea asta mă aşteaptă fericirea, ah, vino să-ţi mărturisesc iubirea, să-ţi jur fierbinte că de-azi 'nainte vom fi mereu eu doar al tău, tu doar a mea. Miezeken, scumpa mea Miezeken, arăţi ca o mireasă din marţipan, cu pantofiorii tăi din aur, iată-te cum stai şi-aştepţi ce scamatorii mai face Franz al tău cu portofelul, îl strânge între genunchi, scoate banii, câteva hârtii, i le arată, le pune pe masă, o priveşte radios, e gingaş cu ea pe cât poate, flăcăul ăsta mare, îi apucă degetele, ce degeţele dulci şi subţiri are fata!

— Ei, Mieze, Miezeken?

— Ce-i, Franz.

— Nimic; mă bucur că te am aici.

— Franz...

Rostindu-i numele fata se uită la bani.

— Mă bucur, atâta tot. Vezi şi tu, Mieze, ce caraghioasă e viaţa. Cu mine, lucrurile stau cu totul altfel decât cu ăilalţi oameni. Ălora le merge bine, o ţin tot într-o alergătură, câştigă parale şi se fac frumoşi. Eu – eu nu pot ca ei. Eu mă zgâiesc la ţoalele de pe mine, la jachetă, la mâneca din care-mi lipseşte braţu'.

— Franzeken, tu eşti bunul meu Franzeken.

— Vezi şi tu, Miezeken, asta-i situaţia şi nu pot s-o schimb, nimeni nu poate s-o schimbe, da' când porţi asta aşa atârnată; parcă bate vântu' prin tine.

— Franzeken, ce s-a-ntâmplat, mai sunt şi eu pe-aici şi de-atâta vreme o ducem bine, ia te rog să nu mai începi cu prostiile astea.

— Nu-ncep. Tocmai din cauza ta nu-ncep. Şi Franz îi zâmbeşte, privind-o de jos în ochi, fata are o faţă drăguţă cu pielea-ntinsă, netedă şi nişte ochi frumoşi şi jucăuşi. Uită-te ce-i pe masă, hârtiile alea. Sunt bani câştigaţi de mine, Mieze – ţi-i fac cadou.

Dar ce-o fi asta? Ce mutră face Mieze, de ce s-o fi holbând aşa la bani, doar nu muşcă, bani frumoşi.

— I-ai câştigat?

— Păi da, fetiţo, i-am câştigat. Trebuie să lucrez, altminteri nu merge cu mine. Altminteri sunt pierdut. Să nu mai spui la alţii, am fost cu Pums şi Reinhold, sâmbătă noaptea. Nici o vorbă lui Herbert şi Evei. Dacă aud ăia, m-am dus.

— De unde ai banii?

— O spargere, şoricelule, cu Pums, cum ţi-am spus, da' ce-i, Mieze? Ţi-i fac cadou ţie. Îmi dai un pupic, ia spune?

Fata îşi lasă capu-n piept, apoi îşi lipeşte obrazul de obrazul lui, îl sărută, îl strânge în braţe, nu spune nimic. Pe urmă îl întreabă, fără să-l privească:

— Mi-i faci cadou mie?

— Păi sigur, drăguţo, da' cui?

Ce-i cu fata asta, ce teatru mai joacă.

— Pentru ce, pentru ce vrei tu să-mi faci cadou bani?

— Nu-i vrei?

Fata mişcă din buze, se desprinde de el, Franz bagă de seamă cum arată ca atunci pe Alex, când veneau de la Aschinger, se face albă ca

varul, e gata să leşine. Se aşază pe un scaun şi priveşte ţintă faţa de masă albastră. Ce-o mai fi, poftim de pricepe ce e în capul unei femei.

— M-am bucurat să ţi-i dau, fetiţo, da' dacă nu-i vrei, uită-te la mine, hai să facem o călătorie, oriîncotro s-o nimeri.

— Zău că nu-i vreau, Franz.

Mieze pune capul pe muchia mesei şi plânge, ce-o fi cu fata asta de plânge? Franz o mângâie pe ceafă şi e drăguţ şi bun cu ea, din cale-afară de bun, pentru cine, pentru cine mi-am păstrat curată inima, doar pentru tine.

— Mieze, fetiţa mea, de vreme ce putem să facem o călătorie, să-nţeleg că tu nu vrei, că nu vrei să mergi cu mine?

— Ba vreau.

Mieze îşi ridică încetişor capul cu obrăjorul neted şi dulce, toată pudra s-a făcut cu lacrimile un sos, îşi pune un braţ pe după gâtul lui Franz şi-şi lipeşte feţişoara de-a lui, apoi se desprinde repede, de parcă a pişcat-o ceva, şi începe din nou să scâncească pe muchia mesei, dar acum nu se mai vede nimic, fiindcă stă nemişcată, ca încremenită. Cu ce-oi fi scrântit-o iarăşi, Mieze nu vrea ca eu să muncesc.

— Haide, ridică-ţi căpşoru', hai încoace căpşorule, de ce plângi?

Fata se fereşte cu o mişcare bruscă:

— Vrei, vrei să scapi de mine, Franz?

— Ei, Doamne, fetiţo.

— Nu vrei, Franzeken?

— Nici vorbă, pentru numele lui Dumnezeu.

— Atunci de ce umbli razna? Nu câştig eu destul, doar câştig destul.

— Mieze, nu voiam decât să-ţi fac şi eu cadou ceva.

— Da' eu nu vreau.

Şi-şi pune din nou capul pe muchia tare a mesei.

— Bine, Mieze, da' eu să nu fac nimic, nimic? Nu pot să trăiesc aşa.

— Eu nu zic să nu faci, da' nu pentru bani. Nu vreau bani de la tine.

Mieze se ridică, îl cuprinde pe Franz al ei şi-l priveşte ca în extaz în ochi, îi turuie nimicuri dulci şi-l roagă şi se milogeşte:

— Nu vreau bani de la tine, nu vreau. Şi de ce nu-i spune dacă doreşte ceva, dar, fată dragă, am tot ce-mi trebuie, n-am nevoie de nici unele.

— Iar eu să nu fac nimic?

— Doar fac eu, altminteri de ce sunt eu aici, Franzeken?

— Da' eu, eu...

Mieze îl cuprinde cu braţele pe după gât:

— Ah, nu mă părăsi. Turuie şi-l sărută, ademenitoare: Dă-i încolo, Franz, dă-i lui Herbert.

Franz e aşa de fericit lângă fată, ce piele are, ce să-i mai spună, a fost o prostie că i-a pomenit de Pums, păi, firește, ea nu-nţelege nimic din toată povestea.

— Promite-mi, Franz, că nu mai faci aşa ceva.

— Da' nici n-o fac pentru bani, Mieze.

În clipa aceea, lui Mieze îi vine în minte ce i-a spus Eva, cum a-ndemnat-o să fie atentă la ce face Franz. Lucrurile se mai limpezesc pentru ea, aşadar, într-adevăr n-o face pentru bani, e vorba de braţul său, de braţul la care se gândeşte necontenit. E-adevărat ce spune el despre bani, nu-l interesează banii, bani are de la ea, atâţia câţi îi

trebuie. Mieze îşi frământă mintea îndelung, ţinându-l îmbrăţişat.

Suferinţele şi plăcerile iubirii

După ce Franz a potopit-o cu sărutări, Mieze coboară în stradă şi se duce la Eva.

— Franz mi-a adus două sute de mărci. Ştii de unde? De la ăia, îi ştii tu.

— Pums?

— Da, mi-a spus-o chiar el; ce să fac?

Eva îl cheamă pe Herbert, Franz a fost sâmbătă cu Pums.

— A spus unde?

— Nu, da' eu ce să fac?

Herbert este uimit:

— Ia te uită, lucrează mână-n mână cu ei.

Eva:

— Tu înţelegi ceva, Herbert?

— Nu. E nebun.

— Ce facem acum?

— Să-l lăsăm în pace. Crezi tu că-l interesează banii? Se-ntâmplă ce-am spus eu. A pornit-o tare, în curând o să aflăm de-o ispravă a lui.

Eva stă în faţa lui Mieze, târfuliţa pe care-a cules-o de pe Invalidenstrasse; îşi amintesc amândouă unde s-au văzut pentru prima dată: în cârciuma de lângă hotelul Baltikum. Eva era acolo cu un provincial, n-avea nici o nevoie de aşa ceva, dar ei îi place să se mai abată din drum, apoi alte multe fete şi trei, patru tineri. Pe la 10, patrula poliţiei parcurge în pas îndesat centrul, curcanii se-ndreaptă în monom către postul de la gara Stettin, cu ţigaretele în gură, neobrăzaţi cum nu se mai poate. Curcanii deschid şi închid un convoi,

Wanda Hubrich, bătrâna, beată, e fireşte în frunte, pe urmă se porneşte acolo scandalul, Mieze, Sonja, începe să urle şi-i spune Evei că acuma o să lasă totul la iveală în oraşul ei, la Bernau, un sticlete îi dă cherchelitei Wanda peste mână şi-i zboară ţigareta, Wanda intră singură în celula arestului, trânteşte uşa şi înjură. Asta a fost mai de mult...

Acum, Eva şi Mieze se uită una la alta, Eva o indeamnă:

— Acum o să trebuiască să fii cu ochii-n patru.

Mieze se milogeşte:

— Şi ce să fac?

— E Franz al tău, trebuie să te dumireşti singură ce-ai de făcut.

— Da' eu nu ştiu.

— Nu mai urla aşa, fato!

Herbert jubilează:

— Vă spun eu, Franz e un băiat bun şi mă bucură că acu' s-a urnit, are el un plan, e-un şmecher.

— Dumnezeule, Eva!

— Nu mai urla, fato, nu mai urla, am să fiu şi eu cu ochii pe el.

Într-adevăr, tu nu-l meriţi pe Franz. Nu, asta nu, ce se mai maimuţăreşte. Ce mai urlă neroada, gâsculiţa. Am să-i ard una după ceafă.

Trompetele! Bătălia e-n toi, regimentele mărşăluiesc, trara, trara, trara, artileria şi cavaleria, cavaleria şi infanteria, infanteria şi aviaţia, trari, trara, pătrundem în ţara inamică. Despre care Napoleon spunea: înainte mereu, cu pasul vârtos, sus e uscat şi umed pe jos. Dar când şi jos în

sfârşit s-o usca, vom lua Milanul şi vă vom decora, trari, trara, trari, trara, pornim la drum, sosim acum, ce vesel e să fii soldat. Mieze nu trebuie să urle prea mult şi să-şi frământe mintea ce să facă. Dezlegarea îi vine de la sine. Reinhold şade în chiţimia lui, şade la gingaşa lui prietenă, colindă prăvăliile pe care Pums le-a înfiinţat ca să desfacă marfa şi mai are şi timp să se gândească. Insul se plictiseşte necontenit, ceea ce nu-i prieşte. Când are bani, nu-i prieşte, băutura nici ea nu-i prieşte, aşa că-i convine mai mult să-şi târască picioarele prin cârciumă, să tragă cu urechea, să lucreze şi să bea cafea. Acuma, ori de câte ori vine la Pums sau altundeva, dă mereu cu nasul de Franz, netotul, neobrăzatul, cu singurul său braţ, care trăieşte pe picior mare şi nu se mai satură şi face pe sfântul, de parcă, boul, nu s-ar putea atinge nici de-o muscă. Cum doi ori doi fac patru, tot aşa de sigur e că ăsta vrea ceva de la mine. Ticălosul se arată mereu satisfăcut, şi unde mă aflu eu sau lucrez, apare şi dumnealui. Ei, o să scap eu de el. Trebuie să scap de el.

Ce face însă Franz? El? Ce să facă? Păi, colindă printre oameni, vi se înfăţişează ca întruchiparea liniştii şi a împăciuitorismului celui mai desăvârşit ce se poate imagina. Cu flăcăul ăsta puteţi face orice vreţi, el cade întotdeauna în picioare. Există oameni din ăştia, mulţi nu, dar există.

În Potsdam, la Potsdam a fost unul căruia i s-a dat mai târziu numele de cadavrul viu. A şi fost o figură! Individul, un anume Bomemann, complet dărâmat, în vreme ce-şi ronţăia la puşcărie cei cincisprezece anişori, evadează, aşadar omul evadează, de fapt nu era la Potsdam, era la Anklam, cuibul se numeşte Gorke. Pe urmă, în

vreme ce se plimba la Neugard, Bornemann al nostru dă de un mort, plutea pe apă, în Spreea, şi Neugard, ba nu, Bornemann din Neugard zice: „De fapt, am şi murit", se duce la ăla, îi vâră în buzunar actele lui şi din clipa aceea e mort. Iar doamna Bornemann: „Ce să fac? Nu mai e nimic de făcut, a murit, mi-o fi şi el bărbat, da', slavă Domnului, un bărbat ca ăsta nu-i nici o pierdere, cu ce m-am ales eu de la el, jumate de viaţă a stat la răcoare, pagubă-n ciuperci că s-a dus."

Ottochen însă n-a murit. Se duce la Anklam şi fiindcă a văzut că apa e ceva frumos şi fiindcă a îndrăgit apa, se face negustor de peşte, vinde peşte la Anklam şi se numeşte Finke. Bornemann nu mai există. De înhăţat însă tot l-au înhăţat până la urmă. Cum şi în ce fel? Ţineţi-vă bine pe scaun.

A trebuit ca fata lui vitregă să vină chiar la Anklam să-şi ia serviciu, ia gândiţi-vă, lumea asta e-atât de mare, iar fata nimereşte chiar la Anklam, dă de peştele reînviat, care se află aici de 100 de ani, de când a plecat din Neugard, iar între timp fata a crescut, a fugit de-acasă şi, fireşte, el n-o mai recunoaşte nicicum, dar ea pe el, da. Fata îl întreabă: „Ia spune, tu nu eşti tatăl nostru?" El răspunde: „Aş, ce, îţi lipseşte-o doagă?" Şi cum fata nu-l crede, omul o cheamă şi pe nevastă-sa, mă crezi ori nu, avem cinci copii, care pot depune şi ei mărturie: „El e Finke, negustor de peşte". Otto Finke, asta o ştie oricine din sat. Ştie oricine şi încă foarte bine că dumnealui e domnul Finke, iar Bornemann e numele mortului.

Fata însă n-a fost convinsă, cele ce i s-au spus n-au dovedit nimic. A plecat, dar, aşa e sufletul femeii, gărgăunii care i s-au urcat la cap n-o mai lasă. Scrie o scrisoare la Berlin, la poliţia

judiciară, sect. 4.a.: „Am cumpărat de mai multe ori de la domnul Finke, dar cu toate că sunt fiica sa vitregă, el nu se consideră tatăl meu si o înşală pe mama, căci are cinci copii de la alta." Numele de botez şi l-au păstrat copiii, la sfârşit cu celălalt nume de familie, ar fi fost compromişi. Acum se numesc Hundt, cu dt, după mama lor, şi au devenit dintr-o dată copii nelegitimi, despre care paragraful din codul civil sună astfel: Un copil nelegitim şi tatăl său sunt consideraţi drept neînrudiţi.

Întocmai ca şi acest Finke, Franz este pentru dumneavoastră întruchiparea cea mai desăvârşită a liniştii şi a împăciuitorismului. Pe omul acesta l-a atacat odată o bestie şi i-a smuls cu colţii un braţ, dar el a lovit-o, încât scoate fum, pufăie acum şi se târăşte-n urma lui pe drum. Nici unul dintre cei care au a face cu Franz, în afară de unul, nu văd cum a lovit el bestia, încât aceasta se târăşte-n urma lui pe drum, scoate fum şi pufăie acum. Franz calcă pe picioare zdravene, îşi ţine sus capul încăpăţânat. Deşi nu face nimic la fel ca ceilalţi, are ochii foarte limpezi. Dar acel unul, căruia încă nu i-a făcut nimic, se întreabă: „Ce vrea ăsta? Ăsta vrea ceva de la mine." Acest unul vede tot ceea ce ăilalţi nu văd şi înţelege totul. Grumazul viguros, picioarele zdravene, somnul liniştit al lui Franz n-ar trebui să-l preocupe. Dar îl preocupă, nu poate rămâne liniştit din cauza lor. Trebuie să răspundă la ele. Dar cum?

Aşa cum la o pală de vânt o poartă se deschide şi o ciurdă de vite comute iese din ţarc. Aşa cum o muscă îl întărâtă pe un leu, care dă după ea cu labele şi urlă îngrozitor.

Aşa cum un paznic ia o cheiţă şi cu o mică smucitură descuie zăvorul, iar o ceată de răufăcători pot să iasă, după care omorul, crima, lovitura cauzatoare de moarte, efracţia, hoţia, tâlhăria îşi încep colindul.

Reinhold se tot plimbă prin chiţimia lui, prin cârciuma de la Prenzlauer Tor, se gândeşte la ce-a fost, se gândeşte la ce va fi, se gândeşte-n fel şi chip. Iar într-o zi, când înţelege că Franz e în cârdăşie cu tinichigiul şi că ei doi chibzuiesc asupra unei idei noi şi asupra a ce ar putea să iasă din ea, se duce la Mieze.

Fata îl vede pentru prima dată la faţă pe acest om. De fapt, la insul ăsta nu-i nimic de văzut, Mieze, ai dreptate, nu arată rău băiatul, e puţintel cam trist, cam fără vlagă, e cam bolnav, gălbejit. Dar rău nu arată.

Priveşte-l însă bine, dă-i şi mânuţa şi scormoneşte-i faţa, fă-o neapărat. Asta, Miezeken, e o faţă mai importantă pentru tine decât toate feţele câte există, mai importantă decât faţa Evei, mai importantă chiar decât a iubitului tău Franz. Reinhold urcă deci scara, astăzi e o zi ca toate celelalte, joi, 3 septembrie, priveşte, fetiţo, nu simţi absolut nimic, nu ştii absolut nimic, nu-ţi presimţi soarta.

Ce-nseamnă oare, mică Mieze din Bernau, soarta ta? Eşti sănătoasă, câştigi bani, îl iubeşti pe Franz, dar tocmai de aceea urcă acum scara şi se opreşte înaintea ta şi-ţi mângâie mâna soarta lui Franz şi – din clipa aceasta – şi a ta. N-ai nevoie să te uiţi bine la faţa lui, uită-te doar la mâini, la amândouă mâinile lui, la amândouă mâinile lui insignifiante în mănuşi de piele gri.

Reinhold e îmbrăcat în costumul lui de gală, iar Mieze nu ştie cum trebuie să se poarte cu el, nu ştie dacă nu l-a trimis cumva Franz, dacă nu e cumva o cursă întinsă de Franz, dar asta-i cu neputinţă. Reinhold îi spune deîndată că Franz nu trebuie să afle că el a fost aici sus, e foarte sensibil. A venit fiindcă vrea să stea de vorbă cu ea, lui Franz îi vine foarte greu din cauza necazului lui cu braţul, oare este chiar atât de necesar ca el să lucreze, iată un lucru pe care vor ei toţi să-l ştie. Mieze e destul de isteaţă, ştie ce-a spus Herbert şi ce vrea Franz: Nu, dacă e vorba de asta, nu are neapărată nevoie să câştige bani, există oameni care-l ajută. Dar poate că lui nu-i e destul, un bărbat vrea să şi lucreze. Reinhold spune: Foarte adevărat, numai că ceea ce fac ei este ceva foarte greu, nu e o muncă obişnuită, n-o pot îndeplini nici chiar toţi cei care au amândouă braţele. Discuţia continuă astfel, Mieze nu înţelege bine ce vrea Reinhold, dar acesta o roagă să-i ofere un coniac şi-i spune: Vrea doar să se informeze despre situaţia financiară a lui Franz şi, dacă e cazul, să aibă cu toţii grijă de colegul lor, lucru de la sine înţeles. Pe urmă mai bea un coniac şi-apoi întreabă:

— De fapt, mă cunoşti, domnişoară? Franz nu ţi-a povestit încă nimic despre mine?

— Nu, răspunde Mieze; ce gânduri o avea omul ăsta, dacă ar fi aici Eva, ea se pricepe mai bine la astfel de discuţii.

— Noi, Franz şi cu mine, ne cunoaştem de multă vreme, încă nu erai cu el, pe-aici se găsea alta, una Cilly.

De-asta a vrut să stea de vorbă cu mine, să-l ponegrească pe Franz, e unul din cei vinovaţi de mâneca lui goală.

— Şi de ce să nu fi avut alta? Şi eu am avut pe altul, cu toate astea el tot al meu este.

Şed foarte liniştiţi faţă-n faţă, Mieze pe scaun, Reinhold pe sofa, amândoi caută o poziţie comodă.

— Ei, sigur că e al dumitale; dar, domnişoară, doar nu crezi cumva că vreau să-ţi ascund gândurile care mă frământă. Între el şi mine s-au petrecut nişte lucruri hazlii, nu ţi-a povestit nimic despre ele?

— Hazlii, ce anume?

— Au fost nişte lucruri foarte hazlii, domnişoară. Trebuie să-ţi spun deschis: dacă Franz a venit în echipa noastră, a făcut-o numai pentru mine şi din pricina poveştilor ălora; noi am fost întotdeauna foarte legaţi, indiferent despre ce era vorba. Aş putea să-ţi povestesc lucrurile cele mai nostime.

— Mă rog. Da' dumneata n-ai nimic de lucru, ca să poţi sta aici cu mine şi să-mi povesteşti?

— Domnişoară, până şi bunul Dumnezeu îşi ia câteodată o zi de repaus; noi, oamenii, trebuie să ne luăm cel puţin două.

— Cred că dumneata îţi iei chiar şi trei.

Râd amândoi.

— Ai dreptate; îmi economisesc forţele, lenea prelungeşte viaţa, altminteri îţi risipeşti prea mult puterile.

Mieze îi zâmbeşte:

— Aşadar, trebuie să fii econom.

— Întocmai, domnişoară, în chestia asta, un om e aşa, altul altminteri. Poate ştii, domnişoară, că Franz şi cu mine am făcut schimb de femei, ce părere ai?

Reinhold îşi pleacă într-o parte capul, soarbe din pahar, aşteaptă să vadă ce-o să zică micuţa. E-o persoană drăguţă, o să fie a mea în curând, să văd numai cum pun laba pe ea.

— Chestia cu schimbatul femeilor să i-o spui lui mutu'. Mi-a povestit cineva că asta o fac ăia din Rusia, poate că eşti de-acolo, la noi nu există aşa ceva.

— Dacă-ţi spun.

— Orice-ai spune, astea-s gogoşi.

— Atunci să ţi-o spună Franz.

— Frumoase femei or fi fost, de cincizeci de pfenigi bucata, de la azil, nu?

— S-o lăsăm baltă, domnişoară, doar n-avem noi mutra asta.

— Ia spune-mi: de ce-mi tot torni dumneata palavrele astea? Ce urmăreşti, şi cu ce gânduri ai venit la mine?

Ia te uită la broscuţa asta. Drăguţă fată, şi ţine la el, frumuşica.

— Vai de mine domnişoară, ce gânduri! Am venit doar să mă informez întrucâtva [dulce broscuţă, Pankow, Pankow, ghidi, ghidi, hop ş-aşa], Pums m-a însărcinat direct cu treaba asta, ei, acuma am să mă duc, poate-ai să vii vreodată în mijlocul nostru.

— Dacă o să spui tot poveşti de-astea...

— N-am avut nici un gând rău, domnişoară, credeam că dumneata ştii totul. Mai e ceva, o chestie de afaceri. Pums a zis că dacă vin aici la dumneata şi te-ntreb de bani şi de altele, să nu spui nimic altora, fiindcă Franz e foarte sensibil din cauza braţului lui. Franz nu trebuie să ştie c-am fost. Puteam să mă interesez şi la vecinii din imobil, da' mi-am spus: ce atâta secret? Dumneata

locuieşti aicea sus, hai mai bine să vin deschis şi de a dreptul la dumneata şi să te-ntreb.

— Să nu-i spun lui Franz?

— Nu, mai bine nu. Da' dacă vrei neapărat, noi nu ne putem, la urma-urmelor, împotrivi. Cum doreşti. Ei, la revedere.

— Nu pe-acolo, ieşirea-i pe la dreapta.

Fainâ muieruşcă, o să facem treabă, toi, toi, toi.

Şezând în odaie lângă masă, mica Miezeken n-a văzut şi n-a băgat de seamă nimic, iar acum, când vede pe masă paharul de rachiu, se gândeşte – da, la ce se gândeşte, i-a venit un gând, dar când dă deoparte paharul, nu mai ştie nimic. Sunt aşa de tulburată, m-a tulburat grozav individul, tremur toată. Ce poveşti mi-a tot turuit. Voia doar... ce voia la drept vorbind cu ele? Se uită la paharul din bufet, ultimul din dreapta. Tremur toată, să stau jos, nu, nu pe sofa, acolo s-a tolănit ăla, pe scaun. Se aşază pe scaun şi se uită la sofaua unde-a stat el. Teribil de tulburată, ce-o fi asta, îmi tremură braţele şi pieptul, tremur toată. Franz doar nu-i un porc-de-câine, să facă schimb cu femeile. Despre individul ăsta, despre Reinhold, cred aşa ceva, dar despre Franz – dacă e totuşi ceva adevărat, înseamnă că l-au luat de fraier în toate alea.

Mieze îşi roade unghiile. Dac-a fost adevărat? Franz e cam fleţ, se lasă folosit la toate. De-aia l-au şi azvârlit din automobil. Aşa frăţâni sunt ăştia, într-o asemenea gaşcă s-a băgat.

Îşi tot roade unghiile. Să-i spun Evei? Nu ştiu. Să-i spun lui Franz? Nu ştiu. N-am să spun nimănui. N-a fost nimeni aici.

Îi e ruşine, pune mâinile pe masă, îşi muşcă degetul arătător. În zadar; o arde gâtul. Pe urmă au să facă şi cu mine la fel, au să mă vândă.

În curte se porneşte să cânte o flaşnetă: la Heidelberg pierdut-am inima. Şi eu, şi eu mi-am pierdut inima, iar acum s-a dus naibii, Mieze începe să plângă cu ochii în poală, s-a dus, nu mai am inimă, să văd acuma ce-oi face, şi chiar dacă vor să mă ia în băşcălie, tot nu pot să fac nimic. Da' Franz nu-i în stare de aşa ceva, el nu-i rus, ca să facă schimb cu femei, toate astea-s gogoşi.

Stă la fereastra deschisă, poartă un capot cu carouri albastre, începe să cânte împreună cu flaşnetarul: în noapte-aceea limpede de vară [ticăloasă gaşcă, are dreptate să-i dea naibii] la Heidelberg pierdut-am inima [când o veni acasă, am să-i ies înainte pe scară]. Eram îndrăgostit ca-ntâia oară [n-am să-i spun un cuvânt, n-am să vin eu cu asemenea josnicii; nici un cuvânt, nici un cuvânt. Mi-e atât de drag. Să-mi îmbrac bluza]. Şi gura ei ca roza îmi zâmbea. Iar când la porţi m-am despărţit de ea, am înţeles la ultimul sărut [Ce spun Herbert şi Eva e-adevărat: ăştia au băgat de seamă ceva, la mine vin doar ca să afle dacă-i adevărat, n-au decât să încerce să mă tragă de limbă cât or vrea, eu nu-s o proastă], că inima-mi pe Neckar va bătea, în Heidelbergu-n care s-a pierdut.

Strălucite perspective de recoltă, dar te şi poţi înşela în socoteli

Colindă printre oameni, mereu printre oameni, mereu printre oameni, fiind pentru dumneavoastră întruchiparea cea mai desăvârşită a liniştii şi a împăciuitorismului. Cu flăcăul ăsta puteţi face orice doriţi, el cade mereu în picioare. Există asemenea oameni. A fost la Potsdam, în

Gorke la Anklam unul care se numea Bornemann, acesta evadează aşadar din închisoare, ajunge la Spreea. Pe apă pluteşte.

— Haide să stăm şi noi niţel la taifas, Franz, cum e cu logodnica ta, la drept vorbind, cum o cheamă?

— Mieze, doar ştii, Reinhold, mai-nainte îi zicea Sonja.

— Aşa, da' nouă nu ne-o arăţi. E-o damă prea bine pentru unii ca de-alde noi.

— Las-o-ncolo, doar n-am menajerie, să trebuiască să vi-o arăt. Doar n-o ţin ascunsă. Are un tip al ei, câştigă parale frumoase.

— Numai să ne-o arăţi nu vrei.

— Ce-nseamnă să vi-o arăt, Reinhold? Fata are treabă.

— Ai putea s-o aduci cu tine, trebuie că-i drăguţă.

— Chiar şi e.

— Aş vrea s-o văd şi eu odată, tu nu vrei?

— Ti-aminteşti, Reinhold, noi am făcut cândva nişte afaceri, ştii tu, cu cizmele şi guleru' ăla de blană.

— Acu' nu mai e nevoie să facem.

— Te cred, nu mai facem, în porcării de-astea nu mă mai bag.

— Foarte bine, vericule, am întrebat şi eu doar aşa. [Câinele, mereu despre porcării, o ţine întruna cu porcăriile. Aşteaptă tu, băiete.]

Când Bornemann la râu aşadar sosea, pe apă un leş proaspăt plutea. În capul său o luminiţă sclipi. Îşi scoase din buzunar actele lui şi le schimbă cu ale mortului. Ce-i drept, asta am mai povestit, dar e bine de reamintit. De un copac legă mortul apoi, ca să nu-l ducă la vale al apei şuvoi.

Cu trenul local se duse direct la Stettin, îşi luă bilet, şi cum ajunse-n Berlin, o sună dintr-o crâşmă pe nevastă-sa, să vină-ndată, căci o aşteaptă cineva. Ea îi aduse bani, haine, de toate, el îi şopti că trebuie s-o-ntindă, din păcate. Ea îi făgădui că pe mort îl va identifica, el, că-i va trimite bani, îndată ce-o avea. Apoi plecă la locul cu pricina grăbit, ca să nu dea altcineva de mortul priponit.

— Voiam doar să ştiu, Franz, dacă ţii foarte mult la ea.

— Termină odată cu poveştile astea despre femei şi cu toate aiurelile tale.

— Întreb şi eu aşa. Doar n-ai să spui că vorbele astea au de ce să te supere.

— Nu, n-au de ce să mă supere, Reinhold, numai că dacă le spui tu... tu eşti o mare lichea.

Franz râde, celălalt râde şi el.

— Ei, cum e cu micuţa ta, Franz? Chiar nu poţi cu adevărat să mi-o araţi?

[Vezi ce panglicar eşti, Reinhold, pe mine m-ai azvârlit din automobil, iar acu' vii cu de-astea.]

— Şi ce-ai dori, Reinhold?

— Nimic. Aş dori doar s-o văd.

— Ai dori să vezi dacă ţine la mine? Ascultă ce-ţi spun, fata asta e din cap până-n picioare numai inimă, o inimă care bate pentru mine. Nu ştie decât să iubească şi să fie drăgăstoasă. Nici nu-ţi poţi închipui, Reinhold, cât e de nebună. Tu o ştii pe Eva?

— Cum să n-o ştiu?!

— Ei, Mieze vrea ca... nu, nu-ţi spun.

— Ce vrea? Haide, spune.

— E ceva nemaipomenit, da' aşa e ea, n-ai auzit în viaţa ta una ca asta, Reinhold, nici mie nu mi s-a-ntâmplat să aud vreodată un asemenea lucru.

— Da' dă-i drumu' odată! Cu Eva?

— Da, numai că să-ţi ţii gura, fata asta, Micze, vrea ca Eva să aibă de la mine un copil.

Bum. Şed acolo faţă-n faţă şi se holbează unul la altul. Franz se loveşte cu palma peste coapsă şi izbucneşte în râs. Reinhold zâmbeşte, începe să zâmbească, se reţine.

După aceea, insul se numeşte aşadar Finke, se duce la Gorke, se face negustor de peşte. Într-o bună zi, fiica lui vitregă, care are o slujbă în Anklam şi vrea să cumpere peşte, vine cu plasa-n mână la Finke şi zice.

Reinhold zâmbeşte, începe să zâmbească, se reţine:

— O fi poate perversă?

Franz continuă să se plesnească peste picior şi chicoteşte:

— Aş, mă iubeşte.

— Nu-mi pot închipui una ca asta. [Există aşa ceva, de necrezut, i se-ntâmplă tocmai nătărăului ăstuia, şi mai şi rânjeşte.] Şi Eva ce zice?

— Ele două-s prietene, pe Eva o ştiţi, eu am cunoscut-o pe Mieze prin ea.

— M-ai făcut grozav de curios, Franze. Ia zi, n-aş putea s-o văz pe Mieze de la douăzeci de metri distanţă, dinspre partea mea, fie şi după gratii, dacă ţi-e aşa de frică.

— Măi omule, nu mi-e frică nicidecum! E credincioasă cum nu se mai poate şi dulce, nici nu poţi să-ţi închipui. Ştii doar că ţi-am spus atunci să termini cu fetele alea multe, asta-i o chestie care-ţi ruinează sănătatea şi la care nici nervii ăi mai tari nu ţin. Din aiureala asta pe-un om poate să-l lovească damblaua. Ar trebui şi tu să te potoleşti, ar fi tare bine pentru tine. Zău, Reinhold, e

cazul să-ţi dai seama câtă dreptate am. Fie, am să ţi-o arăt.

— Da' ea să nu mă vază.

— De ce nu?

— Nu, nu vreau. Mi-o arăţi aşa.

— S-a făcut, băiete, mă bucur. Are să-ţi fie de folos.

E ora trei după-amiază, Franz şi Reinhold merg pe străzi, firme de email de tot felul, mărfuri emailate, covoare persane germane şi veritabile, în 12 rate lunare, tişlaifăre, feţe de masă şi cuverturi, plăpumi, perdele, Stores Leisner şi Co., citiţi *Mode für Sie*, dacă nu, cereţi prin poştă să vi se expedieze un exemplar gratuit, atenţie, pericol de moarte, înaltă tensiune. Intră în imobilul unde locuieşte Franz. Acum intri în casa mea: îmi merge bine, pe mine nu mă poate atinge nimic, să vezi cum stau, numele meu este Franz Biberkopf.

— Şi-acuma calcă uşurel, am să deschid, să văd dacă e-acasă. Nu e. Mieze trebuie să vie îndată. Acu' bagă de seamă cum o să facem, e teatru de-adevăratelea, numai să nu crâcneşti.

— Am să mă feresc.

— Ăl mai bine e aşa: te-ntinzi aici în pat. Reinhold, patu' ăsta nu e folosit ziua, eu o să am grijă să nu se apropie de el, tu ai să te uiţi prin perdeaua de tifon. Hai întinde-te, vezi?

— Da, văd. Da' să-mi scot cizmele.

— E mai bine-aşa. Fii atent, ţi le pun pe coridor, pe urmă, când ai să pleci, ţi le iei singur.

— Măi Franz, de n-ar ieşi prost.

— Ţi-e frică? Nu-i nimic dacă bagă de seamă ceva, vreau s-o cunoşti.

— Nu, să nu mă vadă.

— Întinde-te. Poate să sosească într-o clipită.

Firme de email, mărfuri emailate de tot felul, covoare persane germane şi veritabile din Persia, persieni şi covoare persane, cereţi expedierea gratuită.

Comisarul Blum de la poliţia judiciară din Stettin spune: „După ce-l recunoşti dumneata pe omul ăsta? După ce-l recunoşti, îl vei fi recunoscut desigur după ceva". „Dar e tatăl meu vitreg." „Bine, atunci să mergem la Gorke. Iar dacă-i adevărat, îl şi luăm cu noi."

Uşa casei e deschisă şi închisă de cineva.

Franz, de pe coridor:

— Ei, te-ai speriat, Mieze? Eu sunt, mititico. Hai înăuntru. Pe pat să nu te aşezi, în el, am pentru tine o surpriză.

— Atunci mă uit numaidecât.

— Stai, mai întâi să juri! Ridică mâna, Mieze, toată lumea în picioare, rostiţi după mine: Jur.

— Jur.

— Că nu mă voi duce la pat.

— Că nu mă voi duce la pat.

— Până când nu voi spune eu.

— Până când nu voi fugi până la el.

— Stai pe loc. Jură încă o dată: Jur.

— Jur că nu mă voi duce la pat.

— Până când nu te voi pune pe tine însăţi în el.

Fata face o figură serioasă, se agaţă de gâtul lui şi rămâne aşa îndelung. Franz bagă de seamă că se petrece ceva cu ea, vrea s-o împingă afară pe coridor, lucrurile nu merg bine astăzi. Dar ea rămâne pe loc:

— Nu mă duc la pat, lasă-mă.

— Ce are Miezeken, Mieze, pisicuţa mea, peştişorul meu?

Ea se-ndreaptă spre sofa, se aşază unul lângă altul, îmbrăţişaţi, Mieze nu spune nimic. Pe urmă ea murmură ceva, îl trage de cravată, în sfârşit se porneşte:

— Franzeken, pot să-ţi spun ceva?

— Da' firește, Miezeken.

— E ceva cu bătrânu' meu, s-a-ntâmplat ceva.

— Spune, peştişorule.

— Ei...

— Ce e, Mieze?

Fata îi tot frământă cravata, ce-o fi având, tocmai astăzi e lungit ăla acolo, în pat.

Zice comisarul de la poliţia judiciară: „Cum de te numeşti dumneata Finke? Ai acte?" „Păi puteţi să vă duceţi la oficiul stării civile." „Ce se află la oficiul stării civile nu ne interesează." „Am acte." „Bine, deocamdată le luăm cu noi. Afară aşteaptă un funcţionar din Neugard, care l-a avut vecin pe un anume Bornemann din Neugard, să-l poftim înăuntru."

— Franzeken, de la o vreme la bătrânu' se afla mereu un nepot de-al lui, nu l-a poftit nicidecum el, băiatu' a venit aşa, de capu' lui.

Franz mormăie, îl trec fiori reci:

— Înţeleg.

Fata nu-şi dezlipeşte obrazul de obrazul lui:

— Îl cunoşti, Franz?

— De unde?

— Mă gândeam aşa. A tot venit mereu, o dată m-a şi condus.

Franz tremură, i se face negru înaintea ochilor.

— De ce nu mi-ai spus, fato?

— Credeam c-o să scap de el. Şi-apoi de ce, dacă doar m-a însoţit aşa...

— Ei, şi-acu'...

Simte pe gât zvâcnetul gurii ei mereu mai tare, pe urmă locul acela se umezeşte, fata stă încleştată de Franz, se ţine strâns de el, ăsta-i felul ei încăpăţânat, nu spune nimic, poftim de te lămureşte, şi de ce-o fi urlând, iar ăla şade-ntins colea, cel mai bine ar fi să iau un baston şi să izbesc în pat, să nu se mai scoale, gâsca asta blestemată mă face de râs. Franz însă doar tremură.

— Ei, şi-acu?

— Nimic, Franzeken, nu-ţi fă griji, nu mă certa, nu s-a-ntâmplat nimic. Azi a venit din nou, a pândit toată dimineaţa, până când am coborât de la bătrânu', s-a proţăpit în faţa mea, că nu şi nu, să merg cu el cu maşina.

— Şi tu, firește, te-ai dus.

— Eu, eu n-am avut încotro, ce era să fac? Franz, când te sâcâie cineva în felul acesta... E un băiat atât de tânăr. Şi-apoi...

— Unde-aţi fost?

— Mai întâi prin Berlin, Grunewald, eu singură nu ştiu, pe urmă am plecat mai departe, l-am rugat mereu să se ducă. Iar el se pune pe plâns şi se milogeşte ca un copil şi cade-n genunchi în faţa mea, e tânăr de tot, lăcătuş.

— Ei, atunci să muncească, puturosul, nu să umble brambura.

— Nu ştiu. Nu fi rău, Franz.

— Eu încă nu ştiu ce s-a-ntâmplat. De ce te boceşti aşa?

Mieze iarăşi nu mai spune nimic, se-nghesuie în el şi-i tot frământă cravata.

— Nu fi rău, Franz.

— Te-ai îndrăgostit de băiatu' ăla, Mieze? Ea tace. Pe el îl copleşeşte teama, a-ngheţat până-n

tălpi, îi şopteşte în păr, de Reinhold a uitat: Te-ai îndrăgostit de el?

Mieze l-a încolăcit cu braţele, s-a lipit toată de corpul lui, el o simte-ntreagă, din gura ei se aude:

— Da.

Ah, ah, Franz a auzit, da. Vrea să se desprindă de ea, să lovească, Ida, tipul din Breslau, uite începutul, braţul îi încremeneşte, e paralizat, dar ea îl ţine strâns ca o fiară, ce vrea asta, nu spune nimic, îl ţine strâns, şi-a lipit faţa de gâtul lui, el priveşte peste ea încremenit, ca o stană de piatră, spre fereastră.

Franz o zgâlţâie, urlă:

— Ce vrei? Dă-mi în sfârşit drumu'.

Ce să fac cu javra asta?

— Franzeken, sunt aici. Doar n-am fugit, nu te-am părăsit, sunt încă aici.

— Cară-te. Nu te mai vreau.

— Nu urla, ah, Doamne, ce-am făcut.

— Cară-te la ăla pe care-l iubeşti, târfa dracului.

— Nu sunt târfă, fii bun, Franzeken, i-am şi spus că nu se poate, că sunt a ta.

— Da' eu nu te mai vreau. Nu vreau una ca tine.

— Sunt a ta, aşa i-am spus, pe urmă am şters-o, iar tu trebuie să mă mângâi.

— Fato, tu eşti ţicnită! Dă-mi drumu'! Ţicnită! Fiindcă te-ai îndrăgostit de el, eu trebuie să te mângâi.

— Da, trebuie, Franzeken, doar sunt Mieze a ta, şi tu mă iubeşti, poţi să mă mângâi, ah, acuma dă târcoale băiatu ăla şi...

— Nu, pune punct, Mieze! Cară-te la ăla, la ţi-l. Mieze începe să zbiere şi nu-i dă drumul. Da, te duci la ăla şi mie-mi dai drumu'.

— Nu, n-am să fac asta. Înseamnă că nu mă iubeşti, că nu mă placi, ce-am făcut.

Franz reuşeşte să-şi elibereze braţul, să se desprindă, ea fuge după el, în clipa aceea Franz se întoarce, o loveşte peste faţă, făcând-o să se clatine, apoi o izbeşte în umăr, fata cade, el se năpusteşte asupra ei şi o loveşte cu singura-i mână unde se nimereşte. Fata scânceşte, se zvârcoleşte, oh, oh, el dă, dă mereu, ea s-a răsucit pe burtă, cu faţa lipită de podea. Când Franz încetează şi-şi trage răsuflarea, odaia se învârteşte în juru-i, Mieze se ridică:

— Nu cu bastonul, Franzeken, ajunge, nu cu bastonul.

Şade acolo cu bluza sfâşiată, cu un ochi închis, sângele îi şiroieşte din nas, mânjindu-i obrazul stâng şi bărbia. Franz Biberkopf, însă – Biberkopf, Lieberkopf, Zieberkopf, nu mai are nici un nume – odaia se învârteşte, paturile stau colea, se ţine strâns de un pat. În patul acela e întins Reinhold, golanul, e întins acolo cu cizmele, murdăreşte patul. Ce caută ăsta aici? Are odaia lui. Îl scot din pat, îl iau afară, haide s-o facem. Şi Franz Biberkopf, Zieberkopf, Niberkopf, Wiedekopf se şi îndreaptă legănându-se, ţopăind spre pat, îl apucă de cap prin cuvertură pe Reinhold, acesta se mişcă, cuvertura zboară, Reinhold se ridică în capul oaselor.

— Acuma şterge-o, Reinhold, şterge-o, uită-te să vezi şi pe urmă afară cu tine.

Mieze cu gura căscată, cutremur, fulger, tunet, şinele sunt rupte, îndoite, gara, ghereta paznicului

răsturnate, vuiet, rostogolire, negură, fum, nu se poate vedea nimic, totul s-a dus, s-a dus, spulberat vertical, de-a curmezişul.

— Ce e, ce te-a îngrozit aşa?

Un strigăt, strigăt nesfârşit ţâşnind din gura ei, un strigăt dureros din cauza a ceea ce se zăreşte dincolo de perdeaua de fum pe pat, un zid de strigăte, lănci de strigăte, pietre de strigăte aruncate peste, spre acel ceva de-acolo.

— Ţine-ţi botu', ce te-a-ngrozit, încetează, s-adună aici toată casa.

Strigăte ce se revarsă potop, mase de strigăte spre acel ceva de-acolo, timpul a pierit, şi ora, şi anul.

Valul de strigăte l-a şi înşfăcat pe Franz. E-acum nebun, nebun, nebun furios. Agită un scaun lângă pat, scaunul îi cade trosnind din mână. Se-ndreaptă pieziş spre Mieze, care încă şade în capul oaselor şi urlă fără întrerupere, urlă şi zbiară, îi astupă din spate gura, o trânteşte pe spinare, îngenunche peste ea, se-ntinde cu pieptul peste faţa ei. Pe asta – o – omor.

Urletul încetează, fata dă din picioare. Reinhold îl smulge deoparte pe Franz:

— Măi omule, o sugrumi.

— Cată-ţi de drum, golane.

— Ridică-te. Sus!

Reuşeşte să-l salte pe Franz, Mieze zace pe burtă, îşi mişcă violent capul, geme şi horcăie, dă din mâni.

— Uită-te la târfa asta, târfa. În cine vrei să dai, târfo?

— Pleacă, Franz, pune-ţi jacheta şi te-ntorci sus numai după ce ţi-a trecut năduful.

Mieze scânceşte pe jos, deschide ochii; pleoapa ei dreaptă e roşie, umflată.

— Du-te, omule, ai s-o omori. Pune-ţi jacheta. Uite-o.

Franz suflă greu, gâfâie, îi îngăduie lui Reinhold să-l ajute să-şi îmbrace jacheta.

Mieze se ridică în capul oaselor, scuipă flegmă, vrea să vorbească, îşi îndreaptă spinarea, şade aşa, horcăie:

— Franz.

Franz şi-a îmbrăcat jacheta.

— Uite-ţi pălăria.

— Franz... fata nu mai strigă, are o voce de nerecunoscut, scuipă. Eu – eu – eu merg cu tine...

— Nici vorbă, domnişoară, te-ajut eu pe urmă.

— Franzeken, vino, eu – merg cu tine.

Franz stă o clipă; îşi aranjează pălăria pe cap, plescăie din limbă, gâfâie, scuipă, se duce la uşă. Poc. Uşa s-a-nchis.

Mieze geme, se ridică în picioare, îl împinge deoparte pe Reinhold, apoi iese pipăind pe uşă. De la uşa coridorului nu poate merge mai departe, Franz a ieşit, a şi coborât scara. Reinhold o aduce pe sus înapoi în odaie. Când o pune pe pat, fata gâfâie, se ridică singură, se dă cu greu jos, scuipă sânge, arată spre uşă:

— Afară, afară. O ţine-ntruna: Afară, afară.

Unicul ei ochi zdravăn îl priveşte ţintă. Şade pe marginea patului, cu picioarele atârnate. Ce băloasă e. Balele îi fac silă, am s-o şterg de-aici, te pomeneşti că mai vin oamenii din casă şi-or să spună că eu am aranjat-o aşa. Ce-mi pasă mie de porcăria asta. Pe mâine, domnişoară, găina pe cap, ieşirea prin uşa de la mijloc.

Jos îşi spală sângele de pe mâna stângă, numai bale, râde-n hohote: uite de ce m-a luat ăsta la el acasă, ce mai teatru, neghiobul. De-aia m-a culcat în patul lui, cu cizmele. Acuma crapă de necaz, neghiobul. A încasat un croşeu la bărbie, pe unde-o fi rătăcind acum?

O ia din loc legănându-se. Firme de email, mărfuri emailate de tot felul. A fost frumos acolo sus, foarte frumos. Ce neghiob, bine-ai făcut, fiule, mulţumesc, ţine-o tot aşa. Mă strâmb de râs.

După aceea, Bomemann a ajuns din nou la Stettin în arestul poliţiei. Au adus-o pe nevastă-sa, pe doamna cea adevărată. Domnule comisar, lăsaţi-o pe soţia mea în pace, a jurat adevărul. Am să capăt doi ani în plus, din asta nu pier eu.

Ce seară e asta în odaia lui Franz. Râd. Stau în pat îmbrăţişaţi, se sărută, sunt nespus de drăguţi unul cu altul.

— Era mai-mai să te omor, Mieze. Ce te-am mai aranjat, fetiţo.

— Nu-i nimic. Bine că te-ai întors.

— Ăla, Reinhold, a plecat numaidecât?

— Da.

— Nu mă-ntrebi deloc, Mieze, de ce era el aici?

— Nu.

— Nu vrei deloc să ştii?

— Nu.

— Da' Mieze...

— Nu. Nu-i adevărat.

— Ce anume?

— Că vrei să mă vinzi ăluia.

— Cum?

— Da' nu-i adevărat.

— Mieze...

— Las' că ştiu eu, şi-aşa e bine.

— E prietenul meu, Mieze, da' cu fetele se poartă ca un porc. Am vrut să-i arăt ce e aia o faţă de treabă. Asta trebuia să vadă.

— Bine.

— Mă mai iubeşti? Sau doar pe băiatu' ăla?

— Eu sunt a ta, Franz.

Miercuri, 29 august

Mieze îl lasă pe protectorul ei s-o aştepte două zile întregi, pe care le foloseşte pentru a sta cu iubitul ei Franz, pentru a călători împreună până la Erkner şi Potsdam şi a se arăta bună cu el. Are acum secretul ei, mai mult decât înainte, mica bestie, secretul ei cu Franz, şi nu se mai teme deloc de ce pune la cale iubitul ei cu oamenii lui Pums: va întreprinde şi ea ceva. Va căuta să vadă cu ochii ei cine sunt ăia, la vreun bal, la partidele de popice. Franz n-o ia cu el la aceste petreceri, Herbert o ia pe Eva, dar Franz spune: astea nu-s pentru tine, nu vreau să te duc printre porcii ăia împuţiţi.

Dar Sonjaken, Miezekeen vrea să facă ceva pentru Franz, pisicuţa noastră vrea să facă ceva pentru el, e ceva mai frumos decât să câştige bani. Va descoperi totul şi-l va proteja.

La balul următor, pe care cei din echipa lui Pums şi prietenii lor, o societate închisă, îl organizează la Rahnsdorf, participă cineva necunoscut tuturor celorlalţi, o persoană introdusă de tinichigiu, cineva care poartă mască şi dansează o dată chiar cu Franz, dar numai o dată, fiindcă altminteri ar putea să-i recunoască parfumul. Sunt

la Müggelhort, seara, în grădină, se aprind lampioane, o şalupă cu motor se pune în mişcare, plină ochi, în clipa pornirii orchestra sună din trompete un marş de plecare, dar invitaţii continuă să danseze şi să bea pe vas până după trei noaptea.

Miezeken pluteşte astfel cu tinichigiul care se umflă în pene cu mândreţea lui de logodnică; fata îl vede, pe Pums şi pe stimata lui soaţă, îl vede pe Reinhold, care şade posomorât – ăsta are mereu toane – şi pe elegantul bişniţar. Pleacă de la petrecere cu automobilul în doi, cu tinichigiul în maşină, îi îngăduie chiar s-o sărute sălbatic, de ce nu, acum ea ştie mai multe, n-o să fie azvârlită în stradă. Ce ştie Miezeken? Cum arată toţi oamenii lui Pums, pentru asta însoţitorul ei n-are decât s-o giugiulească, ea rămâne totuşi a lui Franz, automobilul goneşte în noapte, pe o noapte ca asta l-au azvârlit pe Franz al ei din maşină, iar acum el îl urmăreşte pe acela, ştie, desigur, care este, toţi se tem de el, altminteri de ce-a venit .sus la ea Reinhold, neobrăzat individ, Franz al meu, un băiat de aur, l-aş omorî în sărutări pe tinichigiu, atât îmi e Franz de drag, da, giugiuleşte-mă, am să-ţi muşc limba, omule, ce ne mai leagănă ăsta cu maşina, o să ne bage-n şanţ, ura, dumnezeiască noapte a fost azi la voi, mergem la dreapta sau la stânga, mergi cum vrei, eşti nostimă şi dulce, Mieze, îmi placi, Karl, să mă iei mai des la voi, hopa, netotul, e beat, o să ne răstoarne-n Spreea.

Dar nu se poate, m-aş îneca, am multe de făcut, trebuie să-l urmez pe Franz al meu, nu ştiu ce vrea el să facă, el nu ştie ce vreau eu, lucrul acesta trebuie să rămână tăinuit între noi, atâta vreme cât vrea el şi vreau eu, amândoi vrem

acelaşi lucru, acelaşi lucru îl vrem amândoi, oh, ce cald e, sărută-mă mai mult, ţine-mă strâns, Karl, mă topesc, mă topesc, omule.

Karelein, Karelein, să ştii, frumosul meu ai să fii, pe alee stejarii gonesc înapoi, 128 de zile din an ţi le dăruiesc, fiecare cu o dimineaţă, o amiază şi o seară.

La cimitir au venit însă doi poliţai în albastru, cu tot dichisul. S-au aşezat frumuşel pe o piatră funerară şi-au început să-i întrebe pe cei ce treceau dacă nu l-au văzut cumva pe un anume Kasimir Brodowicz. Cu 30 de ani înainte, individul a comis o infracţiune, nu se ştie exact ce, o mai fi făcut el şi altele mai târziu, nu poţi fi sigur niciodată cu cei de soiul ăsta, acuma vrem să-i luăm amprentele digitale şi să-i măsurăm înălţimea, dar cel mai bine să-l înhăţăm mai întâi, aduceţi-l în faţa noastră, trari, trara.

Reinhold îşi ridică pantalonii, îşi târăşte papucii de colo-colo prin bârlogul lui, inactivitatea şi banii mulţi nu-i priesc. Pe ultima prietenă a trimis-o la plimbare, nici de cea de soi nu are chef acum.

Trebuie pus la cale altceva. Ar dori să înceapă ceva cu Franz. Acuma, dobitocul se vântură iar peste tot şi străluceşte de fericire şi se umflă-n pene cu logodnica lui, ca şi când ar fi cine ştie ce. Poate că totuşi am să i-o suflu. Deunăzi era tare scârboasă cu balele ei.

Tinichigiul, cu numele de Matter, cunoscut de poliţie sub numele de Oskar Fischer, face o mutră mirată când Reinhold îl întreabă de Sonja. Îl întreabă de Sonja pe ocolite, iar Matter răspunde de îndată afirmativ, ei, dacă ştii, păi atunci

ştii. Reinhold îl cuprinde pe Matter cu braţul pe după talie şi-l întreabă: n-ar vrea, el, Matter, să i-o cedeze pentru o mică excursie? Reiese de îndată, desigur, că Sonja îi aparţine lui Franz, nu lui Matter. Bine, atunci n-ar putea Matter să i-o procure pe fată pentru o călătorie cu automobilul până la Freienwalde?

— Ar trebui să-l întrebi pe Franz, nu pe mine.

— Pe Franz nu pot să-l întreb, cu el am avut ceva mai de mult şi cred că nu prea mă place. Am băgat de seamă asta.

— În chestii de-astea nu mă bag. Poate dac-aş face-o pentru mine.

— N-ai decât. Doar pentru o călătorie.

— Dinspre partea mea, Reinhold, poţi s-agăţi toate muierile, şi pe asta, da' să le iei, nu să le furi.

— Cu tine am văzut că se plimbă. Ce-ai zice, Karl, dacă ţi-aş da o hârtie de cincizeci?

— Dă-o-ncoa.

Doi poliţai în albastru s-au aşezat pe o piatră şi i-au întrebat pe toţi trecătorii şi au oprit toate automobilele: n-au văzut cumva un bărbat cu faţa gălbejită şi părul negru? Individul este căutat de ei. Ce-a făcut sau ce-o să facă, ei nu ştiu, stă scris în raportul de la poliţie. Nu l-a văzut însă nimeni, sau nimeni nu vrea să spună că l-a văzut. Cei doi poliţai se văd nevoiţi să pornească mai departe pe alei, li se alătură doi curcani.

Miercuri, 29 august 1928, după ce acest an a pierdut 242 de zile şi nu mai are prea multe de pierdut – zile care au trecut irevocabil cu o călătorie până la Magdeburg, cu o refacere şi o însănătoşire, cu deprinderea lui Reinhold de a bea

rachiu, cu apariţia lui Mieze, cu prima lor spargere din acest an şi cu retransformarea lui Franz într-o întruchipare a păcii radioase şi a desăvârşitului impăciuitorism –, tinichigiul o porneşte cu micuţa Mieze la ţară. Lui, adică lui Franz, i-a spus că pleacă într-o călătorie cu protectorul ei. De ce pleacă, nu ştie nici ea. Vrea doar să-l ajute pe Franz, cum însă, nu ştie. În noaptea aceea visase: patul ei şi al lui Franz se află în camera de zi a proprietarilor lor, sub lampă, deodată se mişcă draperia de la uşă şi din ea se desfăşoară încet şi vine în odaie ceva cenuşiu, un fel de stafie. Ah, suspinase ea, apoi se ridicase în capul oaselor în pat, alături Franz dormea buştean. Am să-l ajut, n-o să i se întâmple nimic, pe urmă se culcase din nou, comic, cum mai înaintează parcă pe rotile paturile noastre în camera de zi.

Stop, au ajuns la Freienwalde, chiar la Freienwalde, o drăguţă localitate balneară, are o drăguţă grădină a băilor, cu pietriş galben, pe care circulă mulţi oameni. Pe cine-l vor întâlni acolo, după ce tocmai au luat masa de prânz pe terasă, lângă grădina băilor?

Cutremur, fulger, fulger, tunet, şinele smulse, gara răsturnată, gara răsturnată, rostogolire, ceaţă, fum, totul s-a dus, negură, nu se vede nimic, negură, strigăte îndurerate... sunt a ta, sunt totuşi a ta.

Lasă-l să vină, lasă-l să ia loc, nu mă tem de el, tocmai de el nu mă tem, îl privesc liniştită în faţă.

— Dânsa e domnişoara Mieze; o cunoşti, Reinhold?

— Am zărit-o în treacăt. Mă bucur foarte mult, domnişoară.

Şed astfel în grădina băilor din Freienwalde; în local, cineva cântă frumos la pian. Iată-mă-s, şed pe un scaun la Freienwalde, iar el şade în faţa mea.

Cutremur, fulger, negură, totul s-a dus, dar e frumos că ne-am întâlnit, am să-l descos despre toate alea, despre ce s-a întâmplat la Pums, despre ce face Franz; de la ăsta pot scoate orice dacă-i aţâţ poftele; să-l fac să fiarbă niţel, şi spune tot. Mieze visează şi-şi zice că norocul îi e tare binevoitor. Pianistul cântă: Spune-mi oui, copilo, în franceză, Spune-mi da, de vrei, şi în chineză, Orişicum vrei, îmi e egal, Amorul este internaţional. Să-mi spui prin flori, să-mi spui prin nas, În şoaptă doar sau în extaz, Spune-mi oui, sau yes, sau, simplu da, – Şi tot ce vrei îndată vei avea!

Câteva rachiuri pică bine, fiecare e de acord cu o înghiţitură. Mieze mărturiseşte că a fost la bal, ceea ce dezlănţuie o discuţie formidabilă. Domnul capelmaistru de la pian cântă la cererea generală: în *Elveţia şi în Tirol*, text de Fritz Roller şi Otto Stransky, muzica de Anton Profes. În Elveţia, -n Tirol, te simţi minunat, parol. Căci în Tirol ai lapte cald de la văcuţă şi-n Elveţia-o fecioară[39], iuhu hu, drăguţă! La noi aşa ceva, cinstiţi să fim, cu greu găsim. De-aceea eu declar fără ocol că-mi place în Elveţia şi în Tirol! Holoroidi! De procurat de la orice magazin de muzică. Holoroidi, râde Miezeken, acuma dulcele meu Franz crede că sunt la bătrânu' meu, da' eu sunt la el însuşi, iar el nu observă.

Pe urmă să facem un tur prin împrejurimi, cu maşina. Asta vor Karl, Reinhold şi Mieze, de la coadă la cap, Mieze, Reinhold şi Karl, de asemenea Reinhold, Karl şi Mieze, toţi laolaltă vor.

Numai că a trebuit să vină telefonul şi un chelner să strige: Domnul Matter la aparat, nu cumva mai înainte ai făcut cu ochiul, Reinhold, băiete, hai să nu spunem nimic, Mieze zâmbeşte şi ea, n-aveţi nimic împotrivă amândoi, pare că va fi o după-amiază plăcută. Karlchen se şi întoarce, oh, Karelein, Karelein, să ştii, frumosul meu ai să fii, te doare burtica, nu, trebuie s-o-ntind numaidecât la Merlin, tu rămâi, Mieze, trebuie, nu poţi să ştii niciodată, Mieze îi mai dă repede un sărut şi nu pălăvrăgi, Karl, n-am s-o fac, şoricelule, orice bărbat, dacă poate, din drumul său se mai abate, la revedere, Reinhold, sărbători fericite, la mulţi ani. Jos pălăria din cuier, Karl s-a cărat.

Bine-am brodit-o.

— Ce părere ai?

— Ei, domnişoară pe chestia aia nu trebuia să ţipi deunăzi aşa.

— Îmi era frică.

— Da-n faţa mea...

— Te obişnuieşti cu oamenii.

— Foarte măgulitor.

Cum mai dă ochii peste cap, târfuliţa, fainã, dulce bucăţică, pun pariu că astăzi încă o s-o am; aşteaptă, băiete, doar să te-nfierbânt niţel, şi-mi povesteşti tu tot ce ştii. Ce ochi mari cască ăsta. A mâncat cu siguranţă un strat întreg de ţelină.

Pianistul a sfârşit de cântat, pianul a obosit, vrea şi el să se ducă la culcare, Reinhold şi Mieze o pornesc pe colină în sus, să se plimbe puţin prin pădure. Vorbesc despre una şi despre alta, merg braţ la braţ, iar tânărul nu-i rău deloc. Când se întorc pe la şase în grădina băilor, Karl îi aşteaptă, s-a şi întors cu automobilul. Să ne ducem de pe-acum acasă, în seara asta e lună plină, mergem

împreună în pădure, e-atât de frumos, hai s-o facem. Către ora opt, se plimbă în trei prin pădure, Karl trebuie să se repeadă până la hotel, să reţină camerele şi să vadă de automobil. Ne-ntâlnim după aia în grădina băilor.

În această pădure sunt mulţi copaci, prin ea se plimbă mulţi oameni braţ la braţ, există şi poteci singuratice. Cei doi păşesc visători unul lângă altul. Mieze vrea să întrebe mereu câte ceva, dar nu ştie ce, e-aşa de plăcut să mergi braţ la braţ cu băiatul ăsta, ah, am să-l întreb altădată, e o seară aşa de frumoasă. Dumnezeule, ce-o fi gândind Franz despre mine, trebuie să ies repede din pădure, plimbarea pe-aici e aşa de frumoasă. Reinhold o sprijină, el are şi braţul drept, merge în stânga, Franz merge întotdeauna în dreapta, e ciudat să mergi aşa, ce braţ tare, puternic, ce tip e. Păşesc printre copaci, pământul e moale, Franz are gust, am să i-o şterpelesc, o lună o să fie a mea, pe urmă facă el ce-o pofti. Şi dacă o să poftească ceva, rândul viitor o să-ncaseze una de-o să uite să se mai trezească, frumoasă muieruşcă, încântătoare muieruşcă, şi-i e credincioasă lui.

Se plimbă şi vorbesc despre una, despre alta. Se întunecă. E mai bine să vorbeşti; Mieze oftează, e atât de periculos să mergi fără să vorbeşti şi doar să-l simţi pe celălalt. Priveşte mereu drumul, să vadă ieşirea din pădure. Nu ştiu ce vreau cu el; Dumnezeule, ce vreau în definitiv cu ăsta. Se rotesc în cerc. Tainic, Mieze îl conduce înapoi la şosea. Deschide ochii, eşti aici.

Este ora opt. Reinhold scoate lanterna de buzunar, intră amândoi în hotel, pădurea a rămas în urma noastră, păsărelele, ah, păsărelele cântau toate atât de minunat de frumos. Reinhold e

străbătut de un tremur. A fost un drum ciudat de liniştit. Reinhold are ochi limpezi. Păşeşte paşnic alături de ea. Tinichigiul aşteaptă singur pe terasă.

— Ai obţinut odăile?

Reinhold se uită după Mieze; aceasta a dispărut.

— Unde e doamna?

— În camera dumneaei.

Bate la uşă.

— Doamna a lăsat vorbă că s-a dus la culcare.

În Reinhold continuă tremurul. Frumos a fost. Pădurea întunecată, păsările. Ce vreau eu de fapt de la fata asta. Fainâ fată are Franz: aş dori s-o am. Reinhold şade cu Karl pe terasă; fumează ţigări de foi groase. Zâmbesc unul la altul: La drept vorbind, ce treabă avem noi aici? Putem dormi de fapt şi-acasă. Reinhold continuă să respire adânc şi încet, trage încet din ţigara de foi, pădurea întunecată, ne rotim în cerc, ea mă conduce înapoi.

— Dacă tu vrei, Karl. Eu rămân peste noapte aici.

După aceea se mai plimbă amândoi la liziera pădurii, se aşază şi se uită după automobil, în această pădure sunt mulţi copaci, calci pe pământ moale, mulţi oameni merg braţ la braţ, ce porc-de-câine mai sunt şi eu.

Sâmbătă, 1 septembrie

Aceasta a fost ziua de miercuri, 29 august 1928.

După trei zile totul se repetă. Tinichigiul pleacă la drum cu un automobil, când a întrebat-o dacă vrea să meargă din nou la Freienwalde,

împreună cu Reinhold, Mieze – Mieze a zis numaidecât da. De data asta am să mă ţin mai tare, gândeşte ea, luând loc în automobil, n-am să mă mai plimb cu el prin pădure. A zis numaidecât da fiindcă în zilele din urmă Franz a fost foarte abătut, el nu spune de ce, aşa că eu trebuie să ştiu şi să descopăr motivul. Are de la mine bani, are totul, nu-i lipseşte nimic, ce necazuri o fi având.

În automobil, Reinhold şade lângă ea, i-a petrecut de îndată braţul pe după coapse. Totul e plănuit: astăzi ai plecat pentru ultima dată de la iubitul tău Franz, astăzi rămâi la mine, atâta timp cât am să vreau eu. Eşti a cincisuta sau a mia femeie pe care o am, totul a mers bine şi cum trebuie până acum, o să meargă aşa cum trebuie şi acum. Ea şade colea şi nu ştie cum o să fie mai departe, eu ştiu şi aşa e bine.

Lasă automobilul în Freienwalde în faţa hotelului, Karl Matter se duce singur cu Mieze să se plimbe prin pădure, este sâmbătă, 1 septembrie, ora patru. Reinhold ar dori să tragă un pui de somn o oră în hotel. După şase, Reinhold iese, meştereşte la automobil, pe urmă dă de duşcă un păhărel şi o pomeneşte.

În pădure, Mieze e fericită. Karl e atât de drăguţ şi câte mai ştie să povestească, are o invenţie, pe care i-a şterpelit-o firma unde a lucrat, aşa sunt înşelaţi angajaţii, trebuie să dea mai întâi totul în scris, firma a câştigat milioane de pe urma invenţiei, lucrează cu Pums numai pentru că acum construieşte un model nou, care face inutil şi reduce la zero tot ce a obţinut firma de pe urma furtului. Un asemenea model costă multe parale, nu poate să-i destăinuie despre ce e vorba, e un secret mare, va schimba totul pe lume, dacă-i

reuşeşte, tramvaiele, apărarea contra incendiilor, transportul gunoaielor menajere, totul, e ceva bun pentru orice, pentru absolut orice. Îşi povestesc despre călătoria cu automobilul la balul mascat, pe alee trec în goană stejarii, 128 zile din an ţi le dăruiesc ţie, fiecare cu o dimineaţă, o amiază, o seară.

— Iuhu, iuhu, strigă Reinhold prin pădure.

Ăsta-i Reinhold, îi răspund:

— Iuhu, iuhu.

Karl se ascunde pe undeva, dar când se apropie Reinhold, Mieze devine mai serioasă.

Cei doi poliţai în albastru s-au ridicat de pe piatră. Au spus că cercetarea lor a decurs fără rezultate şi şi-au luat tălpăşiţa, nu putem face nimic, aici se petrec numai lucruri fără însemnătate, noi nu putem decât să le raportăm în scris autorităţilor pe toate. Iar dacă se va întâmpla totuşi vreodată ceva, pe coloanele de afişaj se va afişa.

În pădure însă Mieze şi Reinhold se plimbau singuri, câteva păsărele ciripeau şi piuiau încet. Sus, copacii începură să cânte. Întâi cântă un copac, apoi cântă un alt copac, apoi cântară împreună, apoi încetară, apoi reîncepură să cânte deasupra capetelor celor doi.

E un cosaş întunecat, Domnul în seama lui ne-a dat, îi zice: moartea. Azi coasa şi-o ascute, iată, să taie bine, dintr-o dată.

— Ah, Reinhold, ce mult mă bucur că sunt iarăşi la Freienwalde. Ştii, alaltăieri a fost drăguţ, nu-i aşa că a fost drăguţ?

— Doar cam scurt, domnişoară. Erai cu siguranţă obosită, am bătut la uşa dumitale, n-ai deschis.

— Aerul, şi călătoria cu maşina şi toate alea te ameţesc.

— Da, da' ia spune: n-a fost destul de drăguţ?

— Sigur c-a fost, la ce te referi?

— Aşa, la o plimbare ca asta. Şi cu o domnişoară atât de drăguţă.

— Domnişoară drăguţă, lasă asta. Eu nu zic: un domn drăguţ.

— Faptul că te plimbi cu mine...

— Ce-i cu asta?

— Ei, mă gândeam că eu nu-s cine ştie ce atrăgător. Faptul că te plimbi cu mine, domnişoară, poţi să mă crezi, mă bucură cu adevărat. Un tânăr foarte drăguţ – dumneata n-ai nici o prietenă?

— Prietenă, ce-nseamnă astăzi o prietenă?

— Ei...

— De, sunt fel de fel. Dumneata n-ai de unde să ştii, domnişoară. Dumneata ai un prieten, om serios, care se străduieşte pentru dumneata. Da' o fată vrea doar să se amuze, inimă, chestii de-astea fetele nu au.

— Se poate zice că ai ghinion.

— Vezi dumneata, domnişoară, de-aici vine şi – ei, povestea cu schimbatul femeilor. Da' despre asta nu-ţi place să auzi vorbindu-se.

— Oh, ba da, vorbeşte. Cum a fost cu povestea asta?

— Pot să povestesc exact cum a fost, iar acum ai să şi înţelegi. Poţi să ţii lângă tine o femeie mai mult decât câteva luni sau câteva săptămâni, dacă nu-i nimic de capul ei? Poţi? Se fâţâie de colo-colo, sau n-are nimic plăcut, nu

înţelege nimic, se amestecă în toate alea, poate chiar şi bea.

— E dezgustător.

— Vezi dumneata, Mieze, aşa mi s-a întâmplat mie. Aşa se întâmplă câte unuia. Numai zdrenţe, lături, căzături. Ca luate de la lada de gunoi. Ai putea dumneata să trăieşti cu aşa ceva? Eu nici o oră. Ei, rezişti niţel, poate câteva săptămâni, pe urmă nu mai merge, îi dai paşaportul, şi uite-aşa rămân singur. Frumos nu e. Da' aici e frumos.

— O fi şi dorinţa de puţină schimbare, nu?

Reinhold râde:

— Cum adică, domnişoară?

— Ei, ei, ţi-or fi plăcând şi altele?

— De ce nu, doar oameni suntem.

Râd amândoi, merg braţ la braţ, e întâi septembrie. Copacii nu încetează să cânte. E o lungă predică.

Un lucru, oricare lucru îşi are timpul său şi oricare eveniment grandios de sub soare îşi are ora sa, oricare lucru îşi are anul său, să te naşti şi să mori, să plantezi şi să smulgi ce-ai plantat, un lucru, oricare lucru îşi are timpul său, să sugrumi şi să lecuieşti, să fărâmi şi să construieşti, să cauţi şi să pierzi, timpul său, să păstrezi şi să azvârli, timpul său, să sfâşii şi să coşi, să taci şi să vorbeşti. Oricare lucru îşi are timpul său. De aceea, bag eu de seamă, nu este nimic mai bine decât să fii voios. Mai bine să fii voios. Să fii voios, lăsaţi-ne să fim voioşi. Nu este nimic mai bine sub soare decât să râzi şi să fii voios.

Reinhold o ţine pe Mieze de mână, merge în dreapta ei; ce braţ puternic are.

— Ştii, Mieze, de fapt n-am avut deloc curajul să te invit, de-atunci, ştii dumneata.

Pe urmă mergem vreo jumătate de oră, vorbim puţin. Este periculos să mergi mult şi să nu vorbeşti. Îi simţi însă braţul drept.

Unde s-o aşez pe caraghioasa asta dulce, e o tipă a-ntâia, poate o mai amân niţel, o bucată bună trebuie s-o savurezi, poate-o târăsc până în hotel şi când noaptea o să vină şi-o să fie lună plină.

— Ai nişte cicatrice în lege pe mână şi eşti şi tatuat, şi pe piept?

— Sigur, vrei să vezi?

— De ce te-ai tatuat?

— Depinde unde, domnişoară.

Mieze chicoteşte, se leagănă la braţul lui:

— Îmi închipui, am avut şi eu pe unul, înainte de Franz, care era zugrăvit peste tot, nici nu pot să-ţi spun.

— Te doare, da' e frumos. Vrei să vezi, domnişoară?

Dă drumul braţului ei, se descheie repede la piept şi-i arată pieptul. E o nicovală cu o cunună de lauri deasupra.

— Acum încheie-te, Reinhold.

— Uită-te liniştită.

Flacăra din el, pofta oarbă, o apucă de cap şi i-l apasă pe pieptul lui:

— Sărută, tu, sărută, trebuie să săruţi.

Ea nu-l sărută, capul ei rămâne lipit de piept, apăsat de mâinile lui:

— Dă-mi drumul.

Reinhold îi dă drumul.

— Doar nu ţi-am făcut nimic, tu.

— Trebuie să plec.

Ia te uită, târfa, am să te iau de gât, cum vorbeşte neobrăzata asta cu mine. Îşi aranjează

cămaşa în faţă. Tot am să pun laba pe tine, face pe grozava, fii calm, ia-o domol, băiete.

— Doar nu ţi-am făcut nimic, uite, mă şi închei. Aşa. Vei mai fi văzut până acum un bărbat.

Ce caut eu cu individul ăsta, mi-a zburlit părul, e un huligan, trebuie s-o şterg. Oricare lucru are timpul său. Oricare lucru, oricare.

— Nu fi aşa, domnişoară, a fost ceva numai de-o clipită. O clipită, ştii, în viaţa omului sunt câteodată clipe de-astea.

— Pentru aia nu-i nevoie să mă apuci de cap.

— Nu mă ocărî, Mieze.

Am să te apuc eu şi de altundeva. Fierbinţeala aia sălbatică a şi apărut din nou. Am s-o înhaţ eu.

— Mieze, nu vrei să facem iarăşi pace?

— Fie, da' poartă-te cum trebuie.

— S-a făcut.

Braţ la braţ. El îi zâmbeşte, ea zâmbeşte spre iarbă.

— N-a fost ceva chiar atât de rău, Mieze, nu? Lătrăm, da' nu muşcăm.

— Mă gândesc: de ce-oi fi având dumneata pe piept o nicovală? Unii au acolo o femeie, sau o inimă, sau aşa ceva, da' nicovală...

— Dumneata ce crezi, Mieze?

— Nu cred nimic. Nu ştiu.

— E blazonul meu.

— Nicovala?

— Da. Pe nicovala asta trebuie să se pună cineva.

Rânjeşte la ea.

— Dumneata eşti însă un porcos. Mai bine trebuia să-ţi pui un pat.

— Nu, nicovala e mai bine. Mai bine nicovala.

— Eşti fierar?

— Niţeluş şi fierar. Unul ca noi e de toate. Da' dumneata, Mieze, nu-nţelegi bine chestia cu nicovala. De mine nu trebuie să se apropie nimeni prea mult, domnişoară, altminteri iau foc numaidecât. Să nu crezi însă că muşc îndată, pe dumneata cu atât mai puţin. E-aşa de plăcut să ne plimbăm pe-aici, aş vrea să ne aşezăm, în vreun gropan.

— Toţi sunteţi tineri aşa ca dumneata la Pums?

— Depinde, Mieze, cu de-alde noi nu-i chiar atât de uşor s-o scoţi la capăt.

— Şi ce faceţi voi acolo?

Cum să te vâr eu într-un gropan, nu trece pe-aici nici picior de om.

— Ah, Mieze, asta întreabă-l cel mai bine pe Franz al tău, el ştie tot atât de bine ca şi mine.

— El nu vrea să spună.

— Foarte bine. E isteţ. Mai bine să nu spui nimic.

— Da' mie...

— Şi ce vrei să ştii?

— Ce faceţi voi?

— Îmi dai un sărut?

— Dacă-mi spui.

Reinhold o şi prinde în braţe. Băiatul are două braţe. Şi cum mai poate să strângă. Oricare lucru are timpul său, să plantezi şi să smulgi, să cauţi şi să pierzi. Mă sufoc. Nu-mi dă drumul. Ce fierbinte e. Lasă-mă. Dacă mai face una ca asta de câteva ori, sunt pierdută. Vai, dar mai întâi trebuie

să-mi spună ce-i cu Franz, ce vrea de fapt Franz şi ce s-a petrecut acolo la ei şi ce gânduri au.

— Acuma dă-mi drumul, Reinhold.

— Bine.

Îi dă drumul, stă o clipă, apoi cade în faţa ei la pământ, sărută pantofii, ăsta-i nebun de-a binelea, îi sărută ciorapii, mereu mai sus, rochia, mâinile, oricare lucru la timpul său, până sus de tot, la gât. Ea râde, se zbate.

— Du-te-ncolo, du-te, omule, ai înnebunit.

Ce fierbinte e, ar trebui pus sub duş. Reinhold suflă greu, îşi freacă faţa de gâtul ei, bâlbâie ceva, dar nu se înţelege nimic, îi lasă de la sine gâtul în pace, e ca un taur. Braţul îi e încolăcit de al ei, pornesc, pomii cântă.

— Ia te uită, Mieze, gropanul ăsta frumos parc-a fost pregătit pentru noi – ia te uită. L-au săpat excursioniştii. Aici a gătit careva. Să facem curat. Ne murdărim pantalonii.

Să mă aşez. Poate că o să aibă mai mult chef de vorbă.

— Fie, dinspre partea mea. Ar fi bună o manta, s-o-ntindem pe jos.

— Stai aşa, Mieze, îmi scot jacheta.

— Drăguţ din partea ta...

Se aşază pe jumătate culcaţi într-o adâncitură săpată în iarbă, ea dă încolo cu piciorul o cutie de conserve, se răsuceşte pe pântece, pune liniştită un braţ pe pieptul lui. Asta e. Îi zâmbeşte. Când el îşi desface vesta pe piept şi apare nicovala, nu-şi mai retrage capul.

— Acuma povesteşte-mi ceva, Reinhold.

El o strânge la piept, am făcut-o şi pe-asta, frumos, iat-o aici pe fată, totul e-n ordine, fainã fată, grozavă, pe asta am s-o ţin mult, Franz n-are

decât să zbiere cât o pofti, mai devreme n-o capătă înapoi. Reinhold lunecă la vale, o trage pe Mieze peste el, o încolăceşte cu braţele şi o sărută pe gură. Parcă o absoarbe, e numai desfătare, poftă, sălbăticie, fiecare lovitură e plănuită dinainte şi nimeni nu mai poate veni aici să împiedice ceva. Pe urmă explodează şi sar ţăndări şi nici un uragan sau avalanşă de pietre nu mai face nimic împotrivă, e un proiectil pornit dintr-un tun, o mină care zboară. Tot ce-i zboară în întâmpinare este străpuns, împins în lături, mai departe, goneşte mai departe, mai departe.

— Ah, nu aşa tare, Reinhold.

Ăsta mă dă gata, dacă nu-mi adun puterile, voi fi a lui.

— Mieze. Se uită în sus la ea, clipind din ochi, nu-i dă drumul: Ei, Miezeken.

— Ei, Reinhold.

— Ce studiezi la mine?

— Tu, e urât din partea ta să te porţi aşa. De când îl cunoşti pe Franz?

— Pe Franz al tău?

— Da.

— Pe Franz al tău, mai e al tău?

— Da' al cui?

— Atunci, eu cine sunt?

— Cum adică?

Mieze vrea să-şi ascundă capul la pieptul lui, dar el i-l smulge în sus:

— Eu cine sunt?

Fata se aruncă asupra lui, îi apasă gura, el se aprinde din nou, oleacă pot să fiu bună cu el, cum se mai întinde, cum arde. Nu există şuvoaie de apă, furtunuri uriaşe de pompieri care să poată

stinge aşa ceva, văpaia ţâşneşte din casă, creşte dinăuntru.

— Acuma dă-mi drumul.

— Ce vrei, fetiţo?

— Nimic. Să fiu cu tine.

— Ce bine. Sunt şi eu al tău, nu? Ai rupt-o cu Franz?

— Nu.

— Ai rupt-o cu el, Mieze?

— Nu, mai bine povesteşte-mi ceva despre el, doar îl cunoşti de mult.

— Nu pot să-ţi povestesc nimic despre el.

— Oh.

— Nu-ţi povestesc nimic, Mieze.

O înşfacă, o trânteşte într-o parte, ea se luptă cu el.

— Nu, nu vreau.

— Nu fi încăpăţânată, fetiţo.

— Vreau să mă ridic, în groapa asta te murdăreşti tot.

— Şi dacă-ţi povestesc ceva?

— Ar fi frumos din partea ta.

— Şi ce-mi dai, Mieze?

— Ce vrei tu.

— Tot?

— Ei – să vedem.

— Tot?

Feţele lor sunt lipite, ard; ea nu spune nimic, nu ştiu singură ce-am să fac, pe el îl trec fiori, la o parte gânduri, nici un gând, inconştienţă.

El se ridică, ar trebui să se spele pe faţă, pădurea, aici te murdăreşti rău.

— Am să-ţi povestesc ceva despre Franz. Îl cunosc de mult. Ştii, dragă, e un tip hazliu mai aparte. Îl cunosc de la cârciumă, de pe Prenzlauer

Strasse. Din iarna trecută. Vindea ziare, avea un cunoscut, pe unul Meck, exact acolo l-am cunoscut. Pe urmă am stat amândoi de vorbă, iar despre fete ţi-am şi povestit.

— E-adevărat?

— Dacă-i adevărat! Biberkopf, cap sec, e-un nătărău, n-are de ce se lăuda cu asta, ascultă ce-ţi spun, crezi poate că el mi-a făcut rost de muieri? Ah, Doamne, muierile lui. Nici vorbă, dacă ar fi fost după el, ne-am fi dus la Armata Salvării ca să ne-ndreptăm.

— Tu nu te-ndrepţi, Reinhold.

— Păi vezi! Cu mine nu-i nimic de făcut. Pe mine omul trebuie să mă ia aşa cum sunt, în privinţa asta nu-ncape nici o îndoială. La el însă, Mieze, la el poţi să schimbi ceva. Mieze, peştele tău, tu eşti o fată drăguţă. Cum ai putut tu să dai de un ins ca ăsta, tu, o fată atât de drăguţă, un ciung, de care ai putea să ai câte zece pe fiecare deget?

— Lasă prostiile, omule.

— Bine, dragostea-i oarbă de amândoi ochii, da' chiar aşa! Ştii ce vrea acuma la noi, peştele tău? Acuma vrea să facă pe nababul. Tocmai la noi! Mai întâi a vrut să mă trimită pe banca de penitenţă, la Armata Salvării, n-a reuşit. Iar acum...

— Termină, nu-l mai ocărî atât. Nu pot s-ascult vorbe de-astea.

— Ghidi, ghidi, păi da, tot mai e iubitul tău Franz, Franzeken al tău? Da?

— Doar nu-ţi face nimic, Reinhold.

Oricare lucru timpul său, oricare lucru, oricare, îngrozitor individul ăsta, trebuie să scap

de el, nu mai vreau să ştiu nimic de el, n-are nevoie să-mi povestească nimic.

— Nu, nu ne face nimic, trebuie că-i cade greu, Mieze. Tu însă ai pus mâna pe-o bucăţică bună, Mieze, când l-ai luat. Ţi-a povestit vreodată despre braţul lui? Ce? Doar eşti logodnica lui, sau ai fost! Vino-ncoa, Miezeken, tu eşti comoara mea dulce, lasă fasoanele.

Ce fac eu cu ăsta, nu-l vreau. Să plantezi e ceva ce-şi are timpul său, şi să smulgi, să coşi şi să rupi, să plângi şi să dansezi, să te jeluieşti şi să râzi.

— Vino odată, Mieze, ce vrei tu cu caraghiosu' ăla? Eşti dulceaţa mea. Nu mai face pe grozava. Dacă eşti cu Franz, doar nu-ţi închipui că-i fi vreo contesă. Bucură-te c-ai scăpat de el.

Bucură-te, de ce trebuie să mă bucur?

— Acuma n-are decât să chelălăie, nu mai are nici o Mieze.

— Gata, pune punct, şi nu mă mai strânge aşa, omule, doar nu-s de fier.

— Nu, de carne, de carne albă ca zăpada, Mieze, dă-mi guriţa ta.

— Ce-i asta, omule, mă striveşti. Nu te crede aşa de grozav. De când sunt eu Mieze a ta?

Afară din gropan. Pălăria a rămas acolo jos. Are să mă lovească, s-o iau la fugă. El încă nu s-a ridicat din gropan, ea a şi început să strige, strigă „Franz" şi o ia la goană. Reinhold sare în picioare, fuge după ea şi dintr-un salt o întrece, e numai în cămaşă. Amândoi cad întinşi lângă un copac. Ea se zbate, el e peste ea, îi astupă gura cu mâna.

— Strigă, curviştino, hai, strigă iar, de ce strigi, ţi-am făcut ceva, ai tăcut, da? Ăla ţi-a lăsat

mai deunăzi oasele întregi. Bagă de seamă, cu mine merge altfel.

Îşi ia mâna de pe gura ei.

— Nu strig.

— Atunci e bine. Şi-acu te ridici, faci cale-ntoarsă şi-ţi iei pălăria. Eu nu violez femeile. De când sunt, n-am făcut aşa ceva. Da' să nu mă faci să turbez. Ajungem la cine ştie ce.

Merge în urma ei.

— N-ai de ce să faci pe grozava cu Franz, chiar dacă eşti târfa lui.

— Acuma am să plec.

— Ce-nseamnă că ai să pleci, ai luat-o aiurea, tu nu ştii cu cine vorbeşti, aşa să vorbeşti cu maimuţoiul tău.

— Nu ştiu ce trebuie să fac.

— Să te bagi în gropanu' ăla şi să fii de treabă.

Când cineva vrea să taie un viţeluş, îl leagă cu o frânghie de gât şi se duce eu el la banca de tăiere. Apoi saltă viţeluşul şi-l leagă fedeleş pe bancă.

Se-ndreaptă spre gropan. El spune:

— Întinde-te acolo.

— Eu?

— Dacă mai strigi! Fato, îmi placi, altminteri n-aş fi venit aici, ţi-o spun: chiar dacă eşti târfa lui, nu eşti vreo contesă. Şi să nu-mi faci gălăgie. Să ştii, cu asta nu i-a mers bine nimănui. Fie el bărbat, femeie sau copil; în chestia asta sunt dat naibii. Poţi să-l întrebi pe peştele tău. Are ce-ţi povesti. Dacă nu i-o fi ruşine. Da' de la mine poţi s-o afli. Ţie pot să-ţi spun, ca să ştii cine-i el. Şi ce-ai să păţeşti, dacă te pui cu mine. A vrut s-o facă şi el odată, avea el ceva în scăfârlia lui. Poate că a vrut să ne toarne. L-am pus într-un rând la

pândă, acolo unde aveam noi de lucru. El zice că nu vrea, că e un om cumsecade. Ăstuia nu-i cade inima-n pantaloni de frică. Eu îi spun: trebuie să mergi cu noi. N-are încotro, şi se suie în automobil şi eu nu ştiu ce să fac cu el, întotdeauna a avut gură mare, ia stai niţel, din urma noastră vine un automobil, iar eu mă gândesc, ia să vezi, băiete, ce-ai să păţeşti dacă vrei să te grozăveşti faţă de noi că eşti cumsecade. Şi afară cu el din maşină. Acuma ştii unde-i e braţul.

Mâini de gheaţă, picioare de gheaţă, aşadar el a fost.

— Acuma te-ntinzi colea şi şezi drăguţă, aşa cum se cuvine.

Ăsta e un ucigaş.

— Câine blestemat, nemernicule.

El radiază:

— Vezi. Ţipă cât ai să poţi.

Apără-te acum. Fata urlă, plânge:

— Câine, ai vrut să-l omori, l-ai nenorocit, acuma vrei să mă ai pe mine, porcule.

— Da, te vreau.

— Porcule. Te scuip în ochi.

El îi acoperă gura cu palma:

— Vrei sau nu?

Ea s-a-nvineţit, îi smuceşte mâna:

— Ucigaşule, ajutor, Franz, Franzeken, vino.

Timpul său! Timpul său! Oricare lucru timpul său. Să sugrumi şi să lecuieşti, să fărâmi şi să construieşti, să rupi şi să coşi, timpul său. Ea se zbate să scape. Cei doi se luptă în gropan. Ajutor, Franz.

O să dăm lovitura, lui Franz al tău o să-i facem o bucurie, să-i ajungă toată săptămâna.

— Vreau să plec;

— Vrei să pleci. A mai vrut unul să plece.

Reinhold îngenunchează din spate, mâinile lui i-au cuprins gâtul, cu degetul gros în ceafă, corpul ei se zgârceşte, se zgârceşte, se zgârceşte. Timpul său, să te naşti şi să mori, să te naşti şi să mori, oricare lucru.

Ucigaş spui tu, şi m-ademeneşti aici şi vrei poate să mă duci de nas, prostănaco, se vede că nu-l cunoşti bine pe Reinhold.

Puterea, puterea, este un cosaş, de la bunul Dumnezeu are puterea. Dă-mi drumul. Ea încă se mai smuceşte, se zbate, dă din picioare. Pe copilaş îl vom da uţa, aici au să vină câinii şi au să mănânce ce-a mai rămas din tine.

Corpul ei se zgârceşte, se zgârceşte, corpul ei, corpul lui Mieze. Ucigaş spune ea, asta o să aibă, el ţi-a poruncit-o, dulcele tău Franz.

După aceea, animalul este lovit în ceafă cu măciuca de lemn şi i se deschid cu cuţitul, de ambele părţi ale gâtului, arterele. Sângele începe să curgă în ligheanul de tablă.

Este ora opt, pădurea a început să se întunece. Copacii se leagănă, se clatină. A fost o muncă grea. Mai zice ceva? Nu mai suflă, târfa. Cu asta te-alegi, dacă pleci în excursie cu o curviştină.

Să azvârlim deasupra mărăciniş, să agăţăm o batistă de primul pom, ca să regăsim locul, cu ea am terminat, unde-i Karl, să-l aducem încoace. După o oră bună, se-ntoarce cu Karl, ce mai papă-lapte e Karl ăsta, tremură, i s-au muiat genunchii, cu un începător ca ăsta eşti nevoit să lucrezi, s-a întunecat de-a binelea, caută batista cu lanternele de buzunar. Au adus cazmale din automobil. Corpul e îngropat, nisip deasupra, mărăci-

niş deasupra, să nu rămână urme de picioare, şterge totul, omule, ei, ţine-te drept, Karl, te porţi aşa de parcă ai fi cu funia de gât.

— Aşadar, uite paşaportul meu, un paşaport bun, uite colea şi bani, te volatilizezi câtă vreme pluteşte în aer vreun pericol. Bani ai să mai primeşti, nu-ţi face griji. Adresa, la Pums. Eu plec cu maşina înapoi. Pe mine nu m-a văzut nimeni, iar ţie nu-ţi poate face nimeni nimic, ai alibiul tău. S-a făcut, dă-i drumu'.

Copacii se leagănă, se clatină. Oricare lucru, oricare lucru...

E întuneric beznă. Faţa ei, răpusă, dinţii ei, răpuşi, ochii ei, răpuşi, gura ei, buzele ei, limba ei, gâtul ei, corpul ei, picioarele ei, coapsele ei, sunt a ta, trebuie să mă mângâi, secţia de poliţie, gara Stettin, Aschinger, mi se face rău, vino, ajungem îndată acasă, sunt a ta.

Copacii se leagănă, începe să sufle vântul. Huu, huu, huu – uu, uu. Noaptea înaintează. Corpul ei răpus, ochii ei, limba ei, gura ei, hai, vino, ajungem îndată acasă, sunt a ta. Un copac trosneşte, e în margine. Huu, huu, huu, uu, uu, asta-i furtuna, vine cu surle şi tobe, acum se află undeva sus, deasupra pădurii, acum coboară, când urlă, a ajuns jos. Scâncetul vine de la mărăciniş. Se aude ca o zgârietură, ceva urlă ca un câine închis în casă şi chiţăie şi schelălăie, auzi-l cum schelălăie, pe acel ceva îl va fi călcat un oarecine, dar cu tocul, acum a şi încetat.

Huu, hua, hu – uu – uu, furtuna se apropie din nou, e noapte, pădurea stă liniştită, copac lângă copac. Copacii au crescut în tihnă, stau laolaltă ca o cireadă, când stau aşa înghesuiţi lao-

laltă, furtuna nu ajunge uşor la ei, numai cei dinafară o simt şi cei slabi. Acum însă să ne ţinem laolaltă, acum să stăm în poziţie de drepţi, e noapte, soarele s-a dus, huu, hua, uu, uu, începe iar, acum furtuna e din nou aici, acum e sus şi jos şi de jur-împrejur. Lumină roşu-gălbuie pe cer şi din nou noapte, lumină roşu-gălbuie, noapte, schelălăitul şi fluieratul devin mai puternice. Cei de la margine ştiu ce-i aşteaptă, ei schelălăie, şi ierburile, dar ierburile se pot îndoi, pot flutura, ce pot să facă însă copacii cei groşi. Şi deodată vântul nu mai bate, a încetat, se odihneşte, planetele scârţâie încă din pricina lui, ce-o avea de gând acum.

Când cineva vrea să dărâme o casă, n-o poate face cu mâna, trebuie folosită o sonetă sau dinamită. Vântul nu face altceva decât să-şi lărgească puţin pieptul. Ia fiţi atenţi, îşi trage răsuflarea, pe urmă dă aerul afară huu, hua, uu – uu – huu, apoi iar trage aer, iar dă aerul afară, huu, hupa, uu – uu – huu. Fiecare răsuflare e grea ca un munte, când aerul este dat afară, muntele se rostogoleşte încoace, se rostogoleşte înapoi, huu, hua, uu – huu. Înainte şi-napoi. Răsuflarea este o greutate, o sferă care se năpusteşte asupra pădurii şi o izbeşte. Iar când pădurea stă pe coline ca o cireadă, vântul dă ocol cirezii şi vuieşte prin ea.

Acum se porneşte aşa: vuum – vuum, fără surle şi tobe. Copacii se leagănă în dreapta şi-n stânga. Vuum – vuum. Dar nu pot păstra ritmul. Când copacii sunt tocmai înclinaţi spre stânga, vântul îi izbeşte vuum spre stânga, copacii se frâng, trosnesc, pârâie, pocnesc, plesnesc, bubuie surd. Vuum, face furtuna, ia-o la stânga. Huuhua, uu, huu înapoi, a trecut, s-a dus, trebuie doar

să prinzi clipa potrivită. Vuum, vine iar, atenţie, vuum, vuum, vuum, astea-s bombe de avion, furtuna vrea să smulgă pădurea, vrea să zdrobească toată pădurea.

Copacii urlă şi se leagănă, pârâie, se frâng, trosnesc, vuum, e vorba de viaţă şi de moarte, vuum, vuum, soarele s-a dus, greutăţi ce se prăvălesc, noapte, vuum vuum.

Sunt a ta, vino, ajungem în curând, sunt a ta. Vuum, vuum.

cartea a opta

N-a fost de nici un folos. Tot n-a fost de nici un folos. Franz Biberkopf a primit lovitura de baros în plin, știe că e pierdut, dar încă nu știe de ce.

Franz nu bagă de seamă nimic, iar lumea merge mai departe

Doi septembrie. Franz circulă ca de obicei, se duce cu şmecherul bişniţar la băile de la Wannsee. A treia zi, luni, se miră că Miezeken nu s-a întors, n-a lăsat vorbă, proprietăreasa nu-şi aduce aminte de nimic, fata nici n-a telefonat. Ei, va fi făcut vreo excursie cu marele său prieten şi protector, o va debarca el curând acasă. Să mai aşteptăm până diseară.

La prânz, Franz se află acasă, sună la uşă, poşta pneumatică, de la protectorul ei, către Mieze. Ce-o fi asta, credeam că e la el, sau s-a întâmplat ceva. Deschid scrisoarea: „Şi mă mir Sonja, că nici măcar n-ai telefonat. Ieri şi alaltăieri te-am aşteptat la birou, aşa cum ne-am înţeles." Ce-i asta, unde s-o fi ascuns?

Franz sare-n picioare, pălăria pe cap, nu-nţelege nimic, haidem la domnul ăla, taxi.

— N-a fost la dumneavoastră? Când a fost ultima oară aici? Vineri? Aşa.

Cei doi se uită unul la altul.

— Aveţi un nepot, o fi cu el?

Domnul se-nfurie, să vină-ndată la mine, rămâi aici. Beau pe-ndelete vin roşu. Soseşte nepotul.

— Dumnealui este logodnicul Sonjei, tu ştii unde e Sonja?

— Eu? Ce s-a-ntâmplat?

— Când ai văzut-o ultima dată?

— Dar nu-i adevărat, acum vreo două săptămâni.

— Aşa e. Mi-a povestit şi ea. După aceea, nu?

— Nu.

— Şi n-ai auzit nimic?

— Absolut nimic, dar de ce, ce s-a întâmplat?

— Dumnealui are să-ţi spună.

— A plecat de sâmbătă, n-a suflat o vorbă, a lăsat baltă toate, nici o vorbă unde se duce.

Protectorul:

— Va fi făcut poate o cunoştinţă nouă?

— Nu cred.

Beau în trei vin roşu. Franz e liniştit:

— Cred că să mai aşteptăm puţin.

Faţa ei răpusă, dinţii ei răpuşi, ochii ei răpuşi, buzele ei, limba ei, gâtul ei, corpul ei, picioarele ei, coapsele ei răpuse.

A doua zi, Mieze tot n-a venit. N-a venit. Toate zac aşa cum le-a lăsat ea. N-a venit. O fi ştiind Eva ceva?

— Te-ai certat cu ea, Franz?

— Nu, acu' două săptămâni, da' ne-am împăcat.

— Vreo cunoştinţă nouă?

— Nu, mi-a povestit despre nepotul tipului ei, da' ăla e aici, l-am văzut.

— Ar trebui poate să-l urmăreşti, o fi totuşi la el.

— Crezi?

— Ar trebui să bagi de seamă. Cu Mieze nu se ştie niciodată. Are toanele ei.

N-a venit. Două zile, Franz nu face nimic, se gândeşte, n-am să fug după ea. Apoi nu mai aude nimic, nimic, aşa că se ţine o zi întreagă după nepot, iar a doua zi la prânz, după ce proprietăreasa nepotului a plecat de-acasă, Franz şi elegantul bişniţar se strecoară iute în locuinţă, uşa se deschide uşor cu şperaclul, în locuinţă nu e nimeni, în odaia tânărului numai cărţi, nimic de la vreo femeie, tablouri frumoase pe pereţi, cărţi, Mieze nu e aici, îi cunosc pudra, nu se simte mirosul ăla, hai să plecăm, nu luăm nimic, s-o lăsăm în pace pe biata femeie, trăieşte din închirierea odăilor.

Ce s-a întâmplat? Franz şade în odaia lui. Ore întregi. Unde e Mieze? A plecat, nu dă nici un fel de veste despre ea. Ce să spui? Răscoleşte totul în odaie, desface patul, îl aranjează la loc. M-a părăsit. Nu e cu putinţă. Nu e cu putinţă. M-a părăsit. Am făcut ceva, nu i-am făcut ceva? Pentru povestea cu nepotul nu mi-a purtat pică.

Cine vine? Eva.

— Stai pe-ntuneric, Franz, aprinde totuşi becul cu gaz.

— Mieze m-a părăsit. E cu putinţă?

— Vezi-ţi de treabă, omule. O să se-ntoarcă, ţine la tine, doar n-o să te lase, eu mă pricep la oameni.

— Ştiu. Crezi că eu sunt supărat de asta? O să se-ntoarcă.

— Vezi. Trebuie să fie ceva cu fata asta, s-o fi întâlnit cu cineva dinainte, face vreo mică escapadă, o ştiu mai dinainte ca tu s-o fi cunoscut, aşa face ea, are ideile ei.

— E totuşi caraghios. Nu ştiu.

— Ţine totuşi la tine, omule. Ia uită-te la pântecele meu, Franz.

— Ce e?

— Ei, de la tine, doar ştii, ceva micuţ. Ea a vrut, Mieze.

— Ce?

— N-ai înţeles?

Franz îşi lipeşte capul de trupul Evei:

— De la Mieze. Lasă-mă să stau jos. Nu-i cu putinţă.

— Ai să vezi, Franz, când s-o întoarce, ce mutră o să facă.

Eva începe să urle.

— Ia te uită, Eva, care e ăla care-şi pierde firea? Tu!

— Ah, chestia asta mă distruge. N-o înţeleg pe fata asta.

— Acuma e rându' meu să-ţi spui că n-avem de ce să fim îngrijoraţi.

— Lasă, de vină-s nervii, poate din cauza mititelului.

— Ai să vezi, când s-o-ntoarce o să facă scandal pe chestia asta.

Eva nu încetează cu urletele:

— Vorba e ce facem acu', Franz, ăsta nu-i felu' ei.

— Adineauri ziceai: aşa face ea, câte-o mică escapadă, iar după aia zici că nu e felu' ei.

— Nu mai ştiu, Franz.

Franz şade cu capul culcat pe braţul Evei. Eva îşi pleacă ochii spre el: clinica din Magdeburg, ăia i-au zdrobit braţul, el a lovit-o pe Ida şi a omorât-o. Dumnezeule, ce-o fi cu omul ăsta?! Nenorocirile se ţin scai de el. Mieze trebuie să fie moartă. Aici se ascunde ceva! Cu Mieze s-a petrecut

ceva. Eva cade pe-un scaun. Ridică mâinile îngrozită. Pe Franz îl trec fiori de spaimă. Eva plânge cu sughiţuri. Ea ştie, aici se ascunde ceva, lui Mieze i s-a întâmplat ceva.

Franz o tot întreabă, ea nu rosteşte o vorbă. În cele din urmă se reculege.

— La copil nu renunţ. Herbert n-are decât să se dea peste cap.

— Zice ceva?

Un salt peste un noian de gânduri.

— Nu, crede că e de la el. Da' eu îl păstrez.

— Foarte bine, Eva; am să-i fiu naş.

— Ce bine dispus eşti, Franz.

— Fiindcă pe mine nu mă poate atinge aşa de uşor cineva. Fii totuşi bucuroasă, Eva. N-o cunosc eu pe Mieze? N-ajunge ea sub roţile vreunui omnibus, e clar.

— Să dea Domnu' să ai dreptate. La revedere, Franzeken.

— Un sărut!

— Ce bine că eşti aşa de mulţumit, Franz.

Avem picioare, avem dinţi, avem ochi, avem braţe, n-are decât să vină careva, n-are decât să-ncerce să ne muşte, să-l muşte pe Franz, n-are decât să vină careva. Franz are două braţe, are două picioare, are muşchi, face fărâme totul. N-are decât să-ncerce careva să facă cunoştinţă cu Franz, Franz nu e un papă-lapte. Orice am avea în urma noastră, orice am avea înaintea noastră, n-are decât să vină careva cu noi, pe chestia asta bem un pahar, bem două.

Nu avem picioare, vai, nu avem dinţi, nu avem ochi, nu braţe; oricine poate veni, oricine îl poate muşca pe Franz, Franz e un papă-lapte, vai, nu poate să se apere, nu poate decât să bea.

— Trebuie să fac ceva, Herbert, nu pot să stau nepăsătoare.

— Ce să faci, fato?

— Nu pot să stau nepăsătoare, omu' ăsta nu bagă de seamă nimic, şade aşa şi zice: o să vină, o să vină, iar eu mă uit în fiecare zi în ziar şi nu găsesc nimic. Tu ai auzit ceva?

— Nu.

— N-ai putea să tragi cu urechea, dacă n-a auzit careva, dacă n-a auzit de la vreunul?

— Ce zici tu, Eva, e o aiureală. Ceea ce ţie ţi se pare misterios în toată povestea, mie mi se pare limpede ca lumina zilei. Ce s-a-ntâmplat? Simplu: fata l-a părăsit. Dumnezeule, din cauza asta nu-şi pune nimeni funia de gât. O să găsească el alta.

— Şi de mine tot aşa ai vorbi?

— Las-o baltă, Eva. Dacă aşa-i felu' ei...

— Nu e aşa. Eu i-am adus-o, am fost şi la morgă, Herbert, ai să vezi, i s-a-ntâmplat ceva. E o nenorocire cu Franz ăsta, omule. Îl urmăresc ghinioanele. N-ai auzit nimic?

— Nu ştiu ce să aud.

— Ei, uneori mai zice câte unul o vorbă, aşa, când s-adună băieţii. A văzut-o careva? Doar n-a pierit aşa de pe faţa pământului. Eu... dacă nu se-ntoarce curând, eu mă duc la Direcţia generală a poliţiei.

— N-ai decât s-o faci! Du-te acolo!

— Nu râde, am s-o fac. Trebuie s-o găsesc, Herbert, s-a-ntâmplat ceva, n-a plecat ea aşa, de capul ei, pe mine nu mă părăseşte ea aşa, nici pe Franz nu-l părăseşte. Iar el nu bagă nimic de seamă.

— M-am săturat să tot aud povestea asta, totul e-o aiureală, acuma hai la cinema.

La cinema privesc o parte din film.

Când în actul 3 nobilul cavaler e doborât, pare-se de un bandit, Eva suspină. Iar când Herbert întoarce capul, ea tocmai alunecă de pe scaun leşinată. După aceea colindă amândoi braţ la braţ străzile, tăcuţi. Herbert e uimit:

— Bătrânu' tău o să fie încântat că eşti în starea asta.

— Ăla din film l-a-mpuşcat, ai văzut, Herbert?

— Nu de-adevăratelea, e-o prefăcătorie, n-ai fost tu atentă. Şi uite că tot tremuri.

— Trebuie să faci ceva, Herbert, aşa nu poate să continue.

—Ar fi cazul să pleci în vreo călătorie, spune-i bătrânului tău că eşti bolnavă.

— Nu, nici vorbă. Fă totuşi ceva, Herbert, tu doar l-ai ajutat pe Franz, când a păţit-o atunci cu braţul, fă şi-acu' ceva! Te rog!

— Nu pot, Eva, ce să fac?

Eva plânge. E nevoit s-o suie într-un automobil.

Franz n-are nevoie să umble cu cerşitul, Eva îi strecoară câte ceva, de la Pums primeşte vestea că s-a pus din nou la cale o treabă pentru sfârşitul lui septembrie. Către sfârşitul lui septembrie se-ntoarce tinichigiul. A fost în străinătate, la o lucrare de montaj, sau aşa ceva. Când îl revede pe Franz îi spune că a fost la odihnă, stă prost cu plămânii. Chiar şi arată jalnic, iar de odihnit, nu s-a odihnit defel. Franz spune că Mieze a dispărut, Karl a cunoscut-o, dar să nu spună nimănui nimic, există oameni care fac mare haz când aud că vreunul a fost părăsit de-o femeie.

— Nici o vorbă lui Reinhold, cu el am avut mai de mult o chestie cu muierile, s-ar strâmba de

râs dac-ar afla. Alta, zâmbeşte Franz, încă n-am, nici nu vreau vreuna.

Fruntea şi gura lui exprimă tristeţe. Dar îşi lasă capul pe spate şi-şi încleştează gura.

În oraş e mare animaţie. Tunney a rămas campion mondial, dar americanii nu sunt propriu-zis mulţumiţi cu asta, omul nu le place. În runda a şaptea a fost la podea până la 9. După aceea, Dempsey a fost groggy. A fost ultima mare înfrângere a lui Dempsey. Lupta s-a tranşat la ora 4 şi 58, în ziua de 23 septembrie 1928[40]. Se vorbeşte despre povestea asta, ca şi despre recordul de zbor pe distanţa Köln-Leipzig, apoi despre un război economic între portocale şi banane. Toate acestea însă sunt ascultate cu ochii mijiţi, spuse pe şoptite.

Cum se apără planta împotriva frigului? Multe plante nu pot opune nici o rezistenţă chiar celui mai slab îngheţ. Altele sunt capabile să producă în celulele lor mijloace de apărare împotriva frigului, care sunt de natură chimică. Cel mai important mijloc de protecţie constă în transformarea în zahăr a amidonului existent în celule. Posibilitatea de a utiliza anumite plante cultivate nu sporeşte foarte mult prin această transformare în zahăr, fapt pentru care cartofii deveniţi dulci prin îngheţ furnizează cea mai bună dovadă. Există însă cazuri când abia conţinutul de zahăr dintr-o plantă sau fruct rezultat în urma îngheţului le face utilizabile, cum se întâmplă, de exemplu, cu fructele de pădure. Dacă aceste fructe sunt lăsate pe ramuri până când se produc îngheţuri uşoare, în ele se formează de îndată atât de mult zahăr, încât gustul li se schimbă şi este în mod

esenţial îmbunătăţit. Acelaşi lucru este valabil şi pentru măceş.

Ce contează că doi caiacişti berlinezi s-au înecat în Dunăre, sau că Nungesser s-a prăbuşit cu a sa „Pasăre albă" în Irlanda[41]. Ce tot strigă ăştia pe stradă, cumperi toate astea cu 10 pfenigi, pe urmă le-azvârli, le lepezi pe undeva. Pe prim-ministrul ungur au vrut să-l linşeze fiindcă a călcat cu maşina un copil de ţăran. Dacă l-ar fi linşat, titlul ar fi sunat aşa: „Linşarea primului-ministru ungur în oraşul Kaposvar", asta ar fi înmulţit strigătele, oamenii cultivaţi ar fi citit în loc de linşare lansare şi ar fi făcut haz, ceilalţi, 80 la sută, ar fi spus: păcat că i s-a făcut doar atât, şi, oricum, ce-mi pasă mie, ar trebui ca aşa ceva să se facă şi pe-aici pe la noi.

Se râde mult în Berlin. La Dobrin, pe Kaiser-Wilhelm-Strasse, la colţ, în jurul unei mese şed trei persoane, un ins gras ca un butoi, vesel, şi mititica lui, o făptură durdulie, care-ţi zgârie timpanul când râde, şi încă unul, prietenul lui, un tip şters, pentru care plăteşte grăsanul şi care doar ascultă şi e obligat să râdă cu cei doi. Sunt oameni ceva mai bine. Piţipoanca dolofană îl alintă din cinci în cinci minute pe prostovanul ei fudul, atingându-l cu palma peste gură, şi strigă: „Ce-i mai dă prin cap omului ăstuia!" Atunci, el îşi lipeşte buzele ca o ventuză de gâtul ei şi-o ţine aşa două minute bune. Ce-o fi gândind celălalt privindu-i, puţin le pasă. Prostovanul fudul povesteşte: Ea-i zice: Ce-ai făcut dumneata acuma cu mine? Îi zice: Ce-ai făcut dumneata acuma cu mine? Şi-aş putea să vă mai povestesc şi-o a treia chestie cu: poc!

Însoţitorul rânjeşte:

— Mare spurcăciune mai eşti.

Prostovanul fudul:

— Nu atât de mare cât eşti tu de neghiob.

Cei trei consumă supă de carne, grăsanul începe iar să povestească:

— O dată vine un pescar cu undiţa la un lac, acolo dă de o fată, îi zice: „Ei, cum stăm domnişoară Pescaru, când mergem să pescuim împreună?“ Ea zice: „Pe mine nu mă cheamă Pescaru, mă cheamă Puica.“ „Ei, cu-atât mai, bine, mie-mi zice Cocoşu.“ Toţi trei urlă. Prostovanul fudul comentează: Eu îmi calc puicuţa fără-ntrebări.

Târfuliţa:

— Ce-i mai dă prin cap omului ăstuia!

— Ia ascultă, pe-asta o ştii? Zice-o domnişoară: „Ia spune-mi, te rog, ce-nseamnă la drept vorbind: apropo?“ „Apropo? Prin faţă!“ „Vezi, zice ea, m-am gândit eu numaidecât că e o porcărie! Puah!“

Cei trei se simt foarte bine, sunt veseli, domnişoara trebuie să se ducă undeva de şase ori.

— Zice găina către cocoş: ah, lasă-mă o dată şi pe mine să te cocoşesc. Chelner, plata, eu plătesc trei coniacuri, trei sandvişuri cu şuncă, trei supe cu şireturi de cauciuc.

— Şireturi de cauciuc! Erau tăieţei.

— Mă rog, zi-le dumneata tăieţei, eu le zic şireturi de cauciuc. N-ai mărunţiş? Noi avem acasă unu mititel, îi bag mereu în gură un groş, să-l sugă. Aşa. Hai, şoricelule. Ora de râs s-a terminat, hai, cărăbănirea.

Pe Alexanderstrasse şi prin piaţă trec şi unele femei şi fete care poartă în pântece un fetus, apărat prin lege. În vreme ce afară femeile şi fetele asudă în arşiţă, fetusul şade liniştit în colţul lui, la el totul e bine temperat, el se plimbă prin

Alexanderplatz, dar câte unuia îi va merge prost mai târziu, aşa că nu trebuie să râdă prea devreme.

Alţi oameni aleargă de colo-colo, şterpelesc ce se găseşte, câţiva au burta plină, alţii se gândesc cum să şi-o umple. Magazinul Hahn e cu totul la pământ, altminteri în toate celelalte magazine afacerile merg strună, de fapt doar pare că sunt afaceri, în realitate sunt doar strigăte, chemări ademenitoare, pălăvrăgeală, trosc, pleosc, ciripeală fără pădure.

Iar eu m-am întors şi am privit toate nedreptăţile ce se petrec sub soare şi am văzut lacrimile celor ce-au suferit din pricina nedreptăţii şi nu aveau pe nimeni să-i consoleze, iar cei care îi nedreptăţiseră erau prea puternici. Şi-atunci i-am proslăvit pe cei morţi, fiindcă au apucat să moară.

Pe cei morţi i-am proslăvit. Oricare lucru are timpul său, să coşi şi să sfâşii, să păstrezi şi să azvârli. I-am proslăvit pe cei morţi, care zac sub copaci, care dorm.

Şi din nou strecoară Eva câteva vorbe:

— Franz, nu vrei să faci în sfârşit ceva? Au trecut trei săptămâni, ştii tu, dacă ai fi fost al meu şi ţi-ar fi păsat aşa de puţin...

— Nu pot să spun nimănui, Eva, tu şi cu Herbert ştiţi, mai ştie şi tinichigiul, încolo nimeni. Nu pot spune nimănui, m-ar lua în râs. Iar ca să reclam la poliţie, nu merge. Dacă nu mai vrei să-mi dai parale, Eva, nu-i nimic. Eu... am să mă duc iar să lucrez.

— Cum de poţi fi tu atât de liniştit, nici o lacrimă – omule, ce te-aş mai zgâlţâi, eu nu pot să fac nimic.

— Nici eu.

Lucrurile încep să se lămurească, infractorii se ceartă

La începutul lui octombrie, în echipă se iveşte conflictul de care se temea Pums. Este vorba de bani. Ca-ntotdeauna, Pums consideră că într-o echipă ca a lui desfacerea mărfurilor este lucrul principal, Reinhold şi alţii, printre care şi Franz, socotesc că principalul e marfa însăşi. Stabilirea părţii cuvenite fiecăruia trebuie făcută după marfa care s-a luat, nu după ce s-a obţinut din desfacerea ei, lui Pums îi revin mereu pe nedrept încasări prea mari, omul ăsta profită abuziv de monopolul legăturilor sale cu tăinuitorii, nici un tăinuitor vrednic de încredere nu vrea să aibă a face cu nimeni altul decât cu Pums. Deşi Pums o lasă moale şi acceptă toate controalele posibile, echipa îşi dă seama că va urma ceva. Oamenii sunt tot mai mult de părere că întreprinderea lor trebuie să devină o asociere cu drepturi egale. Pums spune: aşa ceva şi este. Dar ei tocmai asta nu cred.

Urmează spargerea de pe Stralauer Strasse. Deşi nu mai poate lucra ca părtaş activ, Pums ia totuşi parte. E vorba despre o fabrică de materiale pentru pansamente a cărei clădire e situată într-o curte pe Stralauer Strasse. S-au cules informaţii, în casa de bani din biroul direcţiei sunt parale. Va fi o lovitură împotriva lui Pums: nu marfă, ci bani. La împărţirea banilor nu va merge nici o coţcărie. De aceea se şi alătură Pums însuşi. Suie câte doi scara de incendiu, descuie în linişte broasca uşii din faţă de la birou. Tinichigiul se pune pe treabă. Sunt forţate toate dulapurile din birou, nu se găsesc decât câteva mărci ici şi colo,

timbre, pe coridor se află două bidoane de benzină, vor putea fi folosite. Apoi toată lumea aşteaptă ca tinichigiul, Karlchen, să-şi termine munca. A trebuit însă să se întâmple ca băiatul să se ardă la mână în vreme ce lucra la casa de bani cu flacăra de oxigen, nu mai poate face nimic, încearcă Reinhold, dar nu are experienţă, Pums îi ia din mână aparatul, nu reuşeşte nici el. Se-ngroaşă gluma. Trebuie s-o întindă, în curând va sosi paznicul.

Furioşi, iau bidoanele de benzină, toarnă peste toate mobilele, până şi pe blestemata casă de bani, azvârlă chibrituri aprinse. Pums va triumfa, nu? Dar băieţii nu i-o îngăduie. Un chibrit aruncat niţeluş prea devreme, Pums pârlit niţeluş, asta reuşesc s-o facă! De fapt, individul nici n-avea ce să caute aici. Îi arde toată spinarea, coboară în fugă scara, îşi fac semne: „Paznicul", Pums abia a ajuns în automobil. Să-i fie de învăţătură păţania asta, ce să zici. Vorba e: de unde facem rost de parale.

Pums are de ce râde. Mărfurile sunt şi rămân mai bune. Trebuie să fii specialist. Ce-i de făcut? Pums e bârfit ca patron, ca exploatator, ca escroc. Dar poţi să ştii, dacă împingi lucrurile prea departe cu el, îşi foloseşte pe seama lui legăturile şi formează o echipă nouă. La întâlnirea sportivă de joi declară: fac ce pot, dacă vreţi, vă pot prezenta socotelile în scris, adevărul e că nu-l poţi dovedi cu nimic, iar dacă nu mai vrem să lucrăm cu el, ăilalţi din asociaţie or să spună: treaba voastră, omul face ce poate şi chiar dacă pică niţel mai mult pentru el, nu trebuie să i-o luaţi în nume de rău, voi aveţi în schimb fetele voastre, care câştigă, el o are pe baba lui şi tot rahatul. Aşadar o

să mergem târâş-grăpiş mai departe cu el, blestematul de patron care ne exploatează.

Toată furia se descarcă în capul tinichigiului, care a stricat treaba pe Stralauer Strasse, fără să-i pese de ei toţi. De-un astfel de aiurit n-avem nevoie. Insul şi-a ars mâna, se doftoriceşte, a lucrat mereu bine, iar acum nu aude decât înjurături.

Cu mine îşi îngăduie să se poarte aşa, gândeşte el, vânturându-se de colo-colo mâhnit. La serviciu, când aveam unul, mă trăgeau pe sfoară; îmi cam place să beau, nevastă-mea se pune pe urlat, iar de revelion când vin acasă, cine a dispărut? Târfa. Se-ntoarce abia pe la şapte, a dormit cu altu', aşadar m-a înşelat. După aia n-am mai avut nici serviciu, nici nevastă. Iar cu mititica Mieze, ce câine, Reinhold ăsta. Fata era a mea, nu-l voia pe el, cu mine a mers la bal; de-a lungul aleii, ce mai ştia să sărute, pe urmă mi-a luat-o, fiindcă eu nu-s decât un biet amărât. Ce câine, i-a sucit gâtul, ucigaşul, pentru că l-a respins, acuma face pe nababul, eu îmi ard mâna şi l-am mai şi ajutat să-şi facă mendrele. Ăsta-i un criminal, un ucigaş în toată puterea cuvântului. Cel mai bine ar fi fost să iau toată povestea pe seama mea, pentru un ticălos ca ăsta! Bou mai sunt.

Fiţi atenţi la tinichigiul Karl, în omul ăsta se petrece ceva

Tinichigiul Karl îşi roteşte ochii, ca să vadă cu cine-ar putea sta de vorbă. Şade în localul „Alexanderquelle" de peste drum de Tietz, având lângă el doi elevi de la casa de corecţie şi încă un băiat, despre care nu se ştie ce este, el zice că face fel de fel de afaceri, cu ce se găseşte, altminteri

e rotar calificat. Omul ştie bine să deseneze, şed împreună la masă, mănâncă toţi patru cârnaţi picanţi, iar tânărul rotar desenează pe caietul lui de notiţe poze porcoase, femei şi bărbaţi şi altele de-astea. Cei doi elevi se bucură nespus, tinichigiul îşi aruncă şi el ochii şi-şi spune că omul se pricepe grozav la desen. Cei trei tineri o ţin tot într-un hohot, elevii fac pe curajoşii, mai adineauri se aflaseră pe Rückerstrasse, unde se făcea razie, ei reuşind s-o şteargă tocmai la timp. Tinichigiul Karl se duce la tejghea.

Chiar în clipa aceea, doi bărbaţi încep să se plimbe încet prin local, îşi aruncă ochii în stânga şi în dreapta, vorbesc cu câte unul, care-şi scoate actele, cei doi le cercetează, rostesc câteva vorbe, şi iată că cei doi bărbaţi se şi află la masa celor trei, pe care-i cuprind fiori de spaimă, dar nu zic nici pâs, nu suflă un cuvinţel. Să vorbim mai departe în linişte, ăştia-s cu siguranţă copoi, din ăia de pe Rückerstrasse, ne-au văzut acolo. Rotarul continuă să-şi deseneze porcăriile de parcă nu s-ar întâmpla nimic, dar unul dintre copoi îi şi spune în şoaptă: „Poliţia judiciară", îşi desface haina şi-i arată insigna prinsă pe vestă. Alături, al doilea poliţai face acelaşi lucru cu ceilalţi doi. Băieţii n-au acte, rotarul are un certificat medical şi o scrisoare de la o fată, toţi trei trebuie să meargă la secţia de pe Kaiser-Wilhelm-Strasse. Ajunşi acolo, băieţii spun numaidecât ce e cu ei, dar rămân cu gura căscată când copoii le spun că nu-i văzuseră defel pe Rückerstrasse şi că numai din întâmplare au dat de ei la „Alexanderquelle". Păi, dac-am fi ştiut n-am fi spus nicicum că am spălat putina de la noi de-acolo, râd cu toţii. Un poliţai îi bate pe umăr: „O să se bucure tăticu' văzându-vă că vă

întoarceţi acasă". „Oh, ăla-i în concediu." Rotarul şade în camera de gardă la poliţişti, răspunde cu dibăcie, adresa e corectă, numai că un poliţist nu se dumireşte cum de are mâini atât de moi pentru un rotar, îi tot suceşte şi-i răsuceşte mâinile, da' n-am mai avut de lucru de-un an întreg, ia să-ţi spun eu drept ce te consider, drept un pervers, drept un pederast, habar n-am ce-i aia.

După o oră se întoarce în local. Tinichigiul Karl lâncezeşte la o masă, rotarul se repede numai-decât la el.

— Tu din ce trăieşti? Când Karl pune această întrebare, e ora 12. Din ce? Cu ce te ocupi?

— Face omul ce i se dă să facă.

— N-ai încredere în mine să-mi spui? Rotar nu eşti în nici un caz.

— Aşa cum eşti tu tinichigiu, tot aşa sunt eu rotar.

— Asta să nu mi-o spui mie. Ia gineşte-te la mâna mea, arsă, fac şi lucrări de lăcătuşerie.

— Ţi-oi fi ars deştele la servici, ha?

— La servici! Nu m-am ales cu nimic din arsura asta.

— Cu cine lucrezi?

— Mă, mucalitule, îmi iei un interogatoriu? Karl îl întreabă pe rotar: Eşti într-o asociaţie?

— Cartierul Schönhausen.

— Aha, în clubul de popice.

— Îl ştii şi tu?

— Eu să nu ştiu clubul de popice! Ia întreabă-i pe ei dacă mă ştiu pe mine; Karl tinichigiul. Zidarul Paul mai e pe-acolo?

— Ia te uită, ce spui, îl cunoşti, e prietenul meu.

— Am fost odată împreună în Brandenburg.

— Aşa-i. Măi, măi. Ascultă, poate că-n cazu' ăsta mă atingi cu vreo 5 mărci, n-am un sfanţ, mă aruncă-n stradă proprietăreasa, iar la azilul August nu mă duc, acolo atmosfera-i întotdeauna încărcată.

— Cinci mărci îţi dau. Dacă-i doar atât.

— Mulţumesc. N-ai vrea să vorbim şi despre afaceri?

Rotarul e un fluieră-vânt, are-a face când cu femeile, când cu băieţii. Când ajunge la ananghie, tapează sau fură. El, tinichigiul şi încă unul din asociaţia Schönhausen se grupează independent, se pun pe treabă şi dau câteva lovituri bine plasate. Când e de adus ceva de undeva, li se alătură vreunul din asociaţia rotarului. Mai întâi fură motociclete, astfel că au libertate de mişcare şi pot să cerceteze împrejurimile. În felul acesta nu mai sunt limitaţi la Berlin, când plănuiesc vreo ispravă şi întâmplător se găseşte câte ceva în afara oraşului.

O lovitură pe care o dau e foarte amuzantă. Pe Elsasser Strasse se află un magazin de confecţii, iar în asociaţie se găsesc câţiva croitori care pot foarte bine să desfacă marfa. Pe la ora trei noaptea, când cei trei ajung în faţa magazinului, paznicul tocmai soseşte şi el acolo, să-şi cerceteze clădirea. Rotarul îl întreabă ce-i cu clădirea aceea, se amestecă în discuţie ceilalţi doi, aduc vorba despre furturi, despre vremurile foarte periculoase de astăzi, când mulţi clienţi poartă în buzunar un pistol, iar dacă-i prinzi, trag şi te doboară, într-o treabă ca asta, spun cei trei, nu s-ar băga; în definitiv, se găseşte ceva acolo sus, în dugheana asta de confecţii? Ba bine că nu, e doldora de lucruri, garderobă bărbătească, paltoane, tot ce

doriţi. Ar trebui să urcăm până acolo şi să ne-mbrăcăm cu ţoale noi.

— Sunteţi ţicniţi, doar nu vreţi să-i faceţi omului greutăţi.

— Greutăţi, cine zice greutăţi? La urma-urmelor, dumnealui e tot om, prea grozav n-o duce nici el, cu cât te plătesc pentru pază, prietene?

— Ştiţi, mai bine nu m-aţi întreba. Când ai 60 de ani, o pensie de câţiva pfenigi şi nu mai poţi face nimic, eşti la cheremul lor.

— Am spus eu, stă dumnealui, om bătrân, aici, noaptea, s-alege cu un reumatism, ai fost cu siguranţă şi în război?

— Rezervist, în Polonia, da' să nu credeţi că la săpat, nu, a trebuit să stăm în tranşee.

— Mie-mi spui! Aşa era şi la noi, tot timpu-n tranşee, cine se mai putea ţine pe picioare, şi-acuma, nene, stai colea şi păzeşti să nu i se fure ceva barosanului ăstuia. Ce zici, nene, facem noi vreo ispravă pe-aici? Unde ţi-e odăiţa?

— O, nu, mi-e frică, aici, alături, e locuinţa patronului, poate să audă, are somnu' uşor.

— O să fim muţi ca peştele, îţi promit. Hai, bem o cafea cu tine, trebuie să ai un fierbător, stăm la taifas. Nu-i mai purta atâta de grijă porcului ăluia gras.

Pe urmă se aşază câteşipatru sus, în birou, la paznic, beau cafea, rotarul este cel mai isteţ, stă la taclale în şoaptă cu paznicul, între timp ceilalţi se strecoară ici şi colo, adună câte ceva. Paznicul tot vrea să se ridice, să-şi facă turul, nu vrea să ştie nimic de toată afacerea, în cele din urmă, rotarul îi spune:

— Lasă-i pe ăia să-şi vadă de treabă, dacă nu observi nimic, n-ai să ai nici un necaz.

— Cum adică: să nu observ nimic?

— Ştii ce facem? Te leg bine, ai fost atacat, doar eşti om bătrân, cum să te poţi apăra, dacă azvârli acum cu adevărat peste tine o bucată de postav, te-ai şi pomenit, mai înainte de a-ţi da seama, cu un căluş între dinţi şi cu picioarele legate.

— Păi...

— Lasă mofturile, doar n-ai chef să te alegi cu o gaură-n cap pentru un parvenit, pentru un porc gras, ca patronu'? Haide, terminăm de băut cafeaua, de socotit ne socotim poimâine, ne scrii unde locuieşti, facem împărţeala cinstită, pe cuvânt.

— Cât îmi iese din treaba asta?

— Depinde de ce scot ăştia. O sută de mărci capeţi sigur.

— Două sute.

— S-a făcut.

Cei doi fumează, golesc ibricul, apoi strâng totul laolaltă, au nevoie de un automobil sigur, tinichigiul telefonează, au noroc, într-o jumătate de oră un automobil furat va fi în faţa uşii.

Urmează farsa: bătrânul paznic se aşază pe scaunul său cu spetează, rotarul ia nişte sârmă de cupru şi-i leagă picioarele, dar nu prea tare. Omul are varice, e sensibil la pulpe, îi mai înfăşoară şi braţele cu cablu telefonic, apoi cei trei încep să facă haz de bătrân, întrebându-l cât vrea; trei sute sau trei sute cincizeci. După aceea aduc doi pantaloni de copil şi un pardesiu grosolan. Cu pantalonii îl leagă de scaun pe paznic, omul zice că atâta-i destul. Ei însă continuă să-şi bată joc de el, bătrânul se apără, capătă câteva palme şi, mai înainte de a apuca să strige, se pomeneşte peste cap cu pardesiul, legat la piept, din prevedere, cu

un prosop. Băieţii cară marfa în automobil, Rotarul scrie pe două bucăţi de carton: „Atenţie! Legat proaspăt!" şi le agaţă paznicului în faţă şi în spate. Pe urmă îşi iau tălpăşiţa. Aşa lesne n-am mai pus mâna de mult pe nişte parale.

Paznicului însă i se face frică şi, legat fedeleş cum e, clocoteşte de furie. Cum mă desfac de-aici şi-apoi am lăsat şi uşile deschise, mai pot să intre şi alţii şi să fure. Mâinile nu şi le poate dezlega, dar sârma de la picioare se desprinde, de-ar putea măcar să vadă ceva. Bătrânul se-ncovoaie şi, cu paşi mici, purtând scaunul în spinare cum îşi duce melcul casa, se mişcă orbeşte prin birou, mâinile legate strâns de corp nu şi le poate elibera şi nici nu poate să scape de pardesiul azvârlit peste cap. Împungând mereu cu capul, ajunge pe pipăite până la uşa către culoar, dar nu poate să iasă, copleşit de o furie teribilă, se dă înapoi şi începe să izbească uşa cu scaunul, din faţă şi dintr-o latură. Scaunul nu cedează, dar uşa pocneşte de bubuie tot imobilul învăluit în linişte. Orb, paznicul se repede înainte şi se trage înapoi, pocneşte şi izbeşte uşa, trebuie să vină cineva, de-aş putea să văd, să pună mâna pe câinii ăştia, ar trebui să scap de pardesiu, strigă după ajutor, dar pardesiul îi înăbuşă strigătele. După vreo două minute, proprietarul magazinului se trezeşte. Vin şi de la etajul 2 nişte oameni. Bătrânul se lasă imediat pe spate şi rămâne atârnat moale pe scaun, a leşinat. Începe tărăboiul, s-a produs o spargere, omul a fost legat, de ce e angajat un om atât de vârstnic, vor să facă economii, întotdeauna fac economii unde nu trebuie.

Mare bucurie la mica echipă.

Măi omule, ce nevoie avem de Pums şi de Reinhold şi de toată ciorovăiala.

Acum e acum, numai că lucrurile ies cu totul altfel de cum gândesc ei.

Acum e acum, tinichigiul Karl ajunge la puşcărie şi spune tot

Reinhold se duce la cârciuma de pe Prenzlauer Strasse şi-i cere tinichigiului să vină până la ei, au nevoie de-un lăcătuş şi n-au găsit, să vină Karl până la ei. Trec în încăperea din spate, Reinhold zice:

— De ce nu vrei să vii? În general, cu ce te ocupi? Să ştii că am şi aflat.

— Fiindcă nu vreau să mă las sâcâit de voi.

— Ai altă afacere.

— Nu vă priveşte pe voi ce am.

— Văd că parale ai, da' să lucrezi mai întâi cu noi, să câştigi gologani şi pe urmă adio şi n-am cuvinte, aşa ceva nu merge cu echipa noastră.

— I-auzi, nu merge! Urlaţi la mine că nu mă pricep şi pe urmă deodată: trebuie să vină Karl.

— Chiar şi trebuie să vii, n-avem pe altu', dacă nu, dă-napoi paralele luate de când ai lucrat cu noi. De zilieri n-avem nevoie.

— Ce parale să mai iei de la mine, Reinhold, nu le mai am.

— Tocmai de-aia trebuie să lucrezi cu noi.

— Asta n-o mai fac, ţi-am spus-o.

— Karl, ştii doar, îţi fărâmăm fiecare oscior, te lăsăm să crăpi de foame.

— Mă faci să râd. Eşti cu siguranţă cherchelit. Mă iei drept o oarecare scârbă cu care poţi să faci ce vrei.

— Bine, măi băiete. Acuma cară-te. Dacă eşti o scârbă sau nu, mă lasă rece. Numai că să te gândeşti bine la toată treaba. O să mai vorbim.

— Tot ce se poate.

E un cosaş.

Reinhold se sfătuieşte cu ceilalţi ce e de făcut. Fără lăcătuş sunt în aer, iar sezonul e favorabil, Reinhold are comenzi de la doi tăinuitori pe care a avut norocul să i-i sufle lui Pums. Cu toţii sunt de părere că tinichigiul trebuie strâns cu uşa, insul îi înşală, e-n stare să-şi ia zborul din asociaţie.

Tinichigiul bagă de seamă că s-a pus la cale ceva contra lui. Îl caută pe Franz, care şade mai mult în odaia lui, Franz să-i destăinuie ceva despre echipă sau să-l ajute în vreun fel. Franz spune:

— Mai întâi ne-ai tras pe sfoară acolo, sus, pe Stralauer Strasse, iar acu' vrei să-ţi iei valea, ia mai termină.

— Fiindcă nu vreau să am nimic a face cu Reinhold. E-un câine, tu nu ştii.

— E un băiat bun.

— Iar tu eşti un bou, habar n-ai de ce se petrece pe lumea asta, eşti orb de-a binelea.

— Nu-mi mai bate capu' cu palavre, Karl, sunt şi aşa sătul, acu' vrem să lucrăm, iar tu ne laşi baltă. Şi-ascultă ce-ţi spun, o s-o păţeşti urât.

— Din partea lui Reinhold? Ia te uită, mă umflă râsu'! Râd cu gura până la urechi. Mi se zguduie burta. Tot atât de tare cât ăla sunt şi eu. Mă socoate vreo scârbă d-aia mică, ei, deocamdată nu zic nimic. Da' să-ncerce.

— Acuma întinde-o şi ascultă ce-ţi spun: fii atent.

Întâmplarea face ca tinichigiul şi cei doi colegi ai săi să dea peste două zile o lovitură pe Friedenstrasse şi să fie înhăţat. Rotarul e prins şi el, numai al treilea, care stătea la pândă, se află în siguranţă. La direcţia poliţiei s-a descoperit repede că tinichigiul a luat parte la spargerea de pe Elsasser Strasse, pe ceştile de cafea amprentele digitale erau cu duiumul.

Cum de-am fost prins, se-ntreabă Karl, cum de-au aflat copoii? Asta e: ne-a turnat câinele, Reinhold! De furie! Fiindcă n-am vrut să lucrez cu el. Câinele vrea să mă pună pe linie moartă, ce javră, el ne-a întins o cursă. Aşa o javră nu s-a mai pomenit pe lumea asta. Îi trimite pe ascuns un bileţel rotarului: Reinhold e vinovatul, ne-a trişat, am să spun că a fost cu noi. În trecere, rotarul dă din cap că e de acord. Karl cere să fie audiat de judecătorul de instrucţie şi încă la Direcţia poliţiei declară: „Reinhold a fost cu noi şi a şters-o mai înainte".

Pe Reinhold pun mâna prompt după-masă. Neagă totul, poate să-şi dovedească nevinovăţia printr-un alibi. Când, la judecătorul de instrucţie, îi vede pe ceilalţi doi şi e confruntat cu ei, iar câinii declară că şi el a luat parte la spargerea de la magazinul de confecţii, se face alb de furie. Judecătorul ascultă totul, se uită la feţele lor, nu-i lucru curat, între ăştia există o duşmănie. Şi aşa, peste două zile, Reinhold e pus în libertate, alibiul său s-a confirmat, individul e un codoş, dar cu spargerea n-are nimic a face.

Este începutul lui octombrie.

La eliberarea lui Reinhold, poliţiştii ştiu că insul nu-i curat, au să-l supravegheze cu o atenţie

îndoită. Judecătorul de instrucţie se răsteşte la cei doi, Karl şi rotarul, spunându-le să nu înşire gogoşi, alibiul lui Reinhold a fost confirmat. Amândoi tac.

Karl şade în celula lui şi fierbe, îl vizitează cumnatul său, fratele nevestei lui de care s-a despărţit, un om cu care e în relaţii bune. Prin el obţine un avocat, el insistă să aibă un avocat specialist în chestii penale. După ce l-a descusut niţel, să vadă dacă se pricepe, Karl îl întreabă pe avocat ce se-ntâmplă dacă ajuţi pe cineva să îngroape un mort.

— Cum adică? De ce?

Dacă găseşti pe cineva mort şi-l îngropi.

— Poate pe cineva pe care vrei să-l ascunzi, împuşcat de poliţie sau cum?

— Păi da, în orice caz, când nu l-ai omorât tu şi n-ai dori să fie găsit. Păţeşti ceva?

— Întrebarea e dacă-l cunoşteai pe mort, dacă aveai vreun avantaj îngropându-l.

— Nici un fel de avantaj, aşa, din prietenie, doar ca să dai o mână de ajutor, ăla zace acolo, e mort şi nu vrei să fie găsit.

— Să nu fie găsit de poliţie? Faptul se califică doar ca sustragere a unui obiect găsit. Dar care a fost cauza morţii?

— Nu ştiu. N-am fost de faţă. Făptaşu' e altu', eu doar am pus mâna la cărat. N-am ajutat la omor. Cadavrul zăcea acolo şi mi s-a spus: ia apucă, să-l îngropăm.

— Cine ţi-a spus?

— Să-l îngropăm? Ei, cineva. Vreau doar să ştiu dacă am comis o infracţiune ajutând la îngropat.

— Ştii, ştii... După cum prezinţi dumneata lucrurile, nu este o infracţiune, sau nu este una gravă. Dacă n-ai participat în nici un fel şi n-ai avut nici un interes. Dar de ce l-ai ajutat?

— Am pus doar mâna, din prietenie, cum am spus, dar asta n-are importanţă, în orice caz n-am fost părtaş, nici n-aveam vreun interes ca să fie sau să nu fie găsit.

— Era pentru cei din cercul vostru un fel de execuţie ca pedeapsă?

— Păi da.

— Omule, omule, fereşte-te de chestii de-astea. Până la urmă, tot nu ştiu ce vrei.

— E-n regulă, domnule avocat, am aflat ce vream să ştiu.

— Nu vrei să-mi povesteşti mai amănunţit toată întâmplarea?

Dar, în noaptea aceea, Karl şade lungit în patul său şi vrea să doarmă, să doarmă şi nu poate şi fierbe de furie: Acuma sunt cel mai mare nătărău de pe lumea asta, am vrut să-l torn pe Reinhold, el a băgat cu siguranţă de seamă şi a dispărut, şi-a luat tălpăşiţa. Sunt un nătărău. Ce parşiv, ce ticălos, a făcut să fiu arestat, dar jur că nu mă las până nu pun mâna pe el.

— Lăsaţi-mă să mai dorm o noapte.

Noaptea nu mai vrea să se termine pentru Karl, puţin îmi pasă când o să facă prima oară bum, faptul că doar l-am ajutat s-o îngroape nu-nsemnează nimic, sau oricum câteva luni, el o s-o-ncaseze pe viaţă, nu mai iese din puşcărie, dacă nu cumva i-or lua capul. Când vine oare judecătorul de instrucţie, cât o fi ceasul, în timpul ăsta Reinhold e în tren şi spală putina. Un ticălos ca ăsta n-a mai existat pe lume şi totuşi Biberkopf

e prietenul lui, din ce-o trăi el oare, cu un singur braţ, nici invalizii de război nu sunt trataţi mai bine.

Pe urmă, clădirea ca un panopticum prinde viaţă, Karl cere să fie audiat, la 11 se află la judecător. Acesta face o figură...

— Dar rău mai eşti pornit împotriva ăstuia. Îl denunţi pentru a doua oară. Numai de nu te-ai vârî în vreo încurcătură, omule.

Karl însă dă amănunte atât de exacte, încât la amiază e luat un automobil, în care se urcă însuşi judecătorul de instrucţie, doi inşi solizi din poliţia judiciară, iar între ei Karl, cu mâinile în cătuşe. O pornesc spre Freienwalde.

O iau pe vechile drumuri. E plăcut să călătoreşti cu automobilul, numai dac-ai şti cum să ieşi din el. Câinii i-au pus cătuşe, nu-i nimic de făcut. Au şi revolvere. Nu-i nimic de făcut, nimic de făcut. Automobilul goneşte, goneşte, aleea fuge-napoi, 180 de zile îţi dăruiesc, Mieze, în poala mea, o fată dulce, şi ce ticălos, Reinhold, ăsta trece peste cadavre, acuma aşteaptă, băiete. Să mă mai gândesc la Mieze, am să-ţi muşc limba, cum se mai pricepe ea să dezmierde, încotro călătorim, la dreapta-ncolo, sau la stânga, îmi e indiferent, ce fată dulce.

Trec peste colină, ajung în pădure.

E frumos la Freienwalde, o localitate balneară, o mică staţiune pentru cură. În grădină, aleile sunt din nou curate, aşternute cu nisip galben, colo în fund e localul cu terasă, acolo am stat toţi trei. În Elveţia, -n Tirol, te simţi minunat, parol, căci în Tirol ai lapte cald de la văcuţă şi în Elveţia-o fecioară, iuhuhu, drăguţă. Pe urmă, el

a şters-o cu ea, pentru câteva hârtii am făcut un târg murdar, am vândut-o pe biata fată unui nemernic ca ăsta, din cauza lui mă aflu aici.

Iată pădurea, tomnatică, însorită, vârful copacilor nu se mişcă.

— Trebuie s-o luăm aşa de-a lungul, el avea o lanternă de buzunar, nu e uşor de găsit, da' dacă văd locul, îl recunosc, era un loc deschis, cu un brad foarte înclinat, pe urmă mai era un gropan.

— Gropane sunt multe.

— Staţi, domnu' comisar, am mers prea departe, de la hotel erau abia 20 de minute sau 25. Nu era aşa departe.

— Spui c-aţi fugit.

— Da' abia în pădure, pe drum fireşte că nu, ar fi bătut la ochi.

Apoi iată locul deschis, iată şi bradul înclinat, totul e ca-n ziua aceea. Sunt a ta, inima ei răpusă, ochii răpuşi, gura răpusă, să mai mergem o bucată, nu mă strânge aşa de tare.

— Ăsta-i bradu' negru, aici e.

Au venit în ţară bărbaţi călări, şedeau pe cai mici, murgi, veneau de departe. Au tot întrebat care-i drumul, până când au ajuns la apă, la marea cea mare, acolo au descălecat. Caii i-au priponit de un stejar, au înălţat apoi rugăciuni, s-au aruncat cu faţa la pământ, pe urmă au luat o barcă şi au trecut dincolo de apă. Cântau imnuri mării, îi vorbeau mării. Nu voiau să caute în mare vreo comoară, voiau doar să slăvească marea cea mare, o căpetenie de-a lor zăcea pe fundul ei. De aceea, de aceea au venit acei bărbaţi.

Poliţiştii luaseră hârleţe, tinichigiul Karl dădu un ocol şi arătă locul. Poliţiştii înfipseră cazmalele şi de cum le înfipseră, pământul se dovedi afânat,

săpară mai adânc, azvârliră pământul făcându-l morman, solul era răscolit, la adâncime se găseau ace de brad, Karl stă şi se uită, se uită şi aşteaptă. Aici a fost, totuşi aici a fost, aici au îngropat-o pe fată.

— Dar la ce adâncime a fost?

— Un sfert de metru, mai mult nu.

— Ar fi trebuit să dăm de ea.

— Da' aici a fost, săpaţi mai departe.

— Săpaţi mai departe, săpaţi mai departe, dar dacă nu e aici!

Pământul e răscolit, de la adâncime scot iarbă verde, aici a săpat cineva ieri sau astăzi. Acum trebuie să ajungă totuşi la ea, îşi şi ţine nasul acoperit cu mâneca, corpul trebuie să fie în descompunere, au trecut câteva luni şi a şi plouat. Unul dintre poliţişti, care săpa jos în groapă, întreabă:

— Cum era îmbrăcata?

— O fustă neagră, bluză roz.

— Mătase?

— Poate mătase, da' roz deschis.

— Cumva ca asta?

Unul dintre bărbaţi are în mână un tiv de dantelă, peticul e mânjit cu pământ, murdar, însă roz. Îl arată judecătorului:

— Probabil de la mânecă.

Poliţiştii sapă mai departe. E clar: aici s-a aflat ceva: ieri sau poate alaltăieri a fost cineva aici şi a săpat. Karl stă şi priveşte; aşadar, Reinhold a mirosit pericolul, a dezgropat-o şi a azvârlit-o undeva în vreo apă, mare ticălos. Judecătorul discută deoparte cu comisarul, discuţia durează mult, comisarul ia notiţe. Apoi câteşitrei se duc la automobil; unul dintre poliţişti rămâne pe loc.

În mers, judecătorul îl întreabă pe Karl:

— Aşadar, când ai venit dumneata, fata era moartă?

— Da.

— Cum poţi dovedi asta?

— De ce?

— Dacă Reinhold spune acum că dumneata ai ucis-o, sau că l-ai ajutat s-o facă?

— L-am ajutat s-o care. De ce s-o fi omorât eu pe fată?

— Din acelaşi motiv pentru care a omorât-o, sau o va fi omorât el.

— În seara aia eu n-am fost deloc cu ea.

— Dar după-masă ai fost totuşi.

— După aia, nu. Şi-atunci încă trăia.

— E greu să găseşti un alibi.

În automobil, judecătorul îl întreabă pe Karl:

— Unde ai fost în seara sau în noaptea de după povestea cu Reinhold?

Pe naiba, am să spun.

— Am plecat în călătorie, mi-a dat paşaportul lui, eu am şters-o, pentru ca, dacă se descoperea ceva, să am un alibi.

— Ciudat. Şi de ce-ai făcut toate astea, e nebunie curată, eraţi chiar aşa de buni prieteni?

— Eram. Da' eu nu-s decât un biet amărât, iar el mi-a dat bani.

— Iar acum nu-ţi mai e prieten, sau nu mai are bani?

— El, prietenul meu? Nu, domnule judecător, doar ştiţi de ce mă aflu aici, din cauza poveştii cu paznicul. Reinhold m-a turnat.

Judecătorul şi comisarul schimbă o privire, automobilul zboară ca săgeata, saltă din cauza

gropilor de pe şosea, aleea aleargă înapoi, pe-aici am venit în maşină cu ea, 180 de zile îţi dăruiesc.

— S-a întâmplat oare ceva între voi de aţi rupt prietenia?

— Da, aşa e (ăsta vrea să mă tatoneze, nu, de ciripit n-am să ciripesc, stop, am înţeles). Chestia stă aşa, domnule judecător: Reinhold e un individ turbat de-a binelea, voia să mă cureţe şi pe mine.

— A întreprins ceva împotriva dumitale?

— Nu. Da' a spus, aşa, nişte vorbe.

— Încolo nimic?

— Nu.

— Ei, vom vedea.

După două zile, cadavrul lui Mieze este găsit la vreun kilometru depărtare, în aceeaşi pădure. Îndată ce ziarele relatează despre caz, se prezintă două calfe de grădinar, care spun că au văzut în pădure, prin locul acela, un bărbat singuratic cu un cufăr mare şi greu. Cei doi s-au întrebat atunci ce-o fi târând ăla, pe urmă omul s-a aşezat pe marginea unui gropan, să-şi tragă răsuflarea. Când ei s-au întors după o jumătate de oră, ăla era încă acolo, în cămaşă, cufărul nu l-au mai văzut, era cu siguranţă în groapă. Descrierea necunoscutului, făcută de cei doi, e destul de bună: înălţimea, cam 1,75, foarte lat în umeri, pălărie tare de culoare neagră, costum de vară gri deschis, jacheta sare şi piper, îşi trage picioarele ca şi când n-ar fi perfect sănătos, frunte foarte înaltă, cutată de-a curmezişul. În locul indicat de cele două calfe sunt multe gropane, câinii poliţişti nu se descurcă, se fac săpături în toate gropanele ce intră în discuţie. Într-unul din ele, după numai câteva lopeţi de pământ se dă de o cutie de carton mare, cafenie,

legată cu sfoară. Când o deschid, comisarii găsesc în ea piese de îmbrăcăminte de damă, o cămaşă sfâşiată, ciorapi lungi de culoare deschisă, o rochie de lână maro veche, batiste murdare, două periuţe de dinţi. Cutia de carton este, ce-i drept, umedă, dar nu foarte muiată, totul arată că nu a fost îngropată de mult. De neînţeles: Moarta purta totuşi o bluză roz.

Îndată după aceea, într-un alt gropan se găseşte cufărul, în el se află cadavrul, în poziţie ghemuită. Cadavrul este legat strâns cu panglică de jaluzele. Seara, comunicările zbârnâie către toate circumscripţiile, secţiile de poliţie externe, cu descrierea ipotetică a făptaşului şi aşa mai departe.

Din clipa în care a fost interogat la direcţia generală a poliţiei, Reinhold ştie cum stau lucrurile. Iar acum îl atrage în povestea asta şi pe Franz. De ce nu putea să fie acesta? Ce poate să dovedească tinichigiul Karl? E îndoielnic să mă fi văzut careva în Freienwalde. Poate că m-a văzut la hotel, pe drum, nici o pagubă, să-l fac pe Franz să dispară, aşa o să se creadă că e şi el amestecat.

În după-amiaza când a ieşit de la direcţia generală a poliţiei, Reinhold s-a dus de îndată la Franz, tinichigiul Karl ne toarnă, evaporează-te. Într-un sfert de oră, Franz a împachetat, Reinhold îl ajută, îl înjură amândoi pe Karl, apoi Eva îl ascunde pe Franz la Toni, o veche prietenă a ei din Wilmersdorf. Reinhold îi însoţeşte în automobil până la Wilmersdorf, cumpără împreună un cufăr, Reinhold vrea să plece în străinătate, are nevoie de un cufăr uriaş, mai întâi vrea un cufăr-dulap, pe urmă se decide pentru un cufăr de lemn, cel mai mare pe care-l poate căra, nu mă las

în seama hamalilor, ăştia te vând poliţiei, adresa mea ai s-o primeşti, Franz, salutări Evei.

Îngrozitoarea nenorocire din Praga, au fost scoşi până acum 28 de morţi, 150 de persoane îngropate sub dărâmături. Acest morman de ruine a fost până acum câteva minute o construcţie nouă de şapte etaje, acum se mai află sub el mulţi morţi şi grav răniţi. Întreaga construcţie de beton armat în greutate de 800.000 kilograme s-a prăbuşit în cele două caturi de la subsol. Sergentul de stradă aflat în post i-a prevenit pe pietoni în clipa în care a auzit clădirea trosnind. Cu o remarcabilă prezenţă de spirit, a sărit în vagonul unui tramvai ce se apropia şi a tras el însuşi frâna. Deasupra Atlanticului bântuie furtuni puternice. Situaţia deasupra oceanului este în prezent aceasta: zone ciclonice de presiune scăzută se succed dinspre America de Nord către est, în vreme ce maximele barometrice situate deasupra Americii Centrale şi între Groenlanda şi Irlanda se menţin staţionare. Ziarele publică încă de pe acum articole de pagini întregi despre dirijabilul „Graf Zeppelin" şi despre zborul său apropiat. Fiecare amănunt al Construcţiei aeronavei, personalitatea comandantului şi perspectivele existente pentru succesul întreprinderii sunt analizate în modul cel mai amănunţit, de asemenea, se dedică articole de fond entuziaste destoiniciei germane, precum şi performanţelor dirijabilelor Zeppelin. În pofida întregii propagande ce se face avioanelor, este de presupus că dirijabilul reprezintă mijlocul de zbor al viitorului. Dar Zeppelinul nu-şi începe zborul, Eckener nu vrea să-l pună inutil în pericol.[42]

Se deschide cufărul în care se află Mieze. Aceasta a fost fiica unui conductor de tramvai din Bernau. Acasă erau trei copii, mama şi-a părăsit soţul şi a plecat de-acasă, de ce, nu se ştie. Mieze a rămas singură şi trebuia să se ocupe de toate. Seara pleca uneori la Berlin şi se ducea în localuri de dans, la Lestemann şi peste drum, câteodată o lua un bărbat la hotel, pe urmă se făcea prea târziu şi nu se mai încumeta să se întoarcă acasă, aşa că rămânea la Berlin, în sfârşit a întâlnit-o pe Eva şi au urmat cele ştiute. Se aflau la sectorul de poliţie Stettiner Bahn. Pentru Mieze, care se numea mai înainte Sonja, a început o viaţă plăcută, avea mulţi cunoscuţi şi câţiva prieteni, apoi a rămas legată statornic de unul singur, era un bărbat puternic, ciung, pe care Mieze l-a îndrăgit de la prima vedere şi căruia i-a rămas devotată până la sfârşit. Un sfârşit rău, un sfârşit trist, pe care l-a avut Mieze la sfârşit. De ce, de ce, vă întreb, ce crimă a făcut, a venit din Bernau în vâltoarea de la Berlin, nu era nevinovată, sigur că nu, dar plină de o dragoste sinceră, de nestins pentru cel ce era bărbatul ei şi de care se îngrijea ca de un copil. A fost zdrobită numai pentru că se afla acolo lângă acel bărbat, iată ce e viaţa, e greu să-ţi închipui aşa ceva. S-a dus la Freienwalde ca să-şi apere prietenul şi-acolo a fost sugrumată, sugrumată, a murit, ucisă, iată ce e viaţa.

După aceea i se scoate un tipar de pe gât şi de pe obraji, nu mai e altceva decât un caz de criminalistică, un procedeu tehnic, precum întinderea unui cablu telefonic, într-atâta nu mai există ca om. I se face un mulaj dintr-un fel de celuloid, totul e vopsit în culori naturale, seamănă leit. Şi iat-o pe Mieze, faţa şi gâtul ei, într-un dulap

de arhivă, haide, haide, ajungem îndată acasă, Aschinger, trebuie să mă mângâi, sunt a ta. Stă acum înapoia geamului, faţa ei răpusă, inima ei răpusă, coapsele ei răpuse, zâmbetul ei răpus, trebuie să mă mângâi, hai, vino.

Iar eu m-am întors şi am văzut toată nedreptatea ce s-a petrecut sub soare

Franz, de ce oftezi tu, Franzeken, de ce trebuie Eva să se furişeze până la tine şi să te întrebe ce gândeşti, fără să capete vreun răspuns, şi să trebuiască să plece fără răspuns, de ce eşti neliniştit şi te ghemuieşti, hai, ascunde-te colea, într-un colţ după perdea, şi de ce faci doar paşi mici, minusculi? Cunoşti viaţa, n-ai picat pe pământ de ieri, ai un miros pentru lucruri şi bagi de seamă ceva. Nu auzi nimic, nu vezi nimic, dar intuieşti, nu cutezi să îndrepţi privirea într-acolo, tragi cu ochiul într-o parte, dar nici nu fugi, pentru aşa ceva eşti prea hotărât, ţi-ai încleştat dinţii, nu eşti laş, dar nu ştii ce se poate întâmpla şi dacă poţi lua asupră-ţi acel ceva, dacă umerii tăi sunt destul de tari să ia pe ei acel ceva.

Cât a pătimit Iov, bărbatul din ţara Uz, până când a aflat totul, până când n-a mai putut să cadă nimic asupra-i. Din Saba s-au năpustit asupra sa duşmanii şi i-au ucis păstoriţa, focul lui Dumnezeu a căzut din cer şi i-a ars oile şi păstorii, caldeenii i-au ucis cămilele şi cămilarii, fiii şi fiicele sale şedeau în casa celui mai mare dintre fraţi, un vânt a fost trimis dinspre pustie, a izbit cele patru colţuri ale casei doborându-le, iar băieţii au fost omorâţi.

Era mult, dar încă nu era destul. Iov şi-a sfâşiat veşmintele, şi-a muşcat mâinile, şi-a zburlit părul din cap, a îngrămădit asupră-şi pământ. Dar încă nu era destul. Iov a fost acoperit de buboaie, era plin de buboaie de la tălpile picioarelor până la coapse, şedea pe nisip, puroiul curgea de pe el, el a luat un ciob şi s-a scărpinat.

Au venit să-l vadă prietenii, Elifaz din Teman, Bildbad din Suah şi Tofar din Naamah, au venit de departe, să-l mângâie, se porniră să strige şi să se tânguiască îngrozitor. Iov nu i-a recunoscut, atât de înspăimântător de lovit era Iov, care avusese şapte fii şi trei fiice, 7.000 de oi, 3.000 de cămile, 500 de vite de jug, 500 de măgăriţe şi foarte multe slugi.

Tu n-ai pierdut cât a pierdut Iov din Uz, Franz Biberkopf, iar loviturile cad pe încetul asupra ta. Şi pas cu pas te apropii de ceea ce ţi s-a întâmplat, îţi dăruieşti mii de vorbe bune, te amăgeşti, căci vrei să cutezi, eşti hotărât să te apropii, eşti hotărât să mergi până la limita extremă, dar, vai, şi până la ultima limită extremă? Asta nu, oh, asta nu. Îţi vorbeşti, te iubeşti: oh, vino, nu se întâmplă nimic, nu ne putem totuşi feri. Dar în sinea ta, şi vrei şi nu vrei. Oftezi: unde să-mi aflu apărarea, nenorocirea se năpusteşte asupra mea, de ce să mă sprijin. Se apropie! Şi tu te apropii, ca un melc, nu eşti laş, ai nu doar muşchii tari, eşti Franz Biberkopf, eşti şarpele cobra. Priveşte-l cum şerpuieşte, centimetru cu centimetru, către monstrul ce stă acolo şi vrea să atace.

Nu bani ai să pierzi, Franz, tu însuţi ai să fii ars până în fundul sufletului. Priveşte cum se şi bucură târfa! Târfa Babilon! Şi a venit unul dintre cei şapte îngeri care purtau cele şapte tipsii şi a

grăit: Vino, vreau să ţi-o arăt pe marea Babilon, care şade lângă multe ape. Iar acolo muierea şade pe un animal stacojiu şi are în mână o cupă de aur, pe fruntea ei este scris un nume, o taină. Muierea este beată de sângele sfinţilor.

Acum tu o intuieşti, tu o simţi. De-ai fi în stare, de nu te-ai pierde.

În frumoasa şi luminoasa odaie din casa aflată în fundul grădinii pe Wilmersdorfer Strasse, Franz Biberkopf şade şi aşteaptă.

Şarpele cobra se încolăceşte, zace în soare, se încălzeşte. Totul e plictisitor, iar el este atât de puternic şi ar dori să facă ceva, stă întins când colo, când dincolo, încă nu s-au înţeles unde să se întâlnească, grasa Toni i-a procurat nişte ochelari de corn fumurii, trebuie să mă îngrijesc şi de alte haine, poate-mi fac şi o cicatrice pe obraz. Deodată jos, prin curte, fuge cineva. Dar grăbit mai e. Eu nu mai ştiu ce e întârzierea. Dacă oamenii nu s-ar grăbi aşa, ar trăi încă o dată pe atât şi ar realiza de trei ori mai mult. La cursa de şase zile este acelaşi lucru, pedalează, pedalează mereu cu calm, oamenii au răbdare, laptele doar n-o să dea în foc, publicul n-are decât să fluiere, ce-nţelege el din toată treaba.

Pe coridor bate cineva. Ei, de ce n-or fi sunând. Pe naiba, cum ies din odaia asta, n-are decât o ieşire. Mai întâi s-ascult.

Pas cu pas te apropii, îţi spui mii de vorbe bune, te amăgeşti, te ademeneşti, eşti pregătit să mergi până la limita extremă, nu până la ultima limită extremă, ah, nu până la ultima limită extremă.

Mai întâi să asculţi. Ce e asta. Doar o cunosc. Vocea asta o cunosc. Ţipete, plâns, plâns. Ia să

văd. Spaimă, spaima mea, la ce te gândeşti? La ce e nevoie să te gândeşti? Doar o cunosc, Eva.

Uşa s-a deschis. Afară stă Eva, grasa Toni o ţine îmbrăţişată pe femeia care scânceşte. Scâncet, tânguire, ce-i cu fata. La ce te gândeşti, ce se va fi întâmplat, Mieze strigă, Reinhold e întins în pat.

— 'Nă ziua, Eva, ei, Eva, fetiţo, ce-i, dă-i drumu', s-a întâmplat ceva, doar n-o fi chiar atât de rău.

— Lasă-mă.

Cum mai geme, cu siguranţă că a mâncat bătaie, cineva a bătut-o, ia să vedem. I-a spus ceva lui Herbert, Herbert a aflat de copil.

— Te-a bătut Herbert?

— Lasă-mă, nu pune mâna pe mine, omule.

Ce ochi face! Acuma nu mai vrea să ştie nimic de mine, totuşi ea însăşi a vrut. Ce s-a întâmplat, ce s-a întâmplat, se-adună lumea, să zăvorâm uşa. Toni stă acolo, caută s-o liniştească pe Eva:

— Eva, fii cuminte, fii cuminte, spune ceva, vorbeşte, hai înăuntru, unde e Herbert?

— Nu intru, nu intru.

— Haide, dragă, să stăm jos, fac o cafea. Tu pleacă, Franz.

— De ce să plec, doar n-am făcut nimic.

Eva cască ochii, ochi înfricoşători, ca şi când ar vrea să sfâşie pe cineva, ţipă, îl apucă pe Franz de vestă:

— Ăsta trebuie să meargă cu mine, trebuie să vedem ce-i de făcut, să vină cu mine, tu vii cu mine!

Ce-o fi cu ea, muierea asta s-a ţicnit, i-o fi spus careva cine ştie ce. Eva cade pe sofa şi începe să tremure lângă grasa Toni. Faţa ei este

buhăită. Eva se zgâlţâie, asta vine de la starea ei, i se trage de la mine, acum ce-aş putea să-i fac. Eva o cuprinde cu braţul pe grăsana Toni, îi şopteşte ceva la ureche, mai întâi nu poate să vorbească, apoi îi dă drumul. Toni tresare. Îşi loveşte palmele una de alta, Eva scoate dârdâind din poşetă o hârtie mototolită, astea-s ţicnite, ce-mi joacă mie teatru, ce-o fi scriind în ziar, poate ceva despre isprava noastră de pe Stralauer Strasse, Franz se ridică, urlă, ce muieri neroade.

— Maimuţelor! Ce-mi jucaţi mie teatru, mă socotiţi maimuţoiu' vostru?!

— Pentru numele lui Dumnezeu, pentru numele lui Dumnezeu.

Grasa stă încremenită, Eva continuă să se bâţâie şi nu spune nimic şi scânceşte şi tremură. Franz îi smulge grasei ziarul peste masă.

Sunt două fotografii una lângă alta, ce, ce, groaznic, groaznic, ce grozăvie înfricoşătoare, ăsta-s eu – chiar eu, eu sunt, dar de ce, din cauza spargerii de pe Stralauer Strasse, dar de ce, înfricoşătoare grozăvie, ăsta-s eu, iar ăsta-i Reinhold, titlul: Asasinat. Asasinarea unei prostituate la Freienwalde, Emilie Parsunke din Bernau. Mieze! Ce-i asta?! Eu. Şoricelul pitulat iese-ndat?

Mâna lui Franz ţine încleştat ziarul. Se lasă încet pe scaun, se prăbuşeşte în el însuşi. Ce scrie în ziar. Şoricelul pitulat.

Cele două femei se uită cu gura căscată la el, plâng, îl privesc cu ochii holbaţi amândouă, ce s-a petrecut, un asasinat, ce-i asta, Mieze, am înnebunit, cum adică, ce-nseamnă asta. Mâna lui se ridică iar pe masă, aşa scrie în ziar, ia să mai citim: fotografia mea, eu, şi Reinhold, asasinat, Emilie Parsunke din Bernau, Freienwalde, cum a ajuns

ca la Freienwalde. Ce ziar e ăsta, *Morgenpost*. Mâna se ridică încet cu hârtia, coboară cu hârtia. Eva, ce face Eva, privirea ei s-a schimbat, vine la el, nu mai urlă:

— Ei, Franz?

O voce, cineva vorbeşte, trebuie să spun ceva, două muieri, asasinat, ce e aia asasinat, la Freienwalde, eu am omorât-o la Freienwalde, n-am fost niciodată la Freienwalde, unde e localitatea asta.

— Vorbeşte, Franz, ce spui?

Franz o priveşte, ochii lui mari o privesc, ţine ziarul în palmă, capul îi tremură, citeşte şi vorbeşte sacadat, scrâşneşte. Asasinat la Freienwalde, Emilie Parsunke din Bernau, născută 12 iunie 1908.

— E Mieze, Eva.

Îşi scarpină obrazul, o priveşte pe Eva, privirea lui pierdută, albă, goală, pustie este insuportabilă.

— E Mieze, Eva. Ce... zici, Eva. E moartă. De-aia n-am mai găsit-o.

— Şi tu eşti aici în ziar, Franz.

— Eu?

Ridică din nou ziarul, se uită. E fotografia mea. Îşi leagănă partea de sus a corpului.

— Pentru numele lui Dumnezeu, pentru numele lui Dumnezeu!

Eva se simte mereu mai înfricoşată, şi-a tras un scaun lângă jilţul lui. El continuă să-şi legene partea de sus a corpului.

— Pentru numele lui Dumnezeu, Eva, pentru numele lui Dumnezeu, pentru numele lui Dumnezeu!

Continuă să se legene, începe să sufle greu, să gâfâie. Faţa lui arată de parcă i-ar veni să râdă.

— Pentru numele lui Dumnezeu, ce trebuie să facem, Eva, ce trebuie să facem?

— Şi de ce ţi-au dat aici poza?

— Unde?

— Aici.

— Păi nu ştiu. Pentru numele lui Dumnezeu, ce-i asta, cum vine asta, ha, ha, e comic.

Franz o priveşte neajutorat, tremurând, iar ea se bucură că el are din nou o privire omenească, ochii i se împânzesc iar de lacrimi, grasa începe şi ea să scâncească, apoi Franz îşi pune braţul pe spatele Evei, mâna i se sprijină pe umărul ei, îşi lipeşte faţa de gâtul ei, scânceşte:

— Ce-i asta, Eva, ce s-a petrecut cu Miezeken a noastră, ce i s-a întâmplat, e moartă, cu ea s-a petrecut ceva, acuma se vede că nu m-a părăsit, a ucis-o cineva, Eva, pe Miezeken a noastră a ucis-o cineva, Miezeken a mea, ce s-a întâmplat, e-adevărat, spune-mi că nu-i adevărat.

Şi el se gândeşte la Miezeken, în el urcă ceva, urcă frica, spaima îi face semn, este aici, e un cosaş, îi zice: moartea, soseşte îndată, cu securi şi răngi înarmată, cântă dintr-un flaut mic, apoi cască fălcile, ia trâmbiţa, va suna din trâmbiţă, va bate toba, va veni înfricoşătorul, negrul berbece de asalt, vuum, domol, domol, rum.

Eva se uită la el cum scrâşneşte încet din dinţi, se uită la fălcile lui care macină. Eva îl sprijină pe Franz. Capul lui Franz tremură, vocea lui porneşte de undeva, primul sunet trosneşte, pe urmă se stinge. N-a devenit cuvânt.

Zăcea sub automobil, asta a fost ca astăzi, e o moară, o carieră de piatră care se prăvale mereu

peste mine, mă reculeg, pot să mă port cum vreau, nu e de nici un folos, are să mă distrugă, chiar dac-aş fi o grindă de fier, tot are să mă frângă.

Franz scrâşneşte şi mormăie.

— O să se-ntâmple ceva.

— Ce-o să se-ntâmple?

Ce fel de moară e asta, roţile se-nvârtesc, e o moară de vânt, o moară de apă?

— Bagă de seamă, Franz, te caută.

— Cum adică, eu am ucis-o, eu – îl apucă din nou tremurul, faţa i se schimonoseşte iar parcă a râs – o dată am bătut-o, aşa-i, ei îşi închipuie asta, din cauză că am omorât-o pe Ida.

— Rămâi ascuns, Franz, nu coborî, unde să te duci, te caută, te recunosc după braţ.

— Nu mă prind ei, Eva, dacă nu vreau eu, nu mă prind, poţi să fii sigură. Trebuie să cobor la coloana de afişaj. Trebuie să văd. Trebuie să citesc în vreun local ziarele. Să văd ce mai scriu, cum a fost. Pe urmă se postează în faţa Evei, o priveşte ţintă, nu scoate o vorbă, de n-ar începe să râdă: Uită-te la mine, Eva, vezi tu ceva la mine, uită-te.

— Nu, nu.

Eva începe să urle, îl ţine strâns.

— Ei, uită-te la mine, e ceva la mine, trebuie să fie ceva.

Nu, nu, Eva strigă şi urlă, el se duce la uşă, zâmbeşte, îşi ia pălăria de pe scrin, a ieşit.

Şi iată, erau lacrimi ale celor ce-au pătimit din pricina nedreptăţii şi nu aveau pe nimeni care să-i mângâie

Franz are un braţ artificial, îl poartă rar, acum iese cu el pe stradă, mâna falsă o ţine în buzunarul pardesiului, în stânga are ţigara. Cu greu a reuşit să iasă din locuinţă. Eva a urlat, s-a aruncat în genunchi la uşa dinspre coridor, el i-a promis că n-o şterge şi că va fi cu băgare de seamă, i-a spus:

— La cafea sunt înapoi. Pe urmă a coborât.

Franz Biberkopf n-a fost înhăţat atâta vreme cât a vrut el să nu fie. Alături de el mergeau necontenit doi îngeri, unul la dreapta şi altul la stânga, care abăteau privirile de la el.

După-amiază la patru se află sus, la cafea. Herbert a venit şi el. Acum îl aud pentru prima dată pe Franz vorbind îndelung. A citit, jos, în ziare şi despre prietenul său, Karl tinichigiul, a citit că el i-a turnat. Nu ştie de ce a făcut-o. Karl tinichigiul a fost şi el la Freienwalde, unde au târât-o pe Mieze. Asta a făptuit-o Reinhold, cu forţa. A luat un automobil şi probabil că a mers o bucată cu Mieze, apoi Karl s-a urcat şi el şi amândoi au ţinut-o strâns pe Mieze şi au târât-o la Freienwalde, probabil noaptea. Probabil că au ucis-o în timpul călătoriei.

— Şi de ce-a făcut Reinhold asta?

— El m-a azvârlit sub automobil, acuma puteţi s-o ştiţi şi voi, el a fost, dar nu-i nimic, nu-i port pică din cauza asta, omul trebuie să înveţe câte ceva, dacă nu învaţă, nu ştie. Şi-atunci umblă ca o vită încornorată şi nu ştie nimic despre lumea asta, nu-i port pică, nu, nu. Acuma a vrut

să-mi vină de hac, s-a gândit că mă are-n buzunar, ceea ce nu era adevărat, a băgat şi el de seamă şi de-aia mi-a luat-o pe Mieze şi i-a făcut ce i-a făcut. Da' ce vină avea ea.

Ei, de ce, păi de ce. Bătăi de tobă, batalioane, înainte, marş. Când soldaţii trec pe stradă, ei de ce, păi de ce, pentru Cingdarada bumbarada, bum.

Am pornit-o în marş alături de el, iar el a răspuns aşa, blestemat lucru şi mare greşeală că am pornit aşa.

A fost o greşeală că am pornit-o în marş, o greşeală, o greşeală.

Dar asta nu mai contează, acum nu mai contează.

Herbert cască ochii, Eva nu suflă o vorbă.

Herbert:

— De ce nu i-ai spus lui Mieze nimic din toate astea?

— N-am nici o vină, împotriva unui lucru ca ăsta nu se poate face nimic, tot aşa de bine putea să mă împuşte pe mine, când am fost în odaia lui. Vă spun, împotriva unui lucru ca ăsta nu se poate face nimic.

Şapte capete şi şapte coarne, în mână o cupă plină de groază. Acuma n-au decât să pună mâna pe mine, împotriva acestui lucru nu se mai poate face nimic!

— De-ai fi zis măcar o vorbă, omule, ascultă ce-ţi spun, Mieze ar fi fost şi acum în viaţă, altul ar fi plătit cu capul.

— N-am nici o vină. Nu poţi să ştii niciodată de ce e în stare unu' ca ăsta. Nici acuma nu poţi să ştii ce face, nu poţi să afli.

— Am să aflu.

Eva se milogeşte:

— Nu te lua cu el, Herbert, mi-e frică.

— O să fim prudenţi. Doar să aflu unde se ascunde şi într-o jumătate de oră e-n mâna curcanilor.

Franz dă din cap:

— Nu te băga, Herbert, nu-i al tău. Îmi promiţi că-l laşi pe seama mea?

Eva:

— Lasă-l pe seama lui, Herbert. Şi ce vrei să faci, Franz?

— Ce se cuvine să fac. Pe mine mă puteţi azvârli la gunoi.

Zicând acestea, Franz se duce repede într-un colţ şi le întoarce spatele.

Îl aud apoi scâncind, gemând, se plânge pe el şi o plânge pe Mieze, îl aud, Eva plânge şi strigă peste masă, ziarul cu „Asasinatul" se află încă pe masă, Mieze a fost ucisă, nimeni n-a mişcat un deget, nenorocirea s-a prăvălit peste ea.

Atunci i-am proslăvit pe morţi,
pe cei ce apucaseră să moară

În aceeaşi seară, Franz Biberkopf se şi află pe drum. Deasupra lui, pe Bayrischer Platz, zboară cinci vrăbii. Sunt cinci nelegiuiţi ucişi care l-au mai întâlnit adesea. Cumpănesc ce să facă acum cu el, ce să hotărască asupra lui, cum să-l bage în sperieţi, să-l facă şovăielnic, de ce grindă să-l lase să se poticnească.

Una dintre vrăbii strigă: Uite-l că se duce. Ia priviţi, are un braţ fals, încă nu se dă bătut, n-ar dori să fie recunoscut.

A doua: Câte-a mai făptuit elegantul domn. E un criminal, ar trebui băgat la răcoare, i se cuvine închisoarea pe viaţă. A ucis o femeie, a şterpelit, a luat parte la o spargere, apoi altă femeie, şi pentru asta de-a doua e vinovat. Ce mai vrea acum?

A treia: Se umflă-n pene. Face pe nevinovatul. Face pe cumsecadele. Ia-n priviţi-l pe codoş. Dacă apare vreun curcan, să-i azvârlim pălăria din cap.

Prima încă o dată: De ce mai trebuie să trăiască individul ăsta? Eu am crăpat în închisoare după nouă ani. Încă nu aveam vârsta lui, şi am murit, n-am mai putut să zic nici pâs. Scoate-ţi pălăria, maimuţoiule, dă-ţi jos ochelarii tâmpiţi, doar nu eşti vreun redactor, boule, nu ştii nici măcar tabla înmulţirii şi-ţi pui ochelari cu ramă de corn de parc-ai fi vreun savant, ia să vezi cum au să te înhaţe.

A patra: Nu mai strigaţi aşa. Ce vreţi să faceţi cu el? Ia priviţi-l, are cap, are două picioare. Noi, nişte vrăbii micuţe, am putea să-i facem pe pălărie.

A cincea: Ia răstiţi-vă la el. Aiurează, îi lipseşte o rotiţă. Merge la plimbare cu doi îngeri, iubita lui e un mulaj la Direcţia poliţiei, faceţi totuşi ceva cu el. Strigaţi.

Roiesc în jurul lui, strigă, sporovăie deasupra capului său. Franz ridică fruntea, gândurile lui se spulberă, păsările continuă să se certe şi să ocărască.

E toamnă, la Tauentzienpalast se joacă *Ultimele zile ale oraşului San Francisco*, la Cazinoul vânătorilor sunt cincizeci de frumoase dansatoare,

pentru un buchet de liliac poţi să mă săruţi. Franz a ajuns la această concluzie: Viaţa mea s-a sfârşit, cu mine s-a terminat, mi-e destul.

Tramvaiele electrice gonesc de-a lungul străzilor, toate duc undeva, nu ştiu încotro să mă duc eu. Tramvaiul 51 Nordend, Schillerstrasse, Pankow, Breitestrasse, Gara Schanhauser Alee, Gara Stettin, Gara Potsdam, Nollendortplatz, Bayrischer Platz, Uhlandstrasse, Gara Schmargendorf, Grunewald, haide sus, Bună ziua, iată-mă-s şezând colea, puteţi să mă duceţi unde doriţi. Şi Franz începe să contemple oraşul ca un câine care a pierdut urma unui picior. Ce oraş mai e ăsta, ce metropolă uriaşă, ce viaţă a dus el într-însa. La Gara Stettin coboară, apoi o ia pe Invalidenstrasse şi iată Rosenthaler Tor. Confecţiile Fabisch, anul trecut, de Crăciun, stăteam aici şi strigam făcând reclamă cravatelor cu elastic. Până la Tegel călătoreşte cu 41. Când apar zidurile roşii, în stânga zidurile roşii, porţile de fier grele, Franz se mai linişteşte. Aici e o bucată din viaţa mea, trebuie s-o privesc, s-o privesc.

Zidurile se înalţă roşii, aleea se-ntinde de-a lungul lor, 41 trece pe lângă ele, General-Pape-Strasse, West-Reinickendorf, Tegel, la fabrica Borsig bubuie ciocanele. Franz Biberkopf se opreşte în faţa zidurilor roşii, trece pe partea cealaltă, unde e cârciuma. Clădirile roşii de dincolo de ziduri încep să tremure şi să tălăzuiască şi să-şi umfle zidurile. La toate ferestrele stau deţinuţi, îşi sprijină capul de gratii, părul le e tuns numărul zero, arată jalnic, cu o greutate sub cea normală, toate feţele sunt cenuşii şi ţepoase, îşi rotesc ochii şi se tânguiesc. Acolo îşi au sălaşul omuciderea, spargerea, tâlhăria, falsificarea, violul, toate

paragrafele, şi se tânguiesc cu feţe cenuşii, acolo locuiesc faptele de groază, acuma ele i-au strivit gâtul lui Mieze.

Franz Biberkopf rătăceşte în jurul uriaşei închisori, care tremură şi tălăzuieşte mereu şi strigă după el, peste ogoare, prin pădure, din nou pe strada mărginită de copaci.

Se află pe strada mărginită de copaci. Nu eu am omorât-o pe Mieze. N-am făcut-o eu. N-am ce să caut aici, pentru mine asta a trecut, eu n-am a face cu închisoarea Tegel, nu ştiu cum s-a întâmplat.

S-a şi făcut şase seara, Franz îşi spune: vreau să mă duc la Mieze, trebuie să mă duc într-un cimitir, unde o vor fi îngropat.

Cei cinci infractori, vrăbiile, sunt iar în apropierea lui, şed sus pe un stâlp de telegraf şi strigă în jos: Du-te la ea, vagabondule, ai curajul, nu ţi-e ruşine să te duci la ea? A strigat după tine când se găsea în gropan. Du-te şi uită-te la ea în cimitir.

Pentru odihna morţilor noştri. În 1927 au murit în Berlin, în afară de cei născuţi morţi, 48.742 persoane.

4.570 de tuberculoză, 6.443 de cancer, 5.656 de boli cardiace, 4.818 de suferinţe vasculare, 5.140 de apoplexie, 2.419 de pneumonie, 961 de tuse convulsivă, 562 copii au murit de difterie, de scarlatină 123, de rujeolă 93, au murit 3640 sugaci. S-au născut 42.696 oameni.

Morţii zac în cimitir în grădinile lor, paznicul trece cu bastonul său şi înţeapă peticele de hârtie, ridicându-le.

E şase şi jumătate, încă în plină lumină, pe groapa ei, în faţa unui fag, şade o femeie foarte tânără în mantou de blană, fără pălărie, îşi înclină

capul şi tace. Poartă mănuşi glacés negre, are în mână un bilet, un plic mic, Franz citeşte: „Nu mai pot trăi. Salutaţi-i încă o dată pe părinţii mei, pe dulcele meu copil. Viaţa a devenit pentru mine un chin. Numai Bieriger mă are pe conştiinţă. Să se distreze bine. Pe mine m-a folosit numai ca pe o minge şi m-a exploatat. Un nemernic fără pereche. Din cauza lui am venit la Berlin şi numai el m-a făcut nefericită, am ajuns o ruină."

Franz îi dă plicul înapoi: Oh, vai, vai: E Mieze aici? Nu fi trist, nu fi trist. Plânge: Oh, vai, vai, unde e Mieze a mea?

Iată un mormânt care arată ca un divan mare şi moale, pe el este întins un profesor erudit, care-i zâmbeşte:

„Ce necazuri ai, fiule?"

„Voiam s-o văd pe Mieze. Numai că am venit aici târziu."

„Vezi dumneata, eu sunt acum mort, nu trebuie să iei în tragic viaţa, şi nici moartea. Ţi le poţi uşura pe toate. După ce m-am săturat de viaţă şi m-am îmbolnăvit, ce-am făcut? Crezi dumneata că am aşteptat să mă umplu de răni zăcând? Cu ce scop? Am cerut să mi se lase la îndemână flaconul de morfină, apoi am spus că vreau să ascult muzică, pian, muzică de jazz, cele mai noi şlagăre. Am cerut să mi se citească din Platon, *Banchetul*, e un dialog frumos, iar în timpul acesta, pe ascuns mi-am făcut sub plapumă o injecţie după alta, le-am numărat, de trei ori doza mortală. Şi auzeam necontenit zdrăngănitul pianului, era ceva vesel, iar lectorul meu glăsuia după anticul Socrate. Da, există oameni inteligenţi şi oameni mai puţin inteligenţi."

„Să vi se citească, morfină? Dar unde e Mieze?“

Groaznic, sub un copac atârnă un bărbat, nevasta lui stă alături, când vine Franz, se tânguieşte:

„Vino repede, taie-i frânghia. Nu vrea să rămână în groapa lui, mereu se suie în copaci şi se spânzură.“

„Doamne, Dumnezeule, de ce?“

„Ernst al meu a fost multă vreme bolnav, nu l-a putut ajuta nimeni, nici n-au vrut să-l trimită la cură, ziceau mereu că se preface. Într-o zi a luat un piron şi un ciocan şi s-a dus în pivniţă. L-am auzit cum bate cu ciocanul în pivniţă, mă gândesc: ce-o fi făcând acolo, e bine că lucrează ceva şi nu mai stă aşa degeaba, poate că face un coteţ pentru iepurii de casă. Seara n-a urcat de-acolo, m-a cuprins frica şi mă-ntreb unde-o fi, cheile de la pivniţă sunt sus, nu fuseseră sus. Au coborât vecinii, pe urmă au chemat poliţia. Ernst bătuse pironul în tavan, era atât de slab, a vrut să moară. Da' dumneata ce cauţi, tinere? De ce oftezi? Vrei să te sinucizi?“

„Nu, logodnica mea a fost ucisă şi nu ştiu unde e îngropată.“

„Caut-o pe-acolo prin fund, acolo sunt cei noi.“

Pe urmă Franz se-ntinde pe alee, lângă o groapă goală, nu poate să urle, muşcă pământul: Mieze, oare cu ce-am greşit noi, de ce mi-au făcut asta, doar tu n-ai supărat pe nimeni, Miezeken. Ce pot să fac eu, de ce nu sunt aruncat şi eu într-o groapă ca asta, cât o s-o mai duc?

După un timp se ridică, merge împleticindu-se, încearcă să se reculeagă, o porneşte legănându-se printre şirurile de morminte spre ieşire.

Franz Biberkopf, domnul cu un braţ ţeapăn, se suie într-un automobil, care-l duce până în Bayrischer Platz. Eva are mult, mult de lucru cu el. Eva are de lucru cu el zile şi nopţi. Franz nu trăieşte şi nu moare. Herbert se arată rareori.

Urmează câteva zile în care Franz şi Herbert pornesc la vânătoare după Reinhold. Herbert s-a înarmat vârtos, trage pretutindeni cu urechea şi vrea să-l prindă pe Reinhold. La început, Franz nu vrea, pe urmă muşcă şi el din momeală, este ultimul său leac pe lumea asta.

Fortăreaţa este în întregime încercuită, se întreprind ultimele încercări de ieşire, dar nu sunt decât manevre de diversiune

S-a intrat în noiembrie. Vara s-a sfârşit de mult. Ploaia s-a prelungit în toamnă. Au rămas mult în urmă săptămânile când căldura plăcută învăluia străzile, când oamenii mergeau în îmbrăcăminte uşoară, când femeile umblau parcă în cămăşi; o rochie albă, o boneţică strâmtă purta fata lui Franz, Mieze, care s-a dus cândva cu un automobil la Freienwalde şi nu s-a mai întors, asta a fost în vară. Tribunalul judecă procesul împotriva lui Bergmann, un parazit al vieţii economice, un individ periculos pentru societate şi lipsit de scrupule. Pe o vreme nesigură, „Graf Zeppelin" se îndreaptă spre Berlin, când părăseşte Friedrichschafen, la ora 2:17, cerul este spuzit de stele. Pentru a evita vremea rea despre care se comunică din Germania centrală, dirijabilul îşi urmează drumul peste Stuttgart, Darmstadt, Frankfurt pe Main, Giessen, Kassel, Rathenow. La 8:35 este

deasupra oraşului Nauen, la 8:45 deasupra localităţii Staaken. Cu puţin înainte de 9, zepelinul apare deasupra Berlinului, în pofida vremii ploioase, acoperişurile erau acoperite de mii de curioşi, care au salutat cu ovaţii dirijabilul ce şi-a continuat zborul peste răsăritul şi nordul oraşului. La 9:45, cel dintâi cablu de aterizare a căzut pe aeroportul de la Staaken.

Franz şi Herbert patrulează prin Berlin; lipsesc de-acasă cea mai mare parte a timpului. Franz colindă prin azilurile Armatei Salvării, prin căminele pentru bărbaţi, cercetează, se vântură prin azilul August de pe Auguststrasse. Se duce pe Dresdner Strasse la Armata Salvării, unde a fost cu Reinhold. Cei de faţă cântă imnul nr. 66 din cartea de cântece: De ce să mai şovăi, o, frate? Aleargă spre noi, nu mai sta! De mult te aşteaptă Mesia, El tihnă şi pace-ţi va da. Cor: De ce? De ce? De ce pe gânduri ai mai sta, când tihnă şi pace-ai afla? Nu simţi tu în inimă, frate, al Duhului suflu uşor? Nu vrei de păcat să te mântui? Spre bunul Iisus vino-n zbor! De ce să mai şovăi, o, frate? Te cheamă curând Cel-de-sus! O, vino, cât poarta-i deschisă şi vrea să te-ajute Iisus!

Franz se duce la azilul Palme de pe Fröbelstrasse, să vadă dacă nu-l găseşte pe Reinhold. Se culcă azi într-un pat, un prici cu somieră de sârmă, mâine în altul, o tunsoare zece pfenigi, un ras cinci, oamenii şed acolo, îşi pun actele în ordine, fac negoţ cu încălţăminte şi cămăşi, omule, tu te afli cu siguranţă pentru prima dată aici, nici vorbă să te dezbraci, mâine dimineaţă poţi să cauţi mult şi bine ce ţi-a mai rămas, cizmele, uite colea, le pui pe fiecare sub un picior al patului vârât în ele, altminteri îţi fură totul, până şi dinţii

din gură. Vrei să te tatuezi? Şi linişte, noaptea. O linişte neagră, sforăituri ca la un gater, nu l-am văzut. Linişte. Cling, cling, cling, ce-i asta, închisoare, am crezut că sunt la Tegel. Deşteptarea. Oamenii se iau la bătaie. Din nou afară pe stradă, e ora 6, femeile stau acolo, îşi aşteaptă ibovnicul, se duc cu el la cârciumă, pierd la joc banii câştigaţi din cerşit.

Reinhold nu este acolo, e o nerozie să-l caut, ăsta e din nou la vânătoare de muieri, Elfriede, Emilie, Karoline, Lili; păr şaten, păr blond.

Seara, Eva priveşte chipul încremenit al lui Franz, care nu mai ştie de alintări de dragoste, nu mai ştie un cuvânt bun, doar mănâncă şi vorbeşte puţin. Toarnă în el rachiu şi cafea. Se întinde la ea pe sofa şi urlă şi urlă.

— Nu dăm de el.

— Lasă-l naibii, omule.

— Nu dăm de el. Ce putem face, Eva?

— Lasă-l încolo, omule, n-are nici un rost, te mai şi distrugi.

— Tu nu ştii ce facem noi – n-ai trecut niciodată prin aşa ceva, Eva, tu nu înţelegi, Herbert înţelege ceva. Ce trebuie să facem? Aş vrea să dau de el, m-aş duce la biserică şi m-aş ruga în genunchi de l-aş prinde.

Dar nimic din toate acestea nu e adevărat; toată vânătoarea după Reinhold nu este adevărată, e doar un geamăt şi o frică teribilă. În privinţa lui Franz, zarurile au fost aruncate. Ştie cum au să cadă. Totul va căpăta sens, un sens îngrozitor, neaşteptat. Jocul de-a v-aţi ascunselea nu mai durează mult, dragă băiete.

Pândeşte locuinţa lui Reinhold, ochii lui sunt ca şi orbi, se uită în depărtare şi nu simte nimic. Pe lângă casă trec mulţi, câţiva intră. El însuşi a intrat, a pătruns, doar pentru Cingdarada bumdarada bum.

Văzându-l cum stă acolo, casa izbucneşte într-un hohot de râs. Ar vrea să se mişte, ca să-şi cheme vecinele, aripile din fund şi pe cele laterale, să le adune pe toate şi să se uite la el. Uite colo cum stă unul cu perucă şi un braţ artificial, un ins care arde, e plin cu rachiu şi tot tremură.

„Bună ziua, Biberkopfchen. Azi e în 22 noiembrie. Vremea continuă să fie ploioasă. Vrei să te alegi cu un guturai, n-ai vrea mai bine să te duci în draga ta cârciumă, să-i tragi un coniac?"

„Scoate-l!"

„Intră!"

„Scoate-l pe Reinhold!"

„Du-te la Wuhlgarten, ţi-ai ieşit din minţi."

„Scoate-l!"

Într-o seară, Franz Biberkopf îşi face de lucru în acea casă, ascunde o cană de petrol şi sticle.

„Ieşi, te ascunzi, ticălos afurisit, câine libidinos. Ai curajul să ieşi la iveală!"

Casa:

„Pe cine strigi, de vreme ce nu e aici? Vino înăuntru, poţi să-l cauţi."

„N-am cum să scormonesc prin toate unghere-le."

„Ăla nu-i aici, doar n-o fi atât de nebun încât să fie aici."

„Scoate-l. O să-ţi meargă rău."

„Aud întruna: o să-ţi meargă rău. Du-te acasă, omule, dormi pe săturate, eşti cherchelit, asta vine de-acolo că nu mănânci."

A doua zi de dimineaţă, îndată după poştăriţa care a adus ziarul, e-acolo.

Felinarele îl văd alergând, se leagănă: „Vai, vai, a luat foc!“

Fum gros, limbi de foc, ţâşnind din lucarnele podului. La 7 au sosit pompierii, Franz se şi află la Herbert şi strânge pumnii:

— Nu ştiu şi nu vreau să ştiu, n-ai nevoie să mi-o spui, acuma nu mai are adăpost, acuma n-are decât să-şi caute altul. Păi da, am pus foc.

— Dar el nu mai locuieşte acolo, abia acu' o să se păzească.

— Era bârlogu' lui, dacă arde ştie c-am fost eu. L-am afumat, ai să vezi că acuma o să iasă la iveală.

— Nu ştiu, Franzeken.

Dar Reinhold nu iese la iveală. Berlinul urule şi-şi scârţâie roţile şi lărmuieşte mai departe, în ziare nu se scrie că Reinhold ar fi fost prins, a scăpat, e în străinătate, n-o să-l prindem niciodată.

Franz stă în faţa Evei şi urlă şi se încovoaie:

— Nu pot să fac nimic, şi trebuie să rezist, ăsta poate să mă distrugă, pe fată a omorât-o, iar eu stau aici ca un papă-lapte. Ce nedreptate! Ce nedreptate!

— Franz, nu se poate schimba nimic.

— Nu pot să fac nimic. Sunt distrus.

— De ce eşti distrus, Franzeken?

— Am făcut ce-am putut. Ce nedreptate, ce nedreptate!

Doi îngeri merg alături de el, Sarug şi Terah sunt numele lor, şi vorbesc între ei, Franz e în mulţime, umblă prin mulţime, e mut, ei însă îl aud urlând sălbatic, patrule de poliţai trec pe lângă el,

nu-l recunosc pe Franz. Doi îngeri merg alături de el.

De ce merg doi îngeri alături de Franz şi ce joacă de copii e aceasta, cum să meargă doi îngeri alături de un om, doi îngeri pe Alexanderplatz în Berlinul anului 1928, alături de un fost ucigaş, în prezent spărgător şi proxenet?! Da, această istorisire despre Franz Biberkopf, despre existenţa lui grea, adevărată şi lămuritoare a înaintat până aici. Cu cât Franz Biberkopf se răzvrăteşte şi spumegă mai mult, cu atât totul devine mai clar. Se apropie punctul când totul se va limpezi.

Îngerii vorbesc lângă el; numele lor sunt Sarug şi Terah, iar în vreme ce Franz priveşte vitrinele de la Tietz, discuţia lor sună astfel:

„Ce zici tu, Terah, ce s-ar întâmpla dacă omul acesta ar fi lăsat în voia lui, ar fi părăsit şi l-ar aresta?"

Sarug:

„În fond, n-ar fi mare lucru, cred că va fi prins oricum, este inevitabil. S-a dus să privească deunăzi clădirea cea roşie, are dreptate, în câteva săptămâni se va afla în ea."

Terah:

„Atunci crezi oare că noi doi suntem de prisos?"

Sarug:

„Întrucâtva o cred – dacă nu ni se îngăduie totuşi să-l luăm cu totul de-aici."

Terah:

„Tu eşti încă un copil, Sarug, tu vezi lucrurile astea abia de câteva mii de ani. Dacă l-am lua pe omul acesta de aici şi l-am muta altundeva, într-o altă existenţă, a făcut el oare ceea ce putea să facă

aici? La 1.000 de fiinţe şi vieţi, ar trebui să ştii, există 700, nu, 900 de impedimente."

„Şi pentru ce motiv să-l protejăm tocmai pe acesta, e un om obişnuit, nu văd de ce-l protejăm."

„Obişnuit, neobişnuit, ce-i cu asta? Un cerşetor e obişnuit, iar un om bogat neobişnuit? Bogatul poate fi mâine cerşetor, iar cerşetorul un om bogat. Omul acesta este foarte aproape de a deveni capabil să vadă. Mulţi au ajuns până aici. Dar el este pe punctul, auzi tu, este pe punctul de a deveni capabil să şi simtă. Vezi, Sarug, cine trăieşte multe, cine află multe este lesne înclinat doar să ştie, iar apoi – să evadeze, să moară. Nu mai doreşte nimic. A străbătut calea vieţii şi a obosit, trupul şi sufletul său sunt istovite, înţelegi tu asta?"

„Da."

„Dar după ce a trăit şi a cunoscut multe, să reziste, să nu coboare, să nu moară, ci să se întindă, să năzuiască, să simtă, să nu se dea deoparte, ci să se împotrivească şi să ţină piept cu sufletul său, asta e ceva. Tu nu ştii, Sarug, cum ai ajuns să fii ceea ce eşti şi cum ai putut să ajungi să mergi pe-aici cu mine şi să protejezi alte făpturi."

„E-adevărat, Terah, nu ştiu, mi s-a luat cu totul memoria."

„Ţi-o vei recăpăta pe încetul. Nu eşti niciodată îndestul de tare din tine însuţi, prin tine însuţi, întotdeauna ai ceva în urma ta. Tăria trebuie câştigată, tu nu ştii cum ai câştigat-o, de aceea te afli aici, iar pentru tine lucrurile care pe alţii îi doboară nu mai reprezintă un pericol."

„Dar acest Biberkopf nu ne vrea, tu singur o spui, vrea să se scuture de noi."

„El ar dori să moară, Sarug, nimeni n-a făcut încă un pas atât de mare, acest pas înfricoşător fără a dori să moară. Iar tu ai dreptate, cei mai mulţi sucombă odată ajunşi aici."

„În privinţa acestuia de-aici ai vreo speranţă?"

„Da, fiindcă e viguros şi încă neuzat şi fiindcă a rezistat de două ori."

„Atunci rămânem cu el, Terah, te-aş ruga acest lucru."

„Da."

Un doctor tânăr, o figură bombă, şade în faţa lui Franz:

— Bună ziua, domnule Klemens. Trebuie să faceţi o călătorie, aşa se întâmplă după moartea cuiva. Trebuie căutat alt mediu, întreg Berlinul vă va apăsa acum, aveţi nevoie de altă climă. Nu vreţi să vă distraţi puţin? Sunteţi cumnata lui, are pe cineva să-l însoţească?

— Pot să plec şi eu în călătorie dacă trebuie.

— Trebuie; vă spun, domnule Klemens, este singurul lucru de făcut: linişte, odihnă, puţin divertisment; divertisment, dar nu prea mult. Excesul se transformă în contrariul. Totul cu măsură. Sezonul e încă foarte bun pretutindeni; unde aţi vrea să vă duceţi?

Eva:

— Tonicele, n-ar fi bune şi ele, lecitină, şi-apoi un somn mai bun?

— Am să vă prescriu tot ce se recomandă, ia staţi, adalină.

— Adalină i-am şi dat. [N-are nevoie de otrava asta.]

— Atunci luaţi fanodorm, seara o tabletă cu ceai de izmă; ceaiul e bun, medicamentul e resorbit mai repede. Şi-apoi duceţi-vă cu dânsul la grădina zoologică.

— Nu, nu-mi plac animalele.

— Ei, atunci la grădina botanică, puţină distracţie, dar nu prea multă.

— Prescrieţi-i totuşi şi un medicament pentru nervi, ca întăritor.

— Poate să-i dăm puţin opium, pentru bună dispoziţie.

— Eu beau, domnule doctor.

— Ei, lăsaţi asta, opiumul e totuşi altceva, dar am să vă dau lecitină, un preparat nou, modul de întrebuinţare e scris pe ambalaj. Apoi, băi, băi calmante. Doar aveţi instalaţie de baie, stimată doamnă?

— Fireşte, avem de toate, domnule doctor.

— Vedeţi, acesta este avantajul noilor locuinţe. Când e vorba de ele, se spune: „fireşte". La mine a trebuit să-mi construiesc totul, m-a costat o groază de bani, camera şi zugrăvitul, aţi fi uimiţi dac-aţi vedea-o, aşa ceva nu aveţi aici. Aşadar, lecitină şi băi, înainte de prânz, din două în două zile, apoi un masor, să frământe zdravăn toţi muşchii, în aşa fel încât omul să se pună în mişcare cum se cuvine.

Eva:

— Da, e-n regulă.

— Să-i frământe zdravăn muşchii, veţi vedea că vă veţi simţi mai degajat, domnule Klemens. Veţi vedea că vă veţi pune din nou pe picioare. Iar după aceea, plecaţi în călătorie.

— Nu e uşor cu el, domnule doctor.

— Nu face nimic; are să meargă. Aşadar, domnule Klemens, cum e?

— Ce anume?

— Nu vă plecaţi capul, luaţi regulat somniferul şi masajele.

— Vom avea grijă, domnule doctor; la revedere şi vă mulţumesc deocamdată.

— Acum ţi-ai făcut voia, Eva.

— Am să-ţi aduc sărurile de baie şi medicamentele pentru nervi.

— Da, adu-le.

— Iar până atunci tu rămâi sus.

— Bine. Foarte bine, Eva.

Pe urmă Eva îşi pune paltonul şi coboară. După un sfert de oră pleacă şi Franz.

Începe bătălia. Coborâm în infern cu surle şi tobe

Câmpul de luptă este ademenitor, câmpul de luptă!

Coborâm în infern cu surle şi tobe, pentru lumea asta nu ne-a mai rămas nimic, nu mai vrem să avem a face cu ea şi cu tot ce se află pe ea şi sub ea şi deasupra ei. Cu toţi oamenii ei, bărbaţi şi femei, pe strânsura asta de iad nu poţi pune nici un temei. O păsărică de-aş fi, un morman de găinaţ l-aş zvârli cu amândouă picioarele-n urma mea şi cât mai departe-aş zbura. Dac-aş fi un cal, un câine, o pisică, n-aş face alta nimică decât să-mi las murdăria să cadă pe pământ şi-apoi să mă-ndepărtez cât mai curând.

Nu se-ntâmplă nimic pe lumea asta, n-am chef să mă mai îmbăt, asta o pot face, să mă

îmbăt şi iar să mă îmbăt, apoi toată scârboşenia infernală începe iară. Bunul Dumnezeu a făcut pământul, dar să-mi spună mie un popă pentru ce. A făcut-o totuşi mai bine decât popa o ştie, ne-a-ngăduit să urinăm pe vrăjitorie şi ne-a dat în plus două mâini şi-o frânghie, aşa că putem să scăpăm de ticăloşie şi să terminăm cu gunoiul tot, petrecere bună şi noroc, coborâm în iad cu surle şi tobe.

Dacă aş putea pune mâna pe Reinhold, furia mea s-ar stinge, l-aş lua de grumaz şi grumazul i-aş frânge, să trăiască nu l-aş mai lăsa, m-aş simţi mai bine şi m-aş sătura şi ar fi drept şi linişte-aş avea. Dar bestia care mi-a făcut atâta rău, care m-a făcut din nou infractor, care mi-a zdrobit braţul, e bine şi pe undeva prin Elveţia râde de mine. Alerg de colo-colo nenorocit ca un câine hoinar, poate face cu mine orice-ar dori, nici un om în ajutor nu mi-ar sări, nici măcar poliţia judiciară nu m-ar apăra, asta chiar vrea să mă aresteze, de parcă eu aş fi ucis-o pe Mieze a mea, o situaţie în care tot mizerabilul m-a pus. Ulciorul merge la apă până se sparge. Am rezistat şi am făcut destul, mai mult în stare nu-s. Nu poate tăgădui nimeni că nu m-am apărat. Dar ce e prea mult e prea de tot. Şi fiindcă să-l ucid pe Reinhold nu pot, ei bine, mă omor pe mine. Cobor în iad cu surle şi tobe.

Cine-i cel ce se află pe Alexanderstrasse aici şi merge foarte încet cu paşi mici? Numele său este Franz Biberkopf, ce-a făcut el ştiţi. Un nefericit, un criminal, un amărât, un om îngenuncheat, acum i s-a-nfundat. Blestemaţi pumnii care l-au lovit! Înfricoşător pumnul care l-a atins! Ceilalţi

pumni l-au lovit şi l-au lăsat în pace, s-a ales cu o rană, doar atât, şi s-a putut reface, Franz a rămas om oricum şi a putut să-şi vadă mai departe de drum. Acum, pumnul nu-l mai lasă, pumnul e uriaş, cât o casă, îl clatină cu trup şi suflet, Franz merge cu paşi mici şi ştie bine: viaţa mea nu-mi mai aparţine. Nu ştiu ce mai e de făcut, dar cu Franz Biberkopf s-a terminat, e pierdut.

E noiembrie, seara către nouă, frăţânii se vântură pe Münzstrasse, larma tramvaielor electrice, a autobuzelor şi a vânzătorilor de ziare care strigă e mare, vardiştii ies din cazarmă cu bastoanele lor din cauciuc tare.

Pe Landsberg Strasse mărşăluieşte o coloană cu steaguri roşii: Sculaţi, voi oropsiţi ai vieţii!

„Mokka fix", Alexanderstrasse, ţigări bune, inegalabile, bere de calitate în căni fine, toate jocurile de cărţi strict interzise, rugăm pe stimaţii clienţi să fie atenţi la garderobă, deoarece noi nu ne putem lua răspunderea. Patronul. Micul dejun de la ora 6 până la ora 1 amiaza, 75 pfenigi: o ceaşcă de cafea, 2 ouă fierte şi o tartină cu unt.

Într-o încăpere tăinuită de la cafeneaua de pe Prenzlauer Strasse, Franz ia loc, întâmpinat cu strigăte de veselie: „Domnul baron!" Îi scot peruca de pe cap, el îşi descătărămează proteza braţului, comandă bere, îşi pune paltonul pe genunchi.

Sunt acolo trei bărbaţi, cu feţe cenuşii, cu siguranţă deţinuţi evadaţi, pălăvrăgesc neîntrerupt, pălăvrăgesc brambura.

Îmi este aşadar sete şi-mi spun: ce să mă duc atât de departe, e colea o pivniţă, locuiesc în ea nişte poleaci, le arăt câmatul şi ţigaretele, ei nu-ntreabă nimic, de unde le am, de unde le-am

cumpărat, îmi dau rachiu, las totul acolo. Iar de dimineaţă, îi văz când pleacă, am la mine un şperaclu, bâşt înăuntru, tot ce-adusesem e încă acolo, cârnatul şi ţigaretele, le iau şi întinde-o. Mişto afacere, hai?

Câinii de poliţişti, de ce-s în stare ăştia. La noi cinci oameni au şters-o prin zid. Cum, pot să-ţi spun exact. Pe amândouă părţile, pereţii sunt îmbrăcaţi cu tablă, tablă de fier, să tot aibă opt milimetri. Da' ei se cară prin podea, păi da, podea de beton, sapă o groapă, tot numai seara, şi ies pe sub ziduri. Pe urmă vin poliţaii şi zic: noi ar fi trebuit să auzim chestia asta. Ei, dormeam. Să fi auzit noi aşa ceva, păi de ce tocmai noi?

Râsete, veselie, o tu, voioaso, o tu, preafericito, un cântec de chef dă mesei roată acum, bumbum.

Ei, şi după aia vine firește şi domnu' vagmistru de poliţie, sergentul-major Schwab, vrea să facă pe grozavu': cică el a auzit încă de alaltăieri, da' a fost plecat într-o deplasare în enteres de servici. Deplasare în enteres de servici. De câte ori se-ntâmplă ceva, ei se află plecaţi în enteres de servici. O cană de bere, şi mie, trei ţigarete.

La o masă, o junâ copilă piaptănă pletele blonde ale unui bărbat, el cântă: „O, Sonnenburg, o, Sonnenburg". Iar când se face o pauză, îi dă drumul, se simte îmboldit să cânte ceva despre soare:

— O, Sonnenburg, o, Sonnenburg, cu cetina tot verde. Era în vara două'şopt, eu la Berlin nu locuiam, la Danzig sau la Königsberg, dar unde stam? Cum de nu ştii: la Sonnenburg, la Sonnenburg.

O, Sonnenburg, cu cetina tot verde. Tu eşti o închisoare de sus până jos, în tine domneşte din zori până la ora târzie numai omenie. Acolo nu se bate, nu se torturează, nu se maltratează, nu se şicanează, omul e bine tratat, i se dă de mâncare, de băut, de fumat.

În paturi numai puf moale, rachiu, bere, ţigare, omule, la noi ca-n rai se trăieşte, paza din tot sufletul ne iubeşte, o să le dăm slujbaşilor cizme militare, ei să ne dea chibrit şi ţigare, din suflet să ne dea. Voi să ne lăsaţi din tot sufletul să bem, noi să vindeţi cizmele militare vă lăsăm, uniformele ce-au rămas din război, aşa cum sunt, neschimbate, ca noi, le puteţi vinde cum veţi dori, banii pe ele ne-ar trebui, căci suntem nişte bieţi deţinuţi.

Sunt câţiva colegi mândri care ar dori să ne trădeze, o să le frângem oasele cum se cuvine, ei să se gândească bine, ori vor cu noi să se distreze, ori îi lustruim pe spinare şi-i scuturăm cu ceva, care nu e de mucava.

De mucava e numai domnul director, care de mult nu vede nimic. De curând s-a-ntâmplat să sosească cineva care vrea să vadă din zori până-n amurg cum merge treaba la-nchisoarea Sonnenburg. Ce-i fu dat să păţească, ce-i fu dat să păţească, veţi afla acum îndată. Ne găseam într-o crâşmă pe-aproape, cu noi şi doi paznici aveam, şi-n timp ce şedeam prieteneşte şi beam, cine vine, da, cine vine colea, păi cine, da.

Ăsta-i bum bum, ăsta-i bum bum, e domnu' revizor, ce-aveţi de spus acum? Păi hai noroc şi să trăiască, domn' revizor trăiască, în laţ să se sfârşească, stai lângă noi să te servim cu un coniac şi să ciocnim.

Ce spune revizorul? Sunt domnu' revizor, bum bum şi stă colea, sunt domnu' revizor, bum bum şi stă colea, vă bag pe toţi la răcoare, puşcăriaşi şi paznici la fel, să nu mă luaţi la vale, voi puneţi ceva la cale, bum bum şi stă colea, bum bum şi stă colea, bum bum.

O, Sonnenburg, o Sonnenburg, cu cetina tot verde, l-am supărat rău cum v-am spus, el la nevastă-sa-n grabă s-a dus şi mânia în ea şi-a vărsat; bum bum stă colea, bum bum stă colea, bum bum domnu' revizor. Acuma eşti, omule, stors, da' nu fi pe noi mânios.

Pantaloni maro, o jachetă de postav negru! Unul scoate dintr-un pachet o jachetă cafenie de puşcăriaş. Se scoate la licitaţie, cine oferă mai mult, preţuri extrem de scăzute, săptămâna lucrurilor maro, o jachetă ieftină, costă un coniac. Cine are nevoie de ea? Veselie, bucurie, o, tu voioaso, o tu preafericito, frate, iubita ta e de jar, hai să mai bem un pahar. Pe urmă o pereche de pantofi de pânză, deprinşi cu treburile de prin închisori, au tălpi de paie, foarte potriviţi pentru gimnastică, şi mai avem şi o pătură. Măi omule, da' asta trebuia să i-o predai lui domnu' director.

Birtăşiţa se strecoară înăuntru, închide încet uşa: Nu aşa de tare, sunt clienţi în faţă. Unul se uită spre fereastră. Vecinul său râde: pe fereastră, nici vorbă. Dacă se iveşte vreun pericol, gineşte-te colea. Se apleacă, apucă ceva de sub masă şi ridică un chepeng: pivniţa şi pe urmă cel mai bine de-a dreptu-n curtea vecină, n-ai nevoie să te caţări, numai drum neted. Doar la pălărie să fii atent, altminteri îţi cade.

Un bătrân mormăie:

— A fost frumos cântecul pe care l-ai cântat. Da' mai sunt şi altele. Nici alea nu-s rele. Pe-ăsta-l ştii? Scoate o hârtie bătută la maşină, zdrenţuită, scrisă stângaci: *Moartea deţinutului.*

— Da' să nu fie prea tristă!

— Ce-nseamnă tristă? E-adevărată şi tot aşa de distractivă ca a ta.

— Nu plânge, nu plânge, în cuptoare sunt găluşti, de-aia n-ai de ce să plângi.

— Moartea deţinutului. Om sărac, dar tânăr vrednic, îndrăgea numai dreptatea, sfânt i-era tot ce e nobil, nu ştia ce-i răutatea, însă soarta nemiloasă hotărât-a să-l răpună, bănuit de-o faptă cruntă, cade zbirilor în mână. [Vânătoarea, vânătoarea, blestemata vânătoare, pe mine m-au hăituit câinii blestemaţi, cum m-au mai hăituit, aproape că m-au ucis. Nu ştii cum să te salvezi, iar goana continuă, continuă, nu ştii cum, atât de repede nu poţi să fugi, fugi cum poţi, nu te dai învins, dar până la urmă unul tot te-a prins. Acum Franz e-al dumneavoastră, acum m-azvârl la pământ, acuma am terminat, ei, noroc, poftă bună, hai noroc.]

Strigă, jură, se tot zbate, în zadar e-a lui mânie, martori, totul îl înfundă, pus în lanţuri va să fie. Ce e drept, judecătorii au greşit [vânătoarea, vânătoarea, blestemată vânătoare] dând condamnarea [cum m-au mai hăituit câinii blestemaţi], ce folos că-i fără vină, dacă şi-a pierdut onoarea. Pentru ce, o, oameni, oameni, strigă el plângând cu jale, mă zdrobiţi, când niciodată eu vreun rău n-am pus la cale. [Şi totul continuă, nu ştii cum să te salvezi. Mai departe, mereu mai departe, fugi cât de repede poţi să fugi şi faci ceea ce poţi să faci.]

Când ca un străin se-ntoarce din celula-ntunecată, lumea nu mai e aceeaşi, nici el nu-i ca altădată. Rătăcit-a el pe maluri, însă podu-i rupt în două, iar cu inima bolnavă cum să-ncepi o viaţă nouă? Nimeni nu-i mai dă o pâine [vânătoarea, vânătoarea, blestemată vânătoare], să tot rabde nu mai poate, fură, bietul, şi omoară. Astea-s vini adevărate.

[Vinovat, vinovat, vinovat, ah, asta e, trebuie să devii, trebuia să devii vinovat, trebuia să devii de o mie de ori mai mult!] Fapta-i pedepsită aspru, cum morala porunceşte, spre-nchisoarea-ntunecată iarăşi jalnic o porneşte. [Franz, aleluia, auzi, de o mie de ori mai mult să devii vinovat, de o mie de ori mai mult să devii vinovat!] Dup-un salt în libertate, furt, omor şi tâlhărie, omenirea, fiara asta de nimic nu vrea să ştie. Era liber, dar se-n-toarse cu-o povară grea; ca-n ceaţă au pierit păcat, beţie, condamnat e-acum pe viaţă. [Vânătoarea, vânătoarea, blestemata vânătoare, a avut dreptate, bine-a făcut.] Însă el nu se mai plânge, gâtu-n jug umil şi-l bagă, a deprins făţărnicia, cu smerenie se roagă. Zi de zi, fără de gânduri, el acelaşi lucru face, sufletul de mult se stinse, pân' ce mort el însuşi zace. [Vânătoarea, vânătoarea, blestemată vânătoare, m-au hăituit fără întrerupere, eu am făcut tot ce-am putut, acum m-am prăvălit în noroi şi nu sunt vinovat de asta, ce-ar fi trebuit să fac. Mă numesc Franz Biberkopf, şi ăsta am rămas, fiţi atenţi.]

Azi, sub cer de primăvară, într-o groapă au să-l pună; pentru deţinuţi mormântul e celula cea mai bună. Bate clopotu-nchisorii bun rămasul cuvenit pentru cel ce, rupt de lume, într-o temniţă-a murit. [Fiţi atenţi, stimaţi domni, pe Franz

Biberkopf încă nu-l cunoaşteţi, el nu se vinde pe trei parale, dacă trebuie să călătorească spre groapa lui, are la fiecare deget câte unul obligat să-l anunţe la bunul Dumnezeu şi să spună acolo sus: mai întâi venim noi şi apoi vine Franz. Să nu te minunezi, bunule Dumnezeu, că vine cu un atelaj atât de mare, pe el l-au hăituit înşişi aceştia, acum soseşte el într-o caleaşcă mare, pe pământ a fost un om mititel, acuma trebuie să arate în cer ce este.]

Cei din bomba de la cafenea cântă şi mai bat şi-n masă, Franz Biberkopf a fost până acum posomorât, acum s-a înviorat şi are faţa voioasă. Se aranjează din nou, îşi leagă la loc braţul, l-am pierdut în război, mereu pornim la război. Războiul nu încetează cât trăieşti, sub soare, principalul e să rămâi în picioare.

Pe urmă, Franz se opreşte la scara de fier a camerei tăinuite de la cafenea, pe stradă. Afară e tropot de picioare, picură şi toarnă, e întuneric şi mare agitaţie pe Prenzlauer Strasse. Peste drum, pe Alexanderstrasse, s-au strâns o mulţime de oameni, sunt de faţă şi nişte poliţişti. Franz se întoarce şi o porneşte şi el încet într-acolo.

Pe Alexanderplatz este prezentă Direcţia generală a poliţiei

Este ora nouă şi douăzeci, în curtea de iluminat a Direcţiei generale a poliţiei stau câţiva oameni şi discută. Îşi povestesc bancuri şi-şi dezmorţesc picioarele. Vine un comisar tânăr şi salută.

— E nouă şi zece, domnule Pilz, le-aţi amintit într-adevăr? Aveam nevoie de maşină la ora nouă.

— Chiar acum s-a dus din nou un coleg sus şi a chemat la telefon cazarma de pe Alexander; am cerut maşina încă de ieri înainte de prânz.

Vine încă unul:

— Da, ei spun că maşina a fost trimisă, la nouă fără cinci, s-o fi rătăcit, trimit alta.

— Ia te uită, s-a rătăcit, iar noi stăm şi aşteptăm.

— Eu întreb unde-i maşina, iar ăla de-acolo zice: cine-i la telefon, răspund: secretarul Pilz, el zice: aici e locotenentul cutare. Eu zic: Domnule locotenent, întreb din însărcinarea domnului comisar, ieri am cerut de la secţie o maşină pentru o razie, s-a trimis şi o cerere în scris, vă rog să constataţi dacă hârtia e la dumneavoastră. Să fi auzit ce amabil a devenit numaidecât domnul locotenent, aşadar, maşina e pe drum, ne pare rău de încurcătură şi aşa mai departe.

Sosesc maşinile, în una se urcă domnii şi doamnele, funcţionari din poliţia judiciară, comisari şi funcţionare. Aceasta este maşina în care ceva mai târziu va fi adus aici, între 50 de bărbaţi şi femei, Franz Biberkopf, pe care l-au părăsit îngerii şi a cărui privire e altfel decât aceea cu care a plecat din camera tăinuită de la cafenea, iar îngerii au să danseze, domnilor şi doamnelor, fie că sunteţi credincioşi sau necredincioşi, lucrul acesta are să se întâmple.

Automobilul cu civili bărbaţi şi femei se află pe drum, nu e o maşină de război, totuşi un vehicul de luptă al justiţiei, un autocamion, pe băncile căruia şed oamenii, trece pe Alexanderplatz printre nevinovatele maşini comerciale şi taxiuri, oamenii din maşina de război arată cu toţii ca nişte inşi de treabă, e un război nedeclarat, ei fac

această călătorie în interes de serviciu, unii fumează liniştiţi din pipă, alţii fumează ţigări, doamnele întreabă: Cel de colo din faţă o fi de la presă, mâine va apărea totul în ziar. Aşa înaintează satisfăcuţi pe Landsberger Strasse, în sus, la dreapta, înaintează spre ţintele lor pe ocolite, altminteri cei din localuri ar şti dinainte ce-i aşteaptă. Dar şi oamenii care circulă pe jos îşi dau seama ce-i cu maşina. Nu se uită mult după ea, e ceva rău, înfricoşător, a trecut repede, ăştia prind infractori, e groaznic că există aşa ceva, noi ne ducem la cinematograf.

Pe Rückerstrasse cei de la poliţie coboară, maşina rămâne pe loc, ei o pornesc la deal pe jos. Străduţa e goală, trupa mărşăluieşte pe trotuar, acesta e localul de dans Rücker.

Uşa clădirii ocupată, gardiştii postaţi la intrare şi peste drum, ceilalţi toţi în local. 'Nă seara, chelnerul zâmbeşte, ştim noi chestia asta. Doresc domnii să bea ceva? Mulţumim, n-avem timp; faceţi plata, razie, toată lumea la direcţia generală a poliţiei. Râsete, proteste, aşa ceva, lăsaţi moftu-rile, înjurături, râsete; nu-ţi pierde cumpătul, am acte, atunci fiţi bucuros, peste o jumătate de oră sunteţi din nou aici, cu ce folos toată povestea, am treabă, nu te enerva, Otto, o simplă vizită la Direcţia generală a poliţiei, cu iluminaţia ei de noapte. Poftiţi, intraţi! Autocamionul e arhiplin, unul cântă: Cu brânza la gară cine-a venit, insul acela nu are obraz, căci brânza încă nu s-a vămuit; poliţia află, se supără foc, face scandal şi întreabă răstit: cu brânza la gară cine-a venit.

Autocamionul porneşte, toată lumea face semne cu mâna: Cu brânza la gară cine-a venit.

Totul merge ca uns. O pornim pe jos. Un domn elegant traversează strada, salută, e căpitanul de la sector, domnul comisar? Intră în holul unei clădiri, ceilalţi se risipesc, punct de întâlnire Prenzlauer, colţ cu Münz.

La Alexanderquelle, localul e plin ochi, este vineri, cine are salariu vine să bea un păhărel, muzică, radio, curcanii se strecoară pe lângă bar, tânărul comisar vorbeşte cu un domn, orchestra se întrerupe: razie, poliţia judiciară, toată lumea merge la Direcţia generală a poliţiei. Clienţii şed la masă, râd şi nu se lasă deranjaţi, pălăvrăgesc mai departe, chelnerul continuă să servească. O fată strigă şi plânge pe culoar între altele două: Am anunţat că plec, da' încă nu mi s-a răspuns, ei, mai rămâi noaptea asta aici, nu-i nici o nenorocire, eu nu merg cu voi nicăieri, nu permit să pună mâna pe mine vreun sticlete, lasă scenele, domnişoară, cu chestii d-astea n-a făcut nimeni vreo ispravă. Daţi-mi voie să ies, ce-nseamnă aici să ies, când vă vine rândul, puteţi ieşi, maşina tocmai a plecat, atunci comandaţi mai multe maşini, nu ne mai bateţi capul. Chelner, o butelie de şampanie pentru spălat picioarele. Doamne, eu trebuie să mă duc la lucru, lucrez aici la Lau, cine-mi plăteşte mie ora, ei, acuma trebuie să mergi oricum cu noi, trebuie să mă duc pe şantierul meu, asta-i încălcarea libertăţii, toată lumea de-aici trebuie să vină cu noi, du-te, omule, nu te enerva, oamenii fac o razie, altminteri nu mai ştiu nici ei de ce există.

Lumea este scoasă în grupuri numărate, autocamioanele circulă necontenit, dus şi întors, între oraş şi direcţia generală a poliţiei, curcanii foiesc, în toaleta pentru doamne se aud strigăte, o fecioară

zace pe podea, cavalerul ei e lângă ea, numai că ce caută cavalerul la toaleta pentru doamne. Fata are crampe, vedeţi; poliţaii râd, aveţi acte, bine, e-n regulă, rămâneţi lângă dânsa. Fata va continua să ţipe, dar ia să vedeţi, după ce locul se va fi golit, ea va face hopa sus şi cei doi au să danseze tango. Vă spun, cine pune mâna pe mine, încasează un croşeu la bărbie; al doilea ar fi o profanare de cadavru. Localul e aproape gol. La uşă stă un bărbat, l-au înhăţat doi vardişti, el urlă: am fost la Manchester, la Londra, la New York, aşa ceva nu se petrece în nici o metropolă, aşa ceva nu se petrece la Manchester, la Londra. Îl bagă-n viteză. Mereu pe caldarâm spre autocamioane, cum vă simţiţi, mulţumesc, salutări răposatului dumneavoastră câine adoptiv.

La unsprezece şi un sfert, după ce evacuarea a progresat mult şi numai câteva mese mai sunt ocupate în fund, unde începe scara, şi lateral, în colţ, intră o persoană, deşi de multă vreme nu mai are voie să intre nimeni. Gardiştii sunt energici şi nu lasă pe nimeni să treacă pe lângă local, totuşi când şi când câte-o fată se mai zgâieşte prin vitrină: Mi-am dat întâlnire cu cineva, reveniţi pe la douăsprezece, domnişoară, pân-atunci drăguţul dumneavoastră se va afla la Direcţia generală a poliţiei. Bătrânul domn privise cum era scos ultimul lot, până la urmă gardiştii făcuseră uz de bastoanele de cauciuc, deoarece voiau să iasă deodată mai mulţi oameni decât încăpeau în autocamion, apoi autocamionul plecase şi locul se mai limpezise. În acel moment, domnul a trecut calm printre cei doi curcani, profitând de faptul că aceştia se uitau fiecare în altă parte, fiindcă se şi

adunaseră câţiva amatori care voiau să intre în local şi se luaseră la înjurături cu gardiştii.

De la cazarmă tocmai soseşte cu mare larmă o echipă de gardişti, oamenii îşi strâng mai bine, din mers, centiroanele. Bărbatul cărunt străbate localul, cere o bere la bar şi se duce cu ea sus, unde femeia din toaleta pentru doamne continuă să ţipe, ceilalţi, câţiva, râd şi flecăresc şi-şi dau aerul că toată povestea nu-i priveşte.

Bărbatul ia loc pe un scaun, singur la o masă, bea o înghiţitură de bere, îşi roteşte privirea prin local. Deodată piciorul său loveşte ceva aflat pe podea, lângă perete; îşi aruncă ochii într-acolo, se apleacă şi pune mâna, un revolver, l-a aruncat careva, nu-i rău, acum am două. De fiecare deget câte unul, iar dacă bunul Dumnezeu întreabă de ce, atunci tu să răspunzi: vin aici cu o caleaşcă mare; ceea ce acolo jos n-am avut pot să am aicea sus. E foarte bine că ăştia îi ridică pe oameni. Careva de la Direcţia generală a poliţiei şi-a umplut bine burta şi-a zis: ia hai să efectuăm o razie mare, să facem ceva despre care să se scrie în gazete. Să vadă ştabii noştri că nu ardem gazul de pomană, şi-afară de asta, poate că vreunul dintre ei doreşte o clasă de salarizare superioară, iar nevastă-sa are nevoie de-o blană, prin urmare să-i înhăţăm pe oameni, şi anume tocmai într-o vineri, după ce au primit plicul cu leafa.

Domnul cărunt nu şi-a scos pălăria, ţine mâna dreaptă în buzunar; când nu apucă halba de bere, stânga şi-o vâră de-asemenea în buzunar. Un poliţai cu o pensulă din păr de porc la pălăriuţa de vânător dă o raită înviorătoare prin local, peste tot mese goale, cutii de chibrituri pe podea, hârtie de ziar, ambalaje de ciocolată. Trebuie să

terminăm, ultimul transport urmează îndată. Îl întreabă pe domnul cel bătrân:

— Aţi plătit?

Omul mormăie şi ţine privirea aţintită drept înainte:

— Abia am intrat.

— Ei, n-ar fi trebuit, dar oricum trebuie să mergeţi cu noi.

— Asta lăsaţi-o în grija mea;

Poliţaiul, un bărbat solid, lat în umeri, îl priveşte de sus, cum se mai zgâieşte în gol individul, ăsta vrea să ne facă greutăţi. Nu spune nimic, coboară încet scara prin local, e surprins de privirea scânteietoare a bătrânului, omule, ce ochi are ăsta, cu el e ceva în neregulă. Se duce la uşă, unde se află ceilalţi de la poliţie, şuşotesc între ei, ies împreună în stradă. După câteva minute, uşa se deschide din nou. Poliţaii se întorc: Acum restul, toată lumea merge cu noi. Chelnerul râde:

— Data viitoare luaţi-mă şi pe mine, aş dori să văd şi eu aiureala aia de la voi.

— Oho, fii liniştit, într-o oră ai să ai iarăşi de lucru, ia te uită, afară s-au şi întors câţiva din primul transport, vor să intre.

— Daţi-i drumul, domnule, trebuie să mergeţi şi dumneavoastră cu noi.

Asta mi se adresează mie. O logodnică de ai şi toată inima i-o dai, n-o-ntrebi cum şi ce-i cu tine, dacă ea sărută bine.

Domnul nu se mişcă.

— Probabil că sunteţi tare de ureche. Vă rog să vă ridicaţi.

Te trimise cerul darnic, căci 'nainte de-a te şti, arta mea fu joc zadarnic. Să mai vină câţiva, unul nu-mi ajunge, caleaşca mea are cinci cai.

Trei gardişti se şi află pe scară, cel dintâi vine sus, poliţaii colindă prin local, în frunte cu comisarul cel tânăr şi înalt, sunt foarte grăbiţi. M-au hăituit destul, am făcut ce-am putut, oare sunt şi eu om, sau nu sunt om.

Domnul cel bătrân scoate mâna stângă din buzunar, însă nu se ridică şi, stând jos, apasă pe trăgaci ţintindu-l pe primul gardist, care tocmai se repezea furios spre el. Poc. Aşa am rezolvat totul pe pământ, aşa o pornim spre iad cu surle, cu surle şi tobe.

Gardistul se clatină, Franz se ridică, vrea să se lipească de perete, poliţiştii de la uşă năvălesc în local. Foarte frumos, sunt cu toţii înăuntru. Ridică braţul, în spatele lui e unul, Franz îl azvârle într-o parte cu umărul, în clipa aceea o lovitură îl izbeşte peste mână, o lovitură peste faţă, o lovitură peste pălărie, o lovitură peste braţ. Braţul meu; braţul meu, n-am decât un braţ, îmi fărâmă braţul, ce mă fac, mă ucid în bătaie, mai întâi Mieze, acuma eu. Nu are nici un rost. Totul n-are nici un rost, totul, totul, nici un rost.

Se prăbuşeşte lângă balustradă.

Mai înainte de a putea să tragă din nou, Franz Biberkopf s-a prăbuşit lângă balustradă. A abandonat, şi-a blestemat existenţa, a depus armele. Zace acolo.

Poliţiştii şi gardiştii împing deoparte masa şi scaunele, îngenunchează lângă el, îl întorc pe spate, omul are un braţ artificial, două revolvere, unde sunt actele, ia stai, poartă perucă. Când îl trag de păr, Franz Biberkopf deschide ochii, îl zguduie, îl smulg de umăr, îl pun pe picioare, se poate ţine vertical, trebuie să se ţină, îi îndeasă pălăria pe cap. Afară, toţi cei ridicaţi se şi află în

autocamion, Franz Biberkopf e scos şi el pe uşă, cu cătuşe la braţul stâng. Pe Münzstrasse e mare scandal, o masă de oameni, înăuntru s-a tras, uite colo, acum îl scot, ăsta a fost. Pe gardistul rănit l-au şi transportat încă mai dinainte.

Acesta este, aşadar, autocamionul cu care au pornit la ora nouă şi jumătate comisarii, funcţionarii poliţiei, maşina demarează, Franz Biberkopf se află în ea, îngerii l-au părăsit, precum am şi relatat mai sus. Grupurile aduse sunt descărcate în curtea de iluminat a Direcţiei generale a poliţiei, pe o scăriţă oamenii urcă undeva în spate pe un coridor mare, lung, femeile sunt strânse într-o încăpere separată, cine este eliberat, găsindu-i-se actele în regulă, trebuie să iasă prin baraj, printre poliţai, care controlează din nou pe fiecare la piept, la pantaloni, până la cizme, bărbaţii râd, pe coridor răsună înjurături şi e mare înghesuială, tânărul comisar şi funcţionarii umblă de colo-colo şi cer oamenilor să facă linişte, să aibă răbdare. Gardiştii stau de pază la uşă, nimeni nu se duce la toaletă fără însoţitor.

Înăuntru, la mese stau funcţionari în civil, îi interoghează pe oameni, cercetează hârtiile, dacă insul are, scriu pe coli mari: locul faptei, circumscripţia judiciară, locul de unde a fost ridicat, secţia de poliţie, Kpv. 4. Aşadar, cum vă numiţi, unde aţi fost ridicat, unde aţi fost arestat ultima dată, luaţi-mă pe mine mai întâi, trebuie să mă duc la lucru, directorul general al poliţiei, secţia 4, predat dimineaţa, după-amiaza, seara, numele şi prenumele, starea socială sau profesia, ziua naşterii, luna, anul, locul naşterii, fără domiciliu, n-a putut indica o locuinţă, indicaţia privind locuinţa s-a dovedit, printr-o cercetare la faţa locului,

drept inexactă. Trebuie să aşteptaţi până când răspunde circumscripţia, aşa de repede nu merge treaba, n-au şi ei decât două mâini, afară de asta au dat de cineva care a indicat o adresă, adresa era exactă, chiar şi locuia acolo o persoană cu acelaşi nume ca al său – numai că, ducându-se cineva acolo, a constatat că respectivul nu avea decât actele, i le furase posesorului de drept, sau era prietenul acestuia, sau făcuse cine ştie ce altă şmecherie. S-a cerut consultarea registrului de mandate de arestare, fişa cenuşie a fost scoasă, fişa cenuşie nu mai există. Corpurile delicte, care rămân la acte, obiectele, relative la această faptă penală sau la alta, obiectele cu care arestatul îşi poate aduce o vătămare sieşi sau altora, obiectele de uz personal, baston, umbrelă, briceag, revolver, box.

Este adus Franz Biberkopf. S-a terminat cu Franz Biberkopf. L-au prins, îl aduc în cătuşe. Capul său atârnă pe piept, vor să-l interogheze la parter, în biroul comisarului de serviciu. Dar omul nu vorbeşte, e ţeapăn, îşi duce deseori mâna la faţă, ochiul drept i s-a umflat în urma unei lovituri cu bastonul de cauciuc. Lasă însă repede braţul să-i cadă, a primit şi peste braţ câteva lovituri.

Jos, cei eliberaţi străbat curtea întunecată, îndreptându-se spre stradă, se leagănă braţ la braţ cu fetele prin curtea de iluminare. O logodnică de ai şi toată inima i-o dai, şi aşa şi aşa şi aşa tot cântând, luăm restaurantele pe rând. Recunosc corectitudinea inventarului de mai sus, semnătura, este preluat, numele şi numărul matricol al funcţionarului care a ambalat obiectele. Către judecătoria

Berlin Mitte, secţia 151, domnului judecător de instrucţie I.A.

În cele din urmă este prezentat şi reţinut Franz Biberkopf. Cu prilejul raziei efectuate la Alexanderquelle, individul acesta a tras cu pistolul, s-a făcut vinovat însă şi cu alte ocazii de încălcări ale codului penal. Individul a fost găsit în localul Alexanderquelle, iar într-o jumătate de oră s-a descoperit că, alături de alţi opt indivizi căutaţi cu mandate de arestare şi inevitabilii elevi de la şcolile de corecţie, în persoana lui s-a făcut o deosebit de preţioasă captură. Individul, care a căzut după ce a tras, avea braţul drept artificial şi purta o perucă din păr cărunt. În plus, după fotografia sa, pe care o posedăm, s-a descoperit rapid că avem a face cu un ins implicat ca posibil complice în cazul asasinării la Freienwalde a prostituatei Emilie Parsunke, şi anume cu Franz Biberkopf, fost deţinut pentru lovituri cauzatoare de moarte şi proxenetism.

De multă vreme s-a sustras de la raportul la care era obligat să se prezinte; îl avem acum pe unul, în curând vom pune mâna şi pe celălalt.

cartea a noua

Acum calea pământească a lui Franz Biberkopf a ajuns la capăt. Este timpul să fie zdrobit. Cade în mâinile forței întunecate, care se numește moartea și care i se pare convenabilă ca loc de reședință. Dar despre ce gânduri are ea cu el află într-un mod neașteptat și care depășește tot ce l-a lovit până acum.

Vorbește cu el pe șleau, îl lămurește asupra greșelilor lui, asupra orgoliului și a ignoranței lui. Prin aceasta, vechiul Franz Biberkopf se prăbușește, cariera lui s-a încheiat.

Omul e distrus. Va mai fi înfățișat un alt Biberkopf, căruia cel vechi nu-i ajunge nici până la degetul cel mic și despre care e de așteptat că-și va rezolva mai bine treburile.

Miercurea neagră a lui Reinhold, dar acest capitol poate fi omis

Şi aşa cum presupune poliţia: „Îl avem acum pe unul, în curând vom pune mâna şi pe celălalt", aşa se şi întâmplă. Numai că nu chiar întocmai cum gândesc poliţiştii. Ei zic: în curând. Dar – îl şi au, a trecut prin aceeaşi clădire roşie a Direcţiei generale a poliţiei, prin alte încăperi şi mâini, acum se şi află la Moabit.

Căci la Reinhold totul merge repede, el isprăveşte orice într-un mod concis. Flăcăului ăstuia nu-i place zvârcoleala îndelungată. Doar ştim cum a procedat cândva cu Franz; în câteva zile şi-a dat seama ce joc face acesta cu el, şi l-a şi doborât.

Într-o seară, Reinhold, aflându-se pe Motzstrasse, îşi spunea: afişele despre crimă, cu făgăduiala unei recompense, atârnă pe coloanele de afişaj, trebuie să fac eu ceva, furtul unei poşete sau altă chestie de felul ăsta, şi să mă las prins cu acte false, închisoarea este locul cel mai sigur în caz de primejdie. Totul îi reuşeşte, numai că pe doamna cea elegantă a lovit-o peste mutră cam tare. Nu face nimic, gândeşte totuşi Reinhold, totul e să dispar de la orizont. La Direcţia generală a poliţiei i se scot din buzunar actele false, hoţul de buzunare polonez Moroskiewicz, la

Moabit cu el, poliţiştii nu bagă de seamă pe cine au pus mâna, insul n-a fost niciodată închis şi cine are pe dată în cap toate semnalmentele?! Judecarea lui se desfăşoară în deplină tăcere, tainic, fără tapaj, aşa cum s-au petrecut lucrurile şi la Direcţia generală a poliţiei. Dar fiindcă e un hoţ de buzunare căutat în Polonia, iar un asemenea fluieră-vânt circulă pe străzi într-un cartier distins şi nitam-nisam doboară oamenii şi-i smulge unei doamne poşeta, ceva nemaiauzit, că doar nu trăiam în Polonia rusească, ce ţi-ai închipuit dumneata, ei bine, pentru aşa ceva se cuvine o pedeapsă exemplară – şi Reinhold e condamnat la patru ani închisoare şi cinci ani pierderea drepturilor civile, punerea sub supravegherea poliţiei şi toate celelalte, boxul se confiscă. Acuzatul suportă cheltuielile de judecată, facem o pauză de zece minute, s-a făcut excesiv de cald, vă rog, în timpul pauzei să se deschidă ferestrele, mai aveţi ceva de spus?

Reinhold nu are, firește, nimic de spus, îşi rezervă dreptul la recurs, e bucuros că se vorbeşte cu el astfel, aici nu i se poate întâmpla nimic unui om. Şi după două zile s-au terminat toate, toate, iar noi am sărit din nou hopul. Afurisită porcărie cu Mieze şi cu boul ăsta, cu Biberkopf, dar deocamdată am reuşit să facem ce-am vrut, aleluia, aleluia, aleluia, aleluia.

Aşa s-au petrecut lucrurile, iar în seara în care pun mâna pe Franz şi-l transportă la Direcţia generală a poliţiei, adevăratul ucigaş, Reinhold, se şi află la închisoarea din Brandenburg şi nimeni nu se mai gândeşte la el, s-a scufundat şi a fost uitat, iar lumea ar putea să piară, nimeni n-ar izbuti să-l descopere atât de uşor. Nu-l chinuiesc

nici un fel de mustrări de conştiinţă şi dacă ar fi mers până la capăt aşa cum şi-a închipuit el, ar fi şi astăzi acolo, sau ar fi şters-o în timpul vreunui transport.

Lumea este însă rânduită în aşa fel încât şi cele mai neroade proverbe să se confirme, iar când un om crede că totul e bine, nu e nici pe departe bine. Omul propune şi Dumnezeu dispune, iar ulciorul nu merge de multe ori la apă. Am să povestesc îndată cum s-a descoperit că Reinhold este un criminal şi cum a luat-o el în curând pe drumul său greu şi aspru. Dar cel pe care faptul acesta nu-l interesează n-are decât să sară peste paginile ce urmează. Lucrurile din această carte cu titlul *Berlin Alexanderplatz* despre soarta lui Franz Biberkopf sunt adevărate, iar dacă le-ai citi de două şi de trei ori şi ţi le-ai imprima în memorie, ai constata că adevărul lor este de-a dreptul palpabil. Rolul lui Reinhold s-a terminat. Am să-l înfăţişez în ultima lui luptă grea numai pentru că el este forţa rece care nu cunoaşte nici o schimbare în existenţa aceasta. Îl veţi vedea tare ca stânca până la urmă, viaţa lui se prelungeşte imobilă – în vreme ce Franz Biberkopf se încovoaie, iar până la urmă se preschimbă în altceva, aşa cum un element atins de anumite raze se preschimbă în alt element. Ah, este uşor să spui: suntem cu toţii oameni. Dacă există un Dumnezeu – suntem deosebiţi în faţa lui nu numai prin răutatea sau bunătatea noastră, avem fiecare altă natură şi altă viaţă, suntem deosebiţi prin felul de a fi, prin origine şi prin ţelul către care ne îndreptăm. Ascultaţi acum ultimele lucruri care mai sunt de spus despre Reinhold.

A trebuit să se întâmple ca la închisoarea din Brandenburg Reinhold să lucreze la împletit rogojini cu unul care e şi el polonez, dar adevărat, şi, în plus, hoţ de buzunare adevărat, unul foarte dibaci, care-l cunoaşte pe Moroskiewicz. Când aude: Moroskiewicz, pe ăsta-l cunosc, pe unde-o fi, şi-l vede pe Reinhold, zice: Ia te uită ce s-a mai schimbat, cum e cu putinţă?! Pe urmă se preface că nu ştie nimic şi că nu-l cunoaşte deloc, iar la toaletă, unde fumează, se apropie de Reinhold, îi dă o jumătate de ţigaretă şi vorbeşte cu el, dar acesta nu prea ştie poloneza. Lui Reinhold însă conversaţia în poloneză nu i-a plăcut defel, simulează uneori că are crize de slăbiciune, astfel că o şterge de la împletitul de rogojini, meşterul îl ia în aripa celulelor, unde îl pune să care şi unde vine mai puţin în contact cu ceilalţi. Dar Dluga, polonezul, nu se lasă. Reinhold strigă de la celulă la celulă: Lucrul terminat afară! Când ajunge cu meşterul la celula lui Dluga, iar meşterul tocmai numără rogojinile, Dluga îi şopteşte lui Reinhold că el cunoaşte pe unul Moroskiewicz din Varşovia, tot hoţ de buzunare, e vreo rudă de-a ta? Pe Reinhold îl trec fiori de spaimă, strecoară polonezului un pacheţel de tutun, trece mai departe: Lucrul terminat afară.

Polonezul se bucură de tutun, îşi dă seama că la mijloc se ascunde ceva şi începe să-l şantajeze pe Reinhold, care are întotdeauna de cine ştie unde ceva parale.

Lucrurile ar putea să devină teribil de periculoase pentru Reinhold, dar de data aceasta are încă baftă. Reuşeşte să pareze lovitura. Răspândeşte zvonul: Dluga, conaţionalul său, vrea să facă pe iscoada, ştie ceva despre el. Şi aşa, în ora

liberă, are loc o bătaie groaznică, Reinhold însuşi se năpusteşte cu sălbăticie asupra polonezului. Pentru asta capătă o săptămână de arest, celulă goală, numai a treia zi pat şi mâncare caldă. Apoi iese şi găseşte totul foarte liniştit şi îmblânzit.

Până la urmă însă, Reinhold îşi trage singur clapa. Toată viaţa, femeile l-au făcut şi nefericit şi fericit, dragostea e şi acum aceea care-i frânge gâtul. Povestea cu Dluga l-a tulburat foarte mult şi l-a umplut de mânie la gândul că trebuie să şadă aici la nesfârşit, că trebuie să se lase sâcâit de unul ca ăsta, că n-are nici o bucurie şi stă aşa singur; necazul acesta îl macină mereu mai mult de la o săptămână la alta. Şi cum stă aşa mai multă vreme şi-şi tot spune că tare ar mai dori să-l lichideze pe Dluga, se împrieteneşte cu un om, un spărgător, care se află tot pentru prima oară la Brandenburg şi care urmează să fie eliberat în martie. Îi leagă mai întâi afacerile cu tutun şi ocările la adresa lui Dluga, apoi devin prieteni intimi şi adevăraţi, cum Reinhold încă n-a avut vreodată, iar cu toate că insul nu e femeie, ci doar un flăcău, legătura lor e totuşi plăcută, ceea ce-l face pe Reinhold să se bucure în închisoarea de la Brandenburg: uite că blestemata poveste cu Dluga mi-a adus totuşi ceva bun. Păcat însă că flăcăul trebuie să plece curând.

— Boneta neagră de postav şi jacheta cafenie sunt obligat să le mai port atât de multă vreme, iar cât eu o să stau aici, tu pe unde ai să fii, mititelule Konrad?

Konrad e numele tânărului, sau aşa îşi spune el, e de fel din Mecklenburg şi are aptitudini să devină un mare ticălos. Unul dintre cei doi cu care a comis spargerea în Pommerania este închis

tot aici, pe zece ani. Şi într-o miercuri neagră, în seara din ajunul eliberării lui Konrad, în vreme ce amândoi se află pentru ultima dată în dormitor, iar lui Reinhold îi vine să se omoare fiindcă va rămâne din nou singur, fără să mai aibă vreun om alături – da' o să se găsească totuşi vreunul şi, ia aminte, Reinhold, ai să fii în curând trimis cu vreo echipă afară, la Werder sau altundeva –, Reinhold tot nu se poate linişti, nu-i intră-n cap, nu-i intră deloc în cap că lucrurile au ieşit atât de prost cu el, că a-ncurcat-o cu gâsca aia netoată de Mieze, cu vita aia comută de Franz Biberkopf, ce-mi pasă mie de nişte capete seci ca ăştia, când puteam să fiu acum liber şi un domn în loc să stau închis aici între nişte amărâţi care nu-s buni de nimic. Pe Reinhold îl cuprinde de-a dreptul disperarea şi scânceşte şi se tânguieşte şi se milogeşte la Konrad: ia-mă şi pe mine, ia-mă şi pe mine. Konrad îl consolează cât poate, dar aşa ceva e imposibil, aici nu poţi sfătui pe cineva să evadeze.

Aveau la ei o sticluţă de spirt, obţinută de la tâmplărie, de la un maistru, Konrad îi dă sticla lui Reinhold, care bea, Konrad bea şi el. E imposibil s-o ştergi, acum de curând au făcut-o doi inşi, sau cel puţin au vrut s-o facă, dar dintre ei numai unul a ajuns până pe Neuendorfer Strasse şi tocmai voia să se suie într-un autocamion, când l-a înhăţat patrula, omul sângera groaznic din cauza blestematelor cioburi de sticlă de pe culmea zidurilor, încât a trebuit să fie dus la spital şi nu se ştie dacă n-o să rămână beteag de mâini. Ălălalt a fost mai deştept, a observat sticla şi, hop, a sărit înapoi în curtea închisorii.

— Nu, nu poţi s-o ştergi, Reinhold.

Reinhold e zdrobit, e la pământ, va trebui să mai şadă închis aici patru ani, iar toate astea din cauza tâmpeniei de pe Motzstrasse şi a scârbei de Mieze, a boului de Franz. Soarbe din spirtul de tâmplărie, se simte ceva mai bine, lucrurile lui Konrad le-au şi scos afară, cuţitul e pus deasupra, pe legăturică, detenţia s-a terminat, zăvorul a fost tras de două ori, paturile sunt făcute. Pe patul lui Konrad, cei doi continuă să vorbească în şoaptă, Reinhold trece prin ora lui de adâncă întristare:

— Ascultă, Konrad, am să-ţi spun unde să te duci în Berlin. După ce-ai ieşit, te duci la logodnica mea, cine ştie a cui logodnică o fi acum, îţi dau adresa ei, îi spui ce-i cu mine, ştii tu. Pe urmă cauţi să afli ce s-a-ntâmplat cu povestea aia a mea, o cunoşti, Dluga a băgat de seamă ceva. În Berlin am cunoscut pe unul, un dobitoc, îl chema Biberkopf, Franz Biberkopf...

Continuă să-i şoptească, îi povesteşte lui Konrad şi-l ţine strâns lângă el, Konrad cască urechile, zice mereu da şi-n curând ştie totul. Trebuie să-l ajute pe Reinhold să se urce în pat, aşa de tare plânge acesta de furie şi singurătate şi supărare din cauza sorţii lui, din cauză că nu poate face nimic şi că a căzut în cursă. Nu-i e de nici un folos că prietenul său îi spune: ce-nseamnă patru ani; Reinhold nu vrea şi nu vrea, nu poate să suporte şi nu poate să trăiască astfel, în închisoare îţi ieşi din minţi.

Asta a fost miercurea neagră. Vineri, Konrad se duce la logodnica lui Reinhold din Berlin, unde este primit cordial, unde ar putea să povestească zile întregi şi de unde capătă şi bani. Vizita a avut loc aşadar vineri, iar luni s-a şi terminat cu Reinhold. Luni, Konrad îl întâlneşte pe Seestrasse pe

un prieten, cu care a fost mai înainte la o casă de corecţie şi care acum este şomer. Şi Konrad începe să se fălească, spunându-i cum îi merge, plăteşte pentru el la cârciumă, după care se duc cu nişte fete la cinema. Konrad povesteşte lucruri deşucheate despre Brandenburg, După ce-au scăpat de fete, mai stau o jumătate de noapte în odăiţa prietenului, e în noaptea spre marţi, când Konrad îi spune cine e Reinhold, Moroskiewicz îşi zice el doar aşa, e un tip grozav, de unul ca ăsta nu poţi să dai aşa de curând pe-afară, e căutat pentru nişte chestii grave, cine ştie ce recompensă o fi pusă pe capul lui. Abia a rostit vorba, că-şi şi dă seama de prostia pe care a făcut-o, dar prietenul îi promite sus şi tare că nu va spune nimic, o să tăcem mâlc, omule, şi mai primeşte şi 10 mărci de la Konrad.

Urmează ziua de marţi, când prietenul acesta se şi află la Direcţia generală a poliţiei, la parter, şi se uită la afişe, să vadă dacă e căutat într-adevăr unul Reinhold, aşa se numeşte insul, dacă figurează pe-acolo şi dacă s-a pus vreo recompensă pe capul lui, ori Konrad doar a tăiat piroane.

Rămâne paf şi la început nu-i vine să creadă când citeşte numele, pentru Dumnezeu, asasinarea prostituatei Parsunke la Freienwalde, numele figurează într-adevăr, ăsta trebuie să fie, pentru Dumnezeu, 1.000 recompensă, omule, 1.000 de mărci. Se simte atât de zguduit încât o ia din loc îndată, iar după-amiază revine cu prietena lui, fata îi spune că s-a şi întâlnit cu Konrad, care a întrebat de el, păi da, ăla presimte ceva, ce să facem, ce să facem, măi băiete, cum poţi sta pe gânduri, e vorba de un ucigaş, ce-ţi pasă ţie, iar Konrad, ce-ai tu cu Konrad, aşa de curând n-ai să mai dai

cu ochii de el, şi-apoi de unde-o să ştie c-ai fost tu, şi banii, ia gândeşte-te, 1.000 de mărci, tu te duci după ajutorul de şomaj şi mai şovăi când e vorba de 1.000 de mărci.

— El o fi?

— Hai să intrăm.

În birou, băiatul îi spune comisarului de serviciu clar şi precis ce ştie, Moroskiewicz, Reinhold, Brandenburg – de unde ştie, nu spune. Cum nu are acte, el şi prietena lui trebuie deocamdată să mai rămână acolo. Pe urmă – totul e-n ordine.

Sâmbătă, Konrad pleacă la Brandenburg să-l viziteze pe Reinhold şi să-i ducă nişte pachete de la logodnica lui şi de la Pums, dar în compartimentul în care călătoreşte dă de un ziar, un ziar vechi, de joi seara, pe a cărui primă pagină se află titlul: „Asasinul din Freienwalde capturat. Sub nume fals în închisoare." Trenul huruie sub Konrad, şinele păcăne, trenul huruie. De când e ziarul, ce ziar e, *Lokalanzeiger*, joi seara.

L-au prins. A fost transportat la Berlin. Asta eu am făcut-o.

Femeile şi dragostea i-au adus toată viaţa lui Reinhold nefericirea şi fericirea, în cele din urmă i-au fost fatale. L-au transportat la Berlin, s-a zbătut ca un turbat. N-a lipsit mult să fie dus în aceeaşi închisoare unde a stat fostul său prieten Franz Biberkopf. Acum însă, după ce s-a calmat la Moabit, aşteaptă să vadă cum i se va desfăşura procesul şi ce va veni din partea cealaltă, de la Franz Biberkopf, care este complicele sau instigatorul său, dar încă nu se ştie ce se va întâmpla în genere cu acela.

În închisoarea poliţiei, din clădirea ca un panopticum a direcţiei generale, se presupune mai întâi, ce-i drept, că Franz Biberkopf joacă teatru, simulând demenţa, fiindcă ştie că-i este capul în pericol, apoi însă medicul închisorii îl cercetează pe deţinut şi recomandă să fie dus la spitalul de la Moabit, unde, de asemenea, nu se poate scoate de la el nici o vorbă, omul este, se pare, realmente dement, zace complet ţeapăn, doar clipeşte puţin din ochi. După ce timp de două zile n-a băut, n-a mâncat, la ospiciul Buch, în fortăreaţă, l-au transportat. Paza e necesară, fiindcă oricum omul trebuie ţinut sub observaţie.

Mai întâi l-au instalat pe Franz în camera de gardă, fiindcă zăcea gol puşcă şi nici măcar nu se învelea, până şi cămaşa de pe el şi-o smulgea, acesta a fost singurul semn de viaţă pe care Franz Biberkopf l-a dat timp de câteva săptămâni după ce l-au internat. Ochii îi ţinea necontenit închişi strâns, stătea întins ţeapăn şi refuza orice hrană, astfel că au fost nevoiţi să-l alimenteze săptămâni în şir cu sonda, dându-i-se lapte şi ouă, ca unui copil mic, dar în plus şi ceva coniac, un pic. În timpul acesta, bărbatul solid s-a topit într-atâta încât un singur paznic putea să-l care lesne până la cada de baie, unde lui Franz îi plăcea şi unde obişnuia chiar să spună câteva cuvinte, să deschidă ochii, să ofteze şi să geamă, dar din tot ce mormăia, nimica nu se-nţelegea.

Ospiciul Buch este aşezat la oarecare distanţă înapoia satului, fortăreaţa se află în afara celorlalte clădiri, unde sunt internaţi numai cei bolnavi, care n-au comis infracţiuni. Clădirea solidă se ridică în

câmp deschis, pe un teren pustiu şi perfect neted, vântul, ploaia, frigul, ziua şi noaptea pot asalta clădirea cum vor, cu toată puterea şi cu toată tăria lor. Elementele nu sunt reţinute de nici o stradă, ici şi colo sunt presăraţi doar câţiva pomi şi tufe, apoi câţiva stâlpi de telegraf se mai ivesc, dar altminteri pe acel teren numai ploaia şi zăpada, vântul, frigul, ziua şi noaptea domnesc.

Vuum, vuum, vântul îşi umflă pieptul, îşi trage suflarea, apoi expiră ca un butoi, fiecare răsuflare cât un munte de grea, muntele se apropie, trosneşte, vine de-a dura spre clădire şi izbeşte în ea, se rostogoleşte încă un pas cu vuiet de contrabas. Vuum, vuum, copacii se leagănă, nu pot ţine ritmul, vântul suflă spre dreapta, ei stau încă aplecaţi spre stânga, trosnetul răsună acum deasupra lor. Greutăţi ce se prăvălesc, aer bubuind ca nişte ciocane, pocnete, trosnete, pârâituri, vuum, vuum, sunt a ta, haide, ajungem îndată, vuum, noapte, noapte.

Franz aude chemarea. Vuum, vuum, nu înceteză, ar putea să înceteze. Paznicul şade la masa lui şi citeşte, pot să-l văd, nu se lasă deranjat de urlete. Zac aşa de mult. Vânătoarea, blestemata vânătoare, m-au hăituit prosteşte, mi-au zdrobit braţul şi picioarele, mi-au frânt grumazul. Vuum, vuum, n-are decât să se vaiete, zac aşa de mult, nu mă ridic. Franz Biberkopf nu se mai ridică. Şi chiar dacă sună trâmbiţa Judecăţii de Apoi, Franz Biberkopf nu se ridică. N-au decât să strige cât or vrea, n-au decât să vină cu sonda, acuma îmi şi vâră sonda prin nas, fiindcă nu vreau să deschid gura, dar tot flămânzesc, ce-mi pot face ei cu medicina lor, n-au decât să-mi facă orice vor. Toată porcăria, blestemata porcărie a rămas în

urma mea. Paznicul îşi bea acum sticla de bere, eu am terminat-o şi cu această plăcere.

Vuum, lovitură, vuum, lovitură, vuum, berbecele de asalt, vuum, izbitură în poartă. Rostogolind greutăţi şi alergând, trosnind şi clătinând, mai-marii furtunii se adună să se sfătuiască, e noapte, pe Franz cum să-l trezească, nu că ar dori mădularele să-i zdrobească, dar clădirea are ziduri atât de groase şi el nu aude ce strigă ei iară şi iară, dacă ar fi mai aproape, afară, atunci i-ar simţi şi le-ar înţelege gândul şi ar auzi-o pe Mieze strigându-l. Atunci i s-ar înviora inima, conştiinţa lui s-ar trezi, iar el s-ar ridica şi bine ar fi, acum tace şi nu ştie ce face. Dacă ai un topor şi izbeşti în lemnul tare, până şi cel mai bătrân copac începe să strige că-l doare. Dar această zăcere rigidă, această stăruinţă, această încremenire voită într-o nefericire fără de nume este lucrul cel mai rău de pe lume. Nu este îngăduit să renunţăm, fie că pătrundem cu berbecele de asalt în clădire, fie că spargem ferestrele pe furiş ori smulgem lucarnele de pe acoperiş; dacă ne simte, dacă aude apoi strigătul dragei lui Mieze, pe care-l aducem cu noi, atunci el va trăi şi ce şi cum mai bine va şti. Trebuie zgâlţâit, înfricoşat, să nu mai aibă linişte în pat, cum să-i ridic pătura, cum să-l arunc dintr-o suflare pe podea, cum să-i suflu paznicului cartea şi berea de pe masă, vuum vuum, cum să-i răstorn lampa acum, să azvârl încolo becul, poate se produce un scurtcircuit în casă, poate am noroc şi izbucneşte atunci un foc, vuum vuum, incendiu la ospiciu, incendiu la această solidă secţie spitalicească. Franz îşi înfundă urechile, se ţine ţeapăn,

în jurul fortăreţei ziua se schimbă cu noaptea, vremea senină cu ploaia.

Lângă zid stă o tânără domnişoară din sat, se întreţine cu un paznic:

— Se vede c-am plâns?

— Aş, doar un obraz ţi-e niţel umflat.

— Ba tot capul, ceafa, totul. Da. Fata plânge, scoate o batistă dintr-o poşetuţă, faţa i se posomorăşte. Da' eu n-am făcut nimic. Trebuia să mă duc la brutar, să aduc ceva, o cunosc pe domnişoara şi o-ntreb ce mai face, ea-mi spune că se duce azi la balul brutarilor. Doar nu poţi să stai tot timpul acasă pe vreme rea. Şi-mi zice că mai are un bilet şi că vrea să mă ia şi pe mine. Nu costă nici un pfenig. E drăguţ din partea domnişoarei, nu?

— Păi da.

— Da' să-i fi auzit pe părinţii mei, pe mama. Că să nu mă duc. De ce să nu mă duc, e un bal cuviincios, mai vreau şi eu să mă distrez, că altminteri ce am de la viaţă. Nu, n-ai să pleci, e o vreme atât de urâtă, iar tata-i bolnav. Eu totuşi am să plec. Şi am primit o mamă de bătaie, păi frumos este? Fata plânge, clipeşte din ochi. Toată ceafa mă doare. Acuma ai să ne faci plăcerea, zice mama, şi-ai să rămâi acasă. Asta nu-i glumă. De ce să nu mă duc, am totuşi douăzeci de ani, sâmbăta şi duminica pleci oricum de-acasă, zice mama, da' ce să fac, dacă balul e joi şi domnişoara are bilet.

— Dacă vrei, îţi dau o batistă până atunci.

— Ah, am udat leoarcă şase până acum plângând, am şi strănutat toată ziua, ce-i spun eu acum domniş[illegible]

BIBLIOTECA METROPOLITANĂ
BUCUREŞTI
Filiala "TUDOR ARGHEZI"
Calea Rahovei 151 bis
Tel. : 3355193

ăştia la prăvălie. Voiam doar să mai ies de-acasă, să mai schimb gândurile, acuma cu Sep, prietenul dumitale. I-am scris, s-a terminat între noi, el nu-mi răspunde, aşa că acuma s-a terminat.

— Lasă-l naibii pe ăla. Poţi să-l vezi în fiecare vineri prin oraş cu alta.

— Mi-e tare drag. De-aia voiam să mă duc.

Pe patul lui Franz se aşază un bătrân cu nas de beţivan.

— Deschide ochii, omule, pe mine poţi să mă asculţi. Şi eu mă prefac tot aşa. *Home, sweet home*, ştii, dulcele cămin e pentru mine sub pământ. Când nu-s acasă, vreau să fiu sub pământ. Microcefalii vor să mă facă troglodit, fiinţă din peşteri, în această peşteră sunt obligat să trăiesc. Dar ştii ce e un troglodit, ăştia suntem noi, sculaţi, voi oropsiţi ai vieţii, voi osândiţi la foame, ca nişte victime aţi căzut în război, dintr-o sfântă dragoste pentru popor, v-aţi dat totul pentru popor, şi viaţă şi libertate. Asta suntem noi, omule. În încăperi splendide benchetuieşte despotul, înecându-şi în vin neliniştea, dar o mână înscrie de mult semne ameninţătoare pe masa îmbelşugată. Eu sunt un autodidact, ceea ce am învăţat e de la mine, totul din închisoare, din fortăreaţă, acum mă zăvorăsc aici, ei pun sub interdicţie poporul, eu sunt pentru ei mult prea periculos. Da, aşa-i. Sunt liber-cugetător, asta pot să ţi-o spun, mă vezi şezând aici, sunt omul cel mai liniştit din lume, dar când sunt întărâtat... Va veni o vreme când poporul se va trezi, măreţul, puternicul, liberul popor, aşadar odihniţi-vă, voi, fraţilor, cu noblеţe şi mărinimie v-aţi jertfit pentru noi.

Colegule, deschide ochii, ca să-mi dau seama că mă asculţi – aşa e bine, mai mult n-ai nevoie, n-am să te trădez – ce-ai făptuit, ai sucit gâtul vreunuia dintre tirani, intonaţi: moarte vouă, călăilor, despoţilor. Ştii, zaci aici, iar eu nu pot să dorm toată noaptea, mereu se-aude de-afară vuum vuum, auzi doar şi tu, curând au să răstoarne toată şandramaua. Au dreptate. Am socotit azi-noapte, toată noaptea, câte rotiri face pământul într-o secundă în jurul soarelui, socotesc, cred că 28, apoi mi se pare că alături de mine doarme bătrâna mea, o trezesc, iar ea îmi spune: Moşulică, nu te necăji, n-a fost decât un vis. Pe mine m-au închis fiindcă beau, dar când beau mă cuprinde mânia, însă numai împotriva mea, şi-atunci trebuie să fărâm tot ce-mi iese în cale, fiindcă nu mai sunt stăpân pe voinţa mea. Ca să-mi iau pensie, mă duc la Asistenţă, acolo mocofanii şed în biroul lor, îşi sug tocurile şi-şi închipuie că sunt nişte domni mari. Când deschid uşa şi dau să vorbesc, ei sar numaidecât: Ce doriţi, ce căutaţi aici? Atunci trântesc cu pumnu-n masă: Nu doresc să vorbesc cu nimeni, cu cine am onoarea, eu sunt Schlögel, vă rog cartea de telefon, doresc să-l sun pe preşedintele Guvernului. I-am făcut praf pe ăia din birou, doi dintre mocofani m-au şi crezut.

Vuum lovitură, vuum lovitură, berbecele de asalt, vuum izbitură în poartă. Apăsări şi bubuieli, trosnete şi clătinări. Cine este oare acest ins mincinos, Franz Biberkopf, o pupăză şi-un nătăfleaţă, care ar aştepta până să dea zăpada, crezând că până atunci ne-am dus şi nu ne mai întoarcem. Ce s-o fi gândind, un ins ca ăsta nici nu poate să gândească, n-are minte în scăfârlia lui, vrea să

zacă aici şi să tacă mereu cu îndărătnicie. Noi însă o să-i stricăm socotelile, noi avem oase de fier, pocnet în poartă, atenţie, trosnet în poartă, gaură-n poartă, spintecătură în poartă, atenţie, nici o poartă, gaură goală, abis, vuum vuum, atenţie, vuum vuum.

Un uruit, în furtună se aude un uruit, în vuietul şi în răsuflarea vântului se aude un uruit, o femeie îşi întoarce capul, şezând pe animalul ei de culoare stacojie. Trăncăneşte şi are în mână un pahar, îşi bate joc, îl pândeşte pe Franz, închină pentru mai-marii furtunii zicând: hâr, hâr, potoliţi-vă, domnilor, nu prea merită omul ăsta, nu-i mare lucru de capul lui, nu are decât un braţ, carnea şi grăsimea i s-au dus, în curând o să zacă rece, de pe acum au început să-i pună termofoare în pat, iar eu i-am şi băut sângele, nu mai are decât puţin, cu ce are nu mai poate să facă pe grozavul. De-asta vă spun, potoliţi-vă, domnilor.

Toate acestea se petrec înaintea ochilor lui Franz. Târfa îşi mişcă cele şapte capete, hârâie şi dă din ele. Animalul şade sub picioarele ei, îşi leagănă capul.

Glucoză şi injecţii cu camfor, dar până la urmă se mai amestecă încă cineva

Franz Biberkopf se luptă cu doctorii. Nu le poate smulge din mână tubul, nu şi-l poate scoate din nas, ei toarnă ulei pe cauciuc, iar sonda îi alunecă în gâtlej şi în faringe, aşa că laptele şi ouăle îi curg în stomac. Dar după ce a trecut alimentarea, Franz începe să icnească şi să vomite. E anevoios şi dureros, dar merge, chiar dacă ţi se leagă

mâinile şi nu-ţi poţi vârî degetul pe gât. Poţi să verşi tot ce vrei, şi o să vedem cine-şi impune voinţa, ei sau eu, şi dacă mă mai poate constrânge careva pe lumea asta blestemată. Nu mă aflu aici pentru experienţele doctorilor, iar ce-i cu mine habar n-au ei.

Franz reuşeşte şi devine mereu mai slab. Încearcă doctorii cu el în toate felurile, îi vorbesc, îi iau pulsul, îl ridică, îl culcă, i se fac injecţii cu cafeină şi camfor, i se injectează în artere glucoză şi sare de bucătărie, se discută lângă patul lui despre perspectivele unor clisme intestinale, despre necesitatea unor inhalaţii cu oxigen, masca neputând să şi-o scoată. El se gândeşte: ce le pasă de mine acestor importanţi domni doctori, în fiecare zi mor în Berlin 100 de oameni, iar când e cineva bolnav, nici un doctor nu vrea să vină dacă n-ai destui bani. Acum aleargă cu toţii la mine, dar nu pentru că ar dori să mă ajute. Pentru ei nu fac astăzi nici cât o ceapă degerată, cum n-am făcut nici ieri, pentru ei sunt poate un caz interesant şi de aia-s necăjiţi că n-o pot scoate la capăt cu mine. Asta nu le place, nu le place deloc, a muri este aici ceva împotriva regulamentului, împotriva disciplinei instituţiei. Dacă aş crăpa nu le-ar fi pe plac, iar afară de asta mai vor să-mi facă proces din cauza lui Mieze şi ce-o mai fi, pentru care trebuie mai întâi să mă pun pe picioare, doctorii sunt pentru mine ajutoare de călăi, nici măcar călăi, ajutoare de călăi, din cei ce te trag sub laţ, şi uite-i cum umblă în halate de doctor şi nu le e ruşine.

După o nouă vizită, printre deţinuţii din spital se iscă o şuşoteală batjocoritoare, Franz zace acolo ca şi mai înainte, doctorii trudesc cu el,

mereu noi injecţii, se dau peste cap, acuma vor să-i facă transfuzie, dar de unde sânge, cine-i atât de prost pe-aici să accepte să i se scoată sânge, ar trebui să-l lase pe amărâtul ăla în pace, voinţa omului e sfântă, şi ceea ce vrea cineva, aia să fie. Tot spitalul se-ntreabă ce injecţii i-or mai face astăzi lui Franz, şi oamenii râd pe socoteala doctorilor, fiindcă ăstuia nimic nu-i e de folos, cu el n-o scot la capăt, tare om, unul dintre cei mai tari, le arată el tuturor, ca unul care ştie ce vrea.

Domnii doctori îmbracă în cabinet halate albe, sunt de faţă domnul medic-şef, medicul asistent, medicul voluntar, medicinistul venit la practică, şi toţi spun: este o stare de stupoare. Domnii mai tineri au o concepţie deosebită despre această stare: sunt înclinaţi să considere suferinţa lui Franz Biberkopf drept psihogenă, aşadar rigiditatea sa este de origine sufletească, este o stare patologică de inhibiţie şi reprimare pe care ar clarifica-o o analiză, dusă poate până la cele mai vechi trepte sufleteşti, dacă – marele dacă, foarte regretabilul dacă, păcat, acest dacă reprezintă o considerabilă piedică – dacă Franz Biberkopf ar vorbi, dacă ar lua loc împreună cu ei la masa de şedinţe, cu scopul de a lichida împreună conflictul. Domnii mai tineri au în vedere cu Franz Biberkopf un Locarno[43]. Câte unul dintre aceşti domni mai tineri – cei doi voluntari şi medicinistul practicant – vine după vizită, înainte de prânz şi după prânz, în mica rezervă cu gratii şi încearcă, după puteri, să urnească o convorbire cu Franz. Ei recurg, de exemplu, la metoda ignorării: i se adresează ca şi când el ar auzi totul, ceea ce şi este adevărat, şi ca şi când ar putea să-l

ademenească să iasă astfel din izolarea sa şi să spargă blocajul.

Cum nici această încercare nu are succes, un voluntar reuşeşte să obţină de la spital un aparat de electrizare cu care Franz Biberkopf este faradizat, şi anume la partea superioară a corpului; în cele din urmă, curentul faradic este aplicat îndeosebi în regiunea, maxilarelor, a gâtului şi a planşeului bucal.

Medicii mai în vârstă sunt oameni vioi, umblaţi prin lume, care-şi dezmorţesc picioarele făcând o plimbare până la fortăreaţă, unde îşi pun parafa pe orice. Domnul medic-şef şade în cabinetul medical, la masă, având dinainte actele pe care i le întinde din stânga infirmierul-şef, cei doi domni tineri, tânăra gardă, medicul asistent şi medicinistul practicant, stau la fereastra zăbrelită şi tăifăsuiesc despre una şi despre alta. Este revăzută lista somniferelor, noul infirmier s-a prezentat şi a ieşit împreună cu infirmierul-şef, domnii au rămas între ei, răsfoiesc protocolul ultimului congres de la Baden-Baden.

Medicul-şef:

— În curând veţi crede că şi paralizia este condiţionată psihic şi că spirocheţii sunt nişte gărgăuni accidentali în creier. Sufletul, sufletul; o, casetă modernă a sentimentelor! Medicina pe aripile cântecului.

Cei doi domni tac şi zâmbesc lăuntric. Vechea generaţie vorbeşte mult, de la o anumită vârstă în creier se sedimentează calcar şi omul nu mai învaţă nimic. Medicul-şef pufăie din ţigară, continuă să semneze şi să vorbească.

— Vedeţi, electricitatea e bună, mai bună decât pălăvrăgeala. Dar luaţi un curent slab, nu e

de nici un folos. Luaţi unul puternic, şi-atunci să vedeţi! O ştim din război, tratament cu curent puternic, Dumnezeule mare! Aşa ceva nu e permis, tortură modernă.

Domnii cei tineri îşi iau inima în dinţi şi-l întreabă ce trebuie făcut în cazul Franz Biberkopf.

— Mai întâi să se pună un diagnostic, şi dacă se poate, cel corect. În afară de incontestabilul suflet – îi mai ştim şi noi pe ai noştri Goethe şi Chamisso, deşi e cam multişor de-atunci –, în afară de acest suflet mai există hemoragii nazale, bătături şi picioare fracturate. Acestea trebuie tratate aşa cum un cumsecade picior fracturat sau o bătătură o cer de la un doctor. Cu un picior rupt puteţi să faceţi ce vreţi, nu se vindecă, dacă îl îndemni pe pacient cu vorbe, puteţi să-i cântaţi şi la pian, tot nu se vindecă. Trebuie să-i pui atele şi să aşezi oasele la locul lor, pe urmă treaba merge la iuţeală. Cu o bătătură lucrurile nu stau altfel. Trebuie s-o badijonezi, sau să-ţi cumperi alte cizme. Ultima soluţie e mai scumpă, dar mai eficace.

O înţelepciune care justifică scoaterea la pensie, categoria de salarizare spirituală zero.

— Aşadar, ce credeţi că-i de făcut în acest caz Biberkopf, domnule medic-şef?

— Să se pună diagnoza corectă. După diagnosticul meu, firește, de mult depăşit, avem a face cu o stupoare catatonică. Dacă nu cumva în spatele acestei chestiuni se ascunde ceva pur organic, ceva la creier, o tumoare, ceva la creierul mijlociu, ştiţi ce-am învăţat, cel puţin noi, cei mai în vârstă, cu privire la aşa-numita gripă cerebrală. Poate că vom face o descoperire senzaţională în sala de disecţie, n-ar fi prima dată.

— Stupoare catatonică?

Ar trebui el însuşi să-şi cumpere cizme noi.

— Această stare de rigiditate, aceste izbucniri de transpiraţie, apoi faptul că pacientul clipeşte când şi când şi ne observă foarte atent, dar nu spune nimic, nici nu vrea să mănânce, toate acestea arată a catatonie. Domnul simulant sau psihogen îşi va pierde în cele din urmă cumpătul. Până la a se lăsa să moară de foame nu ajunge.

— Şi ce ameliorare îi aduce omului această diagnoză, domnule medic-şef, cu ce-l ajută?

L-am pus bine în încurcătură pe dumnealui. Medicul-şef râde în hohote, se ridică, se duce la fereastră, îl bate pe umăr pe medicul asistent:

— Ei, mai întâi va scăpa de voi doi, iubite coleg. Apoi va putea cel puţin să doarmă liniştit. Pentru el, toate acestea vor fi un câştig. Nu crezi că ceea ce îi predicaţi, dumneata şi celălalt coleg, îl va plictisi până la urmă? Ştii, de altfel, pe ce am să-mi sprijin temeinic diagnoza? Ascultă ce-mi vine în minte acum. Omul acesta, stimabile, n-ar fi lăsat să-i scape ocazia, dacă ar fi fost vorba la el de aşa-numitul suflet. Pentru un puşcăriaş uns cu toate alifiile ca acesta este o adevărată mană cerească să vadă venind la el doi tineri domni care, îşi zice el, nu ştiu despre mine nici cât negru sub unghie – scuză-mă, suntem noi – şi mă roagă să mă fac sănătos. Îi daţi apă la moară. Şi ce face, ce-ar fi făcut de mult? Vezi dumneata, colega, dacă individul ar avea minte şi chibzuinţă...

Acum, găina oarbă crede că a dat în sfârşit de o grăunţă şi ce mai cotcodăceşte!

— Omul este inhibat, domnule medic-şef, şi noi suntem de părere că avem a face cu un blocaj, dar condiţionat de momente sufleteşti – pierderea

contactului cu realitatea după dezamăgiri, eşecuri, apoi revendicări instinctive puerile de la realitate şi tentative sterile de a restabili contactul.

— Fleacuri, momente sufleteşti! Dacă acesta ar fi cazul, ar avea şi alte momente sufleteşti. Ar termina şi cu blocajul şi cu inhibiţia. Aceste stări vi le-ar oferi amândurora ca daruri de Crăciun. Cu ajutorul vostru, într-o săptămână s-ar pune pe picioare, Dumnezeule, ce vraci mari sunteţi, proslăvită fie noua terapie, expediaţi o telegramă omagială lui Freud la Viena, după o săptămână flăcăul se plimbă sprijinit de voi pe coridor, minune, minune, aleluia; încă o săptămână, şi poate să iasă în curte, şi încă o săptămână, cu binevoitorul vostru ajutor şi în absenţa voastră, aleluia, hop, o şterge.

— Nu înţeleg, ar trebui totuşi să încercăm, domnule medic-şef, nu cred că...

[Eu ştiu totul, tu nu ştii nimic, cotcodac, noi ştim totul.]

— Eu, da. Mai aveţi de învăţat. Trebuie să câştigaţi experienţă. Ei, nu te mai chinui atât, crede-mă, n-are nici un rost. [Trebuie să o pornesc spre casă, e trecut de 9, să-i lăsăm în plata Domnului pe tinerii ăştia cu caş la gură, cât e de fapt ora.]

Franz Biberkopf este gol de gânduri şi absent, foarte palid, gălbejit, cu umflături seroase la glezne, edemuri datorită foamei, miroase a foame, un miros dulceag de acetonă, cine intră în încăpere îşi dă numaidecât seama că aici se petrece ceva deosebit.

Sufletul lui Franz a atins de pe acum o treaptă joasă, conştiinţa lui este prezentă doar uneori, iar

atunci îl înţeleg şoarecii cenuşii care locuiesc sus în depozit, veveriţele şi iepurii de câmp care ţopăie pe-afară. Şoarecii locuiesc în vizuina lor, între fortăreaţă şi marea centrală de la Buch. Acolo chiţăie ceva din sufletul lui Franz şi rătăceşte şi caută şi şuşoteşte şi întreabă şi e orb şi se întoarce în carcasa care zace şi respiră în pat, înapoia zidurilor.

Şoarecii îl poftesc pe Franz să mănânce cu ei şi să nu fie trist. Ce-l tulbură? Reiese că nu-i este uşor să vorbească. Îl îndeamnă să pună capăt la toate. Omul este un animal respingător, cel mai duşmănos dintre toţi duşmanii, creatura cea mai dezgustătoare de pe pământ, mai rea decât pisicile.

El spune: Nu e bine să trăieşti într-un trup de om, aş vrea mai curând să mă tupilez sub pământ, să alerg peste câmpuri şi să mănânc ce găsesc, vântul bate, ploaia cade, frigul vine şi trece, toate astea sunt mai bune decât să trăieşti într-un trup de om.

Şoarecii aleargă, Franz e un şoarece de câmp şi sapă împreună cu ei.

În fortăreaţă, el zace în pat, doctorii vin şi-i menţin trupul în viaţă, între timp el păleşte din ce în ce mai mult. Ceea ce a fost în el animal, aleargă pe câmp.

Ceva din el, simţit altădată numai rareori şi confuz, acum se strecoară dintr-însul, pleacă şi pipăie şi caută şi se eliberează. Acel ceva pluteşte peste găurile de şoareci, caută prin ierburi, pipăie pământul în adânc, acolo unde plantele îşi ascund rădăcinile şi germenii. Acolo acel ceva vorbeşte cu acestea, ele îl pot înţelege, e ca o adiere încolo şi-ncoace, un ciocănit, ca şi cum pe

pământ ar cădea nişte germeni. Sufletul lui Franz înapoiază germenii săi vegetali. Este însă o vreme rea, frig şi îngheţ, cine ştie câţi vor prinde, dar loc este pe câmpii, şi câţi germeni are Franz în sine, în fiecare zi iese ca o adiere din clădire şi leapădă mereu alţi germeni.

Moartea cântă un cântec domol, domol

Mai-marii furtunii s-au liniştit acum, a început un alt cântec, cu toţii cunosc cântecul şi pe cel care-l cântă. Când acela îşi înalţă vocea, tac cu toţii, chiar şi cei mai tumultuoşi de pe pământ.

Moartea şi-a început cântecul domol, domol. Cântă ca un bâlbâit, repetă fiecare cuvânt; după ce a cântat un vers, îl repetă pe primul şi începe iar. Cântă aşa cum taie un ferăstrău. Porneşte foarte domol, apoi pătrunde adânc în carne, scârţâie mai tare, mai limpede şi mai înalt, după care coboară cu un ton spre sfârşit şi face popas. Apoi se trage din nou, domol, domol înapoi şi scrâşneşte, sunetul său devine mai înalt, mai intens, şi scârţâie şi pătrunde adânc în carne.

Domol cântă moartea.

„Este pentru mine timpul să apar la tine, fiindcă seminţele au şi început să zboare pe fereastră, iar tu îţi scuturi cearşaful, ca şi cum n-ai mai zăcea. Eu nu sunt un simplu cosaş, eu nu sunt un simplu semănător, sunt îndatorat să fiu aici, fiindcă am misiunea să conserv. O da! O da! O da!"

„O da", această exclamare o cântă moartea la sfârşitul fiecărei strofe. Iar când face o mişcare violentă, cântă tot „O da", fiindcă îi place. Dar cei

ce ascultă închid atunci ochii, este ceva insuportabil.

Domol, domol cântă moartea, reaua Babilon o ascultă, mai-marii furtunii o ascultă.

„Stau aici şi consemnez: Cel ce zace în faţa mea şi-şi părăseşte viaţa şi trupul este Franz Biberkopf. Oriunde-ar fi, ştie încotro se duce şi ce vrea."

Desigur, acesta este un cântec frumos, dar îl aude oare Franz, şi-apoi ce sens au cuvintele: acest cântec îl cântă moartea? Asemenea cuvinte tipărite într-o carte sau recitate cu voce tare sunt un fel de poezie, Schubert a compus lieduri asemănătoare, *Moartea şi fata*, dar ce caută ele aici?

Vreau să spun numai adevărul curat, adevărul curat, iar acest adevăr este: Franz Biberkopf aude moartea, această moarte, o aude cântând domol, ca un bâlbâit, cu necontenite repetări şi ca un ferăstrău care pătrunde în lemn.

„Consemnez: Franz Biberkopf, zaci şi vrei să vii la mine. Da, ai dreptate, Franz, că vrei să vii la mine. Cum poate un om să propăşească dacă nu caută moartea? Moartea adevărată, moartea reală. Tu te-ai ţinut bine toată viaţa. A se menţine, a se menţine, aceasta este înfricoşătoarea dorinţă a oamenilor, dar în felul acesta rămân pe loc şi nu merg mai departe.

Când te-a înşelat Lüders, am vorbit pentru prima dată cu tine, tu te-ai apucat de băutură şi te-ai menţinut! Braţul ţi-a fost sfărâmat, viaţa ta era în pericol, Franz, recunoaşte, nu te-ai gândit nici o clipă la moarte, ţi-am trimis de toate, dar nu m-ai recunoscut, iar dacă m-ai ghicit, ai fugit de mine mereu mai furios şi mai îngrozit. Nu ţi-a trecut niciodată prin cap să te repudiezi pe tine şi

ceea ce ai început. Te-ai cramponat de putere, iar încordarea încă nu s-a spulberat, şi totuşi nu e nici un folos, ai simţit-o singur, nu e de nici un folos, soseşte clipa când nu mai e de nici un folos, moartea nu-ţi cântă un cântec duios şi nu-ţi pune un laţ sugrumător în jurul gâtului. Eu sunt viaţa şi puterea cea adevărată, în sfârşit, în sfârşit nu mai vrei să te menţii."

„Ce? Ce? Ce gânduri ai cu mine şi ce vrei să faci cu mine?"

„Eu sunt viaţa şi puterea cea mai adevărată, puterea mea este mai mare decât tunurile de calibrele cele mai mari, tu nu vrei, iar asta e bine, să locuieşti pe undeva lăsat în pace de mine. Vrei să te cunoşti, să te supui la probă, viaţa nu are nici un preţ fără mine. Vino, apropie-te, să mă vezi, Franz, priveşte cum zaci în fundul unui hău, îţi voi arăta o scară, de pe care să afli o nouă perspectivă. Vei urca acum la mine, îţi voi ţine scara, ai, ce-i drept, numai un braţ, dar prinde-te vârtos, picioarele tale calcă ferm, apucă-te, pune piciorul pe scară, vino încoace."

„Din cauza întunericului nu văd nici o scară, unde e, şi nici nu pot să mă caţăr cu un singur braţ."

„Nu te caţări cu braţul, te caţări cu picioarele."

„Nu mă pot ţine, ceea ce-mi ceri n-are nici un sens."

„De fapt nu vrei să te apropii de mine. Am să-ţi fac lumină şi-atunci ai să găseşti drumul."

Moartea îşi ia braţul drept de la spate şi în clipa aceea se vede de ce şi l-a ţinut ascuns.

„Dacă n-ai curaj să vii pe întuneric, îţi fac lumină, caţără-te mai aproape."

Prin aer fulgeră o secure, fulgeră, se stinge.

„Caţără-te mai aproape, caţără-te mai aproape."

Şi cum o roteşte de sus, dinapoia capului, azvârlind-o înainte, securea zboară într-un arc, într-un cerc, pe care l-a descris braţul, părând că ţâşneşte, vâjâind din ea însăşi. Dar ea îşi ridică mâna înapoia capului, rotind şi azvârlind din nou o secure. Securea fulgeră, cade, ghilotinează trasând prin aer un semicerc prelungit înainte, cade ca trăsnetul, cade, o nouă secure vâjâie, una nouă vâjâie, una nouă vâjâie.

Zbori, cazi, despică, zbori, cazi cu vuiet, despică, vâj, poc, hârşti, vâj poc hârşti, vâj hârşti, vâj hârşti.

Iar în fulgerarea luminii şi în vreme ce securea zboară vâjâind şi fulgeră şi despică, Franz se târăşte şi pipăie după scară, Franz strigă, strigă, strigă. Şi nu se târăşte înapoi. Franz strigă. Moartea este aici.

Franz strigă.

Franz strigă şi se târăşte şi strigă.

Strigă toată noaptea. S-a pus în mişcare, Franz.

Strigă până se face ziuă.

Strigă înainte de amiază.

Vâj în zbor poc hârşti.

Strigă până la amiază.

Strigă după-amiază.

Vâj în zbor poc hârşti.

Vâj, hârşti, hârşti, vâj, vâj, hârşti, hârşti.

Vâj, hârşti.

Strigă seara, seara. Vine noaptea.

Strigă noaptea, Franz, noaptea.

Corpul său se împinge mereu înainte. Pe butuc se taie bucată după bucată din corpul său.

Corpul său se împinge în mod automat înainte, trebuie să se împingă, nu poate altfel. Securea se roteşte în aer. Fulgeră şi cade. Corpul e hăcuit centimetru cu centimetru. Iar dincolo, dincolo de centimetri, corpul nu e mort, ci se împinge mai departe, încet mai departe, nu cade nimic din el, trăieşte întreg mai departe.

Cei de-afară trec pe lângă patul său, se opresc la patul său şi îi ridică pleoapele, să vadă dacă i s-au păstrat reflexele, îi iau pulsul, care e ca un fir de aţă, ei nu aud nimic din strigăte. Văd doar atât: Franz a deschis gura şi cred că îi e sete, îi toarnă cu grijă câteva picături, de nu le-ar vomita, e bine măcar că nu-şi mai încleştează dinţii. Cum e posibil ca un om să poată trăi atâta vreme.

„Sufăr, sufăr."

„E bine că suferi. Nimic nu e mai bine decât că suferi."

„Ah, nu mă lăsa să sufăr. Pune capăt."

„Nu e de nici un folos să pun capăt. Acum te îndrepţi spre capăt."

„Pune totuşi capăt, îl ai în mână."

„În mână n-am decât o secure. Toate celelalte sunt în mâna ta."

„Ce am eu în mână? Pune totuşi capăt."

Acum vocea urlă şi s-a schimbat cu totul.

Nemăsurata furie, neînfrânata furie, nebuna, neînfrânata, nemăsurat rostogolitoarea furie.

„Am ajuns până acolo încât stau aici şi vorbesc astfel cu tine. Stau ca un hingher şi ca un călău şi trebuie să te sugrum ca pe un animal otrăvitor care dă să muşte. Te-am chemat mereu, dar m-ai socotit drept un aparat cu discuri sonore, drept un gramofon căruia îi învârteşti arcul când doreşti, ca să tot chem, iar când te saturi îl

opreşti. Drept aşa ceva mă socoţi sau îţi închipui că sunt. N-ai decât să-ţi închipui, dar acum vezi, lucrurile stau altfel."

„Ce-am făcut? Nu m-am chinuit destul? Nu cunosc nici un om căruia să-i fi mers ca mie, atât de mizerabil, atât de jalnic."

„N-ai existat niciodată, nenorocitule. În toată viaţa mea n-am văzut vreun Franz Biberkopf. Când ţi l-am trimis pe Lüders, n-ai deschis ochii, te-ai ferecat în tine şi te-ai apucat să-ţi torni pe gât rachiu şi-ai ţinut-o tot într-o beţie."

„Am vrut să fiu cumsecade, Lüders m-a înşelat."

„Ţi-am spus, n-ai deschis ochii, javră. Ocărăşti pe pungaşi şi pungăşia şi nu te uiţi la oameni şi nu te întrebi de ce şi cum. Ce fel de judecător al oamenilor eşti tu, care n-ai ochi. Ai fost orb şi neobrăzat pe deasupra, cu nasul pe sus, domnul Biberkopf aristocratul, iar lumea trebuie să fie aşa cum vrea dumnealui. Lucrurile stau altfel, băiete, acum bagi şi tu de seamă. Habar n-are lumea de tine. Când te-a înhăţat Reinhold şi te-a azvârlit sub automobil, iar braţul ţi-a fost zdrobit, Franz Biberkopf al nostru nu s-a dat bătut. Încă sub roţi, el jură: vreau să mă ţin tare.

Nu spune: ia să mă gândesc, ia să-mi adun minţile – nu, el spune: vreau să mă ţin tare. Şi nici n-ai vrut să bagi de seamă că eu îţi vorbeam. Acum însă mă auzi."

„Să bag de seamă, de ce? Şi ce?"

„Iar la urmă Mieze – Franz, ruşine, ruşine, spune: ruşine, strigă: ruşine!"

„Nu pot. Nu ştiu de ce?"

„Strigă: ruşine. Fata a venit la tine, era drăgălaşă, te-a apărat, se bucura că e cu tine, iar tu?

Cum ai preţuit-o tu pe fata asta, o fată ca o floare? Te duci la Reinhold şi te făleşti cu ea. Pentru tine, culmea tuturor sentimentelor: voinţa de a fi tare. Eşti fericit că te poţi lupta cu Reinhold, că îi eşti superior, şi te duci la el şi-l aţâţi. Gândeşte-te dacă nu cumva tu eşti de vină că ea nu mai trăieşte. Şi n-ai vărsat o singură lacrimă pentru ea, care a murit pentru tine, pentru cine altcineva?

Doar te-ai văicărit: «Eu» şi «Eu» şi «nedreptatea pe care o îndur» şi «ce nobil sunt, ce distins, şi nu sunt lăsat să arăt ce fel de om sunt». Spune: ruşine. Strigă: ruşine!"

„Nu ştiu."

„Acum ai pierdut războiul, băiete. S-a terminat cu tine, fiule. Poţi să-ţi faci bagajul. Lasă-i să te ambaleze. La mine ţi s-a şi anunţat plecarea încoace. N-ai decât să urli şi să piui cât vrei. Ce ticălos. I s-au dat o inimă şi un cap şi ochi şi urechi, iar el crede că e bine să fie cumsecade, ce-o fi numind el cumsecade, şi nu vede nimic şi nu aude nimic şi-şi duce traiul orbeşte şi nu bagă de seamă nimic, i se poate face orice."

„Ce anume, ce să bag de seamă?"

Moartea urlă:

„Nimic, ţi-o spun, nu mă mai întreba fleacuri. N-ai cap, n-ai urechi. Nici nu te-ai născut, omule, nici n-ai venit pe lumea asta. Avorton cu idei fixe. Cu idei insolente, papa Biberkopf, acela trebuia să se nască, pentru ca să vedem cum stau lucrurile. Lumea are nevoie de alţi indivizi decât de unii ca tine, de oameni mai luminaţi, mai puţin lipsiţi de obraz, care să vadă cum stau lucrurile, nu din zahăr, dar din zahăr şi murdărie, totul amestecat laolaltă. Hai, omule, adă inima încoace,

ca să se termine cu tine. Ca să ţi-o azvârl în bălegarul unde îi e locul. Botul n-ai decât să ţi-l ţii".

„Mai lasă-mă. Lasă-mă să mă gândesc. Numai puţin, puţin."

„Adă inima, omule."

„Puţin." „

„Ţi-o iau eu."

„Puţin."

Iar acum Franz aude cântecul domol al morţii

Fulger fulger fulger, fulgerarea fulgerului încetează. Căderea despicarea, despicarea căderea despicarea încetează. Este a doua noapte în care a strigat Franz. Căderea despicarea încetează. Nu mai strigă. Fulgerarea încetează. Ochii săi clipesc. Zace rigid. Aceasta este o încăpere, o sală prin care merg oameni. Nu trebuie să încleştezi gura. Îţi toarnă ceva cald în gură. Nici o fulgerare. Nici o despicare. Pereţi. Puţin, puţin, ce? Închide ochii.

Iar după ce a închis ochii, Franz începe să facă ceva. Nu vedeţi ce face, vă gândiţi doar că zace şi că poate în curând se va stinge, căci nu mişcă nici un deget. Dar el strigă şi umblă şi pribegeşte. Cheamă laolaltă tot ceea ce îi aparţine. Iese pe fereastră şi se duce pe câmpii, zgâlţâie ierburile, se strecoară în găurile şoarecilor. Afară, afară, ce se află pe-aici, este ceva din mine? Şi zguduie iarba: Lăsaţi joaca, ce-s fleacurile astea, am nevoie de voi, nu pot da concediu nimănui, la mine e de lucru, ceva vesel, am nevoie de toată lumea.

Îi toarnă în gură supă de carne, el înghite, nu vomită. Nu vrea, n-ar dori să vomite.

În gura lui Franz se află cuvântul morţii, pe care nimeni nu i-l va smulge, îl morfoleşte în gură, este o piatră, o piatră pietroasă, din care nu izvorăşte nici o hrană. În starea aceasta au murit nenumăraţi oameni. Pentru ei n-a existat nici un mai departe. Ei n-au ştiut că trebuie să-şi mai provoace doar o singură durere ca să trăiască mai departe, că nu era necesar decât un singur pas ca să continue să trăiască, pasul acesta n-au putut să-l facă. N-au ştiut, n-a venit repede, destul de repede, a fost o slăbiciune, un spasm de minute, de secunde, şi au şi trecut dincolo, acolo unde nu s-au mai numit Karl, Wilhelm, Minna, Franziska – sătui, sătui şi sumbri, arzând până la incandescenţă de furie şi încremenind de disperare au adormit trecând dincolo. N-au ştiut, n-ar fi avut nevoie decât să mai ardă puţin până la incandescenţă şi s-ar fi salvat de rigiditate şi totul ar fi fost iarăşi nou.

Să laşi să se apropie noaptea, fie ea cât de neagră şi asemeni neantului. Să laşi să se apropie noaptea cea neagră, ogoarele peste care a încremenit iarna, şoselele îngheţate bocnă. Să laşi să se apropie singuraticele case de cărămidă, din care răzbate lumina roşiatică, să laşi să se apropie drumeţii înfriguraţi, vizitiii căruţelor cu legume, care se îndreaptă spre oraş, şi căluţii lor. Marile şesuri, netede, mute, peste care circulă trenurile locale şi acceleratele, azvârlind în întuneric de amândouă părţile o lumină albă. Să laşi să se apropie oamenii din gară, unde o fată micuţă îşi ia rămas-bun de la părinţi fiindcă pleacă, pleacă

peste ocean, cu două cunoştinţe mai vârstnice, avem şi biletele, dar, Dumnezeule, o fetiţă atât de mică, ei, are să se deprindă cu viaţa de-acolo, să rămână cuminte şi totul va merge bine. Să laşi să se apropie şi să treci în revistă oraşele care, toate, se află pe aceeaşi linie: Breslau, Liegnitz, Sommerfeld, Guben, Frankfurt pe Oder, Berlin, trenul trece prin ele de la o gară la alta, oraşele se ivesc în gări, oraşele cu marile şi micile lor străzi. Berlinul cu Schweidnitzer Strasse, cu marea şosea de centură – Kaiser-Wilhelm-Strasse, Kurfürstenstrasse – şi pretutindeni sunt locuinţe, în care oamenii se încălzesc, se privesc cu drag unii pe alţii sau şed indiferenţi alături. Dughene soioase şi cârciumi unde cântă un pian, *Păpuşico*, un şlagăr atât de vechi, de parcă în 1928 n-ar exista nimic nou, de pildă *Madonă, tu eşti mai frumoasă* sau *Ramona.*

Să laşi să se apropie – automobilele, trăsurile, tu ştii în cât de multe ai călătorit, huruiau, erai singur, sau lângă tine mai şedea unul, sau şedeau doi, automobilul numărul 20.147.

O pâine este băgată în cuptor.

Cuptorul se află în aer liber, într-o gospodărie ţărănească, dincolo de un ogor, arată ca o mică grămadă de cărămizi. Femeile au tăiat cu ferăstrăul o mare cantitate de lemne, au târât lângă cuptor vreascuri şi le vâră în el. Acum vine una, purtând de-a curmezişul curţii formele mari pline cu aluat. Un băiat deschide cu o smucitură uşa cuptorului, în care jarul arde mocnit, arde, arde, iradiind căldură mare, femeile împing cu nişte prăjini înăuntru formele de tablă, pâinea va dospi în ele, apa se va evapora, aluatul se va rumeni.

Franz şade în capul oaselor. A înghiţit, aşteaptă, aproape tot ceea ce se împrăştiase fugind pe-afară s-a reîntors la el. Tremură: ce-a spus moartea? Trebuie să ştie ce-a spus moartea. Se deschide uşa. Acuma vor veni. Începe spectacolul. Pe ăsta-l cunosc. Lüders, pe el l-am aşteptat.

Iar ei intră, aşteptaţi cu un tremur. Ce-o fi cu Lüders. Franz a făcut un semn, s-a crezut că-l strânge pieptul din cauza zăcerii la orizontală, dar el nu vrea decât să şadă ceva mai sus şi mai drept. Căci acum vin cu toţii. Acum şade ridicat. Daţi-i drumul.

Vin unul câte unul. Lüders, un ins jalnic, ce omuleţ de-o şchioapă. Vrea să vadă ce-i cu Franz. Urcă scara cu nişte şireturi. Da, asta am făcut-o. Până când ai să crăpi ai să rămâi în zdrenţele tale, tot vechiturile din război, şireturi de bumbac, madam, voiam doar să-ntreb, n-aţi putea să-mi daţi o ceaşcă de cafea, ce-i cu soţul dumneavoastră, a căzut, desigur, pe front; îşi îndeasă pălăria: Aşadar, daţi încoa mărunţişul. Acesta este Lüders, am lucrat cu el. Doamnei îi ard obrajii, unul e alb ca zăpada, scotoceşte în portmoneu, se vaită, cade de-a berbeleacul. Lüders scormoneşte prin sertare: Numai tacâmuri de tablă vechi, s-o şterg, altminteri se mai porneşte să şi strige. Pe coridor, uşa trântită, jos pe scări. Da, asta a făcut-o. Fură. Fură mult. Mie mi-au dat scrisoarea, ce-i cu mine, mi s-au tăiat deodată picioarele, de ce, nu mă pot ridica. Doreşti un coniac, Biberkopf, desigur, un deces în familie, da, de ce, de-aia, de ce mi s-au tăiat picioarele, nu ştiu. Trebuie să-l întreb, trebuie să-i vorbesc. Ascultă, Lüders, bună dimineaţa, Lüders, cum îţi merge, nu bine, nici mie,

vino totuşi încoace, ia loc pe scaun, nu pleca, ce lucru mare ţi-am făcut, haide, nu pleca.

Să laşi să se apropie. Să laşi să se apropie noaptea cea neagră, automobilele, şoselele îngheţate bocnă, fetiţa care-şi ia rămas-bun de la părinţii ei, pleacă la drum cu un bărbat şi o femeie şi se va adapta la viaţa de peste ocean, să rămână cuminte şi totul va merge bine. Să laşi să se apropie.

Reinhold! Ah! Reinhold, ptiu drace! Nemernicule, iată-te, ce cauţi aici, vrei să faci pe grozavul cu mine, pe tine nu te mai spală nici o ploaie, vagabondule, ucigaşule, criminalule, scoate-ţi luleaua din bot când vorbeşti cu mine. E bine că vii, mi-ai lipsit, vino, mizerabile, încă nu te-au înhăţat, ai un palton albastru? Bagă de seamă, în ăsta ai să fii îngropat.

„Ce eşti tu, Franz?" Eu, vagabondule? Nu-s ucigaş, ştii tu pe cine ai omorât? „Şi cine mi-a arătat fata şi pe cine l-a durut în cot de fată, cine m-a vârât sub cuvertură, mă gură-mare, cine a fost ăla?" Nu era un motiv s-o omori. „Şi ce-i cu asta, n-ai bătut-o şi tu de-ai snopit-o? Şi pe urmă mai e una, una bine ştiută, care zace la Landsberger Allee, nici aia n-a ajuns singură la cimitir. Ei, ce-i? Acu nu zici nimic! Ce are de spus acum domnu' Franz Biberkopf, de profesie lăudăros?" Pe mine m-ai azvârlit sub automobil, ai făcut să mi se zdrobească braţul. „Haha, ha, n-ai decât să-ţi legi unul de carton. Dacă eşti bou şi intri în cârd cu mine." Bou? „Tu nu-ţi dai seama că eşti un bou. Acuma eşti la balamuc şi faci pe nebunu', iar mie îmi merge bine – ei, cine-i un bou?"

Şi Reinhold se mişcă, din ochi îi fulgeră focul iadului, îi cresc coarne în frunte şi el strigă

strident: „Hai, boxează cu mine, vino, arată ce eşti, Franzeken, Franzeken Biberkopf, Biberköpfchen, ha!“

Franz strânge pleoapele. N-ar fi trebuit să am nimic a face cu el, n-ar fi trebuit să mă lupt cu el. De ce m-oi fi ţinut morţiş de el?!

„Vino, Franzeken, arată ce-i de capul tău, eşti puternic?“

N-ar fi trebuit să mă lupt. Mă sâcâie, continuă să mă aţâţe, oh, blestematul, n-ar fi trebuit. Cu ăsta n-o scot la capăt, n-ar fi trebuit.

„Trebuie să fii puternic, Franzeken.“

N-ar fi trebuit să fiu puternic, împotriva ăstuia nu. Acuma văd, a fost o greşeală. Ce-am făcut! Ducă-se, ducă-se de-aici.

Acela nu se duce.

Ducă-se, ducă...

Franz urlă, îşi frânge mâinile. Trebuie să văd pe altcineva, nu mai vine nimeni, de ce nu pleacă ăsta?

„Ştiu că nu mă placi, nu-s pe gustul tău. Vine îndată altcineva.“

Să laşi să se apropie. Să laşi să se apropie. Marile, întinsele, mutele şesuri, singuraticele case de cărămidă, din care răzbate lumina roşiatică. Oraşele care se află pe aceeaşi linie: Frankfurt pe Oder, Guben, Sommerfeld, Leignitz, Breslau, oraşele se ivesc în gări, oraşele cu marile şi micile lor străzi. Să laşi să se apropie trăsurile în mers, automobilele care lunecă, trec în viteză.

Şi Reinhold se duce, apoi se mai opreşte o dată şi-l fulgeră pe Franz.

„Ei, cine a fost în stare să facă ceva, cine a învins, Franzeken?“

Iar Franz tremură: Nu eu am învins, o ştiu.

Să laşi să se apropie.

Vine îndată altcineva.

Şi Franz se ridică mai sus în capul oaselor, strânge pumnul.

O pâine este băgată la cuptor, un cuptor uriaş. Căldura este imensă, cuptorul trosneşte.

Ida! Reinhold s-a dus. Slavă Domnului, Ida, că vii. Ăsta a fost cel mai mare ticălos de pe faţa pământului. Ida, e bine că vii, ăsta m-a aţâţat şi m-a sâcâit, ce zici, mi-a mers rău, mă aflu aici, ştii unde e, Buch, ospiciul, sub supraveghere sau sunt chiar nebun. Ida, vino, nu-mi întoarce spatele. Dar ce face fata? Stă în bucătărie. Da, stă în bucătărie. Migăleşte ceva, cu siguranţă că şterge nişte farfurii. Dar de ce s-o fi îndoind aşa mereu într-o parte, mereu într-o parte, ca şi cum ar avea dureri de şale. Ca şi cum ar lovi-o cineva într-o parte. N-o lovi, omule, e ceva neomenos, n-o lovi, las-o-n pace pe fată, omule, oh, da, cine-o loveşte, nici nu mai poate să se ţină pe picioare, stai dreaptă, fetiţo, întoarce-te, uită-te la mine, cine te loveşte atât de îngrozitor?

„Tu, Franz, tu m-ai lovit de moarte."

Nu, nu, eu n-am făcut asta, s-a dovedit în justiţie, eu n-am comis decât leziuni corporale, n-am fost vinovat de moartea ta. Nu spune asta, Ida.

„Ba da, tu m-ai lovit de moarte. Bagă de seamă, Franz."

El strigă nu, nu, strânge pumnul, îşi duce braţul la ochi, totuşi vede.

Să laşi să se apropie. Să-i laşi să se apropie pe drumeţii străini, ei poartă în spinare saci cu cartofi, un băiat împinge în urma lor o roabă, îi

îngheaţă urechile, sunt 10 grade sub zero. Breslau cu Schweidnitzer Strasse, cu Kaiser-Wilhelm-Strasse, Kurfürstenstrasse.

Franz geme: E mai bine să fii mort, cine poate să reziste la aşa ceva, ar trebui să vină cineva să mă ucidă, eu n-am făcut acest lucru, eu n-am ştiut că-l fac. Scânceşte, lălăie, nu poate să vorbească. Paznicul înţelege că vrea ceva. Îl întreabă. Paznicul îi dă o înghiţitură de vin roşu cald; ceilalţi doi bolnavi din salon stăruie să încălzească vinul roşu.

Ida continuă să se aplece. Nu te mai îndoi din şale, Ida, din cauza asta am fost la Tegel, mi-am ispăşit pedeapsa. Ida nu se mai îndoaie, se aşază, îşi pleacă capul, se face mereu mai mică şi mai neagră. Acum zace – în sicriu – şi nu se mai mişcă.

Geamătul, geamătul lui Franz. Ochii lui. Paznicul se aşază lângă el, îi ia mâna. Ar trebui să-l ducă cineva de-aici, să împingă sicriul de-aici, eu nu pot să mă ridic, nu pot.

Mişcă mâna. Dar sicriul nu se mişcă. Nu ajunge până la el. Şi Franz începe să plângă cu deznădejde. Holbează ochii deznădăjduit într-acolo. Iar în lacrimile şi deznădejdea lui, sicriul piere. Franz continuă totuşi să plângă.

Dar, doamnelor şi domnilor care citiţi aceste pagini, de ce plânge Franz Biberkopf? Plânge fiindcă suferă, plânge pentru cele de care suferă şi se plânge şi pe sine. Franz Biberkopf plânge pentru că a făcut toate acestea şi pentru că a fost astfel. Acum Franz Biberkopf se plânge pe sine.

Este amiază, în clădire se aduce mâncarea, căruţul cu mâncare a pornit-o înapoi spre spital,

paznicii de la bucătărie şi doi bolnavi uşor îl împing spre vilă. Atunci, la amiază, la Franz se găseşte Mieze. Are o faţă blândă şi foarte liniştită. Poartă o rochie de stradă şi o bonetă strâmtă care-i acoperă urechile şi fruntea. Îl priveşte pe Franz în faţă, cu calm şi sinceritate, aşa cum el o cunoaşte, aşa cum o întâlnea cândva pe stradă sau în vreun local. Fiindcă el o roagă să se apropie, ea se apropie. Vrea ca ea să-i dea mâinile. Ea i le dă pe amândouă, el le primeşte în mâna lui, una singură. Fata poartă o mănuşă de piele. Scoate-ţi mănuşa. Ea îşi scoate mănuşa, îi dă mâinile. Apropie-te, Mieze, nu fi aşa de străină şi dă-mi o sărutare. Ea se apropie liniştită, îl priveşte afectuos şi-l sărută. Rămâi aici, spune el, am nevoie de tine, trebuie să mă ajuţi. „Nu pot, Franzeken. Sunt moartă, doar ştii." Rămâi totuşi aici. „Aş dori atât de mult, dar nu pot." Şi îl sărută iar. „Tu doar ştii, Franz, de la Freienwalde. Şi nu eşti supărat pe mine, nu?"

Mieze a plecat. Franz se zvârcoleşte. Deschide, cască ochii. Nu poate s-o vadă. Ce-am făcut. De ce n-o mai am. Dacă nu i-aş fi arătat-o lui Reinhold, dacă nu mi-aş fi pus în cârd cu el. Ce-am făcut. Iar acum...

Cu faţa schimonosită înfricoşător, bâiguie: Să vină iar. Paznicul înţelege numai „iar" şi-i mai toarnă vin în gura căscată, uscată. Franz trebuie să bea, nu-i rămâne de făcut altceva.

Aluatul e în fierbinţeala cuptorului, aluatul creşte, îl umflă drojdia, se formează băşici, pâinea creşte, se rumeneşte.

Vocea morţii, vocea morţii, vocea morţii:

La ce foloseşte toată tăria, la ce foloseşte să fii cumsecade, o, da, da, uită-te la ea. Recunoaşte, căieşte-te.

Ce are Franz, e azvârlit încolo. El se leapădă de toate.

Aici se va descrie ce este durerea

Aici se va descrie ce este durerea şi ce este suferinţa. Cum arde şi sfâşie durerea. Fiindcă aceea care s-a apropiat este durerea. Mulţi au descris durerea în poezii. În fiecare zi, cimitirele văd durerea.

Aici se va descrie ce face durerea cu Franz Biberkopf. Franz nu rezistă, se lasă în voia ei, se jertfeşte durerii.

Se culcă în flacăra arzătoare, ca să fie ucis, nimicit şi preschimbat în cenuşă. Vom proslăvi ceea ce face durerea cu Franz Biberkopf. Vom vorbi despre nimicirea pe care o săvârşeşte moartea. Ea frânge, retează, doboară, dizolvă.

Oricare lucru are vremea sa: să sugrumi şi să lecuieşti, să dărâmi şi să construieşti, să plângi şi să râzi, să te jeluieşti şi să dansezi, să cauţi şi să pierzi, să sfâşii şi să coşi. Este vremea pentru sugrumat, pentru jeluit, pentru căutat şi pentru sfâşiat.

Franz se zbate şi aşteaptă moartea, milostiva moarte.

Se gândeşte: acum se apropie moartea, milostiva, cea care aduce sfârşitul. Când se ridică din nou în capul oaselor către seară, ca s-o aştepte, tremură.

Pentru a doua oară se apropie toţi cei care l-au doborât la amiază. Franz spune: Întâmplă-se totul, ăsta sunt eu, duceţi-l cu voi pe Franz Biberkopf, luaţi-mă cu voi.

Cu un tremur profund primeşte imaginea jalnicului Lüders. Răul Reinhold îşi târăşte picioarele spre el. Cu un tremur profund primeşte cuvintele Idei, faţa lui Mieze, ea este, acum s-a terminat totul. Franz plânge şi plânge, eu sunt vinovat, eu nu sunt om, sunt o vită, un monstru.

În această oră de seară a murit Franz Biberkopf, fost muncitor în transporturi, spărgător, proxenet, ucigaş. În pat zace altul. Acel altul are aceleaşi acte ca Franz, arată ca Franz, dar într-o altă lume poartă un nume nou.

Aşadar, acesta a fost asfinţitul lui Franz Biberkopf, pe care am voit să-l descriu de la ieşirea lui din închisoarea Tegel până la sfârşitul său în ospiciul Buch, în iarna 1928–1929.

Acum mai anexez o relatare despre cele dintâi ore şi zile ale unui om nou, care are aceleaşi acte ca el.

Retragerea târfei celei rele, triumful marelui sacrificator, toboşar şi azvârlitor de securi

În peisajul pleşuv, în faţa zidurilor roşii ale spitalului, pe câmpii, se întinde zăpada murdară. Răsună bătăi de tobă, necontenit. Târfa Babilon a pierdut, victorioasa moarte cu bătăi de tobă o alungă departe.

Târfei Babilon îi curg balele, ocărăşte, face gălăgie şi strigă:

„Ce-i cu ăsta, ce-ai tu de la Franz Biberkopf, pune-l la murat pe neisprăvitul tău."

Moartea răspunde în bătăi de tobă:

„Nu pot să văd ce ai în paharul tău, hienă. Bărbatul cu numele de Franz Biberkopf este aici,

l-am zdrobit cu totul. Dar pentru că e puternic şi bun, va duce o viaţă nouă, piei din drum, noi două nu mai avem nimic de spus acum."

Iar fiindcă târfa continuă să se încăpăţâneze şi să facă spume la gură, moartea se mişcă, se urneşte la drum, uriaşa ei mantie cenuşie flutură, lăsând să se vadă tablouri şi peisaje ce plutesc în jurul ei, încolăcind-o de la picioare până la piept. Ţipete, focuri de puşcă, larmă, strigăte de triumf şi bucurie înconjoară moartea. Triumf şi bucurie. Animalul de sub muierea cea rea se sperie, se prăvale.

Fluviul, Berezina, legiuni în marş.

Legiunile mărşăluiesc spre Berezina, ger cumplit, vânt de gheaţă. Au venit până aici din Franţa, le comandă marele Napoleon. Vântul suflă, zăpada viscoleşte, gloanţele şuieră. Se bat pe gheaţă, se reped în asalt, cad. Şi mereu strigătele: Trăiască împăratul, trăiască împăratul! Jertfa, jertfa, aceasta e moartea!

Şi huruitul roţilor de tren, bubuie tunuri, explodează grenade de mână, foc de baraj. Chemin des dames şi Langemarck[44], patria mea, noi te slujim, patria mea, noi te slujim. Adăposturile sunt făcute una cu pământul, soldaţii cad. Moartea îşi roteşte mantia, cântă: O da, o da.

Mărşăluim, mărşăluim. Plecăm la război cu pas apăsat, trompetele sună şi tobele bat. Zori de zi, seri târzii, tineri încă vom muri. Toboşarii, o sută, bat toba bum bum, avea-vom noroc sau cădea-vom în drum, bum bum bum bum.

Moartea îşi roteşte mantia şi cântă: O da, o da.

Un cuptor arde, un cuptor arde, în faţa unui cuptor stă o mamă cu şapte fii, înapoia lor se află geamătul poporului, ei trebuie să-l renege pe

Dumnezeul poporului lor. Stau acolo radiind, cu o înfăţişare paşnică. Vreţi să vă renegaţi credinţa şi să vă supuneţi? Cel dintâi spune nu şi îndură torturile, al doilea spune nu şi îndură torturile, al treilea spune nu şi îndură torturile, al patrulea spune nu şi îndură torturile, al cincilea spune nu şi îndură torturile, al şaselea spune nu şi îndură torturile, al şaptelea spune nu şi îndură torturile. Mama stă acolo şi-şi încurajează fiii. La urmă spune şi ea nu şi îndură torturile. Moartea îşi roteşte mantia şi cântă: O da, o da.

Muierea cu şapte capete smulge de frâul animalului, animalul nu se ridică.

Mărşăluim, mărşăluim, plecăm la război, muzicanţii, o sută, ţin pasul cu noi, trompete şi tobe răsună bum bum, noroc are unul, iar altul nicicum, rămâi în picioare şi-n ceaţă şi fum, goneşti mai departe, sau mut cazi în drum, bum bum.

Strigăte, – ovaţii, pasul vioi, tot înainte câte şase, câte trei, câte doi, în marş revoluţia franceză, în marş revoluţia rusă, în marş războaiele ţărăneşti, anabaptiştii, cu toţii pe urmele morţii pornesc, uralele lor o însoţesc, spre libertate se duc, libertate pătrund, lumea cea veche se va prăbuşi, trezeşte-te, boare, din zorii de zi, bum bum, bum, bum bum câte şase, câte doi, câte trei, fraţi ai mei, tot înainte spre soare, la drum, spre libertate, mereu tot mai sus, un viitor de lumină ne cheamă din trecutul apus, pas vioi, fraţi ai mei, un-doi, stâng-drept, bum bum bum bum.

Moartea îşi roteşte mantia şi râde şi radiază şi cântă: O da, o da.

Marea Babilon îşi poate ridica, în sfârşit, animalul, soseşte în trap, goneşte peste câmpii, se scufundă în zăpadă. Se răsuceşte, urlă spre

moartea ce strălumineză. În vuiet, animalul se prăbuşeşte în genunchi, muierea cade cu faţa pe grumazul animalului. Moartea îşi strânge la piept mantia. Cântă şi radiază: O da, o da. Câmpul foşneşte: O da, o da.

Orice început e greu

După ce a început să vorbească şi să privească, funcţionarii poliţiei judiciare şi medicii l-au interogat îndelung la Buch pe cel ce-a fost cândva Franz Biberkopf, cei dintâi ca să afle ce are pe răboj, medicii ca să poată pune diagnosticul. De la funcţionarii poliţiei judiciare omul a aflat că un anume Reinhold, care a jucat un rol mai înainte în viaţa sa, în viaţa sa de mai înainte, se află în mâinile lor. Ei îi povestesc despre Brandenburg şi-l întreabă dacă nu cumva îl cunoaşte pe un oarecare Moroskiewicz şi unde se va fi aflând acesta. Franz a cerut să i se relateze de mai multe ori aceste lucruri şi a rămas tăcut. O zi întreagă a fost lăsat în pace. E un cosaş, îl cheamă: moartea. Azi coasa şi-o ascute, iată, să taie bine, dintr-o dată. Fereşte-te, floricică albastră.

A doua zi, şi-a făcut depoziţia în faţa comisarului de la poliţia judiciară, arătând că nu are nimic a face cu Freienwalde. Dacă Reinhold spune altceva, atunci greşeşte. Omul palid, topit este obligat să indice un alibi. Durează câteva zile până când lucrul acesta devine posibil. Totul în el se opune să se întoarcă în trecut pe acest drum, care e ca blocat. În cele din urmă, gemând, înşiră câteva date. Geme, cere să i se dea pace. Priveşte sperios ca un câine. Vechiul Biberkopf a pierit,

cel nou doarme încă. Nu-l învinuieşte pe Reinhold prin nici un cuvânt. Cu toţii ne aflăm sub aceeaşi secure. Cu toţii ne aflăm sub aceeaşi secure.

Datele se confirmă, corespund întocmai cu declaraţiile protectorului lui Mieze şi ale nepotului acestuia. Diagnosticul catatonie trece pe un plan secundar. A fost o traumă psihică, însoţită de o stare de confuzie, omul nu este curat sub aspect familiar, se vede că e dedat băuturii. Întreaga dispută privind diagnoza nu mai are nici o importanţă, este cert că individul n-a simulat, a avut o criză de ţicneală, care nu se trage de la părinţi bolnavi, şi acesta e lucrul principal. Aşadar, punct şi gata, pentru împuşcătura de la Alexanderquelle cade sub incidenţa paragrafului 51. Suntem curioşi dacă îl vom mai prinde.

Bărbatul care se clatină şi căruia i se spune, după defunct, Biberkopf umblă de colo-colo prin clădire şi face în scurtă vreme servicii de cărător de mâncare, fără să mai fie supus vreunui interogatoriu, nu ştie că în spatele lui se mai petrec fel de fel de lucruri. Funcţionarii poliţiei judiciare scormonesc să afle ce s-a întâmplat cu braţul lui, unde l-a pierdut, unde a fost în tratament. Se informează la clinica din Magdeburg, acestea sunt lucruri vechi, dar copoii se interesează de vechituri chiar şi după douăzeci de ani. Nu află însă nimic, am ajuns la un final voios, Herbert este şi el un proxenet, toţi flăcăii ăştia au fete faine, pun totul pe seama lor, de la ele, zic ei, provin toţi gologanii lor. Nici unul dintre copoi nu crede lucrul acesta, poate că obţin şi ei când şi când parale de la fete, dar între timp trebuie să mai

lucrezi şi pe seama ta. În privinţa aceasta, frăţânii tac mâlc.

Furtuna, furtuna trece şi ea pe lângă omul nostru, de data asta să le amânăm pe toate pentru altădată. De data asta ai primit biletul de întoarcere, fiule.

Aceasta este ziua când e pus în libertate. Poliţia nu-l lasă în dubiu, îl va urmări şi afară. Din magazie este adus tot ceea ce a aparţinut vechiului Franz, cel eliberat recapătă totul, se îmbracă din nou cu hainele lui, pe jachetă se mai vede sânge, este de la gardistul care l-a lovit cu bastonul de cauciuc în cap, braţul fals nu-l mai vreau, peruca e-a dumneavoastră, o puteţi păstra pentru când veţi juca teatru aici, la noi e teatru în fiecare zi, dar nu purtăm peruci, iată adeverinţa de punere în libertate, adio, domnule infirmier-şef, ei, poate ne faci o vizită când e vreme frumoasă la Buch, aşa vom face şi mulţumim frumos, şi acum îţi deschid. Aşadar, am terminat şi cu asta.

Patrie dragă, liniştită poţi fi, eu am ochii deschişi şi nu voi greşi

Franz Biberkopf părăseşte pentru a doua oară o clădire în care a fost închis, noi am ajuns la capătul lungului nostru drum şi vom mai face, împreună cu Franz, încă un singur pas.

Cea dintâi clădire pe care a părăsit-o a fost închisoarea Tegel. Atunci a stat copleşit de frică lângă zidul roşu, iar când a pornit-o şi a sosit tramvaiul 41 şi l-a dus la Berlin, casele se agitau, iar acoperişurile voiau să cadă peste el, a fost

nevoit să meargă şi să stea mult, până când s-a simţit destul de tare ca să poată rămâne aici şi să înceapă din nou.

Acum e stors de puteri. Fortăreaţa n-o mai poate vedea. Dar iată, când coboară la gara Stettin, la gara de la periferie, iar în faţa lui se află marele hotel Baltikum – nu se mai mişcă nimic. Casele stau pe loc, acoperişurile se ţin bine, el se poate mişca liniştit pe sub ele, nu trebuie să se strecoare prin curţi întunecate. Da, bărbatul acesta – îl vom numi Franz Karl Biberkopf, ca să-l deosebim de cel dintâi, la botez Franz a primit şi al doilea nume, după bunicul său, tatăl mamei sale – bărbatul acesta merge încet pe Invalidenstrasse în sus, trece pe lângă Ackerstrasse spre Brunnenstrasse, pe lângă halele galbene, se uită liniştit la prăvălii şi case şi la oamenii care aleargă încolo şi-ncoace – de mult n-am mai văzut toate astea, iar acum iată că mă aflu din nou aici. Biberkopf a fost multă vreme plecat. Acum Biberkopf se află din nou aici. Biberkopf al vostru se află din nou aici,

Să laşi să se apropie, să laşi să se apropie vastele şesuri, casele de cărămidă roşie în care arde lumina. Să-i laşi să se apropie pe drumeţii înfrigurati care poartă saci cu cartofi în spinare. Este o revedere, mai mult decât o revedere.

Pe Brunnenstrasse se aşază la o masă într-o cârciumă, ia un ziar. Oare va mai da de numele său, ori de al lui Mieze sau Herbert sau Reinhold? Nimic. Unde să mă duc, unde am să mă duc? Eva, vreau s-o văd pe Eva.

Eva nu mai locuieşte la Herbert. Îi deschide proprietăreasa: Herbert a ajuns la închisoare, poliţaii i-au răscolit toate lucrurile, nu s-a mai întors,

lucrurile stau sus în pod, trebuie vândute, am să întreb. Franz o găseşte pe Eva în vest, în locuinţa pe care o are de la protectorul ei. Îl primeşte, îl primeşte cu bucurie.

— Da, Herbert a ajuns la închisoare, a căpătat doi ani de puşcărie, fac pentru el ce pot, au întrebat mult şi de tine, mai întâi la Tegel, şi ce faci tu, Franz?

— Îmi merge foarte bine, am ieşit de la Buch, mi-au dat certificat de iresponsabil.

— Am citit de curând în ziar.

— Câte mai scriu şi ăştia. Da' sunt slăbit, Eva. Mâncarea de la puşcărie e mâncare de puşcărie.

Eva îi vede privirea, o privire liniştită, întunecată, cercetătoare, pe care n-a mai văzut-o niciodată la Franz. Despre ea nu spune nimic, i s-a întâmplat şi ei ceva ce-l priveşte pe el, dar el este stors de vlagă, îi caută o odaie, îl ajută, nu trebuie să facă nimic. După ce s-a instalat în odaie, iar ea vrea să plece, o spune el însuşi: Nu, acum nu pot să fac nimic.

Şi ce face apoi? Începe încet-încet să umble pe străzi, colindă prin Berlin.

Berlin, 52 grade 31 latitudine nordică, 13 grade 25 longitudine estică, 20 gări pentru trenuri interurbane, 121 gări pentru liniile ferate locale din suburbii, 27 căi ferate de centură, 14 căi ferate urbane, 7 căi ferate de triaj, tramvaie electrice, tren aerian, autobuze, există numai un oraş imperial, există numai o Viena. Nostalgia femeilor în trei cuvinte, trei cuvinte includ în ele năzuinţa tuturor femeilor. Închipuiţi-vă că o firmă din New York anunţă obţinerea unui nou produs cosmetic care dă unei retine gălbui acea proaspătă

culoare albăstrie pe care o are numai tinereţea. Din tuburi se poate obţine pupila cea mai frumoasă, de la albastrul închis până la căpruiul catifelat. De ce să cheltuieşti bani pentru curăţatul blănii.

Colindă prin oraş. În oraş sunt multe lucruri care-l pot însănătoşi pe un om, numai să aibă inima sănătoasă.

Mai întâi Alex. Piaţa există şi-acum. Pe ea nu-i nimic de văzut, a fost un frig îngrozitor toată iarna, nu s-a mai lucrat şi totul a rămas cum a fost, marea sonetă se află acum pe Georgenkirchplatz, acolo se scurmă molozul magazinului Hahn, au fost înfipte multe şine, va fi probabil o gară. Acum s-au început multe pe Alex, dar principalul rămâne: piaţa există. Oamenii o ţin tot într-o alergătură şi este o murdărie îngrozitoare, căci primarul general al Berlinului este atât de distins şi de uman şi lasă toată zăpada să se topească singură şi să se transforme *peu a peu* în noroi, astfel că nimeni nu se atinge de ea. Când trec automobilele, trebuie să te refugiezi în gangul celei mai apropiate clădiri, altminteri te alegi gratis cu o încărcătură de noroi pe joben şi mai şi rişti să fii acuzat că ţi-ai însuşit un bun obştesc. Vechiul nostru local „Mokka-fix" este închis, în colţ e un local nou, numit „Mexiko", senzaţie mondială: bucătarul-şef la grătar în vitrină, blocul Indian, iar în jurul cazărmii Alexander au instalat un gard de şantier, cine ştie ce se mai face şi acolo, acum se dărâmă prăvăliile. Tramvaie electrice sunt burduşite cu oameni, toţi au ceva de făcut, biletul de călătorie costă tot 20 de pfenigi, o cincime dintr-o marcă a Reichului, bani peşin; dacă vrei, poţi să plăteşti şi 30, sau să-ţi cumperi un automobil

Ford. Trenul aerian circulă şi el, aici nu există clasa întâi şi a doua, ci numai a treia, în care toată lumea şade frumos pe bănci tapisate, dacă nu stă în picioare, ceea ce se întâmplă de asemenea. Coborârea din mers, interzisă, amendă 150 mărci; greu s-ar decide cineva să coboare, există riscul electrocutării. Crema Agü de foloseşti, admiraţie trezeşti. Rugăm grăbiţi urcarea şi coborârea în staţie, înaintaţi pe culoarul din mijloc în caz de aglomeraţie.

Toate acestea sunt lucruri foarte frumoase, care-l pot ajuta pe un om să se pună pe picioare, chiar când este cam slab, numai inima să-i fie sănătoasă. Nu blocaţi uşa. Ei, sănătos este Franz Biberkopf, de-ar fi toate tari ca el. Nici n-ar fi meritat să istorisim o poveste atât de lungă despre un om, dacă n-ar fi stat zdravăn pe picioare. Când într-o zi un librar ambulant, stând pe stradă pe o îngrozitoare vreme ploioasă, tuna şi fulgera din cauza încasărilor reduse, Cäsar Flaischlen se apropie de căruciorul cu cărţi. Ascultă liniştit blestemele la adresa vremii rele, apoi îl bătu pe om pe amândoi umerii uzi şi spuse:„Lasă vremea rea, să ai soare în inimă“ – astfel îl alină şi dispăru. Acest moment a inspirat vestita *Poezie a soarelui*.[45] Un astfel de soare, altul, firește, are şi Biberkopf în el, în plus un păhărel de rachiu şi mult extract de malţ amestecat în supă, toate acestea îl înzdrăvenesc cu încetul. Prin aceste rânduri îmi iau permisiunea să vă ofer o parte dintr-un butoi de excelent trabiner Würzgarten 1925 la preţul avantajos de 90 mărci pentru 50 sticle, inclusiv ambalajul loco, sau 1,60 mărci litrul fără sticlă şi ladă, pe care le primesc înapoi la preţul calculat. Dyjodyl la arterioscleroză. Biberkopf nu are

arterioscleroză, încă se mai simte slab, a postit prea mult la Buch, până aproape de moarte prin inaniţie, şi e nevoie de timp până când un om să se refacă. De aceea nu are nici de ce să viziteze un magnetopat[46], la care vrea să-l trimită Eva, fiindcă ei i-a ajutat odată.

Când peste o săptămână se duce cu el la mormântul lui Mieze, Eva are de ce să se mire, observând cât de mult s-a îndreptat. Franz nu plânge, doar pune pe mormânt un mănunchi de lalele, mângâie crucea şi îndată o ia pe Eva de braţ şi se îndepărtează cu ea.

Aşezaţi faţă în faţă la o cofetărie, el mănâncă o prăjitură cu miere, în onoarea lui Mieze, care nu se mai sătura de această prăjitură, ce-i drept foarte bună, dar nici nemaipomenită. Ei, am fost aşadar şi la micuţa noastră Mieze, însă prea mult nu e bine să mergi pe la cimitire, poţi să răceşti, poate că la anul ne mai ducem, în ziua ei de naştere. Eva, crede-mă, eu n-am nevoie să alerg la Mieze, ea îmi e şi fără cimitir aproape, Reinhold la fel, da, Reinhold, nu-l uit, chiar dacă mi-ar creşte la loc braţul, tot nu l-aş uita. Există lucruri pe care ca să le uiţi trebuie să fii o zdreanţă, nu om. Aşa vorbeşte Biberkopf cu Eva şi mănâncă prăjitură cu miere.

Cândva, Eva dorea să fie prietena lui, acuma însă, acum nu mai doreşte. Oricât ar ţine la el, povestea cu Mieze şi pe urmă ospiciul au fost prea mult pentru ea. Iar mititelul pe care-l aştepta de la Franz n-a venit nici el, l-a pierdut, ar fi fost atât de frumos, nu trebuia să se întâmple, dar la urma-urmelor este mai bine aşa, mai ales că Herbert lipseşte, iar protectorul său e de zece ori mai

bucuros că ea n-are un copil, fiindcă până la urmă bunul om s-a lămurit şi el că mititelul ar fi putut să fie al altuia, temere ce nu i se poate lua în nume de rău.

Aşa stau amândoi liniştiţi alături, se gândesc la ce-a fost şi la ce-o să fie şi mănâncă prăjitură cu miere şi o indiană cu frişcaă.

Ţine pasul, stâng-drept, stâng-drept

Îl mai vedem pe Franz la procesul împotriva lui Reinhold şi a tinichigiului Matter, alias Oskar Fischer, acuzaţi de asasinarea, respectiv complicitate la asasinarea Emiliei Parsunke din Bernau, în ziua de 1 septembrie 1928 la Freienwalde-Berlin. Biberkopf nu este acuzat. Bărbatul ciung trezeşte interesul general şi mare vâlvă, uciderea iubitei lui, viaţa erotică din lumea interlopă, el s-a îmbolnăvit psihic după moartea ei, s-a aflat sub bănuiala de complicitate, tragic destin.

În depoziţia sa, bărbatul ciung declară că în prezent, aşa cum confirmă expertiza, este perfect restabilit şi în stare de a fi audiat: Moarta, el o numeşte Mieze, n-a avut relaţii cu Reinhold, Reinhold şi el erau buni prieteni, dar Reinhold era stăpânit de o patimă înfricoşătoare, nefirească după femei, şi aşa s-a ajuns la crimă. Nu ştie dacă Reinhold e un sadic din naştere. Presupune că la Freienwalde Mieze îi va fi rezistat şi-atunci, în furia lui, a omorât-o. Ştiţi ceva despre adolescenţa lui? Nu, pe-atunci nu-l cunoştea. Nu v-a povestit nimic? Bea? Da, cu chestia asta, lucrurile stau aşa: mai înainte nu bea, pe urmă a început, cât bea, nu

ştie, mai înainte nu putea să suporte nici o înghiţitură de bere, consuma numai limonadă şi cafea.

Mai departe nu scot de la Biberkopf nici un cuvânt în plus despre Reinhold. Nimic despre braţul său, nimic despre cearta lor, despre lupta lor, n-ar fi trebuit, n-ar fi trebuit să mă pun cu el. În sală se află Eva şi mai mulţi dintre oamenii lui Pums. Reinhold şi Biberkopf se fixează reciproc. Ciungul nu are nici un pic de milă faţă de cel care stă pe banca acuzaţilor între doi gardieni şi a cărui viaţă este în joc; simte însă pentru el un ataşament ciudat. Un camarad avut-am, mai bun nu-i de găsit. Trebuie să-l privesc şi să-l tot privesc, pentru mine nimic nu e mai important decât să te privesc. Lumea e făcută din zahăr şi murdărie, pot să mă uit la tine fără să clipesc, ştiu cine eşti, te întâlnesc aici, băiete, pe banca acuzaţilor, de te-aş întâlni afară de o mie de ori, inima mea tot nu s-ar face de piatră.

Dacă în timpul dezbaterilor s-ar ivi ceva care să-i agraveze situaţia, Reinhold are de gând să dea pe faţă toată afacerea Pums, să-i toarne pe toţi dacă-l aţâţă, ţine în rezervă acest lucru mai ales pentru cazul că Biberkopf, câinele ăsta din pricina căruia s-au întâmplat toate, vrea să facă pe grozavul în faţa judecătorului. Dar pe băncile din sală sunt oamenii lui Pums, este şi Eva, se mai află şi nişte funcţionari de la poliţia criminală, pe copoi îi recunoaştem de la o poştă. Până la urmă se linişteşte, şovăie şi-şi schimbă gândul. Nu se poate lipsi de prietenii săi, odată şi-odată tot are să iasă, la închisoare va avea de asemenea nevoie de ei, iar copoilor n-are nici un chef să le facă vreo bucurie. În sfârşit, uite-l şi pe Biberkopf cât de ciudat de cuviincios se poartă. Insul a stat la

Buch. Comic, cum s-a mai schimbat nătărăul ăsta, ce privire comică are, parcă nici nu şi-ar mai putea roti ochii, i s-or fi înţepenit la Buch, şi cât de încet vorbeşte. Ăstuia tot îi mai lipseşte o doagă. Când Reinhold nu face nici o declaraţie, Biberkopf ştie că nu are de ce-i mulţumi.

Zece ani închisoare pentru Reinhold: ucidere sub imboldul unei stări afective, alcool, caracter impulsiv, adolescenţă nesupravegheată. Reinhold acceptă pedeapsa.

La comunicarea sentinţei, cineva scoate un strigăt în sală şi începe să plângă cu sughiţuri. Este Eva, gândul la Mieze a copleşit-o. Când o aude, Biberkopf, aflat pe banca martorilor, se întoarce spre ea. Apoi se prăbuşeşte în el însuşi şi-şi reazemă fruntea în mână. E un cosaş, îl cheamă: moartea, sunt a ta, cu drag a venit la tine, te-a apărat, iar tu, ruşine, strigă: ruşine.

Îndată după proces, lui Biberkopf i se oferă un post de ajutor de portar la o fabrică mijlocie. Îl acceptă. Mai departe nu mai avem de povestit aici nimic despre viaţa sa.

Am ajuns la sfârşitul acestei povestiri. S-a lungit mult, dar trebuia să se tot întindă până când să atingă acel punct culminant, zenitul, de unde lumina cade asupra întregului.

Am parcurs o alee întunecată, pe care nu ardea la început nici un felinar, ştiam doar că avem de mers mult, că treptat-treptat se va lumina şi că până la urmă vom da de un felinar, sub care vom citi în sfârşit plăcuţa cu numele străzii. A fost un proces de dezvăluire de un fel deosebit. Franz Biberkopf nu a parcurs strada ca noi. El s-a năpustit pe această stradă întunecată, s-a izbit de copaci, şi cu cât fugea mai repede, cu atât mai

mult se izbea de copaci. Se întunecase, iar când s-a izbit de copaci, şi-a închis îngrozit ochii. Cu cât mai mult se izbea, cu atât mai îngrozit îşi apăsa pleoapele. Cu capul numai răni, aproape leşinat, în cele din urmă a ajuns totuşi. Când a căzut, a deschis ochii. În clipa aceea, felinarul ardea deasupra lui, iar placa putea fi citită.

La sfârşit, iată-l ajutor de portar la o fabrică mijlocie. Nu mai stă singur pe Alexanderplatz. În dreapta lui şi în stânga lui se mai află câţiva, în faţa lui mai merg câţiva, iar în spatele lui mai merg de asemenea câţiva.

Multe nenorociri provin din aceea că mergi singur. Când sunt mai mulţi, e altfel. Trebuie să te obişnuieşti să-i asculţi pe alţii, căci cele spuse de alţii mă privesc tot aşa de bine şi pe mine. Abia atunci îmi dau seama cine sunt, ce pot şi ce mi se cuvine. Pretutindeni în jurul meu se dă bătălia mea, trebuie să fiu atent, altminteri, mai înainte de a-mi da seama, mă pomenesc în mijlocul ei.

Biberkopf a devenit ajutor de portar la o fabrică. Ce este în definitiv soarta? E ceva mai puternic decât mine. Dacă suntem doi, este mai greu să fie ceva mai puternic decât noi. Dacă suntem zece, încă mai greu. Iar dacă suntem o mie sau un milion, atunci este extrem de greu. Dar este şi mai frumos şi mai folositor să fii cu alţii. Atunci simt şi ştiu totul de două ori mai bine. O navă nu stă pe loc fără o ancoră mare, iar un om nu poate exista fără mai mulţi oameni. Ce este adevărat şi ce este fals voi şti acum mai bine. O dată m-am lăsat păcălit de un cuvânt şi a trebuit să plătesc scump, a doua oară acest lucru nu i se va mai întâmpla lui Biberkopf. Cuvintele se rostogolesc spre tine, trebuie să fii atent să nu te

strivească, dacă nu eşti atent la un autobuz te face terci, te-ai dus. Patrie dragă, liniştită poţi fi, eu am ochii deschişi şi – atât de curând nu voi greşi.

Oamenii mărşăluiesc adesea cu steaguri şi muzici şi cântec pe la fereastra lui, Biberkopf se uită pe uşă la mulţimea ce trece şi rămâne acasă multă vreme încă, nepăsător şi rece. Ţine-ţi botul, pas vioi, hai şi tu în marş cu noi. Dacă trebuie să pornesc în marş, sunt nevoit după aia să plătesc cu capul ceea ce au pus la cale alţii după mintea lor. De aceea am să cumpănesc mai întâi temeinic totul, iar dacă a sosit clipa şi-mi convine, am s-o fac. Omului i s-a dat mintea de pe urmă, în loc de asta boii formează turmă.

Ca ajutor de portar, Biberkopf îşi îndeplineşte munca, preia numerele, controlează maşinile, vede ce intră şi ce iese.

Trebuie să fii treaz, să fii treaz. Lumea nu e făcută din zahăr. Când sunt aruncate bombele cu gaze, mă sufoc, nu se ştie de ce le-au azvârlit, dar nu despre asta e vorba, ai avut destul timp să te îngrijeşti mai înainte de acest lucru.

Dacă e război şi mă înrolează şi pe mine, iar eu nu ştiu de ce, iar războiul se face şi fără mine, vinovat sunt eu şi ceea ce mi se întâmplă e drept. Să fii treaz, să fii treaz, nu eşti singur în necaz. Din aer poate să cadă grindina şi ploaia, împotriva lor nu te poţi apăra, dar împotriva altor lucruri da. N-am să mai strig ca altădată: soarta, soarta. Nu te-nchina cu respect, zicând: e soarta care mă loveşte, uită-te bine, înhaţă şi zdrobeşte.

Fii treaz, deschide ochii, sunt mii laolaltă, de cine nu e treaz se face haz şi omul dă de necaz.

Tobele bat în urma lui. În marş, în marş. Plecăm la război cu pas apăsat, trompetele sună şi

tobele bat, zori de zi, seri târzii, tineri încă vom muri.

Biberkopf este un mic muncitor. Ştim ceea ce ştim şi tare scump am fost nevoiţi să plătim.

Spre libertate pornim, în libertate intrăm, lumea cea veche se va prăbuşi, trezeşte-te, boare din zorii de zi.

Şi bate pasul, stâng-drept, stâng-drept, mărşăluim, mărşăluim, plecăm la război, muzicanţii, o sută, ţin pasul cu noi, trompete şi tobe răsună bum bum, noroc are unul, iar altul nicicum, rămâi în picioare şi-n ceaţă şi fum goneşti mai departe, sau cazi mut în drum, bum bum.

NOTE

[1] Principii germani la care se referă povestitorul sunt Frederic August al II-lea (1733–1863), prinţ elector al Saxoniei, şi viitorul rege al Prusiei, Frederic cel Mare (1740–1786), părtaş la războiul de succesiune la tronul Austriei (1740–1748) (de aceea „tremura" Maria Tereza în faţa lui...).

[2] În prima jumătate a lunii ianuarie 1919 a avut loc o grevă politică generală a muncitorilor din Berlin; muncitorii au luptat cu arma în mână împotriva unităţilor militare represive („săptămâna sângeroasă").

[3] Wilhelm Marx (1863–1946), om politic de orientare centristă, a fost între 1923 şi 1928 pentru a doua oară cancelar al Germaniei.

[4] Planul Dawes, pe care-l aminteşte în monologul său comercial Franz Biberkopf, fusese adoptat la Conferinţa de la Londra, în 1924. Elaborat de un comitet internaţional de experţi, sub conducerea financiarului american Charles Gates Dawes, stabilea modalităţile de plată a datoriilor de război impuse Germaniei.

[5] Admiraţia lui Franz Biberkopf pentru oratoria lui Bismarck şi Bebel pare puţin credibilă având în vedere că este un ignorant absolut în materie de politică. Vorbeşte despre cei doi ca şi când i-ar fi auzit sau le-ar fi citit discursurile! Otto von Bismarck murise cu treizeci de ani în urmă, iar August Bebel, fruntaş al Partidului Social-Democrat din Germania, cu aproape un

deceniu şi jumătate în urmă (1840–1913).

[6] Romanul *Plăcerea (Il piacere)*, publicat de Gabriele D'Annunzio în 1889, a fost tradus pentru prima dată în Germania în 1898. Eroul romanului, contele Andrea Sperelli, părăsit de iubita sa, Elena Muti, trece prin mai multe aventuri erotice, purtând nostalgia Elenei, care a rămas pentru el un ideal de neînlocuit. Nici chiar dragostea unei femei de o spiritualitate superioară, Maria Ferres, nu-l eliberează de amintirea pasiunii de altădată. În braţele Mariei, el i se adresează acesteia cu numele neuitatei iubite.

[7] Descriind asaltul „à la prinţ von Homburg", întreprins de poloneza Lina împotriva standului cu publicaţii obscene, autorul citează versuri şi indicaţii scenice din piesa *Prinz: Friedrich von Homburg* de Heinrich von Kleist. La Fehrbelin, în districtul Potsdam, prusienii i-au învins pe suedezi în ziua de 28 iunie 1675.

[8] La Hartmannsweilerkopf, o culme din regiunea colinară a Vosgilor (Alsacia superioară), au avut loc lupte violente între armata germană şi aliaţi în 1915.

[9] Casca de oţel (Stahlhelm) a fost la întemeiere, în 1918, o asociaţie a foştilor combatanţi. Din 1924 a devenit o organizaţie politică, afiliată, din 1934, partidului nazist, apoi desfiinţată (1935).

[10] Reichsbanner (Schwarz-Rot-Gold / Negru-Roşu-Auriu) era numele unei organizaţii de luptă create de politicienii social-democraţi în 1924, cu scopul de a apăra Republica de la Weimar (proclamată în 1919). În 1933, organizaţia avea să fie desfiinţată de naţional-socialişti.

[11] Oraşul Arras, capitala departamentului Pas-de-Calais din nordul Franţei, a fost supus de germani unui asediu care s-a prelungit din 1914 până în 1918. Transformat în ruine de artileria germană, oraşul n-a putut fi cucerit.

[12] În fiecare an, în ianuarie, muncitorii germani de orientare democratică organizau un pelerinaj la mormântul Rosei Luxemburg şi al lui Karl Liebknecht. În 1929 aveau să se împlinească zece ani de la uciderea celor doi fruntaşi ai proletariatului german revoluţionar (15 ianuarie 1919).

[13] Poezia cântată de Franz Biberkopf este *Bunul camarad (Der aute Kamerad)* de Ludwig Uhland.

[14] Fizicianul german Rudolph Hertz, descoperitorul undelor electromagnetice care-i poartă numele (undele hertziene), utilizate în telegrafia fără fir, a murit într-adevăr tânăr (1857–1894).

[15] Localitatea Rüdersdorf bei Berlin, unde Otto Lüders fusese călăuză, se bucură de interesul turiştilor (şi al paleontologilor) datorită culmii muntoase de calcar, lungă de 3,7 km şi lată de 160 m (Rüdersdorfer Kalkbergen).

[16] Philipp Scheidemann (1865–1939), unul dintre fruntaşii Partidului Social-Democrat din Germania, era în 1918 secretar de stat în guvernul condus de prinţul Max von Baden. În această calitate, în ziua de 9 noiembrie, a anunţat depunerea împăratului şi proclamarea republicii. A doua zi, Wilhelm al II-lea s-a refugiat în Olanda, iar la 11 noiembrie Germania a capitulat.

[17] Opinia citată, referitoare la relaţiile sexuale extraconjugale ale militarilor în termen, aparţine juristului german Gottlieb Planck (1824–1910), autor al unui comentariu (7 volume) asupra Codului civil.

[18] Presupunând că reproşul ce i s-a făcut lui Franz Biberkopf că stă acasă are o motivaţie politică, numitul Kaufmann ar putea să fie Karl Kaufmann, fost combatant, promovat în cadrul mişcării naziste.

[19] Întemeiată în 1899, Mişcarea tineretului (Jugendbewegung) avea să grupeze de-a lungul anilor diferite

organizații ale tineretului german, inclusiv cercetășia, care-și propuneau reîntoarcerea la natură, preluarea valorilor artei populare, prețuirea, în spirit romantic, a trecutului național etc. Eteroclită, mișcarea a captat, împotriva intenționatei neutralități politice, diverse influențe și s-a menținut într-o explicabilă confuzie ideologică. În 1933 a fost desființată de naziști.

[20] Versurile sunt desprinse din refrenul celebrului *Cântec al lui Mignon* de J.W. Goethe.

[21] Berolina, „femeia colosală" îndepărtată de pe soclul ei, este personificarea simbolică a Berlinului.

[22] Joseph Wirth (1879–1956), om politic de orientare centristă, a fost cancelar al Germaniei între 1921 și 1922.

[23] *Völkischer Beobachter* era organul partidului nazist; a început să apară din 1919.

[24] Friedrich Ebert (1871–1925), președinte al Partidului Social-Democrat din Germania începând din 1913, a fost președintele țării din 1922 până la moartea sa.

[25] Amanullah (1892–1960), emir al Afganistanului, a obținut independența țării de sub dominația engleză în urma unui al treilea război anglo-afgan (1919). În 1929 va fi înlăturat de Nadir-han, care se va proclama padișah.

[26] Instalat la 20 ianuarie 1928, primul guvern muncitoresc din Norvegia, condus de social-democratul Christopher Hornsrud, a fost nevoit să se retragă după trei săptămâni.

[27] Din 1919, regiunea Saar se afla sub administrația Societății Națiunilor; a fost retrocedată Germaniei în 1935.

[28] Cele trei versuri sunt desprinse din *Cântecul clopotului (Das Lied von der Glocke)* de Friedrich Schiller.

[29] Pactul Kellog (de fapt: Kellog-Briand), prin care se excludea războiul ca mijloc de rezolvare a diferendelor dintre state, a fost semnat la Paris în ziua de 28 august 1928. Inițiatorii planului: secretarul Departamentului de stat al Statelor Unite, Frank B. Kellog (1856–1937) și ministrul de Externe al Franței, Aristide Briand (1862–1932).

[30] La 6 aprilie 1928 se împliniseră cinci sute de ani de la moartea pictorului Albrecht Dürer. Festivitățile au avut loc la Nürnberg, orașul natal al pictorului.

[31] Günther Plüschow (1886–1931) era aviator; se făcuse cunoscut în luptele împotriva japonezilor, în 1914, când fusese supranumit „zburătorul din Tsingtan". În 1931 avea să se prăbușească în Patagonia.

[32] Cunoscutul regizor și teoretician al teatrului Erwin Piscator (1893–1966).

[33] Aviatorul și exploratorul italian, generalul Umberto Nobile (1885–?) s-a prăbușit cu dirijabilul „Italia" în a doua sa expediție polară. În căutarea echipajului care supraviețuise prăbușirii, Roald Amundsen avea să dispară în regiunea Polului Nord.

[34] Disputa dintre regele Spaniei, Alfons al XIII-lea (1886–1941), și dictatorul Miguel Primo de Rivera (1870–1930) a continuat până în ianuarie 1930, când dictatorul a fost demis. În aprilie 1931, regele avea să fie și el constrâns să părăsească țara. De menționat că dictatura fusese instaurată în 1923 cu acordul regelui.

[35] Este posibil ca anul 1922, în care ni se spune că s-au produs tulburările cu prilejul cărora a fost ucis un „anume Franz Räcker", să nu fie exact. Tulburări mari au avut loc în Germania în cuprinsul anului 1923: o grevă generală în toată țara (august), înlăturarea de către trupele guvernamentale a guvernului muncitoresc constituit în Thuringia (octombrie), insurecția armată a muncitorilor din Hamburg conduși de Ernst Thälmann

(octombrie), puciul național-socialist din München (noiembrie).

[36] În 1928, Gustav Stresemann (1878–1929) era, din 1933, ministru de Externe al Germaniei. Șef al Partidului Populist German, pe care l-a creat în 1918, Stresemann a dus o politică de conciliere cu puterile occidentale, în special cu Franța, și, între altele, a determinat aderarea Germaniei la Societatea Națiunilor. În 1926 primise, împreună cu Aristide Briand, Premiul Nobel pentru pace.

[37] Pentru berlinezi, întreprinderea metalurgică Borsig, întemeiată în 1837 în Berlin-Tegel de August Borsig (1804–1854), era cea mai direct reprezentativă pentru acumularea prin exploatare a unei mari averi private.

[38] Max Stirner (Kaspar Schmidt) (1806–1865), filosof german, a fost un teoretician al individualismului radical și al anarhismului (societatea, morala și statul trebuie să se subordoneze drepturilor individului).

[39] În textul cântecului, cuvântul „fecioară" este o aluzie la numele vârfului Jungfrau (Fecioara) din Alpii Bernezi (Elveția).

[40] Dacă în cazul „tulburărilor din 1922" datarea apare numai ca probabil eronată, plasarea în timp a evenimentului sportiv consemnat este indubitabil greșită. Scriitorul notează că cea de-a doua întâlnire dintre boxerul Gene Tunney, campion mondial la categoria grea, și Jack Dempsey (pe care-l deposedase de titlu în 1926) a avut loc în ziua de 23 septembrie 1928. Data zilei este corectă, dar pentru Europa; meciul s-a disputat de fapt la 22 septembrie, data din Statele Unite, însă cu un an înainte, în 1927! Altă întâlnire dintre cei doi titani ai ringului n-a mai avut loc. Celelalte amănunte din roman corespund realității: în meciul din 22 septembrie 1927, Tunney a fost la podea în rundul al șaptelea și a fost numărat până la nouă, după care

cel ajuns în mare dificultate a fost Dempsey. Prin nota de față am intenționat nu atât să înlăturăm nedumerirea celor competenți în istoria unei discipline sportive atât de populare cum e boxul, cât să atragem atenția asupra faptului că în utilizarea fișelor cu extrase din presă Alfred Döblin nu era întotdeauna foarte atent (ceea ce în roman nu are nici o importanță).

[41] Din context ar reieși că prăbușirea aviatorului francez, citată ca un eveniment înregistrat în presa cotidiană, s-a produs în 1928. Ca și mai sus, avem a face cu o datare inexactă. Charles Nungesser (n. 1892), as al aviației de vânătoare franceze în timpul primului război mondial, s-a prăbușit în 1927, în timpul unei tentative de survolare a Atlanticului, împreună cu camaradul său François Coli (1881-1927). Avionul s-a prăbușit în ocean, nu deasupra Irlandei, unde resturile ar fi fost găsite.

[42] Starea meteorologică deasupra Atlanticului era urmărită cu atât interes în Germania deoarece Hugo Eckener (1868–1954), care colaborase, începând din 1905, cu constructorul de dirijabile, contele Ferdinand von Zeppelin (1838–1917), pregătea cea dintâi cursă cu pasageri până în America, pe care a și realizat-o în 1928. În 1924, Eckener traversase pentru prima dată oceanul cu dirijabilul, fără pasageri.

[43] La Locarno, în Elveția, au fost semnate în 1925 câteva acorduri internaționale, printre care un pact de garantare a inviolabilității frontierelor germano-franceze și germano-belgiene. Tinerii medici de la Buch aveau deci în vedere cu Biberkopf „un Locarno", în sensul că urmăreau să stabilească între ei și pacient un acord mutual.

[44] Chemin des dames, culme muntoasă în Champagne, străbătută de un drum construit de Ludovic al XV-lea pentru fiicele sale (de aici, numele), a fost teatrul unor violente lupte între francezi și germani, în 1917 și

1918. La Langemarck, în Belgia, regimente de tineri voluntari germani au întreprins, cu mari pierderi, în noiembrie 1914 un asalt eşuat împotriva poziţiilor inamice.

[45] Titlul exact al poeziei, al cărei moment de inspiraţie este evocat în text: *Hab Sonne im Herz (Să ai soare în inimă);* autorul: Cäsar Flaischlen (1864–1920), poet, prozator şi dramaturg.

[46] Magnetopat – specialist în magnetoterapie, tratament fizioterapeutic practicat cu ajutorul magneţilor.

Cuprins

PREFAȚĂ / 5

CARTEA ÎNTÂI / 37

Cu 41 în oraş – Încă n-a ajuns – Povaţă prin pilda lui Zannowich – Întregirea povestirii într-un mod neaşteptat şi cum prin aceasta cel eliberat din închisoare a prins inimă – Tendinţă slabă, mai târziu mari scăderi ale cursului valutar, la bursa din Hamburg reacţie negativă, la Londra mai puţin – Victorie pe toată linia! Franz Biberkopf cumpără un muşchi de viţel – Iar acum Franz jură lumii întregi şi sieşi că va rămâne om cumsecade în Berlin, cu bani şi fără

CARTEA A DOUA / 83

Franz Biberkopf intră în Berlin – Franz Biberkopf porneşte în căutare, trebuie să câştige bani, fără bani omul nu poate trăi. Despre târgul de oale de la Frankfurt – Lina îi aranjează pe băieţii perverşi – Hasenheide, Neue Welt, dacă nu e una, e alta, nu trebuie să-ţi faci viaţa mai grea decât este – Franz e un bărbat cu personalitate, ştie care îi e datoria faţă de sine – Dimensiunile acestui Franz Biberkopf. Se poate măsura cu eroii antici

CARTEA A TREIA / 165

Ieri încă se umfla în pene – Astăzi lovit drept în inimă – Mâine în mormântul rece, nu, vom şti să ne stăpânim

CARTEA A PATRA / 189

O mână de oameni de jur-împrejurul pieţei Alex – Biberkopf în narcoză, Franz se ascunde, Franz nu vrea să vadă nimic – Franz în retragere. Franz le cântă

evreilor marşul de adio – Căci omului i se întâmplă la fel ca vitei; cum moare aceasta, aşa moare şi el – Convorbire cu Iov, tu eşti de vină, Iov, tu nu vrei – Cu toţii au aceeaşi răsuflare, iar omul nu are nimic în plus faţă de vită – Fereastra lui Franz stă deschisă, se mai întâmplă şi lucruri nostime pe lume – Hop hop hop, căluţul o porneşte iarăşi în galop

CARTEA A CINCEA / 249

Revedere pe Alex, frig de crapă pietrele. La anul, în 1929, va fi şi mai frig – Un răstimp nimic, pauză, omul se însănătoşeşte – Negoţ cu carne vie în plin avânt – Franz cugetă asupra negoţului cu carne vie şi deodată nu mai vrea, vrea altceva – Ştiri locale – Franz a luat o hotărâre teribilă. Nu bagă de seamă că se află la ananghie – Duminică, 8 aprilie 1928

CARTEA A ŞASEA / 325

Binelui primit rău îi merge bine – Duminică noaptea, luni, 9 aprilie – Franz nu este k.o., nu l-au făcut k.o. – Ridică-te, tu, suflet slab, te pune pe picioare – A treia cucerire a Berlinului – Haina face pe om, iar un alt om capătă şi alţi ochi – Un alt om capătă şi alt cap – Un alt om are nevoie şi de altă profesie sau de nici una – Apare şi o fată, Franz Biberkopf este din nou complet – Război de apărare împotriva societăţii burgheze – Conjuraţia doamnelor, dragile noastre doamne au cuvântul, inima Europei nu îmbătrâneşte – Gata cu politica, dar veşnica inactivitate este şi mai periculoasă – Musca se caţără, nisipul cade de pe ea, în curând va zumzăi din nou – Înainte, ţine pasul, bătăi de tobă şi batalioane – Pumnul e pe masă

CARTEA A ŞAPTEA / 447

Pussi Uhl, afluxul americanilor, Wilm se scrie cu W sau cu V? – Duelul începe! E o vreme ploioasă – Spărgătorul Franz, Franz nu mai zace sub roţile automobilului, acum e sus, în el, a făcut-o şi pe asta – Suferinţele şi

plăcerile iubirii – Strălucite perspective de recoltă, dar te şi poţi înşela în socoteli – Miercuri, 29 august – Sâmbătă, 1 septembrie

CARTEA A OPTA / 527

Franz nu bagă de seamă nimic, iar lumea merge mai departe – Lucrurile încep să se lămurească, infractorii se ceartă – Fiţi atenţi la tinichigiul Karl, în omul ăsta se petrece ceva – Acum e acum, tinichigiul Karl ajunge la puşcărie şi spune tot – Iar eu m-am întors şi am văzut toată nedreptatea ce s-a petrecut sub soare – Şi iată, erau lacrimi ale celor ce-au pătimit din pricina nedreptăţii şi nu aveau pe nimeni care să-i mângâie – Atunci i-am proslăvit pe morţi, pe cei ce apucaseră să moară – Fortăreaţa este în întregime încercuită, se întreprind ultimele încercări de ieşire, dar nu sunt decât manevre de diversiune – Începe bătălia. Coborâm în infern cu surle şi tobe – Pe Alexanderplatz este prezentă Direcţia generală a poliţiei

CARTEA A NOUA / 607

Miercurea neagră a lui Reinhold, dar acest capitol poate fi omis – Ospiciul Buch, fortăreaţa – Glucoză şi injecţii cu camfor, dar până la urmă se mai amestecă încă cineva – Moartea cântă un cântec domol, domol – Iar acum Franz aude cântecul domol al morţii – Aici se va descrie ce este durerea – Retragerea târfei celei rele, triumful marelui sacrificator, toboşar şi azvârlitor de securi – Orice început e greu – Patrie dragă, liniştită poţi fi, eu am ochii deschişi şi nu voi greşi – Ţine pasul, stâng-drept, stâng-drept

NOTE / 666

În Colecţia „Ficţiune fără frontiere“ au apărut:

Victor Erofeev, *Enciclopedia sufletului rus*
Paul Auster, *Mr. Vertigo*
Charles Dickens, *Poveste despre două oraşe*
William S. Burroughs, *Oraşele nopţii purpurii*
William S. Burroughs, *Prînzul dezgolit*
Arkadi Strugaţki, Boris Strugaţki, *Oraşul damnat*
Jaroslav Hašek, *Efectul muzicii asupra animalelor*
Bohumil Hrabal, *L-am servit pe regele Angliei*
Georges Perec, *Un om care doarme*
Raymond Queneau, *Exerciţii de stil*
Victor Erofeev, *Cinci fluvii ale vieţii*
Arkadi Strugaţki, Boris Strugaţki, *Picnic la marginea drumului*
Bohumil Hrabal, *Minunea noastră cea de toate zilele*
Emmanuel Adely, *Mad about the Boy*
Thomas Bernhard, *Da*
Ernesto Pérez Zúñiga, *Ciubotele de şapte leghe şi alte moduri de a muri*
Roman Raž, *Vânzătorul de umor*
Stefan Chwin, *Doctor Hanemann*
Raymond Queneau, *Zazie în metrou*
Arkadi Strugaţki, Boris Strugaţki, *Lunea începe sâmbăta*
Vladimir Sorokin, *Dimineaţa lunetistului*
Jacques-Pierre Amette, *Amanta lui Brecht*
Joseph Conrad, *Inima întunericului*
Arkadi Strugaţki, Boris Strugaţki, *E greu să fii zeu*
Ernst Jünger, *Pe falezele de marmură*
Denis Diderot, *Călugăriţa*
Jiři Marek, *Tristan sau reflecţii despre iubire*
Raymond Federman, *Dubla trăire*

Pedro J. de la Peña, *Roza vânturilor*
William S. Burroughs, *Tărâmurile Vestice*
Milorad Pavić, *Dicţionar khazar. Roman-lexicon în 100 000 de cuvinte*
Flann O'Brien, *La Doi Lebădoi*

În curs de apariţie:

Peter Handke, *Don Juan*
Pèter Esterházy, *Cartea lui Hrabal*

Contravaloarea timbrului literar se depune în contul Uniunii Scriitorilor din România, nr. 2511.1-171.1/ROL, deschis la BCR, Filiala Sector 1, Bucureşti.

Editura Paralela 45

Piteşti, jud. Argeş, cod 110174, str. Fraţii Goleşti 128-130;
tel./fax: (0248)63.14.39; (0248)63.14.92; (0248)21.45.33;
e-mail: redactie@edituraparalela45.ro

Bucureşti, cod 71341, Sector 1, Piaţa Presei Libere nr. 1,
Casa Presei Libere, corp C2, mezanin 6-7-8;
tel./fax: (021)317.90.28; e-mail: bucuresti@edituraparalela45.ro

Cluj-Napoca, jud. Cluj, cod 400153, str. Ion Popescu-Voiteşti 1-3,
bl. D, sc. 3, ap. 43; tel./fax: (0264)43.40.31;
e-mail: depcluj@edituraparalela45.ro

COMENZI – CARTEA PRIN POŞTĂ

EDITURA PARALELA 45
Piteşti, jud. Argeş, cod 110174, str. Fraţii Goleşti 128-130
Tel./fax: 0248 214 533;
0248 631 439;
0248 631 492.
E-mail: **comenzi@edituraparalela45.ro**
sau accesaţi **www.edituraparalela45.ro**
Condiţii:

- rabat între 5% şi 25%;
- taxele poştale sunt suportate de editură;
- plata se face ramburs, la primirea coletului.

Tiparul executat la tipografia
Editurii Paralela 45